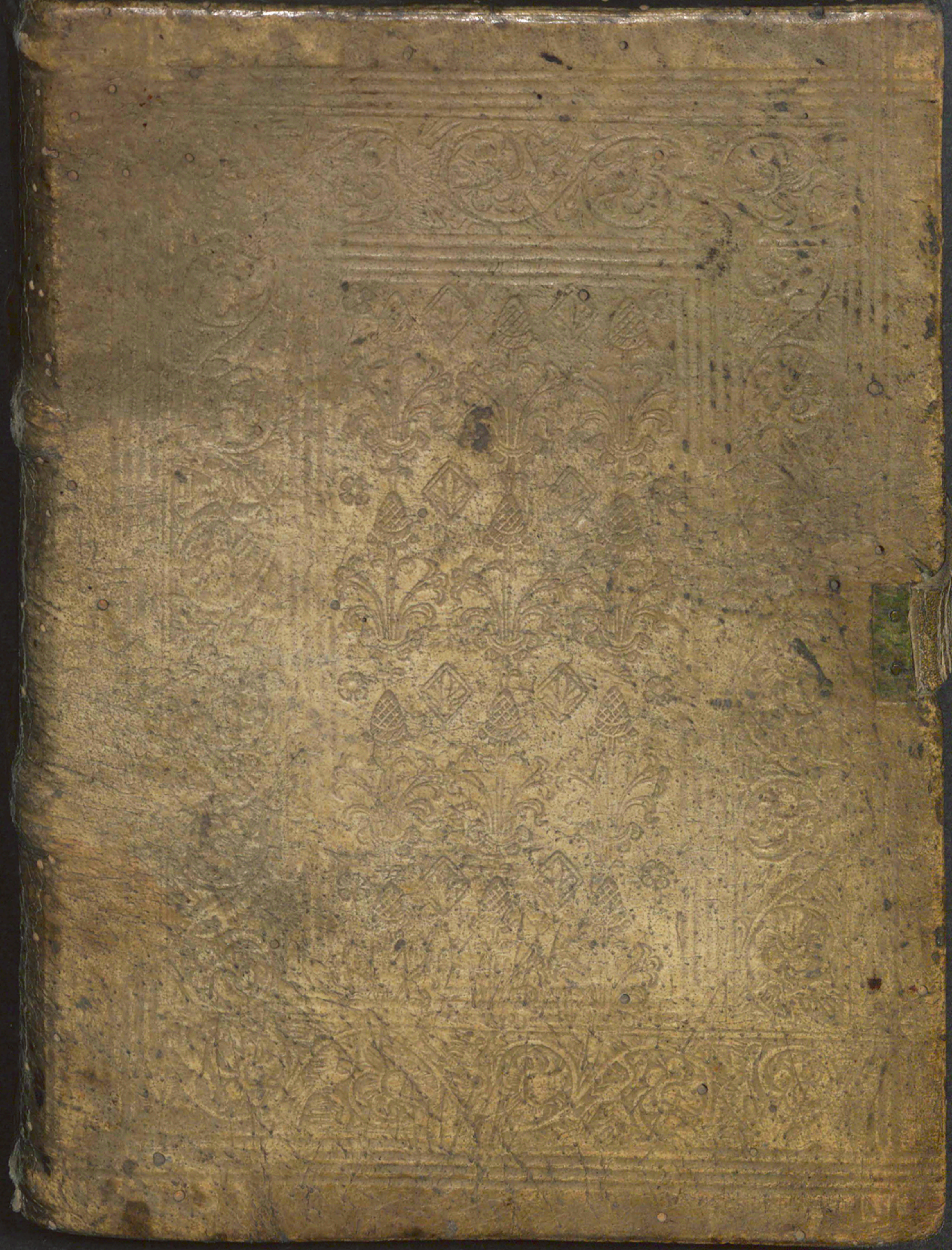
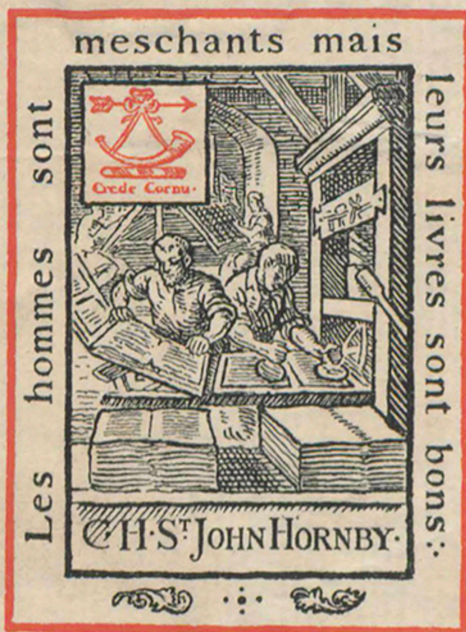

meschants mais
leurs livres sont bons:·
Les hommes sont
Crede Cornu
C·H·St JOHN HORNBY·

אור ותמ
ים ים

Andreae 1500.

Petronius Arbiter.

Quisquis habet nummos secura naviget aura;
fortunamque suo temperet arbitrio.
Multa loquor: quod vis nummis praesentibus opta
Et veniet: clausum possidet archa iovem;

P. IV.

Laurentius Ruscius Valentianus Illustri ac splendidissimo
principi domino Nicolao Marie Estensi Adrie pontifici dignis/
simo. Sal. Cogitanti mihi Splendidissime presul Cui nam potis/
simum dicari merito posset hoc opus: magno a me labore: summa
que vigilantia in hanc quam vides formam redactum: Nemo oc
currit ex omnibus qui tali munere q̃ tu dignior esse videretur.
Quis est. n. per immortalem deum cui sacra ac diuina magis con
uenire possint: ac potius dicari debeant q̃ sacro viro: & ei maxīe
qui cum genere sit Illustris: cultu quoq; religionis ac pietatis se
se fecerit illustriorem: sacreq; discipline studiosos amando: fouen
do: ac donis prosequendo iam sibi ad immortalitatem expeditissi
mum iter comparauerit: Eum cum te esse constet dignissime pre
sul qui hec omnia sedulo facias: Restat vt hoc serena fronte mu/
nus accipias quod tibi iam pridem dicauimus: neq; illius tenui/
tatem: sed affectum potius donantis attēdas. qui quanto minus
fecit q̃ debuit: tanto plus voluit q̃ imbecille vires exequi potue/
rint. Quod si hec que pusilla quidem sunt: non ingrata tibi fuis/
se intellexero: alia fortasse post hac in medium gratiora & meliora
proferētur. vale diu felix clarissime presul clientuli tui nō imemor:

Tria principia clarissimi Doctoris Antonii andree secundū doctrinā doctoris subtilis Scoti. Nec non et expositio Francisci Mayronis doctoris illuminati super octo libros phisicorum valde util' et breuis iuxta Ari. propositiones et demonstrationes. et formalitates eiusdem.

Um secundū doctrinā A R. in plerisq; locis ex noticia principiorum videatur noticia cuiuscūq; rei essentialiter dependere: Id circo ad habendum citius et perfectius scientiam Philosophie naturalis: de principiis nature intendo deo duce aliqua disputare quantum paruitati mei ingenii nunc occurrit. Uerum quia de subō scientia oportet aliquid prius cognoscere. s. quid est et q2 est. ex primo posteriorum. ob hāc causam anteq̄ accedam ad id quod principaliter hic intendo: vnā questionem de subō naturalis scientie disputabo. et ē. Utrum mobilitas sit formal' ratio subiua primi subi philosophie naturalis. Uidetur q sic. Nam eodem res distinguitur formaliter ab alio quo cōstituitur in esse. Eadem enim sunt principia distinctiua et essentia. Sed primū subtū philosophie naturalis distinguitur per esse mobile formaliter a sbis aliarum scientiarum. ergo p esse mobile constituitur formaliter in esse subiecti. minor est euidens ex sexto methaphisice. vbi Ari. seperat phisicam a methephisica et mathemateca. co q naturalia sūt mobilia habentia in se principium motus et quietis. Ibi etiā vult q si omnia ētia essēt mobilia philosophia naturalis esset prima philosophia. ¶Cōfirmatur ratio. q2 Ari. primo physicorum ait q ponentes vnum principium immobile loquebantur non naturaliter de natura. ait enim sic. et si vnum. s. sit principium: aut immobile sicut dicit Parmenides et Melissus. Aut mobile motum sicut dicunt physici. idest naturaliter loquentes. et sequitur. id quidem igitur si vnum et immobile sit quod est intendere: non de natura est intendere. vnde ibidem dicit contra tales disputare nō pertinere ad naturalem. Sed ista non valerent si mobilitas non esset ratio formalis subiecti naturalis. ¶Confirmatur etiam. q2 Ari. et communiter omnes sequentes cum dicunt q naturalis agit de corpore mobili inquantum mobile. ita q ly inquantum videtur reduplicare rationem formalem subiectiuā. Preterea. non repugnat alicui scientie cōsiderare ea que nō subterfugiunt eius formalem rationem subiectiuam. Si ergo mobilitas non esset formalis ratio sbiua phie naturalis ipsa poterit considerare immobilia. quod est cōtra Aristo. secundo physicorum. et primo de generatione. vbi vult q consideratio naturalis non se extēdit ad immobilia q̄. scilicet mouēt non mota. Preterea et est quasi idē illa videt' esse formalis ratio sbiua primi sbi scientie naturalis sub qua reducuntur ad primum sbtū phie naturalis omnia determinata in illa scientia. Sed mobilitas est huiusmodi vt est euidens ex predictis ergo etc. ¶Contra. illud non potest In oppositum

esse formalis ratio alicui⁹ subiecti
scibilis per quod ipsum s̄btuz con
stituitur in esse opposito scibili.
Sed mobilitas est huiusmodi. ergo
⁊c. maior est euidens. minor proba
tur. q2 per mobilitatem constitui-
tur res in esse fluxibili ⁊ accidentali
⁊ contingenti. Scientia autem est
de manētib⁹ ⁊ necessarijs. ergo ⁊c.
Preterea. omnis formalis ratio
subiectiua ē adequata subiecto. q2
non excedit: nec exceditur. Sed mo
bilitas non est ratio adequata pri
mo subiecto philosophie naturalis
ergo ⁊c. minor patet ex primo phi
sicorum. vbi. Aristo. ait. Nobis āt
subiciant̄ que sunt nature: aut om
nia: aut quedam moueri. per quod
dat intelligere ꝙ quedam natura-
lia non mouent̄ur. ⁊ per consequens
subiectum naturale excedit ratio-
nem mobilitatis. Preterea. om
nis ratio formalis subiectiua vide
tur facere vnum per se cum subiec-
to cuius est. Sed mobilitas non po
test facere vnum per se cum subiec-
to philosophie naturalis. ergo ⁊c.
minor est euidens. quia ex duobus
existentibus in diuersis predicamē
tis non fit vnum per se. ex quinto
metha. Subiectuz autem huius sci
entie est de genere sb̄e. Sed mobi-
litas cum sit quedam pa⁰ est de ge-
ner̄ accidentis. Preterea. quod tol
lit a subiecto scibili rationem acti
seu motiui ⁊ mensurati non potest
esse eius formalis ratio subiectiua
Subiectum enim seu obiectum sci
bile hēt rōez moti ⁊ mēsurati. ex qn
to meta. Sz mobilitas ē huiusmo
di. ergo ⁊c. minor probatur. q2 mo
bilitas videtur dicere respectuz qn
dam respectus autem non est for-
ma actiua. nec per consequens mo
tiua seu mensuratiua.

Respondeo in ista questione.
sic procedam. primo ad euidenti
am tituli questionis aliqua permit
tentur. Secundo ad im probatio
nem quarundam opinionum con-
cl'ēs aliqua adducentur. Tertio
ad solutionem. q. videndam aliqua
probabilia concludentur. Quan
tum ad primum est sciendum. pri-
mo ꝙ cum queritur Utrum mobi-
litas ⁊c. ly mobilitas potest suppo Mobilitas.
nere vel pro motu aptitudialiter sū
pto. vel actualiter sumpto. Si pri
mo modo: sic dico quatuor dicta.
1 primo ꝙ mobilitas formaliter est
respectus sicut ⁊ quelibet alia apti
tudo. probat̄. q2 esse eius quod ha-
bet istam aptitudinem est ad aliud
probatur. mobile dicitur quod est
aptum natum moueri ⁊ non moue
2 tur. ex quinto phy. Secundo ꝙ mo
bilitas sic accepta est propria pa⁰
conuertibilis cum subiecto philoso
phie naturalis. hoc probatur. tum
discurrendo inductiue. quia quicqd
clauditur per se sub consideratione
naturalis: vel mouetur: vel est ap-
tum natum moueri. tum q2 immo-
bilia transcendunt consideratione
natural' philosophi ex secūdo phy.
3 Tercio ꝙ mobilitas sic accepta
nō distinguitur realiter ab eo cu-
ius est passio. probatur quia nulla
propria pa⁰ distinguitur realiter a
subiecto. cum eius actualis separa
tio includat contradictionem. po-
nere enim hominem non risibilem
est ponere hominem non hominez.
Tum ex significatione nominis. il
lud enim dicitur mobile quod ipsū
se ipso ⁊ nullomodo alio est aptum
4 natum moueri. Quarto. ꝙ mo-
bilitas sic accepta distinguitur for
maliter ⁊ quiditatiue ab eo cuius
est passio. probo. illa dicuntur di-
stingui formaliter ⁊ quiditatiue

quorum vnum non includitur in conceptu alterius in primo modo dicendi per se. Sed respectus non includitur isto modo in conceptu alicuius absoluti vel illius cuius est respectus. ergo cum mobilitas sit respectus ex primo dicto: sequitur quod distinguitur formaliter ab eo cuius est respectus et passio. ¶ Si autem mobilitas sumatur secundo modo scilicet pro motu actuali sic dico dicta quattuor correspondentia quatuor supradictis. Primum dictum est quod motus generaliter sumptus nec est formaliter respectus: nec formaliter absolutus. Sed spetialiter sumptus aliquando est forma respectiua aliquando absoluta. Credo enim et teneo quod motus realiter non differt a forma ad quam est secundum quod expresse vult comen. Tercio phy. vbi dicit de motu duas esse opiniones. scilicet vel quod sit fluxus forme vel forma fluens. Prima inquit est famosior. Sed secunda est verior. Quo supposito statim patet quod dicitur. quia motus ad substantiam ad quantitatem et ad qualitatem est formaliter aliquid absolutum. cum forme ad quas est sint absolute. a quibus realiter non differt. ex supposito. Motus autem ad vbi est formaliter respectiuus propter eandem rationem quia ipsum vbi est formaliter respectus. Motus autem sumptus communiter nec hoc nec illud abstrahit. n. ab vtroque. ¶ Sed contra suppositum instatur dupliciter. Primo quia successiuum et permanens videntur realiter distingui cum sint distincte species quantitatis. Sed motus est de genere successiuorum. forma autem ad quam est est de genere permanentium. ergo etc. Preterea motus est actus entis in potentia. ex tercio phy. Sed forma terminans motum non est actus entis in potentia: sed entis in actu. ergo etc. Confirmatur quia impossibile est illa esse eadem realiter quorum vno cessante et corrupto aliud manet: aliter idem sic esset et non esset. quod est oppositum primi principij. Sed terminato motu et corrupto manet forma acquisita. finitibus enim presentibus cessat motus. vt ait comen. et Ari. primo de generatione. ergo etc.

Respondeo ad cuius euidentiam est sciendum. quod licet forma fluens et vt in motu sit eadem realiter cum seipsa vt terminat motum: differunt tamen dupliciter. Primo sicut perfectum et in perfectum. Forma enim vt est motus dicit formam incompletam vt autem est terminus motus dicit formam completam. Secundo differunt quia forma fluens siue motus includit quendam respectum ad vlteriorem perfectionem. Ideo enim dicitur fluens: vt autem est terminus motus illum huiusmodi respectum non includit. prima autem differentia non tollit idemptitatem realem. quia perfectum et in perfectum non diuersificant rem quando respectu eiusdem summuntur. Non enim videtur concedendum quod albedo remissa differat realiter a seipsa intensa. Secunda etiam non impedit. quia nullus respectus seperabilis a re variat naturam ipsius rei. Sed iste respectus seu ordo est quidam respectus et seperabilis a forma in perfecta fluente vt patet. ergo etc. Tunc ad primum quando arguitur: nego maiorem si vniuersaliter intelligitur. sic enim continuum et discretum non dicunt diuersas species quantitatis cum vnum et multa non differant nisi sicut album et alba. ex Decimo metha. album autem et alba certum est quod non

distinguntur specifice. sic dico de
successiuo et permanenti. quia eidem
rei conuenire possunt aliter et aliter
sumpte. Contra Aristo. in pre-
dicamentis distinguit quantitatē
incontinuam et discretam in successi
uam et permanentem. Preterea
tempus quod est quid successiuum cū
permanente erit idem. Ad primū
dicitur communiter et bene quod ista diuisio
non est generis in species. Sed in
quosdam modos accipiendi quanti
tatem magis vsitatos. Ad secun-
dum dico quod tempus est idem reali
ipsi motui. licet formaliter ab eo
distinguatur vt ego posui .iiij. phy.
Sic ergo loquendum est de tempo
re sicut de motu. Motus autem ce
li cuius est tempus primo est idem ipsi vbi
fluenti. quod quidem vbi esset per-
manens si motus celi cessaret. Ad
illud quod secundo arguitur quod mo
tus est actus entis etc. detur maior
et hoc modo concedo quod forma imper
fecta et vt fluens est actus entis in
potentia propter illum ordinē quē
includit ad vlteriorē perfectionē for
me: et illa eadem forma vt completa et
non fluens sed terminans motum est
actus entis in actu. propter quod tunc
non habet rationem motus. Sed
talis diuersitas non arguit distin-
ctionem realem vt patet ex predic
tis. Ad illam confirmationem
concedo maiorem. et ad minorem di
co quod habitibus presentibus cessat
motus non quo ad suum reale esse
proprie entitatis. cum in termino
ad quem habeat suam perfectio-
nem. propter quod quies in termi-
no ad quem non opponitur motui.
ex quinto phy. sed cessat quo ad il-
lud fluere et quo ad illum ordinem
ad vlteriorem perfectionem quam
prius includebat. quod non est ali-
ud dicere nisi quod motus cessat quantum

ad illud quod in eo est imperfectio
nis. et remanet quantum ad illud quod
est perfectionis in eo. et hoc non ar-
guit diuersitatem realem sed potius
identitatem. Secundum dictum
est. quod mobilitas accepta pro motu
actuali non est propria passio primi
subiecti philosophie naturalis. et hoc probo sic
Nulla propria passio est separabilis a
subiecto. Sed motus actualiter sumptus
est separabilis a subiecto philosophie naturalis. er
go etc. maior est euidens. probatur
minor. tum quia non omnia natura-
lia semper mouentur. sed sunt aliqua que
aliquando mouentur et aliquando non mo
uentur. sed quiescunt. ex octauo phy.
Tum quia non solum natura est princi
pium motus sed etiam quietis. ex secundo
phy. Tercium dictum est. quod mobili
tas accepta pro motu actuali est dif
ferens realiter a subiecto cuius est. probatur.
Illa quorum mutua separatio est possi
bilis sine contradictione sunt per se
et necessario realiter distincta. Sed
subiectum motus et ipse motus sunt
huius modi. ergo etc. maior est eui
dens. quia si non: daretur oppositum et sequitur
quod facta tali separatione idem distabit
a se ipso et simul erit et non erit. mi
nor patet ex secundo dicto. Quartum
dictum est. quod mobilitas sic accepta
distinguitur formaliter et quidita-
tiue ab eo cuius est. et hoc est quasi
notum per se. Nam distinctio rea-
lis arguit distinctionem formalem.
sicut maior distinctio arguit mino
rem et ponit minorem: Si ergo mo
tus et subiectum distinguuntur reali
ter ergo et formaliter. Notandum
tamen quod licet mobilitas possit acci
pi duobus modis predictis tamen
questio videtur de ea principaliter
querere accepta primo modo.

Ulterius quantum ad hunc arti

culū. scienduꝫ est q̄ q: in titulo ponitur. Utrum mobilitas sit formalis ratio sbiā q̄ in subiecto primo cuiuslibet scientie est duo considerare. s. aliquid formale ⁊ aliquid sb stratum ⁊ materiale. V.g. Si deus sub propria ratione deitatis est primum subiectum in scientia diuina ly deus tenetur quasi materiale ⁊ subratum. ⁊ ly ratio deitatis q̄si formale. Item si ens in quantuꝫ ens est primum subiectum metha. ly ens est materiale ⁊ substratum ⁊ ly inquantuꝫ ens reduplicat rationem formalem subiectiuam. Similiter intelligendum est in alijs scientijs. Notanduꝫ autem est q̄ licet questio ista principaliter videatur querere de formali ratione subiecti philosophie naturalis: tamen extēdi potest tam ad formalem quam ad substratum seu materiale. Ulterius. notandum Tercio quia in titulo ponitur primi subiecti vt intelligatur quid dicitur per nomen primi subiecti. d̄ subiecto primo primittate adequationis assigno talē rationem. primum subiectum scientie est quod habet conceptum quiditatiuum non inclusum virtualiter in aliquo priori ad illam scientiam pertinente: primo notum secū dum propriam formalem rationeꝫ ⁊ absolutam: virtualiter primo cōtinens noticiam omnium veritatū adequatum toti illi scientie cuius est subiectum. Ponitur primo q̄ habeat conceptum quiditatiuum. idest entitatiuuꝫ. probatur. Tuꝫ q: de non ente non est scientia. Tum quia si illud primum subiectum habeat partes subiectiuas est de eis predicabile in quid. quod non esset si conceptuꝫ q̄ditatiuuꝫ non h̄ret. Ponitur secundo non inclusum virtualiter. ⁊c̄. ꝓbatio. h⁹. in essentialiter ordinatis oportet stare ad aliquod simpliciter primum in illo ordine. sed inter considerata in sciētia est ordo essentialis secunduꝫ ordinem cognitionis. ergo necesse est Ibi stare ad aliq̄d simpliciter primum primo notum. ⁊ perconseq̄ns non inclusum virtualiter in aliquo priori ad illam scientiam pertinente. ⁊ illud dico esse primuꝫ subiectū maior est euidens. ⁊ minor ostenditur. quia in cōsideratis in scientia est essentialis ordo conclusionum ad principia. ⁊ mediatorum ad immediata. ⁊ immediatorum ad terminos proprios. quia principia cognoscimus inquantum terminos gnoscimus. Item tīus predicat⁹ ēenl'r ordinat̄ ad tīuꝫ sbūꝫ. q: ab eo ēeutial'r dependet ꝯ hēat cāꝫ sui esse ⁊ sue cognitiōis in sbō. vnde ista resolutio stat ad sbūꝫ. cū ergo sic ordinate se p̄supponant ꝯsiderata. a scientia: pꝫ inter talia eē ordinē essentialē. Ponit̄ 3ᵒ pᵒ notū: de sbō n. hēt̄ duplex p̄cognitō. q: ē. ⁊ qd ē er pᵒ p⁹. Ponit̄ q̄rto ꝑꝫ ꝓpriā ⁊ formalem rōeꝫ ⁊ absolutā. Dico ꝓpriā. q: si p rōeꝫ alteri⁹ iā esset iclusuꝫ virtual'r i noticia alteri⁹. q̄d ē ꝯtra h̄aꝫ ꝯditionē dictā. dico formalem: quia formalitas rei est prima ratio cognoscendi rem. Dico absolutam. quia ratio respectiua presupponit rationem absolutam ⁊ iō si subiectum scientie esset notum secundum rationem respectiuam' iaꝫ esset virtualiter contentum in aliquo priori ad illam scientiam pertinēre. tum. quia subiectum scientie est terminatiuum. ⁊ mensuratiuum. ac virtualiter contentiuum scientie cuius est. Sed ista non cōpetunt rationi respectiue. ergo ⁊c̄. Ponit̄ q̄nto virtual'r prio ꝯtinēs

noticiam omnium veritatum. Ex-
pono primo quid est: virtualiter
continere. ⁊ quid primo virtualiter
continere. Illud virtualiter conti
nere dicitur aliquid: quod sua vir-
tute potest aliquid ponere in esse: si
ue in esse existentie ⁊ nature. siue in
esse cognito. ⁊ hoc duplici modo sb
iectum continet virtualiter omnes
veritates scibiles in illa scientia cu
ius est subiectum. Nam subiectuꝫ
sic continet predicatum ⁊ per con
sequens veritatem primi principij
complexi ex subiecto ⁊ predicato.
Principium autem immediatum
sic continet mediatum. ⁊ vniuersa
liter principia demonstrationis cō
tinēt virtualiter hoc duplici modo
conclusiones demonstrabiles. quia
sua virtute ponunt eas tam in esse
nature. quam noticie. Secundo ex
pono quid sit primo virtualiter cō
tinere. Illud autem dicitur primuꝫ
quod ab alio non dependet. ergo il
lud dicitur primo continere quod i
continendo ab alio non dependet.
Exemplum. ysocheles ⁊ etiam triā
gl's continet virtualiter hanc pas-
sionem que est habere tres angulos.
sed Ysochelis non primo. quia il-
lam continentiam habet a trian-
gulo in cuius virtute ⁊ ratione con
tinet ipsum habere tres. Triangu
lus autem continet primo quia in
ratione propria ⁊ non alterius cō
tinet dictam passionem: illud ergo
primo cōtinet aliqd qd circunscrip
to quocunque alio ipso solo posito
ipsum continet illud: ⁊ omnia alia
continet per rationem eius. tunc ꝓ
bo illam quintam conditioneꝫ sic.
omnis effectus adequatus contine
tur primo virtualiter a sua causa
adequata. Sed quecunque scien
tia est effectus adequatus sui primi
obiecti seu subiecti. ergo ⁊c. maior
est euidēs. qꝛ da oppositū ad oppo
situꝫ predicati seqtur oppositū sbi. s.
ꝙ non erit effectus adequatus illi-
us cause. minor patet. quia subiec-
tum est causa scientie. Si ergo est
subiectum primū. i. adequatum: est
causa adequata. Confirmat̃ qꝛ di-
citur primo quod est secundum ꝙ
ipsum. ⁊ de omni. ⁊ per se. ex primo
poste. Hoc autem est esse adequatū
quod est per se. ⁊ de omni. ⁊ secun-
dum quod ipsum. subiectum ergo ē
causa adequata scientie cuiꝰ est sbiū
primum. Ponitur sexto adequa
tum toti illi scientie cuius est subie
ctum qꝛ omnia dētiata in scientia
reducunt̃ ad sbū primū. ⁊ ad ipsum
omnia hñt atributionem. Naꝫ vl
sunt partes sbi integrales: seu essen
tiales: vel sunt partes sbiue: vel sūt
passiones eius: vel effectus eius ali
quomodo: vel sunt negationes: vel
priuationes: vel vie quedam: puta
generationes: vel corruptiones: vl
dispositiones: hoc expsse dicit Ari.
iiij. Metha. ca. pᵒ. ponendo exem
plum de sano. Notanduꝫ autem ꝙ
iste sex condictiones dicte compe-
tunt sbō primo per suam formalem
rationem vnum quodqꝫ eniꝫ ꝑ suā
rationem formaleꝫ habet ɔceptuꝫ
qditatiuuꝫ non inclusuꝫ in alio vir
tualiter. ꝑ suam etiaꝫ rationem for
malem est cognoscibile primo secū
dum suam rationem ꝓpriam ⁊ ab
solutā: ⁊ pᵒ virtualiter ɔtentiuum
aliorum. modo preexposito. ⁊ hoc
cōseqnter arguit sbūꝫ illud esse ade
quatum scientie cuius est subiectū
primū. hoc de primo ⁊c.

Quantū ad secūdū pricipale.

Sit ista prima conclusio. ens sub q̄
cunqꝫ ratione formali acceptum n̄
pōt esse materiale seu substratū pri
mi sbi phie naturalis. hanc probo.

1 ¶Cum auctoritate Aris. iiij. meta. cap. i. Est inquit scia quedam que speculatur ens inquantū ens. ⁊ q̄ huic insunt ẜm se. i. meta. sequitur aliarū enim natura intendit vl'r de ente inquantū ens: verum partem eius abscidentes aliquid. circa hāc speculantur accidens. velut sciarū meta. vult ergo dicere ꝙ sola met. considerat ens inquantū ens. Alie autem scientie ꝑticulares non. sed accipiunt pro subō aliquam partē subiua3. puta quātitatē vel subām ⁊c̄. ita qd̄ nulla accip̄ pro subō ip3 ens: acciperet autem si ens esset substractum primi subi in aliqua scia

2 ¶Cum etiam ratione. sit ipsu3 ēs. a. ratio aūt formalis quecūq3 sit. b. aut ergo ipsum. b. est que cōe et equalis ambitus cum. a. aut nō s3 contrahit ipsum. a. Si des primū tunc phy. naturalis esset eque cōis ⁊ transcendens sicut meta. quod null's phāntiū diceret. Si des ẜ3. s. ꝙ. b. sit ratio cōtrahens ipsum. a. vel. b. erit differentia vel quasi differentia. non curo pro nunc. accidentalis ipsi. a. vel erit differentia per se. si dicas ꝙ. b. est accidentale ipsi. a. ergo phia erit subalternata ipsi metaphisice sicut patet in musica respectu arismeti. ⁊ inꝑspectia respectu geome. Sed hoc ē falsum ⁊ contra Aris. sexto meta.

3 ¶Item. b. cum. a. facerent vnum ꝑ accidens. Sed de ente per accidēs non est aliqua scia. ex sexto meta. Si dicas ꝙ. b. est differentia vel q̄si differentia per se ipsius. a. V. g. sit hoc ꝙ dico esse perse. tunc idem est dicere. a. inquantū. b. est subm̄ sicut dicere ꝙ ens per se ē subm̄. S3 ens per se est idem ꝙ subā. ergo dicere ꝙ inquantū. b. vel ens per se est subm̄ est dicere ꝙ subā est subm̄ quare non oportet dicere ꝙ ens s3 ꝙ subā est substractū ⁊ subm̄ phie naturalis ⁊ sic habetur propositū

4 ¶Confirmatur quia aliter ess3 facile assignare substractum subi in qualibet scia. V. g. ꝙ ens visuale sit subm̄ in perspectiua. ⁊ ens sonorum ⁊ musica. ⁊ sic de alijs qd̄ tamen videtur in proprie ⁊ in conuenienter dictum. Ex his concludo correlarie ꝙ opinio thomistaꝝ ponens ꝙ ens mobile ē subm̄ phie naturalis est falsa ⁊ irrationabilis — *gt thomismus:*

Sed contra istam conclusionem arguitur.

Quia Aris. vj. meta. ait sic. Quare omnis scientia aut actia aut factiua aut theorica: phica quedā theorica est. sed theorica circa tale ens quod ē possibile moueri auctoritas videtur esse expressa. ¶Ide3 videtur Aris. dicē tertio meta. vbi arguit ꝙ de principijs non pertinet cōsiderare nisi ad meta. R̄ndeo non est facienda vis in dictis aris. in proposito cum alibi negare hoc videatur. vt inferius ostēdā. Dico ergo ꝙ non est intentio sua ꝙ ibi sumatur ēs proprie pro substracto primi subi phy. Sed per ly ens mobile circūloquit᷑ aliquid inferius puta subām naturalē vel aliquod simile. ¶Secda conclusio sit ista. Corpus sub quacūq3 ratione formali acceptū non pōt esse materiale seu substractum primi subi phie naturalis. Hanc conclusionem probant quidam sic. Omne substractum primi subi est adequatu3 ⁊ conuertibile cum sua ratione formali subiua. Sed corpus non est adequatum cum mobilitate que ē formalis ratio subi phy. ergo ⁊c̄. maior euidens videtur quia subm̄ videt᷑ continere omnia illa in qui- — *2a go:*

Error phi quem dixit de mobile esse corpus divisibile

bus illa formalis ratio reseruatur quod nõ esset nisi esset conuertibile cũ illa formali rõe. minor probatur. quia mobilitas est i plꝰs q̃ȝ corpus. Nam aliqua icorporalia. puta angeli sunt mobiles. Sed ista rõ non valet. Tum quia maior hȳt falsitatẽ saltem in scijs subalternis. visualitas eni non est conuertibilis cũ linea nec sonoritas cum numero. ⁊ tamen visua litas videt formalis rõ subiua in perspectiua ⁊ sonoritas in musica. Tum quia minor supponit vnũ falsũ. s. ꝙ mobilitas sit formalis ratio subi phy. vt inferius ostendaȝ. Probo ergo aliter conclusioẽ sic. illud tm̃ debet poni substractum in scia naturali ad qꝺ sumptũ cum sua formali ratione subiua hñt attributõnem omnia considerata in sciẽtia naturali. Sed ad corpus sub qua cũqȝ ratione formali sumptum nõ habent attributionem perse considerata in scia naturali. ergo ⁊c. maior est euidens ex primo articulo minor probatur. qa omnia mobilia sunt perse de consideratione naturali. Cum mobilitas sit passio conuertibilis cum primo subõ phy. Sed alique substantie incorporee sunt mobiles. vt nunc suppono. puta angeli. ergo de ãgelis vt sunt mobiles considerat naturalis Tum qꝛ subẽ incorporee non habent aliquã attributioneȝ ad corꝰ Tum quia nobilius non reducitur per attributionẽ ad ignobilius nec ab ipso põt virtualiter contineri. Tum discurrendo. qꝛ nõ hñt reductionẽ vt ptes subiue vel integrales nec vt passiones. ⁊c. ergo corpus ñ põt poni tale substractũ primi subiecti phie naturalis. ⁊c. Sed qd ad aris. qui in plꝰibus locis ⁊ spãlr in octõ phy. dicit ꝙ omne quod mouetur oȝ esse corpus ⁊ continuum vnde in sexto phy. probat ꝙ omne quod mouetur est partibile. ita ꝙ ptim est in tio a quo ⁊ partim est i tio ad quem. ⁊ ibidẽ iuxta finẽ ꝓbat nullũ indiuisibile posse moueri per se. ⁊ alibi frequenter de hoc. videtur ergo ſm hoc ꝙ mobilitas sit conuertibilis cũ corpore. quare ratio predicta nõ cõcludit. Rñdeo phy. errat circa hanc materiã sicut eni appaȝ. xij. metha. ipe opinatus est vt videtur ibi intelligentias esse quosdã deos ita qꝺ posuit q̃ȝlȝ itelligẽtiã eẽ quoddã necesse eẽ ⁊ purũ actũ nullã hñtẽ potẽtialitaȝé. hoc autẽ añte poito necessario sequit hoc cõns. s. ꝙ sint imobiles. Sed qꝛ ſm veram fidem ⁊ doctrinaȝ oportet nos negare añs: ergo ⁊ cõns. poito quidẽ añte fl'o nimirũ si sequit cõns fl'm. vno. n. inconuenienti dato ꝙ multa etiaȝ sequantur non ẽ difficile. sicut ipe aris. ait. j. phy. contra Melissum. vnde quantũ ad hoc dici potest ꝙ phũs tanq̃ȝ sacrilegus ibi insufficienter ⁊ errone traddidit sciaȝ naturalem. Nec hoc miretur aliquis cum in multis alijs oȝ nos negare ipm puta de eternitate mundi.

Ex pdcis cõcludo correlarie. sic. ꝙ opinio cõior que ponit corpus mobile esse subm̃ phie naturalis est falsa ⁊ irrationabilis. Sȝ contra. illud est subm̃ i aliqua scia cuius per se passiones per propriã principia de ipo demonstrantur. sȝ corpus mobile est huiusmodi i scia naturali ergo ⁊c. maior videt euidens. sed minor probatur inducendo per oẽs libros naturales. Nã

de corpore mobili probatur moue
ri in tempore esse diuisibile. esse in lo
co rc. Rñdeo ista ratio nl' valet.
vnde primo eã3 reduco sic assũpta
maiori. addo minorem. Sed trian
gulus est huiusmodi. quia in geo/
metria de ipso per principia pro/
pria passiones per se demonstrãtur
ergo triangl's est subm̃ in scientia
geometrie. Sed hoc est euidenter
falsum. ergo aliqua premissarũ. nõ
minor patet. ergo maior que fuit
tua. Ad formam dico q̃ maior
est falsa. precise vt ponitur intelle
cta. Ad hoc eni3 q̃ aliqd sit subũ3
primũ alicuius scie preter id q̃ de
ipso passiones proprie demonstren
tur pl'a alia requirũtur vt patet ex
primo articulo. que corpori mobi
li conuenire nequeũt. vt patet ex p̃
dictis. ¶ Scd̃a conclusio sit ista.
Mobilitas non potest esse formal'
ratio subiua primi subi phie natu
ralis. Hanc ostendo multipl'r. pri
mo sic. Mobilitas formaliter est
respectus ergo mobilitas nõ ẽ for
malis ratio subiua primi subieti
phie naturalis. antecedens est eui
dens ex primo articulo. cõña ꝓba
tur dupliciter. primo sic omnis for
malis ratio subiua est ipsi subõ ꝓ
pria: ratio virtualiter continendi
omnes veritates quas cõtinet. Est
etiam sibi ratio causandi τ mensu
randi ipsam scientiam cuius ẽ sub
ietum. Sed nullus respectus põt
esse talis alicui subõ. ergo respect⁹
non potest esse formalis ratio sub/
ietiua. maior est euidens. Nam di
cte conditiones competũt subõ ra
tione sue formalitatis proprie. sũt
enim proprietates cõuenientes for
me non materie. minor patet. Nã
cum respectus non sit forma actia
τ sit imperfectior q̃3 forma abso/
luta non potest esse ratio continen
di. vel causandi cum non sit acti
ua. nec potest esse ratio continendi
vel mensurandi ipam scientiã que
est forma absoluta. cum ipse respe
ctus sit imperfectior. Nam mensu
rare vl' cõtinere virtualiter arguit
perfectionẽ maiore3 in continente
τ mesurante q̃3 in contento τ men
surato. Secundo eadem cõña ꝓ
batur sic. omnis formalis ratõ sub
ietiua facit vnum per se cum sub/
ieto in scientia subalternãte τ pri
ma: Sed absolutum τ respectus ñ
faciunt vnum per se. ergo respect⁹
non potest esse formalis ratio ali/
cuius subieti absoluti. Subietum
autem philosophie naturalis quic
quid sit illud est vere aliquid abso
lutum. maior est euidens. quia de
ente per accidens nulla est scientia
prima τ subalternans. Nam sci
entia talis si sit presupponit scien
tias de extremis. τ ideo sciẽtia sub
alternata si est de ente per accidẽs
puta perspectiua de linea visuali.
ipsa presupponit duas tractantes
separatim de illis duabus parti/
bus. Sed scientia naturalis ẽ pri/
ma τ nõ subalternata ex sexto me
thaphi. minor patet. quia conce/
ptus diuersorum predicamentorũ
non faciunt vnum conceptum per
se. ex quinto methaphi. Sed conce
ptus absolutus τ conceptus respe
ctus sunt conceptus diuersorum p̃
dicamentorum. ergo non faciunt
vnum per se. ¶ Respondetur ad
istam secundam probationem q̃
minor est falsa. Nam vnum per
accidens non constituitur nisi ex
rebus diuersorum predicamentoꝝ
quinto methaphi. vt allegatũ est.
Sed respectus mobilitatis cu3 sit
idem realiter cum re mobili nonꝑ

Rōs spatos;

tinet ad res diuersorum predicamē
torum. nec per consequens faciunt
vnum per accidens. sed per se. ¶ Cō
tra. Ipsa res mobilis sit. a. respe-
ctus mobilitatis sit. b. ista per se et
per te sunt distincta formaliter.
Impossibile est autem. a. et. b. esse
idem inquantum sunt non idem for
maliter. Quero ergo vtrum sub ra
tione qua non sunt idem pertineāt
ad idem predicamentum vel ad di
uersa: non ad idem quia vt sunt
distincta differunt sicut absolutum
et respectiuum quod nullus sani capi
tis diceret ad idem predicamentum
pertinere. ergo pertinent ad diuer
sa predicamenta. et sic propositum
licet ergo in radice et fundamētaliter
absolutū et respectus talis sint idē
et perconsequens pertinēt ad idem
predicamentum. tamen sub ratiōe
qua distincta formaliter. quem mo
dum distinctionis inter ea tu con-
cedis impossibile est ea ad idem pre
dicamentum pertinere. ¶ Confir-
matur ista ratio et minor istius se
probationis: quia etiam in diuinis
relatio magis est idem cum essentia
absoluta quam aliquis respectus in crea
turis sit idem cū aliquo absoluto.
et tamen conceditur quod relatio cum
essentia non faciunt vnum conce-
ptum per se. vnde conceptus ag-
gregās essentiam diuinam cum pa
ternitate non est conceptus vnus
per se. ¶ Preterea. ad principalem
conclusionem arguo sic. Mobili-
tas est quedam passio primi subie
cti phie naturalis. ergo mobilitas
non est eius formalis ratio subiua
antecedens est euidens ex prio ar-
ticulo. cōnam possem probare sicut
et precedentem: quia passio cum for
maliter sit accidens non facit vnū
per se cum illo cuius est. nec potest
esse sibi ratio formalis continendi

1 ¶ Addo tamen probationes spā-
les primo sic. Cognitio subi sub p
pria ratione formali subiua est per
fectissima cognitio que pōt de subō
haberi in illa scientia cuius ē sbm
sed notitia subi sub rōe aliqua pas
sionali seu attributali non est per
fectissima cogni tio de eo possibilis
haberi in scientia cuius est subm.
ergo nulla ratio passionalis seu at
tributalis non est perfectissima co-
gnitio de eo possibilis haberi i scia
cuius est subm. ergo nlla ratio pas
sionalis seu attributalis potest es
se formalis ratio subiua primi sbi
in aliqua scientia: cum ergo mobi
litas sit quedam ratio passionalis
seu attributalis primi subi phie na-
turalis. ergo etc. maior est euidens
quia omnis scientia dat notitiam
perfectissimam de subō possibilem
haberi per illam scientiam cum to
ta scientia ad notitiam primi subi
ordinetur. Dat autem omnis sciē
tia notitiam de subō sub ratione
formali propria subiua: ergo talis
noti tia est perfectissima. minor p
batur quia cognitio eius quod quid ē
est perfectissima sm arist. septimo
metha. ergo cognitio subi sub rōe
proprie qdditatis est perfectior quam
cogniti o eius sub ratione alicuius
proprietatis seu passionis. quis du-
bitat quin cognitio hominis sub
ratione qua est rationale et morta
le sit perfectior quam cognitio eiusdē
sub ratione qua risibilis. ¶ Scdo
2 eandem conclusionem probo sic:
prius in suo priori nō dependet a poste
riori nec quantū ad esse nec quātū ad
cognosci: quia da oppositum sequit
quod iam non esset prius sed posterius:
sed oē subm est prius ex natura rei
sua passione sicut causa prior est
suo effectu. ergo subiectum vt prius
passione est cognoscibile circun-

scripta per intellectum ipsa passio ne. sed nullū subiectū pōt cognosci si ne propria formali rōne subiua. ergo nulla passio pōt esse formalis ratio subiua. minor huius syllogismi est euidēs quia id quod ē ratio formalis cognoscendi subiectū voco formalem rationem subiuā. illa. n. est formalis ratio: qua est subiectū cognoscibile et. cōtentiuū notitie aliorum.

Cōtra istā scdaz rōez instatur Quia visualitas videt esse formalis ratio subiua perspectiue scie. et sonoritas musice. et sic de multis alijs scijs. et tamen visualitas ē quedam passio linee. et sonoritas nūeri

Rñdeo q in scijs subalternatis aliter dicendū ē q in scijs primis eo q scie subalternate vt plurimum contrahunt subiectūm scientie subalternantis per aliquam differētiam accidentalem. Uel aliter est dicendum q visualitas nō est formalis ratio subiua linee considerate a perspectiua: sed est passio magis nota i illa sciā: ideo dicitur q perspectiuus agit de linea in quantum visualis: ita q ly inquantum non reduplicat rationē formalem subiuam sed passionem conuertibilem. Eodem modo dicendum est de sonoritate respectu numeri musicalis. ¶ Quid ergo erit formalis ratio subia hic. et ibi. Rñdeo aliquid intrinsecum linee vel numero detians illam ad visualitatē. et illum ad sonoritatem. Sed quid est illud. Rñdeo forte est ignotum nobis nec possimus quiditates rerum proprio nomine significare.

3 ideo dicatur. b. ¶ Preterea ad pricipale tertio arguo sic. propria formalis ratio subiua immediatius inheret primo subō phie naturalis q quecūq passio demōstrabilis de ipso subō Sed mobilitas nō ē huius modi. ergo mobilitas non est formalis ratio subiua primi subiecti phie naturalis: maior est euidens: quia ipsa formalis ratio subiua est ratio virtualiter continendi omnē veritatem scibilem de subō: et per consequens presupponitur omni passioni scibili de subō: minor declaratur. quia mobilitas videtur esse passio remota valde: patet discurrendo per omnia. prius. n. supponit q subā sit q̄ta q̄titate detiata q q sit mobilis s3 q̄titatē: indiuisibile enim nō est mobile ad q̄titatem: et ideo quantitas immediatius inheret substantie mobili q mobilitas ad quantitatem. ¶ Preterea subā naturalis prius est qualis qualitate tertie spēi q ostendatur mobilis sm qualitatem qr corpus vel subā q̄lis est subiectūm alterationis: ex primo de generatiōe. et tertio physi. ¶ Preterea. prius q corpus ostendatur mobile localiter presupponitur habere vbi determinatum: quod cōiter ēt presupponit et quantitatē et qualitatem determinatam. quod eni nec est q̄tū nec quale nec hēt esse i vbi determinato nō est mobile s3 locū. quis igr debet ponere mobilitatem rationē subiuam primi subi naturalis cum sit eius passio multū remota.

4 ¶ Confirmatur quarto. ista cōclusio. quia omnis forma vel ratio subiua primi subi scibilis est indemōstrabilis de subō: sed mobilitas non est indemōstrabilis de primo subō phie naturalis: ergo mobilitas nō est formalis ratio subiua primi subi phie naturalis: maior ē euidēs quia ipsa est ratio virtualiter continendi omnes passiones demonstrabiles de subō: ergo ipsa remanet indemonstrabilis: aliter esset ratio demonstrandi et con

tinendi seipsam: quod videtur ab-
surdum: minor apparet ex predi-
ctis: quia cū sit passio valde remo-
ta potest demonstrari per aliquid
prius de subō. Sed quid ē illud qd
erit ratio seu medium ad demōstrā
dum mobilitatem de subō. Rn-
deo forte aliqua passio prior vl' sal
tem formalis ratio subi que est ipa
quiditas subiecti.

Ex his concludo corelarie.

q opinio que ponit subāz finitam
inquantum mobilis esse primū sub
iectum phie naturalis est falsa z ir
rationabilis. Tum quia ponit mo
bilitatem formalem rationez sub-
iectiuā. in quo dicit falsum. sicut
z omnes opiniones precedentes.
Tuz quia dicit subāz finitaz. Maz
ly finitam videtur additio supua-
cua. quia si mobil' ē ergo finita. Tū
qr phia. ē scientia partic'aris hūa
nitus inuenta. ideo necessario de
teriat de ente predicamentali.
Subā ergo que sue considerationi
subicitur ē pdicamētalis subā. ois
talis est finita. quia nullum infini
tum est in genere. ¶ Contra illam
conclusionem tertiam arº dupl'r
1 primo sic. illud quod per se z bz q
ipsum z per omnem modum respi-
citur ab aliqua sciētia z est prima
formalitas illius scientie. ista est
prima ratio formalis subā. Sz mo
bilitas est huiusmodi respectu sciē
tie naturalis. ergo zc. maior pro-
bat. qr hic accipit primū vt in pri
mo post. s. q habet tres conditiōes
scilicet per se. z bm q ipm. z omnē
modum. i. de omni z illud est vni-
uersale. minor habet tres ptes pri
ma pars scilicet q sit per se proba
tur sic. illa formalitas que nō per
aliud sed precisa ab omni alia for
malitate respitur ab aliqua sciētia
respicitur p se ab illa. sz mobilitas
est huiusmodi respectu scientie na
turalis. ergo zc. Scda pars scili
cet q sit bm q ipsum. probatur sic
omnis illa formalitas bm q̄z respi
ciuntur omnia i scientia respicitur
bm q ipsum. sed mobilitas est hu-
iusmodi in scientia naturali. ergo
zc. maior est euidens. sed minor p
batur per aristo. sexto meta. in illa
parte. quoniam vero phia. est circa
gº quoddaz. zc. vbi probatur q sci
entia naturalis est speculatiua z n̄
practica nec actiua nec factiua.
vbi ait sic. quia principium scien-
tiarum factiuarum est in faciente
non in facto. principium autem
actiuarum in agente non in eo q
agitur. principium autem motus
rerum naturalium est in ipsis na-
turalibus. ideo scientia naturalis
non est actiua nec factiua. z perco
sequens theorica. ita q ipsa est cir
ca derminatum genus entis. quod
scilicet est possibile moueri. patet
ergo q ratio bm quam respiciunt
entia naturalia a scientia natura
li est mobilitas. quia ipa scia natu
ralis respicit ens vt mobile. tertia
pars minoris patet per idē. ¶ Pre
2 terea bo arguo sic. illud est prima
formalitas in aliqua sciētia quod
habet includi in notitia cuiuslibet
scibilis in illa scientia: sed mobili-
tas ē huiusmodi. ergo z cetera ma
ior est euidens. sed minor probatur
ex sexto metahi. in illa parte vbi
dicit Aristo. q quedam diffiniun-
tur sine materia sensibili vt mathe
ma. quedam cum materia sensibi-
li vt phisica. quorum ratio non
potest assignari sine motu. Tunc
sic omnis notitia in qualibet sciē
tia includit illud quod est funda-
mentum omnium aliarum notitia

rum in illa. sed notitia diffinitiua est huiusmodi. ergo et cetera. sed notitia diffinitiua in scientia naturali includit motum. vt ait aris. et per consequens quecunque alia. ergo et cetera. ¶ Preterea secundo sic illa est prima formalitas in scientia ratione cuius oia que includuntur in scientia ad eam dicuntur pertinere. hoc patet quia ad oppositum videtur sequi oppositum. sed mobilitas est huiusmodi. ergo etc. minor probat per eandem rationem quam facit aris. sexto meta. ad probandum quod ens inquantum ens sit subiectum metaph. quia met. considerat principia entis inquantum ens Similiter arguatur in proposito quia scientia naturalis principia mobilis considerat inquantum mobile quia primo phy. agit de materia forma. et priuatione. vbi ait comen. quod intentio phi est ibi determinare de principiis nature et corporis mobilis inquantum mobile. quia natura est principium motus et quietis. He sunt rationes cuiusdam fideliter recitate. ¶ Rndeo ad primum Et reduco primo illam rationem sic. assumpta maiori addo minorem sic. sed quecunque propria passio conuertibilis cum primo subiecto alicuius scientie respicitur per se et sm quod ipsum et de omni ab illa scientia. ergo quecunque talis passio est propria formalitas seu formalis ratio subiectiua scientie: sed conclusio ista est impossibilis. ergo aliqua premissarum. non minor. ergo maior que fuit tua. quod autem minor non sit falsa apparet. quia omnes iste probationes quas adducis concludunt de propria passione: vnde aris. primo poste. vbi ponit illas tres conditiones de prio seu vniuersali sm intentionem loquitur de passione demonstrabili de subiecto. quod autem conclusio sit falsa. patet. quia tunc essent plures per se formalitates seu plures rationes formales subiue. cum eiusdem primi subi sint plures tales passiones. Exemplum passiones entis sunt bonum verum vnum etc. hoc etiam expresse dicit Aris. v. topicorum. quod vnius subi sunt plures proprie passiones. siue plura propria. quod idem est et tunc non esset vna scientia. vnitatem ei habet scientia ab vnitate subi et rationis formalis subiue. Ad formam dico quod maior est falsa. quia insufficiens. Ad rationem .n. formalem subiuam non solum illa sed plura alia requirunt que mobilitati conuenire non possunt vt patet ex predictis. ¶ Nec secunda cogit vnde reduco eam sic. assumpta enim maiore addo minorem. sed materia habet includi in notitia cuiuslibet scibilis in philosophia naturali. ergo materia est prima formalitas seu prima ratio subiectiua in scientia naturali. conclusio est euidenter falsa. ergo aliqua premissarum. non minor quia eodem modo probatur sicut tua minor. Nam secundum philosophum quem allegas. materia intrat diffinitionem cuiuslibet diffinibilis in scientia naturali. vt patet ex secundo phisico. et sexto metaphi. vt tu mihi allegasti. ergo maior tua est falsa. Ad formam dico sicut prius quod maior est falsa et insufficiens. quia plura alia requiruntur ¶ Preterea peccat ratio. quia si motus includitur i diffinitione rei naturalis includitur vt additum. formalis autem ratio subietia videt essentialiter icludi i quolibet diffinibili non vt additum. quare ratio magis arguit ad oppositum quam ad propositum.

Ad tertiũ concedo maiorem sic intelligẽdo ꝙ illud sit propria rõ ꝛ formalis subiua rõne cuius oia iuclusa in scia ad illam sciam pertinent. ita ꝙ illud sit ratio virtualiter continendi ꝛ faciat vnum cõceptum per se cũ subõ. aliter negãda est. sed tũc minor est falsa. quia nulla passio ꝛ maxime respiua põt esse talis. nec probatio minoris valet quia considerare principia alicuius in quantũ tale non arguit illud esse primũ subũ3 inquãtũ tale. ita ꝙ ly inquantũ reduplicat formalẽ rationem subiua3. nam tunc quot sunt passiones subi tot essent formales rões subiue. cum scia cõsideret principia subi inquantum quelibet paᵒ demõstrabilis ẽ ꝺ ipo nec illud qꝺ adducis de sexto meta. iuuat. quia phũs ibi non intendit probare ens inquãtũ ens esse sbũ3 meta. sed ꝙ metafisicus cõsiderat principia entis inquantum ens. ꝛ hoc quidem verum est. sed tunc nl' habes. Ait enim aris. sic principia ꝛ cause querũtur entiũm palam aũt ꝙ inquantũ entiũ. sed quid habes ex hoc patet ꝙ nl'

Quãtũ ad tertiũ principale.

Sit istud problema quod persuadebo probabiliter. subã sub aliqua rõne formali accepta est substractũ primi subi phie naturalis hoc probatur. Tum quia improbatis predictis opinionibus ꝺ substracto nl' videtur restare quod possit põi substractu3 primi subi in scia naturali nisi subã. Tum quia ad subã3 possunt habere attributionem omnia considerata in phia naturali. quia omnia vel sunt partes subẽ integrales. l' subiue. vl' sũt priuatiões. l' negationes ꝛc̃. nec tunc põt istari de angelo mobili. quia vtiqꝫ potest reduci ꝛ habere attributionem ad subã3 sicut pars subiua. Preterea subã accepta sub ratione formali. quam sibi assignabo inferius põt habere oẽs conditiones subi primi superius enumeratas. ergo subã. est ponenda primũ substractu3 primi subi phie naturalis. consequentia est euidens. sed antecedens apparebit ex dicendis. Preterea ẽt hoc ꝓbat auctoritate aris. sexto met. cap. p̄io vbi dicit sic. quoniã vero phia scientia est circa genus quoddam entis. nam circa talem subã3 est in qua est principiũ motus ꝛ status in ea. ꝛ tunc parum post dicit sic. phia quedã theorica est. s3 theorica circa tale ens quod est possibile moueri ꝛ circa subãm. ecce ꝙ expresse dicit ꝙ phica est circa subã3

Scd̃m problema est istud. ꝙ naturalitas est formalis ratio subiua primi subi phie naturalis. Voco aũt naturalitatem propriam ipsa3 quiditatem seu formalitatem subẽ que appropriat ipsam subã3 vt sit subm̃ motus ꝛ aliaꝝ passionu3 sibi ꝓprie ꝛ naturaliter ꝛ cõuerti bil'r inherentium. Tunc arguo sic. illud debet poni formalis rõ subiua primi subi i aliqua scientia ẽm qꝺ ip3 est cognoscibile cognitione perfectissima possibili de ipso haberi in illa sciẽtia: sed naturalitas accepta vt prius expositũ est ẽ huiusmõi in scientia naturali. ergo naturalitas est formalis ratio subiua primi subi phie naturalis. maior probatur. quia perfectissima notitia possibilis haberi in aliqua scientia de subõ est illa que de ipso habetur sub eius formali ratiõe subiua. minor declaratur per exemplum. homo eni intelligr̃ vt al' rõnale mortale: vt subã: vt mansuetũ natura: vt nobilissimũ animaliũ: primo mõ intelligr̃ ẽ3 rõe3 propriã quidita-

tiua z. ko in cō:tertio per accidēs: quia in propria passione: quarto p respectū ad aliud: pfectissima aūt notitia de homine non potest esse i respectu ad aliud quia ista presup ponit notitiam absoluti. nec notitia de homine sub propria ratione passionis est perfectissima quia p supponit notitiam subi. nec notitia de homine in vl'i est perfectissima: quia ista est confusa. ergo nobilissima cognitio de hoie est fm rationem quiditatiua z: ita in proposito nobilissima cognitio de subā phy. est illa q̄ ē fm rōe z propriam quiditatiua z. hec ratio est naturalr ¶ Confirmatur. quia cognitio eius q quid est. est perfectissima. ex. vij. metha. Preterea illud debet poni formalis ratō subia subi in scia fm quod ipsum subm̄ est primo virtualr contentiuū omniū veritatu z illius scie. et habet etiā omnes alias conditiones requisitas ad primū subm̄ superius expressas: sed naturalitas est huiusmodi in scia naturali. ergo rc. maior est euidens. et minor patet inducendo omnes illas conditiones.

Sed contra hoc instatur.

quia aris. sexto metha. dicit q nulla alia scientia a methaphisica facit cōsideratione de ipso q quid est. ergo scia naturalis non pōt cōsiderare suū subm̄ fm rationē proprie quiditatis seu naturalitatis. quia hoc spectat ad primū phicm̄. Rndeo ad meta. non spectat considerare nec cognoscere omnes quiditates in particulari sed solu z in vl'i. vnaqueqz. n. scia considerat propriam quiditatem sui primi subiecti. vnde aris. primo metha. in prohemio dicit q sapiens .i. metaphisicus est cognoscens omnia vt contingit. Exponitur q non oportet q cognoscat omnia in particulari sed in vl'i. cū ergo dicitur q nulla alia scientia a metaphisica facit consideration em de ipo q qd ē Dico q aris. itelligit q nulla alia scia considerat ens siue q quid est in cōmuni nisi methafisica. ¶ Sz de difficultate. vtrū ad meta. inqz tū tl's per se pertineat cognoscere omnes quiditates in particulari n̄ spectat tractare nūc. sed hoc forte al's.

Ex his cōcludo correlarie.

q subā naturalis inquantū naturalis vl' subā phisica inquātū phisica q idem est: est primu z subm̄ et adequatū phie naturalr. et sic. ad q̄ones. ¶ Ad argumēta pricipalia ad primū cum dicitur q eodem quo res distiguit rc. cōcedo maiorē vniformiter assumptā. s. q eo mō quo distinguit etiam constituit. Si essentialiter. essentialr. Si accidentaliter. accidentaliter. Exemplum primi Rōnalitas distinguit hoie z essentialiter et specifice ab oi alio et constituit hominē i esse specifico et essentialiter. Exemplū fi Albedo distinguit albū a nigro accidentaliter et constituit subm̄ in quo est in esse accidentali. quia in esse albo. Tunc ad minorē dico q mobilitas distinguit subm̄ phie naturalis ab alijs subis non quiditatiue sed accidentalr. et iō cōstituit subū in esse formali accidentali non quiditatiuo et essentiali. Nam cū mobilitas sit formaliter passio et de genere accidentis non pōt distinguere nec cōstituere nisi accidētaliter vnde dico q ista distinctio q̄z ponit aris. sexto meta. inter phia z et al's scias per hoc q phia. ē de ēte

Sbm̄ physicus:

mobili non est propria τ quidita-
tiua distinctio. sed est forte distin-
ctio notior quia p passionē notio-
rem. Ad primā confirmationē de
primo phy. dico ꝙ verū ē phm̄ sup
ponere motū tāq̄ȝ passionē conuer
tibilem de suo subō. Et iō negātes
motū nō locūtur naturaliter quia
negant suppositū. propter ꝙ non
merentur dici phi naturales. Nec
contra eos physice est disputandū
Sed ex hoc non habes ꝙ motus vł
mobilitas sit formalis ratio subiā
Ad ṡaȝ confirmationē dicendū.
ꝙ si alicubi aris. vel auic. vel qui-
cūq̄ȝ alius dicat ꝙ physicus consi
derat mobilia inq̄ȝtuȝ mobilia vel
corpus mobile. quia hoc dicit quia
non habet notā illaȝ rōem quā ha
bet vt est subūȝ motus sȝ vtitur mo
tu tāq̄ȝ magis noto. Vł alr ꝙ cū
dicitur ꝙ physicus considerat mo
bilia inquantū mobilia. ly inquan
tū non reduplicat formalē ratio-
nem subiuaȝ sed dicit conuertibilē
passionem cum proprio subō. sicut
cum dicitur. homo inquantū risibi
lis vel aliter. quia sicut dictum est.
Mobile significat aptitudinē ad
motū. qr aptitudo i est subē phice
seu naturali ex proprijs principijs
fōalibus. ita ꝙ per istam determia
tionem inquantū non ponitur mo
tus quocūq̄ȝ sumptus propria ra-
tio formalis subi scie naturalis. sȝ
tantū contrahitur corpus seu subā
ad considerationem sui quantū ad
principia propria inquantū prin-
cipiat motum. τ sic excluditur con
sideratio corporis a mathematica
non sub tali consideratiōe tractat
de corpore mathe. scia. De ṡo cū
dicitur ꝙ non repugnat alicui scie
τc. cōcedo maiorem τ illud antece
dens. sȝ nego cōntiā. quia licȝ mo
bilitas non sit formał ratio subia
est tamen propria passio conuerti-
bilis cum subō primo scie naturał
Et ideo quicqd subterfugit ratio-
nē mobilitatis ex consequenti sub
terfugit primū subm̄ phie naturał
Et ideo immobilia transcendūt sci
entiam naturalem. Sed ex hoc nō
habes ꝙ mobilitas sit ratio for-
malis subiua. licet sit passio cōuer-
tibilis cum illa ratiōe formali pri-
mi subi phici. Ad tertium. Cum
dicitur ꝙ illa videtur esse formalis
ratio τc. concedo maiorem cuȝ mo
deraminibus supradictis. sed tunc
minor est euidenter falsa. vt appa-
ret ex premissis.

Argumēta pro scḋa parte.

gratia conclusionis dicerentur. sȝ
quia in ṡo argumento videtur sup
poni ꝙ non omnia naturalia sunt
mobilia τ probaṫ per illud primo
phi. Nobis aūt subiciantur. τc. qḋ
si verum est. tunc mobilitas non ē
passio conuertibilis cuȝ subō phie
naturalis. cuius oppositū est preo
stensum. Id circo nego illud scilȝ
ꝙ non omnia naturalia sint mobi
lia. Ad philosophū dico cū comē.
ꝙ ibi phūs loquitur dubitatiue. vt
abstineat se ab anima rōali. τ alijs
formis. de quibus dubium est vtrū
sint mobiles. et de terra vł de parti
bus terre propinquis centro dubiū
est. vtrum moueantur. Nō. n. de his
phūs inquisierat veritatem quādo
dixit illud verbum. vnde dicenduȝ
ꝙ nec ista dubia obstant. Anima
eni rationalis τ alie forme forte
sunt mobiles per se. sicut τ substan
tie incorporee. vel si non: nihilomi
nus mobilitas est passio cōuertibi-
lis cum primo subiecto phisico. qr
forme non continentur per se sub
primo subō phice scientie sed p re-
dutionem. quia sunt pricipia subē

mobilis physice. Esto ergo quod per se non moueantur. mouentur tamen per accidens ad motum totius cuius sunt partes. sicut de anima expresse dicit Arist. primo de anima

2 ¶ Ad illud de terra et de partibus propinquis centro. dicendum quod et si non mouentur actu possunt tamen moueri. nec hoc eis repugnat Uel aliter. quod si non mouentur motu locali. possunt tamen moueri motu alterationis. puta a frigiditate ad caliditatem. etc. sicut patet in vaporibus eleuatis etiam ab interioribus partibus terre per virtutem solis eis calorem incorporantis.

Instan. ¶ Contra. motus localis est prius motus. ita quod alteratio presupponit ipsum: ex octauo phy. ergo si terra mouetur motu alterationis et per consequens mouetur motu locali.

Respondeo. sufficit quod possit moueri aptitudinaliter et si actu non moueatur localiter. Uel aliter. quod illud dictum octauo physi. non intelligitur quod motus localis sit primus respectu eiusdem mobilis: ita quod quicquid alteratur mouetur localiter. quia oppositum dicit Arist. primo de generatione capitulo de augmento. Sed est intelligendum simpliciter. scilicet quod motum alterationis precedit motus localis in alterante a proximato alterabili. esto quod alterabile maneat immobile secundum locum. et hoc expresse dicitur octauo phy. vbi supra.

Expedita questione de subiecto accedo ad intentum principale vbi sic procedam ¶ Primo queram de materia que actioni naturali subicitur. ¶ Secundo de forma que per actionem naturalem acquiritur. ¶ Tertio de priuatione que in actione naturali necessario requiritur. Nec enim sunt tria principia nature ex primo phy. ¶ Quarto queram de composito quod ex his principijs constituitur.

Circa primum queram primo.

¶ Utrum in substantia naturali composita ex materia et forma: materia dicat aliquam entitatem positiuam distinctam realiter ab entitate forme. ¶ Secundo vtrum materiam existere sine forma includat contradictionem ex terminis. ¶ Tertio vtrum materiam generari et corrumpi naturaliter includat repugnantiam terminorum. ¶ Quarto vtrum materia subiecta quantitati que est accidens habeat aliquam extensionem aliam ab extensione quantitatis. ¶ Quinto. vtrum in rebus naturalibus compositis ex materia et forma: materia sit aliquid pertinens essentialiter ad rationem quidditatis specifice.

Ad primum. quando queritur. ¶ Utrum in substantia naturali composita ex materia et forma: materia dicat aliquam entitatem positiuam distinctam realiter ab entitate forme. sic proceditur. Et videtur quod non. ¶ Et arguitur primo sic illud quod non est distinctum conceptibile ab alio non distinguitur ab eo realiter: sed materia est huiusmodi respectu forme: ergo etc. maior patet: quia sola distinctio conceptibilitatis est minor distinctione reali. Multa enim sunt distincta conceptibiliter non realiter: vbi autem non est minor distinctio nec maior: minor patet Argumentum.

primo phyſi. Materia enim eſt co
gnoſcibilis per anologiam ad for
mam. ¶Preterea Si materia eſt
aliquid ſic diſtinctum a forma. vel
eſt pura potentiá. vel purus actus
vel compoſitum ex vtroqʒ. Nõ pu
ra potẽtia. quia ſic eſſet nihil. Nec
purus actus. Tum quia deus. Tum
quia diſtinguit ex ſeptimo metha.
In fundamento autem nature
nihil eſt diſtinctum. ex primo met.
Nec poteſt eſſe compoſitum ex po
tentia ⁊ ex actu. quia non eſſet pri
mum principium ſed reſolubile in
aliquod prius. ergo nihil aliud
eſt a forma. ¶Preterea ariſ. quin
to phy. probat ꝙ generatio nõ eſt
motus. ꝑ tale argumẽtũ. qḋ moue
tur eſt. ꝙ generatur nõ eſt. ergo ge
neratio nõ eſt motus. Si argemen
tũ valet oportet ꝙ vniformiter af
firmetur eſſe de motu ⁊ negetur eſ
ſe de generatione: Sed in motu af
firmatur eſſe de ſubiectꝓ. ergo in ge
neratione negatur eſſe de ſubõ: Sʒ
ſubiectũ generationis ẽſt materia
ergo materia non eſt. ¶Preterea
qñ aliqḋ dicitur anologice de duo-
bus: ſi in vno reperitur formal'r nõ
in alio. Exemplũ de ſano in aiali ⁊
in vrina: Sed eſſe dicitur anologi
ce de materia ⁊ forma. ſicut ḋ actu
⁊ potẽtia. ergo q2 formal'r forma
ẽ ens materia non ẽ formal'r ens.
¶Preterea. Si materia eſt aliqd
ſic diſtinctũ a forma: ergo genera-
tio eſt alteratio: cõns eſt falſuʒ: er
go ⁊ añcedens: cõſequentia proba
tur. ex primo de generatione: vbi
ariſ. arguit contra phõs antiquos
ponentes materiale principiũ ali-
quod ens actu: dicens ꝙ nõ poſſũt
ſaluare generationẽ ſimpl'r: ſed ge
neratio erit alteratio: ergo ſimil'r
ĩpropoſito: ſi materia ſit aliqḋ ẽs
actu diſtinctum a forma. Cõfir
matur. q2 quicqḋ aduẽit ẽti ĩ actu
accidit ſibi. ergo forma ſbãl' acci-
deret mẽ . ⁊ per cõns mutatioĩn
forma ſubãli eſſet alteratio. ¶Pre
terea. vel tunc materia ⁊ forma eſ
ſent ſe totis diſtincta ⁊ prio diuer
ſa. vel in aliquo cõuenirent ⁊ cẽnt
dria non diuerſa. non primũ. quia
tunc materia ⁊ forma pl's diſtigue
rentur qʒ ſubã ⁊ accidens. Nã ſbã
⁊ accidens in aliquo hñt conueniẽ
tiam. puta in ente. Sed hoc vide-
tur abſonũ. cũ mã ⁊ fõma pertine
ant ad idem predicamentum. ⁊ ſbã
⁊ accidens ad diuerſa. Si detur ſʒ
quero quid ſit illud per qḋ diſtin-
guntur. vel eſt materia. vel forma.
vel accidens. Nõ prima duo q2 eẽt
proceſſus in ĩfinitum. Nec tertiuʒ
q2 tunc materia ⁊ forma diſtingue
rentur per accidens quod videtur
abſonum. ¶Preterea. ex duobꝰ exi
ſtentibus in actu non fit vnum per
ſe octõ meta. ſed ex materia ⁊ for-
ma fit vnum per ſe. ex eodem octõ
¶Preterea Ariſ. ſeptio meta. ait.
Materia nec ẽ quid nec quale nec
quãtũ. ergo nl'. ¶Preterea. comẽ.
octõ meta. ait ꝙ ex actu ⁊ potẽtia
non fit vnum niſi per agens extra
hens actum quod non largiẗ mul-
titudinem ſed perfectionem. Sʒ ſi
materia diceret aliquid diſtinctum
a forma extrahens actum forma-
lem de materia largiretur ſibi mul
titudinem ⁊ non ſolum ꝑfectionẽ.
¶Contra. omne ꝙ refertur ad ali
ud relatione reali diſtinguitur ab
eo realiter. Sed materia realiter re
fertur ad formam. ergo ⁊c. maior
eſt euidens quia eſt vna cõditio re
lationis realis ꝙ extrema realiter
diſtinguantur. minor probatur. q2
dicitur ſo phy. ꝙ referuntur. ꝙ au
tem realiter apparet: quia circun-
ſcripto ĩtellectu adhuc materia re

fertur ad formam. Preterea materia est ex qua res fit cum insit ex primo phy. et quinto meta. Sz forma cũ sit terminus factionis non est illud ex quo res fit. ergo etc.

Respondeo in ista questione Duum supponitur. s. aliqua naturalia esse cõpoita ex mã et forma duo queruntur. Utrum. s. materia dicat entitatẽ positiuam. et vtrum realiter distinctaz. Primo ergo videndum est de supposito quõ illa compositio habeat se in naturalibus rebus. Scõo de quesito prio an materia de sua natura dicat aliquid positiuuz. Tertio de ẽo qsito. an materia dicat aliquid realiter distinctum a forma.

Quãtũ ad primũ ẽ notandũ. q rerum naturalium quedam sunt in genere per se et directe. vt genera et species et etiã indiuidua. Quedam sunt in genere per redutionez. s. principia eorum. Ex his dico duas conclusiones. prima conclusio est ista. q omnes res naturales per se et directe existentes in genere sũt vere composite ex materia et forma. vel ex materiali et formali. hãc ostendo sic. omne diffinibile est vere compositum ex materiali et formali. Sed quodcunque ens per se cadens in genere est diffinibile ab indiuiduis et supra. ergo et cetera maior est euidens ex octauo meta. Et probatur. q vt dicit aris. septimo meta. diffinitio est ratio longa habens partes. et sicut tota diffinitio corespondet toti diffinitio: ita partes partibus: partes diffinitiõis sunt genus et differentia. genus est quid materiale. differẽtia est quid formale. ergo siliter erit ex parte ipsius diffiniti. minor patet. q etiam hoc concedit Aris. septimo meta. de ipsis accidentibus. Preterea hoc expresse dicit Boetius in libro diuisionum. q omnia quecũqz sũt inter idiuidua et generalissima sũt diffinibilia in quocũqz predicamẽto si. aũt species est sic cõposita ergo indiuiduum cum tota essentia speciei i indiuiduo reseruet. Dices q ratio non concludit de accidente. q ipsũ est diffinibile per addita mẽtũ. Rñdeo. q hoc est propter dependentiam quaz habet essentialr ad subãm. sed vltra hoc ponitur vel saltem innuitur in eius diffinitiõe aliquid materiale et aliquid formale pertinens ad intrinsecum sue nature. Preterea ẽo arguo sic. Impossibile est aliquo eodem omnino aliqua differre realiter et conuenire realiter. sed quecũqz species sub aliquo genere sunt huiusmodi. ergo aliq° cõeniũt et aliq° differunt et per consequẽs quodlibet tale ad minus est compositum ex duobus. illud in quo conueniũt est aliquid cõmune et materiale illud i quo differunt est aliquid formale. ergo etc. maior est euidens ex terminis. sed mior patet q sũt differentes nõ diuerse. conueniunt quidem in genere sed differunt differentijs. genus autem est quid materiale. differentia quid formale. Confirmatur quia omne existens per se in generẽ est compositum ex cõtrahibili et cõtractiuo. ergo compositum ex materiali et formali. Confirmatur ẽo. quia illud quod est simpliciter simplex a quocunque distinguitur se toto distinguitur. sed due species vel duo genera subalterna non se totis distinguuntur. vt est euidẽs ergo etc. Preterea tertio arguitur quia secundum aristo. xij. metha. illa que sunt in diuersis predicamẽ

tis sicut sunt simpliciter diuersa ita et eorum principia sunt diuersa et hoc est verum de materia et forma et mouente quod non esset verum nisi huiusmodi essent cōposita modo predicto.

Sed contra istam conclusionē instatur.

De accidente. tum quia accidentia non habent materiam ex qua sed in qua. ex octauo metha. ergo nō sūt composita intrinsece ex materiali et formali. tum quia secundum auctorem sex principi. forma accidētalis est in simplici et invariabili essentia consistens. ergo non composita. Respondeo ad primū. Accidens non habet materiam ex qua essentialiter distinctam a suo formali sed formaliter distinctā. nec illa proprie dicitur materia ex qua sed est compositum ex duabus realitatibus vel formalitatibus distinctis ex natura rei. Ad cuius euidentiam est sciendum q iste due realitates ex quibus componitur ēs in genere sint. a. et b. in quibusdam sunt realiter et essentialiter distincte. puta in habentibus plures formas. quia ab alia re sumitur realitas generis. et ab alia re sumitur realitas dfe. Exemplum in homine. a forma sensitiua sumitur realitas generis. et a forma rationali realitas differentie. In alijs autem. a. et. b. non sunt realiter distincte. qr non sumuntur ab alia et alia re sed ab alia et alia re realitate seu formalitate. tamen illud quod ex eis constat est compositum ex materiali et formali. quia ipsum a. in illo instanti in quo distinguitur. a. b. vere est potentiale et perfectibile ab ipso. b. et vere perficeretur nisi impediretur propter essentialem identitatem quam habent in tertio in quo sunt idem essentialiter. et ideo talis identitas non tollit omnimodam compositionem ex materiali et formali licet in illo tertio vnitiue. et virtualiter contineātur. Ad fin dico q accidens dicitur esse simplex per priuationem compositionis que est ex re et re. nō que ex realitate et realitate. Est enim accidens compositum ex realitatibus formaliter non eisdem. Ex predictis concludo corelarie q accipiendo materiam hoc modo q tam angelus quam corpus celeste est compositum ex materia et forma. cadunt enim in genere directe. Utrum autē sint composita ex vera materia que est pars compositi distincta realiter a forma. Hoc dimitto tanquam dubium de quo forte alias. Secunda conclusio est ista. q illa que sunt in genere p reductionem non est necesse esse composita modo predicto immo est deuenire ad aliqua simplitia omnino. Hanc ostendo sic. quia si non ergo erit processus in infinitum. consequens est falsum. ergo antecedens. probatur consequentia. qr aliquid componitur ex re et re. accipio rem componentem quero vtrū sit omnino simplex vel nō si sic habeo propositum. si non. quero vltra et sic in infinitum. Sed contra hanc conclusionem arguo. primo quia illa res simplex vel erit purus actus. vel pura potentia. vel compositum ex vtroque. Si primum ergo idem quod deus Si secundum ergo erit nihil Si tertium ergo non erit omnino simplex. Preterea Augustinus sexto de

trinitate. capitulo sexto dicit. quod nulla creatura est in se simplex. ¶ Preterea omne ens per participationem est compositum ex participante et participato. Sed omne ens creatum est ens per participationem. ergo et cetera. ¶ Respondeo. sic intelligo. quod aliqua creatura est simplex .i. non composita ex rebus. tamen non est omnino simplex. Tum quia componibilis. sicut patet. quia materia est componibilis forme et econuerso: substantia autem composita est componibilis accidenti et econuerso. Tum quia omnis creatura est composita aliquo modo ex positiuo et priuatione alicuius gradus entitatis. quod sic intelligo. Infinitas enim non repugnat entitati vt entitas est. ideo est aliquod ens infinitum. scilicet deus. omne autem ens creatum est finitum. et ideo deficit sibi aliquis gradus entitatis. non sub ratione qua tale ens. sed sub ratione qua ens. Exemplum talpa dicitur carere visu. non sub ratione qua talpa. quia talpe non competit visus secundum rationem sue speciei. sed caret visu sub ratione qua animal quia animali natus est conuenire visus. Sic in proposito. et ideo omne ens creatum est compositum ex positiuo et priuatiuo. ¶ Notandum tamen quod ista compositio non est in essentia rei. quia priuatio de essentia positiui non est. Hanc autem compositionem sequitur compositio ex actu et potentia obiua. Nam omne ens tale sub ratione qua ens est potentialiter capax illius gradus entitatis qui deficit sibi. Sed hoc non arguit compositionem ex re et re. Ex hoc patet quid dicendum sit ad primum argumentum. ¶ Ad secundum per idem. quia nulla creatura est ita simplex quin aliquo modo sit composita modo predicto. et sic intelligit Augustinus. ¶ Ad tertium dico quod participare idem est quod partem capere. ideo participare duplicem relationem importat. vnam que est partis ad totum. alia que est capientis ad captum. prima non arguit compositionem ex re et re. quia non sumitur huiusmodi pars proprie. sed extensiue prout dicitur minus pars maioris Sic enim creatura est pars dei. et omne imperfectum est pars perfectioris. secunda etiam relatio non arguit compositionem ex re et re. Ad cuius euidentiam est sciendum. quod pars capitur tripliciter. vno modo sic quod totum captum sit pars capientis. Exemplum Sic species participat genus. quia includit quicquid est de ratione intrinseca generis et adhuc plus. Secundo quod pars capti sit pars capientis. Sed tertio quod pars capti sit totum ipsum capiens. Creatura autem participat deum. Non primo vel secundo modo vt patet. sed tertio modo. quia pars dei: accipiendo partem vt predixi est totum ipsum ens creatum capiens. Sed hoc nullam arguit compositionem in ipsa creatura ex re et re. quia vt dictum est pars capti est totum ipsum capiens nec est ibi aliquid cum quo componitur. ad formam dico quod maior est vera scilicet primis duobus modis accipiendo partem capere. Sed tunc minor est falsa. quia ens creatum nullo istorum duorum modorum participat ens diuinum. sed tantum tertio modo vt est preostensum.

Quantum ad secundum.

teneo hanc conclusionem q̄ materia non dicit formaliter entitatem priuatiuam sed positiuaꝫ. hāc ostē do sic. Nulla priuatio est per se de constitutione alicuius positiui. Sed materia est per se de constitutione alicui⁹ positiui. ergo ꝛc̄. maior est euidens. Sed minor probatur. quia materia est per se causa ꝛ intrinseca compositi quod est aliquid positiuū. ¶ Preterea omnis priuatio presupponit subiectū cuius est. sed materia nullum tale ꝑsupponit. ergo ꝛc̄. maior ē euidēs ex. iiij. meta. quia priuatō est negatio in subō apto nato. minor pꝫ ex primo phy. vbi aris. probans materiam ingenerabilem ꝛ incorruptibilem ait. q̄ alias ante materiam esset materia alia. qd̄ habet ꝓ impossibili. ¶ Preterea. oīs actio realis positiua terminatur ad aliquid reale positiuū. sed creatio terminatur ad materiam secundum augustinū. xij. confess. que creatio est actio realis ꝛ positiua. ergo ꝛc̄. ¶ Preterea. omnis priuatio ē formaliter pura negatō quāto meta. sed materia nō est pura negatō. quia tam non esset per se principium alicuius positiui. ergo materia non ē priuatio. sed dicit aliquam entitatem positiuam ꝛ realem.

Quantum ad tertium est.

vna opinio tenens partem negatiuam. ponit enim q̄ res generabil' ꝛ corruptibilis tantum habet vnā realitatem quam aliqui eorum dicunt materiaꝫ ꝛ aliqui formā. ꝛ dicunt idem in re licet varientur in verbis. Qui ponunt illam realitatem esse materiam dicunt q̄ cū res generatur materia proficit in gradu entitatis. ꝛ vt est in gradu infimo vocatur materia. vt autem est in gradu perfectiori ad quem proficit vocatur forma. ita q̄ secundū eos forma est gradus intrinsecus materie. Alij dicunt formam proficere in gradu entitatis ita q̄ ipꝫ compositꝫ est ipsa materia vl' forma vt est sub illo gradu intrinseco ad quem per generationem proficit. probant autem sic illud quod conducit aliquid ad esse perfectum non differt ab eo nisi penes gradū vnde nulla realitas penitus distincta ab alia potest adducere istū ad esse perfectum: V. g. forma ligni n̄ conducit lapidem. nec a tertio calorem. sed forma conducit materiā ad esse.

Contra istam opinionem.

Arguitur multipliciter. primo sic omnis trāsmutatio naturalis ē ab opposito i oppositum manente aliquo communi sub vtroqꝫ terminorū. Sed generatio est transmutatō naturalis ergo ꝛc̄. Illud commune voco materiam. quam oportet realiter differre ab ipsis oppositis quibus subicitur aliter essent simꝉ opposita maior est euidens ex primo physicorum et ex primo de generatione. Et probatur etiam ratione. quia omne agens naturale requirit aliquid i quod agat. minor patet. Respōdetur q̄ illud qd̄ actioni subicitur non est materia nec aliquid commune generato et corrupto. sed ipsum corrumpendū quod non manet i fine generatōis. Ista responsio confirmatur per illud primo de generatiōe. quia in generatione simpliciter totum mutatur in totum. ergo nihil manet cōe. Sꝫ cōtra prius nāl'r corrumpendum non est quam genitum fiat: in illo ergo instanti. in quo generans generat nl' sibi supponitur

in quod agat. ergo ꝓducit de nihilo. ergo generatio est creatio.

Respondetur.

ꝙ producere de nihilo vel de non aliquo potest eē dupl'r vel subiectiue vel initiatiue. Agens ergo naturale producit de non aliq° subiectiue sed nō initiatiue. quia producit ex termino a quo. deus autem vtroq; modo producit de non aliquo. et illud est creatio. Hic autem non est sic saltem cum producio fit de aliquo initiatiue et si non subiectiue. Contra. Agens habens i sua virtute actiua totum effectum nō mi⁹ illum producit si non opponitur illud per cuius presentiam magis debilitatur virtus eius quam fortificetur: sed per actionem in contrarium magis debilitatur virtus actiua agentis quaȝ fortificatur: quia agendo repatitur. ergo si ignis generet ignem ex aqua non minus ꝓducit ipsum sine aqua q̄ȝ ex aqua. et per consequens talis produ° erit de non aliquo tam subiectiue quaȝ initiatiue. et sic crea°. Confirmatur. quia agens naturale potens in aliquem totum effectum: illum necessario faciet nō impeditum. ex. ix. metha. Sed per ammotionem contrarij siue corrumpēdi ammouetur impedimedntuȝ agentis quia ex actione in contrarium impeditur in sua actione. ergo non posito ipso corrumpendo in quod agat necessario producet totum effecum illuȝ ex non aliquo vtroq; modo. ergo creabit. Nec cogit illud ꝙ totum mutatur in totum. Illa enīȝ ꝓpositio Ari. vera est si totuȝ accipiatur cathegorematice. Est. n. sēsus. totū ꝯstitutum ex partibus puta aer mutatur in totum aliud puta in aquā. Non est autem vera. Si totum capiat sincategorematice. qr ē sens⁹. ꝙ quelibet pars mutatur in q̄ȝlibet partem. Nam manet materia communis.

Ad cuius euidentiā ē notāduȝ ꝙ dictionū alie dicūtur categorice que significant rem vel dispositionem rei q̄ subicitur vel predicat' in enunciatione: Verbi gratia. homo albus currit: homo enim significat rem que subicitur et albus dispositionem subiecti: currit autem significat rem que predicatur. Ille au dicunt' sincategorematice q̄ n̄ significāt rē vel dispositionē rei sȝ modū determinatiuȝ rei. V. g. omnis hō currit li. ois est dictio sincategorematica qr n̄ significat rē vel dispositionem rei. sed determinat ipsam rem. puta hominem accipi distributiue pro omnibus suis partibus sb iectiuis. Ad propositum totum acceptū categorematice significat ipsā rē ꝯstitutā ex partibus: et sic cū in generatiōe simpl'r fiat mutatio in forma sbāli a qua principaliter est esse termini: ideo totum dicitur transire in totum: qr totuȝ ē ex aeris in totum esse aque vel econuerso. Totū āt acceptū sincategorematice qd dtermiat ipsaȝ reȝ accipi ꝓ qualibet sui parte. Et sic accipiendo esset sensus ꝙ res secundum q̄ȝlibet sui partem transiret in quanlibet partem alterius totius. et iste sensus est falsus. vt patet ex predictis. Preterea secundo ad principale arguit sic. Nullum simplex ē corruptibile a principijs intrinsecis: quia non habet principia contraria se inuicem transmutantia: Sed per te omne generabile et corruptibile est simplex. ergo nullū tl'e est corruptibile a principijs intrinsecis. quod est contra Ari. septimo

metha. vbi vult q aliqua substantia sit corruptibilis intrinsece eo quo celum non ponitur corruptibile. Confirmatur. quia omne generabile et corruptibile habet materiam. secundum quam potest esse et nō esse. ex septimo metha. et secundo de generatione. Preterea. si res generabilis et corruptibilis est simplex vt pois g° nlla gene° pa° erit naturalis: consequens est falsum ergo et antecedens: cōna probatur. Nam ge° ex hoc dicitur naturalis quia susceptibile appetit naturaliter ipsam formam: sed si omne corrumpendū sit simplex nihil erit quod appetat naturaliter formam generandam: forma enim corrumpendi non appetit illā: quia nihil appetit sui corruptionem: ergo talis gener° non ē naturalis. Preterea. mutari est aliter se habere nunc quam prius. ex sexto phy. Sed si per te nihil corrupti manet in generato non erit aliquid quod aliter se habeat nūc q̄ prius. et per consequens tollitur omnis mutatio et omne mutari. Preterea. si gener° non sit nisi secundū illum profectum ad gradum intrinsecum entitatis ergo omnes res generabiles et corruptibiles sunt eiusdem speciei. consequens est falsum euidenter. ergo et antecedens. consequentia patet quia gradus intrisecus rei non variat speciem. Quis enim diceret q albedo intensa distiguatur specifice a se ipsa remissa. Cōfirmatur specialiter de anima intellectiua. quia nec ipsa est gradus intrinsecus materie nec materia. potest intrinsecece perficere ad talem gradum. Alia opinio. est que vt reducat ad formā dicit tria. Primum dictum est q materia et forma distinguntur realiter vt duo positiua. sed quodlibet precise acceptum non habet rationem entitatis et realitatis. Secundum dictum est q materia et forma seorsum accepte n̄ habent rationem precise intelligibilitatis a quocunque intellectu etiam angelico. Ita q vnum sine alio non sufficit ad terminandum actū intellectus. Tercium dictum est q sequitur ex predictis q materia et forma non possunt dici duo quid vel duo aliquid vel duo hec. sed dicuntur duo huius. inicitant enim ipsum hoc.

1 Pro ista positione arguit sic. illud quod solum habet rationem distinguibilis vel distinctiui non est aliquid hoc. nec dicit precisam entitatem seu realitatem. Sed forma et materia sunt huiusmodi. ergo etc. maior probatur quia omne q est aliquid hoc. dicit distinctam realitatem constitutam ex distinguibili et distinctiuo. Si ergo illud quod solum rationem distinctibilis vel distinctiui dicit aliquid h°. esset alia aliqua realitas constituta ex distinctibili et distintiuo. et tūc non solum diceret hoc vel illud sed esset processus in infinitum. minor probatur. Primo de materia. q ipsa habet solū dicit rationē distinctibilis. quia i fundamento nature nihil est distinctum. ex primo metha. Secundo: probatur de forma q habeat solam rationem distinctiui quia forma est actus. actus autem distinguit ex septimo metha. distinguit quidem formaliter non effectiue. quia tunc talem distinctionem formalem posset deus semper supplere perse. quod est falsum. Sed distinguit formaliter.

2 Preterea secundo sic. prima integrantia entitatem non sunt entitates. Sed materia et forma sunt huiusmodi. ergo etc. maior probatur. quia aliter nō essent integrantia. vel idem seipsum

Gratio dr nalis io.

Grad rei intrinsecus nō variat spem.

Alia est opinio.

integraret. minor ostenditur. quia materia τ forma: sunt cē intrincece entitatis τ quedam portiones entitatis. Confirmatur. quia comē. oc tō Metha. nominat materiam τ formam quasdam truncatas entitates. ¶ Preterea. tercio. quod nō est aliquid formatum non est entitas vel aliquid huius. Sed materia τ forma non sunt aliquid formatum. ergo τc. maior videtur euidens. quia quod est aliquid huius. est aliquid formatum. minor probatur primo de forma quia forma est quedam formalitas. figura. τ dispositio. τ modus. vt videtur Ari. eam nominare. secundo phy. τ quinto Metha. quod autem est formalitas non est aliquid formatum. sicut nec figura figuratum. vel dispō dispositum. vel modus modificatum. ¶ Secundo probatur de materia. quia ipsa est quid formabile: figurabile: diponibile: τ modificabile: sed formabile non est formatum: nec disposibile dispositum. Confirmatur specialiter de materia qꝛ nulla ētitas preexistit in entificatione simpliciter: Sed materia preexistit in entificatione simpliciter: ergo materia non est aliqua entitas: maiō patet: quia entificatio. i. generatio simpliciter est ex non ente simpliciter: ex primo de generatione. minor probatur ex eodem primo de generatione: qꝛ materia prima maxime est subiectum generatiōis seu entificationis simpliciter.

4 ¶ Preterea. quarto arguo sic. sicut se habent partes circuli ad circulum sic materia τ forma ad entitatem: Sed partes circuli non sunt circulus sed sunt quedam formationes ipsius circuli: ergo materia τ forma non sunt entitates sed formationes quedam entitatis. maior patet. quia sicut partes circuli sunt quedam partes integrales circuli. sic materia τ forma sunt integrantes entitatem.

5 ¶ Preterea. quinto τ est quasi idem arguo sic. sicut se habent vnificatio τ vnificabile ad ipsum vnum siue vnificatum: sic entificatio τ entificabile ad entificatum. Sed vnificabile puta corpus animal' τ vnificatio puta anima non sunt aliquid vnificatum: ergo materia que est quoddam entificabile τ forma que est quedam entificatio non erit aliquod entificatum siue aliqua entitas. ¶ Sed ista imaginatio non placet. vnde contra primum dictum arguo sic. Ista duo positiua realiter distincta sint. A τ. B: aut sunt ens: aut non ens: si non ens: ergo ens ꝯponitur ex non entibus intrinsece: quod est absurdū τ contra te: quia non essent duo positiua sed duo negatiua: si sunt ens: ergo res: quia res τ ens conuertuntur secundum auice. Primo metha. cap. quinto. Materia ergo τ forma sunt duo entia τ due res τ per consequens duo aliquid. ¶ Preterea. vel materia τ forma sunt duo positiua distincta distinctione extra animā: vel non: si sic: ergo per necessitatē sunt duo disticta ex natura rei τ dicunt duas res vel duas realitates: si vero non sunt distincta distictione extra animam erg o non sunt distincta realiter: quod est contra te: τ vlterius essent entia solum secundum rationē quomodo ergo possunt componere compositum compositione reali: s. n. videtur possibile. ¶ Contra secundum dictum arguo sic, quecunqꝫ hēnt distinctas rōes vel ētitates sunt distincte ꝯceptibilia a potentia hēnte ens pro obiecto adequato:

Sed materia ⁊ forma habent distic
tas rationes entitatis: vt patet ex
predictis ergo ⁊c̄. Sed intellectus
humanus ⁊ angelicus habent ens
pro obiecto adequato etiam secun
dum te qui dicis in scripto sup pri-
mum sententiarum quod nouiter
edidisti ꝙ ratio entitatis est prima
ratio intelligibilitatis. ergo intel-
lectus tam humanus quam angeli
cus poterit materiam ⁊ formam in
telligere distincte. ¶ Preterea quod
potest distincte intelligi ab aliquo
intellectu non repugnat sibi quan
tum est ex parte sua quin distincte
possit etiam terminare actuum in-
tellectus: Sed materia ⁊ forma di-
stincte cognoscuntur ab intellectu
diuino: ergo ⁊c̄. maior est euidens:
quia si intelligeret rem sub ratione
repugnante obiecto: iam esset intel
lectus falsus: minorem probo sic:
quecunque habent distinctas yde-
as in deo sunt distincte conceptibi
lia a diuino intellectu: Ydea enim
ponitur ratio intelligēdi: Sed ma
teria ⁊ forma habent distictas yde
as in diuino intellectu: ergo ⁊c̄. mi
nor probatur: quia sunt distincte
producibilia: ⁊ per consequens per
distinctas rationes ydeales: quic-
quid enim deus distincte producit
distincte intelligit: cum producat
vt agens per cognitionem: patet
ergo ꝙ materie ⁊ forme non repu-
gnat distincte terminare actū intel
lectus. ¶ Contra tercium dictū ar
guo sic. vel materia ⁊ forma sunt
duo nihil: vel sunt duo aliquid: vel
vnum nihil. vel vnum aliquid. Nō
potest dari primum vel tercium per
te qui ponis ea duo positiua: Nec
etiam secundum veritatem: quia ēs
nō componitur intrinsece ex nihilo
ergo oportet dare secundum ꝙ ma
teria ⁊ forma sunt duo aliquid.

¶ Preterea. Contra totam positio-
nem arguo sic. quecunque sunt se-
perabilia ab inuicē seperatione rea
li illa per necessitatem sunt plures
res ⁊ plures ētitates: Sed materia
⁊ forma sunt huiusmodi. ergo ⁊c̄.
maior videtur euidens ex terminis:
Nam ad oppositum predicati se-
quitur oppositum subiecti: minor
patet p comentatorem quarto phy
sicorum. quia transmutatio fecit co
gnoscere materiam: vnde materia
manet eadem sub forma generati ⁊
corrupti: nō simul. ergo successiue:
ergo realiter separ a forma. qr quāqꝫ
ē sb vna quāqꝫ sb alia. Dicendū ꝫ est
ergo. ꝙ materia ⁊ forma sunt duo
positiua realiter disticta: vt due res
precisibiles ⁊ distincte conceptibi-
les. vel duo hec. vel duo aliquid.
Nec rationes eius cogūt. ¶ Ad qua-
rum solutionem premitto duo. pri-
mum est ꝙ esse aliquid huius com-
petit rei: non absolute. sed in respec
tu: ⁊ ideo si ab illa re circunscriba-
tur ille respectus quo erat aliquid
huius. erit aliquid hoc. Esse ei ali-
quid hoc. ⁊ esse aliquid huius: non
sic repugnant quin eidem rei pos-
sunt conuenire sub alia ⁊ alia rati
one. Exemplum. Manus ⁊ pes. in
respectu ad totum corpus. non sūt
duo hec: sed duo huius. Si autem
circunscribatur ille respectus ad to
tum puta si seperentur per intellec
tum. vel realiter a corpore. erunt
duo aliquid hoc. ⁊ non duo huius.
quia quodlibet faceret vnum per se
existens: Similiter dico in proposi
to. ꝙ materia ⁊ forma licet respec-
tu ētitatis totius cōpositi sint duo
huius. absolute tamen in se consi-
derata sunt duo hec. ⁊ duo entia. ⁊
duo aliquid. quicquid enim est extra
nihil est ens. ⁊ aliquid. ⁊ res. ¶ Se
cundum quod premitto est ꝙ entiū

quedam sunt simplicia quedam cõposita. vtz ex prio articulo. Et simplicium quedam sunt increata. vt ens primuz. quedam creata. vt omnia simplicia citra primum. quodlibet horuz est vere ens. probatur. qr quicquid est extra nil' est vere ens. quia inter ens et nihil non cadit medium et perconsequens est uere res. quia ens et res conuertuntur. Sed quodlibet predictorum vt patet discurrendo est extra nihil. ergo &c.

Tunc respondeo ad rationes.

Ad primum. nego maiorem. Ad pbationem tamen cuz dicis q omne aliquid hoc. dicit distictam realitatem compositam vel constitutaz ex distinctibili et distictiuo. Dico q est falsum vl'r accipiendo. quia verum est de hoc aliquid composito. ñ de simplici. et sic nullus erit processus in infinitum. Esse enim distinctibile et distinctiuuz et esse distinctũ. non repugnant diuersimode accepta. Materia enim est purum distinctibile distinctione que est per formã. et sic intelligendum est illud q in fundamento nature nil' est distinctum. sed nihilominus est quid distinctum distinctione entitatiua. iõ equiuocas de esse distinctum. Similiter forma distinguit distinctione formali. et sic verum est illud q forma seu actus distinguit. Sed nl'ominus est aliquid distinctum distinctione entitatiua. qr tã materia q̃z forma sunt aliquid ens distictuz extra suam causam. Ad secundum cuz dicis q primo integrantia &c. Dico q verum est primo integrantia entitatem non esse entitates illas quas integrant. quia nihil integrat vel cãt seipsuz. et ex hoc habeo contra te. quia alia est realiter entitas totius integrati ab entitate ptiuz integrantiũ. et sic ẽ vera minor sub assumpta. Si autem accipias maiorem vl'r sic dico q est falsa qr entitas compositi ex entitatibus integratur. Arguere autem non sunt entitates quas integrant. ergo nõ sunt entitates est euidenter fall'a ꝯsequentis. Ad confirmationez dicendum quod comentator. ideo nominat materiam et formam entitates truncatas. quia non sunt tales quales sunt entitates composite respectu quarum sunt quedaz portiones et quedam trunci sed ex hoc nõ sequitur q in se sint nihil. ergo aliquid. Ad terciuz cum dicitur q nõ est quid formatum &c. Dico q ista maior est falsa. Non enim omnis entitas est formata. Ad confirmationem de materia. Dico q ly simpliciter dupliciter potest accipi secundum Ari. primo de generatione. simpliciter. i. vniuersaliter. vel simpliciter. i. principaliter. Si primo modo sic maior est vera. qr ante ens vniuersaliter non est aliquod ens. sed tunc minor est falsa. qr materia non preexistit tali entificationi. si accipias simpliciter secũdo°: sic maior est falsa. quia entificationi entis simpliciter. idest entis principaliter quod est subiecta necessario preexistit vt subiectum aliquod ens. sed tunc minor est vera. qr materia preexistit tali entificationi et sic loquitur ibi Ari. de ente uel nõ ente simpliciter ad litteram. vt patet intuenti. Ad quartum concessa maiore nil' habes. dicetur q sicut ptes circuli non sunt circulus quem componunt sic. materia et forma ñ sunt entitas quam componunt. sed non sequitur. ergo non sunt aliqua entitas. sed cõmittitur ꝯñtis fall'a. Aliter negatur maior. qr non est simile. nam circulus dicit realitatez

specialem. sed entitas transcendentem. licet ergo ptes circuli possint fugere realitatem circuli quia non propter hoc erunt nl'. Materia tamen et forma nõ possunt fugere realitatẽ entitatis nisi essent nl'. ergo etc. Ad quintũ per idem quia sic currit argumentum.

Alia est opinio Johannis scoti quam reputo veriorẽ. Ad cuius euidentiam primo condictiões aliquas materie edisserã. secundo õclusionẽ intentam mẽqz õdiciões probando inferam. Tercio pro declaratione conclusionis: et argumentorum solutione distinctiones quasdam ostendam. ¶ De primo est prima conditio materie. qꝫ ipsa est fundamentum et receptaculum omnium formarum materialium. hoc apparet ex primo metha. et secundo de generatione vbi Ari. materiam nominat pandereos. idest receptaculum omnium formarum. Secunda conditio est. qꝫ materia est pse principium ex primo phy. Et est per se cã secundo phy. et est per se pars. ex vij. Metha. ¶ Tercia condictio est qꝫ materia est per se subiectum generationis. ex primo de generatione. prima inqt materia quã vocat ibi yle est maxime subiectum generationis et corruptionis. ¶ Quarta condictio est qꝫ materia est per se terminus creationis secundum Augustinum. xij. cõfessionũ. ¶ Quinta condictio est. qꝫ materia est ingenerabilis et incõruptibilis primo physi. ¶ De secundo de prima condictione arguo sic. impossibile est idem realiter separari a seipso. quia da oppositũ sequitur qꝫ idem simul erit et non erit. qd est oppositum primi principij et per consequens falsum. sed materia et forma sunt seperabilia abinuicem. Materia enim est receptaculũ omnium formarum: sed non simul. ergo successiue. et per consequens seperabilis a qualibet forma seorsũ. ergo materia et forma non sunt idẽ realiter. ¶ Preterea. primum receptaculum est distinctũ realiter a primo recepto. sed i genere cause materialis est dare primũ receptiuũ. cum non sit processus in infinitum in causis per se. ex secundo metha. ergo materia est realiter distincta a forma que est primũ receptũ. maior est euidens. Tum quia nihil est idem realiter sui ipsius receptiuũ. Tum quia aliter primũ receptiuũ non esset primum si aliquid ipsius recepti in eius ratione clauderetur. ita nec econuerso. ¶ Preterea ex secunda condictione arguo sic. omne compositum vere et essentialiter cõstat ex componentibus realiter et essentialiter distintis quia opositum predicati infert opositũ sbi. Sed cõpositum ex materia et forma est vere et essentialiter compositũ. ergo etc. minor patet. quia materia est per se principium essentiale et per se causa et pars quiditatis. ¶ Confirmatur. quia compositum ex materia et forma uel constat ex nihilo et nihilo. vel ex nihilo et aliquo. vel ex aliquo et aliquo: prima duo sunt incompossibilia. quia nihil non põt esse per se causa intrinseca et pars. vel per se principium essentiale alicuius entis. ergo oportet dare tercium et sic propositum. ¶ Preterea ex condictione quarta. arguo sic. Materia est terminus creationis. forma non nõ est terminus creationis. ergo forma non est materia. minor patet. quia forme naturales ñ educuntur de potentia materie per creationem. ¶ Preterea ex tercia ar

Conditõs mãe.

Xmã & forã ñ sũt idẽ realiter.

Ens i potentia < subiectiue . obiectiue .

guo sic. Materia est subiectum ge
nerationis. forma non est subiectū
generationis. sed magis terminus.
ergo forma non est materia. ¶ Pre
terea ex quinta condictione arguo
sic. Materia est ingenerabilis ꝛ
incorruptibilis. forma non est in
generabilis ꝛ incorruptibilis. ergo
forma non est materia. ¶ Confirma
tur etiam opinio. per rationes qui-
bus argutum est contra opiniones
precedentes. ex improbatione eniꝫ
illarum patet veritas huius. ¶ De
tercio. quia materia dicitur ens in
potentia. Est notandum. ꝙ ens in
potentia dicitur dupliciter. vel sic
subiectum potentie. vel sicut termi
nus potentie. prima potentia dicit̄
subiectiua. secunda dicitur obiecti
ua. ꝛ hec est ꝺ̄ria entis. qꝛ circuit oē
ens creatuꝫ. taꝫ simpliciter ꝙ̄ꝫ com
positum. ¶ Notandum autem ꝙ iste
due potentie non sunt eedē qꝛ sunt
seperabiles vt patet in creabili. ꝙ
enim creatur est in potēcia obiecti-
ua: non subiectiua. qꝛ in creatione
vnum subiectuꝫ subicitur. ¶ aliquan
do tamen eedē in eodē potentia ei
vt est in subiecto ꝛ ad aliud dicitur
subiectiua: ꝛ illa eadem vt est iꝰ ad
ꝙ est dicitur obiectiua. Exempluꝫ.
Aliomodo. superficies est in poten
tia ad albedinē. ꝛ aliomodo ipsa al
bedo est in potentia anteꝙ̄ꝫ sit. sed
eadem vt comperatur ad subiectuꝫ
dicitur subiectiua. ꝛ vt comparatur
ad agens dicitur obiectiua. ¶ Ad ꝓ-
positum. Materea dicit̄ ens in po-
tentia nō obiectiua sicut albedo an
teꝙ̄ꝫ sit qꝛ materia non est sic in po
tentia agentis. sed manet actu sub
vtroqꝫ terminoꝝ in transmutatio-
ne sed dicitur ens in potentia sub-
iectiua eo modo quo superficies di-
citur in potentia ad albedinem:
¶ Nam materia est ens receptiuum

actus subālis primo. ꝛ actus acci-
dentalis secundario. ita ꝙ licet ma
teria sit ens in actu entitatiuo qꝛ ē
aliquid extra suam causam distinc-
tum. tamen distinguitur contra ac
tuꝫ formaleꝫ ꝯpletuꝫ ꝛ specificuꝫ.
ꝛ ita describitur ꝑ ens in potentia.
qꝛ maxime est receptiuuꝫ actus. nō
ꝙ omnino sit in potentia. sicut est
albedo futura. vel sicut est anterp̄s
qꝛ tunc non possent sibi competere
conditiones quas premisi. ¶ Notan
dum secundo ꝙ ꝯpositio est duplex — Compo < entium . conceptuum .
quedam conceptuum. quedam en-
tium. ꝛ in qualibet cōpositiōe cuꝫ
non sit processus in infinitum est ꝺ
uenirē ad aliꝗ duo extrema formali
ter alterius ratiōis. ita vt nil' vniꝰ
includatur in ratiōe alterius. Ista
extrema in compositōe entiuꝫ siue
reꝝ sūt forma ꝛ materia prima ita
ꝙ materia est puꝝ actuabile ꝛ po-
tētiale forma est puꝝ actuatiuū. ꝛ
nihil vnius includitur in ratiōe al
terius. qꝛ aliter nec illud esset purū
actuatiuū. nec illud puꝝ actuabile
Extrema autē in compositione ꝯ
ceptuuꝫ sunt conceptus tantum de
terminatiui. ꝛ tm̄ deti abiles. qualis
est ꝯceptus entis ad quē stat resolu
tio ꝯceptuū determinabilium Aliꝰ
extremuꝫ est conceptus pure deter-
minatiuus q̄lis est ꝯceptus vltime
differentie. ¶ Ex quibus patet corela — Corl.
rium ꝙ extrema in qualibet harum
compositionum sunt in suo ordine
primo diuersa ꝛ in nl'lo conueniunt
vt predixi. ita ꝙ nihil vnius inclu-
datur in ratione alterius.

¶ Dico ergo. ad questionem. — R. vltimate ad questionem
Ex omnibus premissis. ꝙ materia
distinguitur realiter a forma reali-
tate positiua receptiua omnino al-
terius rationis a forma. ꝛ est quid
primo diuersum ab ea. probatur

Quomodo materia est ens in potentia.

Q sit obiectum nāle & adequatum viatoris.

illa sunt primo diuersa que in nul-
lo conueniunt ita q nl' includitur
vnius in ratione alterius. nec econ-
uerso. sed materia & forma sunt hu-
iusmodi ergo &c. maior patet ex. v.
Metha. minor patet ex predictis.
quia si non. vel tota forma non es-
set nata recipi quantum scilicet ad
illud q includeret de materia. vel
materia tota non esset nata recipe-
re quantum ad illud quod include-
ret de forma.

Ad argumenta ad primum.

Cum dicitur illud quod non est di-
stinctum conceptibile. &c. dctur. sz
minor est falsa. Ad probationem.
Materia est cognoscibilis secundū
anologiam ad formam. ¶ Dico q
verum est intellectui humano pro
statu isto. ¶ Cuius ratio est quia co
gnoscimus rez a posteriori & p ope
rationem eius. vnde ex distinctione
operationum arguimus distinctas
formas. quia forme est agere. & q2
materia non est ratio agendi Ideo
eam non cognoscimus in se precise
sed in relatione ad formam. tamen
ipsa est de se distincte cognoscibilis
a potentia non impedita. ¶ Con-
tra. omnis potentia habens aliqđ
comune pro obiecto naturali & ađ
quato potest naturaliter inquodli-
bet contentum perse sub illo comu-
ni aliter non esset adequatuz sed ex
cederet potentiam. sed ens est tale
obiectum intellectus nostri secun-
dum auic. primo metha. ca. v. ergo
cum materia contineatur sub ente
potest p se intelligi ab itellectu no
stro. ¶ Respondeo concessa maiore.
Dico q minor est falsa. quia ens ñ
est naturale obiectum intellectus
nostri. Sunt eni multa entia puta
ꝓprietates intelligentiarum & dei
quas naturaliter non possumus co
gnoscere. sed est necessarium reuela
tio. quid ergo erit obiectuz natura-
le adequatuz intellectus viatoris.
Respondeo forte qditas materia-
lis vel aliquid aliud de quo non cu
ro ad presens. ¶ Ad secundum. Di-
co q materia est pura potentia sub
iectiua. sed ex hoc nō sequitur q sit
nl'. vtz ex tercio articulo. posset etiā
dici q esset quodaz compositum ex
potentia & actu sicut quelibet crea
tura modo preexposito in primo ar
ticulo. sed ex hoc non sequitur qn
sit principium primum. quia non
est composita ex rebus. ¶ Ad terci
um. concedo q vniformiter nega-
tur esse a subiecto generationis &
affirmatur de subiecto motus: sed
loquitur de esse formali perfecto &
specifico: quia subiectum motus est
aliquod ens actu perfecto & forma
li: Materia autem non: sed ex hoc
non sequitur q sit nl': quia est ali-
quid in actu entitatiuo: quo distin-
guitur & ponitur aliquid extra suā
causam. ¶ Contra. quia motus est
actus entis in potentia. Ex tercio
phy. ergo non uidetur q subiectuz
motus sit ens actu sed potentia:
Respondeo. concedo q de ratione
subiecti motus vt sic non est q sit
ens actu sed potentia: sed tamen ē
coeractum necessario q sit aliqđ
ens in actuperfecto: & hoc sufficit
Philosopho ad distinguendum ge
nerationem a motu. vnde dico q sb
iecto motus vt sic accidit q sit ens
in actu perfecto: licet hoc sit quo-
dam necessario ex actuz ¶ Ad q̄r
tum. cuz dicitur quando aliqnid di
citur anologice de duobus. &c. Di
co q ista est falsa vniuersaliter ac-
cepta: licet in quibusdam veruz sit.
vt de sano de quo exemplificas ha-
bet tamen defectum in multis. Exē
plum. ens dicitur anologice de sbā

⁊ accidente. ⁊ tamen ſicut ſubā eſt
formaliter ens. ita ⁊ accidens.
¶ Contra. accidens non eſt ens ni-
ſi in eo ꝙ talis entis. vij. Metha.
Reſpondeo. ſecundum Ari. quin-
to Metha. cap. de in eo: quia quot
modis dicitur cauſa tot modis dici
tur in eo: ita ꝙ in eo ꝙ reduplicat
aliquando cauſam formalem. Exē
plum. ſi dicatur homo eſt homo in
eo ꝙ rationalis. Aliquando redu-
plicat cauſam materialē. puta ho
mo eſt homo in eo ꝙ habet tale cor
pus. aliquando reduplicat cauſā
efficientē. vt homo eſt homo eo ꝙ
produtus a deo. Aliquando redu-
plicat cauſam finalem puta homo
eſt homo in eo ꝙ capax beatitudi-
nis. ¶ Ad propoſitum. cum ait Ari.
Accidentia non ſunt entia niſi in
eo ꝙ non reduplicat cauſam forma
lem: ſed ſubiectiuam vel efficientē.
vt ſit ſenſus. accidentia ſunt entia
in eo ꝙ exiſtunt in ſubſtantia. vel
ī eo ꝙ cāta effectiue a ſubſtātia. ſed
ex hoc non habes quin accidentia
ſunt formaliter entia. ¶ Ad quin-
tum. Nego conſequentiam. ad pro 5
bationem dico ꝙ Ari. inducit hoc
contra phyloſophos antiquos qui
ſubiectum generationis ponebant
aliquod corpus exiſtens in actu ꝑ
fecto ſpecifico: vt eis imponit: pu-
ta aliqui terram: aliqui ignem: ⁊c.
⁊ tunc ſequitur contra eos ꝙ gene
ratio eſt alteratio: qꝛ circa tale cor-
pus nō poſſet fieri mutatio niſi ac-
cidentalis: Sed ponendo materiā
aliquod ens actu. non formali vel
ſpecifico: ſed ī actu entitatiuo: pōt
ſeruari generatio ſimpliciter diſtin
ta ab alteratione: vnde philoſoph⁹
dicens materiam non eſſe actu non
dicit ipſam eſſe nihil. ¶ Ad confir-
mationem patet per idem ꝙ forma
ſubſtantialis non aduenit materie
exiſtenti in actu ſpecifico ⁊ perfec-
6 to. ¶ Ad ſextū dico ꝙ materia ⁊ for
ma diſtinguntur ſe totis diſtinctio
ne rei que opponitur conuenientie
in re. quomodo conueniunt omnia
compoſita ex materia ⁊ forma. qꝛ
vt oſtenſū fuit nihil materie inclu-
ditur in ratione forme vel econuer-
ſo. non tamen ſe totis diſtinguntur
diſtinctione que opponitur conue-
nientie in conceptu. quia forte tam
forma quam materia cōueniunt in
conceptu ſubſtātie ⁊ entis ⁊c. ⁊ ſic
non ſequitur ꝙ magis diſtinguan-
tur quam ſbā ⁊ accidens. imo plus
conueniunt conuenientia concep-
tus quam ſbā ⁊ accidentia. Ali-
ter poſſet dici ꝙ plus diſtingui ali-
qua poteſt eſſe dupliciter. vel qꝛ mi-
nus conueniunt. vel qꝛ plus repu-
gant. primo modo plus diſtingun-
tur ſubſtantia ⁊ accidens quam al-
bedo ⁊ nigredo. patet. ſecundo ecō-
uerſo. ¶ Ad ꝓpoſitum dici poſſet for
te ꝙ materia ⁊ forma plus diſtigū
tur primo modo quam ſuabſtantia
⁊ accidens. quia ſunt ſe totis diſtin
cta. non ſic ſubſtantia ⁊ accides. ſꝫ
ſecundo modo plus diſtingunt ſbā
⁊ accidens. quia non faciunt vnū
per ſe ſicut materia ⁊ forma quod
videtur eſſe propter maiorem repu
gnantiam ſeu non identitatem in-
trinſecam que eſt inter ſbā ⁊ acci-
dens quam iter materiā ⁊ formā
7 ¶ Ad ſeptimū dico ꝙ ex duobus exi
ſtentibus in actu accipiendo actū
formalem ⁊ ſpecificum qui diſtin-
guitur contra potentiam ſubiecti-
uam: nō pōt fieri vnū per ſe. quia q
libet talis actus dat eſſe pfectum
ſed ex duobus actibus entitatiuis
vt actus eſt diuiſus contra potenti
am obiectiuā. ſic dico ꝙ poteſt fie
ri vnum per ſe. huiuſmodi autē ſūt
materia ⁊ forma. ¶ ad illud ſeptimo

Agens ex[tra]h[en]s a[d] actu[m] no[n] largit[ur] multitudine[m]

Metha. dico ꝙ auctoritas soluit se
ipsam. quia materia non est qd nec
quantum nec aliquid quibus ens d̾
terminatur. Illa enim quibus ens
determinatur sunt genera vel speci-
es. Materia autem nullum horum
est. ¶ Ad vltimum dico ꝙ comen.
loquit̾ d̾ potentia obiectiua. Et sic
verum est ꝙ agens extrahens illa3
potentiam ad actum non largitur
multitudinem sed perfectionem. q2
albedo in actu non est composit ō2
seipsa vt in potentia obiectiua sed
perfectior. ¶ Si vero sit sermo de po-
tentia subiectiua sic agens largi-
tur multitudinem quia in termi-
no generationis aliquid est actu in
materia quod prius non erat.

A D secundū pricipale
Sic proceditur ⁊ argui
tur ꝙ materiam existe-
re sine forma includet
contraditionem ex ter-
minis. primo ex materie diffinitiōe 1
sic. diffinitio ⁊ partes diffinitionis
actualiter competunt diffinito: sed
si materia existeret sine forma non
competeret sibi diffinitio materie:
ergo ⁊c. maior est euidens: sed mi-
nor probatur: quia Aristo. Primo
physi. diffiniens materiā ait sic: ꝙ
materia est primum subiectum vni-
cuique ex quo fit aliquid cum insit
non secundū accidens. sed materia
a forma seperata non inesset. ergo
⁊c. ¶ Preterea. ex materie entita- 2
te arguo sic secundo. quia si mate-
ria posset existere sine forma. vel hoc
esset quia materia dicit aliam enti-
tate simpliciter. vel quia aliā distin
ctā a forma. vel aliam distinctam ⁊
absolutam priorem: entitate forme
Primum non. quia cum relatio di
cat aliam entitatem a fundamen-
to. ⁊ motus a mobili posset fieri re-
latio sine fundamento: ⁊ motus si-
ne mobili. quorum vtrunque est ab
surdum. Nec secundum. quia sic
entitas totius posset fieri sine par-
tibus. puta homo sine anima ⁊ cor
pore. cum dicat aliam entitate3 ab
solutam a partibus. eadem ratio-
ne duo alba possent fieri sine relati
one similitudinis. quorum vtrunq3
videtur absurdum. Nec tercium. q2
sic subiū3 posset fieri sine ꝓpria pas
sione cum dicat aliam entitatem ab
solutam ⁊ priorem ex natura rei ip
sa passione. quod est impossibile. er-
go nullomodo est possibile materi-
3 am existere sine forma. ¶ Prete-
rea. ex materie relatiuitate arguo
sic tercio. Impossibile est effectum
formalē esse sine forma: puta esse al
bum sine albedine: sed esse relatum
est effectus formalis relationis: ma
teria autem refertur ad formam ex
primo Physi. ergo impossibile est
esse materiam sine forma vl' relatio
ne. Sed relatio est quedam forma.
4 ergo ⁊c. ¶ Preterea. ex materie ac
tualitate arguo quarto sic. Impos
sibile est aliquid existere sine existen
tia: sed existentia est quedam forma
rei que existit: ergo ipossibile est ma
teriam existere sine forma. ¶ Pre-
5 terea. ex materie ꝓprietate arguo
sic. v. Impossibile est duo contraria
eidem simul in esse. ex primo de ge-
ratione: sed si materia esset sine for
ma inessent simul sibi duo contra-
ria. ergo. ⁊c. minor probatur. quia
haberet simul potentia3 ad formas
contrarias. formarum autem con-
trariarum contrarie sunt potentie.
ex tercio phy. vt posse sanare ⁊ pos
6 se egrotare. ¶ Preterea. ex mate-
rie finitate arguo. vi°. sic. omne ēs
citra primum est finitum ⁊ limita-

tum: sed materia si esset sine forma
esset illimitata. quia limitatur per
formam. ergo &c. ¶ Ad oppositum
per se esse magis competit substan-
tie quam accidenti: cum sit modus
proprius essendi predicamenti sub-
stantie: sed accidētia esse per se nul-
lam includit contradictionem: im-
mo de facto ita est in sacramēto eu-
charistie: ergo multo magis est pos
sibile hoc de materia cum ipsa sit
substantia ex secundo de anima.
¶ Confirmatur. & est idem quia nō
minus dependet accidens a substā-
tia quam materia a forma: sed acci
dentia possunt existere sine subiec-
to: ergo materia sine forma: vnde
qui hoc negant de materia magis
negarent de accidentibus nisi eis
veritas fidei obuiaret.

Respondeo in ista questione.

primo opiniones aliquas improba
bo. Secundo op. scoticam declara
bo. Tercio quedam dubia occurrē-
p^a opi. tia remouebo. ¶ Quantum ad primū
est vna opinio dicens hoc includere
contra dictionem & esse omnino im
possibile materiam existere sine for
ma. probatur multipliciter. Et p^o 1
sic. quanto aliqua sunt magis vnū
tanto minus sunt seperabilia. Sed
materia & forma sunt magis vnum
quam subiectum & propria passio.
ergo cum subiectum & passio non
sint seperabialia. qa hoc esset cōtra
dictio multominus materia & for-
ma sunt inseperabilia. maior est eui
dens quia vnum est quod est indiui
sum & inseperabile in se & diuisum
ab omni alio. minor ꝓbatur. quia
materia & forma faciunt vnum per
se essencialiter & in primo modo di-
2 scendi per se. ¶ Preterea. secundo
sic. omni eo quod per se potest esse
potest fieri aliquid inferius. puta il
lud quod non potest per se esse: sed
nl' potest fieri inferius materia:
quia est ens in potentia: & est prope
nl' secundum Augustinum. quic-
quid igitur esset inferius materia
esset nihil: ergo impossibile est ma-
3 teriam esse per se. ¶ Preterea. ter-
cio sic. quod non est actus nec ha-
bens actum non potest actu per se
existere: sed materia est huius modi
cum sit ens in potentia: & potentia
& actus diuidunt ens: quia nihil ac
tus includitur in potentia nec ecō
uerso: ergo materia non potest per
se existere. Confirmatur. Omne
esse est a forma secundum Boetium.
ergo materia non potest esse sine
4 forma. ¶ Preterea quarto. quod
non habet ydeam in deo non po-
test esse vel fieri sine alio: sed mate-
ria non habet ydeam in deo ergo &
c. maior patet. q2 ydea est quo me-
diante res est producibilis in effec-
5 tum. ¶ Preterea. v. que anologan
tur in aliquo primo illud est forma
liter & realiter in illo primo: non in
alijs nisi per attributionem solum
ad illud primum: sed omne esse est a
forma: ergo materia non habet es-
se nisi per anologiam ad formam:
maior patet d' sano i aiali & vrina.
6 ¶ Preterea. vj. Materia depen-
det plus a forma quam econuerso.
sed forme alique materiales nō pos
sunt existere sine materia. ergo mul
to minus econuerso. minor proba-
tur. quia aliter ille forme essent spi-
rituales & in materiales. quod est
contradictio cum sint forme ma-
teriales: & corporales. ¶ Preterea
7 septimo. impossibile est creaturam
existere sine conseruatione:

Sed conseruatio est quedaꝫ forma respectiua: ergo impossibile est materiam existere sine forma. Dicunt igitur isti q̄ ē omnino impossibile materiam existere sine forma: quia sequitur triplex contradictio. ¶ Primo ex parte esse in actu. quia esse in actu vel est fōma vel sequitur formaꝫ. Materia autem nec est forma nec habens formam si esset separata: ergo esset actu et nō esset actu: haberet formam et non haberet. ¶ Secunda contradictio esset ex parte materie: quia ipsa est pura potētia: si ergo esset per se in actu esset pura potentia et non esset. ¶ Tercia contradictio esset ex parte per se stātis: quia omne per se stans in genere substancie est species: vel indiuiduum et in genere directe: Sed de ratione materie est q̄ sit pars speciei vel indiuidui: ergo si per se staret esset pars et nō esset pars. ¶ Sed ista opinio est falsa et irratiōabilis. Cuius improbatio et f'as patebit ex secundo articulo vbi opinio contraria probabitur. Nec rationes cogunt vnde Respondeo per ordineꝫ. ¶ Ad primum. cum dicitur quanto aliqua sunt magis vnum. etc. Dico q̄ duplex est vnitas. s. vnitas identitatis realis. Et vnitas vnionis: si primo modo accipis vnuꝫ sic maior est vera: sed minō est falsa: quia magis sunt vnū realiter sbūꝫ et passio quam materia et forma. immo nō est comparatio. quia materia et for. nō sunt vnū realiter. Subūꝫ aūt et passio sunt vnum realiter. Si auteꝫ accepis vnum secundo modo sic. maior est falsa et minor vera. quia vnitate vnionis magis sunt vnum materia et forma vt procedit probatio minoris quam sbūꝫ et passio. ¶ Ad secundum cum dicitur omni eo qd per se esse potest etc. concedo maiorem quia etiam esse in alio inferius est ipso esse p se. ideo omne accidēs est inferius substantia et parte subē sed minor est falsa. quia oē accidens ē inferi⁹ subē. Ad augustinum. materia est prope nihil non simpliciter. sed in genere subē. quia est infimum in illo genere. ¶ Contra si aliquod inferius substantia potest fieri ergo aliquod superius et per consequens aliquod superius supremo angelo. Respondeo. Licet forte cōclusio sit vera q̄ deus possit facere aliquod superius supremo angelo. tamen quicqd sit consequentia nō videtur valere quia nihil est superius subā: Est autem aliquid inferius ea. puta. omne accidens quare non sequitur si posset fieri aliquid inferius subā. ergo aliquid superius.

¶ Ad tercium cuꝫ dicitur quod nō est actus. etc. Dico q̄ actus est duplex formalis et entitatiuus. prim⁹ oponitur potentie subiectiue. Secundus potentie obiectiue. Et secūdo modo actus et potentia sunt diuidentia entis. Non primo modo vt patet ex questione precedenti. Si ergo loqueris de actu formali. maior est falsa: et minor vera. Si de actu entitatiuo. sic maior est vera. et minor falsa. quia materia de se licet non sit actus formalis vt sic. nec habens actum talem: est tamen actus entitatiuus. quia non est nihil. ¶ Ad confirmationem. Omne esse est a forma. verū est de actu specifico et formali. Sed materia habet de se alium actum. vt patet ex p̄dictis. ¶ Ad quartum dico q̄ minor est falsa. quia materia vt patet habet distinctam ydeam in deo. cuꝫ sit aliquid distinctum in entibus distincte intelligibile et distincte producibile. ¶ Ad quintum cum dicitur que anologantur. etc. Dico q̄

ista propositio si verum dicat in aliquibus: ut in sano de quo arguit: habet tamen instantias in pluribus alijs: vt in substantia ⁊ accidente respectu entis: quia tam substantia quam accidens sunt formaliter ⁊ realiter ens: vt ostensum est in questione precedenti: ⁊ ideo illa maior non est vniuersaliter vera: forte etiam in exemplo supponitur vnum falsum de sano quia non est aliquis vnus actus vel conceptus sanitatis communis sano in animali ⁊ in vrina: immo sunt equiuoci ⁊ diuersi de quo alias. ¶ Ad sextum: cum dicitur ꝙ materia plus dependet a forma quam econuerso: dico ꝙ falsum est quia prius non videtur dependere a posteriori sed econuerso: Materia enim prior est forma sicut fundamentum vel fulcimentum eius. Sed esto adhuc est falsa minor. Ad probationem dico ꝙ separatio forme a materia non variat formam sicut non variantur accidentia separata: dato ergo ꝙ tales forme essent separate a materia vtique essent matereales ⁊ corporales sicut prius. ⁊ si non actu tamen aptitudine subiecto inhererent. 6

¶ Ad vltimum dico ꝙ relatio conseruationis non est aliquid distinctum realiter a re conseruata: sicut nec creatio a creatura: Ideo materia separata esset sine forma nō obstante relatione illa cōseruationis seu creationis. ¶ Nec illa triplex contradictio quam dicit cogit funiculus enim ille triplex non difficile rūpitur. ¶ Prima contradictio non est contradictio Nam est actus formalis ⁊ specificus ⁊ omnis talis vel ē formalis vel sequitur formam talē non habet materia de se. ¶ Alius est entitatiuus actus quo aliquid est in actu: quicquid enim est extra suam causam ⁊ extra rationem ⁊ intellectum est actus entitatis et talem habet materia cum sit aliquid extra nihil. ergo materia est in actu entitatiuo ⁊ non in actu formali. sed hic nulla est contradictio: Sed si arguas. non est in actu formali. ergo nō est in actu est euidenter fallacia consequentis. ¶ Secunda etiam dicta cōtradictio non est cōtradictio. quia esse in potentia est duplex. siue duplex est potentia. subiectiua ⁊ obiectiua. Materia est in potentia primo modo non secundo. vt dictum est in questione precedenti. sed esse in potentia subiua non abicit esse in actu opposito potentie obiectiue. ¶ Tercia etiam non est contradictio. Non enim omne per se stans in genere substantie est species vel indiuiduum. habet enim instantiam de anima separata materia ergo ⁊ est pars ⁊ potest esse per se stans sicut ⁊ anima rationalis. ¶ Ad omnes autem auctoritates philosophi seu commentatoris. seu cuiuscunque alterius que videntur negare materiam posse existere sine forma. Dicendū est ꝙ loquuntur de communi cursu nature ⁊ potentia creata. sed hoc non obstante est possibile de potentia diuina. ⁊ per consequens nullā includit contraditionem.

Actus formal'. / entitatiu'.

Alia est opinio.

Que dicit materiam posse existere sine forma absque vlla contradictione ⁊ per potentiam diuinam. Modus ponendi quantum capio est iste. dicit enim ꝙ secundum commen. super secundam ebdomadam Boetij esse simpliciter ⁊ esse 2a opinio

aliqd diuersimode accipitur in theologia et in philosophia. Nam in theologia esse simpliciter conuenit rei quadam extrinseca de nominatione ab esse primi principij inquantum res participant diuinum esse. sed esse aliquid puta hominem vel leonem conuenit rei quadam intrinseca de nominatione a natura sue essentie et proprie quiditatis. sed philosophi eodem modo dicunt rem esse simpliciter et esse aliquid scilicet ab intrinseca rei denominatione. et hinc est quod Theologi non dicunt esse simpliciter conuenire equiuoce decem generibus quia eadem ratione conuenit eis esse participatum quia participant esse ydeale quod est in se vnum et idem licet ydee dicantur esse diuerse in deo per respectum ad diuersas creaturas. sed philosophus dicit esse equiuoce conuenire decem generibus. quia diuerse sunt rerum essentie quibus secundum ipsum res non solum habent esse aliquid sed esse simpliciter. Ad propositum in materia est triplex esse. vnum esse simpliciter siue accipiatur esse simpliciter secundum theo. siue secundum phios. Aliud esse aliquid. et hoc dupliciter. vnum est in se quedam capacitas et quedam entitas et essentia distincta a quocunque alio. Secundum esse vt fulcimentum compositi. et hoc esse habet a forma. Nam forma perficiendo capacitatem materie communicat sibi suum esse. et per consequens toti composito et tale esse est quod habet materia a forma in actu. Quando autem desinit esse a forma desinit esse simpliciter secundum cursum nature. quod attendentes Philosophi dixerunt materiam esse ens in potentia et non posse esse sine forma. Si obiciatur quod tunc duplex esse perfectum erit in composito scilicet vnum compositi aliud materie. Respondeo. quod verum esset si materia actum suum quem potest habere actione diuina nata esset habere et haberet in composito ad modum materie artificialium. Sed materia non habet illum actum in composito sed tantum actum forme. Vult ergo dicere quod materia vt in composito habet tantum esse sibi communicatum a forma Aliud autem esse datur sibi supernaturaliter a deo quod etiam non habet vt est in composito quia repugnat per se vnitati compositi. Sed illud esse haberet si deus eam faceret sine forma. Et secundum hoc materia sine forma. Imaginatur enim iste doctor vt videtur quod cuiuslibet vnius compositi sit tantum vnum esse. illud ex consequenti et per accidens est ipsius materie et forme et cuiuslibet accidentis illius totius. si igitur materia separaretur a composito Deus dat sibi nouum esse. quia tunc non potest habere esse totius quod prius. Opinio ergo ista vt applicatur ad propositum de quo queruntur dicit quasi duo primum dictum est quod materia in composito non habet esse nisi compositi et forme. Secundum dictum est quod in seperatione si separaretur a forma acquirit nouum esse supernaturaliter a Deo.

Sed contra primum dictum arguo sic.

¶ Quicquid est aliquid propria a-
liquitate est aliquid . sed materia
est aliquid in composito.ergo pro-
pria aliquitate est aliquid.⁊ non a
liquitate forme vel compositi. ma-
ior videtur euidēs qꝛ cū esse aliquid
dicat entitatem rei intrinsecā. ideo
competit rei esse aliquid a sua pro-
pria ⁊ intrinseca ratione vel aliqui
tate.minor patet.qꝛ materia in cō-
posito nō est nichil. ergo aliquid.
¶ Confirmatur:qꝛ vnumquodqꝫ qđ
est extra suam causam ⁊ extra intel
lectum sicut habet propriaꝫ aliqui
tatem ⁊ entitatem ita habet ⁊ pro-
prium esse.quia esse ⁊ essentia idem
sunt realiter vt nunc suppono . sed
materia est aliquid extra suam cau
sam ⁊ extra intellectum vt etiam
est in composito. quia non est ens
rationis:ergo habet propriam en-
titatem ⁊ proprium esse.⁊ per con-
sequens materia non habet esse for
maliter per esse compositi vel esse
forme. ¶ Contra secundum dictuꝫ
arguo sic . Impossibile est tran-
sire de contradictorio in contradi-
ctorio sine mutatione media. quia
aliter non esset ratio quare nunc al
terum contradictoriuꝫ inesset ⁊ nō
prius . Si ergo materia in sepa-
ratione transit a non esse ad esse il-
lud nouum hoc erit mediante ali-
qua mutatione. Illa mutatio vel
erit creatio licet improprie creatio
dicatur mutatio . vel erit genera-
tio vel augmentatio . vel alteratio
vel secundum locum mutatio .
Non creatio:quia materia iaꝫ pre
fuit ⁊ ideo idem bis acciperet esse
per creationem.quod est impossibi-
le. Nec generatio quia ipsa mate-
ria est ingenerabilis ⁊ incorrupti-
bilis . ex primo Physicorum .
Nec est alteratio vel augmentatio
quia per talem separationem non
acquiritur nec qualitas nec quan-
titas in materia.immo magis abi-
citur. Nec est loci mutatio . patet
ergo ꝙ materia nullum nouum esse
acquirit si forma separaretur .
¶ Preterea.illud esse vel esset sub-
stantiale vel accidentale. Non sub
stantiale.. tum quia hoc esset nec-
cessario per generationem . tum qꝛ
tunc materia haberet duplex esse
substantiale. Primum quod ha-
bebat.⁊ secundum quod nouiter ac
quirit.nec potest esse accidentale.
quia per tale esse non esset materia
per se existens nec simpliciter in de
pendens sed potius oppositum . qꝛ
nullum accidens habet ꝙ sit per se
existens vel forma independens.
¶ Preterea.si sic ergo materia na
turaliter per se existere poterit sine
forma: consequens est falsum . er-
go ⁊ antecedens . probatio conse-
quentie . licet aliqua perfectio vel
aliquod esse alicui supernaturali-
liter detur: tamen postquam inest:
naturale est habenti illud habere
vel posse habere . Exemplum de
ceco illuminato supernaturaliter
quia habito visu naturaliter videt.
ergo si materie attribuitur tale esse
nouuꝫ supernaturaliter.licet sit mi
raculum in primo instanti in quo
tale esse sibi daẗ.tamē postea natu-
raliter materia ꝑ se esset secundum
illud esse . quod est absurdum

Creatio terminatur ad materiam per prius origine.

Quo et opinio colorem habet.

et contra te. Notandum tamen quod si ista positio intelligeret quod materie seperate atribuitur nouum esse. nõ positiue sed negatiue puta negatio ipsius esse cõmunicati a forma. idest quod materia per se existens esset sine tali esse communicato: quod quidem negatio est quoddam per se esse. ita quod ex hoc materia esse dicatur per se quia non recipit esse forme Sic opinio haberet colorem quia vere materie separate communicatur adeo per se esse negatiue. et per consequens dici potest quod tale esse non haberet materia in composito. quia hoc repugnare. et vnitati cõpositi Nam si materia non informaretur forma in composito. compositum non esset vnum perse. sed quasi quodam per accidens. Non tamen imaginandum est quod aliquid positiuum nouum communicetur materie separate.

Opinio Jo Scoti.

Quantum ad secundum.

Est conclusio Scoti quod materia sine aliqua contradictione potest per se existere sine quacunque forma substantiali siue accidentali vel absoluta vel respectiua sic intelligendo. quod ex hoc materia non acquirit aliquod nouum esse positiuum quod prius in composito non haberet. Hec conclusio probatur quia dupliciter primo sic. Omne absolutum prius alio a quo realiter distinguitur potest esse sine contradictione sine illo. sed materia est quid absolutum distinctum realiter et prius quacunque forma substantiali seu accidentali. ergo etc. maior exponitur. Dico enim prius propter dependentiam essentialem posterioris ad prius. Nam posterius sic dependens non potest esse sine priori a quo sic dependet. Dico absolutum ad remouendum instantiam de correlatiuis que tamen secum compatiuntur prioritatem originis. vt pater et filius qui sine inuicem esse non possunt. Dico distinctum realiter propter instantiam quod fieret de subiecto et propria passione. et quibusdam alijs: vnde maior non videtur neganda nisi propter defectum alicuius condictionis predictarum minor est euidens. nam quod materia sit prior patet. quia est fundamentum et receptaculum formarum. vnde Augustinus. xij. confess. prius origine terminata est creatio ad materiam quam ad formam. licet secundum eum simul tempore materia fuerit creata cum forma. quod etiam materia sit absolutum aliquid. patet. quia facit compositionem realem absolutam. quod etiam distinguitur realiter a quacunque forma. patet in questione precedenti. Sed instatur contra maiorem rationis quia tunc linea posset fieri sine puncto. cum sit prior eo et realiter distincta et formaliter absoluta. sed et hoc videtur impossibile. quia tunc linea esset infinita. Preterea eadem ratione posset fieri corpus sine figura. cum corpus sit prius et realiter distinctum a figura. et etiam aliquid in se formaliter absolutum. Corpus autem esse sine figura videtur impossibile nec intelligibile. Respondeo. ad primum. quod ipsa linea potest accipi dupliciter vel secundum illud quod clauditur inter duo puncta includendo ipsa puncta. vel nõ includendo ipsa puncta. Item punctus potest accipi dupliciter. vel positiue. vel priuatiue. priuatiue quidem nihil addit super lineã nec dicit aliquid nisi priuationẽ linee adulteriores partes.

Instantia

Si primo modo accipitur linea sic est impossibile eam esse sine punctis quia sic includit ipsa puncta. Sicut est impossibile esse hominē album sine albedine. Secundo autem modo accipiendo potest vtique fieri sine punctis accipiendo punctum positiue. Non tamen accipiendo priuatiue. ¶ Diceres ergo linea erit finita. Respōdeo erit infinita. idest non finita positiue. sed finita priuatiue. ¶ Si vlterius arguas ergo infinita simpliciter peccas arguendo secundum accidens. ¶ Ad illud de figura dicūt quidam ꝙ figura non distinguitur realiter a corpore. quare non tenꝫ. ¶ Contra quia figura. ⁊ corpus sūt per se in predicamentis distinctis quia corpus est quantitas. ⁊ figura qualitas de quarta specie. ergo ipsa sunt realiter distincta. ¶ Aliter ergo est dicendum. ꝙ figura potest accipi dupliciter vel positiue. vel priuatiue primo modo dicit determinationē quandam extrinsecam ⁊ extraneā alterius generis a corpore. quo modo loquitur Aristo. de figura in predicamentis cap. de qualitate. ¶ Secundo modo accepta figura. scilicet priuatiue dicit determinationem quandam intrinsecam que nihil positiuū addit vltra corpus. sꝫ tantum priuationem adulteriores partes. sic loquitur de figura auctor. sexto principiorum. ꝙ artifex facit figuram intensionis nihil addendo. sed potius remouendo. primo modo accipiendo figuram deus potest facere corpus sine figura. secundo modo non. sicut de linea ⁊ pūcto supra dicebatur. Si ergo arguis corpus erit infinitum. Nego sed erit finitum non positiue sꝫ priuatiue. ¶ Preterea secundo ad principale arguitur sic. quicquid deus conseruat pro vno instanti sine alio potest conseruare etiā pro quocumqꝫ sequenti. sed deus pro instanti creationis conseruat materiam sine forma. ergo ⁊c. maior apparet. quia equalis virtutis ⁊ potentie videtur in hoc ⁊ in illo. minor patet per Augustinum. xij. cōfess. vt superius adducebatur. quia prius ex natura rei terminatur creatio ad materiam quam ipsa materia informetur forma. quia prius oportet existere receptaculum forme quam forma ipsa. ¶ Confirmatur ratio. quia quod deus immediate creat potest conseruare. quia non minoris virtutis est conseruare quam creare. sed deus immediate creat materiā. tū quia cum materia sit aliquid primum in entibus non subest causalitati alicuius creature. tū quia nō est nata produci nisi per creationē. Nulla autem creatura potest creare. ¶ Preterea. tertio sic materia potest esse sine quacunqꝫ forma determinata. ergo sine forma simpliciter. Antecedens est euidēs. quia est in potentia ad omnes equaliter. ergo potest esse sub omnibus. Non simul. ergo successiue. consequentia probatur sic. quicquid determinat sibi aliquod genus determinat sibi aliquam eius speciem. vt quicquid est animal est homo vel leo. ⁊c. quicquid etiam determinat sibi aliquam speciē determinat sibi aliquod indiuiduum. vt quicquid est homo est hic homo vel ille puta sortes vel plato ⁊c. ergo a destructione consequentis ad destructionem antecedentis. quod non determinat sibi aliquod indiuiduum nec speciem ⁊ per consequens nec genus. Si ergo materia non determinat sibi aliquam formam. ergo nec genus forme. quare sine cōtraditiōe

potest esse sine omni forma. Cō-firmatur ratio. quicquid habet se contingenter ad quodlibet alicuius generis habet se contingēter ad illud genus. sed materia habet se cōtingenter ad quālibet formam. ergo rc. et per consequens potest esse sine omni forma. Contra. corpus pōt esse sine quocūqz loco determinato. quia respicit quēlibet. ergo potest esse sie loco simpliciter. hoc videtur falsum. Respondeo qꝫ licz hoc sit impossibile de potētia creata. est tamen possibile de potentia diuina. puta si deus faceret aliqđ corpus extra vniuersum. et p consequens corpus esse sine loco nullā includit contradictionem. Preterea. quarto arguo sic. quicquid absolutum poterit deus facere in creaturis mediante causa 2a que nō est de essentia rei potest per se facere sine illa causa. Sed deus potest facere materiam existere mediante forma que non est de essentia materie. ergo rc. maior est euidens. quia hoc non repugnat effectui nec ipsi deo. cum hoc non sit imperfectiōis sed magis perfectionis. Et dico absolutum pp instantiā que fieri posset de relatione. minor apparet. quia adueniente alia et alia forma remaner eadem materia quod non esset si forma esset de essentia materie. Ex predictis concludo correlarie qꝫ materiam existere sine forma nullam includit contraditionē ex termis. probatur illud quod sub ē possibiliter potētie diuine nullā includit contraditionē ex terminis. sed materiā existeř sine forma sub ē potentie diuine. ergo rc. Maior ē euidēs. quia quod includit contraditionē non sub ē alicui potentie.

Nec etiam diuine. minor est euidēs ex predictis. Quantū ad tertium articulum sciendum qꝫ occurrunt aliq̄ dubia. Primū. Si materia esset separata a forma vtrū eēt alicubi. Secundo. an esset mobilis ad aliquod vbi. Tertio. an haberet partes. Quarto. an haberet respectū creationis ad deū creantē et conseruantē. Rn̄deo. ad primū qꝫ posset esse alicubi et non alicubi Esset enim alicubi si poneretur ifra vniuersum. sic enim esset inubi nō circūscriptiue sed diffinitiue sicut angelus. Si autē poneretur extra sic non esset alicubi nec diffinitiue nec circūscriptiue sicut nec angelus si poneretur extra vniuersum. Ad 2m. dicendum ē qꝫ motus sequitur formam. Nam 2m exigentiam eius ē motus naturalis siue ad vnam differentiam positionis sicut patet i graui et leui. siue ad omnem differentiam positionis vt est motus animalium. principium sic est forma animalis. i. anima. Cum ergo materia circūscribatur ab omni forma q̄tū est de se non mouet ad aliquod vbi. ergo vbi essz. Rn̄deo. vbi deus vellet. siue sursum siue deorsum. Ad tertium dicendum. qꝫ partes haberet subāles sicut si subā composita circunscribetur ab omni quantitate. tales. n. ptes non habet per quantitatem ipsa materia nec aliqua subā. Cōtra. Si habet partē et partē ergo est quid quantum dimensionatum Rn̄deo pter dimēsiones quantitatis sunt dimēsiones in terminate in materia. 2m comē. inde subā orbis. Sed ille quantum est de se materiam non extendunt. de quo amplius dicetur infra questione 8

extensione materie. Ad quartuȝ dicendum est ꝙ sic. Contra. Respectus ille quedam forma ē. ergo materia non est sine forma cuius oppositum supponitur. Respondeo non est forma realiter disticta sed essentialiter ⁊ vnitiue idem cū materia. vt etiam supra dixi. Sic ad questionem.

Ad rationes principales.

Cum dicitur. ꝙ diffinitio ⁊ partes diffinitionis. ⁊c̄. Nego minorem. ad probationem. dico ꝙ materia sep̄ata inest aptitudinaliter ⁊ si n̄ actualiter. sicut dicimus de inherētia accidentis separati. ⁊ hoc sufficit ad saluandum diffinitioneȝ materie assignatam. Ad s̄m dico ꝙ procedit ab insufficienti diuisione. Nam ꝙ materia possit existere sine forma non est quia dicit aliam entitatem relatiuam nec quia aliam absolutam nec quia aliam absolutam priorem. Sed addendo sibi quartum quia aliam absolutam priorē ⁊ distinctam realiter a forma. vnde nec illa inconuenientia secuntur que adducis. vt patet discurrendo. Quantum ad primū membrum. dato ꝙ relatio non poterit fieri sine fundamento non sequitur ꝙ nec materiā sine forma. quia relatio est posterior fundamēto. Materia autem est prior forma. Sunt tamen quidam qui ⁊ etiā concedunt relationem fieri sine fūdamento. sed non capio. quia sicut impossibile est relationem fieri sine termino quia relatio iam nō esset relatio sic nec sine fundamento Si actu: actu. Si potentia: potentia. nec seq̄t etiā ꝙ mot⁹ posset esse sine mobili. quia motus posterior est mobili. licet forte nec hoc sit impossibile. Sicut enim deus possȝ facere vnam extensioneȝ puta quātitatem sine subō sic ⁊ vnaȝ successionem sine subiecto succedente. Et forte sic est de facto in rarefactione accidentiuȝ eucaristie ꝙ ibi est augmentatio quantitatis sine subiecto. Cum enim species vini rarescunt quid est mobile ī isto motu cum quantitas ibi sit sine subō.

Quantum ad s̄m membrum patet ꝙ entitas totius. non posset esse sine partibus. quia est quoddam posterius partibus a quibus essentialiter ⁊ intrinsece dependet. Et cum dicis ꝙ duo alba possunt esse sine relatione similitudinis. Rn̄deo. Non habeo ꝓ īpossibili. erūt ne ergo aliquo modo similia. dico ꝙ non formaliter semota similitudine. quia similitudine simile formaliter est simile. sed poterunt dici aliquo mō similia fūdam̄taliter licet hoc sit verum largo modo.

Quantum ad tertium membruȝ patet ꝙ non sequitur ex hoc subm̄ fieri sine propria passione. q2 hoc esset contradictio cum subiectuȝ ⁊ propria passio realiter non distinguantur. Ad tertium. Cum dicitur ꝙ impossibile est effectuȝ formalem. ⁊ cetera dico ꝙ relatio qua refertur materia ad formam vel est idem realiter cum materia. vel nō. si idem sic non potest separi. sed nihil habes ex hoc sicut nec de relatione conseruationis ⁊ creationis si non est idem. dico ꝙ potest fieri sine tali relōne sine oī cōtradictione. ⁊ tunc mā non refertur ad for-

mā nec ecōuerso. Ad illud .8i phy.
dico ꝙ mā ⁊ forma sunt ad aliqd
non semper nisi quādiu manerent
simul. ¶ Ad quartum concedo ꝙ 4
impossibile sit aliquid existere sine
existentia. sed dico ꝙ existentia est
idem realiter cum re existente. non
enim credo esse essentie ⁊ esse existē
tie realiter differre. licet forte habe
ant aliquam non idētitatem ex na
tura rei. de quo alias. tamē ad pro
positum patet ꝙ ex hoc nihil ha-
bet. ¶ Ad quintū de potentijs cō- 5
trarijs potest dici ꝙ potentia cum
potēna ꝙ respectū. sit relatiuum potest accipi vel pro
respectu potentie. vel pro substra-
substrato. cto. omne enim quod respectiue di
citur est aliquid preter ipsam rela-
tionem ſm Augustinum septimo
de trinita. Si potentia materie ac
cipitur pro substrato. sic potentia
non est aliud realiter q̄ materia. ⁊
hoc modo non sunt potentie cōtra
rie ad formas contrarias quia ma
teria in sua essentia non ē nisi vna
Si autem accipitur pro respectu
nullum malum sequitur. si sequit̄
contrarios respectus in esse eidem
ad diuersos terminos. V.g. vnum
album est simile ad aliud album ⁊
dissimile ad nigrū. ¶ Preterea. vnū
quantū per eandem quantitatē est
equalis vni ⁊ inequalis alteri. Si
militer in proposito distinguuntur
potentie ꝑ relationem ad diuersas
formas. ¶ Aliter dicitur ꝙ poten-
potēna māe remota. tia materie est duplex quedā remo-
ta ⁊ quedam propinqua ⁊ disposi-
ꝓpīqua. tiua. potentie remote non sunt cō
trarie in materia. probatur qr plūs
opponitur actus vnius potētie cō
trarie alteri potentie q̄ potentia
potentie. Sed actus contrarie po-
tentie potest simul esse cum altera
potentia. V.g. actus albedinis cū
potentia ad nigredinem ergo mul

to magis poterunt simul esse potē
tia ad albedinem ⁊ potentia ad ni
gredinem. potentie autē proxime
⁊ dispositiue ad cōtrarias formas
nō possunt esse simul. In materia
autem separata non essent poten-
tie proxime sed remote. ¶ Aliter dici
tur ꝙ potentie ad contrarias for-
mas non sunt cōtrarie nisi sint ꝑ
eodem tempore ſm aris. primo. c. ⁊
iij. Sed sic nunquā materia est in
potentia ad cōtrarias formas nec
coniuncta forme nec separata. ¶ Ad
6 sextum ⁊ vltimū dico ꝙ limitatio
7 est duplex formalis. s. ⁊ entitatiua
Si limitatio accipitur formaliter
sic maior est falsa quia non omne
ens finitum est sic limitatū. ⁊ tūc
minor est vera. Si aūt accipitur
scđo modo sic maior est vera ⁊ minor
est falsa. quia licet materia non es-
set limitata limitatione formali si
esset sine forma esset tamen limita
ta limitatione entitatiua. sicut ⁊
quodlibet ens creatum.

D tertiū sic pro cedit̄r

Et arguitur ꝙ ma-
teriā generari ⁊ cor
rumpi naturaliter n̄
includat repugnan
tiam terminorum.

1 ¶ Primo sic. quia si materia nec
generatur nec corrumpitur gene-
ratio simpliciter non distinguitur
ab alteratione ꝯñs est falsum. ergō
⁊ antecedens probatur consequen
tia. quia aris. primo de generatiōe
distinguit generationem simplici-
ter ab alteratione. quia in genera
tione simpliciter totum mutatur ī
totum. Non sic in alteratione q̄d
non esset nisi materia generaretur
⁊ corrūperet̄. Nō eñ. mutaret̄ totū ī
2 totū si mā manet. ¶ ꝓterea oē ꝯriū

potest corrumpi a contrario. ex p° de generatione. ꝛ per consenquens generari. sed materia habet cōtrariū. ergo ꝛc. mioꝛ patet. quia quicquid patitur ratione materie patitur. ꝛ quod agit ratiōe forme agit ex ꝑo de generatione. Sed agere ꝛ pati sunt contraria. ergo materia ꝛ forma. ¶ Preterea compositū generatur ꝛ corrumpitur naturaliter. ergo ꝛ materia. antecedēs est euidens ex septimo meta. sed consequentia probatur. per idē habent esse ꝛ non esse ptes ꝛ ipsū totū cōpositum. Si ergo per generationē ꝛ corruptionem cōpositum habet esse ꝛ non esse. ergo ꝛ materia que est pars compositi. ¶ Preterea quādo aliquid ex alio generatur illud aliud corrumpitur. quia generatiō vnius est corruptio alterius ex primo de generatione. Sed res naturalis generatur ex materia. ex pmo phy. ergo materia corrumpitur et per consequēs pōt generari. ¶ Preterea. propter quod vnūquodqꝫ est illud magis est. ex primo posterioꝝ sed propter materiam res sunt generabiles ꝛ corruptibiles. ex septimo meta. ꝛ secūdo de generatione. ergo materia ipsa est magis generabilis ꝛ corruptibil̄. ¶ Ad oppositum. per phm̄. Materia ē ingenerabilis ꝛ corruptibilis. ¶ Rn̄deo cum sit quedam transmutatio potest cōparari vel ad subm̄ quod transmutatur vel ad terminū ad quem ordinatur. secundum hoc ad questionē dico duas conclusiones ¶ Prima conclusio ē ista affirmatiua. ꝙ materia generatur ꝛ corrūpitur subie. Hanc probo sic. omnis forma alicui formaliter in existens per necessitatem denominat ipsum cui inexistit. Impossibile ē enim albedinem inesse alicui nisi illud fit album. Sed generatio inest forme materie. quia materia ē subiectum generationis. ergo generatio denominabit materiam ꝛ ꝑ cōsequens materia generatur subiue ¶ Preterea omnis mutatō ē actꝰ entis in potentia vt subi ex tertio phy. sed generatio est quedam mutatio. ergo generatio est actus ētis in potentia vt subi. Sed subm̄ generationis est materia. ergo generatio est actus materie. ꝛ per consequens materia generatur vt subm̄ ¶ Confirmatur. qꝛ aris. tertio physico. post datam diffinitionem motus exemplificat de generatione ꝛ corruptione. dicens ꝙ generatio ē actus generabilis inquantū generabile. ꝛ corruptio actus corruptibilis inquantū corruptibile. illud aūt cuius generatio vel corruptio est actus est ipsa materia. ergo materia est generabilis ꝛ corruptibil̄ vt subm̄. ¶ Preterea generatio est mutatio ex non subō in subm̄. ex quinto phy. tunc sic. quicquid mutatur a non subō in subm̄ generat̄ Sed materia mutatur a non subō in subm̄ puta a non igne ad ignē ergo materia generatur. Simil'r pōt argui de corruptiōe que ē mutatio a subō in non subm̄. Nā materia sic mutat̄. ¶ Preterea. arist. quinto phy. probans ꝙ generatio non sit motus. arguit sic. quod generatur non est. quod mouetur est. ergo generatio nō est motus. Quero pro quo accipitur in maiori ly quod generatur. nō pro termio qꝛ tunc minoꝛ est falsa. Nam in hoc non distinguitur generatio a motu qꝛ sicut terius generationis nō est. sic nec terminus motus est. ergo accipitur pro subō. sed subm̄ generationis est materia. ergo materia generatur. ¶ Contra istam conclu

Instan.

sionē instatur p̄o sic. omne quod generatur aliquando generatū ē quia eiusdem est potentia ⁊ actus: sed materia per te generatur. ergo materia aliquādo est generata qđ videtur absurdum etiam subie. q̄ finita generatione non amplius materia subicitur generationi. nec ꝑ consequēs generatur subie. ¶ Preterea. cuicunq̄ competit generatio: ⁊ productio. quia ista duo trāsmutatio ⁊ productio sunt de rōne generationis. Sed per te materia generatur. ergo ⁊ producitur ī esse ꝑ generationem. quod est absonum.

¶ Rn̄deo ad primum concessa cōclōne nl'lū erit icōueniēs. Nā sicut materia est subm̄ generationis et generatio est actus imperfectus vt dicitur generari subiue. ita quādo est subtā generato esse. dicetur generata denominatiue. quod non ē inconueniēs. Aliter dicitur q̄ generari compatur ad subm̄ vt actus ⁊ ad terminū vt via. quod ergo est terminus generationis erit aliquādo generatum. quod autē est subm̄ non oportet. q̄ non generatur vt terminus. Ideo ipsa generatio aliter denomīat terminū ⁊ aliter subiectum. ¶ Ad ſm dico q̄ licet illa duo sint de ratione generationis n̄ tamen competunt sibi respectu eiusdem. sed transmutatio competit sibi rōe subi. produtio vero respectu termini. transmutatio enim dicit iꝑfectionem. productio autem ꝑfectionem. Ideo generatio quātum ad primum nō transfertur ad diuina sed quantū ad ſm. Ideo ī diuinis est generatio productiua n̄ transmutatiua.

In divinis generatio productiva non transmutativa.

¶ Secunda cōclusio est ista. ⁊ negatiua. Materia n̄ generatur nec corrūpitur terminatiue. Hanc probo sic. omne quod naturaliter generatur vel corrumpitur. vt terminus habet materiā ⁊ partem sui: Sed materia non pōt habere materiā partē sui: ergo ⁊c. maior est euidens ex quinto meta. ⁊ primo phy. q̄ materia est ex qua res generatur cum in sit: probatur etiam ratione. quia omne quod generatur vel corrumpitur vt terminus est possibile esse ⁊ non esse ð potentia intrinseca: ex primo de generatione: ergo quod per se generatur vel corrūpitur habet per se principium quo pōt esse ⁊ non esse: illud est materia ex septimo meta. minor principalis patet quia al'r esset processus in infinitum in materijs.

¶ Preterea. q̄ñdocūq̄ agētia sūt essentialiter ordinata agens posterius p̄supponit actionē prioris Exemplum de arte ⁊ natura: Sed agens naturale ⁊ primum agens sunt essentialiter ordīata. ergo ⁊c. Illud presuppositū est materia sicut ⁊ ars presupponit materiam artificialē ¶ Preterea. omne generabile ⁊ corruptibile vt terminus est in potentia alicuius subi. Sed materia non est in potentia alicuius subi ergo ⁊c. maior est euidens sed minor probatur. quia primum potentiale in nullius est potentia quia non esset primū: sed materia est primū potentiale ⁊ primū subm̄ ex primo phy. ergo materia in nullius subi potētia est. ¶ Confirmatur ratio. quia illud quod presupponitur in omni actione naturali ⁊ ad quod stat resolutio omnis generationis ⁊ corruptionis generari ⁊ corrumpi vt terminus includit contraditionem: sed materia ē huiusmodi: q̄ ipsa supponitur in oī actione naturali ex primo phy. ⁊ ad ipsam resoluitur omnis generatio ⁊ corruptio ex primo de generatione. ergo ⁊c. ¶ Sed propter argumentū nunc vltimo factum oc-

currit vnum dubium vtrũ in generatione ꝛ corruptiõe simpliciter fiat resolutio vsq3 ad primaз materiã: videtur ꝙ non: vł quia in eodẽ instanti esset in materia forma corrupti ꝛ forma generati. vel in alio ꝛ in alio si simul in eodem. ergo fierent contrarie forme in materia: quod est absurdũ: si in alio ꝛ in alio cum inter quelibet duo istantia sit tempus mediũ: esset aliquod tpus in quo prima materia esset sine omni forma: ꝛ cum ipsa de se sit indifferens ad omnes formas non magis generaretur in ea vna forma quaз alia: ꝛ per consequens natura frustra egisset disponendo materiã in toto tpre precedẽti. que omnia sũt absona. ¶ Sed contrariũ3 habetur quarto metau. in fine. ꝛ octõ met. vbi aris. mouẽs dubitationẽ ꝺ vino ꝛ aceto. ꝛ de aiali viuo ꝛ mortuo quõ fiant ex se inuicẽ ait sic. quecũq3 ita q3 transmutantur ad inuicẽ ad materiaз oportet reducere vt si ex mortuo aial' in materiam prio deinde inde fit animal. acetum in aquam deinde fit vinum. ¶ Respondeo ꝙ in omni generatione ꝛ corruptione simpliciter oportet fieri resolutionẽ vs3 ad primã materiaз statim in hñtibus plures formas. In homine. n. in quo ñ dubito eẽ plures formas sepata vltia fõma specifica ꝛ corrupto homine puta in morte remanet materia sub forma incompleta corporis que nõ ẽ in aliqua specie specialissima: sed ẽ naturaliter in continuo fluxu vsq3 ad primam materiam anteq3 de illa materia aliquid specifice distinctum generetur: qua corruptione prius completa ordine nature itroducitur ab agente naturali forma aliqua specifica puta forma vermis vel plãte. ꝛc. ¶ Sed contra. generatio vnius est corruptio alterius. sed hõ in morte corrũpitur. ergo statim aliud generatur. quare ñ o3 fieri resolutionẽ vs3 ad primaз materiã. ¶ Rñdeo hõ in morte nõ cõrũpitur vltimata corruptiõe. q2 adhuc remãet forma aliqua que fuit de essentia hois. perfecta aũt vltia ta corruptione necessario aliud generat'. q2 mã nal'r nõ existit sine fõma. Et sic corr° vni' ẽ gnãtio alteri'. ꝛ eco°. s3 i hñtib' vnã solã formã ñ o3 tñ expectare. s3 corrupto aere stati gnãtur ignis si ignis ex aere debeat gnãri. Ad illud ꝙ obicit dicẽdũ ꝙ pcedit ex f'la imagiatiõe. Nõ. n. ẽ itelligẽdũ ꝙ i eodẽ istati3 vel alio ꝛ alio sint in materia forma corrupti ꝛ forma generati: ita ꝙ sit dare instans in quo vltimo sit forma corrupti: ꝛ aliud instans in quo primo sit forma generati. sed in eodem istanti vna desinit esse ꝛ alia incipit esse: nec ex hoc sequitur ꝙ in eodẽ instãti sint ibi forme contrarie: sed ꝙ in eode3 instanti vna incipit ꝛ alia desinit ¶ ꝛ ideo non est dare instans vel tempus in quo sit materia sine forma Nec per consequẽs natura frustra agit: quia in illo instanti ita materia est disposita ad vnam formam ꝙ non ad aliam. quia non est dare materia3 nuda3. ¶ Sed his dimissis. Arguitur contra conclusione3 principale3. primo sic. quod põt sine contraditione in aliquid perfecti' ꝛ equale sibi: põt i illud quod est imperfectius. sed agens natura le põt generare cõpositũ ꝛ forma3 quorũ vtrũq3 aut quodlibet est perfectius materia. ergo põt generare ꝛ producere materiã. ¶ Preterea densu3 põt fieri rarũ. ergo materia põt generari vt terius. antecedens est euidens. et ꝯña probatur quia i

denso est assignare partes quātita
tis adequatas partibus materie.
que quātitati substernitur puta si
tres.tres.aliter in minima materia
posset fieri quātitas vni⁹.ergo ad-
ueniente noua parte quātitatis q̄
fit cū ex denso.generatur raruꝫ.oꝫ
aduenire nouā partem materie.qḋ
sine generatione materie fieri non
posset. ¶ Preterea actus propri⁹
est in proprio susceptiuo.ex ₰o de
anima.sicut ergo sunt gradus in
formis materialibus salteꝫ ₰m per
fectum ⁊ minus perfectuꝫ sic erūt
⁊ in materijs vt sint proprie illis
formis quod sine generatione ma-
terie fieri non posset.vt videtur.
¶ Rn̄deo ad primū concedo maio
rem ceteris paribus.Sed in propo
sito non sunt cetera paria.Agens
eniꝫ naturale necessario presuppo
nit subm̄ in sua actione i quo agat
Et ideo supposita materia pōt ge-
nerare compositū ⁊ formaꝫ.sed qꝛ
materia est primū subm̄ in entibus
non pōt producere materiaꝫ.quia
non haberet subm̄ circa quod age-
ret.quia nihil ideꝫ pōt esse subm̄ ⁊
tius generationis. ¶ Ad ₰m nego
consequētiaꝫ.ad probationē.Cuꝫ
dicis.ꝙ partes materie ⁊ quātita-
tis sunt adequate.si intelligis ad-
equationē precisam ita ꝙ nulla ꝑ
tiuꝫ materie sine additione posset
esse sub maiori q̄ꝫtitate.dico ꝙ fal
sum est.Nam sicut est in potentia
ad contraria.s.ad rarum ⁊ densuꝫ
ex quarto phy.ita est i potentia ad
maiorem ⁊ minoreꝫ q̄ꝫtitatē.Nec
sequitur ꝙ minima materia posset
fieri sub quātitate vniuersi.sicut
nec si aliquid est in potentia ad ca
lidum ⁊ magis calidum.ergo ad i
finitū calidū vel maxime calidu
quia est dare terminū potētie hui⁹
sic est in proposito. ¶ Ad tertium
dico.ꝙ sicut sunt gradus i formis
materialibus ita ⁊ in materijs pro
ximis ⁊ dispositis sed non in mate
ria prima.quia ipsa de se vna ē et
vniformis respectu cuiuscūꝫ for-
me.Vnde remanet igenerabilis ⁊
icorruptibilis termiatiue.sic ad qōnem.

Ad argumenta ad primum.

Nego ꝯñaꝫ ad probationē.Totuꝫ
mutatur in totū.verū ē sumēdo to
tū cathegorematice.qꝛ sensus ē ꝙ
aer constitutus ex partibus transe
at in generatione si ex tali genere-
tur ignis.Non sic in alteratiōe qꝛ
subm̄ māet in esse perfecto sub vtro
q̄ꝫ terminorū alteratiōis.⁊ hoc suf
ficit pbō pro distinctione genera-
tionis ab alteratione.Sed si ly totū
accipitur sincathegorematice sic n̄
est verū ꝙ totum mutetur in totuꝫ
quia esset sensus ꝙ quelibet ꝑs mu
taretur in quālibet.Manet.n.ma
teria cōis sub generato ⁊ corrupto
¶ Ad ₰m nego minoreꝫ.ad proba
tionem.dicendū ꝙ licet agere ⁊ pa
ti sint contraria non tamen sequi
tur ꝙ materia ⁊ forma sint contra
ria.qꝛ non oportet tantam esse di-
uersitatem in causis quanta est in
cātis. ¶ Ad tertium.Nego con-
sequentiam.ad probationē conce-
do ꝙ quantū ad esse compositi cōi
catuꝫ ꝑtibus aliquomodo ꝑ idem
hn̄t esse ⁊ nō esse compositū ⁊ ꝑtes
Sed non oportet quantū ad enti-
tates proprias quas habēt alias
ab ētitate ꝯpositi.Entitas ergo.ꝓ
pria materie manet incorruptibi-
lis ⁊ ingenerabilis corruptione vl'
generatione compositi non obstan
te. ¶ Ad quartū.Generari aliqḋ
ex alio est duplex vel sicut ex subō
vel sicut ex opposito.ex prio phy.
Cum ergo dicitur ꝙ quādo vnum

generatur ex alio illud corrūpitur
ly ex vel dicit habitudin ad subm̄
ꝛ sic est falsa propō. vel dicit habi
tudinē ad oppositū. ꝛ sic ē v̄a. Et
hoc modo intelligendū est illud qḋ
generatio unius est corruptio alte
rius. Materia aūt non est opposi
tū sed subm̄ in generatione. Ad
vltimum. cum dicitur propter qḋ
vnum quodqꝫ tale. ꝛc̄. quomodo il
la propō habet veritatē dicuntur
varia a diuersꝭ. Nam videtur mul
tas instantias habere. sufficit autē
ad propositū ꝙ vt cōiter dicitur n̄
habet veritatē in causis materiali
bus. habet aūt forte in causis effi
cientibus vniuocis ꝛ essentialiter
ordinatis. de quo alias. Materia
aūt non ē causa efficiens sed mate
rialis generationis ꝛ corruptiōis
Ad argumētū in oppositū intē
dit ꝙ materia est in generabilis ꝛ
incorruptibilis vt terminus. sed n̄
vt subm̄.

Q quartū sic pro
reditur. Et arguit
ꝙ materia subiecta
ꝛc̄. Non habeat ali
am extensionē. prio
ab extēsione quanti
tatis. Primo sic. qꝛ aris. septio
meta. dicit ꝙ materia nec est quid
nec quantū. ꝛc̄. sꝫ quod non ē quā
tū. nullaꝫ hēt extensionē. ergo ꝛc̄.
Preterea. iij. phy. c. de infinito
dicitur ꝙ si infinituꝫ eēt extra ma
gnitudinem essꝫ indiuisibile. ergo
omne diuisibile ē p magnitudineꝫ
sed materia non est magnitudo. er
go ipsa non ē diuisibilis de se. nec
per consequēs extēsa. Ad oppo
sitū arguitur sic. nullum indiuisi
bile pōt fieri diuisibile. Sed mate
ria fit diuisibilis p quantitatē: er
go materia non ē indiuisibilis sed
diuisibilis: ꝛ p ōns ex tēsa. Pre
terea. mēsura ꝛ mēsuratū hn̄t disti
ctas extēsiones. Nam mēsura co
existit ptibus mensurati. sed quan
titas mēsurat materiaꝫ ergo alia
est extēsio huius ꝛ illius.

Rn̄deo in ista questione.
Suppono cum titulo questionis ꝙ
quātitas ē accidēs. ꝛ p ōns aliqd
distinctū realiter a subā: quod pro
batur: tuꝫ quia subā manēte in va
riata quantitas variatur. vt cū ra
rum fit densum ꝛ econuerso. sꝫ im
possibile ē aliq̄ eadē realiter sic se
hr̄e ꝙ vno manente in variato ali
ud in sua natura varietur. Tum qꝛ
predicamenta sunt distincta reali
ter ƒm aris. vj. meta: Sꝫ subā ꝛ q̄n
titas sūt diuersa pdicamenta. Tū
qꝛ ipossibile ē idē realr̄ separi a se
ipo: qꝛ sic idē possꝫ eē ꝛ n̄ eē. sꝫ q̄nti
tas realiter separatur a subā: vt in
sacramento illo glioso eucaristie.
Hoc supposito accedo ad illud
qḋ queritur vbi ostēdo. vj. cōclōnes
p ordinē. Pria cōclusio sit ista
Materia accepta sine q̄ntitate nō
ē actualr̄ extensa. hanc probo sic.
Impossibile est effectū formalē se
parari a forma: sꝫ eē extensuꝫ ē ef
fectus formalis quātitatis: ergo i
possibile ē esse aliquid extensū sine
q̄ntitate. maior est euidens. Im
possibile ē. n. eē albū formalr̄ sine
albedine: mior probat̄. qꝛ pprium ē
ƒꝫ q̄ntitatē equale vl̄ i equale dici
ƒꝫ aris. i predicamētis. sꝫ oē exten
suꝫ ē eq̄le vl̄ iequale alteri extēso:
ergo hoc erit necessario p q̄ntitatē
Preterea oē extensū vl̄ ē finitū
vel infinitū: sꝫ mā accepta sine q̄n
titate nec ē finita nec ifinita: ergo
nec extēsa: maior ē euidēs: ꝛ mior
probat̄: qꝛ finitū ꝛ ifinitū q̄ntitati

conueniūt.ex primo phy. ¶Pre/
terea.materia accepta sine quāti/
tate:aut habet partē extra partez
aut non.si non:hētur propositū:
si sic ergo est diuisibilis in ptes qđ
est falsuz:qꝛ nihil ē diuisibile nisi
per quātitatē vel continuā vel di/
scretam. Confirmatur qꝛ subā q̄
est materia nō magis ē de se exten/
sa q̄ȝ forma .sed forma non est ex/
tensa nisi quātitate:sicut de quali
tate expresse dicit aris.vj.phy.Nō
eni extendūtur forme subāles siue
accidentales nisi p accidēs.s.rōne
q̄titatis:ergo materia circūscrip/
ta q̄titate non est actualiter exten
sa.Ex hoc concludo correlariuz ꝙ
materia accepta sine quātitate est
indiuisibilis.¶Contra. Si mate/
ria est indiuisibilis ergo tanta ma/
teria erit in grano milij quāta ē in
vniuerso.qđ ē absurdū dicere. Rn̄
deo.indiuisibile pōt accipi duplici
ter. Negatiue ꝛ priuatiue.Nega
tiue dicit idiuisibile cui repugnat
diuidi ex sua natura: ita ꝙ nec est
diuisibile actu nec potentia : puta
punctus vel vnitas. Indiuisibile
aūt priuatiue dicitur illđ cui ex na
tura sua non repugnat diuidi . Et
iō si actu sit indiuisibile ē tn̄ aptū
natum ꝛ in potentia diuisibile esse
V.g.albedo que sic idiuisibilis di/
citur ex.vj.phy.Materia ergo ac
cepta sine quātitate est indiuisibil'
nō primo modo:sed ʒo modo: Tūc
ad argumētū ly tantū vel quantū
pōt accipi dupliciter vel ƒm ptes
q̄titatiuas ꝛ accidentales vel ƒm
ptes entitatiuas ꝛ subāles: primo
mō in materia accepta sine quāti/
tate nec est tantū:nec quantū:ꝛ p
ɔ̄ns non pōt dici ꝙ tanta materia
isto modo sit in vno quanta est in/
alio:ʒo modo dico ꝙ pl's est de ma
teria in vno q̄ȝ in alio ꝛ pl's in vni
uerso toto q̄ȝ in grano milij . Nec
argumētū concludit contra hoc qꝛ
arguit de tanto ꝛ quāto ƒm partes
q̄titatiuas:quales materia nō hȝ
circūscripta q̄titate . ¶Secunda
conclusio est ista.Materia existēs
subita quantitati hȝ aliquā exten/
sionem.Hanc probo sic.Materia
subita quātitati hȝ partē extra p/
tem:ergo hȝ aliquā extensionez:cō
sequēs est euidens : et antecedens
probatur:tum qꝛ alia pars mate/
rie est in asino:ꝛ alia in homine :
alia in sorte:alia in plōe:alia i pe
de:alia in oculo:ergo ꝛc̄ . Tū qꝛ
impossibile est eidem pti materie i
esse simul contraria:vel cōtradicto
ria sed forme cōtrarie ꝛ per ɔ̄ns cō
tradictoria insunt ipsi materie:pu
ta forma ignis ꝛ forma aque:albū
ꝛ non albū:ergo insunt sibi nō ƒm
eandem ptem sed ƒm aliā ꝛ aliam
¶Preterea.nullū accidens diuisi
bile pōt recipi in subō indiuisibili
sed quātitas est accidens diuisibile
ꝛ recipitur in materia sicut i subō.
ergo materia vt subiacet quātita/
ti non est indiuisibilis:ꝛ per cōns
extensa.maior. probatur p comē.
tertio celi ꝛ mūdi.c.vij.qui hoc di/
cit expresse:probatur etiā qꝛ alias
vel ipsa materia diuisibilis eēt to/
ta sub tota quātitate ꝛ tota sub q̄/
libet pte:quod nō conceditur possi
bile esse de aliqua creatura nisi de
aīa rōnali vel de angelo.vel aliqđ
accidens esset sine subō . puta ille
partes q̄titatis quibus materia n̄
subiceretur.qđ est impossibile p na
turam.Ex his cōcludo correlarie
ꝙ materia est actualiter extensa p
accidens.quia per quantitatem.
¶Contra istam conclusionem ar/
guo primo sic . Materia existens

sub quantitate non habet partem
et partem. ergo nec aliquam exten-
sionem. consequentia est euidens.
et antecedēs probatur. quia si sic:
tunc materia non esset primū pri
cipium omnium corporū natura
lium secundum enim vnam partē
esset in vno et secundum aliam in
alio et ideo diuersorum diuerse ma-
terie. ¶ Preterea. tunc materia es
set resolubilis in suas partes. illa
autem ī qua res resoluitur sūt pri-
cipia eius. quia vnumquodque re
soluitur in ea ex quibus componi-
tur. ergo materia non esset primū
principium cū haberet principia
priora se: Respondeo. ad primum
negando antecedens. Ad primā
probationem dicendū ꝙ sicut nul
la vna forma est primum principi
um formale omnium sed diuersorū
sunt diuerse forme. sic nec vna ma-
teria est primum principium omni
um materiale. sed diuersorum sunt
diuerse materie. ¶ Cōtra. ergo pri
cipia non erunt tantum tria cu-
ius contrarium vult philosophus
primo physi. Respondeo. tria
sunt principia non numero sed spe
cie. et hoc intendit Aris. ¶ Ad secū
dam probationem dico ꝙ ista reso
lutio materie in partes suas non i
pedit principij primitatem. que ē
ī partes homogeneas et eiusdē na
ture alias posset dici ꝙ sint corpo-
ra elemētaria pl'a ꝙ̄ quattuor cū
quodlibet sit diuisibile in plures p
tes. et tamen Aris. secundo de ge-
neratione probat tantum eē quat
tuor corpora prima et el'a. sed bene
resolutio in partes etherogenas et
et alterius nature impedit talē pri
mitatem. sicut compositum ex ma
teria et forma. vel ex subō et accidē
te Sed talis resolutio non est ī ma
teria cū quelibet pars matarie sit
materia sicut quelibet pars aque
est aqua. ¶ Tertia cōclusio est ista.
materia existens sub quātitate ha
bet extensionem aliam ab extensio
ne quantitatis. hec conclusio est di
recte ad quesitum qnestionis. et hāc
probo sic. Omnis forma substan-
tialis vnitur sue materie sine me-
dio accidentali. sed corpus organi
cum et per consequens extensum est
materia forme subālis que est ani-
ma. ergo anima immediate vnitur
corpori extenso non interuenien-
te quantitate nec aliquo acciden-
te: qđ non esset nisi alia esset ex-
tensio corporis ab extensione quā
titatis. maior probatur quia cum
forma et materia sint cause omni-
um accidentium que sunt in ea ex
primo physico. prius ex natura rei
vnitur forma materie ꝙ̄ resultet
inde quantitas vel quodcunque ac
cidens. Nam causam oportet esse
priorem effectu. Confirmatur
ratio. quia secundum comē. primo
physicorum duplex est corpus. sci-
licet corpus substantia et corpus
accidens. Omne autem corpus est
diuisibile et extensum secundum eū
dem ibidem. ergo ista duo corpora
sunt duo diuisibilia. et per conse-
quens due dimensiones vna substā
tie et materie. alia quantitatis.
¶ Sed contra istam rationem in-
statur: videtur enim contradicere
prime conclusioni: quia materia
sine quantitate nullam habet ex-
tensionem: vt dicit conclusio pri-
ma: et forma prius vnitur materie
ꝙ̄ emergat quantitas vel aliquod
accidens vt sumitur hic in ra-
tione: ergo in illo priori forma

vnietur materie nō extense cuiꝰ op
positū cōcludis. Preterea comē.
inde subā orbis dicit ꝙ si forma ad
ueniret materie ante extensionem
indiuisibile aduēiret indiuisibili:
ꝛ totum esset incorruptibile secun
dum eundem ergo compositum ex
materia ꝛ forma esset incorruptibi
le secundum eum: quod est impos
sibile: ergo vnio forme ad mate-
riam presupponit extensionem.
Sed nulla ē extēsio in mā sine q̄̄-
titate: vt dicit pria cōclo: ergo for
ma nō vnit mē imediate ꝛ sine q̄̄-
titate. Preterea. in hn̄tibus plres
formas forma posterior p̄suppōit
priorē ꝛ p ɔn̄s accidentia ꝛ dispo-
tiōes cōntes primā formam: ergo
sal ē ꝑa forma non vnitur mē sine
medio accedētali. Rn̄deo. ad pri
mū ꝙ aliter loquendū ē de hn̄tibus
plres formas. ꝛ alr in hn̄tibus vnā
tantū: In hn̄tibus. n. vnā tantum
conceditur ꝙ forme vnitur prius
ex nā rei materie inextense actu: ꝛ
sic procedit pria cōclo: qꝛ accipit
māꝫ vt nudā oi forma: sed in hn̄ti-
bus plres formas vt i quolibet aia-
li vt credo: vel saltē in hoie in quo
firmiter teneo esse plrs formas si-
cut prima forma supponitur ita ꝛ
q̄̄titatis que seqtur formā: p ɔn̄s
propria extēsio materie. ¶ Cōtra
ergo ꝑa forma. s. aia vnietur mate
rie: mediāte accidēte: qꝛ mediante
q̄̄titate cōsequēte primā formam
Rn̄deo ꝙ duplex ē mediū. s. me-
diū interpositionis ꝛ presupposi-
tiōis. Nō ē aūt imaginandū ꝙ in
ter aiam ꝛ corpus sit mediū inter-
positionis: puta sicut clauus vl vi
scus medians inter ea: Sed bn̄ est
mediū presuppōis: argumentū er-
go procedit ex fla imaginatiōe nā
licet q̄̄titas vl aliquod accn̄s pre-
supponat vnioni ꝑe forme ad ma-
teriā tamē hoc nō tollit qn ꝑa for-
ma imediate perficiat mām nō int
ueniente aliquo medio accidentali
¶ Ad ꝑm dicēdū ꝙ comē. loqtur d
indiuisibili negatiue: ꝛ hoc modo
forma nō vnitur mē indisibili: qꝛ
mā in illo priori quo sibi vnitur fo
ma ē idiuisibilis ꝛ in extēsa ñ nega
tie sꝫ priuatie extēsibil in potētia
imo ꝛ hoc dicit comē. pp dimēsio-
nes illas iterminatas quas imagia
tur in materia preexistere oi forme
Ad tertiū de habētibus plures
formas patet p iaꝫ dicta. stat ergo
rō. Sꝫ quia ista prima rō non pro
bat intentū cōlonis nisi de extēsio
ne materie q̄ subicitur forme aial
id circo probatur magis generalr
Prio sic. Materia habet ptes
ex ꝑa conclone ꝛ ptes materie sūt
materia sicut ptes quātitatis sunt
quātitas. Tunc sic. sicut materia se
hꝫ ad quātitatem sic ptes materie
ad ptes quātitatis: sed materia nō
est quātitas: ergo nec ptes materie
sunt partes quantitatis. ꝛ per ɔn̄s
alia est extēsio materie ꝛ alia quā-
titatis. Preterea. ptes materie
ꝛ ptes quātitatis non se vniformi
ter consecūtur. ergo alia est exten-
sio materie ꝛ alia quātitatis. con-
sequētia videt euidēs. sed an̄cedēs
probatur. quia eadē materia nunc
sub maiori existit quātitate ꝛ nunc
sub minori. vt cū ex denso fit raruꝫ
vel econuerso. vnde ꝑm aris. ꝑo de
generatione ex vno pugillo terre
fiūt. x. pugilli aque ꝛc. ¶ Sꝫ con
tra istaꝫ cōclonē arguo primo sic:
qꝛ si extensio quātitatis sit alia ab
extensione materie. ergo duo cor-
pora simul erūt in eodem loco con
sequēs est falsuꝫ. ergo ꝛ an̄cedens:
cōntia probatur: omne extensū ꝑm
trinam dimensionē est corpus. vn
de primo. ce. ꝛ mūdi diffinit corpꝰ

esse quod habet trinam dimensio-
nem: ergo tam materia q̄ʒ quanti-
tas erunt corpora. sed quantitas ē
simul cum materia. ergo duo cor-
pora erunt simul. Confirmatur
rō. q2 sic aris. arguit quarto phy si.
cap. de vacuo contra ponentes va
cuum. q̄ si poneretur corpusculum
in vacuo essent duo corpora in eo-
dem loco eo q̄ antiqui ponebant
vacuum dimensiones quasdam se-
paratas. Confirmatur etiam. q2
secūdo de anima. arguit phūs. q̄ lu
men non sit corpus quia caʒ lumē
sit simul cum dyaphano puta cum
corpore transparenti duo corpora
essent in eodem loco. Similiter er-
go dicetur in proposito. si materia
⁊ quantitas habent aliam ⁊ aliaʒ
dimensionem. Confirmatur etiā
quia primo de aia contra ponētes
animam esse aliquod corpus sub-
tile arguit philosophus q̄ cuʒ ani
ma sit simul cū corpore essent duo
corpora simul. Preterea secun-
do arguitur sic: Si extensio mate-
rie sit alia ab extensione quantita
tis: ergo deus posset facere vnū ho
minem extensum sine quantitate:
consequens videtur absonuʒ. ergo
antecedens: consequentia patet: q2
deus potest separe absolutum pri⁹
a quolibet absoluto posteriori: Nō
autem extensus ex ypostasi est ali-
quid absolutum respectu quantita
tis. ergo ⁊c. Preterea. si sic er-
go eadem rati one quelibet forma
materialis haberet in materia vel
subō propriam extensionem: quod
videtur absurdum: quia tunc in eo
dem compoito quot essent distincte
forme tot essent distincte dimensio
nes. Preterea illa extensio ma-
terie quam pois aliam vel est acci-
dens vel subā: non accidens: q2 nul
lum accidens mediat inter quanti-
tatem ⁊ materiam: nam quantitas
prius inheret subō omni alio acci-
denti: Nec potest poni subā: q2 cū
extensio illa sit in materia propter
quantitatē tunc quantitas causa-
ret subāʒ: quod est falsum: ergo nō
videtur q̄ sit alia ab extensione q̄ʒ
titatis. Preterea: sicut albedo
ad qualificandum subm̄ ita quāti-
tas ad extendenduʒ materiam: sed
albedo qualificat subm̄ non inter-
ueniente aliqua alia qualificatiōe
vel qualitate. ergo quantitas extē
dit materiā non interueniēte alia
extensione. Confirmatur. quia
non est ponenda pl'aritas sine ne-
cessitate. ex primo phy. sed non vi-
detur necessitas ponendi aliam ex-
tensionem ab extensione quantita
tis. ergo ⁊c. Respondeo. ad pri
mum Nego consequentiam cū di-
cis q̄ tunc sequitur duo corpora es
se simul. Ad probationem quia
omne extensum s̄m trinam dimen-
sionem est corpus. Dico q̄ non est
verum vl'r. sed est vt sic ⁊ est vt nō
Ad cuius euidentiam est notandū
q̄ dupliciter est aliquid extensum
vno modo est aliquid extensuʒ per
essentiam quia in se ⁊ ex se ⁊ omne
tale est corpus: ⁊ de tali loquitur
aris. p'io celi ⁊ mundi. Alio mo
do aliquid est extensum non per es-
sentiam sed per participationem:
sicut ē ipsa materia: ⁊ quelibet for
ma extensa in materia que non ex
se sed per quantitatē actu extendi
tur: ⁊ tale non est proprie corpus
d' quo negat phūs duo corpora pos
se simul esse: materia ergo sil' erit
cum q̄ʒtitate nō obstāte propria ex
tensione q2 hec extensio ⁊ illa sunt
alterius ⁊ alterius rōnis. Per
hoc patet simul ad illas cōfirma-
tiones. Nam ponētes vacuū eē
dicebant illud eē quasdā dimensio

nes separatas.⁊ per cõsequẽs va
cuum esse aliquid extensum per es-
sentiam sicut corpus. Hoc idẽ pa-
tet de ponẽtibus animaȝ esse cor-
pus.q2 hi quidem aerẽ.alij autem
ignem.vt expresse patet primo de
anima. Hoc idem patet de ponen-
tibus lumen esse corpꝰ.puta ignẽ
vel' fluxum corporis.vt ibidem pa
tet ẜo de anima. Ideo contra ta-
les sic arguit quia sequitur duo cõ
pora esse simul. ¶ Ad ẜm cum in-
fertur ergo deus posset facere vnũ
hominẽ extensum sine q̃ᷓtitate.di-
co ꝙ verum est. Nec video hoc ma
ius inconueniẽs q̃ȝ ꝙ possit facere
corpus sine figura.vel lineaȝ sine
puncto. Alio modo negetur cõ-
sequentia. ad probationẽ dicitur
ꝙ licet deus possit facere vel sepa-
rare absolutum prius ab absoluto
posteriori non tamen sub omni mo
do absoluti.quia ergo esse extensuȝ
est quidã modus ⁊ effectus formal'
q̃ᷓtitatis sicut album albedinis:de
us licet posset facere subãȝ hois si
ne quantitate:non tamẽ potest fa
cere subãȝ hominis extensã sine q̃ᷓ
titate:sicut licet posset facere sup-
ficiem sine albedine non tamẽ sup
ficiẽ albã sine albedine. ¶ Ad ter-
tium concedo cõsequẽs.s.ꝙ que-
libet forma extensa hẽat propriaȝ
extensionem:nec habeo pro incon-
uenienti ꝙ in eodem cõposito sint
tot extensiones distincte quot sunt
ibi forme distincte cum iste extẽsio
nes sint alterius ⁊ alterꝰ rationis
¶ Ad quartum dico ꝙ illa extẽsio
est substantia quia est idem realiter
cum materia vt inferius ostendam
Ad probationem cum dicis ꝙ tũc
quantitas causaret substantiam.
Nego. Non enim est imaginandũ
ꝙ quãtitas causaret illam extẽsio
nem quantum ad id quod dicit rea-

litatis:sed solum eam modificat re
ducendo ad actum. ¶ Ad quintuȝ
Nego similitudinem in maiori.nõ
enim est simile hinc inde. ¶ Ad cu
ius euidentiam est sciendũ.ꝙ vnuȝ
contradictorioꝝ fundari in alio
non est impossibile. Album enim
fundatur in non albo:sed vnuȝ cõ-
trariorum fundari in alio puta al-
bum super nigrum vel vnum pri-
uatiue oppositorum super aliud
vt cecitas super visum:est omnino
impossibile:quia ergo diuisibile ⁊
indiuisibile sunt duo opposita pri-
uatiue impossibile est quantitateȝ
que est diuisibilis fũdari super ma-
teriam ⁊ substantiam indiuisibilẽ
Ideo habet interuenire dimensio
materie. Albedo auteȝ que contra
riatur nigredini non potest funda-
ri in subiecto mediante nigredine
sed quia subiectum opponitur al-
bedini contradictorie sicut non al
bum albo non exigitur aliquod me
dium quod media inter subiectum
⁊ albedinem. Cum vnum contradi
ctorioꝝ possit imediate fũdari su-
per aliud. Non ergo est simile de
albedine respectu subiecti ⁊ quan-
titate respectu materie. ¶ Al'r põt
dici ꝙ etiam ibi interuenit aliqua
qualitas passiua ex parte subi que
est alia a qualificatione effectiua
seu formali ipsius forme albedinis
nec ẜa qualificatio passiua ex par-
te subi realiter differt a subõ sicut
nec extẽsio materie a materia. ¶ Ad
confirmationẽ vltimã dicẽdum ꝙ
ista pl'aritas extẽsionum non po-
nitur sine necessitate:immo per ne
cessitatẽ:sicut patet ꝑ rationes su-
perius factas:probantes hanc ter
tiam conclusionẽ. ¶ Quarta con-
clusio sit ista. Extẽsio illa mate-
rie ab alia extẽsiõe quãtitatis nõ
ẽ a mã real'r distincta: Hãc probo

sic: vel eēt subā vel accidēs: si subā: q̄ro q̄ sbā ñ subā q̄ ē mā. Tū q2 vni9
nō ē nisi vna mā ⁊ sic p̄supposi-
tū: Tū q2 tunc mā ertēderetur for-
mal'r p mā3 qd̄ videtur absonū: Tū
quia sil'r q̄reretur de illa fa mate-
ria: vtrū sit idē real'r cum sua ertē-
sio ne quod si sic: eadē ratiōe stan-
dū ē in prima: quod si non: erit pro
cessus in infinitū. Nec ē subā q̄ ē
forma. Tu3 q2 forma vel ertēdi ma
gis p materiā q̄3 econuerso: Tum
q2 q̄reretur vt prius: vtrū forma il
la sit idē real'r cum sua ertēsione:
q̄ si non: ergo erit processus in in-
finitū. Nec pōt dici q̄ sit subā cō
posita: q2 ertēsio materie inheret
vel hēt modū inherēdi: composita
aūt subā non inheret nec hēt inhe-
rēdi modū. ¶ Si dicas q̄ illa ertē
sio mē ē accidens. ¶ Cōtra. vel erit
q̄ztitas: vel erit aliquod aliud: non
q̄ztitas: quia sic eēnt due quātita-
tes: ⁊ quantitas ante q̄ztitatē: qd̄
nullus sane mētis diceret: nec ē ali
quod aliud accidēs a quātitate: q2
nullū accidēs in mediatius inhe-
ret materie q̄3 quātitas: sicut ergo
ertēsio q̄ztitatis non ē aliud rea-
liter a q̄ztitate: sic nec ertēsio ma-
terie a mā: nec ertēsio albedinis ab
albedine. ¶ Confirmatur rō: q2 vel
q̄ztitas seipa imediate ertēdit ma-
teriā sine alio real'r a quātitate et
materia differēte: vel mediante ali
quo tali: Si primo mō hētur pro-
positū: ⁊ hoc videtur probabile: q2
forma quelibet imediate pficit suū
imediatū subm̄: sed q̄ztitas inheret
immediate materie. ergo imediate
eā perficit ⁊ p ꝯñs extendit: Si 2o
mō querā de illo medio vtrū seipso
ertēdat mā3: vel mediante alio: si
seipso ergo eadē ratione ⁊ ipsa q̄z-
titas quare standu3 ē in primis: si
mediāte alio erit pcessus i ifinitū:

5 qd̄ ē absurdū i mā. ¶ Quīta cōcl'o sit
ista. ertēsio mē potētial'r accepta
ē prior ex nā rei ertēsiōe q̄ztitatis
pbat: qcq̄d ē pri9 priore ē pri9 po-
steriori: s3 ertēsio mē pōal'r accep-
ta est prior ex nā rei forma sbāli q̄
ē prior q̄ztitate sicut cā effcū: ergo
ē prior q̄ztitate. ⁊ p ꝯñs ertēsione
q̄ztitatis: maior ē euidēs qi ex tis
q2 oppōm p̄dicati ifert oppoitū sbi
⁊ p3 ex h9 q2 qcq̄d añcedit ad añce
dēs: añcedit ad ꝯñs: minor p3 per
comē. ide sbā orbis. vb. vel q̄ dimē
siōes itiate p̄cedūt formā subālē in
mā. Illas dimēsiōes itiatas voco
ertēsiōes mē i potia: q2 illas itiatas
ñ ē dar actu: cū mā ñ sit sepata a fō
ma nec magnitudie tiata: et prio ꝰ
gnātiōe: ¶ Cōfirmat q2 mā vt ē ēs
i potētia añcedit qcq̄d pt mē adue-
nir cū sit primū fūdamētū toti9 nē
ergo vt ē i potētia ad ertēsionē p
6 cedit q̄ztitatē ⁊ p ꝯñs ertēsionē q̄z
tita tis. ¶ Serta cōcl'o ē ista: erten-
sio mē actual'r accepta ē posterior
ex nā rei ertēsiōe q̄ztitatis. pbat.
ōis effectus est posterior sua cā: sed
eē actu extensū ē effectus q̄ztitatis
ergo ⁊c. maior ē euidēs. mior p3 ex
pria cōcl'one. ¶ Cōfirmat. illud per
qd̄ reducit aliqd ad actu3 vt sic est
prius eo: sed p quātitatē extensam
reducitur ad actū materie extensio
ergo ⁊c. ¶ S3 cōtra istā concl'onē
instatur: nam extensio materie est
idem real'r cum mā ex quarta cōcl'o
ne: ergo quicqd ē cā vnius ⁊ alteri
us: sed per te ertēsio q̄ztitatis ē cā
ertēsionis materie: ergo est cā ipi9
mē, qd̄ ē absurdū. ¶ Rñdeo. l3 exten
sio mē non drāt realiter a materia
tamen addit quendā modū sc hndi
.s. esse in actu ⁊ habere actu ptem
extra partē: hoc autem non diuersi
ficat rei essentiam: Ad formam de
tur maior. ad miorē dico q̄ ertēsio

q̄titatis nō ē cā extensiōis mate-
rie quantū ad illud quod dicit rea-
litatis. sed quantū ad modū se ha-
bendi. quia materia nō est actu ex-
tēsa sic q̄titate. ¶ Est ergo sic ima
ginandū q̄ in primo signo est ipse
materia potētialiter extensibilis.
In s̄o forma subālis coniungit
materie. In tertio egreditur q̄-
titas a subā compoita sicut effect⁹
a sua cā. In quarto ipsa mate-
ria actualr̄ fit extensa. Sic ad que
stionem. ¶ Ad argementa ad pri-
mū. non plus concludit nisi q̄ ma
teria non est actualiter extensa si-
ne quātitate nam sicut infinitū se-
paratū a magnitudine esset indiui
sibile priuatiue non negatiue vt i-
tendit phūs: sic τ materia a quan-
titate separata. τ hoc concessū est
in prima cōclusiōe. ¶ Ad illō. vij.
meta. per idem. q̄r materia de se nō
est quid nec quantū vel extensuʒ ni
si vt coniungitur quātitati. Vel
aliter q̄ non omne extensū est pro
prie quantū. vt quantitas proprie
est predicamentū distinctum. vt pʒ
ex dictis in tertia cōclusione q̄ōis.

V quintū. Sic pro
ceditur. τ videtur q̄ in
a rebus naturalibus cō-
positis ex materia τ fō
ma materia non sit ali
quid pertinens intrinsece ad ratio
neʒ quiditatis specifice. Et arguo
primo sic. Nihil est de esse qnidita
tis specifice nisi illud a quo res hʒ
esse specificū: sed a materia res nō
haber esse specificū. ergo τc. maior
est euidens sed minor probatur: q̄r
eadem sunt principia distinctiua τ
constitutiua in esse. Sed vna spēs
non distinguitur ab alia per mate
riam: cū materia sit cōis. ergo nec
constituitur in esse per materiaʒ. τ
per consequēs nulla res habet esse
specificū per materiā. Preterea
si materia ē de esse speciei ergo spe
cies erit indiuiduum. consequens ē
falsum ergo τ antecedēs. consequē
tia probatur. q̄r indididuū per ma-
teriam ē indiuiduū. vnde. v. meta.
eadem numero sunt quoruʒ eadem
materia ē. ergo nihil hēt materiaʒ
nisi indiuiduum. Preterea. qui
ditas specifica rei materialis con-
tingenter respicit quālibet mate-
riā deteriatā. ergo τ totū gen⁹ mē
τ p̄ ɔñs mā nō ē de rōne quiditatis
añcedēs pʒ quia pōt eē sub alia τ
alia materia. ɔña probatur. q̄r qō
non determiat sibi aliquod indiui-
duū spēi nec ipsaʒ spēʒ: τ quod nō
detiat sibi aliquā spēm alicui⁹ ge-
neris. nec ipsuʒ genus. qō ergo con
tingēter respicit quālibet materiā
determinatā τ nullā sibi determiat
cōtingēter respicit totum gen⁹ ma
terie. τ p̄ consequēs pōt eē sine ma
teria. nec materia ē de eius ratiōe.
Preterea. si quiditas rei materia
lis necessario includit materiaʒ er-
go quiditas necessario ē hec. conse
quens est falsum. ergo τ antecedēs
falsitas consequētis patet quia eq
nitas est tantū equinitas. s̄ʒ auic.
v. meta. ita q̄ equinitas seu queçū
q̄ʒ alia quiditas nec est vl'is nec p̄-
ticularis τc. consequentia probat
quia quod necessario includit illud
quod est hoc: ipsū necessario ē hoc.
sed materia est hoc cuʒ sit subm̄ ge
nerationis τ corruptionis. ex p̄io
de generatione. Oēs aūt generatō
nes τ operatiōes sunt circa singu-
laria. ex. i. meta. ergo si quiditas i-
cludit materiā ipsa necessario erit
hec. Ad oppositum arguitur q̄r
aris. vij. meta. contra p̄lonem ait
q̄ ois diffinitio hʒ qd τ quale. τ oʒ
hoc eē vt mā. illud vero vt formā

Respondeo in ista questione.

Sequendo vestigia illius eximij doc. scilicet Johannis Scoti. explanando eum quantum capio. sic procedam. ¶Primo premittam aliquas distinctiones. secundo adducam aliquas conclusiones. Quantum ad primum erit prima distinctio de materia ut ad formam comparatur. Ad cuius evidentiam notandum: quod materia et forma dicuntur ad aliquid: ex secundo phi. quot autem modis dicitur unum relatiuorum et reliquum ex primo topicorum ¶forma autem siue species quod pro eodem habeo tripliciter accipitur a phõ. uno modo accipitur forma vel species pro forma que est altera pars compositi intrinseca: de qua habetur secundo phi. et quinto metha capitulo de causa. Alio modo dicitur forma vel species ipsa rei quiditas puta humanitas: et secundum hoc dicitur quod quedam est forma partis et quedam forma totius: de ista forma vel specie secundo modo dicta habetur vij. meta. Speciem autem dico quodquiderat esse. ubi etiam probat quod materia est pars speciei. Alio modo accipitur species siue forma pro uniuersali abstracto: cuius secundum Ari. primo est quodquidest. unde septimo metha. Nota questione de partibus diffinitionis ait. ex quibus est speciei ratio: non concauitatis. et vocat concauitatem formam partis: et infra. uniuersalis et speciei est diffinitio.

¶Materia autem dicitur tripliciter correspondenter. nam ut oponitur forme. primo modo est pars quedam intrinseca compositi ex qua fit res cum insit. ut dicitur primo phi. Aliomodo dicitur siue accipitur materia ut oponitur forme. Secundo scilicet ipsi quiditati et est ipsa proprietas indiuidualis: que est causa indiuiduationis contrahens ipsam quiditatem ad esse hoc: et vocatur proprietas rei materialis: notandum tamen quod ista proprietas dicitur materia vel materialis: quia cum sit indiuidualis non est principium constituendi aliquid in ratione predicabilis: sed tantum in ratione subicibilis ultima subibilitate: nam indiuiduum de nullo inferiori potest predicari: sed ipsum subicitur omnibus superioribus: et quia subiectum est materiale predicati ideo potest sic vocari scilicet materia: vel differentia materialis: et hinc est quod non pertinet ad diffinitionem rei: nec per consequens ad quiditatem: quia diffinitio proprie est predicatum et medium demonstrationis: sic etiam aliquo modo differentia specifica potest dici materialis: quia constituit in esse subicibili respectu generis.

¶Quod si arguas quod omnes partes diffinitionis sunt forme. ergo differentia specifica. Respondeo. verum est respectu diffiniti. tamen respectu generis potest se habere aliqualiter ut materia. Aliomodo ut materia oponitur forme tercio dicte materia accipitur pro indiuiduo: quomodo indiuidua dicuntur materialia respectu speciei et inferiora respectu superiorum: sic ergo diuiditur materia in relatione ad speciem siue formam. ¶Secunda distinctio est de materia. ut est altera pars compositi et opponitur forme partis: nam hoc modo materia a phõ accipitur. tripliciter. ¶Primo modo ut non contracta per aliquid sibi adueniens: et solum absolute accepta ut est principium potentiale illius cuius est. et sic est pertinens ad quiditatem rerum naturalium ut inferius ostendam. Aliomodo accipitur materia ut contracta per indiuiduitatem:

hoc est dictū ꝙ materia potest ac-
cipi materialit̄ ⁊ in particulari: ⁊
potest accipi in vniuersali: put ma
teria nihil aliud includit extra ra-
tionem materie ⁊ vt est pars substā
tialis subē. Tercio modo accipitur
materia magis contracte vt con-
trahitur per accidens: ⁊ hoc contin
git tripliciter. vno modo large ac-
cipiendo per accidens secundum ꝙ
materia cōtrahitur ad existentiam.
Aliomodo accipiendo proprie per
accidens ⁊ hoc vel ad accidens nec
cessario requisitum: sicut est pars i-
tegralis remota: eo modo quo semi
circulus dicitur pars materialis cir
culi: vnde semicirculus non cadit i
diffinitione circuli: ex vij. metha. ē
tamen materia circuli magis pro-
pinqua quam es vel ferrum: tale
enim accidens est necc° requisitum
vel aliomodo accipitur magis pro
prie per accidens ad quod contra-
hitur materia scilicet accidens pre
ter necessarium. eo modo quo cera
vel lrē cerec dicantur materia silla
be: quia sillaba potest esse sine illis
⁊ econuerso ꝙ autem materia pos-
sit accipi vniuersaliter ⁊ particul'r
vt predictum est: ⁊ similiter etiam
forma probatur. primo auctorita-
te secundi phi. ⁊ v. metaphisice ca.
de causa. Causa ⁊ effectus semper
proportionantur ita ꝙ sigularium
sunt cause singulares. ⁊ vniuersali
um vniuersales ¶ Preterea. septi-
mo metha. homo ⁊ equus ⁊ que ita
in singularibus. vniuersaliter au-
tem non subā sunt sed simul totum
quoddam ex hac materia ⁊ hac ra-
tione ⁊ vt vniuersaliter. singulare
vero ex vltima materia socrates iā
ē. vbi sicut patet expresse vult phi.
ꝙ vniuersalium sunt materia ⁊ for
ma vniuersales. ⁊ singularium sin
gulares. ¶ Probatur etiam ratio-
ne. nam quandocunque aliqua ra-
tio communis conuenit pluribus: cō
uenit eis per aliquod commune cui
primo conuenit illa ratio: sicut ex-
presse dicit philosophus primo po-
steriorꝝ: ⁊ secundo de anima: ⁊ secū
do priorum ca. vltimo sed facere p
se vnum in singulari conuenit plu-
ribus. puta: huic materie ⁊ huic for
me: ⁊ illi ⁊ illi ⁊c. ergo conuenit eis
per aliquod commune cui primo cō
ueniet facere per se vnum cum alio
illud est materia in communi ⁊ for
ma in communi: que primo faciunt
vnum per se inquantum hoc est po
tentia illud actus: vt habetur. vii.
metha. est ergo intelligendum ꝙ si
cut forme non repugnat esse comu-
nis pluribus foris indiuiduis sic
nec materie repugnat: sed est quid
commune omnibus materijs. indiui-
duis: ergo ab hac materia ⁊ illa po
test abstrahi cōunis ratio materie
sic etiam est de forma. ¶ Ex hoc cō
cludo correlarie. ꝙ non est vna ma
teria numero omnium generabiliū
⁊ corruptibilium. quod patet. tum
quia materia communis non esset co
munis pluribus materijs indiuidu
is. cuius oppositum predicitur. tū
quia impossibile est eandem mate-
riam numero iformari sil' foris sbā
libus contrarie ⁊ specifice distictis
q2 ad hoc seqꝛ ꝯdictio: g° materia
ignis ⁊ materie aq̄ n̄ ē vna materia
numero: tū q2 si p potētiā diuinā a
materia duoꝝ indiuiduoꝝ loco disti
ctoꝝ separent̄ forme: materia hec ⁊
illa maneret̄ i diuersis locis: ⁊ p cō
sq̄ns esset̄ distīcte numero: ¶ Nisi
fingas ꝙ eadē mā nūo sit sil' idiuer
sis locis p potētiā diuinā sic ⁊ idē
corp° p potentiam diuinā pōt sil' esse
indiuersis locis. Sꝫ n̄ euadis. q2 lꝫ
h° sit possibile tū nō est necessariū
ponere tot mirabilia. s. materiā exi
stere sine forma ⁊ eadē numero esse
in diuersis locis sil': deus. n. posset

facere primū miraculū sine ho. po-
hab̄ inesse ⁊ tūc stat rō. tuȝ. q̄r deus
posset creare nouiter vnuȝ hominē
habentē materiaȝ vnigeniā cū ma
teria alterius non creati. materia
huius nō esset eadē numero cuȝ ma
teria illius. aliter aliqd nouiter cre
aretur quod iam erat. ⁊ sic idē bis
⁊ pluries produceretur. ⁊ haberet
bis esse non interueniente aliquo n̄
esse. quod est absurdum dicere. ¶ Cō
tra. Ari. primo de generatiōe dicit
in pluribus locis ꝙ materia est vna
numero secundum essentiam in om
nibus habentibus trāsmutationeȝ
adinuicem. ¶ Respondeo. verum ē
successiue ⁊ non simul. Et enim in
tentio phi. ꝙ ipsa materia potest es
se vna numero secundum essentiam
sub omni forma ad quam est i potē
tia: licet sit alia ⁊ alia secundum es
se: materia tamē que actu sub disti-
tis foris necessario est alia ⁊ alia
numero. ¶ Aliter dicit̄ ad phi. ꝙ ma
teria omniuȝ est vna numero nō ac
tu sed aptitudine. q̄r cū materia ha
bet ptes vnigenias ipsa nata est ēe
vna numero. sicut vnuȝ totuȝ hōgē
iuȝ si oēs ptes simul iungerentur
sicut tota aq̄ pōt esse vna numero si
oēs ptes eius sil̄ iūge. ēt. lȝ ptes aq̄
si ab inuicē se iuncte distiguant̄ nu
mero sicut pȝ. vtraqȝ respōsio ē bo
na. sȝ pria ē melior vt videt̄ mihi.
¶ Tercia diui° ē de sil̄ toto. nā sil̄ totū
ab ari. aliq̄ñdo accipit̄ ꝓ toto ꝯpoi
to vl̄i: sic ēt euidet̄ pȝ i auctoritate
pall̄ata. vij. meta. homo ē equ⁹ ⁊c̄.
vbi expsse vocat sil̄ totū ipȝ vl̄e ꝯpo
sitū ex mā ⁊ forma vl̄r acceptis: ali
q̄ñdo accipit̄ sil̄ totū ꝓ idiuiduo sbē
⁊ h° dupl̄r. ¶ Sȝ ꝙ ididuū sbē pōt acci
pi dupl̄r ꝓut. s. ididuū sbē abstrahit
ab exīstētia ⁊ tpr: tota. n. coordia°
ꝑdicamēti sbē abstrahit ab existen-
tia ⁊ tpr: ⁊ ꝑ cōns ididuū nl̄ inclu-
dit i sua ratione quare sibi repu-
gnat forma ipsius nature ⁊ q̄ōgdē
vnde talia indiuidua n̄ generantur
nec corrumpunt̄ ꝑse sicut nec vl̄ia.
Alio° accipitur indiuiduuȝ subō ⁊
simul totuȝ stricte ꝓut includit ex-
nāin tpis: vt hic homo exn̄ēs ⁊ hic
lapis exn̄ēs: ⁊ talia sunt que ꝑse ge
nerantur ⁊ corrumpuntur: ⁊ de tali
bus non est diffinitio: nec scientia
proprie: q̄r cum abstrahuntur a sen
su ignotuȝ est vtrum sint an non. e
oruȝ tamen in absentia potest esse
opi. ¶ Quarta dio est. ꝙ quedam ha 1.
bent quiditatem primo ⁊ ꝑse: vt hō
⁊ queliȝ species vl̄is composita. ūde
spēx est q̄ditas primo ⁊ per se: que- 2.
daȝ habent q̄ditatem perse sed non
primo: vt hic homo abstrahens ab
existentia ⁊ tempore: quedaȝ habēt 3.
quiditatem non primo nec perse sȝ
per accidens: vt hic homo existens
⁊ ens in tempore: vlterius si homo 4.
albus haber quiditatem habet eam
magis per accidens. ¶ Primum mem 1.
brum. probatur illud dicitur habe-
re quiditatem primo ⁊ per se cui cō
uenit quiditas per nihil aliud sed a
lijs conuenit per ipsum: hoc enim
est esse vel habere aliquid primo ex
primo post: sed homo ⁊ quelibet
species est huiusmodi quia habent
quiditateȝ per nihil aliud ⁊ alijs pu
ta indiuiduis conuenit habere qui
ditatem per speciem: nam eo modo
habent quiditatem inquantuȝ par
ticipant speciem. ¶ Secundum mem 2.
brum probatur. illi conuenit quidi
tas perse sed non primo quod nihil
includit repugnans vel tollens vni
tatem perse entis: cum quiditas cō-
uenit sibi inquantum paticipat ali
ud puta speciem: sed hic homo ab-
strahens ab existentia ⁊ tempore
est huiusmōi. ut est euidens ex ꝑdic
tis. g° ⁊c̄. ¶ Terciū membx̄ ꝓbat̄ ꝑ ꝯ 3

trarium medium. quia tale mediu3 includit aliquid accidens quiditati: puta existentiam esse in tempore & alias condictiones materiales. que tollunt per se unitatem entis. ergo talia per se non habent quiditate3 nec per consequens primo. ¶ Quartum membru3 etia3 patet per idem: quia homo albus est magis ens per accidens quam homo existens: quia includit existentiam: si accipitur hic homo albus existēs adhuc addit aliquid accidentis: puta albedinem: si etiam homo albus accipitur ut abstrahens ab existentia adhuc est magis ēs per accidēs quam hic homo existens: quia albedo est vere & proprie accidens: existentia autem non est proprie accidens essentie: nisi pro ut accidens alicui dicitur large quicquid formaliter & conceptibiliter distinguitur ab eo: ergo homo albus magis habet per accidens quiditatem quam homo hic existēs. Et hoc tm̄ de p°.

Quantum ad secundum. principale ostendam per ordinē nouem conclusiones. Prima sit ista. Materia accepta pro differentia indiuiduali non pertinet ad quiditatem rei. Hanc probo sic. Indiuiduum nihil quiditatis addit supra speciem: ergo materia accepta pro differentia indiuiduali non pertinet ad quiditatem rei. consequētia est euidens: quia indiuiduum supra speciem addit differentiam indiuidualem que est causa indiuiduationis: antecedens probatur. Tum qr secundum Boetium species dicit totam essentiam indiuiduorum. qd non esset si indiuiduum adderet aliquid quiditatis supra speciem. Tum qr qditas conuenit speciei primo & per se ex articulo precedenti: ergo cuicunque conuenit conuenit sibi per speciem: quod non esset verum si indiuiduum adderet aliqd quiditatis; tum quia indiuiduum non habet alia3 diffinitione3 a specie. vij. metha. ergo nec per consequens aliam quiditate3. ergo illud quod prius. ¶ Secunda conclusio sit ista. que directe est ad questionē. materia non contracta ut est pars potentialis absolute accepta pertinet ad quiditatē rei materialis absolute sumpte: hanc probo auctoritatibus & rationib°: unde augusti9 xij. de tri. ca. xiiij. hoc inquit veru3 est q non totus homo sed pars melior hominis anima: nec totus homo corpus sed pars inferior hominis. quod tamen est vtrunque coniunctum simul habet hominis nomen: cum ergo ratio quam significat nomen sit diffinitio ex. vij. metha. ad quiditatem & diffinitionem hominis pertinet corpus & anima coniuncta simul. Preterea. dām capi. iiij. plures inquit ypostases hominum sunt. omnes autem eandem recipiunt ratione3 nature. omnes enim ex anima compositi sunt & corpore. vult q omnes ypostases participant eandem rationem nature. per hoc q quelibet ypostasis componitur ex corpore & anima. ergo sic componi conuenit nature quam participant. Item idem Damascen9. cap. lvj. contra hereticos dicentes christum assumpsisse carnem non de virgine. sed de natura celi ex quo haberet animam vnius rationis nobiscum: Si autem tota quiditas hominis esset anima & n̄ corp9 vel caro: argumētū dām nullum esset: puta qr n̄ obstante q corpus christi esset de natura celi ex qa haberet animam vnius nobiscum vtique esset homo vniuoce nobiscum: ergo corpus siue caro hominis pertinet ad quiditatē hominis

Preterea. Aristo. octō. metha. secundo recitat opini. diffinientium res materiales quorum quidam diffiniebant per materiam quidam per actum: quidam per vtrunque: et isti vltimi secundum eum diffiniebant bene et perfecte. Item ibidem cōmendat architā qui complexus est in diffinitione materiam et formam quod non esset nisi materia pertineret ad quiditatem rei materialis. Item octō metha. ca. Tercio dicit quod oportet terminum idest diffinitionem esse orationem longam et esse in diffinitione hoc quidem vt materia: illud vero vt forma. Itē septimo metha. concludit conclusionem probatam quod materia est pars spetiei: Speciem inquit dico quod quid erat esse. Item septimo metha. parabola de animali quam cōsueuit Socrates minor dicere non bene se habet. superfluum est enim aufferre materiam a quiditate rerū quarum quedam sunt hoc in hoc id est forma in materia. hoc idem dicit alibi frequenter septimo et octō metha. Ista etiam conclusio probatur rationibus Primo sic. Essentia et quiditas cuiuscunque subē est ratio intrinseca sufficiens essendi rei cuius est: circumscripta quacunque alia re realiter differente: Sed per te forma ignis est tota essentia et quiditas ignis: ergo circumscripta materia que est etiam per te a forma realiter distincta: forma ignis erit sufficiens ratio intrinseca essendi ignem: et sic ignis erit ignis sine materia: et per consequens materia erit supflua in natura: quod est absurdum. Maior principalis probatur: quia albedo est sufficiens ratio essendi album: ergo multo magis igneitas essendi ignem. Preterea illud cuius essentia est incausata et ipsum est incausatum: predicatum includitur in subiecto: quia cum essentia rei et ipsa res sint idem realiter perfecta identitate: si vnum est incausatum et reliquum. ergo addito vtrobique illud cuius essentia est incausata a causis intrinsecis: et ipsum est incausatum a causis intrinsecis. sed si quiditas rerum materialium non includit materiam non causatur materialiter: ergo frustra ponitur materia in rebus materialibus: Nec materia erit causa: quia non potest esse causa nisi intrinseca quod est absurdum et contra philosophum secundo phisicorum. et quinto metha. cap. de causa. Preterea. omne ens completum in genere nulli alteri vnitur ad faciendum vnum per se: sed si vnitur facit vnū per accidens cum eo: vel vnum aggregatione: vt aceruus: sed si quiditas ignis est forma ignis sine materia: forma ignis est ens completum in genere: ergo cuicunque forma substātialis vniretur facēt vnū per accidens. sed vnitur materie. ergo hic ignis cum materia non est vnum per se sed per accidens vel vnū aggregatione vt aceruus: quod est euidenter falsum: maior principalis probatur. quia que faciunt vnū per se non sunt complete in genere sed per reductionem: vt sunt principia et partes rei: minor patet: quia ignis et sua quiditas sunt complete in genere: ergo et forma ignis si ipsa sit tota qditas. Preterea quod nō includit aliquam quiditatem in genere nec aliqua quiditas in genere includit ipsum: nec est in genere per se nec per reductionem sed per te materia est huiusmodi vt ostendam ergo materia non est in genere per se nec per reductionem: ergo erit nihil. quia nullum ens est extra gen9

nisi solus deus. sed materia non est deus. ergo est nihil. maior patet quia quicquid est ingenere pse est quiditas vel includens quiditatem vt ignis: et quicquid est ingenere per reductionem includitur inquiditate alicuius habentis quiditatem: minor est euidens quia si non pertinet ad quiditatem patet nec includitur inquiditate rei. ¶ Preterea. per rationem superius iam factam sic. quandocunque aliquid cõuenit pluribus conuenit eis per aliquod commune cui primo illud cõuenit: sed facere perse vnum competit huic forme et hui c materie: et illi et illi etc. ergo etc. illud commune est ipsa materia et forma communiter accepte: quod non esset nisi ipsa materia pertineret ad quiditatem rei absolute accepete. ¶ Confirmatur quia septimo Methafi. vult Aristo. quod sicut ex hac materia contracta vltimate fit hoc indiuiduu3 cum hac forma: ita ex materia in comuni et forma i comuni resultat quiditas in comuni. ¶ Preterea. ad principale. vnumquodque perfectissime cognoscitur quando eius quodquidest cognoscitur: sed impossibile est cognoscere rem non cognita materia ergo sola forma non est tota quiditas. maior patet ex septimo metha. minor probatur ex secũdo metha. vbi probat statum in omnibus causis: quia vnum quodque cognoscimus inquantum cognoscimus eius causas: si aũt cẽ esset infinite: essent ignote. et loquitur de materia sicut de alijs. ergo materia requiritur ad cognitionem rei materialis. ¶ Preterea quicquid ponitur in diffinitione subẽ materialis pertinet ad eius quiditatem: quia substantia non habet diffinitione3 per additamẽtũ. sed materia ponit in diffinitione materialis subẽ: ex sexto metha. ergo. etc. ¶ Preterea. vltimo. quodquidest illud est: quod est primo ens. et illud cuius est primo esse: secundum Aristo. Sed primo est compositu3 ex materia et forma. ergo quodquidest ẽ compositũ ex materia et forma: minor apparet sexto Metha. vbi Aristo. distinguit substantiam et dicit quod substantia copositа est simpliciter hoc aliquid et separabile: primo perse existens. Teneo ergo hanc concoclusione3 propter istas octo rationes.

Sed istatur 9tra 9clusionẽ

primo auctoritatibus. ¶ Nam. vij. Metha. ca. vj. dicitur quod anima ẽ substãtia animati. et species. et quod quid erat esse. ergo non materia. ¶ Item septimo. Metha. ca. secũdo. dicit Aristo. materiam et compositum ex materia et forma esse dimittenda quia substantia huius prima posterior est quidtate. ita quod expresse excludit materiam a quiditate rei. et post epilogando dicit quod partes rei non inerunt quiditati et diffinitioni sbẽ. ¶ Item secundo phi. et quinto meta. omnes partes diffinitionis sunt forme. ergo materia non pertinet ad diffinitionem nec per consequens ad quiditatem rei. ¶ Item ibide3 et secundo de anima formam vocat quodquiderat esse. et et alibi frequenter. ¶ Preterea instatur rationibus. Primo sic. quicquid habet materiam est generabile et corruptibile. sed quodquidest ñ potest generari nec corrumpi. ergo quodquid est rei non includit nec habet materiam. maior est euidens ex vij. metha. ca. quinto. materia ẽ qua res potest esse et non esse. ideo secundum philosophum ibidem in

omnibus generatis siue ab arte si/ne a natura est materia. et quodlibz est possibile esse et non esse. minor habetur ex septimo metha. vbi vult Aristo. q quecunque non concipi/untur cum materia sed sine mate/ria vt rationes et quiditates specierum solum hec non corrumpun/tur. ¶ Preterea. quodquid est est per se principium cognoscendi il/lud cuius est. sz materia non est pri/cipium cognoscendi rem. ergo ma/teria non pertinet ad quodquid est rei. maior habetur septimo metha. et commen. ait ibi q materia siue in/telligibilis siue sensibilis secundum se est ignota. ¶ Preterea. nihil per/tinet ad rei quiditatem quod prohi/bet quod quid est esse idem cum eo cuius est. sed materia est huiusmo/di. ergo materia nō pertinet ad rei quiditatem. maior est quasi euidēs ex terminis. nam nihil potest pro/hibere identitatem inter rem et suā quiditatem nisi sit extraneum a rei qditate. vnde vij. metha. ca. quarto dicitur q in dictis secundum se idē est quodquidest cuz eo cuius est. mi/nor habetur ex septimo metha. ma/teria est omnis eius cuius quodqd est non est idem cum eo cuius est. et inferius vltra dic conceptum cum materia non esse idem cum suo qd quid est.

Ad ista respondeo.

¶ Ad primam auctoritatez q ani/ma ē subā animati etc. dico q Ari. accipit ibi subāz et quodquideratesse pro notiori parte diffinitionis Non pro tota diffinitione. quod pa/tet per ipsummet glosantem se sta/tim infra. Si vero inquit altera et nō est anima animal. et sic hoc q/dem dicendum. hoc autem non di/cendum sicut dictum est. sicut enim non vult q anima est al. sic nec est diffinitio animalis. sed principali/or pars. ideo sic autez dicenduz sic autem non. ita q vno modo dicitur diffinitio. alio modo non. ¶ Ad se/cundam que dicit materiam et com/positum ex materia et forma dimit/tenda ēe. etc. dico q loqtur de mate/ria contracta ad existentiam vel ad indiuiduationem. vt supradictuz ē talia enim sunt posteriora et dimit/tenda cum eoruz non sit diffinitio. nec demonstratio. vt predictuz est. ¶ Ad aliam q omnes partes diffi/nitionis sunt forme. dicendum qd non sunt forme sibi inuicez compa/rate sed respectu diffiniti. qr de ipo formaliter predicantur. ¶ Ad aliā secundo de anima. q ipsa forma est quodquideratesse. dico q hoc dicit ex eo q forma est principalior cau/sa et complectiua diffinitionis et q/ditatis re. vnde secundo phi. forma dicitur natura. qr determinat rem ad ēe nature. Ad ratiōes. Et ad pri/mam cum dicitur. quicquid habet materiaz etc. primo reduco eaz sic. scientia naturalis est vera scientia. sciētia vera est de quiditatibus rerum ex vij. meta. in. fi. ergo de quidita/te corporis phici potest aliqua pas/sio concludi. passio autem corporis compositi ex eētis est esse corrup/tibile. pōt igit ondi cor esse corrup/tibile. non hoc. sed corpus simplici/ter quia de vniuersalibus est scien/tia et demonstratio ex septio meta. ergo per medium commune. illud est materia ad quod stat resolutio. quia et si tale. corpus corrumpitur ex eo quod est ex contrarijs. ta/men prima radix est materia que ē in poētia o priuatione: al's ñ essz i tli corpore mutua actio contra/

rior.ergo mã est principium imme diatum.ꝛ per consequens materia includitur in qditate corporis cor/ ruptibilis.aliter ꝙ corpus sic i uli sit corruptibile non sciretur de ali/ quo composito vel quiditate com/ positi plus quã de angelo. quod ē falsũ ergo si scientia naturalis ē vera scientia ꝛ vl'iuz:seqtur ꝙ cor⁹ mixtuz in sua generali rōe includit materiã:l3'nũq̃ corrumpat nisi in hoc corpore.tñ ħa passio non demō strat.primo de h⁹ corpore s3 de cor/ pore. Ad formã dico ꝙ corrupti/ bile vel dicit potentiã remotã vel ꝓ pinquã. Corruptibile in potentia remota dicit qð hēt vnde possit cor rumpi.nō tñ pōt exire in actũ nisi prius sit in potētia ꝓpinqua. Sic calefactiuũ in potentia remota di/ cit qð hēt vnde possit calefacere sed non potest actu calefacere ni/ si fiat in potentia ꝓpinqua .s. ꝙ ñ impediat ꝛ ꝙ passum sibi aꝓximet Ad ꝓpositũ ignis ē corruptibilis in ħo⁹ dicendi ꝑse.sicut ꝛ color vi/ sibilis ex ħo de aia.tñ non est ignis in potētia ꝓpinqua vt corrumpat nisi sit in esse existenti c. quod ergo ē generabile ꝛ corruptibile ꝓmo habet materiã ɔtractam ad existen ciã.ꝛ sic qð qd ē non ē corruptibile nec generabile. vt phũs dicit. nec plus ɔcludit rō. Hoc āt non obstā/ te qð qdē hēt materiã que non est ɔtracta. Ad ħ3 cũ arguit qð qd ē est ꝑse principiũ cognoscēdi.ꝛc. Primo rō reducit sic.nihil pōt ꝑ fecte cognosci nisi cognitis oibus suis causis:ꝛ tales non sunt infini te vt3 ħo meta.ꝛ exēplificat ð cāis materialibus sicut de alijs. Tũc sic nihil ē necessariũ ad cognitionē rei nisi quodquid ē per se.sed materia est neccessaria ħ3 Aristo. ħo meta. ergo materia icludit i ipso qð qdē.

Ad formam dico ꝙ licet cogni/ tio materie requiratur ad cognitio nem rei cuius est scilicet rei materi alis tamē aliter est ratio cognoscē/ di forma ꝛ aliter materia. nam si/ cut cause drñt in perfectione. enti/ tate.ꝛ causalitate.ita ꝛ in causan/ do rei cognitionem cuius sunt. ergo sicut forma magis est ens quam materia.vel magis causat en titatem.ita ꝛ cognoscibilitatē rei. quia etiam materia non habet esse naturaliter nisi per formã causan/ tem esse in effectu. Ideo etiam for/ ma facit cognoscere materiam. tñ vtrunque postea est causa cognoscē di compositum.dicitur ergo mate/ ria ignota quia nō est prima ratio nec potissima cognoscendi illud cu ius ē. sicut ergo forma sit causa co gnoscendi materiam salte3 pro sta tu vie vnde est cognoscibilis secun/ dum anologiam ad formam primo phi.tamen tam forma quam mate ria est causa cognoscen di composi/ tum.aliter dicitur ꝙ Ari. loquitur de cognitione scientifica ꝛ de ma/ teria contracta ad esse existētie.ita ꝙ materia est ignota scientifice ꝛ ē causa contingentie rerum. ideo nō facit cognitionem scientificam il/ lorum quorum est.sed sic causat cō tingentiã in eis:ꝙ si abstrahantur a sensu non est de eis nisi opi. Ad tercium cum dicitur ꝙ nihil perti/ net.ꝛc.detur maior. sed minor est falsa. ad probatione dicendum ꝙ Aristo.vij.metha.vbi dicit hoc:lo/ quitur de materia contracta per exi stere.in his enim non est idem quod quid est cum eo cuius est primo ꝛ ꝑ se.sicut Ari.intendit licet sit idem eo modo quo habent quid.vt inferi us ostendam stat ergo conclusio. Tercia conclusio.sit ista. Mate/ ria contracta per indiuidualitate3

pertinz ad quiditatem simul totius quod est indiuiduum sub a distinctū cōtra qditatē vniuersalē. hanc ostēdam sic. singularium sunt cause singula res. ex secundo phisi. materia autem τ forma sunt cause intrinsece rei. ergo idiuidue erūt cause indiuidue. τ per consequens materia indiuidua erit causa intrinseca τ quiditatiua indiuiduj sub ē sic accepta. ¶ Quarta conclusio sit ista. Materia contracta per existentiam pertinet ad quiditatez simul totius existētis. probatur. principia essentialia compositi existentis sunt existētia. non enim est intelligibile q ex non existentibus componatur intrinsece aliquod existens. sed materia est principium essentiale rei. ergo compositi existentis erit materia existens. ¶ Quinta conclusio sit ista. Materia accepta pro parte integrali remota pertinet ad quiditatem rei non proprie τ directe. sed ꝑ reductionem. quod non proprie sic ostendo. illud quod non intrat diffinitionem rei non pertinet proprie τ directe ad quiditatem rei. Nam diffinitio est terminus includens q quid est de rei quiditate: sed materia accepta pro parte integrali remota non intrat diffinitionem rei: qr semicirculus non intrat diffinitionem circuli: ex. vij. metha. ¶ Preterea. vnum quodque constat proprie τ directe ex suis principijs essētialibus immediatis: sed materia sic accepta non est immediatuz principium rei: cum sit pars materialis remota. ergo τc. ¶ Sz q ptineat ad quiditatem rei per reductionem ostendo sic. Nam quicquid principiat principium: principiat τ principiatum: saltem per reductionem: sed materia sic accepta est principium principij immediati. s. materie proximo τ immediate. Naz circulus quantum ad suum materiale ꝑrimum componitur ex semicirculis sicut paries ex lapidibus. ergo τc. maior patet qr qcqd est causa cause est causa causati. ¶ Sexta conclusio sit ista. Materia contracta per accidens preter necessariuz nullo modo ptinet ad qditatez rei hanc ondo sic. q pōt pfecte esse τ intelligi in sua qditate sine alio: non dependet ab illo nec includit illud in sua qditate: sed syllaba cōposita ex litteris potest pfecte esse τ intelligi in sua qditate sine cera vel litteris cereis: ergo cera vl litterε ceree nullo ptinent ad qditatez syllabe: maior est euidens. τ minor etiaz pz: qr ista syllaba ba. potest esse pfecte τ itelligi sine. b. τ. a. cereis. qr. b. τ. a. possunt esse cupree: vel ferree: vel sine omni tali materia posset forma ri illa syllaba. ba. τ ꝑ ferri. ¶ Septima ꝯclusio sit ista. In habentibus qditatez primo τ pse q qd est ē idē cuz eo cuius est p° τ pse. ¶ Octaua conclusio sit ista. In habentibus qditatem pse sed non primo quod qd est est idez cuz eo cuius est ꝑ se sz nō primo. ¶ Nona ꝯclusio est. q in habentibus qditatez non pse nec primo sed ꝑ accidens. q qd est. est idem cum eo cuius est solum ꝑ accidens. τ nō pse nec primo. ꝑ omnibus hijs tribus ꝯclusionibus potest argui vno mō sic: vnū q q eo modo quo habet q qd est: ipsuz est sibi idez: ergo que hēnt q qd est pse τ primo: est idem sibi per se τ primo: τ que habent qd pse τ non primo est eis idez qd ꝑ se sz non primo. Et q per accidēs. ꝑ accidens antecedens ꝓbat. ex vij metha. ca. iiij. vbi dicit sic. Sigulum enim non aliud videtur a suimet sbā τ q qd erat esse dicitur singuli subā. plana ē auctoritas. Sic ad questionem.

e

Ad argumenta ad primum.

Cum dicit. Nihil ē de essentia. ⁊c. dicit maior. sȝ minor ē falsa. Ad probationē cuȝ dicit ꝙ vna spēs nō distinguit ab alia ꝑ materiam. verū ē ꝙ non pͦ ⁊ principalr. sicut nec habet esse ꝑ materiam. tamen aliquoᵒ distinguit res a re ꝑ ꝓpriā materiā Nā lȝ materia sit dese omnibꝰ cōis tū appriat ꝑ formā ipsaȝ materiaȝ specificanteȝ ⁊ determinantē. Ad 2m cuȝ arguit. ꝙ tunc spēs esset indiuiduuȝ. Nego ꝯntiā. Ad ꝓbationē dico ꝙ materia non ē cā indiuiduationis. ⁊ cuȝ ꝓbat ꝑ phiūm. v. metha. dico ꝙ Ari. accipit ibi materiā ꝓ drā i ndiuiduali. iō equocat de materia. Ad terciuȝ. cuȝ dicit ꝙ qditas rei materialis ꝯtingent respicit q̄zlȝ materā determinatā. ⁊c. Si loq̄ris de qditate specifica ⁊ materiā determinatā voces materiā indiuiduatā. ꝯcedo ātecedens. ⁊ tunc nl' hēs. Si āt accipis qditatem rei materialis vlr ꝓ q̄cunȝ. sic nego antecedēs. ꝓcedis .n. ex falsa imaginatione. imaginādo qditatē. q. aliqd receptū in materia. imo ē aliqd intrinsece ꝯprehēdēs materiā ⁊ formā. iō non respicit materiā ꝯtingēter sȝ necͦ. Ad quartū cū arguit ꝙ qditas necͦ ē hec. necͦ ꝯntiā. ad probationē. cuȝ dicit ꝙ materia necͦ ē hec. dico ꝙ flȝ ē vtȝ ex predictis in primo articulo. cuȝ ꝓbas q: materia ē sbm̄ȝ generatiōis generatiōes āt sunt circa singularia. dico ꝙ materia vt subicit generationi necͦ ē hec ⁊ existens. sȝ hoc non obstante pōt accipi materia cōiter ꝑtinens ad qditatē in cōi. vt predictum ē in primo articulo questionis.

Et hoc de primo.

Circa secundum articulum principalē huius tractatus vbi q̄rendū ē de forma que ꝑ actionē acq̄rit. Quero primo vtȝ ꝓductio forme naturaliter generate preexigat aliqd i materia actiuū vel q̄dcunȝ qd in ipsaȝ naturalr trāsmutet. Secūdo vtȝ ꝓductio forme sbālr naturalr generate mēsuret aliq̄ diuisibili mēsura Tercio vtȝ repugnātia formalis q̄ ē inter formas sbāles sit repugantia ꝯtrarietatis. Quarto vtȝ formalis distictio organicaȝ ꝑtiū aialis sit ꝑꝑ plures formas sbāles specifice ac realr distinctas. Quinto vtȝ in qditate forme accidētal' sit dare veros gradus intrisecos essentiales ꝑȝ quos ipsa possit suscipe diuisionē intriseca ȝ ꝑȝ magis ⁊ minꝰ

Ad primum quando q̄rit vtȝ ꝓductio forme. ⁊c. ꝑexigat aliqd i mā actiuū vel q̄dcunȝ qd i ipsaȝ naturalr trāsmutet. sic ꝓcedit ⁊ videt ꝙ sic. Et arguo sic. forme respū quaȝ materia ē in pura potētia ⁊ passiua creant: sȝ si nl' ꝑexigeret in mā ex quo fieret forma natural' ipsa materia esset in pura potētia passiua: ergo oēs forme crearent qd ē absurduȝ. Preterea. aug. ꝑoͦ de libero arbitrio in fine. forme inq̄t inchoatio tāq̄ȝ mā ad ꝑficiendū subiacere videt artifici. expsse ergo vt videt ponit inchoationē formaȝ. ꝓterea. comē. viij. metha. ex actu ⁊ potētia n̄ fit vnuȝ nisi ꝑ agēs extrahēs actū ꝙ n̄ largit mltitudinē sȝ ꝑfectionē Itē ibidē dicit ꝙ illud qd ē in actu non ē aliud ab eo qd ē in potētia. sȝ illud qd fuit i potētia ē illud qd ē in actu ⁊ nō sunt hic duo diuersa. Sȝ si nihil ꝑeristeret in mā trāsmutabile in formā agēs extrahens vel

deducens potentiam ad actum nō
tantum largiretur perfectionem .
sed etiam multitudinem. Item il-
lud quod est in potentia ꝛ in actu
essent aliqua duo diuersa. cuius op-
positum asserit comen. Ad oppo
situm arguitur vij . metha. domus
tantum fit ab extra. Similiter tan
tum ꝛ ignis . vnde respectu ignis
nullum actiuum ponitur infra pas
siuum. ergo sufficit sola materia: er
go nihil aliud preexistit .

R ndeo circa istam questionē
Dicunt quidam ꝙ sic. quidam au-
ꝙ non. primo ergo pars affirmati-
ua est per tractanda ꝛ improban-
da. secundo pars negatiua est decla
randa ꝛ roboranda. Quantum
ad primum dicitur primo sic. quod
probatur duplici via. prima sumi-
tur ex parte vitande creationis in
generatione naturali. secunda ex p
te saluande naturalitatis. ad hoc
enim vt forma non fiat de nullo ꝛ
non crearetur ponitur quid in ma-
teria. ad hoc etiam vt generatio sit
naturalis ꝛ non violenta ponitur
aliquid actiuum coagens generan
1 ti. Ex primo arguo sic nihil pre-
existit in materia quod in formam
naturalem transmutetur. ergo pro
ductio forme naturalis non est ge-
neratio sed creatio . consequens est
falsum. ergo ꝛ antecedens. conseqn
tia probatur. quia creatio est de ni-
hilo facto. sequitur etiam eadē ra
tione ꝙ quando forma naturalis
corrumpitur tunc anihilaretur . qꝛ
vnde res incipit in illud resoluitur
ergo agens naturale potest creare
2 ꝛ anihilare. quod est falsum . Ex
secunda via de naturalitate genera
tionis arguitur sic. Si nihil in ma-
teria preexigitur ergo generatio
seu productio forme naturalis non
erit naturalis . consequens est fal-
sum. ergo ꝛ antecedens. consequē
3 tia probatur. Tum ex. vij. metha.
vbi dicitur ꝙ a natura fiunt in quo
cuncunque materia est pars aliqua
forme que sic mouet materiam. si-
cut mouetur ab extrinseco. quid ex
4 pressius. Tum. quia omnis genera
tio naturalis habet principium ac
tiuum intrinsecum naturale. quia
natura est principium motus et
quietis in eo in quo est ꝛc̄. secundo
phi. sed illud principium non est fō
ma inducenda qꝛ nondum est. nec
est materia quia eius non est agere
ergo aliquid aliud a materia. illud
voco inchoatiuum forme. vel ali-
quid transmutabile in formā. Con
5 firmatꝰ. qꝛ naturalia differt ab arti-
ficialibus qꝛ hn̄t in se principium
motꝰ. Artificialia nō ꝯo phi. Nec
pōt dici ꝙ illō referat ad principiū
passiuū. non actiuū qꝛ in hoc nō
uidentur differre artificialia a na-
6 turalibus. Confirmatur qꝛ. vi. me-
ta. probatur phisicā non esse prac-
ticā ex obiectis. Nam principium
naturaliū est in materia. factibili
7 um in faciente. Tum qꝛ violentum
est cuius principium est extra nō ꝯ
ferente vim passo. Tercio ethicorū
Sed si nihil esset in materia actiuū
ꝛ incohatiuum forme in generatio
ne forme nullam vim conferret pas
so . ꝛ per cōsequens ista generatio
esset violenta ꝛ non naturalis .
8 Tum quia secundo phi. casus ꝛ for
tuna reducuntur ad naturam ꝛ in-
tellectum: sed vt ibi dicitur casus ꝛ
fortuna reducuntur ad genus cau-
se efficientis. ergo natura est causa
efficiens. quod non esset vt videtur
nisi in generatione forme natura-
lis esset dare aliquid ex parte ma-
terie respectu forme generande .
hoc autem quod secundum eos pre
exigitur dicunt ꝙ est in materia a

creāte. Non generante. & est coeuū materie ex quo postea fit forma naturalis. & illud qdā vocant inchoationem forme. qdā ptē forme generande. qdā formam in pfectā qdam sp̄cialem rationem. qdā potentiā materie actiuā sm ponentes illud coagere materie. ¶ Hec autem opi. tenens ptē affirmatiuā habē qn modos ponēdi. ¶ Primus modus dicēdi est q in materia est vna forma generalis coeua ipsi materie que est ratio sp̄ial respectu generis primi. & vlterius aliorū sequētiū vsq ad formam spēi spēcialissime. ¶ Hoc pbat dupl'r. primo p comē. p° phi. dicit q materia primo recipit formas vles & sic deinceps. Secundo qr pricipia oē manere. ex p° phi. sed nulla forma pticularis manet. ergo est aliq̄ cōis respectu omium quā non attingit generans. ¶ Contra hunc modum arguit p° sic. forma illa generis prioris vel ē ps forme generis posterioris vel nō: puta forma sbē ps forme corporis & sic deinceps: si non est ps ergo nō vitas creationem qr forma corporis erit non de aliquo sui: si sic: ergo forma prior eadē numero realiter erit ps formarū contrariarū: sibi mutuo p generationē succedentiū: qd videtur impossibile: cōntia pz: qr illa prior manet p te. & est vna numero. Confirmat. so. qr primo p generationē naturalem vel aliqd nouum producitur: vel nihil: si aliqd: ergo non euadis creationem: qr illud q̄tūcunq modicū fiet de nō aliquo. & ideo frustra ponunt precedentia pp vitandā creationē. si nl' ergo nulla erit generatio: sz erit qd libet in quolibz: omnis enim pductio noua qz tium nouū. Nec motiua cohunt. ¶ Ad comē. cū ait q materia primo recipit forās vniuersales. hoc dicit qr ponit plures gradus in formis. vel reales vel saltem sm rationē. non curo p nunc. Esto enī q in cōposito nō sit nisi vna forma. illa prius ex natura rei vel saltem sm rationem dat esse sbē. p° ea corporis. deinde vsq ad speciē spālissimā. ¶ Ad aliud dico q principia oz manere q̄diu principiatum manet non plus. sic. n. tenet dictū Ari. qr impossibile est esse compositū non existentibus suis principiis intrinsecis. sed ex hoc non oz ponere vnā formā incorruptibilē coeuā materie. ¶ Secūdus mōus dicendi ponit respectu cuiuscūz forme ppriā inchoationem: & iō tot quot sunt forme educibiles de potētia materie. & illā inchoationem dicunt esse a creante. & eā vocant ptem forme: vel formā incompletā. & ipsā sz psicit a generāte. Cōtra quero qomodo ex pte precedente & sequente fiat vnū: vel sicut ex potentia & actu: vel sicut ex ptibus eiusdē rationis & hōgeneis. Nō p° modo. Tū qr forma est actus. Tū qr forma pfecta ex illis ptibus non esset eiusdē rationis nec simplex: & tamē forma est simplex. Nec so modo qr vel ps adueniens immediate reduceretur de potentia materie. vel mediāte prima. Si primū. frustra ponitur pp vitandam creationē. qr sine illa eque immediate educeret. Si sz. contra. Tum qr impossibile est duas ptes forme eiusdē rationis sic se habere q vna sit terminus & alia sit sbiū trāsmutationis. Tū qr quecunq potētia actiua eque respicit quodlibz in quo saluat ratio sui obiecti primi. ergo potentia generatiua eque poterit in ptem precedentem sicut in sequentē. ex quo ponunt eiusdē rationis. ergo prima ps nō erit inge

Prīq modus.

Iustā qō:

Mā p° recipit forās vniuersales.

2°

Iustā

nerabilis nec coeua materie. ¶ Confirmat. q agēs potēs in aliqd pfectius pōt i ipfectius eiusdē rationis Si ergo agens naturale pōt inptē posteriorē que ē pfectior p te pōt ⁊ in priorē que ē in pfectior. ¶ Preterea illud intrinsecū inchoatiuū ⁊ actiuuz. vel ē p se sufficiēs actiuuz ad generationē vel n̄. si sic. ꝯ. Tum q nl' inpfectius ē sufficiēs actiuuz respectu pfectioris. Tuz q sp ageret cuz sit agēs naturale hēns sep ap primatū passuz. ergo oēs forme sil' educerētur semp vel saltem illa cuius potētia actiua vel inchoatio esset pfectior. qd ē falsum euidēter. si nō. er go prius ageret agēs extrisecū. q itrisecū alias itrisecū sp egisset lz impfecte. In illo ergo priori ex quo intrinsecuz non agit erit actio violēta pte. Non ergo euadis naturalitatē generationi s. frustra ergo ponitur pp illam vitandam.

3a ¶ Tercius modus dicēdi ponit cuilibet forme ppriā z inchoationē sicut ⁊ secundus. s illaz dicit totam formaz ita q tota forma prime est in materia. nō tn̄ vnita materie nec informans eaz. s post p generationē fit vnio forme cuz materia vt cā actu informet. ¶ Contra. Tum. q ponit formaz naturalē qcunq separatam ⁊ non in formare materiaz. Tuz q ponit accidēs sine sbā naz ponit formaz accidētalē nō informare materiaz. Tuz q ponit materiaz sine forma informante q omnia sunt impossibilia ſm naturaz. ¶ Preterea. nulla actio realis naturalis terminat ad relationē q in ad aliqd non ē motus. v. phy. s vnio ē rl'o. ergo actio agētis naturalis q vtiq ē realis non terminat ad illaz vniōnē forme cuz materia. vt tu dicis.

4a ¶ Quartus modus dicēdi ponit q tota forma peristit ⁊ vnita materie s pre ē b z esse in completuz. accipiēs esse cōpletuz p generationē. ita q totuz compositū z peristit sub alio modo essendi. s. sub esse incompleto. Addit q tota ista forma pdicta peristēs ē naturalis potentia de secunda spē qualitatis ⁊ agit actione absoluta q non respicit passuz. s generans extra agit actione respici ēte passū. Iste quartus modus cū tercio possent pbari p duas auctoritates comē. poitas in pede qōis. ¶ Cōtra istū modū arguo sic. ois actio realis hz ti z realē Sz generatio ē actio realis. ergo ⁊c. Iste terminus p te ē modus essendi pfectus ⁊ nouus tūc sic vel ille modus essendi ē accidēs ⁊ sic generatio ē alteratio. vl' erit sbā. ⁊ hª vel materia. vl' forma. vl' compositū z. qcqd des seqt q non totuz compositu z peristit. s ipsum vel aliqd eius nouiter producit. ¶ Preterea ois productio sbāl' noua hz terminū sbālē nouuz: s generatio simpliciē ē huiusmodi. ergo ⁊c. ⁊ tunc idē qd prius. q totuz compositū z non peristit. ¶ Preterea seqt q materia simul informet oibus formis ꝯtrarijs ⁊ qbus cūq specifice distinctis qd ē absurduz ſm phm z. Et tunc rediret opi. anax. q qdlibet esset i quolibet. ¶ Vlterius ꝯ additum nulla sbā ē accidēs: s forma sbālis ē sbā naturalis potētia ē accidēs q qualitas. ergo forma sbē non ē illa naturalis potētia de secunda spē qualitatis. vt dicis. ¶ Preterea nihil gignit seipsu z. ex hō de aia ⁊ b z augu. pº de trinitate ca. pº. Nulla res ē que seipsu z gignat vt sit. sed p te forma illa tota peristēs ē potētia generatiua. ergo non solu z se ipsa z s aliā pducet. ¶ Preterea. ois actio naturalis reqrit sbū z in qd agat q b z auctorē. vj. prin. Actio ē ſm

quam in illud quod subicitur agere dicimur. ergo nulla erit actio que passum non requirit. cuius oppositum dicis. ¶ Quintus modus dicendi ponit in materia naturam quandam pure potentialem. quam vocat purum potentiale que preest in materia ex qua forma educenda

Que opinio ut ad formam reducatur dicit quasi .vi. dicta. ¶ Primum dictum. quod illud purum potentiale est pura potentia materie de qua dicitur educi forma corporalis cum dicimus formas educi de potentia materie. ¶ Secundum dictum est quod illud purum potentiale non est idem cum materia. transmutabile tamen in formam per actionem agentis naturalis. ¶ Tercium dictum est quod illud purum potentiale non est aliquod ens actu. et ratione huius non potest habere rationem actiui quia agere conuenit rei ut est actu. ¶ Quartum dictum est. quod non est intelligibile per se. sed intelligitur per priuationem omnis actualis. ut per comparationem ad actualitatem forme ad quam est. vel arguitiue. quia scilicet necesse est ponere in materia aliquam talem naturam propter vitandam creationem. et saluandam naturalem eductionem formarum. ¶ Quintum dictum est. quod ipsum purum potentiale est actu in materia. non per actualitatem propriam. sed per aliam scilicet actualitatem materie. que tenet infimum gradum actualitatis in entibus. ¶ Sextum dictum est. quod illud purum potentiale cum in formam transmutatur non anihilatur quia quamuis non maneat ut prius manet tamen actualitas forme que per viam corruptionis resolubilis est in illud potentiale. non in idem numero. sed diuersum. et iterum illud secundum purum potentiale est transmutabile in formam non eandem numero. sed diuersam. et econuerso quod per quendam circulum. et sic purum potentiale mutatur in formam et forma resoluitur in purum potentiale: non in identitate sed alietate numerali. ¶ Sed contra conclusionem arguitur sic. ¶ Primo quia purum potentiale vel accipitur pro potentia obiectiua vel subiectiua. Si subiectiua tunc non est aliud a materia. Nam materia ponitur sic in potentia subiectiua. ergo purum potentiale esset idem cum materia contra te. si accipiatur pro potentia obiectiua. illa nihil ponit sic enim in potentia est antechristus. et albedo futura non existens. ergo purum potentiale esset nihil. Si ergo ipsum est transmutabile in formam forma erit de nihilo. et sic non vitabis creationem. ¶ Preterea. illud purum potentiale si est aliquid extra nihil. vel est creator vel creatura. Non creator patet. Si creatura contra omnis creatura habet respectum realem et actualem ad deum creatorem. sed quilibet respectus actualis realis est in fundamento reali actuali. quia non minoris entitatis est fundamentum quam respectus fundatus. ergo illud purum potentiale est aliquod ens reale actuale. ergo purum potentiale non erit purum potentiale. ¶ Preterea illud purum potentiale vel est pars forme generande. vel non. et cetera. ut prius contra alios modos ponendi argutum est ita quod vel non vitabitur creatio. vel per generationem naturalem nihil nouum produceretur. quorum utrunque ipsi reputarent impossibile. ¶ Ulterius secundo ar-

guo sic contra dicta. Contra pri-
mum sic. potentia materie vel acci
pitur pro fundamento potentie.
vel pro respectu. si pro fundamen-
to tunc idem est q ipsa materia. sed
per te purum potentiale non est idē
cum materia. ergo nec idem quod
potentia materie sic accepta. Si
potentia accipitur pro respectu cū
per te purum potentiale sit trans-
mutabile in formam absolutam. er
go respectus transmutatur in abso
lutum. quod nullus sane mentis di-
ceret. ergo purum potentiale nullo
modo potest poni idem quod poten
tia materie vt dicit primuȝ dictuȝ.
Contra secundum dictum sic. quic-
quid subicitur transmutationi est
subiectum transmutationis. ⁊ per
consequens aliquod ens actu. sed
purum potentiale subicitur per te
actioni agentis ex secundo dicto. er
go est aliquod ens actu. Contra
Tercium sic. q non est aliquod ens
actu est nihil. sed per te purum po-
tentiale non ē aliquod ens actu. er
go est nihil. ⁊ per consequens for-
ma fieret de nihilo. ⁊ sic erit creatio
quam intendis vitare. maior patet
quia potentia distrahit ens. ergo
quod non est aliquod ens actu sed
pura potentia nullo modo est ens.
ergo est nihil. Contra quartum
sic. quicquid subterfugit rationem
per se intelligibilis est non ens. Sȝ
purum potentiale est huiusmodi p
te. ergo est non ens. ⁊ per consequēs
forma fiet de nihilo. maior proba-
tur. quia omnis potentia habens
aliquod cōne ꝓper se obiecto a-
dequato potest in quodlibet contē
tum sub illo communi. quia da op-
positum sequetur q iaȝ non erit ob
iectum adequatum ⁊ per se. sed intel
lectus habet ens ꝓper se obiecto
adequato. ergo intellectus potest
per se in quodlibet ens. q̄d ergo sub-
terfugit rationem per se intelligibi
lis est non ens. minor huius pro sil
logismi supponitur nunc. quia a-
lias probanda est cuȝ agetur de ob
iecto intellectus. Contra quintum
sic. Esse existen tie ⁊ esse essentie
sunt realiter idem. etiam secundum
te. ergo quicquid habet distinctam
entitatem seu essentiā habet distic-
tam existentiam seu actualitatem.
sed purum potentiale habet distinc
tam essentiam seu entitatem a ma-
teria. quia per te non est idem cum
materia. ergo habet distinctam ac-
tualitatem seu existentiam. non er-
go existit realiter per actualitatem
materie vt dicis. nisi dicas q nō po
test existere sine materia. sicut nec
accidens sine subiecto. sed hoc non
arguit quin formaliter habeat pro
priam existentiam. sicut ⁊ accidens
Contra. vj. dictum sic. Illud quod
nec ipsum nec aliquid eius est est
nihil. ⁊ cum destruitur: anihilatur.
vt videtur. sed puruȝ potentiale pꝰ
transmutationeȝ sui in formaȝ nec
ipsum nec aliquid eius est. Ergo in
tali transmutatione annihilatur.
Preterea. actus distinguit. quod
ergo non habet aliquem actum nō
distinguitur ab eo quod etiam nul-
lum habet actum. sed per te nulluȝ
potentiale purum habet actū. ergo
⁊c. Quomodo ergo ponis plura
purum potentiale numero distinc-
ta. Quomodo enim formaliter di
stinguentur si nullum actuȝ ponūt
non videtur ꝯsonum rationi: Ideo
ista imaginatio dimittatur.

Quantū ad secūdū. pricipa
le. est alia opinio negatiua que dic

q͛ vtique in materia ponenda est ra tio seminalis non tamen coeua ma terie nec transmutabilis in forma͡z ita q͛ aliquid forme preerigatur in materia de quo fiet forma Ad cu/ ius opi.euidentiam sic procedam. ¶ Primo enim declarabitur de se/ mine quid semen sit. ¶ Secundo ad quid semen sit. ¶ Tercio de ratione seminali quid sit. ¶ Quarto ratio seminalis in quibus sit. ¶ Quinto ratio seminalis ad quid sit. ¶ Quan tum ad primum pono talem ratio/ nem de semine. Semen est quodda͡z corpus in perfectum productum a generante cuius forma non ē a na/ tura intenta propter se sed propter alterum vt ex ipso generetur ali/ quid sil'e generanti. ¶ Ad cuius eui dentiam est notandum q͛ in natu/ ra est duplex processus. vnus ē ascē siuus ꝛ generatiuus. verbi gratia. proced⁹ a forma seminis ad formā sanguinis. ꝛ a forma sanguis ad a liam formam scilicet embrionis. ꝛ vltra ad formam perfectam in spe/ cie. puta asini vel bouis. ꝛ ille pro/ cessus ē ab imperfecto ad perfectu͡z Alius ē descensiuus ꝛ resolutiuus. verbi gratia. resoluendo cadauer in elementa. vel animal in cadauer vs que ad materiam primam: Et iste processus est a perfecto ad in perfec tum. Illud autem a quo incipit na tura in primo processu est semen. ꝛ patet q͛ ibi non sistit sed procedit vltra vsque ad formam vltimam ꝑ fectā. Econuerso est in secundo pro cessu resoluendo vsque ad vltimu͡z. ꝛ isti processui tota natura est ascri pta. Ex predictis patet q͛ semen ē quoddam corpus imperfectum pro ductum a generante vt sit via ascē dendi ad formam vlteriore͡z perfec tam. ꝛ sic apparet descriptio semi/ nis supra posita.

Semen.

processus … generatiuus. resolutiuus.

Semē lactescit: post sex … inde nouenis fit sanguis: … duodenis: … noueni[s] embrio formatur: reliq̄ … ad … [illegible]

¶ Quo ad secundum dico q͛ semen non ponitur vt sit principiū actiuu͡z generationis attingens ter minum formale͡z generationis que est ipsa forma. hoc probatur dupli/ citer. ¶ Primo sic. quod non est non est principium productiuum subē. Agere autem presupponit esse. sed in instanti generationis semen nō ē. q͛ generatio vnius ē corruptio al teri⁹. g° ꝛc̄. ¶ Dices q͛ ē pricipium dū ē Contra. Semen ē aliqd de ꝑ rimo conuertibile in illud quod de bet generari. sed oē tale habet rati/ onem passiui magis quam actiui. er go ꝛc̄. Cōfirmat. quia si semen age ret ageret ad sui cōruptionē. q͛ ad aduentum forme generande corrū/ pitur forma seminis. non autem est probabilē q͛ aliquid agat ad sui cō ruptionem. ¶ Preterea. secundo sic nullum imperfectum est sufficiens causa producendi perfectum. sed se men est aliquid imperfectius re ge neranda. ergo ꝛc̄. maior est euidēs. quia omne principium productiuū vel est vniuocum vel equiuocum. q͛ quid ergo detur vel eque perfectum vel perfectius est termino produc/ to. ꝛ nullo modo imperfectius. ¶ Dices q͛ semen agit in virtute decidentis. puta patris. ꝛ non vir/ tute propria. ꝛ sic potest produce/ re subām ꝛ formam geniti. ¶ Con/ tra. in virtute non entis eo modo quo non est: nihil agit. sed decidens cum non sit in rerum natura. puta pater mortuus. vel etia͡z si sit tamē non est presens corpori in quod se/ men debet agere est non ens vel ha bens rationem non entis. ibi igitur in virtute eius nl' agit. si g° agit se mē agit i virtute ꝓpria vel alicu/ ius sb̄ eo ꝯtenti actualiter. ¶ Cōfir matur. quia in causis accidētalite

Vn forā pducitur quatoc.

ordinatis nō oportet omnes finis concurrere ad effectum: quin vna agat sine alia. p. hoc. n. distingunt cause accidētaliter ordinate a causis essentialiter ordinatis. sed decidens semen τ ipsum semen sunt accidentaliter ordinata. ergo semen non agit in virtute decidentis. Sz occurrit dubium a quo igitur illa forma producetur. si non a semine nec a patre. Rñdeo. in generatis mediante semine τ specialiter per propagationem vt sunt animalia oportet recurrere ad potentiam diuinam. τ dico q̄ a deo imediate illa forma producitur. probatur. qr nō a semine vt patuit: nec a prē qr eo mortuo nullus pōt generari. nec a forma vel virtute celi. quia ipsa est imperfectior q̄z forma animati Nam sm Augustinum. xv. de tri. cap. xvij. omne viuens est perfectius n̄ viuente. preponuntur inq̄z viuentia non viuētibus. Nec producitur ab intelligentia vel ab angelo. Tum quia sm omnem scolā āgeli non pñt inducere vel educere formas naturales de potantia materie. Tum. quia agunt mediante motu celi. si ergo celum nō pōt. nec angelus poterit mediante celo Relinquitur ergo q̄ deus. ¶ Confirmatur. quia comē. secundo de celo τ mundo in solutione questionū difficilium quas ibi aris. mouet recurrit ad virtutem diuinam Item Galienus virtutes seminum vocat diuinas. ¶ Contra. ergo omnes iste forme naturales creantur. Rñdeo. si detur consequens non video aliquid i possibile. Aliter nego cōsequentiam τ falsa huius consequētie patebit inferius. De generatis autem immediate τ sine semine pura. cum ignis generat ignem. non oportet sic dicere. de his enim non concludunt rationes superius facte. sicut patet. ¶ Ad qd ergo pōitur semen. non vt sit principiū actiuum respectu termini formal' generationis. sed magis passiuum et materiale: sed nunquid semen agit ad alterationem pcuiaz termino generationis. dico q̄ non agit vt sufficiens actiuum. probatur. virt⁹ actiua agentis vniformis nō potest i passo vniformi ter causare effectum difformem. Sz virtus seis est vniformis vt patet. τ materia similiter ergo virtus seminis non potest efficere tantā difformitatem q̄ztā apparet in organis animalium nec per consequens alterare ad tātam difformitatē. maior est euidēs ex hoc quia difformitas in effectu: vel accidit ex difformitate agentis vel passi. Quid ergo dico q̄ virtus que facit tantam difformitatē organorum sic corpore animal' oz q̄ sit agens difforme. τ illud est actio difformis influentie seu caloris celestis. que consona est virtuti diuine quantum ad hoc: Nec puto inconueniens si ad istam actionem diformē aliquo modo concurrit semen cum causa.

Cūr pōr semen.

Quo ad tertium sit ista.

prima conclusio. Ratio seminal' licet sit in materia non tamen est ipsa materia. Hāc probo sic. quia Augustinus. xviij. gene. dicit q̄ leui fuit in lumbis patrum sm rationem seminalem xp̄s. non. ideo non fuit decimatus in abraaz. vt dicit apostolus hebre. vij. sed fuit ibi secunduz corpulētiaz subāz τ tamen vterque tam leui q̄z x⁹. fuit secunduz materiam. nullo dubitante. ergo ratio seminalis non est idez q̄ materia. ¶ Scđa conclusio est ista Ratio seminalis non est potentia receptiua materie. quod patet.

p ago.

z ago.

Instan

Tum ex ratione precedēte. quia
tam levi q̄ȝ christus fuit in lumbis
patrum secundum potentiam rece
ptivam materie. licet non vterq̄ȝ
fuit secundum rationem seminalē
Tum quia secundum Augusti-
num .ix. gen. deus multa produxit
de materia ad que non fuit ratio se
minalis in ea. sed deus nihil potest
producere ad quod ipsa non est in
potentia receptiua. ergo ratio se-
minalis nō est potentia receptiua
3a co. materie. ¶ Tertia conclusio sit ista.
Ratio seminalis non est aliquis
actus in materia preexistens. puta
aliqua inchoatio formarum mōis
preexpositis. hoc patet ex in pro-
4ta co. batiōe opi. ¶ Quarta cōclusio sit ista
Ratio seminalis est aliqua ratio
seminis inquantum semen est. et il-
lud vel est forma substantialis se-
minis. vel quod magis credo est ali
qua qualitas necessario consequēs
formam seminis. V. g. forma sub-
stantialis grani vel tritici vel qua
litas consequens formam grani.
5ta co. ¶ Quinta conclusio sit ista. Ra-
tio seminalis non est coeua mate-
rie. sicut nec semē. hoc apparet. q̄
semen in quo est ratio seminalis si
cut in subiecto fit ex alimento nec
semper est in materia vel in gene-
rante cum fiat de superfluo alimti

Quo ad quartū premitto.
vnam distinctionem q̄ eorum que
generantur quedā generantur vni
uoce. quedam equiuoce: eorū q̄
etiam generantur vniuoce quedaȝ
immediate: et quedā mediate gene-
rantur. Exemplum primi. Sol
vel intelligētia mediāte motu celi
generat ranam. ¶ Exemplum se.
ignis generat ignem. et homo ho-
minem. etc. His visis ad propositū

tum sit ista. prima conclusio. In pa co.
generatis vniuoce vel equiuoce im
mediate non requiritur ratio semi
nis vel seminalis. hanc ostendo sic
Ratio seminalis ponitur quoddā
medium inter generans et genituȝ
vt etiam absente generante agat.
sed absēte virtute solis vel ignis ni
hil agit ad generationem rane vel
ignis: vnde absente igne aqua red
dit ad frigiditatem si ex aqua debȝ
ignis generari. vnde ignis imme-
diate generat ignem: ergo in tali-
bus non requiritur necessario ratō
seminalis. ¶ Preterea. vbi non cō
currit semen nulla concurrit ratio
seminalis: quia ratio seminalis nō
est sine semine. cum sit forma eius
substantialis vel accidentalis: sed
in generatis equiuoce vel vniuoce
immediate non concurrit semē: pa
tet. ergo nec ratio seminalis. ¶ Se 2a co.
cunda conclusio sit ista. In ge-
neratis mediate vniuoce vel quasi
vniuoce quod dico propter genera
tionem muli et similium necessario
exigitur ratio seminalis. hec con-
clusio patet per media opposita.
Tum quia talia agentia seu ge-
nerantia non agunt immediate sȝ
mediante semine. Tum quia eis
absentibus generatio continuatur
ergo in talibus necessario exigitur
ratio seminalis. ¶ Aduertendum
tamen q̄ si loquamur large de ra-
tione seminali in omni generatio-
ne est ponere aliquo modo rationē
seminalem. Ipsa enim mixta ad
inuicem generata habent rationē
seminalem quia a generante reci-
piunt aliquas qualitates que sunt
vie ad formas vlteriores et perfe-
ctiores. et ideo vocari possunt ratō
nes seminales. In generatis etiā
per putrefactionem: Nam in cada

q i oi gnatoe aliq mo
pt poni ro seminalis

quō pharaonis magi ranas fecerunt:

f6

nere leonis pōt induci aliqua qua
litas a corpore celesti que erit ad
formam apis vel auis. ⁊ illa quali
tas est similis illi quā daret agens
vniuocum. ⁊ pōt dici ratio semina
lis. potest ēt ratio seminalis eē in
non vere mixtis. sed mixtis ꝑ iuxta
positionē. tale. n. mixtum pōt ha-
bere a corpore celesti aliquam qua
litatē que erit rō semialis. Itez
vnum alteri⁹ elementū pōt dici lar
ge ratio seminalis cuz ex se inuicē
generantur. Itē vnum elemen-
tum potest esse quasi ratio seminal'
respectu mixti. cum ex vno elemē-
to mixtum generetur. secundum il
lud genesis primo ꝙ deus fecit pi-
sces ex aqua. ¶ Ex predictis patet
illō Augustini. xiij. de trinita. xix.
ꝙ in elemētis mundi huius ponē-
de sunt rationes seminales. patet
etiam illud primo de trinita. capi-
tulo decimonono de magis pharao
nis. qui fecerunt ranas. elementa
enim potuerūt sic a demonibus cō
densari ⁊ cōtemperari: vel per sim-
plicem mixtionem vel per mixtio-
nem que est iuxta positio: ꝙ ex eis
causaretur quedam contemperan-
tia ⁊ quedam qualitas vel forma
que erit via ad aliquid perfectius
⁊ potest dici ratio seminalis. sic fe
cerunt demones adiungentes ele-
menta passiua actiuis. ⁊ eis exposi
tis debite influentie celi generate
sunt rane. proprie tamen loquēdo
ratio seminalis est in habentibus se
men.

Quo ad quintum. Ad
quid est ratio seminalis. Dico ꝙ
non ponitur vt sit principium pro
ductiuū forme substantialis. sicut
nec semen. ⁊ propter easdem ratio-
nes. Item sicut nec semen est suf
ficiens alterans sine influentia ce-
li. vt supra ostensum fuit. sic nec ra
tio seminalis que est seminis aliq̄
actiua virtus. sunt tamen semen ⁊
ratio seminalis non sufficiēter. sed
aliqualiter concausatiua ⁊ coati-
ua non ad formam substantialem
sed alterationem preuiaz. ¶ Ex oī
bus predictis concluditur ꝙ nihil
preexigitur in materia vt inchoa-
tio forme vel actiuum forme quod
in ipsam formam natural'r genera
tam: naturaliter transmutetur. sic
ad questionem.

Ad argumenta opini. Ad
primum de creatione. Nego con
sequentia. Ad probationem cum
dicitur creatio est de nihilo factio.
Respondeo ꝙ ly de nihilo pōt
dicere habitudinez termini vel sub
iecti. Si dicat habitudinem termi-
ni. sic creatio nō distinguitur a ge
neratiōe naturali. Vtrūqz enim ē
productio de nihilo vt termio. Si
dicat habitudinem subiecti. sic est
tantū creatio ⁊ non generatio na-
turalis. creatio enim est productio
de nihilo ⁊ de nullo presupposito
ita ꝙ excludit omnem causalitatē
cuiuslibet cause tam materialis q̄z
formalis q̄z etiam efficientis cau-
sati: concausantis ipsi creato licz
aliquando concurrat vt posterius.
puta si res creata recipiatur in ali
quo susceptibili. oppositum autem
huius semper accidit in actione na
turali. quia ibi coexigitur subiectū z
⁊ materia concausans que est i po-
tentia naturali ad formam: habēs
inclinationem ad eam tanquā pri-
uata ea ⁊ apta nata natural'r reci
pere eam. vnde si per impossibile for
ma naturalis produceret a natura
non concurrēte materia nec trans
mutata ꝑ naturā oīs talis productō
eēt creatō. Vn̄ notādū ꝙ creatō ē

productio inter ens ꝛ nihil simpli
citer. ¶ Sed generatio inter ens ꝛ
priuationem. que priuatio ꝛ si ni-
hil sit formaliter. tamen presuppo
nit aptitudinem ꝛ inclinationem
naturalē in subiecto aliquo mō cō
causātē. ñ sic creatio. Ex hoc cessat
istātia de gratia: ꝛ aia intellectiua
quia ad illam productionē non cō
currit aliqua causa cōcausans ipsi
producenti. cum iste forme nō edu
cātur de potentia materie. vnde et
deus posset eas producere sine su-
sceptiuo. ꝛ tūc pꝫ ꝙ nihil sibi coa-
geret. sicut etiā in primo signo na
ture. producūtur a deo nulla alia
cā concausante. ꝛ in 2o signo vniū
tur. gratia anime. ꝛ anima intelle
ctia corpori. ¶ Aliter dicitur ꝛ re
dit ad idem ꝙ aliquid fieri de ali-
quo pōt intelligi dupliciter. s. tran
sitiue ꝛ intransitiue. Trāsitiue di
citur fieri aliqd de aliquo qñ aliqd
cōmune subest termio productiōis
ꝛ ab vno trāsit ad aliud. V.g. Cū
album fit ex nigro. ꝛ figuratū ex i
figurato. ꝛ hoc modo solum cōpo
situm dicitur fieri ꝛ nō forma quo
modo aris. vij. meta. dicit ꝙ forma
non fit sed cōpositum: qꝛ sicut ibi
aris. arguit oporteret ꝙ materia es
set ps ipsius forme q̄ materia trā-
siret de non forma ad formā. sicut
ens transit de in figurato ad figu
ratū ꝛ ē pars figurati. Alio mō
dicitur aliquid fieri de aliquo itrā
sitiue. qꝛ non est aliquid cōe vtriqꝫ
termino productionis quod trāse-
at ꝛ hoc mō fit forma ex materia
qꝛ nihil est ex parte materie quod
transeat in formam. ¶ Dices forte
ergo creatur. dico ꝙ non creatur.
ad cuius euidentiam est notanduꝫ
ꝙ est differentia inter creationeꝫ ꝛ
actionē naturalē quantū ad hoc.
quia actio naturalis depēdet a ma
teria. ꝛ non tantū ab agente. ideo
terminatur ad certum terminū per
materiaꝫ. Vnde sꝫ comē. xj. meta.
in materia sūt quedā portiones seu
habilitates que determināt actio-
nem agentis. V.g. Virtus solis q̄ꝫ
tū est de se vniformiter agit respe-
ctu omniuꝫ. quare ergo ex vna ma
teria producit vermē. ꝛ ex alia fa-
bam quare ex grano tritici non po
test producere fabam. hoc est qꝛ di-
uersis habilitatibus materie actio
sua determinatur ad certum termi
num producendum. ita ꝙ genera-
tio naturalis non tantum depēdet
ab agente sed etiaꝫ a materia: Nō
sic est de creatione. quia creatio to
taliter dependet ab agēte. ꝛ nullo
modo a materia. deus enim non d̄
terminatur ex ipsa anima ad crean
dum gratiam plusquā fidem. vl' ali
quid aliud. quia actio creatiōis to
taliter ꝛ simpliciter dependet ab
agente. ¶ Dicendum igitur secun
dum hoc ꝙ forma naturalis non
fit ex aliquo transitiue: sed fit de
aliquo presupposito: scilicet mate-
ria. ex qua fit intrāsitiue: ꝛ ex hoc
vitatur creatio sufficienter: agens
ergo creatuꝫ supposita materia di
sposita ad formam producit for-
mam de non aliquo transitiue sed
semper aliquo p̄supposito: Ex quo
patet ꝙ non fit ideꝫ fieri de aliquo
ꝛ fieri aliquo presuppoto: nec est
idem fieri de non aliquo ꝛ fieri nul
lo presupposito. Hec responsio
satis probabilis est quantum con
sonat prime responsioni: patet er-
go ex predictis ꝙ agens naturale
nec creat nec annihilat esto ꝙ pro
ducat formam non presupposito
aliquo in materia ꝙ in forma trās
mutetur. ¶ Ad secundum cum ar
guitur. ergo gnātio forme nālis ñ
est nālis. Nego consequentiam.

Vn[illegible] naturalitas generatio[illegible].

A

Ad cuius euidētiā premitto quod/dam. ꝙ naturalitas generationis ⁊ motus naturalis accipienda sit ex parte principij ad formam naturaliter inclinati: ⁊ non ex parte principij actiui ipsi mobili in existentis. probatio huius. Naturalis mutatio est secundum quam passiuū mutatur sicut aptum natum ē mutari a quocūque agente. Unde philosophus octauo phy. assignat causam quare elemēta naturaliter mouētur ad sua loca. puta leuia sursū ⁊ grauia deorsum. ⁊ dicit ꝙ causa huius est. quia sic apta nata sunt moueri: sed nunquam est sic aptuȝ natum propter principium actiuū intrinsecum inexistens: sed propter principium passiuum naturaliter inclinatum patet ergo ꝙ naturalitas ista accipienda est ex parte principij passiui naturaliter inclinati. ¶ Preterea. natura vt est principium motus vel mutationis naturalis ē principiū intrinsecuȝ: quia est principium motus ⁊ quietis eius in quo est: sed natura ratione principij passiui est principium intrinsecum ⁊ non ratione principij actiui. ergo ista naturalitas accipienda est ex parte principij passiui nō actiui. minor probatur ex secundo phy. vbi dicitur ꝙ accidit infirmo qui mouetur ad sanitateȝ ꝙ sit medicus vel habeat artem que sit principium actiuuȝ sanitatis: quia tūc sanaretur inquantum medicus: quod est falsum: sed accidit: infirmo qui sanetur esse medicum. ¶ Preterea hoc idem patet ex diffinitione nature: quia natura est principiū motus ⁊ quietis in quo est primo ⁊ per se. ex secundo phy. Sed impossibile est ꝙ principium motiuuȝ sit in mo to primo ⁊ per se quia ꝙ mouens ⁊ motum concurrunt in eodem accidit. quia possunt diuidi. ergo ⁊c. ¶ His visis. Respondeo ad probationes consequētie. Ad primā dico ꝙ illa auctoritas. vij. meta. sic est exponenda. A natura fiunt in quorūcunque materia est pars aliqua forme. s. in potentia ⁊ non in actu que sic mouet materiam. scilicet passiue ⁊ secundum inclinationem naturalem sicut mouetur ab extrinseco. scilicet actiue. Sic autem exponendo auctoritateȝ nihil habes. ¶ Ad aliam cum dicitur ꝙ omnis generatio naturalis habet principium actiuum: etiaȝ dico ꝙ falsum est: tu dicis ꝙ natura ē principium motus eius in quo est. dico ꝙ est principium passiuum non actiuum. ¶ Cōtra. quia natura dicit de forma magis q̄ȝ de materia. ex secundo phy. Respondeo natura vt dicit principium passiuuȝ dicitur de materia ⁊ de forma. Nā per formam per quam res est talis res per eandeȝ est receptiua passionis consequentis formam. Exemplum. per eandem formam qua homo est homo: est receptiuus risibilitatis. quia per eandem formā qua graue est graue. vel leue ē leue. cōpetit eis talis vel talis mot⁹. ¶ Ad confirmationem de differentia artificialium a naturalibus. dico ꝙ illa differentia accipiēda est penes principium passiuum. ⁊ cum dicis ꝙ penes hoc non differunt. dico ꝙ est falsum. quia in naturalibus principium passiuum habet determinatam inclinationem ad formam. in artificialibus non. Si ibi vel inductio forme est contra inclinationē materie. vt patet in edificijs ⁊ erectionibus est enim contra inclinationem grauium ꝙ ponantur sursū in tecto. vel saltem materia est in potentia neutra ad formas artifi-

[Marginal notes: "[illegible] dicit nā[illegible] p[illegible] de passiuo" ; "Quo phia & architectonica [illegible] passiuum dicit." ; "[illegible] magis nō est recept[illegible] [illegible] alias formas."]

ciales. ¶ Ad aliaȝ confirmationē vj. meta. patet per idem. Ad tertiam probationē cū dicitur ꝙ violentum. ⁊c. Dicendum ꝙ ly conferente vim debet construi cum ly passo. ⁊ non cum ly principium extra vt sit sensus ⁊ violentum ē cuius principium ē ab extra. ipso passo non conferente vim. confert autem vim passum non actiue sed inclinatiue ⁊ dispositiue. quando .s. habet naturalem ⁊ determinatam inclinationem ad formam inducēdam. quod non ē verum de violēto vt cum lapis fertur sursum. sed ex hoc nihil habes. Sufficit enim ꝙ materia sit naturaliter inclinata ad formam naturalem ad saluandā naturalitatē generationis esto ꝙ nl'r actiuum sit ex parte materie. ¶ Ad vltimam probationem. cum dicitur ꝙ casus ⁊ fortuna reducūtur ad naturam ⁊ intellectum. ⁊c. dico ꝙ ibi equiuocatur de natura vt est principium actiuuȝ distinctū contra agens a proposito. ⁊ vt est principium motus naturalis distinctum contra violentum. primo mō est principium actiuum determinatum ad vnum modum agēdi. ⁊ sic ad naturam reducitur casus ⁊ fortuna. secundo modo est principiuȝ passiuum naturaliter inclinatum ad formam. ⁊ sic separatur a violēto vt preexpositū est. sed ex hoc nihil habes.

Ad rationes principales.

Ad primuȝ. cū dicitur ꝙ forma respectu quarū ⁊c. ꝙ ista maior ē falsa. vt patet ex predictis. Ad augustinum dicenduȝ ꝙ inchoatiōeȝ forme nominat ipsum semen vl' rationem seminalem. modo preexposito. ⁊ sic veritatē habet dictū eius ¶ Ad duas auctoritates comē. viij. meta. dicendum ꝙ loquitur de potentia obiua. vt alias responsum ē sic enim agens non largitur multitudineȝ sed perfectionē. ⁊ illud qđ est in potentia ⁊ in actu non sunt duo diuersa. sed loquendo de potētia subiua sic agens largitur multitudinē producendo formam aliquā de nouo. ⁊ ens i potentia puta materia ⁊ ens in actu .s. forma educta in actuȝ sunt duo diuersa. ⁊ realiter distincta. vt supra ostensuȝ est in questionibȝ de materia.

Secundum sic pceditur. ⁊ arguitur ꝙ productio forme subāl' naturaliter generate nō mensuretur aliqua mēsura diuisibili. quia si sic. ergo generatio est motus consequēs ē falsum. ex. v. phy. ergo ⁊ āns. probat consequentia. quia motus ⁊ mutatio videntur differre penes successiuum ⁊ instantaneum quia motus ē successiuus ⁊ in tempore. mutatio in instanti. ¶ Confirmatur quia in omni motu mobile māct in esse specifico ⁊ perfecto sub vtroqȝ terminorum. quia quod mouetur est. ex. quinto phy. sed in generatiōe nō manet sic subm̄. quia quod generatur non est. ex eodem. v. ergo generatio non est motus. ¶ Ad oppositum arguitur: Nullū agens cuius subā ē in tp̄e agit in nō tp̄. vt dicitur penultia propositiōe de cāis sed subā naturaliter generati est in tp̄. ergo ipsum agit in tp̄. ⁊ p cōsequens generatio mensuratur tp̄e ¶ Preterea ipossibile ē agēs naturale agere in instanti. ergo ⁊ gn̄ationeȝ fieri in instāti: ɔña pȝ. sȝ añcedēs probatur. qr tūc agēs fortius ageret i nnus: qȝ in istāti. quod est ipossibile. ¶ Preterea. ois actio accepta pro re acta ē idē real'r quod motus. sed gn̄atio ē talis actio. ex

go est idē realr q̄d motus. & p̄ ɔ̄ns ē i tp̄e. maior p3 ex tertio phy. vbi dicitur. q̄ motus actionis & passionis sunt idē. & accipit ibi actio pro re acta. vt ibi expositum fuit.

Rn̄deo in ista questione.

Quidā dn̄t & tenēt q̄ nō. quidā q̄ sic. primo ergo ē ptractanda opi. negatia. 2o affirmatia. ¶ Quātum ad primū dr̄ q̄ forma subāl introducit in istanti. Modus ponēdi est iste q̄ si ex aqua debeat ignis generari in toto tp̄e precedēti precedit alteratio dispositia materie aq̄ ad formā ignis introducendā. & in vltio instāti illius alteratiōis forma ignis introducit & forma aque corrūpitur. ita q̄ forma ignis ē terminus alterationis p̄cedētis. ¶ Pro ista qōne arguit sic. productio forme subāl naturalr generate ē instātanea. ergo nulla mensura diuisibili mensurat ɔ̄ns ē euidens. sed añcedens probatur. quia si esset successiua ista successio vel esset ex parte materie vel ex p̄te forme que acquiritur. non ex p̄te materie. q2 ipsa est indiuisibilis. nec ex p̄te forme. Tū q2 illa est simplici & diuisibili essentia cōsistēs. 2m. vj. principia. Tū q2 forme sunt sicut numeri. ex viij. meta. sicut ergo ratio numeri stat in quodā idiuisibili. ita q̄ nihil potest addi. vel diminui i numero q̄n mutetur species sic de forma. vt ibidem dr̄. Tū. q2 tunc generatio eēt motus. vt supra dicebatur. Tū q2 successio in motu 2m comē. quarto phy. cap. de vacuo vel est ex resistētia mobilis ad motorem vel medij ad mobile. sed in generatione naturali non pōt dari primū. quia mobile esset ipa mā que nō h3 de se vnde resistat. cū forma vniat mē sine medio & vltio disposite. Nec pōt dari 2m. q2 nullū ē mediū in ratione forme subāl. Nam forma immediate vnitur mē & agēs imdiate iūgitur passo. Tū q2 termini generatiōis sūt cōtradictorij. s. eē & nō eē ex. v. & viij. phi. Sz si ē successio ergo ē mediū iter ɔ̄dictoria nō ē mediū ex p̄rio posterioꝝ. & ex quarto meta. ergo in gn̄atiōe nō ē successio. ¶ Preterea. si sic ergo fōma subāl suscipit magis & mius. cōsequēs ē falsū. ergo & añcedēs. pbatio cōseq̄ntie. q2 si p̄ductio tal' forme ē successia necessario ista forma hr̄et gradus. & p̄ ɔ̄ns poss3 partiri 2m magis & minus. fal'as consequētis p3 ex libro predicamentorū caplo de subā. quia substantia n̄ suscipit magis & minus. ¶ Itē principiator ait q̄ in potentia subē est in termino nec est intēsionē suscipiens nec remessionē. ¶ Preterea. si sic. ergo forme subāli ē aliqd contrariū. ɔ̄ns ē falsū. ergo & añcedens probatio cōsequentie. q2 tūc generatio esset motus. Motus aūt ē inter cōtraria. ex quito phy. fal'as cōsequentis p3. ex eode3 q̄nto. substātie nihil est contrarium.

Sz istā opiniōnē non teneo.

cuius iprobatio q̄tū ad cōclusionē apparebit ex approbatiōe sequētis opiniōis. ¶ Cōtra modū arguitur sic. q2 si sic ergo accidens erit natuliter sine subō. cōsequēs ē euidenter falsū. ergo & añcedēs ex quo sequit p̄batio cōsequētie. q2 alteratio vl' forma 2m quā ē alteratio p̄cedēs si fūdat i aliquo subō hoc est mediāte aliqua forma subāli. ergo calor p̄cedēs formā ignis p̄ te fūdaret. In mā aq̄ mediāte aliq̄ fōma sbāli. q̄ro q̄ mediāte. n̄ mediāte forma aq̄. q2 fōma aq̄ r̄pugnat calori magis q̄ erit cā corrūp̄edi calorē q̄3

termi motus < primi. / cōcomitantes.

essendi cū in materia aque. Nec est
ibi mediāte forma generāda. q2 il-
la nondum est. ⁊ etiam quia acci-
dens posterius ē forma subāli na-
turaliter mediante qua fundatur i
subō. calor aūt iste precedit formā
ignis ꝑ te. nec pōt dici ꝙ sit mediā
te forma generantis. quia illa non
ē in materia aq. alias due forme
specifice cēnt simul ¶ Preterea.
sequitur ad hūc moduʒ dicendū ꝙ
aqua impfecto esse aque manēs es-
set calidior igni impfecto eē ignis
manēte ꝙ videtur absurdum. Hoc
aūt quomodo sequitur inferius oñ
detur. ¶ Preterea. vnius mutatio
nis numero est vnus terminus nu-
mero. nec alius necessario requirit
vt videtur ex. v. phi. sed generatio
forme subālr ē vna mutatio nume-
ro. pʒ. ergo ē eius tantum vnus ter
minus. ⁊ ꝑ ꝯñs non necessario iclu
dit alteratione. Ista ratio parum
valet. iō dimittatur. nec rationes
prime in oppositū cogunt ¶ Ad
cuiuseuidētiaʒ notandū ē ꝙ motꝰ
pōt accipi duplr. s. cōiter ⁊ cōtra-
cte eo modo quo loquitur aris. pri-
mo topi. de isto noie propriū: nam
propriū fm eum ibi cōiter acceptū
competit diffinitioni ⁊ proprie pas
sioni: ⁊ retinet nomē cōe ⁊ dicit a
proprietate propriū. diffinitio aūt
dicitur terminus. similr in proposi-
to motus accipitur aliqñ cōiter ad
omnē mutationem: sicut in tertio
phi: vbi diffinitur motus ꝙ ē actus
entis in potētia ⁊c. vbi explanans
diffinitionē motꝰ exēplificat de ge
neratione ⁊ alteratione ⁊ oi alia
mutatione. aliqñ accipitur contra
cte vt dicitur contra generationeʒ
⁊ corruptionē. quinto phi. ⁊ notā
dum ꝙ gnātio ⁊ motus contracte
acceptus non drūt penes successi-
uū ⁊ instātaneū sʒ tantū penes ter

Motus < cōiter. / ꝓprie & cōtracte.

minos. vnde sciendū ꝙ termini mu
tationis cuiuslibet duplr sūt psīt. s.
vt termini primi vel vt cōcomitan
tes. Termini primi in quacūqʒ mu-
tatione dicuntur habitus ⁊ priua
tio. Exēplum. ex non albo fit albū
⁊ econuerso ⁊ ex non igne fit ignis
vel econuerso. Et de istis terminis
intēdit aris. v. phy. cū ait ꝙ termi-
ni motus sunt incōpossibiles. sʒ ter
mini cōcomitantes dicūtur ambo
affirmatiui. sʒ tamē quia vnus in-
cludit priuationē alterius dicūtur
cōcomitari priuationē ⁊ habitum
qui sunt primi termini. Exempluʒ
ex albo fit nigrum ⁊ econuerso. ⁊
ex aqua fit ignis. ⁊ ecōuerso. ad ꝓ
positū. Omnis mutatio dicitur ge
neratio accipiēdo termios primos
sic ē enim mutatio a non subō in
subm̄ vel econuerso: que ab aris. ge
neratio vel corruptio nuncupatur
ex. v. phi. in quocūqʒ genere fit. ois
etiam mutatio dicitur motus acci
piēdo terminos cōcomitātes: ⁊ tūc
ē mutatio a subō in sbm̄: q ab aris.
motus dicitur: vnde ibidē exponēs
subm̄ dicit. dico aūt subm̄ cū affir-
matione mōstratum. terminus er-
go in mutatione affirmatiue sum-
ptus: subm̄ ibi dicitur. quod aūt ge
neratio ⁊ motus non distinguant
penes successiuum ⁊ instentaneuʒ.
patet ꝑ aris. v. phi. vbi distinguēs
generationē a motu colocat muta
tionē a nō subō in subm̄ sub gene-
ratione que tantum ē alteratō ⁊ ꝑ
ꝯñs generatio successiua nullo du-
bitante. ¶ Contra. ergo omnis mo
tus ē generatio si sumantur termi
ni primi qui sunt habitus ⁊ priua-
tio. ⁊ econuerso. omnis generatio
ē motus si accipiantur termini cō
comitantes qui sūt affirmatiui. vt
cū ex aqua dicitur fieri ignis. Rñ
deo concedo quod infertur. ¶ Cōtra

Sbm
Instans

quare ergo in subã negatur spãlr motus.v.phy.p̃c ꝗ̃ i alijs generib⁹ cũ in quolibꝫ genere posset dici eẽ generatio ꝛ motus ẜm terminos sic vl' sic acceptos. ¶ R̃ndeo: q2 subm̃ generatiõis subãl'.s.materia ẽ minus ens ꝗ̃ in alijs mutationibus. vnde primo de generatiõe materia dr̃ nõ ẽẽ simpl'r. ideo ibi appropriate dicitur magis mutatio a non subõ i subm̃ vel ecõuerso. ꝗ̃ i alijs generibus sicut pꝫ ꝑ rationẽ aris. ibi. vbi probans generationem nõ esse motũ arguit sic. qḋ mouetur ẽ. quod generatur nõ ẽ. ergo generatio nõ est motus. vt supra ꝛ negat' ibi esse de subõ generationis sicut affirmatur eẽ de subõ motus. aliter ratio nulla esset. pp hoc ergo non ita ꝑfecte dicitur in subã motus eẽ que est inter duos termios passiuos contrarios. ¶ Dico ergo ꝙ distinctio motuũ a generatiõe accipienda est penes terminos vt prediri ꝛ in subã est motus ꝛ generatio. ꝛ similiter i quãtitate ꝛ qualitate. ꝛc. Excepto ꝙ i subã ẽ generatio simpliciter. In alijs generibus generatio ẜm quid. vt pꝫ ex. v. phy. vt supra. ¶ Sed nunquid potest inueniri aliqua mutatio que ita sit generatio ꝙ nullo mõ posset esse motus. ita vt habeat terminos tantũ primos ꝛ nullo modo cõcomitantes ¶ Dico ꝙ sic. quando in materia tantũ preexistit priuatio forme inducende. ꝛ non forma cõtraria opposita Exemplum in illuminatione aeris. ꝛ imissione seu inductione speciei intelligibilis in intellectu. ꝛ speciei sensibilis in sensu. quia nec in aere nec in intellectu p̃existit forma passiua contraria formis inducendis. sed solũ priuatio carũ. ꝛ iõ talis mutatio sola est generatio nõ motus stricte sumptus.

Et tunc respondeo ad ratiões opi.

Ad primam. cũ arguitur. ꝙ productio forme substantialis ẽ instantanea. Nego añcedens. ad primaꝫ probationẽ. cũ dicitur ꝙ ista successio vel esset ex parte materie. vel ex ꝑte forme. Dico ꝙ põt esse ex ꝑte vtriusꝗ̃ cũ probatur ꝺ materia ꝙ est indiuisibil' dico ꝙ verũ ẽ per se ꝛ de se. tamẽ per accidẽs est diuisibilis quatenus ꝑ accidẽs ẽ extensa de qua extẽsione dictũ est supra in qõnibus de materia: Cum probatur. primo de forma ꝙ ipsa sit ẜm plex. ꝛ i indiuisibili esset tia cõsistens dico ꝙ est simplex simplicitate opposita compositioni ex materia ꝛ forma. ꝛ ẽ indiuisibilis per se ꝛ ẜm eẽ specificum. ẜm quod abstrabit ab omni gradu. vt dicetur inferius prolixius prima qõne de magis ꝛ minus. sic intelligit auctor. vj. principiorũ. sꝫ hoc ñ obstante ipsa potest habere gradus essentiales indiuiduales secundum quos intrinsece partiri potest. Ad aliud octauo metha. ꝙ forme sunt sicut numeri. dico ꝙ verum est secundum se ꝛ esse specificum secundum quod abstrahunt ab omni gradu.

Ad secundam probationem antecedentis principalis: cum infertur ꝙ tunc generatio esset motus. dico ꝙ verum est modo preexposito.

Ad aliam probationem. ꝙ successio causatur in motu secundum comen. ꝛc. dico ꝙ verum est. ꝛ vtroꝗ̃ modo est successio in proposito tã ex parte materie. ꝗ̃ ex parte forme. cum arguitur de materia ꝙ nõ habet vnde resistat dico ꝙ verum est de se. tamen vt est sub forma cõtraria ꝛ dispositiõe contraria forme inducende habet vnde resistat ꝛ sic est resistentia mobilis ad motorem ꝛ etiam resistentia medij ad

mobile prout dispositio contraria tenet locum medij. cum dicitur q forma vnitur materie &c. dico q verum est corrupta prima. verum tamen prius ex natura rei habet corrumpi prima q introducatur secunda & illud prius mediat inter formam & formam & agens & passum

Ad secundam probationem cum dicitur q termini generationis sunt contradictorij. dico q falsum est sed sunt priuatio & habitus. Contra quia esse & non esse sunt contradictoria. Respondeo esse & non esse possunt accipi dupliciter vno modo vt supponuntur pro esse & non esse simpliciter & absolute loquendo. & sic vtique contradicunt. nec est medium eorum. Alio modo vt supponunt pro esse non esse includendo rationem perfecti. i. pro esse perfectiori & non esse. & sic est dare medium. s. esse imperfectum. Exemplum inter perfectum esse ignis: & non esse est medium. scilicet imperfectum esse ignis cum ergo ignis generatur inter non esse perfectum ignis quod est terminus a quo & esse perfectum ignis quod est terminus ad quem est medium quod est fieri ignis in quo ignis habet esse fluens & imperfectum. secundum quod esse est successio in generatione ignis. Confirmatur. quia secundo meta. ait aris. q inter esse & non esse est generatio media quod est ipsum fieri rei Ad tertiam rationem principalem cum infertur q forma substantialis suscipit magis & minus concedo consequens. ad illud. vi. principiorum q impositio substantie est in termino. & in predicamentis substantia non suscipit magis & minus intelligende sunt auctoritates de substantia secundum esse specificum & non secundum esse indiuiduale. quia sic includit gradus secundum quos intenditur & remittitur. Ad tertiam cum fertur. ergo forme substantiali esset aliquid contrarium. dico q verum est accipiendo large contrarietatem ad phm. v. phy. q substantia non habet contrarietatem. loquitur de contrarietate stricto modo. de quo amplius dicetur infra in questione sequenti de contrarietate forme substantialis: patet ergo q rationes prime opi. non cogunt.

Quantum ad secundum.

vt melius appareat opi. affirmatiua. v. conclusiones per ordinem declarabo. prima conclusio sit ista. Subiectum generationis est actu extensum habens partem extra partem. hoc patet. Tum quia materia non est separata a corpore & magnitudine. ergo necessario est extensa consequentia est euidens. antecedens est aris. primo de generatione cap. de augmento. Tum quia forma immediate vnitur materie sue. Materie autem anime est corpus extensum: quia anima est actus corporis organici. &c. secundo de anima. ergo materia est extensa.

Tum quia accidens diuisibile non potest esse in subiecto indiuisibili Sed multa accidentia sunt diuisibilia & extensa. patet. & sunt in materia. ergo materia est extensa. & diuisibilis. De hoc dictum est amplius in questione de extensione materie supra prolixius pertractata.

Secunda conclusio sit ista forma substantialis naturalis habet gradus intrinsecos essentiales secundum quos suscipit magis & minus & intrinsecam diuisionem: hanc ostendo multipliciter sic primo ex qualitate propria comparata ad subiectum proprium cuius est. & arguo sic. caliditas intenditur & remittitur. ergo & ignis & per consequens habet

propositum. Antecedens est eui-dens ad sensum probatio cõsequẽtie. Causa naturali similiter se habente causatũ est similiter se hñs. Sed calor in diuersis indiuiduis ignis non similiter se habet: patet quia vnus est intensior alio. ergo nec ignis qui ẽ causa caloris similiter se habebit. Sed vnus est extensior q̃ alius: maior patet. quia oĩs causa naturalis agit quantũ põt ⁊ secundum vltimum potẽtie. ⁊ sic omnis causa eque perfecta causabit effectum eque perfectum. ergo a destructione consequentis. effectu naturali non eque perfecto ⁊ ñ similiter se habente nec causa similiter se habebit. Ad istam rationem que videtur ponderanda. Respõdetur multipliciter. vno modo dicitur q̧ calor nõ causatur immediate a substãtia ignis sed ab alio: propositio autem assumpta de causa naturali est intelligenda de cã immediata. Contra. quero de isto mediante quo causatur. Vnde hẽt q̧ itenditur ⁊ remittitur. habet. n. intendi ⁊ remitti ex quo immediate ⁊ naturaliter causat calorem intensum ⁊ etiã remissũ. dicere hẽs necessario q̧ hoc habet a substãtia ignis. alias esset processus in infinitum in causis procedẽdo versus ignem. Si ergo est deuenire ad substantiã ignis immediate causantẽ ipsa erit itensa ⁊ remissa ex quo eius effectus intenditur ⁊ remittitur.

Aliter dicitur q̧ illa diuersitas caloris causati accidit propter cõtrarium agens ⁊ impediens Nam ipse ignis quantum est de se causaret calorem eque intensum. sed impeditur per contrarium. ⁊ sic aliqñ intensum. aliquando remissum causat. Contra excludatur omne cõtrarium. patet. q̧ indiuidua ignis sibi derelicta non sunt equalr̃ calida. qr maior ignis calidior est paruo igne ceteris paribus. ⁊ tũc stat rõ. Aliter dr̃ negando minorẽ. qr caliditas non causatur ab igne effectiue maior autẽ rationis hẽt veritatẽ de causis nãlibus effectiuis. ignis aũt solũ ẽ i potẽtia passiua respectu caloris. Contra. Oĩs potentia mere passiua ẽ potẽtia cõtradictiõis. v. meta. sʒ ignis nõ ẽ in potẽtia contradictiõis ad formã caloris. qr aliter posset esse calidus ⁊ non calidus. ergo nõ est in potẽtia mere passiua ad calorẽ ergo est causa effectiua eius. ⁊ tũc idẽ qđ prius. Preterea peto de cãnte calorẽ effectiue dato q̧ illud nõ sit ignis. ⁊ de isto tenet ratio.

Confirmatur qr si aqua calefiat ab igne. absente igne aqua redit ad frigiditatem: quero a quo cãtur ista frigiditas. non põt dici vel dari nisi ipsa met aqua. Similiter ergo est de igne. Aliter dicitur q̧ cã illius diuersitatis in calore causato nõ est subã ignis sed diuersa dispositio in materia ignis. Contra. quero de ista dispositiõe quid ẽ ⁊ a quo habet q̧ sit maior vel minor vel erit processus in infinitum vel deueniet̃ finalr̃ ad subãm ignis q̧ ipsa sit efficiẽs alicuius intẽsionis ⁊ remissionis. ⁊ tũc idẽ qđ prius

Aliter põt dici q̧ calor nõ ẽ propria passio ignis. qr nõ inest i diuisibilr̃ nec soli. Cõtra. quid ad. b. siue sit propria passio siue nõ. tñ ẽ quedã qualitas necessario ɔ̃ns formã ignis vt effectus cãʒ nãleʒ effectiuã: Scđo principalr̃ arguit̃. ad idẽ ex q̃litate propria ɔparata ad subm̃ sic: i alteratiõe pcedẽte cõruptiõeʒ aque in ignem intẽditur calor. ergo ⁊ forma ignis non perfecta. ergo remissa. sic hr̃ ꝓpositũ

ācedēs primum probatur.q2 si ñ
vel cessaret actio vel inductio gra-
dus:si primū sic nulla cēt genera-
tio:patet.quia agēs non cēt p̄sēs
passo cum omne agens naturale
agat alterando:sm patet q2 alr in
primo gradu caloris esset tota for
ma ignis perfecta τ ꝑ ɔñs genera-
tio terminata.Nam habitibus p̄-
sentibus in materia cessat motus.
ex primo de generatione.prima cō
sequētia probatur sic. Tū quia
nullum proprium accidēs est sine
forma propria proprij subi.vnde
sm aris.2o de ania.corpora i aqua
vel in aere non tangunt se imedia-
te.quia humiditas aeris non est si
ne aere nec aqua sine aqua.calor ē
proprium accidens ignis τ maxie
calor generatus in alteratione fa
cta ab igne.tum quia eadē ratiōe
totus calor ignis vel igneus possꝫ
cē in aqua sine forma ignis.quod
est absurdum. Tuꝫ.quia supra di
cebatur aqua manens perfecta aq̄
esset calidior q̄ꝫ ignis.τ ignis ma-
nens perfectus ignis esse frigidior
q̄ꝫ aqua.quod falsum est euidētius
ꝗ istud.probatio huius.generetur
aqua ex igne τ ignis ex aqua τ ecō
uerso.τ sint decem gradus calidi-
tatis ignis.τ totidē frigiditatis aq̄
quando ergo ex aqua generatur
ignis aqua que corrumpitur in vl
timo instanti ante corruptionem
sue forme habebit nouem gradus
caliditatis.alr non summe disponi
tur ad formam ignis τ per conse-
quens non habebit nisi vnum gra-
dum frigiditatis per eandem ratio
nem quia corruptio frigiditatis τ
generatio caliditatis proportionā
tur.Similiter i alia pte si ex igne
fiat aqua ante corruptionē forme
ignis,ipse ignis habet nouem gra-
dus frigiditatis τ vnum tantū ca-
liditatis.τ sic aqua ꝑfecta erit no
uies calidior igne perfecto.τ perfe
ctus ignis nouies frigidior aqua.
que videtur absurda. Secūda cō
sequentia principalis probatur.q2
due forme specifice repugnantes i
possibile est q̄ sint in eadem mate-
ria sm esse intensum ergo habent
ibi esse secundum esse remissū. τ sic
habeo propositum. Tertio prin
cipaliter arguitur ad idem ex actō
ne in equali que competit rei ratō
ne forme substantialis sic. Om-
ne agens naturale eiusdem speciei
habens formaꝫ eque perfectam et
intensam eque perfecte agit.cete-
ris paribus.si non impediatur ali
quo modo.Sed non omne agēs na
turale eiusdem speciei eque perfe-
cte τ intēse agit.ergo non habet
formam eque perfectam τ intensā
τ per consequens forma illa susci-
pit magis τ minus.maior patet.
quia agit quantum potest minor
probatur.quia non quilibet ignis
eque ignit.nec quolibet vinum eq̄
conuertit aquam in vinum vt vi-
num aquaticum.nec quelibet caro
eque conuertit alimentuꝫ.quia ca
ro secundum materiam non cōuer
tit.primo de generatione capitulo
de augmento.si dicas q̄ in equali-
tas actionis accidit propter cōtra
rium impediēs. Contra. Circū
scribatur contrarium τ accipiatur
natura ignis.sibi derelicta.τ tunc
vt prius. Preterea.quarto ar-
guitur sic. Omne quod mutatur
partim est in termino aquo τ par-
tim est in termino ad quem ex .vj.
phy.vbi dicit comen.q̄ hoc habet
veritatem in quattuor generibus
quero de ly partim τ partiꝫ.aut ac
cipitur pro diuisibilitate forme se-
cundum quam est motus.aut secū-
dū diuisibilitatem subi quod mouet

Si ẜm. Contra. Tum qꝛ ꝓpositio phi est fl'a. Nam illa ꝑs vna mobilis sit. a puta pedalis. illud. a. transmutatur ꝛ tñ ẜm te non est partim in vtroqꝫ termino. sed i altero solũ. Tum qꝛ contingit aliquid totũ sil' alterari ex octõ. phy. ꝛ de sensu ꝛ sensato. ergo in tali alteratiõe partim ꝛ ꝑtim non possũt accipi ex parte mobil'. Tum quia aris. peteret principiũ vult. n. probar̃ ꝙ omne mobile ẽ diuisibile. acciperet ergo quod oꝫ probare. Nã si mobile hꝫ partim ꝛ ꝑtim iaꝫ pꝫ ꝙ est diuisibile. ¶Preterea. v. arguitur sic. omnes forme hñtes idẽ susceptibile in eodem genere naturali vel sunt extreme vel medie. sed omnes forme speciales subãles sũt huiusmodi. pꝫ ergo omnes forme sunt medie vel extreme. non omnes extreme. pꝫ ergo alique sunt medie sed mediũ est magis vno extremo ꝛ minus altero. qꝛ ꝑticipat extrema non insuis excelẽtijs. pꝫ ergo ẜm esse remissum ꝛ habetur propositũ

¶Preterea. vi. deus nõ põt aliqd quod effectui repugnat. qꝛ iam posset cõtradictoria. Sed põt facere vnam formaꝫ ignis nobiliorẽ alia ergo forma ignis põt intendi ꝛ remitti. Si dicas ꝙ non põt. nõ videtur hoc negare necessarium nec tutũ dicer̃. ¶Preterea. vij. sic Nobiliori materie ꝛ melius disposite dꝫ dari nobilior forma ab agente naturali fortiori. sed vna materia põt eẽ magis disposita q̃ꝫ alia ad formã subãleꝫ eiusdẽ generis ꝛ eiusdem spẽi. ergo ꝛc̃. semen. n. nobilioris equi est nobilius ꝛ fortius ꝛ ꝑfectius semine roncini. ꝛ cõsimiliter nobilioris tritici q̃ꝫ vilis. Si ergo materia sit magis disposita ꝛ agẽs nobilius. ergo forma nobilior ꝛ ꝑ ꝯñs põt intendi ꝛ remitti. ¶Preterea octõ sic. oĩs perfectio que põt numerari in pl'ibus maiorem ꝑfectionẽ dicit in pl'ibus q̃ꝫ in vno. ẜm augustinũ octõ. de tri. cap. i. sꝫ forma ignis est numerata in pl'ibus iduiduis. pꝫ ergo ꝛc̃. Si ergo duo ignes iungãtur ꝛ fiat vnus. qs dubitat vel dubitare dꝫ qn ille vnus perfectior est ꝛ intensior ꝛ fortior q̃ꝫ duo ex quibus cõponitur seorsũ sumpti. qꝛ duo perfecta vnita perfectius aliquid dicũt q̃ꝫ vnũ tantũ ceteris paribus Vltimo confirmatur per articulũ excõmunicatũ qui est ꝙ aĩa xpi non sit perfectior anima iude. Contra istã cõclusionẽ instatur. Nam oĩs differẽtia in eẽntia est specifica. quia eẽntie sunt vt numeri. sed differentia ẜm magis ꝛ minus est differentia i essentia. ergo est specifica. q̃re ignis intensus ꝛ remissus nõ sunt eiusdem spẽi. quod est absurdũ. ¶Preterea si sic. ergo ver̃ i subã eẽt cõtrarietas. ꝯñs est fl'm ꝛ contra aris. ergo ꝛ añcedẽs probatio ꝯñe. qꝛ vbi est magis ꝛ minus ꝛ maximũ. Maxima aũt distantia ẽ contrarietas vera. sic. n. arguit aris. x. meta. ꝛ cõcludit cõtrarietatẽ eẽ maximã distantiam. ¶Preterea. aris. li. ꝑdicamentoꝝ. ꝛ auctor. vj. principiorũ expresse dñt ꝙ in subã nõ est magis ꝛ minus. Sed iste rationes nõ cogunt. Ad primũ cũ dicitur ꝙ omnis differentia in eẽntia. ꝛc̃. primo reduco ꝙ sil'r sequitur ꝙ qualitas non suscipit magis ꝛ minus. Aliter albedo intensa ꝛ remissa ñ eẽnt eiusdem spẽi. Ad formam dico ꝙ omnis differentia in eẽntia ẽ specifica sic glosando in eẽntia ẜꝫ esse specificum accepta ꝛ sic eẽntie sunt vt numeri. Sed tunc minor est falsa. qꝛ differentia ẜm magis ꝛ minus non est in eẽntia specifica q̃

abstrabit a suppositis: sz erit eēn-
tia contracta ad indiuiduitatem et
ad supposita. Ad aliud nego ānß
loquendo de vera ꝯtrarietate ad pbōnē z
q: vbi magis et minus etc. dico quod ma
gis et minus et distantia maxia pos
sunt sumi dupliciter. q: vel in eisdē spē
vel in eisdem genere. diuersis autez
spē. primomō nō ē vera cōtrarietas
talis maxia distantia. sz 2o modo
q: fm aris. x. meta. cōtraria oz esse
eadē genere et spē differre. In pro
posito cōceditur magis et minus et
maximū in forma eiusdē spēi: puta
in forma ignis seorsuz. et in forma
aque seorsum et sic de alijs. q̄re pp
hoc nō oz ibi cōcedere verā ꝯtrieta-
tē. Ad aris. et ad auctorē. vj. pri
cipiorum dico quod loquitur loice: loice āt
loquēdo subā nō suscipit magis et
minus. cuius duplex cā pōt dari. pri
ma quod ipositio nois ē sequēs neces-
sario mōuz intelligendi rem cōiter
et vlr: et in hoc inferiora non differ-
rūt. sed ipsum magis et minus cir-
cūscribuntur q: ergo loici est deter
minare intentiōes vt cōes: et sicut
intelligimus ita loquimur. iō dicit
subām non suscipere magis et minus
et hoc verū est nō solū in subā sz ēt
in accidente sumpto in abstracto.
Contra. ergo loice loquēdo ibi-
dē dicit aris. et ac. vj. pricipiorum quod q̄
litas suscipit magis et minus. Rn
deo loquitur forte itersealariter. nūc
loice nunc realiter. sed ista prima cā
assignata non videtur bona. quia
tūc sequitur quod nihil sit albū nisi ha-
beat albedinē in termio si ipositio
nois sit intermio. et sic albū remis-
suz nō erit albū. Alia cā assignatur
quod magis et minus dicunt de subō
pticipante in respectu ad formam
pticipatā: vnde sz fm rē idē sit in-
tēsio et remissio cū hoc qd ē magis
et minus. tñ i abstracto dicitur quod hec
albedo ē maior illa et non magis.
sed subm̄ dr magis. et iō spēs et ge-
nera sz cōcretiue videātur dici de subō
fm magis et minus tñ non proprie
nec denoiatiue nec pdicatur forma
vt inherens sed qi vt p se ēs et totū
et iō loice loquēdo iproprie dicitur
iste est magis hō q̄z ille et ista ma-
gis albedo q̄z illa. Sz nunquid
pōt dici iste est magis hūanus q̄z il
le. dicendū ē quod non q: subā nō pre
dicatur proprie denoiatie sicut ac-
cidēs. Tñ phice et fm rei veritatem
maior entitas spēi hūane vel nobi
lior gradus ē in vno q̄z in alio: vn
de aris. viij. meta. dicit quod sicut nu-
merus nō hz magis et minus sic nec
subā qua est fm spēz. sed siquidem
q̄ cū materia illa supple bene hz. de
ista materia amplius dicetur infra
qōne de magis et minus. pz ergo cō
clusio 2a. Tertia conclo sit ista:
forma subālis naturalis est actu ex-
tensa hñs ptē extra ptem. hāc ostē
do sic omnis forma que non respi-
cit materiam indiuisibiliter exten-
ditur ad extensionē materie et hēt
ptem extra partē. sed quelibet for
ma subālis naturalis est huiusmodi
ergo etc. minor pz. de aia brutorū
de qua minus forte videtur dicit aris.
primo et 2o de aia. quod diuitur ad
diuisionē corporis. sicut inducit i
aialibus annulosis que diuisa i p-
tes adhuc partes sentiunt et mouē
tur. Dico aūt formam subālē na
turalē que est de materia educibilis
per naturā. ad excludendum aiam
rationalem. quia ista non est exten
sa nec diuisibilis in subā. Quar-
ta conclusio sit ista. productio for
me subālis naturaliter generate ē
successiua. hanc ostendo multipli-
citer. Tum primo ex tertio phy.
vbi data fuit diffinitio de motu vbi

losophus exponẽs illam exemplifi
cat de generatione τ corruptione:
qr generatio est actus generabilis
inquantũ generabile: τ corrup-
tio actus corruptibilis tũc sic. oĩs
motus est transmutatio successiua
sed generatio ẽ mot⁹. vt dicit aris.
.iij. phy. ergo τc. Respõdetur ꝙ
aris. tertio phy. loquitur de motu
large sumpto pro omni mutatiõe
sed diuidit eam in species. v. phys.
τ sepat generationẽ a motu. pro-
bans ꝙ generatio que ẽ a non sub
iecto in subm̃ nõ ẽ motus qui est a
subõ in subm̃. Cõtra. si sic ergo
vsꝫ ad locũ illũ vbi diuidit mutatõ
ne in suas spẽs loquitur de muta-
tione large τ cõiter. sꝫ prius añ il-
lud caplm. v. iuxta principiũ dicit
ꝙ in oi motu requiritur tps. ergo i
oi mutatione. τ per ↄ̃ns mutatio ẽ
in tpe ergo successiua. τ habetur ꝑ
positũ. Tuꝫ so. qr phũs. vj. phy.
ait sic. oẽ qd̃ mutatur est diuisibile
τ priũ ẽ in termio a quo τ ptiꝫ in
termino ad quẽ ꝙ ꝭꝫ comẽ. hꝫ ve-
ritatẽ in quattuor generibus mu-
tionis. quorũ est genus subẽ τ gnã
tiõis. sꝫ si generatio eẽt instenta-
nea materia q̃ subicitur non hẽret
ptem τ ptẽ de teris sꝫ subito tran-
siret a toto terio in totũ. Tum iij.
qr phũs. vj. phy. probat ꝙ ante oẽ
mutari est mutatũ eẽ. τ ecõuerso. τ
subditur ꝙ eadẽ demonstratio ẽ in
cõtrarijs τ cõtradictorijs. vñ pax
post dicit. silr eẽ in generatione et
corruptione. qd tñ impossibile esset
nisi generatio τ corruptio essꝫ suc-
cessiua: Rñdetur ꝙ loquitur de
generatione τ corruptione vt iclu
dũt alterationẽ pcedentẽ. Con-
tra. qr si sic frustra ꝓbaret de vtri-
usqꝫ τ loqueretur de eis indistictis
caplis. Nam in vno caplo probat
hoc de alteratiõe spãlr τ seorsuꝫ τ
in alio de generatione τ corruptio
ne seorsum. sicut pꝫ aspicienti i ter
tu phi. Tũ quarto qr in eodẽ. vj.
phi. soluẽdo rõeꝫ zenonis p quã ne
gabat motũ ad formã. dicit ꝙ non
oꝫ totũ mobile eẽ in altero termio
Non. n. inquit ꝭꝫ totũ in quolibet
ergo τc. Sequit̃ silr aũt inest inesse
τ nõ in eẽ τ in alijs quecũꝫ ꝭꝫ con
tradictionẽ sunt τc. hoc dicit pro-
pter generationẽ τ corruptionem
si dicas ꝙ loquit̃ de generatiõe vt
includit alterationẽ. Contra vt
prius qr ibi loqtur distincte de ge-
neratiõe τ alteratiõe sicut pꝫ itue
ti. Tũ qnto. qr primo phy. aris.
cõparat generatiões ꝭꝫ velocitatẽ
dicẽs sic. In gnãtione aũt τ cor-
ruptiõe idem considerandũ ẽ q̃uo
eque velor gnãtio est. sed in oi velo
citate oꝫ successionẽ esse. ergo τc.
Nec põt dici vt prius ꝙ loqtur de
generatiõe vt includit alterationẽ
qr ibi facit distinctũ caplꝫ de com-
paratiõe alterationis ꝭm velocita
tẽ τ de generatiõe. qd non oporte-
ret. Tũ vj. qr ꝭm comẽ. iiij. phy.
vt iaꝫ allegatũ est successio in mo-
tu causatur ex resistentia mobilis
ad motorẽ. forma aũt contraria τ
dispositio resistit agẽti. vt cum ex
aqua ignis gnãtur. ergo tal' gene-
ratio erit successiua. Preterea.
vltimo sic. ipossibile ẽ propriã pas
siõẽ separi a sbõ. Sꝫ calor ẽ ꝓpria
passio ignis. τ ipa itroducit̃ succes-
siue vt cũ ex aqua generat̃ ignis er
go ipe ignis introducit̃ τ gnãtur
successiue. Quita cõclo sit ista. q̃
ẽ directe ad qõnẽ. ꝓductio forme
subãl' nãl' generate mẽsurat̃ mẽsu
ra diuisibili q̃ ẽ tps. hãc ostẽdo sic
qr si talis esset in instanti hoc essꝫ
vel ex indiuisibilitate subi vel ter-
mini. qui ẽ forma. Non primo mõ
sicut pꝫ. ex prima conclusiõe. Nec

ho modo vtʒ ex ha cõclusiõe ⁊ tertia concl'one. Preterea productio talis forme est successiua. ergo mensuratur mensura diuisibili. an̄cedens pʒ ex quarta conclusiõe. ſʒ cõntia probatur qꝛ mẽsura ⁊ mensuratum proportionantur. Si ergo mensuratum est diuisibile. ergo ⁊ mensura. talis mensura est tẽpus hoc pʒ. ergo ⁊c. Preterea. impossibile est fieri ⁊ factum esse i eodeʒ instanti. qꝛ quod fit non est. ꝙ fcm est. ẽ non potest aũt idem simul eẽ ⁊ non esse sed vbi fieri ⁊ factum eẽ non sunt in eodẽ instanti. oʒ dare successionem ⁊ tps. quia non sint i eodẽ instanti. Sic ad questionem.

Ad argumenta principalia.

Ad primum cũ infertur ergo generatio est motus concedo cõntiaʒ ⁊ ꝯñs modo preexposito in corpore qõnis. ⁊ ibidem dictum ẽ ad illud quod allegatur de. v. phi. Ad confirmationem. cũ dicitur ꝙ in omni motu mobile manet in esse specifico sub vtroqʒ termino. qꝛ qđ mouetur est dico ꝙ illa propositio ẽ vera de motu cõtracte sumpto ⁊ vt ẽ est in alijs generibus a subã. quomodo aris. loquitur sicut pʒ. ſʒ hoc non obstante generatio erit motus accepta penes terminos affirmatiuos ⁊ concomitantes sicut expositum est in corpore questionis.

D tertium sic proceditur. ⁊ videtur ꝙ repugnãtia formalis que est inter formas subãles nõ sit repugnantia contrarietatis. Naʒ a contrario in contrarium ꝑuenitur ꝑ medium. ex. v. phy. ⁊. x. meta. sed in subã non est motus ergo nec cõtrarium. minor pʒ. ex. v. phy. Cõfirmatur. quia ibidem probat philosophus ꝙ in subã non est motus ꝑꝑ non esse subẽ contrariũ. Preterea. contraria possunt eẽ vicissim circa idem. x. meta. Sed rationale ⁊ irrationale non possunt eẽ vicissim circa idem. ergo non sunt contraria. de quibus tamen magis videtur. ⁊ ꝑ ꝯñs nec aliqua alia. minor probatur. quia aliter idẽ homo posset eẽ. aliquãdo aial rõnale aliquãdo animal irrationale. Ad oppositum. omne quod corrumpitur a suo contrario corrumpitur ex primo celi ⁊ mundi. Sed in substãtia est vera corruptio. ergo ⁊ cõtrarietas. Confirmatur. quia cum forma corrumpenda a materia expellitur. quero a quo. non a se. pʒ nec ab aliquo fili patet. ergo relinquitur ꝙ a contrario. Preterea formis subãlibus competit diffinitio contrarietatis. ergo ipse sũt cõtrarie. ꝯñia est euidẽs ꝑ locuʒ a diffinitione. probatio an̄cedẽtis. cõtraria sũt que posita sub eodẽ genere marie a se distant ⁊ circa ideʒ subm̃ vicissim insunt ⁊ mutuo se expellũt. Sed hec omnia conueniũt forme ignis ⁊ forme aque. patet ergo ipe sunt vere contrarie.

Respondeo in ista qõne.

ẽ vna opio cõis q̃ tenʒ ptẽ negatiuã. pro q̃ arguit sic. Cõtrarietas ẽ quedã maria distãtia. hñs quãdã cõtinuitatẽ vt ab extremo ad extremũ nõ ꝑueniatur nisi transeũdo ꝑ oia media. Tũc sic a ꝯrio in contrariũ ꝑuenit ꝑ mediũ. ſʒ nulle due forme subãles sũt hmõi. ergo nec sũt ꝯrie. ꝑbatõ minoris. qꝛ materia exuta vna forma subãli imediate põt indui q̃cũqʒ alia. vnde ho ỏ generatiõe dicit. ꝙ si ex igne fiat aq̃ nõ oʒ transire ꝑ media elementa.

Preterea. a contrario in contra
rium peruenitur per medium. sz in
substantia non est motus. ergo nec
contrarium. probatio minoris. qr
si sic in medio mot⁹ puta. si ex igne
fiat aer. materia subā tantuz habe
ret de forma ignis quantum de for
ma aeris. τ secuntur duo inconueni
entia primum. qr erit aliquo corp⁹
quod non erit in aliqua specie deter
minata. Secunduz ꝙ ipsū non erit
ipsum: Nam in illo medio punctali
non erit aer. nec ignis erit ignis.

Preterea. contraria fiunt circa
idez: sed forme suastantiales non fi
unt circa idem. sed circa diuisum. er
go non sunt contrarie. probatio mi
noris. quia materia sub diuersis for
mis non est eadem simpliciter. sed
diuersa. cum diuersa esse habeat.

Confirmatur. qr pp hoc ꝙ subē
non est contrarium. mutatio in sbā
dicitur a subō in subūz vel econuer
so. vtpz. ex. v. phi. Sed ista opinio
non valet. Si sic absolute τ vniuer
saliter intelligitur. nec rationes cō
concludunt vt inferius ostendam.

Ad questionem igitur est.
aliter dicendum. Ad cuius euiden
tiam est notandum ꝙ contrarietas
dupliciter potest summi. s. stricte τ
large. Sicontarietas sumitur stric
te sic videtur habere. vj. condictio
nes. vt potest colligi ex dictis Ari.
libro predicamentorum. τ. x. meta.
1 prima est ꝙ contrarietas est oppo
sitio distinctoꝝ specie eorumdez au
tem genere. contraria enim dicun
tur que posita sub eodem genere di
2 stant. Secunda est. ꝙ contrarie
tas est dfferentia extremorum di
centium naturam positiuam: τ per
hoc distinguit̄ ab oppositione pri
uatiua. nam ibi alterum extremum
scilicet priuatio nihil ponit. sed est
3 formaliter negatio. Tercia est ꝙ
contrarietas est maxima distantia.
Vnde. x. metha. ait Ari. sic. quoni
am autem differre contingit ab in
uicem differentia plus τ minus. est
aliqua τ maxima differentia. τ hanc
dico contrarietatez. τ ex hoc infert
ibidem ꝙ est differentia perfecta. qr
si maxima. ergo perfecta. Quarta
4 est. que sequitur ex tercia ꝙ vnum
vni contrariatur. vnde. x. Metha.
habetur sic. multipliciter autem di
ctis contrarijs sequitur ꝙ pefecte
ita sic vtiqz quod est contrarijs esse
extiterit ipsis his autem entibus.
palam ꝙ non contigit plura vni ꝯ
traria esse. nec enim vltimo vlteri⁹
erit vtique aliquid nec distantie vni
5 us plura vt q̄z. ij. vltia. Quinta
est ꝙ contrarietas ē oppositio eo
ruz que circa idez susceptibile vicis
6 siz insunt. Sexta condictio ꝙ in
contrarijs habentibus medium nō
peruenitur ab extremo ad extremū
nisi transeundo p omnia media.
vnde. x. meta. habetur sic. quoniam
autez contrarioꝝ conuenit aliquid
esse medium τ quorundam est neces
se ex contrarijs esse. omnia nāz me^a
in eodem genere sunt τ quorum sūt
media. Media enim hic dicimus in
quecunque permutari prius est nec
cesse quod permutatur. vt ab ypate
in vecē si transit per miaz rationē
veniet prius ad medios sonos. τ in
coloribus si veniet ex albo ad nigꝝ
prius veniet ad puniceum plumbū
q̄z ad nigrum. similiter autem τ in
alijs. hic Ari. si autem contrarie
tas accipiatur large sic dicitur con
trarietas cui defficit aliqua istaruz
condictionum dictaꝝ. ē tamen op
pō. non contradictoria. nec secun
duz priuationez τ habituz. nec ꝑm
r'oz. τ ideo ne⁹ habet reduci ad op
positionem cōtrarietatis. si diuisio

oppositionis data ab Ari. in libro predicamentorum ē sufficiens. His premissis Respondeo ad questionē secundum duas conclusiones. Prima conclusio sit ista. Repugnantia formarum substantialium non est repugnantia contrarietatis stricte accepta. hanc ostendo sic. Illa oppositio nō est contrarietatis stricte accepta cui defficicit aliqua cōdictio de predictis. sz oppositio seu repugnantia formarum substantialium ē huiusmodi. ergo τc. minor probatur discurrendo per singulas condictiones. prima autem vel secunda non deficit. quia due forme substantiales repugnantes possunt accipi sub eodem genere proximo: τ vtraque dicit positiuum patet de se: defficit tamen tercia. τ quarta. Non enī ē accipere duas formas sub codē genere que maxime distēt ita ꝙ claudant in medio omnes alias eiusdem generis. quia sic vt arguit Ari. vnum vni tantum contrariatur. quod est falsum in proposito. probatio. quia cum omnis generatio fit ex contrarijs vel medijs ex primo phi. cum ex terra generat ignis τ aqua τ aer. τ etiaz econuerso. sequitur ꝙ terre contrariantur illa tria. τ econuerso. τ breuiter omnia elementa τ omnia generabilia τ corruptibilia contrariantur sibi inuicem isto modo. τ sic multa vni. quia ergo quarta condictio sequitur ex tercia a destructione consequentis cui non inest quarta nec tercia.

Quinta autem condictio competit formis substantialibus vno modo. aliomodo non. nam si identitas susceptiui accipiatur pro identitate simpliciter τ entis in actu perfecto existentis. sic non competit: quia materia non habet idem esse perfectum sub diuersis formis. si autem accipiatur pro identitate substantiali quoquomodo sic compe it. quia materia vna numero in essentia manet sub vtraque forma. Sexta condictio si forme substantiales habēt medium non competit eis. quia vt arguebatur materia exuta vna forma immediate potest informari q̄cunque alia. nec oportet forsan trāsire per medium. Si autem diceret ꝙ forme substantiales sunt contrarie immediate tunc illa cōdictio nihil ad propositum. Secunda cōclusio sit ista. repugnantia formaruz subāliuz ē repugnantia contrarietatis large sumpte. hanc ostendo multipliciter. Primo ex p° d̄ generatione. capitulo de agere τ pati per totum. vbi dicitur ꝙ ignis τ aq̄ contrariantur. Preterea. ſo de ge. cap° primo. omnia autem mixta corpora vbi probat omnia elemēta concurrere ad generationez mixti dicitur sic. Aer autem τ ignis q̄niam contraria sunt terre τ aque. terra autem aeri. aqua autem igni. igitur contraria sunt vt conuenit substantiam substantie esse contrariam. ly vt videtur additio diminuens non distrahens omnino. Preterea. p° phi. dicitur ꝙ i genere sbē est vna prima contrarietas ad quā omnes reducuntur. Preterea. x. metha. cap. illo diuersum vero spetie. τc. ostendit Ari. a proposito ꝙ differentia secunduz speciem est differentia contrarietatis. τ vult ibi ꝙ diuerse species τ si conueniunt i genere contrariantur tamen propter differentias contrarias. Vnde ꝯcludit sic. Cōtrarietas igitur erit hec. palam autem τ ex inductionē. omnia namque diuiduntur per opposita. Et vult arguere sic. ꝙ cum diuisio specierum fit per opposita.

sicut omnis alia diuisio. vel est per ꝯdictoria. vel priuatiue opposita. ꝛ patet ꝙ non. quia in his alterum extremum nihil dicit positiuuȝ. due autem differentie opposite vtraque dicit naturam positiuam. nec ē ista diuisio per relatiue opposita. patet relinquitur ergo ꝙ per contraria. ꝛ palam est per inductionem. Respondetur ad omnes has ꝛ cosimiles auctoritetes. ꝙ Ari. loquitur ꝺ contrarietate vt reducitur ad priuationem ꝛ habituȝ: quatinus vna forma habet rationem priuationis respectu alterius quia habent se sicut perfectius ꝛ imperfectius.

Contra. Quia hoc nihil valet. nam priuatio nihil est formaliter. Due autem forme formaliter sunt aliquid positiuum. cum ergo forme opponantur aliam habent oppositionem formalem ꝗȝ eam que est secundum priuationem ꝛ habituȝ. Licet autem vna forma priuationem alterius includat. non tamen precise sed addit aliquid vltra.

Confirmatur. quia hoc modo ēt omnia opposita sunt opposita secundum priuationem ꝛ habitum aut secundum contradictionem. ꝑ quanto vnum extremum includit priuationem vel negationem alterius. Sȝ hoc improprie dicitur. sic enim non essent quattuor species oppositionis realiter distincte.

Preterea. due forme sbāles opponuntur. ergo aliqua specie oppositionis non alia vt patet discurrēdo. ergo contrarie opponuntur. Dices ꝙ forme substantiales non sunt opposite. sed disperate. Contra. quia si sic vel sunt disperate vt duo indiuidua eiusdem speciei. vel at disperata diuersorum specierum vel diuersorum generum. Non primum. quia nullus philosophorum diceret quin plus opponantur forma ignis ꝛ forma aque quam sortes ꝛ plato. Nec secunduȝ quia pl's opponūtur dicte forme quam sortes. ꝛ brunellus. Nec tercium quia plus opponuntur quam lapis ꝛ albedo ꝛ sic de alijs. Preterea ad principale contrariorum contrarie sunt cause. ex secundo de generatione. ꝛ tercio metha. Sed caliditas ꝛ frigiditas sunt cōtraria. vt dicitur in predicamētis. ergo ꝛ eorum cause sunt contrarie. iste cause sunt forme substantiales. quia materia cuȝ forma est causa accidentium ex primo phi. ergo ꝛc. Preterea. contrariorum motuum seu mutationū contrarij sunt termini. quia denominantur a terminis. ex qnto phi. Sed generatio ꝛ corruptio sunt ꝯtraria. ergo ꝛ eorum termini qui sunt forme substantiales generandi ꝛ corrumpendi. Sic ad questionem.

Ad argumenta alterius opinionis.

Ad primum. cum dicitur a cōtrario in contrarium peruenitur ꝑ medium. ꝛc. dicendum ꝙ maior est vera vbi forme habent medium. Sed forte posset dici ꝙ forme substantiales non habent medium. ꝛ sic argumentum nihil valet. Aliter dicitur ꝙ argumentum arguit de contrarietate stricte sumpta. Sic enim habet illam sertam condictionem ex qua arguit ista ratio.

Ad secundum nego minorem quia in substantia vere est motus modo pre exposito in precedente

dente questi'. ⁊ cum arguitur ꝙ in medio punctal illius motus materia eqliter haberet de forma ignis ⁊ de forma aque concedo illud. Pº enim veruʒ est in omni motu successiuo. Ad duo inconuenientia q̄ dicis sequi. Primum quod erit aliquod corpus quod non erit in aliqua specie determinata. Dico ꝙ hº non erit inconueniens. immo necessarium q̄ʒ diu est in fieri ⁊ fluxu. qd etia ʒ communiter conceditur d̄ embrione qui quousque habeat vltimam formam specificam puta animam non est in aliqua specie vel genere determinato. sed fluit ad speciem. Secundum quod dicis ꝙ ipsu ʒ non erit. ipsum. Dico ꝙ non sequit̄ immo eo modo est ipsu ʒ quo est. qr scilicet secundum quid ⁊ si non simpliciter. ignis ergo in puncto illo ƀʒ qd ē ipʒ ƀʒ qd ⁊ similiter aqua. sicut de scuto cuius media pars est alba ⁊ alia nigra loquitur Ari. primo elencorum ꝙ non est album nec nigrum simpliciter sed vtrumque secundum quid. Sic dicendum in ꝓposito. Ad tercium. Cum dicitur ꝙ forme substantiales non sunt circa idem sed diuersa. Dico ꝙ falsum est. quia materia circa quam sunt ⁊ si non sit idem susceptibile in esse specifico ⁊ formali vt est sub diuersis formis substantialium est tamē idem in esse essentiali proprio ⁊ entitatiuo: quia materia vna secundum essentiam est omnium formarum successiue. Ad confirmationem dicendum ꝙ in substantia dicitur mutatio a nō subiecto in subiectum. vel econuerso. a propriate. quin possit esse i qualibet specie mutationis sicut expositum est in questione precedenti.

Ad primum in oppositum

questionis. iam in simili argumento responsum est in corpore questionis. quia vere est motus in substantia modo predicto. Ad confirmationem. quinto phisi. ꝙ in substantia non est motus propter non esse contrarium. Dico ꝙ loquitur ibi d̄ substantia appropriate ꝙ in ea n̄ nō sit motus. ⁊ de contrarietate stricte sumpta que negata est esse in substātia. Ad secundum concessa maiore. cum dicitur in minori ꝙ rationale ⁊ irrationale non possunt esse circa idem. dicendum est ꝙ est falsū quia sunt circa eandem materiam primam. Nec valet. cum dicitur ꝙ sic aliq̄ʒdo ide ʒ homo pōt esse animal rationale. ⁊ aliq̄ʒdo animal irrationale. peccat. n. ꝑ falsam imaginationē. quasi ipse esset subiectū quodda ʒ terciu ʒ. ⁊ susceptibile vtriusque quod est falsum. Nam subiectum est denudatum abvtroque contrariorum nullu ʒ includens in sua ratione homo autem includit rationalitate ʒ in sua ratione qditatiua.

Ad quartum sic proceditur. ⁊ videtur ꝙ formalis distinctio. ⁊c̄. non fit ꝓpter plures formas. ⁊c̄. Nam si sic ergo manus mortua ⁊ viua non erunt equiuoce. cōsequēs est falsum vt patet ex septimo. metha. ⁊ quarto methaurorum. ergo ⁊ antecedens. ꝓbatio ꝯsequentie quia quecunque differunt realiter vno corrupto non est necessario reliquum corrumpi. Sed hoc posito forma tocius ⁊ forma partium essent realiter distincte. ergo corrupta forma communi puta anima vel quacunque alia potest manere propria forma manus ⁊ eadē que pris

¶Preterea. Ille forme sic distincte vel essent forme indiuidui vel speciei vel generis. Non indiuidui qꝛ animal ñ est indiuiduum vnum numero. non obstante partium pluralitate Nec sunt forme speciei. qꝛ tunc ideꝫ differret a se. Nec sunt forme generis qꝛ tunc vnum aial esset plura aialia qđ videt̃ absurdū.

¶Preterea. si sic ergo vnuꝫ ens essent plura entia. ꝯsequens ē falsuꝫ ergo ꝛ antecedens. ꝓbat̃ ꝯsequentia. qꝛ quelibet forma substantialis dat esse ꝛ facit ens. ergo plures plura. ¶Preterea. viuere viuentibus ē esse ex secūdo de aīa. ergo qđ non ꝑdit totuꝫ esse non ꝑdit totuꝫ viuere sꝫ ꝑ te aial mortuum non ꝑdit totū esse. cuꝫ remaneant forme organoruꝫ ergo non ꝑdit totuꝫ viuere. qđ est absurduꝫ. homo. n. mortuus nihil habet de esse viuere. aliter xp̄s ñ fuisset mortuus vere ꝛ ꝑfecte. qđ ē error. ¶Preterea ꝑtes organice aialis non habēt distinctam actualitateꝫ. ergo nec distinctas formas. antecedens patet. qꝛ ꝑtes sunt in potentia ñ in actu ex septimo phy. ꝓbatio ꝯsequentie qꝛ forma dat actuꝫ. gͦ que non habent distinctam actualitateꝫ nec distictas formas.

¶Ad oppositū arguit̃. Actio notificat formam. qꝛ forma dat esse ꝛ agere. gͦ diuerse actiones ꝛ specifice distincte arguūt formas specifice distinctas. Sed ꝑtes organine animalis habent oꝑationes specifice distinctas. gͦ ꝛ formas specifice distinctas. minor est euidens de se.

¶Preterea. distinctio organicarū ꝑtiuꝫ. vel est essentialis vel est accidentalis. Non accidentalis. qꝛ esseꝫ seꝑabilis. ꝛ posset non esse ꝛ ꝑtes ñ distinguerentur. gͦ est essentialis. ꝛ habetur propositum.

¶Respondeo ꝙ ista questio. Querit de formaꝝ pluralitate. supposito ꝙ sint plures forme in hoīe ad minus due. s. aīa rationalis ꝛ fōma cōporis mixti qđ hic teneo quasi ꝓ fidei ꝯstantia ꝛ veritate. de alijs ab homine est querenduꝫ. An in omni viuo alio ab homine sit aliqua forma substantialis preter animaꝫ qua viuit. Secundo de proposito. Vtꝝ talis distinctio ꝑtium organicaruꝫ sit ꝑ formas specifice distinctas. ¶Quantuꝫ ad primum dicit̃ a multis ꝙ non. ꝛ ꝓbatur sic

1 pͦ. vniꝰ generatiōis est vnuꝰ terminus numero. sꝫ generatio cuiuslibꝫ viui alterius ab homine est tantum vnū numero. gͦ vna erit tantuꝫ numero forma. maior pꝫ ex q̄nto phi. qꝛ vnius motus vnus est terminus ꝛ hoc ꝓportionaliter. Si genere. genere. Si specie. specie. Si numero

2 numero. ¶Preterea. iste plures forme si essent aut educerentur de vna potentia materie aut de diuersis. Non de eadē. Tuꝫ qꝛ comē. xi. metha. vult ꝙ numerus potētiaruꝫ in materia est secunduꝫ numeꝝ speciēꝝ. ꝛ ita iste due forme haberent esse eiusdeꝫ speciei. Sꝫ impossibile ē esse duas tales simul in eodē. Tuꝫ qꝛ sequtur etiaꝫ ex hͦ ꝙ iste due forme ꝑficerent materiā secunduꝫ eandeꝫ potentiaꝫ. ꝛ sic duo actus essent eiusdeꝫ potentie qđ est cōtra philosophuꝫ. tercio phisi. qꝛ posse egrotare ꝛ posse sanari distinguntur sicut ꝛ actus ad quos sunt. Sed actus sanandi ꝛ egrotandi non sunt ideꝫ actꝰ ergo nec posse hoc ꝛ illud sunt vna pontentia. Non potest dici ꝙ educantur de diuersis potentiis materie. Tuꝫ qꝛ ille potentie inessent materie sine ordine ꝛ ꝑ consequens forme quod est impossibile

ſcilicet duas formas eſſe in eodē ſi
ne ordine. tū qꝛ tunc mā vt eſt termi
nus a quo icluderet plures mutati-
ones ⁊ eſſet ens ꝑ accidens. qꝛ plu-
reſ potentias includēs. Sꝫ de ente
ꝑ accidens. non generatur ens. niſi
ꝑ accidens. ergo non generatᷣ niſi
ens ꝑ accidens. Preterea. vnius 3
entis non ē niſi vnuꝫ eē, ⁊ vnuꝫ eē
ē ab vna forma. Preterea. inter 4
formaꝫ ſubſtancialeꝫ ⁊ accidenta-
leꝫ ē triplex differētia. Prima. qꝛ
ſubſtantialis dat eē ſimpliciter.
Accidentalis dat eē ſecundum qd.
Secunda qꝛ ſubſtantialis aduenit
enti in potentia ſimpliciter. ſꝫ acci
dentalis enti in actu ſimpliciter.
Tercia eſt qꝛ ſubſtantie ē generatio
ſimpliciter. qꝛ tranſitᷣ de potentia
ſimpliciter ad eſſe ſimpliciter. Ac-
cidentalis auteꝫ forme ē generatio
ſecunduꝫ qd. Sꝫ ſi vna forma ſub-
ſtantialis poſſet ſeq aliam formam
ſubſtantialē in eodeꝫ. nō eſſent iſte
due ſubſtantiales. Nam ſecunda ñ
daret eē ſimpliciter ⁊ adueniret en
ti ſimpliciter. ⁊ ꝑ ꝯſequens eius eſ
ſet generatio ſꝫ qd. Et hoc vltimū
patet. qꝛ generatio non ē motus.
ex qnto phi. quod ꝓbat ibi Ari. du
plici ratione. Tuꝫ. qꝛ quod generatᷣ
non ē. Tum qꝛ quod generatur nō
ē in loco. Illud autē quod mouetᷣ
⁊ eſt. ⁊ ē in loco. ⁊ ſic generatio nō
ē motus. ⁊ tamē vtrumqꝫ iſtoꝝ eēt
reſpectu ſecunde forme ſubſtantia
lis. ꝛꝑ primam. qꝛ ꝓpter primam
ſubiectum eſſet ſimpliciter. ⁊ eſſet i
loco. Preterea. ad principale. qꝫ 5.
do a diuerſis formis accipitur pre-
dicatio vel ille forme non ſunt per
ſe ordinate. vel ſunt ꝑſe ordinate.
Si primuꝫ ē ꝑdicatio ꝑ accidenſ.
vt homo ē albus. ſi ſecunduꝫ ē pre-
dicatio ꝑſe. ſecundoᵒ vt ſuꝑficies ē
alba. vel ſuꝑficiatum eſt album. gᵒ

ſi genus accipiatur ab vna forma
⁊ ſpecies ab alia. quod oportet di-
cere ponentibus plures formas in
aliquo viuo. ſeqtur ꝙ predicatio ge
neris de viuo nō erit ꝑſe primo mō.
quod manifeſte eſt falſum. Prete
6 rea. pluralitas non eſt ſine neceſſi
tate ponenda ſecundum Ari. prio
phi. contra anaxago. Sed non eſt
neceſſarium ponere illas plures
formas qꝛ perfectior continet im-
perfectiorem virtualiter ſicut te-
tragonum trigonum. ex ſecundo ꝺ
anima. ergo non eſt ponenda plu-
ralitas formarum. quia vna perfec
tior poſſet. facere qꝺ facerent due.

Sed contra iſtam opinionē.
Arguitᷣ multipliciter. Primo ſic.
Impoſſibile eſt eundem effectuꝫ
1 eſſe realiter a quibuſcunqꝫ ⁊ quan-
tuncunqꝫ diuerſis agentibus. Sꝫ
a quocunqꝫ ⁊ qualitercunqꝫ corrū
patur corpus viuuꝫ. dum modo nō
ſtatim reſoluatur in elementa ſem-
per producitur ideꝫ cadauer. ⁊ eiuſ
dem racionis vt patet ad ſenſum.
Sed idem non poteſt eſſe terminus
actionis huius ⁊ illius agentis. er
go non eſt aqd nouiter ꝓductum ꝑ
actioneꝫ corruptiuaꝫ corporis ani
mati. ſꝫ eſt derelictum. Sed illud ꝺ
relictum habet aliquam formam.
ergo prius habuit duas. ſ. quando
7 viuebat. Confirmatur minor ra
tionis. qꝛ bos ſiue ꝑ cultelluꝫ ſiue
ꝑ ſumerſioneꝫ: ſiue ꝑ ſuffocationē
⁊ qnouis alio modo corrumpatur
ſemper derelinquitur idem cadauer
⁊ eiuſdeꝫ bouis: corrumpentia aūt
hec ⁊ illa ñ ſunt nata inducere ean
deꝫ formaꝫ in ſubiecto ſine altera-
tiōe preuia. gᵒ manet ideꝫ cadauer
bouis per eandem aliquam formaꝫ

que prius. ¶ Preterea. Anima est actus corporis phisici. secundo de anima sed si in re animata non esset nisi vna forma. anima non esset corporis actus sed materie. quia illa vna forma esset anima. ergo oportet dare aliam precedentem. ¶ Respondet quod anima est forma perfectior et continet imperfectiorem. que est forma mixti seu corporis. vt tetragonum continet trigonum. Anima ergo potest considerari dupliciter. vno modo inquantum anima. alio modo inquantum continet et supplet formam mixti. ¶ Primo modo anima est actus corporis mixti: quia presupponit se ipsum vt supplet formam mixti. Secundo autem modo quia nihil presupponit aliud a materia sic anima debet dici actus matarie. non actus corporis. ¶ Contra. verba sunt verba Nam anima propter istam continentiam virtualem vel habet in se aliquam distinctionem realem. vel non sed est eque simplex. si sic ergo forma nobilior non est simplitior nec eque simplex quod est absurdum quia forma quanto nobilior tanto simplicior. tunc etiam habetur propositum. quia tali forme ex parte susceptiui perfectibilis non respondet nisi prima materia per te. ¶ Preterea. ista que distinguntur sint. a. et b. vel ipsum. a. tenet se ex parte informantis. vel ex parte informabilis. Si ex parte informabilis. ergo erit alia forma ab ipso. b. et sic habetur propositum. si ex parte informantis. ergo ex parte informabilis non respondebit nisi materia. et sic anima est actus materie non corporis Ista ergo fuga nulla est. ¶ Si dicatur quod forma per illam continentiam virtualem est eque simplex. ergo vt prius erit actus materie non corporis

¶ Preterea. ad principale. Nullum accidens potest fundari in materia sine aliqua forma substantiali. Nam materia cum forma sunt causa omnium accidentium. ex primo phy. et in vnoquoque viuo cum est mortuum remanent eadem accidentia numero que prius. ergo aliqua forma eadem numero que prius. non anima vt patet quia mortuum est. ergo aliqua alia. et habetur propositum. probatio minoris quia non est dare vnde illa accidentia nouiter producantur in illo subiecto. et sine alteratione precedente. ponatur quod in instanti viuum violenter vel naturaliter moriatur. ¶ Teneo ergo quod in quocunque animato necesse est ponere aliquam formam: qua corpus est corpus que est forma corporis mixti aliam ab illa qua est animatum. Non intendo de illa qua est corpus. idest indiuiduum corporis quod non est genus. quia vnumquodque per formam propriam et vltimam est indiuiduum corporis quod est genus: sed de forma qua est corpus vt corpus dicit partem indiuidui. secundum quam non est indiuiduum corporis primo nec indiuiduum substantie vel species sed est tantum in genere per reductionem.

Opinio Joannis Andree.

¶ Nec rationes alterius op. concludunt. ¶ Ad primam que ex vnitate generationis procedit. Dico quod minor est falsa. immo cuiuslibet viui sunt saltem due generationes ad duas formas terminate. et est etiam a diuersis agentibus hec et illa. Vel aliter quod est vna generatio in comparatione ad vltimam formam: sed sunt multe partiales precedentes se

ordine temporis vel nature. Ad
2 secundam cum dicitur. q vel educa[n]
tur de vna potentia materie vel de
diuersis. dicendu[m] q potest dari vtr[um]
que. et cum probatur q non de ea-
dem. Primo per comen. xi. meta.
dicendum q loquitur de potentia
vt est differentia entis. que est pote[n]-
tia obiectiua. et verum est q nume-
rus potentiarum obuiarum est se-
cundum numerum specierum. Sed
tunc nihil habes. quia hic loquimur
de potentia subiectiua a qua forma
dicitur educi. Secundo cum proba
tur. quia tunc essent duo actus eius
dem potentie. dico quod verum est
q sunt eiusdem potentie fundame[n]-
taliter et eiusdem potentie subiecti-
ue et receptiue que est eadem contra
riorum. ex primo phi. et alibi freque[n]-
ter. Ad illud tercio phi. q posse e-
grotare et posse sanare. etc. dico q
loquitur de potentia obiectia vel
subiectiua quantum ad respectum
potentialitatis. et potentia sic ac-
cepta vtique multiplicatur secun-
dum pluralitatem actuum ad quos
est. Potest etiam dari sm. s. q iste
due forme educantur de diuersis po
tentijs materie. Cum autem dicis
Primo q ille potentie inessent ma
terie sine ordine. Dico q falsum e[st].
immo sicut subiectum respectu plu
rium passionum omnes respicit se-
cundum ordinem quemdam Sic et
materia habet plures potentias or
dinate vel aliter q licet ille plures
potentie essent sine ordine respectu
fundamenti no[n] tamen respectu ter
minorum. sicut de duabus relatio-
nibus que possunt esse in eode[m] fun
damento sine ordine quantum e[st] ex
parte fundamenti. licet ordinate i
sint in comparatione ad terminos
diuersos. forme igitur due essent in
eodem viuo secundum quendam or
dinem dato q a diuersis potentijs
materie educantur. Cum dicis se-
cundo q tunc terminus a quo esset
ens per accidens. dico q non sequi
tur. quia licet plures potentie quas
materia includit accidant inter se
non tamen habens eas erit ens per
accidens. licet enim ex igne genere
tur aqua et aer. et est in potentia ad
vtrunque ignis tamen non erit ens
per accide[n]s. in ratione termini nec
subiecti. quia licet ille potentie ac-
cidant inter se non tamen propter
hoc habens erit ens per accidens
3 Ad tercium cum dicitur q vnum
esse est ab vna forma. Dico q falsu[m]
est. quod ostendo sic. quia sicut ens
et vnum diuiditur per simplex et co[m]-
positum. sic et esse. ergo sicut ens co[m]
positum est vnum includens multa
entia particularia vel parcialia.
sic vnu[m] esse compositi includit plu
ra esse parcialia. Cum enim essen-
tia et esse sint idem quomodo essen-
tia erit compossita et non esse. Vel
aliter propter contentiosos potest
dici q vnum esse totale vltimum et
specificum est ab vna forma et spe-
cifica vltima. et sic tale compositu[m]
diuiditur in duo. s. in actum propri
um que est forma vltima. et in pote[n]-
tiam propriam que includit prima[m]
materiam cum omnibus formis p[re]
4 cedentibus. Ad quartum dicendu[m]
q non obstante pluralitate forma
rum substantialium possunt salua-
ri iste tres differentie inter formam
substantialem et accidentale. cu[m] ar
guitur q prima non quia secunda
forma non daret esse simpliciter. di
co q falsum est. Esse enim simplici
ter potest sumi dupliciter secundu[m]
Ari. Primo de generatione. vno-
modo vt diuisum contra nihil. et sic
omnis forma quecunque sit dat es-
se simpliciter. Alio modo vt est diui

sum contra esse accidentale. ꝛ secū-
duȝ quid. ꝛ sic omnis forma substā-
tialis dat esse simpliciter. ꝛ sic secū-
da sicut prima ꝛ quelibet alia si es-
sent mille. Cum arguitur ꝙ secun-
da non. qꝛ secunda forma adueni-
ret enti simpliciter. dico ꝙ verum ē
simpliciter respectu prime forme
iā preexistētis sed nꝰoius adueni-
ret enti in potētia aliud esse simpli
citer. quod est per secundam formā
ꝛ per consequens generatio secun-
de forme est generatio simpliciter
non secundum quid. Ad probatio-
nem huius vl'ti. cum dicitur ꝙ ge-
neratio non ē motus. quomodo hꝰ
sit intelligendum dictum est in que
stione precedenti. sed ad probatio-
nes que videntur facere contra hoc
Ad primam cum dicitur ꝙ genera 1
tur non est. ꝛc. dico ꝙ ly non esse ca
pitur priuatiue ꝛ sensus quod ge-
neratur. i. subicitur generationi ca
ret esse simpliciter. non sic quod mo
uetur. si arguas ergo quod genera-
tur sbie nullam formam substantia
lem habet que dat esse simpliciter.
Dico ꝙ facis fl'aȝ consequentiam.
potest enim habere esse simpliciter
per vnam formam ꝛ carere per ali-
am. ad secundam probationem. cuȝ 2
dicitur quod generatur nō est in lo
co. ꝛc. dico sic esse intelligenduȝ ꝙ
sbūȝ generationis non est in loco ꝑ
aliquid quod sbicitur generationi.
vel quod ꝑ generationē acquiritur
qꝛ illud ē sola subā. que ꝺ se non ha
bet vt sit ī loco. lȝ cōcōittetur sbūȝ
generatiōis q̄ntitas. ꝛ respectu hu
ius sit in loco. non sic de alijs mu-
tatiōibꝰ q̄ omnes videnť suppone
aliquā q̄ntitatē in sbō ratione cuiꝰ
illud qꝺ mouetꝛ ē in loco. ꝛ ꝑ tanto
dicitur non ēe in loco qꝺ generaꝛ.
Ad quintaȝ que procedit de predi- 5
catione sumpta a diuersis formis.
Respondeo ꝙ non pꝛ cōcludit nisi
ꝙ predicatuȝ sumptuȝ a forma po
steriori non predicatur de illo ꝑse
quod accipiatꝛ a forma priori. sicut
patet in exēplis positis. homo albꝰ
superficiatuȝ. coloratum. sic nec ista
ē ꝑse alꝛ est homo. Contra nec econ-
uerso ista ē ꝑse coloratum ē superfi-
cies. Respōdeo. accipiendo q̄ preci
se sumunt a forma priori ꝛ a poste
riori non predicanť ꝺse mutuo ꝛ sic
genus de drā non predicaꝛ nec ecō-
uerso. spēs āt includit ipsuȝ genus
ꝛ drā non. ꝛ sic pōt genus de spē ꝑ
6 dicari. Ad sextaȝ dicēduȝ ꝙ plures
formas ponere ē necessitas vitan-
de ꝯdictionis. que ē maxima neces-
sitas. qꝛ. n. nisi forma anime manē
te corpus maneret idē qꝺ prius: vt
preostensuȝ ē. ꝑ necessitatē oportet
ponere formā q̄ corpus ē corpus. a-
liaȝ ab illa que ē anima que ē corꝰ
animatuȝ. aliter eēt corꝰ ꝛ nō corꝰ

Quantum ad secundum di-
cunt quidaȝ ꝙ non. Modus ponē
di ē iste ꝙ in bruto vel viuo quocū- Opio alia fuerieta
ꝙ esto ꝙ eēt aliqua forma alia mi-
xti precedēs animaȝ: illa ē vna rea
liter. ſȝ plures virtualiter. ꝯtinens
plures ꝑfectiones ſȝ quas ꝯstituit
diuersa organa q̄ sunt principia in
ꝑfecta ꝛ remota diuersaꝝ opationū
q̄re ē vlterius si anima ꝯtinet talē
formaȝ mixti n̄ oȝ ponere ꝑter vnā
formaȝ. s. animaȝ sic diuersaꝝ opa-
tionuȝ ꝛ ꝑfectionuȝ virtualꝛ ꝯten-
tiuaȝ. Arguitꝛ āt multiplꝛ ꝑ ista
opi. pᵒ qꝛ pluraritas nō ē ponēda
sine necessitate. ſȝ hic nulla ē neces
sitas ponēdi tales formas plꝛes cuȝ
vna ꝑfecta forma possit quicqd illꝛ
plꝛes quaꝝ ē virtualꝛ ꝯtētiua. ꝑ hꝰ

Et faciunt rões oẽs prime opĩ. pri/
mi articuli. Preterea sic maior 2
di⁹ appet in operationibus et aliis
correspondentibus organis inquã
tum animata sunt quam inq̃ntum
mixta. vt patet de videre et audire et
huiusmodi Sed propter illa3 diuer
sitatem non ponuntur multe speci
ales forme integrantes vnam ani/
mam sensitiuam. ergo nec oportet
ponere illam diuersitate3 in forma
mixti. Preterea ex duobus enti 3
bus in actu non fit vnu3. ex. vij. me
tha. quia duo actus cõstituunt duo
in actu. sed plures forme sunt plu/
res actus: quia forma est actus. er/
go animal non esset vnum in actu.
quod est falsum. Preterea. diuer 4
sa specie non continuantur: sed ani
mal est vnum continuum. ergo nõ
constat ex partibus specifice distin
ctis. maior probatur. quia que illa
rum formarum perficeret materi/
am que esset ratio continuandi. nõ
videtur posse dici. Preterea ex 5
duobus distinctis numero non fit
vnum numero. patet. g° mľtomin⁹
specie distinctis que magis differũt
Preterea. diuiso vermine vtraq3 6
pars viuit. patet. aut ergo est ani/
ma vnius speciei in vtraque parte
vel alterius speciei. si primum ergo
in toto erat vna specie. si secundu3
ergo vnus vermis diuisus erit mul/
ta animalia secundum speciem. qđ
non videtur. Preterea sicut ali/ 7
quid est ens ita est vnum. ergo per/
fectius ens est perfectius vnum. s3
animal est perfectius ens quam i/
gnis. ergo est perfectius vnum. qđ
non uidetur si animal tot formas
habet. et ignis non nisi vnam.
Preterea. quelibet forma sub/ 8
stantialis cum materia sua consti/
tuunt suppositum de genere subẽ.
ergo animal vnum esset plura sup/
posita si tot haberet formas sub/
stantiales specifice distinctas. sic
enim arguitur contra ponentes ele
menta secundum suas formas per/
fectas vel in perfectas remanere in
mixto quia tunc mixtum esset plu/
ra supposita.

Alia est opinio tenens ptem
affirmatiuam pro qua sic arguitur
pars aliqua animalis potest separa
ri ab animali sine generatione sed
non manet in actu post separatio/
nem per formam totius. patet. er/
go per formam propriam quam ha
bebat prius. maior patet ad sensu3
vt si os extrahatur de corpore ani/
malis. nec potest dici q̃ forma no/
ua generetur. quia ita subito sicut
potest esse illa abscisio. puta si fit in
instanti non posset ab agente na/
turali noua forma introduci sine
alteratione precedente. Si dicas q̃
forma diuiditur sicut in animali/
bus annulosis. Contra. quia os
non viuit seperatum. ergo non ha/
bet formam animati. nec partem
eius. dices q̃ habet partem mixti
que non est anima. Contra. quia
diuerse mixtiones sunt in diuer/
sis partibus que non videtur esse
ab eadem forma mixti sed ab illa et
alia saltem partiali. Preterea.
vna forma mixti numero non vide
tur posse informare materiam dis/
positam contrariis et repugnanti/
bus mixtionibus. sed in corpore
animali sunt tales mixtiones. Ex
primo de anima. et patet. quia cere/
brum est frigidum. cor autem cali/
dum. ergo etc. Preterea. secun/
dum viam Aristo. libro de anima/
libus. cor animalis etiam prius
tempore generatur quam alie par/
tes animalis. et sic est assignare

multas mutationes completas. vnam ante aliam in generatione animalis terminatas ad plures formas: ergo &c. Si dicas quod non generatur nisi vna forma mixti. sequitur quod generatio animalis erit vnus prolixissimus. et multe mutationes conuenienter se habentes ad vnam formam terminate. quorum vtrunque est falsum. et secundum specialiter quia plurium mutationum numero plures sunt forme terminantes. Est autem vnum dubium a qua forma habet animal vnitatem Est ne sicut aceruus. Respondeo quod non: sed habet vnitatem a forma mixti: vel a forma animati: que est vltima et specifica sed magis videtur quod a forma mixti. propter vnitatem cadaueris seruandam corrupta anima vel separata. Contra. Vnius perfectionis est vnum perfectibile per suppositum: ita quod vnitas perfectibilis presupponitur vnitati perfectionis: nec est ab ea: sed talem vnitatem non potes dare in perfectibili precedentem forma mixti. quia iam videtur aceruus vel cumulus quidam. Confirmatur quia sequendo illam viam non posset improbari quod totius vniuersi non sit nisi vna forma communis vel quorumcunque disperatorum. Respondeo ad primum quod partes ille materiales non habent tantam vnitatem quantam habent postea a forma. Dico ergo quod sufficit vnitas ordinis in illis partibus. scilicet quod materia cum illis formis pluribus ordinetur ad formam illam communem aliqualiter illimitatam vt ad actum adequatum respectu cuius nulla earum seorsum accepta esset in potentia adequata. Ad confirmationem dicendum quod non est simile. Operatio enim arguit formam. vbi ergo videmus vltra proprias operationes correspondentes partibus secundum proprias formas. aliquam communem: sicut in animali est sentire: ibi necessario arguitur aliqua forma communis actuans omnes partes communiter. In toto autem vniuerso hoc apparet. Que enim sit operatio ignis ignire aut que operatio communis ignis et aque et sic de alijs non videmus. Dico ergo ad questionem quod in quolibet viuo preter formam animati est alia forma corporis et mixti. et preter has que sunt communes toti animali vel viuo. sunt alie partiales specifice distincte. tot quot organa distincta. Conclusio Jo Andree

Nec rationes alterius cogunt

1 Ad primum dico quod ponere istas plures formas est necessitas uitande contradictionis. Nam aliter posset separata sine generatione vt prima racio procedit simul esset et non esset cum esse non possit sine propria forma. 2 Ad secundum cum dicitur de maiori distinctione apparente in organis in quantum animata sunt. &c. dicendum quod non est simile hic et ibi. quia ibi non apparet necessitas. sicut hic ponendi tales pluras formas. 3 Ad tercium cum dicit quod ex duobus entibus in actu non fit vnum. dico quod verum est quando sunt in actibus vltimatis et non carent perfectiori actualitate. sed non est sic in proposito. Nam omnia precedentia sunt in potentia respectu forme communis et perfectioris. 4 Ad quartum: Cum dicitur quod diuersa spetie

non continuantur. hoc apparet ma
nifeste falsum. Nam manus arida
ↄtinuatur corpori viuo aialis et ramꝰ
siccus ramo viuo in arbore. cũ tamẽ
mortuũ et viuũ specifice distinguãtur
¶ Et cum dicitur ꝙ animal ẽ vnũ
contiuum. Dico ꝙ non est vere con
tinuuꝫ quia eius non est necessario
vnus motus. quia potest moueri ma-
nus pede quiescente. sed medium in
ter contiguum et continuum. ¶ Et
cum queris que forma esset ratio ↄ
tinuandi. dico ꝙ forma communis
que est alia ab istis. Ad quintum 5
cum dicitur ꝙ ex duobus numero. etc.
Nego consequentiam. quia quan-
to aliqua sunt magis vnum vnita-
te identitatis tanto minus nata sũt
vniri ad constituendum vnuꝫ perse
vt ostensuꝫ fuit in ques. de materia
superius. Ad sextum. quod pro- 6
cedit de verme diuiso. etc. Dico ꝙ par
tes ille diuise habent animam vni-
us speciei. sed si forsan habent or-
gana distincta habent formas di-
stinctas preter communem que nõ
sunt forme animati. nec per conse-
quens erit plura animalia. Ad 7
septimam dico ꝙ compositum ẽ ve
rius vnum et perfectius sed non est
indiuisibilius. duplex est enim vni-
tas. scilicet perfectionis et indiuisibilita-
tis. ¶ Et cum dicis ꝙ animal non es
set perfectiꝰ ens quam ignis si tot ha-
beret formas. Dico ꝙ falsum est.
quia maior vnitas non semper est
magis simplex. Ad vltimaꝫ que 8
procedit de suppositis. Dico ꝙ in
eodem esse plura supposita et in po
tentia vt sunt partes in composito
et secundum aliam et aliam partem
materie. non est inconueniens sicut
est in proposito. Sed bene argumẽ
tum procedit contra illam opinio-
nem de mixtione. quia cum quelibꝫ
pars mixti sit mixta in qualibet par
te materie mixti essent quatuor sup
posita. et quatuor forme quarũ nul
la ad aliam ordinaretur vt perfec-
tibilis per eam. non sic in proposi-
to. sicut patet ex predictis. ¶ Ad pri
cipales in oppositum. ad primum
cum infertur ꝙ manus mortua nõ
esset manus equiuoce cum viua. di
co ꝙ manus potest dupliciter con-
siderari vel manus vt manꝰ vel ma
nus vt est organum officiosum ad
exercendum opus vite. vt est de ocu
lo et alijs similiter. Si primo modo
sic dico ꝙ est manus vniuoce quamdiu
manet sub forma manus. Si secun
do modo sic est manus equiuoce. quia
sine anima non potest exercere opꝰ
vite. sicut nec oculus videre. et sic in
telligitur illud quarti metheaurorũ
et septimi meta. sed nihil cõtra nos
¶ Ad secundum cum dicitur ꝙ ille
forme vel essent forme indiuidui et
c. dicendum ꝙ si detur totum illud
et quodlibet nihil concluditur. Cuꝫ
dicitur ꝙ si sunt forme indiuidui ꝙ
animal non esset vnum indiuiduuꝫ
diceretur ꝙ animal est vnum indi-
uiduum actu. Sed plura in poten-
tia. sicut partes sunt in potentia in
toto. Si detur etiam ꝙ sit partes
speciei id est distincte secundum spe
ciem. non sequitur ꝙ idem differat
a se spetie. quia animal non habet
esse specificum nisi a forma vltima
que est vna Si detur etiam ꝙ sint
forme generis. non sequitur ꝙ vnũ
animal sit plura animalia: quia nõ
omnes iste forme sunt anime. et esto
ꝙ sic. esset vnum animal in actu et
plura in potentia. sicut patet de a-
nimalibus annulolosis. ¶ Ad ter-
cium. Cum dicitur ergo vnum ens

esset plura entia. Concedo si vnum & plura accipiantur difformiter. scilicet q vnum ens in actu sit plura in potentia. Et cum dicitur q quelibet forma dat esse & facit ens. ergo plures plura. Dico q plures forme sic accepte in eodem animali faciunt plura entia parcialia & in potentia. Sed vnum compositum in actu. Et hoc nullum est inconueniens. Ad quartum cum dicitur. q viuere viuentibus est esse. verum est sed non quodlibet esse. Et cum subditur. ergo quod non perdit totum esse nec totum viuere. Concedo si vniformiter dicatur. Vlterius cu dicitur q animal mortuu non perdit totum esse. Dico q perdit totum esse viuum. sed non totum esse corporis. & sic nihil sequitur contra me. Ad vltimum cum dicitur q partes organice animalis non habent distinctam actualitatem.

Dico q verum est actualiter: sicut procedit probatio. sed bene habent distinctã potentialiter. eo mõ quo sunt in toto.

D quintum sic procedítur & videtur q in quiditate forme accidẽtalis nõ sit dare veros gradus itrinsecos essentiales secundum quos ipsa possit suscipere distinctionem intrinsecam secundum magis & minus.

Nam secundum auctorem sex principiorum forma est in simplici & inuariabili essentia consistens. Preterea. octauo metaphi. forme sunt vt numeri. & sicut numerus stat in indiuisibili. ita q nihil potest sibi addi vel diminui quin mutet spetiem sicut est de forma. & per consequens non habet gradus. Preterea. iste gradus additus vel pertinet ad quiditatem specificam forme vel non. si sic. ergo albedo remissa non erit pfecte i specie albedinis. quod ẽ falsum. Si non. ergo albedo intensa erit vnum per accidens. quia includeret gradum qui non pertinet ad essentiam eius. Item species non diceret totam essentiam indiuidui. cum ille gradus non pertineret ad speciem. Preterea. omnis differentia formalis est specifica ex decimo methaphy. sed si forma haberet tales gradus. inter magis & minus eiusdem forme esset differentia formalis. ergo specifica quod ẽ falsum. Preterea. si sit albedo intẽsior erit compositior. & per consequens imperfectior. consequens est euidenter falsum. ergo & antecedẽs probatio. consequentie. quia informis quanto compositior tanto imperfectior. Preterea si sic. ergo vna albedo erit magis albedo quã alia. consequens est falsu. ergo antecedens. consequentia patet. quia tunc vna albedo habebit aliquem gradum quem non habet alia. ergo erit magis albedo. videtur. Preterea. gradus contingentes non sunt essentiales. Sed gradus secundum quos forma suscipit magis & minus sunt contingentes. quod patet. quia aliter nunqua forma posset variari secundum magis & minus. ergo non sunt essentiales.

Ad oppositum arguitur.

Impossibile est aliquam formam communicare se alicui secundum magis & minus nisi in sua essentia habeat gradus. Aliter secundum eundem gradum participaretur a quocunque subiecto. sed forma accidentalis cõicat se alicui secundum magis & minus idest subiecto. patet. ergo in sua essentia habet gra-

dus. Preterea. motus ad formã habet huiusmodi grad⁹. ergo ꝛ forma ad quam est. antecedens patet. quia motus est quidam fluxus ab imperfecto ad perfectum. consequentia patet. quia sunt idē. secundū commē. tercio phi. qꝛ mot⁹ ē forā fluēs.

Respondeo in ista questione. Sic procedaȝ pro recitatione ꝛ improbatione quarundam opinionū conclusiones aliquas declarabo. Secundo ad questionnem aliter respondebimus. quantum ad primuȝ ostendaȝ sex conclusiones. Prima conclusio sit ista. maioritas ꝛ minoritas extensiua subiecti vel forme vel vtriusque non est causa suscipiēdi magis ꝛ minus. Hanc ostendo sic. quia tunc equus albus esset albior margarita. quod est falsum. Preterea. si sic subā maior esset magis substantia vt vir esset magis homo q̄ȝ puer. quod non oportet ratione illius maioritatis. esto ꝙ in sbā sit magis ꝛ minus. sed est aliunde. Preterea. si sic. tunc quantitas ꝛ figure conuenientes quanto essent maiores tanto essent magis quod est falsum. quia q̄titas non suscipit magis ꝛ minus. nec figura. Iteȝ quadratuȝ auctum per appositionem gnomonis esset magis quadratum. cuius oppositum dicit Ari. in predicamentis. creuit quidem sed alteratum non est. nec per consequens habet magis. Ex hoc concluditur correlarium ꝙ opinio que ponit istam esse causam suscipiendi magis ꝛ minus est falsa. Secunda conclusio sit ista. ꝙ approximatio ꝛ remotio a suo contrario nō est causa suscipiendi magis ꝛ min⁹ hanc ostēdo sic. quia si sic ergo vbi nullum est contrarium ibi non esset magis ꝛ minus. consequens est falsuȝ. ergo antecedens consequentia patet. ꝛ falsitas consequentis. probatur. Tuȝ. qꝛ lumen in medio pōt esse secundum magis ꝛ minus ꝛ tamen in medio nullum est contrariū luminis. Tuȝ. qꝛ candē virtutē possunt diuersi ꝑticipare secunduȝ magis ꝛ minus non ꝑticipando aliq̄d de vitio opposito. puta tem̄pantiā vel aliā virtuteȝ. Tuȝ qꝛ in statu innocentie secunduȝ magis ꝛ minus fuisset gratia in diuersis. vbi tamē nulluȝ fuisset ꝯtrariuȝ peccatum. ꝛ patet expresse in beatis. Tuȝ qꝛ in in predicamento habitus. vbi secūdum auctoreȝ sex principioꝝ nullū est ꝯtrariuȝ. ꝛ tamen secunduȝ eundeȝ habitus suscipit magis ꝛ min⁹ quia armatioꝛ ē eques pedite. Preterea. ad principale accipiatur albedo ꝑmixta fiat intensioꝛ ꝛ ꝑfectioꝛ ꝛ tollatᷓ nigredo Tunc sic. aut ista albedo intenditᷓ ꝑ aduentū alicuius positiui. vel tantuȝ ꝑ remotioneȝ ingredinis. Si primum habetᷓ ꝓposituȝ. Si secunduȝ. Cōtra. qꝛ nullius effectus positiui pōt esse causa priuatiua. Sed intendi ē effectus posterius. pȝ. Ammotio āt ingredinis est tantuȝ causa priuatiua ergo illa ammotio non pōt esse causa istius intensionis. Confirmatur. qꝛ motus denominatᷓ a termino ad queȝ. ex q̄nto phi. Sȝ illa intensio albedinis est dealbatio. ex codeȝ q̄nto. ergo terminus eius est aliqua albedo. ꝛ ꝑ conseques non ammotio vel seꝑatio nigredinis. Ex hoc concluditur correlarie ꝙ opinio. que dicit taleȝ esse causaȝ ipsius magis ꝛ minus. est falsa. Tercia conclusio sit ista Accessus ꝛ recessus ad impositioneȝ nominis nō ē causa suscipiēdi magis ꝛ mi⁹. hāc ꝓbo sic. qꝛ si sic. g° nihil erit albū albedine nisi sit albissimum. conse-

quens ē falsū. qr. tunc albū remissum non esset albū. ꝯsequentia. pz. qr cui conuenit significatū nominis non ꝯuenit ipsum nomen. Si ergo albū imponitur ad significādū albedinē in vltimo gradu. nil erit albū nisi sit albissimū in vltimo gradu. Ex hoc concluditur correlariū ꝙ opi. ser principi. que hoc dicit est falsa. nisi forte exponatur et excusetur ꝙ impositio nominis imponitur ad puritatē forme. Sz hoc est idē qḋ prius. qr si sic nihil erit albū nisi sit purū albū. Quarta conclusio sit ista. forma accidentalis non suscipit magis et minus secundū dispositione subiecti vel in subiecto. vel secundū esse in subiecto. remanente eius essentia imutata. Hanc ostendo sic. qr illud esse vl' dispositio vel est idē cū essentia forme vel non. Si idē habet̄ ꝓpositū qr cū ista dispositio sit maior et minor. ergo et essentia forme cui ponit̄ esse idē: Si non idē. quero de illo. Utrū secundū essentiā suā suscipit magis et minus. vel non. Si sic habet̄ ꝓpositū. Si non ergo ē ꝓcessus in infinitū. Respondet̄ ꝙ nulla est dispositio vna in subiecto que intendit̄ et remittit̄. sz diuersa i diuersis et secundum vnā inheret illa forma vni subiecto et fz aliā alteri. ita ꝙ nec ipsa aliq̄ vna dispositio intendit̄ et remittit̄. Contra. qr si sic. g° inter magis et minus in eadē forma non erit motus. ꝯsequēs est falsū ex q̄nto phi. ꝓbatio ꝯsequentie. qr inter quecunq3 est mot⁹ illa habent idē subiectū commune primū. ex primo de generatiōe. et. x. matha. sz nullū tale erit in ꝓposito. qr vnū subiectū secundū te est dispositū dispositione alterius speciei a dispositiōe alterius sbi Confirmatur. qr forma eiusdē speciei habet dispositionē eiusdē speciei. Sed magis album et minus album sunt eiudē speciei. ergo habēt dispositionem eiusdem spetici. Si cōcedas ꝙ dispositio hec et illa sunt eiusdem spetici. habetur propositū quia dispositio illa que est forma eiusdem spetici suscipiet et magis et minus secundum te. Preterea. ad principale. habito termino secūdum rationem qua terminus. cessat motus. qr hitibus presentibus cessat motus. et generatio ex primo de generatione. Sed per te in principio calefactiōis habetur caliditas secundum rationem qua est terminus calefactionis: ergo in pricipio cessabit motus ille. qḋ est impossibile. probatio minoris. quia omne qḋ mouetur habet aliquid de termino a quo. et aliquid de termino ad quē ex sexto Physicorū. ergo in principio calefactionis in ipso calefactibili est aliqd de essentia caloris. Si ergo essentia caloris non suscipit magis et minus. i principio erit calor perfectissimus secundum quē modum est terminus montus. ergo et c. dices ꝙ calor non est terminus secundum perfectionem essentie sz secundum perfectum esse in subiecto

Contra. quia si motus est ad esse perfectum in subiecto. illud esse in subiecto aut erit idem cum essentia caloris aut aliud. Si idē. ergo illud esse non erit perfectum nec essentia caloris et sic habetur propositum. Si est aliud et accidens cum illud suscipiat magis et minus ergo aliquid suscipit magis et minus in essentia sua et similiter habetur propositum. Confirmatur quia inter maiorem et minorem est perse motus. ex quinto Physicorum.

Sed calor maior et minor sunt de genere qualitatis. ergo aliqua forma de genere qualitatis est

pse terminus motus. et tunc illud quod prius. Sed contra illam conclusionem arguitur per Boetium super predicamenta super illud quod vna iustitia non est magis iusticia quam alia dicit quod qualitas secundum se non suscipit magis et minus. sed subiectum secundum illam Respondeo. quod Ari. ibi tangit vnum dubium. dicit enim quod ambigere potest aliquis vtrum in abstracto suscipiat. sed in concreto certum est. verum tamen cum ambiguitate potest stare quod recipiat in abstracto sicut in concreto. nec Boetius facit aliud ibi nisi quod recitat dictum Ari. Ex hoc concluditur correlarium quod opiponens dictam causam ipsius magis et minus est falsa. Quinta conclusio sit ista. Radicatio forme in materia non est causa suscipiendi magis et minus. hanc ostendo sic. quia ista radicatio vel est aliquid distinctum a forma radicata. vel non Si non habet propositum. quia cum illa radicatio sit magis et minus. ergo et forma. si est aliquid distinctum vel est forma absoluta vel respectiua. si absoluta habetur propositum si respectiua similiter. quia magis et minus in forma respectiua oritur ex magis et minus in absoluto. Preterea. si sic ergo vbi forma est magis radicata ibi subiectum erit magis etc. consequens est falsum. sicut apparet manifeste. quia secundum medicos febris ethica est magis radicata quam terciana et tamen quia terciana est intensior. ideo tercianus est magis febricitans. similiter verecundans est aliquando rubicundior. et tamen rubor est in eo minus radicatus quam in aliquo qui non tantum est rubeus. puta sanguineus. Sexta conclusio est ista Subiectum forme non est causa formalis suscipiendi magis et minus. hoc apparet quia subiectum dicitur tale propter formam inherentem. et non econuerso. ergo dicetur magis tale propter maioritatem forme et econuerso.

Quantum ad secundum.

Primo ad euidentiam et declarationem tituli aliqua premittentur. Secundo ex dictis conclusionem questionis concludetur. Tercio quedam dubia absoluentur. de primo quia ponitur in questione. vtrum inquiditate forme etc. Notandum quod quiditas est duplex. quedam specifica. quedam indiuidua. Ad cuius euidentiam est notandum. quod in albedine est tria considerare. scilicet naturam specificam fogradum indiuidualem. sed tamen essentialem que est quiditas essentie indiuidui. tercio dram indiuidualem qua albedo indiuidua est hec et hac duplici quiditate quod possit intelligi Sed tamen non queritur de quiditate primomodo sed secundo modo. vt patebit inferius. ponitur secundo sit dare gradus. et quia gradus arguit quantitatem Est notandum quod quantitas est triplex. scilicet molis vel dimensionis. quantitas perfectionis que respicit esse rei. et quantitas virtualis. que respicit agere. et forte secunda incidit cum tercia. quia agere sequitur esse. Hoc viso de gradibus forme de quibus queritur videndum est primo. An isti gradus sint. secundo quid sint. Tercio quales sint. Si queritur an sint. probatur quod sic Nam impossibile est eandem formam simul a diuersis secundum aliam et aliam rationem participari nisi illa forma operatur secundum pluralitatem illarum racionum. Sed aliqua forma specifica puta albedo participatur a diuersis secundum aliam et aliam rationem vt patet. ergo etc. illas rationes dico esse gradus.

quantitas — molis, perfectionis, virtutis.

Contra. Omne vniuocū participatur s͂m eandem rationē. ergo ñ s͂m aliam ꝛ aliam. R°. verū est s͂m eandē specificam ꝛ cōmunē. non s͂m eandem indiuiduam specialē
Preterea. Pro sic. impossibile est aliquam formā simul pluribus cōmunicari nisi i se sit aliqualiter illimitata. Exemplum de essentia diuina que vna existens. cōicat̄ trībus psonis. Sed eē illimitatū h̄z rōnē quāti gradual'. ergo ois forma que simul pl'ribus cōicatur h̄z gradus. Preterea. Ois forma que in real'r distinctis realiter diuidit̄ est in se real'r diuisibilis aliqua forma specifica puta albedo real'r diuiditur in pluribus idiuiduis albedinis. ergo ipsa est i se real'r diuisibilis p partes illas in quas diuiditur ꝛ illas voco gradus. Si q̄ritur. isti gradus qd sint. assigno talē rōnē. Gradus forme de qua nūc est s͂mo. est portio perfectional' forme specifice extra ei⁹ q̄ditatiuū cōceptū s͂ ipam formā specificā ifra suum conceptū cēntial'r includens inclusa real'r infra conceptū indiuidui vagi vage ꝛ si signati signate. Si querit̄ isti gradus q̄les sint dicendū ꝙ gradus quidā sunt essētiarū. ꝛ quidā formarū. quidā per fectionū vnitiue cōtentarū. Hoc vltimo modo intelligo gradus de quibus nunc queritur. Ex his concluditur correlarie. primo ꝙ diuersitas horum graduū non diuersificat spēm. p̄z. q2 sūt portiones eiusdē forme specifice. Pro ꝙ forma specifica est indiuisibilis quantū ad gradū specificū. diuisibilis vero q̄ntum ad gradum perfectionalem.
Tertio ꝙ pl'alitas horum graduū non est infra conceptū specificum forme positiue s͂ solum permissiue.
Quarto ꝙ indiuiduū qd componitur ex forma specifica ꝛ proprietate indiuiduali continet vnitiue illos gradus. ponitur tertio magis ꝛ minus ꝛc. ꝛ q2 magis ꝛ mīus importāt quandā cōpationē. primo p̄mittā de cōpatione quandā distinctionē. Scd̄o ostendam qūo se h̄z magis ꝛ minus. ad maius ꝛ min⁹ propter primū sciendū ꝙ cōpatio quedā est abusiua. vt cum dicit̄ lux est clarior tenebra. quedā est excessiua. vt cum dicitur infinitū est maius finito. quedā ē equiuoca. vt cū dicitur ꝙ vox est acutior sapore. q̄dam est anologa. vt cum dicitur ꝙ subā ē perfectior: vel perfectius ēs q̄ accidens. Ista aūt anologia nō aufert vniuocationē methafisicā. q̄dā ē vniuoca. vt cum dicitur vnū esse albius altero ꝛ hec est propria comparatio s͂m formam vnius speciei. de qua habetur. vij. phy. Vnde ex hoc p̄z ꝙ magis ꝛ minus accipiuntur ꝓprie i forma eiusdē speciei. Proptera s͂m dico ꝙ magis ꝛ minus ꝛ maius ꝛ minus conueniunt ꝛ differunt. conueniunt quidem dupliciter. primo q2 vtrūq̄ est comparatio quedā. Scd̄o q2 vtrobiq̄ est cōparatio disquiparantie. que oritur ex disquiparantia ꝛ difformitate terminorū. Sed differūt multipliciter primo quia maius ꝛ minus important comparationē vnius ad vnum precise in se. Sed magis ꝛ minus important comparationem vnius ad alterū nō precise. sed in comparatione alicui⁹ tertij quod pticipant. puta alicuius forme. Scd̄o. q2 magis ꝛ min⁹ sūt aduerbia ideo distingunt̄ sicut modi. sed maius ꝛ minus sunt noīa ꝛ ō accipiuntur. non modaliter sed nominaliter. ꝛ significant formas ñ modos forme. Tertio q2 magis ꝛ minus non dicuntur de forma par

ticipata sed de ipsis participātibꝫ
Sed maius ꝛ minus ecōtrario. pꝫ
quarto qꝛ magis ꝛ minus sumun-
tur penes intensionē forme. Sed
maius ꝛ minus penes extensioneꝫ
subi. v. quia maius ꝛ minus nō sē-
per facit participans dici ꝓm ma-
gis ꝛ minus. V.g. de quātitate qꝛ
non dicitur magis q̄ꝫ uz aliquid q̄ꝫ
uis maiorē habeat q̄ꝫtitatē. vj. qꝛ
magis sp̄ presupponit i forma ma
ius sꝫ non econuerso. utꝫ de quāti-
tate. Sic ergo explanatus ē ti. q.

De secūdo ex predictis.

pꝫ ꝙ ad qōnem. Respondendū ē
affirmatiue. ꝙ. s. forma accidental'
de qua querit' hꝫ tales gradus dico
ēt ꝙ precisa rō suscipiendi magis
ꝛ minus est latitudo graduū in fō
ma specifica. sine ꝙ idē est illimi-
tatio forme que pticipatur proba-
tio huius. Tū ex iprobatiōe oīum
opi. pcedentiū. Nec vr̄ etiam vna
via restare nisi ista. Tum. qꝛ ipos-
sibile est formā pticipare ꝓm ma-
gis ꝛ minus nisi in se sit aliquali-
ter illimitata. qꝛ oppositum p̄dica
ti infert oppositūꝫ subi. da. n. ꝙ n̄
sit illimitata qūo pticipabitur ꝓm
aliū ꝛ aliū gradū. Tū qꝛ p simpli-
ciū sup predicamēta caplo de qua-
litate. vbi recitatis multis opi. de
cā suscipiendi magis ꝛ minus ꝛ i-
probatis prefert ꝛ comendat opi.
archite dicens sic. Mirabil'r archi
tes breui sermone cām eius quod ē
magis ꝛ minus insinuat di. quali-
tas. n. qꝛ infinitateꝫ quandā ptici
pat. iō ꝓm rōem quandā eius ē ꝙ
suscipiat magis ꝛ minus. ꝛ non ex
participalibus. hec ille.

De tertio circa predicta.

occurrunt tria dubia. primū est q̄ꝫ
tū ad horū graduūꝫ augmentatio
neꝫ. Scḋꝫ quātū ad eorū vnioneꝫ
Tertium quantū ad eoꝝ perfectō
nem. Quātū ad primū dubiū di-
co tria. primum dictū est ꝙ in mo-
tu intensiuo vel remissiuo acciden-
talis forme non corrumpitur gra-
dus forme preexistens. Ad cuius
euidentiam notandū ꝙ Godofre-
dus ponit ꝙ cū aliquid fit de albo
albius vel de albo minus albuꝫ to
ta forma preexistens corrumpitur
ꝛ nouum indiuiduū forme genera
tur. quod probat' dupl'r. Tuꝫ quia
termini motus sunt incōpassibiles
ex. v. phy. Sed gradus forme pre-
existēs ꝛ sequēs sunt termini mot⁹
intensiui ꝛ remissiui. ergo nō pos-
sunt sil' esse. Tū qꝛ si gradus pre-
existens remaneret form a mutare-
tur a gradu in gradū. ꝛ per ɔ̄ns for-
ma esset subm̄ transmutatiōis. qḋ
est falsuꝫ. Sed contra istam opi-
arguitur probando dictum primū
Et arguo primo sic. In motu au-
gmenti. vel decrementi quātitatis
proprie dicte non corrūpitur pars
preexistens. ergo nec hic corrumpi
tur gradus forme preexistens. ɔ̄na
patet a sili. ꝛ ipse etiā cōcedit vtrū
q̄ꝫ. probatio an̄cedentis. Tū quia
al'r quot sunt momenta in motu il-
lo tot essent indiuidua quātitatis
quod videtur absurdū. quia iaꝫ nō
esset vnus motus cū sint instantia
infinita vt videtur. Tum quia in
rarefactione specierū in eucaristia
ꝛ constrictione quā necessario seq-
tur quātitas maior vel minor quā
titas precedens corrūperetur. qḋ ē
impossibile. qꝛ iam non remaneret
sanguis mutatis ꝛ corruptis spē-
bus. dicitur ꝙ remanet simul quā
titas ꝛ hoc sufficit. Cōtra. qꝛ illa
quantitas non differt a prima se
cūdū h⁹ nisi solo numero si sic ē q̄ꝫ
titas aque vt quātitas non differt
nisi solo numero. ꝫ similis quanti
tas sufficit. ergo sub quātitate aq̄

si sequatur remanet sanguis quod est falsū. et nō tenēdū s3 fideĕo qr si ista rarefactio vl' ↄstrictū fiat ab agēte nāli tunc ageret sine materia vel subō. quod videtur falsum. Preterea: ad principale sic omnis forma accidentalis que corrumpitur vel corrumpitur pp subi corruptionem vel pp actionē contrarij s3 cum ex minus albo fit magis album neutro dictorum modorū pōt corrumpi minus album. ergo manet. minor p3. de subō. qr illud manet: nec corrūpitur etiā a cōtrario nec formali nec virtuali. qr albificans non contrariatur albo nec formaliter nec virtualiter. Preterea. calidū agens in frigidū remittit ipm. p3 vel ergo frigidū remissum est idem cum intenso precedēte. et habetur propositum. quia manet. vel aliud et tūc quero a quo generatur. non a calido. p3 nec a frigido precedente. qr illud nō ē per te. nec a frigido sequente. quia illud est posterius et effectus. ergo n̄ h3 vnde fit. quod est absurdū dicere. Preterea supposito q voluntas per actum proprium possit remittere actum intensius. sicut etiā potest totaliter tollere imperando intensam ne cōsideret oio. vel nō ita intense. tunc sic illa volitio remissiua necessario presupponit aliquē actum intellectus non sequentem qui est nouus per te quia ille posterior est. ergo precedentem. et per cōsequēs precedēs n̄ corrūpit. Preterea. si sic. ergo agens naturale imperfectius produceret effectu3 perfectiorem. cōsequens est manifeste falsu3. ergo añcedens. ↄñia ostenditur. quia in actibus augmentatiuis ipsius habitus detur q quart9 sit imperfectior q3 primus vel secundus: iste actus pduceret i quarto gradu nō q̄ꝺ faceret primus vel secundus licet sint perfectiores. Neq3 rationes eius cogūt. Ad primam de impossibilitate terminorū etc. Notandum est ad huius euidētiam q duplex est motus. s. acquisitiuus et perditiuus. Exemplu3 primi. cū ex non albo fit albū. Exemplum sc̄i. cū ex albo fit non albu3 et istorū motuū termi oppositio mō se habent sicut expositum est i quadam quest. precedenti. qr in motu acquisitiuo terminus a quo est priuatu9. et terminus ad quē positiu9 sed in motu de perditiuo est ecōuerso. Item notandū q termini motus possunt capi dupliciter. vel per se vel per accidens. per se quidē termini sunt priuatio et habitus. et hi sunt primi. per accidens autem termini sunt ambo positiui. et hi sunt termini concomitantes. Exemplū primi. cum dicitur fieri album ex n̄ albo vel econuerso. Exemplum sc̄i. cum dicitur fieri albu3 ex nigro vl' econuerso. Ex quibus concluditur correlarie primo q motus acceptus secundu3 terminos primos est vnus simplex motus habens tātum duos terminos siue sit acquisitiuus siue deperditiuus. Exemplum cum ex albo fit non album. hic enim tantum sunt duo termini habitus et priuatio. Secundo q motus acceptus secundum terminos concomitantes non est simpliciter vnus motus. immo duo motus. et quattuor termini. duo positiui. et duo priuatiui. Exemplum. Cum ex nigro fit album. ibi ē vn9 motus a nigro. ad non nigrum. et alius a non albo ad album. Tūc ad formam rationis. cum dicitur i maiori q termini mot9 sūt i cōpassibiles. si itelligr de tis primus sic ē vera ista maior. s3 mior ē falsa.

patet. si de cōcomitantibus sic est falsa. maior et minor vera. sicut p3 ex precedētibus. ad 2m. negatur cō sequētia. non. n. forma transmutatur s3 subm̄ 2m formā trāsmutat a gradu in gradu. Notandū q2 dictam conclusionē vnus alius probat sic. Si minus albū corrumpit quādo fit magis albū vel corrumpitur in tempore vel in instāti. Si in tpe habetur propositū. qr aliqū simul erunt minus albū et magis album. Si in instanti. vel in instanti mediato vel imediato. Si mediato erit tempus mediū. et sic ide3 quod prius. Si immediato. ergo instantia habebūt se consequenter. quod est contra arist. vj. phy. Preterea. 2o sic. ponantur duo calida approximata agent in se mutuo propter materiā. Quero quid resultat ex ista actione. patet q2 calor. Si ergo calor precedēs corrūpitur sequitur q2 aliquid aget ad sui corruptionem. quod est falsum. Alius quidem pro eadem cōclusione arguit sic. Si in hoc augmento gradus precedens corrumpitur. ergo mot9 quo fit ex minus albo magis albū non esset vnus motus continuus. consequens est falsum. ergo et añcedens. cōsequentia probatur. qr cu3 continuum sit cuius partes copulantur ad terminum cōmunem. vel ista continuatio esset ex parte forme vel subi. Nō ex parte forme: qr 2m te gradus forme ponuntur discreti et distincti actu i proprijs formalitatibus existētes. quod est contra rationem partiū continui. Nec ex pte subi. quia cum terminus cōmunis ad quem partes cōtinui copulantur sit aliquid indiuisibile illud in corpore haberet esse punct9 corespondens ipsis partibus sine gradibus forme: vt continuatiuu3 earum. Sed hoc est impossibile. qr cum partes forme secundum qua3 est motus sint diuisibiles necessario ꝓsupponāt subm̄ quantū et indiuisibile. non punctū. ergo iste motus esset totus discretus et discontinuus. Sed iste rationes non cogūt Ad primam pōt dici q2 corrumpit non in tempore nec in instanti aliquo mediato vel immediato sed in eodem. sicut de generatione et corruptione dicitur. viij. phy. qr in eodem instanti in quo desinit esse corruptu3 incipit esse generatum. patet in conuersione eucaristie quia i eodem in instanti quo desinit esse sbā panis incipit esse corpus xpi. Contra. ergo sit erunt in eodem instanti. Rº. falsum est non sunt simul sed simul vnum desinit et aliud incipit. Ad 2m peccat. Tū in supposito. quia posito casu nō agerent in se mutuo qr actiua et passiua naturalia oportet esse cōtraria ex primo de generatione. Tū gª esto diceretur q2 aliquid agit ad sui corruptionem non per se s3 per accidens. sicut omne agens naturale agendo repatitur. ex tertio physi. ita diceretur hic. Ad tertium. negatur cñā. Ad probationem dico q2 continuatio posset esse ex parte vtriusq3. Ad probationem de forma. dico q2 esto adueniente 2o gradu corrumpatur primus non sequitur quin sit i potentia vt ad terminum cōmunem copulentur. immo est necessarium hoc ponere in quolibet successiuo vt sit. Exemplu3 d' tempore cuius pars preterita non est adueniente futura. nec oportet ex hoc q2 gradus sint distincti actu sed sūt fluentes et in potentia vnus post alium successiue. Ad probationem de subō poss3 dici q2 totum subm̄ responderet pro termino. illo

continuatio ꝛ haberet rōez indiui-
sibilis non simpliciter sed in cōpa-
ratione ad partes motus. vt quar-
to phisi. caplo de tpre dicitur sicut
nūc ad tps sic subm̄ motus ad mo-
tum. Unde sicut motus ꝛ tps sibi
corespondent sic subm̄ mot9 ꝛ nūc
ꝛ mutatum esse. Secundum dictuȝ
est circa predicta. q augmentū for-
me substantialis non fit per extra-
ctionem graduum vel partium vir-
tualium de potentia ad actum nol-
lo penitus addito. Ad cuius eui-
dentiam. Notandū q est opi. hen.
.v. quolibet .q. xviij. q augmen-
tuȝ forme fit modo predicto. Ima-
ginatur enim q in prio gradu for-
me sunt virtualiter omnes gradus
perfectionales eius qui per actio-
nem agentis intrinseci reducuntur
de potentia ad actum. ita q forma
que fuit sub gradu imperfectiori
facit quēdam saltum ꝛ transit ad
gradum perfectiorem. ad modum
quo aliquis se mutat de loco ad lo-
cum idem manens. Sicut si quan-
titas vnius palmi augeretur ꝛ fie-
ret duorum palmorum sine additō-
ne cuiuslibet extrinseci. Similiter
dicit in proposito. Dicit aūt quasi
tria dicta. primuȝ ē q possibilitas
huius augmenti non est ex pte sub-
iecti sed forme habentis plřes for-
mas in sua essentia in virtute que ī
gradu remisso manens est in poten-
tia vt deducatur ad actū ꝛ fiat in-
tensior ꝛ perfectior. Secunduȝ
est q huiusmodi augmentum non
fit per appositionem alicuius no-
ue partis. Tertiū est. q augmen-
tum forme fit per extractioneȝ par-
tium virtualium in essentia forme
quarum quelibet educta ponit au-
gmentum non solum in subā for-
me sed etiā in virtute. pro hac opi.
arguitur dupl'r. primo sic. vbicūqȝ
est mutatio ibi est extractio de po-
tentia ad actum. sed cum de minus
albo fit magis album est mutatio
ergo ꝛc̄. Ꝑo sic. qualitas intenditur
ergo mutatur. ergo ꝑ extractioneȝ
de potentia ad actum. prima con-
sequentia pȝ. ꝛ Ꝑa vt prius. Sȝ cō-
tra istam opi. arguitur probando
dictum Ꝑm sic. Accipio duas pro-
positiones vna est q nihil pōt bis
produci non iteruenīete corruptio-
ne. Ꝑa est. q ois motus vel mutatō
realis hēt terminū realē tunc sic.
cū ex minus albo fit magis album
est mutatio realis. ergo habet ter-
minū realem ex Ꝑa ꝓpositione. vel
albedinē remissaȝ vel aliquaȝ aliā
non remissam que ē terminus a quo
quia bis esset producta contra pri-
mam propositionem. ergo aliquaȝ
aliam. ꝛ habetur intentum. s. quod
aliqd nouū additur. Preterea.
omnis motus realis nouus termia-
tur ad realē nouū. sȝ motus intēsis-
simus ꝛ remississimus ē realis. ergo
ꝛc̄. Preterea forme cōtrarie in
eē intēso sunt incompassibiles ꝛ ñ
in eē remisso. hoc nō est ex subō: pȝ.
ergo est ex formis. quod cēt impos-
sibile nisi in forma intēsa cēt ali-
qd realitatis noue qd nō eēt in re-
misso. Contra henricū sic. ex pri-
mo ꝛ tertio dicto cōcluditur oppo-
situm Ꝑi. Nā si ista augmentatio ē
nō ex subō sȝ ex forma ex primo di-
cto. etiā fit per extractionē ptium
virtualiū vt dicitur in tertio. aut ꝑ
istā extractionē habetur aliqua en-
titas noua. aut non. Si non ergo
ista extractio nō est aliqua actio ꝑ
quam forma augmentetur: ꝛ mot9
realis nouus non habebit terminū
realem nouum. Si sic ergo cū ista
non fit precedens sequitur q aliq
erit pars noua quod est contra Ꝑm
dictum. Preterea. nihil eiusdeȝ

rõnis est i potentia ad se ipm quia actus ɀ potentia sunt alterius rõ/nis.sed forma pcedẽs ɀ sequẽs sũt eiusdẽ rõnis.ergo vna non est i potentia ad aliam. Nec vna venit de potẽtia alterius.nec rões eius cogunt. Ad primũ dicendũ ꝙ ista extractio referenda est ad subm̃ qꝺ mutatur.illud enim transit de potentia ad actũ.non forma.ad ꝫ p idem.qꝛ licet forma intenditur nõ tamẽ mutatur proprie. Sꝫ subm̃ mutatur ꝫm formam. Tertium dictum est. ꝙ augmentum forme fit per additionem noui gradus sine corruptione gradus precedẽtis Hoc apparet. Tum quia huius augment.est motus realis.ɀ nouꝰ ideo hꝫ necessario terminum realẽ nouum. Tum qꝛ ꝫm aris.primo ꝺ generatione augmentũ fit per ad/ditionẽ alicuius extrinseci non cõrupto aucto sed manente.

Quantum ad secundum.

dubium videtur ꝙ isti gradus non possunt vniri ad constitutionẽ tertij. Tum qꝛ ex duobꝰ nõ fit vnũ per se nisi alterum eoꝝ sit in potẽ/tia ɀ alterũ in actu.sed isti gradus cũ sint eiusdem rõnis non possunt sic se habere. Tum qꝛ ex distinctis spe non fit vnũ spe.sed isti gradus distinguntur spe.ergo ɀc.probatõ minoris:qꝛ quilibet est predicabil' de pluribus differentibus numero. puta gradus decius abstractus ab hoc ɀ ab illo est predicabilis de oĩbus partibus hñtibus istũ gradum Similiter de alijs. Rñdeo vnũ mltipliciter dicitur quoddã est vnum vnitate essential' identitatis ɀ simplicitatis. Exemplum essentia di/uina ɀ relatio. Aliud est vnum vnitate cõpassibilitatis.puta cõposi/tũ ex materia ɀ forma.aliud ẽ vnũ vnitate continuitatis.puta aliqꝺ continuum.aliud est vnum vniuoce etherogenitatis.puta corpꝰ humanum.aliud est vnuꝫ vnitate hõ/genitatis vt aqua ɀ huiusmodi.ad propositum ex duobus gradibus vnius forme fit vnum hoc vltio modo alijs pretermissis. Nam isti gradus sunt vnius nature.ex quibꝰ p ꝫ Rñsio ad argumenta. Ad primũ dicitur vno modo.ꝙ illa forma est in potẽtia ad illos gradꝰ alio mõ dicitur ꝙ vnus gradus est in potẽ/tia ad aliũ quare siue sic siue sic ex eis poterit fieri vnũ per se. Cõtra vtrũqꝫ.qꝛ nl' eiusdem rõnis in po/tentia ad aliud eiusdem rõis. quia potentie ɀ actus sunt distincte rõ/nis.sed tam forme est eiusdem rõis cum oĩbus gradibus qꝫ vnus gra/dus cum alio.ergo ɀc. Aliter dicit ꝙ esse in potentia põt esse duplici/ter.vel in potentia obiua.vel i po/tentia cõiunctiua. Nũc ad propo/situm vnus gradus non est in po/tentia obiectiua ad aliũ.sed in po/tentia coniunctiua ad aliuꝫ.ɀ ista sufficit vt possit facere vnum. Contra quia isto modo vterqꝫ gradus est in potentia ɀ in vterqꝫ in actu. qꝛ non est ratio quare vnus sit ma/gis i potẽtia cõiũcta ad aliũ qꝫ ecõ/uerso.qre vl' vterqꝫ erit in actu vl' vterqꝫ i potẽtia. Al'r ergo dicẽduꝫ ꝙ argumẽtũ procedit de vnitate cõpositiõis.qꝛ ibi oꝫ esse cõponen/tia alterius rõis:ɀ vnũ cẽ in actu. ɀ aliꝺ eẽ in potẽtia.nõ sic ipropo/sito. Ad ꝫ dicẽdũ ꝙ distictõ spe/cifica ẽ duplex.qꝺã simpl'r.qꝺã ꝫ qd. Exẽplũ primi.hõ ɀ equus. Exemplũ ꝫi masculinũ ɀ femininũ.q distingũt spe i rõe sexus.nõ ñe. sic ẽt aliqs hõ.ɀ qꝺlibꝫ idiuiduũ va/gũ.ẽ qꝺã spes ꝫ qd. Ad formã.ꝫi

maior sit vera hoc ē loq̄ndo de spe simplr.s3 tūc mior est fl'a. sicut p3 Quārū ad tertiū dubiū dr̄ q istig̃dus ñ sūt eiusdē pfectiōis s3 sp posterior ē actualior ⁊ pfectior priore. Cōtra.q2 si sic sp eēt augmētū forme in duplo.imo pl's.q2 si fōma .x.gradū augeret iste g̃dus .xj. additꝰ valeret tm̄ q̄tū3.x.⁊ pl's. ⁊ sic forma.xi.g̃duū eqpoleret forme.x. g̃duū ⁊ pl's q̄tū.xj.superaret.x.qd ē falsū ad sēsū. Dicēdū ergo q sūt eiusdē pfectiōis proportiōalr acceptī.qd dico pro tāto q2 glib3 gradus ē diuisibil'i alios cū sit quodda q̄tū.s3 hoc dicto occurrit aliud dubiū.vr̄ q ex duob3 g̃dib3 eq̄lis pfectiōis ñ fiat forma intēsior sicut nec ex duobꝰ tepidis fit intēsius calidū. R°.prio ōndā p exēpla q ex duob3 talib3 fit intēsius.primum exēplum est q ex duob3 ignib3 fit ignis intēsior. Scd̄3 q duo luia cōiūcta faciūt lm̄ intēsius. Tertiū q2 duo g̃uia faciūt g̃uius.patet Preterea.q̄tū ad pfectionē essēti alē.ex duob3 indiuiduis eiusdem spēi fit aligd pfectiꝰ.cū quodlibet dicat aligd pfectiōis seorsū acceptū.s3 ad argumētū de tepidito. dicēdū q rō hꝰ ē q2 q̄libet tepidas h3 subm̄ distinctū.s3 si tepiditas vniꝰ subi adderet alteri:fieret intensior sicut ēt apparet de duob3 albis.q2 si albedo vnius albi adderet alteri fieret albū intēsius.nō āt si manēt subia disticta. Cōtra.q̄re ergo caliditas i duob3 ignib3 ⁊ lum̄ i duob3 lumib3.⁊ g̃uitas i duob3 g̃uib3 intēdit nō obstāte distictiōe ⁊ diuersitate subi. R°.q̄re. Sic ad .qōnem.

Ad primum principale.

Et prio ad ac.vj.pri.dico q logr̄ d forma accepta h3 eē specificū ⁊ vt sic abstrahit ab oī g̃du. Ad aliud d viij.meta.p idē q loq̄tur d q̄ditate incq̄tū exprimit p diffinitione3. hec ē q̄ditas specifica.vñ subdit parū pꝰ ari. Et queadmo3 nec numerus h3 magis ⁊ minus.nec q̄ h3 spe3 sbā.s3 sigdē q̄ cū mā.ita q ly.sigdē ē due dictiōes vt sit sēsꝰ si forma specifica h3 magis hoc gdē ē 9 mā vl'ē vna.⁊ tūc ē sēsus.sigdē cū mā.i.i iferiorib3 idiuiduis q̄ respūeiꝰ sūt mālia.nl'a ergo maioritas ē i q̄ditate vt q̄ditas ē.q2 vt sic abstrahit ab oi 9dictōe ididuali. Ad rōe3 primā dico q iste g̃dus ñ ptiet ad q̄ditatē specificā.vt dcm̄ ē.⁊ cū dr̄ ergo forma itēsa ē vnum p acñs Nō seq̄r.q2 iste g̃dus ⁊ si nō sit d essētia spēi est tñ de eētia idiuidui. vt pdcm̄ fuit. Vlteriꝰ cū ifert ergo spēs ñ dicit totā eētia3 idiuidui. Nō seq̄r q2 nā specifica ⁊ si i suo cōceptu abstrahit a quol3 g̃du tñ est idē cū quol3 realr ⁊ idēticē.⁊ icluditur realr i quol3 gradu. Ad secundū dicendum q differentia iter magis ⁊ minus eiusdem forme nō dicitur proprie formalis differentia.eo modo quo loquitur aris. octauo meta.sed potius est differentia formarum.⁊ tunc non sequitur ergo specifica. Exemplum Sor. ⁊ Plo.differentiam habet formarum.quia per aliam forma3 est hic ⁊ ille.⁊ tamen nō sequitur ergo distinguntur specifice. Ad tertiu3 cum infertur ergo albedo intēsior esset compositior.dico q non ē cōpositior proprie.⁊ cum additur q forma simplitior est perfectior.dico q verum est de simplicitate opposita vere compositiōi ⁊ proprie qualis non est in proposito. Ad quartū cū infert ergo vna albedo eēt magis albedo q̄ alia. Nego cōseq̄ntiā.ad pbatiōe3 bene sequitur

ꝙ erit maior. sed non magis. quia magis dicitur de pticipantibus nõ de participata forma. Ad vltimum dicendum ꝙ contingens est duplex. vel realiter vel conceptibiliter. oĩs ergo gradus forme specifice sunt ei contingentes. non realiter. sed conceptibiliter. pro quanto sunt extra conceptum eius quiditatiuum. sed hoc nõ obstante sũt de essentia forme indiuidualis. nec accidunt ei essentialr̃: nec conceptibiliter. imo clauduntur infra cõceptum eius. non oẽs. sed reddendo singula singulis.

Circa articulũ tertiũ.

principalẽ huius tractatus vbi est querendum de priuatione que in actiõe naturali necessario requiritur vnam tantũ querã questionem Utrum priuatio que ẽ tertium principium in natura sit idem realr̃ qð potentia materie videtur ꝙ sic. qꝛ si nõ. ergo erunt quattuor principia nature. cõñs est falsum ⁊ cõtra aris. primo phy. gͦ añcedẽs. probatio consequẽtie. qꝛ priuatio vl' ponitur principium ꝑ accidens qꝛ in est materie que est principiũ per se vel qꝛ est ad generationẽ naturalẽ necessario requisita. vtrũqꝫ conuenit potentie materie. pꝫ. ergo erit nature principiũ. ergo quartum si a priuatione distinguatur. ¶ Preterea. quorum sepatio est impossibilis cõtradictorie illa sunt idem realiter. sed potentia ⁊ priuatio sunt huiusmodi respectu materie vt videtur. ergo ⁊c̃. ¶ Preterea que solũ distinguntur cõceptibilr̃. sũt idẽ realiter. sꝫ priuatio ⁊ potentia materie sunt huiusmodi. ergo ⁊c̃. minor patet ex prĩo phy. vbi dicit̃ ꝙ materia ⁊ priuatio sunt idem subiecto differentia ratione. ⁊ idem videtur dicendum de potentia materie. ¶ Preterea. omnis distinctio realis est relatio realis sed priuatõ cum sit nihil non põt fundare relationem realẽ. ergo nec distinctionẽ realem. Confirmatur. qꝛ omnis distinctio realis arguit duo extrema realia. sed priuatio nihil est reale. ergo ⁊c̃. ¶ Preterea. quando aliq̃ sic se hñt ꝙ vno posito vel destructo ⁊ aliud similiter illa videntur esse idem realr̃ sed priuatio ⁊ potẽtia materie sunt huiusmodi. vt videtur in aduentu ⁊ recessu forme a materia. ergo ⁊c̃. ¶ Preterea inter non entia nõ est dr̃ia real'. sed priuatio ⁊ potentia materie sunt huiusmodi. ergo. ⁊c̃. minor quãtũ ad priuationẽ pꝫ. de potentia. etiã ꝓbatur. qꝛ aliter faceret compositionem cũ materia. quod est cõtra materie simplicitatẽ. ¶ Ad oppositũ qꝛ si sic ergo etiam tantũ duo principia nature cõñs est falsuꝫ ⁊ cõtra aris. primo phy. ergo añcedẽs. probatur consequentia. qꝛ quecũqꝫ eidem sunt idem realiter ⁊ iter se sũt idem realr̃ sed materia est idẽ potẽtie sue. si ergo priuatio est idem potentie. ergo materia ⁊ priuatio sũt idem realr̃. ⁊ ꝑ cõñs non ponũt numerũ principiorũ sed erũt tantum vnum principium. ⁊ forma aliud. ⁊ sic erunt duo tantum.

Respondeo in ista questiõe. Primo inquiretur de idẽtitate potentie ad materiaꝫ. deinde de identitate priuationis ad potentiã materie. qð est principale quesitum. ¶ Quantũ ad primũ recitabo vnã op. ꝯo subiungã eius impugnationem. tertio dicam alr̃ ad questionẽ de primo est vna opi. Egidij super primũ phi. que vt reducatur ad mo

dum ponit tria primũ dictũ est ꝙ i generatiõe subẽ est distinguere actum ⁊ potentiã. Nam sicut forma essentialr̓ est actus. sic materia est essentialr̓. potẽtia potentia aũt põt sumi dupl̓r. s. pro respectu vel pro fundamento qḋ. est ipa substãtia materie. Iste etiã respectus põt sumi dupl̓r. vel vt est cõiunctus actui. i. forme ad quã est. vel vt ẽ abiciens formã. hoc premisso dicit ad questionẽ ꝙ potentia accepta pro fundamento est idem realr̓ cũ materia. sicut pꝫ de se. si vero accipit pro respectu sic differt realr̓ a materia. pro quo vt ait faciunt due rõnes comen. prima q2 adueniẽte fõma cedit potentia a forma ſꝫ materia manet ⁊ non cedit. ergo potẽtia non est idem cum materia. secũda est. q2 potentia est in predicamẽto relationis. Materia autẽ est in predicamento subẽ. ergo non sunt idem. Scõm dictum est. ꝙ non obstante ista vnitate potẽtie ad materiaꝫ. nihilominus forma imediate vnitur mẽ. qḋ sic declarat q2 mã ⁊ forma lꝫ dicãt aliam essentiã dicunt tamen idẽ esse. Ideo vnio materie ad formã quantũ ad mediatõnem ⁊ imediationem accipienda ẽ secundũ esse. ⁊ q2 idem est esse relationis ⁊ fundamenti nõ obstante potentia accepta pro respectu nihilominus forma vnitur materie i mediate. q2 ille respectus potentialis non est aliud a materia. ⁊ p cõsequens non ponit numerũ. nec tollit imediationẽ. Suppositum de identitate relationis ad fundamẽtum probat ex hoc q2 al̓r compositio2 esset albus similis q̃ꝫ albus solũ. qḋ videtur falsuꝫ. cũ homo ṅ nõ fil̓i possit fieri fil̓is nulla mutatiõe facta i eo. sicut habetur octõ. ⁊ ſ. v. phy. vbi ex hoc probatur ꝙ in ad aliquid non est motus. Tertiũ dictum est. ꝙ iste respũs potentialis in materia est realis non tantũ ſꝫ esse sed ſm dici. Ad cuius euidentiam notat ꝙ cũ predicamenta comunicent sibi mõs essendi. Exemplũ de qualitate ⁊ forma subãli. Naꝫ forma subãlis dicitur qualitas quinto meta. iõ non solũ in p̃dicamento relationis sed etiam in quolibet alio est reperire secunduꝫ esse ⁊ ſm dici. ⁊ dicitur aliquid esse in aliquo predicamento ſm eẽ qñ per se ⁊ ſm naturã suaꝫ propriam est in illo predicamẽto. sed secũduꝫ dici qñ ſm naturaꝫ suaꝫ propriã est in vno predicamẽto. ratione tamen alicuius modi sibi cõicati dicitur esse in alio. Exempluꝫ de sciẽtia que realr̓ refertur ad scibile tamen quia ſꝫ illud quod est. est in p̃dicamento qualitatis. ideo est relatiuũ ſꝫ dici. Ad propositũ cum materia ſꝫ illud quod est sit in predicamento subẽ ideo refertur ſꝫ dici ad formã propter quendã modũ quẽ habet relati. hec ille. De secũdo principali arguitur primo contra dictũ primuꝫ Egidij. nã videt dubiuꝫ. Tũ quia materia nõ est essentialiter potentia accepta ꝓ respectu. Tuꝫ quia potẽtia accepta pro respectu aptitudinali non distinguitur realiter a materia vt inferius ostendetur. Hic autem videtur generaliter loqui de respectu vtroque. Contra secundũ dictuꝫ arguitur. Tuꝫ quia contradicit primo. Naꝫ in primo dicto ponit ꝙ potentia accepta pro respectu distinguitur realiter a materia pro quo adducit comen. In secundo auteꝫ dicto ponit ꝙ nullus respectus distinguitur realiter a fũdamento. Tum contra illud qḋ dicit ꝙ materia ⁊ forma sunt ideꝫ

ꝭm esse non ꝭ essentia arguit̃ .q
vl'illud esse comē.materie ⁊ forme
est esse essentie vel esse existentie . ⁊
hoc vel materie vel forme.vel ipi⁹
compositi.Non primū patet.quia
esse essentie ⁊ exñtie idem sunt.si er
go exñtia est aliud sequitur ꝙ esse
eēntie est aliud.Nec ꝭm per idem.
quia esse existentie non differt ab es
sentia vt nūc suppono. Itē ma
teria potest separari a forma non
solum ab hac.patet. Sed etiam a
quacunque vt superius in quadā
questione ostensum est. Nec ter
tium.quia esse compositi siue sit es
se essentie siue existentie realiter di
stiguitur a materia ⁊ forma. sicut
⁊ ipm compositū vt ostendetur i se
quent.q. Preterea.contra sup
positum de identitate relatiōis ad
fundamentū arguitur mltiplr pri
mo sic.nihil est idem realiter alicui
sine quo potest esse realr absq cōtra
dictione.sed multe relationes sunt
sine quibus fundamenta possūt es
se sine contradictione . ergo tales
relationes non sunt idem realiter
fundamentis. maior probatur.
Tum quia aliter sequitur ꝙ idē
sil' sit ⁊ non sit.quod est opositum
primi principij. Tum quia aliter
non videtur probari posse distictio
realis iter entia sed erūt idē Sor.
⁊ plo.albi.⁊c̃. Nam si dicas ꝙ di
stinguntur vnde probabis nisi qa
sunt separabilia abinuicē.⁊ vnum
pōt esse alio nō manente. Tū q
alr perit doctrina.vij.topic.vbi do
cet aris.ꝙ problema de eodem ⁊ di
uerso faciliter destruitur per cōtra
ditionē inuentā.sed difficiliter cō
struitur non aūt faciliter destruere
tur illa maiori ꝓpositiōe negata.
Tum q sic probatur alietas ma
terie.⁊ forme primo phy.⁊ loci a
locato.quarto phy. Nā sicut trās
mutatio diuersarum formarū cir
ca eandem materiam ostendit ma
teriam esse aliā a forma.sic trāsmu
tatio corporū circa eundē locū ostē
dit locum esse aliud a locato. quia
vno manente aliud non manet.mi
nor ꝓꝫ in oibus relationibus.qua
rum fundamenta possunt esse sine
terminis.sicut in oibus relationi
bus equipantie.puta.simile equa
le.⁊ huiusmodi.⁊ quibusdā disqui
pantie.sicut sunt dominus ⁊ ſuus
⁊c̃. Preterea.continens aliqd ꝑ
identitatem si sit perfectius ⁊ con
tentum est perfectius.sicut anima
perfectior continet intellectū per
fectiorem.sed perfectius fundamē
tum non continet semper relatio
nem perfectiorē.q non omne al
bius est fili⁹ ꝓꝫ ergo fundamentū
non continet talem relationem vt
eandē sibi realr. Preterea.si sic
quarto fundamenta essent magis
differentia ⁊ relatione essēt magis
differētes coñs ē flꝫ g⁹ ⁊ añs.9ñia
est euidens.sꝫ falsitas consequētis
pꝫ.quia qualitas ⁊ qtitas magis
differunt qꝫ pater ⁊ filius.vel quā
color a seipo.⁊ tamē silitudo ⁊ eq
litas que fundatur super qualitatē
⁊ quantitatē minus differunt cum
sint relationes eiusem spēi.s.equi
parantie qꝫ paternitas ⁊ filiatio
que sunt relationes disquiparātie
Relatio etiā similitudinis ⁊ rela
tio potentie actiue que super colo

rem fundantur plus differunt q̃ ſimile τ equale. patet. multe autem alie rationes fiunt pro hoc. ſed cã breuitatis iſta ſufficiant pro preſēti. Nec rationes alterius opi. cogunt. cum dicis. ꝙ tunc albũ ſimile eſſet compoſitius. dico ꝙ verum eſt. quia habet in ſe actum τ potentiam. ſ. fundamentum τ relationē cum dicis ꝙ non. qr in ad aliquid non eſt motus. τ ꝙ aliquis de nouo fit ſimilis ſine ſui mutatione: dico ꝙ hoc eſt falſum. Unde notandum. ꝙ mutari eſt aliter ſe habere nunc q̃ prius hoc autem põt eē dupliciter. vl' ad ſe vl' ad alteruʒ primo modo mutari eſt in formis abſolutis. ſecundo in relatiuis. Ad phm̃. v. phy. dico ꝙ ipſe ponit ꝙ ñ ē poſſibile aliquē al'r ſe hr̃e ad alterũ niſi alter ſe habeat ad ſe. τ hec eſt ratio eius ibi ideo dicit ꝙ in ad aliquid non eſt motus. ſolum ergo ibi intendit oſtendere tn̄ quibus p̄dicamentis eſt motus primo τ in quibus non. Confirmatur. quia ibidem vult ꝙ in ſubã non eſt motus. τ tamen nullo dubitãte i ſubã eſt mutatio. ergo ex intentione ei⁹ ibi non habetur niſi ꝙ in ad aliqd non eſt motus cum quo ſtat ꝙ eſt ibi mutatio. ¶ Contra tertium dictum. de illa declaratione ſecundũ eſſe τ ſecundum dici arguitur. quia vel ly ſecundum eſſe τ ſecunduʒ dici referuntur ad reʒ quod refertur vel ad relationem qua refertur. Si primum ergo nullum relatiuʒ eſt ſecundum eſſe. quia nullum abſolutum ſecundum ſe τ ſecundum illud quod eſt. eſt in predicamento relationis patet. Si ſecundum ergo ſcientia refertur ſecundũ eē. qđ eſt contra te. conſequentia patet. quia relatio qua ſcientia refertur ē per ſe in genere relationis ex q̃nto metaphiſice. quia eſt de tertio modo. Non eſt ergo diſtinguendum inter realiter τ ſecundum eſſe

Nec inter rationem τ ſecunduʒ dici. Sed eadem diſtinctio. quia relatiuorum quedam ſunt ſecundum rem τ ſecundum eſſe. τ quedam ſecundum rationem τ ſecundum dici. ſi ergo materia refertur realiter per te. ergo refertur ſecundum eſſe.

De tertio principali primo.

premittam triplicem diſtinctionem. ſecundo declarabo quadruplicem concluſionem. Quantuʒ ad primum ſit iſta prima diſtinctio: ꝙ potentia eſt duplex. quedam actiua. quedam paſſiua. potẽtia actiua. paſſiua.

Actiua dicitur que eſt principium tranſmutandi aliud inquantum aliud. Sed potentia paſſiua eſt principium paſſiuum ab alio inquantum aliud. ſicut habetur quinto metaphiſice. capitulo de poteſtate. ¶ Secunda diſtinctio ſit iſta. ꝙ potentia eſt nomen relatiuum. ſicut hoc nomen ſimile. τ eſt nomen concretum huius abſtracti. quod eſt potentialitas

Ab hac autem potentialitate ſi eſt actiua denominatur etiam principiũ quo τ dr̃ potẽtia actiua. denominatur etiam principiuʒ qđ

⁊ dicitur potens actiue puta subm̄ actionis. Si autem ista potentialitas sit passiua denominatur ab eo principium quo ⁊ dicitur potentia passiua. denominatur etiā principium quod. ⁊ dicitur potens passiue. puta subm̄ passibile. ¶ Tertia distictō sit ista. ꝙ cū potētia sit nomen relatiuum. dicit aliquid pter relationem. ꝑm augusti. vij. de tri. Ideo potētia mē de q̄ querit pōt accipi l' pro fūdam̄to l' ꝓ respū potētiali. Si pro respū potētiali adhuc dupl'r. l' pro respū aptitudinali q abicit formā ad q̄ ē: vl' ꝓ actuali q p̄supponit actū forme ad quā ē. ¶ Quātū ad s̄z tertij principalis. sit ista pria cōcl'o. potētia mē accepta pro fūdam̄to nō distiguitur a mā aliquo mō ex nā rei. Pāc ōndo Idē real'r a seipo nō distiguit aliquomō ex nā rei. Sz mā vt materia ⁊ vt fūdamentuz tal' respūs est idē real'r. sicut pz ex pcedentibz. ergo ⁊c. ¶ Scđa cōcl'o sit ista. potētia mē accepta pro respū aptitudinali nō distinguitur real'r a mā. hꝰ apparet. Tuz q2 mā al'r nō vnietur imediate forme subāli cū vniat mediāte tali respū. Tū q2 ille respectus hr̄et eē accñs mē ⁊ sic materia subiceret accidenti añ oēz fōmaz subālē. cū tal' respūs intelligatur pcedere formā ex nā rei. ɔñs āt ē cōtra phm̄ prio phy. q2 mā cū fōma sunt kā oīuz accidētiū que sunt in ea. ita ꝙ forma subālis precedit oē accidēs. sicut cā cātū. Tuz q2 eēt processus in ifinitū. q2 si mā differt ab illa aptitudine eēt apta ad illā. ergo aliqua aptitudine priori q2 qcqd est aptū aliqua aptitudine ē aptū. ⁊ tūc queritur de illa vtruz sit idē cum materia. ⁊ sic in ifinitū ¶ Sz cōtra istā cōcl'onē videtur esse due rōnes comen. prius dicte. et addit tertia. sic. qcūqz sic se hn̄t. ꝙ vno in plurificato alia pl'ificantur illa videntur distingui real'r sz sic se hn̄t mā ⁊ potētia aptitudinalis q2 mā vna manēs hēt pl'res aptitudies. ergo ⁊c. ¶ Rº. ad saluādū pdcā sufficit ꝙ distingātur formaliter vt dicit seqnēs cōcl'o. vnde rñdeo ad rōes comē. Ad primū cuz dr̄ ꝙ potētia cedit in aduentu forme ⁊ ñ mā. ergo ⁊c. dico ꝙ ipa mā aliquomō cedit nō quo ad sui realitatē. sz quo ad mōz se hn̄di gn'l' est rei. sz forte ē aliqs respūs rōis exēplū. de risibili qđ est passio hoīs idē real'r cū sbō adueniēte actu ridēdi cedit. sz ñ real'r. q2 passio nūqz deserit subm̄ sz quo ad quendaz mōz se hn̄di. Simil'r dicendum est in proposito ꝙ materia ⁊ potentia eius aptitudinalis cedunt non real'r. sz quantū ad illū modū se habendi. Ad secundū dicendum ꝙ potentia aptitudinalis nō est proprie de genere relationis nisi solum denominatiue in similitudine quadaz. ita ꝙ dicatur relatio secundum dici ⁊ forsan nihil est q2 terminus eiꝰ nihil est. est tamē realiter in eodē genere cum materia cui est idem realiter. Ad tertium quod additur dico ꝙ maior est falsa. Maz patet instantia in deo ⁊ in anima. ⁊ i omni perfectione vnitiue continente. quia essentia diuina ⁊ essentia anime nō plurificata. attributa i deo plurificantur. ⁊ potentie in anima seruata vtrobiqz reali identitate. sed quo ad mentem comen. Rº. rationes comen. concludunt de respectu potentie actuali. sicut patet ⁊ hoc ipse intendit. ¶ Tertia conclusio sit ista. potentia materie accepta pro respectu aptitudinali distinguitur a materia aliquo modo ex natura rei. scilicet formaliter. hāc

ostendo sic. Tum quia illud qd ē non idem alteri in primo modo dicendi per se distiguitur formaliter ab eo. hoc enim voco distingui formaliter. Sed potentia materie sic accepta est huiusmodi respectu materie. sicut patet. quia nullus respectus est idem absoluto in primo modo ergo &c. Tum quia per phm̄ quarto meta. qui opiniōꝫ de veritate apparentium ducit ad hoc inconueniens ꝙ omnia essent formaliter ad aliquid. dans itelligere ꝙ nullus respectus est formaliter idē alicui absoluto. gͦ nec hic. Quarta conclusio sit ista. potentia materia accepta pro respectu actuali distiguitur realiter a materia. hāc ostendo sic. quicquid ab alio potest realiter separari ab eo realiter distinguitur. sed potētia materie sic accepta potest a materia realr separari. ergo &c. maior est euidens. sed mior probatur. quia omnis respectus est realiter separabilis. cuius terminus est realiter separabilis. forma autem que est terminus talis respectus realiter est separabilis a materia. patet. ergo & ipse respectus & hec tantum de primo principali sufficiant.

Quantum ad secundum. principale. primo premittam aliqua vtilia secundo concludam aliqua necessaria. de primo sit primū dictum. ꝙ priuatio formaliter nihil ponit. probatio huius. quia negatō formaliter nihil ponit. sꝫ priuatio est formaliter negatio. ergo priuatio formaliter nihil pōit. maior patet. quia negatio est non ēs ex quarto meta. mior probatur qꝛ priuatio ē negatio in subō. ex quarto meta. & ibidem vocatur negatō in genere. vnde nil addit super negationem nisi cōnotationem & ꝓsuppositionem subi apti. Ista aūt cōnotatio est extra eius conceptuꝫ formalem. sicut & subm̄ cōnotatuꝫ. Preterea. omne positiuum producibile potest esse terminꝰ productionis positiue. sed priuatio non est nec potest esse terminus alicuiꝰ productionis positiue. ergo nō est aliquid positiuum. maior patet. qꝛ cum productio & mutatio denominētur a termino. producti opositiua dicitur que est ad terminum positiuum & non ad priuatiuum. minor patet. Tum discurrendo per omnes productiones. vel mutationes positiuas. Nam generatio vel alteratio positiua que est a nō esse tali ad esse tale & sic de alijs nō terminatur ad priuationem sꝫ ad formam. Tum. ex differentia motus deperditiui & acquisitiui quantum ad terminos. quia motus acqsitiuus terminatur ad aliquod positiuū. & deperditiuus ad priuationem. priuatio. ergo est terminꝰ productionis seu mutationis priuatiue. puta corruptionis & alterationis a tali ad non tale. & sic de alijs. Secundum dictum est ꝙ priuatio in materia non est vna tantum realiter. probatio huius. Nam priuationes multiplicantur ad multiplicationem habituum Nam quot modis dicitur vnum oppositorum tot & reliquū. ex primo topicorum. sed habitus siue forme que existūt successiue in materia sūt plures realiter. ergo & priuationes eis opposite. Confirmatur. quia vniꝰ oppositionis sunt duo extrema. ex. x. meta. ergo cum forma opponitur priuationi cuilibet forme corespōdet sua priuatio opposita. Tertium dictum est ꝙ priuatio materie ē realiter separabilis a materia

Privatio accipit tripl.

probatio huius. termini motus sunt incompassibiles ex quinto phy. et hoc verum est de terminis primis sed forma et priuatio sunt termini primi gñationis. ergo manente forma in materia priuatio illius forme separatur a materia. ¶ Quartū dictū est ꝙ supposito priuationē eē principium per accidēs. ex primo phy. dico ꝙ priuatio non est principiū per accidens ex hoc solo ꝙ accidit materie que est principium per se vt quidam dicunt. probatio huius quia si sic. ergo infinita erunt principia nature. probatio consequentie. quia infinite sunt priuationes in materia

Evasio

dices ꝙ omnis priuatō est vna specie. sicut et forma sꝫ ꝙ forma. et idō sicut non obstante pluralitate formarum forma ponitur vnum principium nature. sic erit de priuatione.

Replica

¶ Contra. quia saltem non euadis quin priuatio forme aque esset principium in generatione ignis ex terra et nō tantū priuatio ignis quod est absurdum. Unde ex hoc arguitur sic. Uniꝰ generabilis numero sunt tria solum principia numero. Sed ignis est vnum generabile numero. ergo etc. Sed si priuatio ponatur principium ex hoc solo ꝙ accidit materie cū multe priuationes accidant materie que subicitur generationi huius ignis. ergo in generatione huius ignis essent omnes ille priuationes principia. et sic multo plura ꝙ̄ tria. ¶ Preterea. sequitur eadem ratione ꝙ forma opposita esset principiū quia est in materia. sic etiam quecūque alia accidentia materie essent principia.

Evas

dices. ꝙ forma opposita nō manet adueniente alia. ideo nō est principium.

Repl

Contra. Nec priuatio manet. ergo etc. ¶ Quintum dictum est ꝙ priuatio est principiū nature per accidēs ex hoc quia ad generationem naturalem necessario preexigitur. non vt aliquid inexistens. quia non est inexistens. idō non est principium per se. quia tamen est necessario requisita est principium aliquomō. s. per accidens. primū. s. ꝙ priuatio non sit inexistens. patet ex primo phy. secundū. s. ꝙ sit necessario requisita. patet ex hoc quia aliter generatio non esset naturalis. naturalitas enim generationis est ex inclinatione seu tendentia naturali subi ad ipsam formam quod sine priuatione esse nō potest. ¶ Sextum dictum est ꝙ priuatio pōt accipi tripliciter sicut potest haberi. v. meta. ca. de priuatione. s. largissime. large. et proprie primomō cum aliquid nō habetur simpliciter. vt si lapis dicatur priuatus visu. et hoc modo non distinguitur a negatione. sed est negatō et priuatio extra genus. ¶ Secundo modo cum aliquid caret aliquo ad quod est aptum non secundum naturam speciei sed secundum naturam sui generis. hoc modo talpa dicitur priuata visu. et etiā secundum istum modū omne ens creatum est priuatum aliquomo. et compositū ex priuatiuo et positiuo. pro quanto deficit sibi aliquis gradus entitatis qui est possibilis enti vt ens est. ¶ Tertiomodo cum aliquid caret aliquo ad quod est aptum secundum naturā proprie spēi: sicut homo cecus dicitur priuatus visu. Ad propositū priuatio ē principiū. Tertium in natura accipiendo tertio modo. quia materia secundum naturam ē apta nata ad quācūꝫ formaꝫ quaꝫ non habet vel qua caret.

De secundo principali.

ḋi articuli sit ista prima conclusio ¶ Priuatio que est tertium principiū in natura distinguitur realiter a potētia materie accepta pro substrato. hanc ostendo sic. Illa quorū vnum ab altero sepatur realiter sunt realiter disticta. sȝ materia q̄ est potentia accepta pro substrato ⁊ priuatio sunt huiusmodi ꝙ vnū ab alio realiter sepatur sicut patet ex tertio dicto. ergo ⁊c. ¶ Preterea Si non ergo principia nature essent tantū duo. cōns est falsum. sicut patet ex primo phisi. ergo ⁊ antecedens. consequentia patet. quia tunc priuatio non ponitur in numerum cum materia. ¶ Secunda conclusio sit ista. priuatio que est tertium principium in natura distinguitur realiter a potentia materie accepta pro respectu aptitudinali. Hanc ostendo sic. Illud quod realiter distinguitur ab altero corūdem. ⁊ ab altero. sed priuatio realiter distinguitur a materia que materia est idem realiter quod potentia que est respectus aptitudinalis. ergo priuatō realiter separatur a respectu aptitudinali. maior patet. quia quicquid ē realiter ideȝ alteri corundē ⁊ alteri. ergo ⁊ econuerso quicquid distinguntur. prima pars minoris patet. ex prima conclusione precedente secunda ꝑs ex secunda conclusione primi articuli. ¶ Preterea. priuatio realiter separatur a respectu aptitudinali potentie. ergo realiter. Antecedens patet. quia in aduentu forme nouiter generate manet iste respectus aptitudinalis sicut prius priuatio autem non manet respectu illius forme. ¶ Tertia conclusio sit ista priuatio que est tertium principium in natura distinguitur realiter a materie potentia accepta pro respectu actuali. Hāc ostendo sic. quecunque sic se habēt ꝙ vno manente aliud non manet ille realiter distinguitur. sed priuatio materie ⁊ eius potentia accepta pro respectu actuali sunt huiusmodi ergo ⁊c. minor patet. quia manente forma in materia ille respectus actualis ⁊ priuatio nō manent. corrupta forma est econuerso. sicut patet. ¶ Confirmatur ⁊ est idem. Illud ad cuius generationem aliud corrumpitur ⁊ econuerso illa realiter sunt disticta: sed sic se habent priuatio ⁊ respectus actualis potentie i materia. ergo ⁊c. minor patet. quia generata forma generatur respectus actualis ⁊ priuatio corrumpitur. Sed corrupta forma est econuerso. ¶ Ex his concludo correlarium ꝙ priuatio que est tertium principium in natura distinguitur realiter a potentia materie accepta omni modo. Sic ad questionem.

Ad argumenta principalia.

Ad primum cum infertur. ergo sunt quattuor principia nature. Nego consequentiam. Ad probationem dico ꝙ vtrūque illorum cōpetit potentie materie. non actuali sȝ aptitudiali. patet ꝺ̄ se ista aūt aptitudinalis non distinguit̄ real'r a materia. vt preostensum est. ⁊ iō non ponit in numerum cum materia. quare non erunt principia nisi tria. Ad secundum patet. quia minor est falsa. Nam potentia materie siue accipiatur pro respectu actuali siue aptitudinali separabilis est a priuatione. quia aptitudinalis semꝑ manȝ Actual' ēt manȝ

in existēte forma priuatio autem nō manet semper. nec cum forma Ad tertium. Nego minorē. ad pbatiouem. dico q dato q materia et potētia materie et priuatio sint idem subō. distinguntur tamen rōe formali et diffinitiua. et reali modo ꝑpposito. et per cōns plusq̄ cōceptibiliter. Ad quartū concedo maiorem q omnis distinctio realis est relatio realis. ad minorem dato q priuatio non fundet relationem realem est tamen realis ex altero extremo. quod est potētia que potest fundare relationem realem. Exemplum. isto modo dicitur q ē͂s et nihil distinguntur realiter. Aliter potest dici q ista relatio est realis non positiua. sȝ negatiua. et hº modo extrema sunt realia. Reale enim est duplex. positiuum et negatiuum. Circūscripto enim intellectu adhuc nihil esset distinctū ab ente positiuo. hoc ergo modo priuatio est extremum reale negatiuū et potest fundare relationem realē negatiuam. qualis videtur esse relatio differentie et distictionis. Ad confirmationem per idem quia priuatio est aliquid reale negatiuum. Ad. v. patet q minor est falsa. qr adueniente forma cedit priuatio ñ potētia etiam actualis. in recessū forme est econuerso. Ad. vj. nego minorē de priuatione etiam licet ñ sit ens positiue est tamen aliquomodo ens negatiue. Cum probat de potentia. dico q si sit sermo de potentia aptitudinali illa non facit compositionē cum materia. qr est sibi realiter idem. Si de actuali illa vtiq̄ facit compositionē. Sȝ quid ex hoc mali sequitur. nullum quia materia de se in sua essentia simplex manet.

Circa quartum principale huius tractatus vbi querendum est de composito quod ex predictis cōstituitur. quero vnam qōnem. Utrum in naturalibus rebus generabilibus et corruptibilibus ipsum compositum ex materia et forma per se et prio terminet generationis actum videtur q non. Nam quando aliquid inest duobꝰ quorum vnum est principiū aliud principiatum primo conuenit pricipio q̄ principiato. sed generari cōuenit forme et composito que se habent vt principium et principiatum. ergo forma que est principiuȝ primo generatur. Preterea per se et per aliud opponuntur. sed cōposito competit generari per aliud quia per formam ergo non per se. Preterea. si compositum per se generatur. ergo per se et primo corrumpitur. cñs est falsuȝ. ergo et añcedens. consequentia patet. qr eadem ratio est de per se generari et de per se corrūpi. vnde terminꝰ a quo generationis est terminus ad queȝ corruptionis. falsitas consequētis patet. et probatur. quia illud quod conuenit alicui primo et per se non conuenit sibi ratione alterius. sed corruptio conuenit composito ratione materie. ex septimo meta. ergo non per se primo conuenit ipsi composito. Preterea forma est magis vnum et simplex q̄ compositum. ergo magis est per se terminus generationis. antecedēs ē euidens. consequentia probatur. quia vnitas generationis requirit vnitatem termini. ergo magis generatio magis requirit vnitatem et simplicitatem termini. Ad oppositum arguitur. qd ꝑ se et prio fit ꝑ se et prio terminat gnatiōneȝ. Sȝ

compositum est huiusmodi. ex vij. metha. ergo &c. In ista questione primo terminos questionis declarabo. secundo conclusiones aliquas denumerabo. Quantum ad primum. sciendum quod tria sunt declaranda de titulo questionis. primum quia ponitur in rebus naturalibus generabilibus et corruptibilibus ipsum compositum. Notandum quod res naturales quedam sunt generabiles et corruptibiles. Quedam ingenerabiles. et incorruptibiles. Exemplum primi elementa omnia et ex elementis generata. de quibus habetur secundo de generatione. quomodo ad inuicem generantur et corrumpuntur. Exemplum secundi. corpora celestia de quibus primo celi et mundi quod sunt ingenerabila et incorruptibilia. Sed occurrit vnum dubium Utrum hec corpora ingenerabilia sint vere composita ex materia et forma. Ad hoc alias dixi. ideo pro nunc super sedeo. quia hoc pertractare videtur preter intentionem questionis. vbi de solum generabilibus et corruptibilibus queritur. secundum quia ponitur perse primo. Notandum quod primo accipitur equiuoce etiam ab Aristo. vno modo accipitur primo vt diuiditur contra partem: vt sic illud dicatur alicui inesse primo quod sibi non inest per partes sed quod inest sibi secundum totum. hoc modo loquitur ibi Aristo. quinto phi. capitulo primo vbi distinguit moueri in perse et primo et secundum partem. et in per accidens patet ibi. Item. vj. phi. eodem modo accipit primo. vbi dicit quod si aliquid mouetur primo in aliquo tempore mouetur in qualibet parte illius temporis. quod si non. non mouetur primo in illo tempore. Alio modo accipitur primo vt dicit causalitatem precisam. Exemplum triangulus habet tres. primo quia habet in se causam precisam et adequatam talis passionis hoc modo loquitur Aristo. de primo in primo post. ca. de vli vbi diffinit vle quod est per se et primo et secundum quod ipsum et de omni. patet ibi primum primo dicatur quantitatem et sit. a. secundum primo dicatur quiditatiuum et sit. b. differunt autem hec duo primo tripliciter. 1 prima differentia est quia inesse aliquid alicui solum secundum partem repugnat. a. et non repugnat. b. Exemplum. habere tres inest triangulo. et risibile homini per partem quia per suam formam. seu differentiam specificam. et tamen inest primo. b. non primo. a. ratio huius est quia pars in exemplo dato non habet rationem quod sed quo. aliter non conueniret primo toti primitate. b. 2 Secunda differentia est que sequitur ex prima quia quod inest alicui primo. a. remouetur ab eo si remouetur ab aliquo quod est aliquid eius. Exemplum. homo non sanatur primo. a. si manus eius non sanatur ratio huius patet ex predictis. Sed quod inest alicui primo. b. non remouetur ab eo esto quod remoueatur ab alio. non solum quod non est aliquid eius. sed etiam si sit aliquid eius nisi forsan subiectum habeat aliquod subiectum prius et passio passionem priorem. quod dico propter motum grauis. quod mouetur a se primo. de quo alias. Exemplum. risibile inest homini primo. b. tamen risibile non remouetur ab homine si remouetur ab asino qui non est aliquid eius. patet. vlterius si remouetur a pede hominis quod est aliquid eius. Similiter habere tres non remouetur a triangulo si remouetur a circulo q

Primo a et b differunt 3.

Primo accipitur dupliciter:

non est liquid eius. vel si remoue-
tur ab hoc. vel ab alio angulo est a
liquid eius. Tercia differentia est
que sequitur ex predictis. ꝙ quic-
quid inest alicui primo. a. compara
tur ad ipsum sicut passio homoge-
nia ad subiectum homo geniũ. q̃r
respectu huius passionis sic inexi-
stentis totum ⁊ partes sunt vnius
rationis. Exemplum. si homo mo-
uetur primo. a motus est quedam
passio homogenia. ⁊ homo simili-
ter est subiectum homogeneum vt
sic. quia vniformiter totus homo ⁊
partes hominis mouentur. sz quod
inest alicui primo. b. non sic o por-
tet esse. immo ⁊ passio ⁊ subiectum
videntur etherogenia. Exemplū
habere tres non vniformiter inest
triangulo ⁊ partibus. immo nullo
modo inest partibus per se nec pri-
mo sed omnino per accidens. Ex
his correlarie concludo pro inten-
tione Ari. vij. phi. capitulo primo
cum probat ꝙ nullum corpus mo-
uetur a se primo. loquitur simul de
hac duplici primitate. quod. sic pa
tet. Nam si mouetur a se primo.
a. ergo motus inest vniformiter to-
ti ⁊ partibus. ⁊ per consequens to-
tum quiescet ad quietem partis. sz
si mouetur a se primo. b. non quie-
sceret ad quietē partis. quia quod
inest primo. b. non remouetur ab eo
dato ꝙ remoueatur ab eo quod est
aliquid eius. ergo si aliquid moue-
tur a se primo. a. ⁊ primo. b. quiesce
ret. ⁊ non quiesceret. moueretur ⁊
non moueretur. de quo alias. Ter-
cium declarandū in titulo quia po
nitur. vtrum terminet actum gene-
rationis. ¶ Notandum ꝙ terminare
aliquid potest esse dupliciter. sicut
⁊ agere. quia nihil in ratione quo
vel in ratione quod. Exemplum.
de agere. homo intelligit vt quod
intellectus vt quo. album disgre-
gat vt quod. Albedo vt quo. Exē
plum de terminare. filius determi-
nat dependentiam patris vt quod.
filiatio vt quo. Ad propositum.
terminus generationis potest intel
ligi vel de termino quo. vel de ter-
mino quod. ⁊ dicitur terminus q̄d
ipsum compositum. terminus quo
illud quo formaliter compositum
est. siue substantialiter. siue accidē
talir. iste terminus est forma que
dicitur terminus formalis ⁊ quo.

Quantum ad secundum.

Ostendam octo conclusiones.
¶ Prima conclusio sit ista. forma n̄
1. terminat generationis actum per
se primo primitate. a. Hanc osten
do sic. Cuicũque competit aliquid
perse primo. a. illud est diuisibile
perse in partes quantitatiuas eius
dem rationis. Sed forma non est
huiusmodi. ergo ⁊c̄. maior patet ex
precedenti articulo. Tum quia il-
lud primo dicitur quantitatiuum.
Tum quia subiectum ⁊ passio que
sic sunt primo sunt homogenia. mi
nor patet. quia forma est indiuisi-
bilis de se. licet forte sit diuisibilis
per accidens. ¶ Confirmatur. quia
omne terminans sic generationem
habet rationem quod. forma autē
non habet rationem quod. vt pre-
dictum est. ⁊c̄. ¶ Confirmatur etiā
quia omne quod sic terminat hab
rationem totius. forma autem ha
bet rationem partis non totius. er
2 go ⁊c̄. ¶ Secunda conclusio sit ista
forma non terminat generationis

actum per se primitate .b. Hanc ostendo sic. Cuicunque competit aliquid perse primo.b.illud est aliquid compositum ex partibus alterius rationis.sed forma non est aliquod compositum nec habens partes alterius rationis.ergo etc. maior patet ex tercia differentia. minor est euidens.quia forma est pars non compositum. Confirmatur vt supra quia omne tale habet rationem quod.forma autem habet rationem quo ergo etc. Ex predictis concludo correlarie quod forma nullo modo non terminat generationis actum perse primo.probatio.quia omne quod perse generatur vt terminans generationis actum generatur ex materia que est pars sui. sed forma non habet materiam partem sui ergo etc.maior patet quia omne quod perse generatur est possibile esse et non esse potentia intrinseca. ergo omne tale habet principium intrinsecum quo potest esse et non esse.illud principium est materia. ex.vij.Metha. probatio minoris. quia si forme esset materia esset processus in infinitum in formis et materijs.sicut patet.sed contra correlarium obicitur.

Instan

Nam tria sunt principia mutationis scilicet materia que subicitur.forma et priuatio sicut termini.Sed priuatio est terminus a quo in mutatione acquisitiua. ergo forma erit terminus ad quem. Preterea.mutatio non denominatur nisi a perse termino.sed generatio naturalis denominatur a forma.ergo forma est perse terminus generationis.minor patet.prima phy.quia vt ibidem dicitur generatio est naturalis quia est via in naturam que est materia.quia materia.non generatur vt terminus. nec compositum.quia compositum non est natura sed habens naturam vt dicitur secundo physi.ergo dicitur naturalis.quia est via in naturam que est forma. Confirmatur. quia forma et finis idem sunt vt dicitur secundo physi. et quinto Metha. ca. de ex aliquo. Tunc sic. forma est finis.non compositi.patet.ergo generationis. Preterea. quod de nouo habet esse post non esse illud perse generatur.sed forma immo sola forma est huiusmodi. ergo ipsa perse generatur.minor patet. quia materia iam prefuit. In composito autem nihil est nisi materia et forma.ergo forma habet generari.

Respondeo. Ad primum concedo quod forma est terminus non perse et quod.sed per accidens et quo Exemplum materia et forma sunt principia esse rei tamen nullum illorum habet perse esse.sed potest esse illud quo compositum est et existit. ipsa autem existunt per accidens. Similiter priuatio et forma sunt principia fieri rerum. Sed non oportet quod alterum perse fiat vel generetur Sed est quo compositum generetur.sicut et materia est quo compositum generatur licet ipsa nequaquam generetur proprie. ergo forma non fit vt terminus.sed est quo terminus existit formaliter et est.

Ad secundum dicendum quod generatio dicitur naturalis Primo quia est via in ens naturale quod est compositum. secundario vero quia est via in formam que est natura. Vnde ly quia non dicit causam immediatam sed remotam. Ad confirmationem concedo quod forma est finis generationis quia est illud quod compositum est tamquam quo per generationem forma tamen perse est finis materie.

Gnaᵒ dr nalis

q̄ i hoīe sūt plēs forē sbales:

¶ Ad tercium dicendum q̄ maior est vera de composito ex potentiali et actuali. Tunc ad minorem. Dico quod totum compositum habet esse post non esse. Esse autem forme nō acquiritur per generationem inquātum est forme. sed inquantū est cōpositi. ¶ Tercia conclusio sit ista. forma terminat generationis actū vt terminus formalis quo. probatio huius. Illud quo formaliter est et existit terminus generationis per se primus. terminat generationem vt terminus quo. hoc enim significat esse terminum quo. sed forma ē huiusmodi. sicut patet. ergo etc.

¶ Quarta conclusio sit ista. compositum ex materia et forma non terminat generationis actum perse primo primitate .a. Hanc ostendo sic nam illud non inest alicui primo .a. quod tantum inest sibi secundum partem. sicut patet ex precedentibus. et ex .v. phi. ca. pº. Sed generatio inest composito tantum ratione forme non materie. nihil enim compositi realiter habet esse post non esse nisi sola forma ergo compositum non generatur perse primo .a. ¶ Quinta conclusio sit ista. Compositum ex materia et forma terminat generationis actum perse primo primitate .b. hāc ostendo sic. illud inest alicui primo .b. quod inest sibi per causam precisam que est aliquid eius sed generari inest composito isto modo. ergo compositum generatur perse primo .b. maior patet ex precedentibus. minor etiam patet. q2 generari inest composito per formam que est quo et aliquid eius. sicut risibile inest homini per formā propriam que est quo et aliquid ei9. pro illa conclusione facit ratio phi. vij. metha. nam omne illud quod fit ex materia que est pars eius. fit seu generatur perse primo. sed compositum est huiusmodi. ergo etc. maior probatur. quia omne quod fit perse est possibile esse et non esse potentia intrinseca. ergo habet principium intrinsecū quo potest esse et nō esse. illud ē materia ergo etc. minor patet. quia ex hoc compositum est compositum. quia habet partē potentialem et actualem. pars autem potentialis est materia. Actualis autem forma. ergo etc. Ex predictis concluditur q̄ ponentes vnam tantum formam in homine habent cōcedere q̄ generans particulare nihil generat de homine. quia non generat materiam. patet. nec animā quia est a deo. ergo nec compositū et per consequens nihil. ¶ Sexta conclusio sit ista. Compositum ex materia et forma quod terminat generationis actum perse primo .b. dicit formaliter aliquam entitatem distinctam realiter a suarum partiū entitate. Hanc ostendo sic. compositum est perse terminus primus generationis. ergo dicit aliquam entitatem aliam realiter a partibus. pº consequentie. q2 terminus generationis habet aliquam propriam entitatem productam per generationem. non autem pars. ¶ Confirmatur. quia si ambe partes preexisterent nihilominus esset productio compositi. Exemplū de resuscitatione nam resuscitatio et generatio similiter est ad esse compositi non ad esse anime vel corporis. ¶ Preterea entitates partiū possunt existere corrupto cōposito. ergo distingūtur realiter a composito consequentia est euidens. sed antecedens patet ex .vij. Meta. ca. vltimo. de ista sillaba .ba. quia corrupta .ba. possunt seorsum manere .a. et .b. similiter de quolibet composito. q2 ptibꝰ

eius vel realiter vel saltem apud in
tell'z τ in sua ratione nõ repugnat
partes manere: non manente to-
to composito. ¶ Preterea. cause in-
trinsece que sunt cause compositi a
liquid causant. non se. nec altera al
teram patet. ergo aliud. s. composi-
tum. sed omne causatum realiter di
stinguitur a causis. quia nihil cau-
sat seipsum vt sit ergo τc. ¶ Prete
rea. omnis propria passio τ opera-
tio habent sbũz cui insunt perse pri
mo illud non est materia nec forma
patet. ergo aliquid. illud est compo
situm. ¶ Preterea. si non. ergo to
tum perse vnum non est magis vnũ
q̃z vnum aggregatione consequẽs
est falsum. viij. metha. ergo antece-
dens ꝓbo consequentiã. quia vnu z
per accidens est magis vnum quaz
vnum aggregatione τ minus vnũ
q̃z vnum perse. sed vnum ꝑ accidẽs
non ẽ tantum sue partes. ergo mul
to magis nec vnu z perse. minor pa
tet ex vij. metha. vbi dicitur ꝙ in
hoc est homo albus aliquid vnum.
q2 albedo inest homini. quia non es
set tale totum nisi informaret. non
sic vnu z aggregatione. ¶ Confirma
tur. vltimo per Aristo. primo phy.
vbi ex intẽtione dicit istud. Primo
enim mouet dubitationem. d. habet
autem dubitationem de parte τ to-
to. vtrum vnum aut plura sunt par
tes τ totum sequitur τ soluit. τ si
toti vnum vtrunque. i. si vtraque
pars est vnum τ idem cum toto. est
scilicet totu z sicut indiuisibile. quo
niam τ eadem eisde z idest tunc par
tes erunt idẽ inter se. sicut sunt idẽ
toti. quare sequitur totum esse indi
uisibile cum non habeat distinctas
partes. At vero si totum est sicut
vnum indiuisibile nullũ erit quan-
tum vel quale quod scilicet est ab-
surdum. hoc idem habetur. vij. me-
tha. capitulo vltimo expresse de ista
silla ba. vt iam preallegatum est.
¶ Sed contra istam questionem in
statur. Primo per comen. p° phy.
vbi videtur dicere ꝙ totum est aliõ
a qualibet parte non tamen ab om
nibus. ¶ Preterea. ad idem arguit
Aureolus. quia si sic ergo diffini-
tio non dicit totam quiditate z difi
niti. consequens videtur falsu z ma
nifeste. probatio cõsequentie. quia
tunc in composito essent tres res sci
licet materia τ forma τ illa tercia
entitas quam ponis. diffinitio au-
tem non est nisi due res. scilicet ma
teria τ forma. vel genus: τ differen
tia. Confirmatur. quia secundum
Aristo. sor. nihil aliud est qua z ani
malitas τ rationalitas que sunt in
eo quiditas. Preterea. si sic. ergo
forma vnietur materie mediante il
la entitate. consequens est falsum.
quia tunc vita vniretur viuo media
te. τ per consequens circularitas e-
rit magis intrinseca circulo quam
vita viuo. quia ista non vnitur cir-
culo per medium. sequitur etiam ꝓ
cessus infinitus. quia inter mate-
riam τ illa z entitate z erit alia qua
mediãte vnitur sibi τ sic vlterius in
infinitum. ¶ Alius quidem arguit
sic. quia si sic. ergo ternarius. erit
quaternarius. quod est euidenter
falsum. consequentia probatur. q2
tunc trinarius vltra tres vnitates
que sunt partes eius habet quartã
quam tu ponis aliam a partibus q̃
est entitas totius. s z quarta vnitas
addita tribus facit quaternarium.
igitur ternarius erit quaternarius.
similiter potest probari ꝙ quater-
narius sit quinarius. τ sic de alijs.
Sed iste instantie non cogunt.
¶ Respondeo. ergo ad primum co-
men. dicitur ꝙ comentator non di-
stinguit ibi inter illud quod est ꝑse

Quo dicto de tota addites

Dubitatio

Ut numerus dicatur unus

τ quod necessario concurrit. Sic autem se habet vnio partium τ esse totius quam necessario concurrit non tamen oportet q̄ sint idem. ¶ Ad secundum de diffinitione dicitur vno modo q̄ diffinitio dicit totam quiditatem diffiniti non comprehensiue sed explicatiue. quatinus explicat principia essentialia intrinseca diffiniti. aliter dicitur q̄ diffinitio est quoddam totum habens partes sicut τ diffinitum. sicut ergo partes diffinitionis se habent ad partes diffiniti sic totum ad totum. ex. vij. metha. vt sic tota diffinitio sit aliud a suis partibus. sicut totum diffinitum aliud a suis partibus. ergo diffinitio totam essentiam diffiniti indicat. aliter dicit q̄ diffinitio dicit totum diffinitum significatiue. pro quanto genus τ differentia significant totum. licet sumantur a parte secundum Aristo. v. metha. ¶ Ad confirmationem. non legi nec credo Philosophum hoc vnquam dixisse quia indiuiduum aliud addit super spetiem τ genus. aliter non esset inferius. vel dato q̄ sic verum est explicatiue vt prius. ¶ Ad tercium procedit ex falsa imaginatione non. n. forma vnitur materie mediante entitate totius cum illa sequitur vnionem. sicut effectus causas suas. nec illud quod addit est proprie dictum quia tunc vita vniretur viuo mediate. Naz vita non est forma que vnitur sed est magis esse sequēs vnionem anime cum corpore. quia viuere viuentibus est esse. secundo de anima. ¶ Ad secundum dicenduz q̄ non omnis vnitas addita facit alium numerum. sed vnitas partialis τ materialis qualis non est vnitas totius. ¶ Sed occurrit dubium a qua vnitate numerus sit vnus. dicitur q̄ ab vna vnitate. ita q̄ omnes alie sunt partes materiales. Sola autem vltima est formalis τ completiua omnium aliarum. ¶ Cōtra. quia v. metha. capitulo de toto dicitur q̄ in quibuscunque positio non facit differentiam in substantia vel figura ibi dicitur omnis nō totuz. exemplificat in liquidis τ numeris: ergo si prima vnitas fiat vltima τ econuerso nulla fiet differētia in substantia numeri. quod esset impossibile per te. quia tunc vltima vnitate mutata cum sit per te specifica τ formalis fieret alia forma. τ per consequens alius numerus. Vel forma sic. quia si sic ergo vltima vnitate mutata mutabitur substantia numeri. consequens est falsum. Tum quia est contra Aristo. vbi supra. Tum quia per solam mutationem relationis ordinis fieret aliud τ aliud absolutum. quod est falsum. In partibus autem hominis non est sic. quia ibi non est mutatio ordinis sine mutatione alicuius absoluti. consequentia patet ex predictis. ¶ Preterea. omnes vnitates constituentes numerum possunt esse eque prime natura τ tempore. puta si multa indiuidua eiusdem specici simul crearentur. quero ergo quomodo vna earū est vltima: non habes ergo dicere q̄ ab vltima vnitate. si dicas q̄ vltimo accipitur a numerante. Contra. quia possum facere econuerso. τ erit prima. que fuit vltima. ¶ Preterea. forma est in materia alioqui non fieret vnuz perse ex eis sed tantum esset iuxta positio eorum. sed vltima vnitas non est in alijs sed sunt distincte. ergo vltima vnitas non est forma aliarum. Dicendū est ergo aliter in numeris est consi

declarare vnitatem in duplici genere: quia quedam sunt vnitates materiales. quedam formales. Exempluꝫ in quinario sunt quinque vnitates materiales. ex quibus materialiter integratur. ⁊ est vnitas a qua quinarius est vnus numerus spetie. hec vnitas est sua forma specifica vel passio sequens formaꝫ. sicut homo est vnus sua forma vel vnitate consequente vt passio suam formaꝫ ⁊ hec vnitas non ponit numerum cum quinque materialibus. quia non est materialis. hec est vnitas totalis a qua totum dicitur vnum denominatiue ⁊ in secundo modo dicendi perse. hec autem vnitas propria quinarij est in nominata sic. a similiter in alijs speciebus numerorum Stat ergo sexta conclusio.

¶ Septima conclusio sit ista. Entitas totius compositi ex materia ⁊ forma alia ab entitate partium est entitas absoluta. hoc probatur per rationes precedentis conclusionis. ¶ Tum quia generatio non est perse ad respectum. nec corruptio a respectu tantum. ¶ Tuꝫ quia cause absolute ⁊ maxime intrinsece non causant precise aliquid formaliter respectiuum. quia absoluta nō sunt partes essentiales respectiui. materia autem ⁊ forma sunt cause intrinsece absolute compositi.

¶ Preterea. Si non ergo omnia entia composita sunt vnius generis. consequens est euidenter falsuꝫ consequentia probatur quia respectus a respectu intrinseco adueniente qualis esset iste non distinguitur genere. ¶ Confirmatur. quia omnia entia essent formaliter respectiua. quod tanquam inconueniens concludit Phylosophus quarta metha. contra opini. de veritate apparentium. ¶ Preterea. si non ergo nullum compositum per se est vnum consequens est falsum ergo antecedens consequentia probatur quia ille respectus essentialis depēdentie non sufficit ad vnitatem per se. quia est in vno per accidens. Accidens enim essentialiter dependet ad subiectum cum quo facit vnum per accidens. ¶ Contra istam conclusionem arguit Aureolus. quia esse absolutum potest deus facere existere sine quocunque alio a quo realiter distinguitur. sed compositum est aliquid absolutum per te ⁊ distinguitur realiter a materia ⁊ forma. ergo compositum potest existere sine materia ⁊ forma. quod est euidenter falsuꝫ. quia tunc aliquid esset ignis vel igneum sine forma ignis. ¶ Respondeo. ad maiorem que est vera. sic illud absolutum sit prius non dependens essentialiter ad aliud. ⁊ si in proposito deus potest facere materiaꝫ ⁊ formam sine composito. sed tunc minor est falsa quia compositum est posterius.

¶ Contra. ergo deus non posset facere accidēs sine subiecto. quia est posterius ⁊ essentialiter dependens ad subūm. ¶ Respondeo. non est simile quia accidens non habet subiectum pro causa intinseca. sicut compositum habet materiam ⁊ formaꝫ Nullus autem effectus dependet simpliciter essentialiter ad causam extrinsecam preterquam ad primā ex eo ꝙ omnem causalitatem extrinsecam potest supplere sine causa secunda. Non sic de intrinsecis. Cum cause intrinsece includant imperfectionem. ideo addo ad expositionem illam ꝙ non est verum si sit posterius essentialiter ⁊ intrinsece constitutum ex absoluto priori.

Instan[tia] Aureoli

Quinq dicta de forma totius.

Octaua conclusio sit ista entitas compositi distincta a partibus est forma tocius que est quiditas. Ad cuius euidentiam declaro quinque per ordinem. Primum dictum est quod forma totius non est alia forma a forma partis. puta ab anima in homine que sit superueniens et aliquid ipsius totius. et dicatur esse totius quia perfectius constituit compositum quam forma partis. probatio huius quia tunc in homine esset alia forma constituens hominem que esset perfectior anima intellectiua quod est absurdum ponere. Secundum dictum est quod forma totius non est aliquod medium vniens materiam forme ad constituendum perse vnum. probatio huius. quia quereretur de ipsa quomodo facit perse vnum cum materia et forma partis. quia non est dare aliquod medium sed vel ipsa ex se vnitur et standum fuit in primo. vel erit processus in infinitum. Tercium dictum est quod forma totius non est aliqua forma vltra formam partis quasi perficiens materiam et formam. probatio huius quia omne quod perficitur ab aliqua vna forma habet rationem vnius perfectibilis. sed materia et forma partis nō sunt huiusmodi. Tum quia alterius rationis Tum quia vnum est proprium perfectibile aliud actus perfectiuus et hec est ratio quare faciunt vnum per se ex. viij. metha. ergo materia et forma non perficiuntur aliqua vna forma communi. Quartum dictum est quod forma totius est ipsa tota natura siue quiditas constituens totum entitatiue. ita quod non est forma informans. sed forma qua suppositum est ens quiditatiue. non sic intelligendo quod forma totius sit causa ipsius totius quasi causans totum cum materia et forma partis. sed est ipsum totum precise et absolute consideratum quomodo loquitur Auic. v. metha. quod equinitas est tantum equinitas. Quintum dictum est quod forma totius est alia realiter a forma partis. quod patet ex his. et ex. vj. conclusione. quia totum dicit aliam entitatem. si illa entitas est forma totius. ergo etc. Sed contra arguit aureolus quero inquit. quomodo imaginaris illam entitatem. aut enim sic quod ipsa fundetur super materiam et formam partis. aut sic quod solum super materiam. ita quod materia sit eius principium subiectiuum et forma principium formale. non primo modo quia tunc forma in composito entificaretur et quidificaretur. non autem entificaret. quod videtur falsum nec secundo modo. quia effectus formalis non differt a forma. sed forma illa totius per te est effectus formalis. ergo non differt a forma cuius est effectus. Sed ista positio peccat multipliciter. Tum quia querit fundamentum illius cuius non est proprie fundamentum quia esto dico quod fundamentum eius non est materia et forma. nec alterum eorum. sed eius fundamentum proprium et proximum est eius suppositum vel compositum. quod probatum est esse aliud a partibus. omni enim enti formali respondet adequate aliquod quod vel quis. sicut huitati hoc quod dico homo. non corpus vel anima et hoc dato processus rationis est nullus. Tum etiā quia dato quod fundamentum eius esset materia. forma autem principium formale nihil probat. Assumit enim falsum quando dicit effectum formalem non differre a forma. omnis enim effectus realiter distinguitur a sua causa. quia nihil causat se. bene tamē concedo

ꝙ effectus formalis non separatur a forma. sed non sequitur ergo non distinguitur. Sic ad questionem.

Ad argumenta principalia. Ad primum. cum dicitur quando aliquid inest duobus. ꝛc̄. concedo maiorem quando vniformiter illud inest duobus. ꝛ tunc minor est falsa. quia generari conuenit forme per accidens composito autem perse. ¶Contra. propter quod vnū quodque tale ꝛ illud magis. sed cō posito conuenit generari per formam. ergo ꝛc̄. Respondeo minor est falsa quin immo forme competit generari propter compositū vt ostensum est in corpore questionis ¶Ad secundum cum dicitur ꝙ perse ꝛ per aliud opponuntur. ista est vera si per aliud intelligas ꝙ nō est aliquid eius. tunc minor est falsa. tū quia generari non conuenit composito per formam. sed magis econuerso. tum quia dato ꝙ sic forma est aliquid compositi: quod autem si conuenit alicui per aliud nō tollit perseitatem. nam viuere per se conuenit homini. ꝛ tamen per ꝑtem scilicet per animam. sicut dicitur quinto metha. capitulo de per se. Similiter est de intelligere quod conuenit homini per animaꝫ vt ibidem habetur. ¶ad tercium concedo consequentiam quia vtrunque taꝫ generari quam corrumpi perse conuenit composito. Cum arguis ꝙ illud quod conuenit alicui perse primo non competit sibi ratione alterius. ꝛc̄. verum est ratione alterius quod non est aliquid eius ꝛ habet rationem quod. Materia autēꝫ ratione cuius conuenit composito generari habet rationem quo. ꝛ est aliquid compositi. ꝛ pars essentialis eius. composito autem conuenit generari ꝛ corrūpi vt quod. ¶Ad quartum nego consequentiam. ad probationem. cum dicitur ꝙ vnitas generationis requirit vnitatem termini. ergo magis magis. Dico ꝙ fit fallatia consequentis. ponendo antecedens. q2 non omne magis vnuꝫ est magis terminus quia tunc punctus maxime esset generationis terminus per se primus. quod euidenter falsum est. ꝛ contra Ari. tercio metha. vbi dicit ꝙ punctus ꝛ superficies ꝛ linea ꝛ huiusmodi sunt ꝛ nō sunt sine generatione ꝛ corruptione. Sic igitur terminatus est tractatus questionum de principijs nature. Deo gratias amen.

Laus sit Deo in trinitate ꝛ beate Marie genitrici eius. beatoq; frā cisco patriarche seraphico.

Attende igitur lector qui legis ꝙ siquis benedictum est in questionibus supradictis ab arte doctrine Scotice processit cuius vestigia q̄ȝ tum potui ꝛ quantum ipsum capio sum secutus. Si autem aliquid maledictum vel doctrine dicte contrarium reperias. vel repugnans. mee imperitie ascribatur. Quod si vero aliquid tale ibi continetur nunc ꝓ tunc reuoco tanquam dictum fuerit ignoranter puta quia ignorauerum mentem Scoti.

Deo gratias Amen.

FINIS.

Expliciunt questiones trium principiorum naturalium Antonij andree. Sequitur tabula dictarum questionum.

Tabula.

1 Utrum mobilitas sit formalis ratio subiectiua primi subiecti philosophie naturalis.

9 Utrum in substantia naturali composita ex materia et forma materia dicat aliquam entitatem positiuam distinctā realiter ab ētitate forme.

17 Utrum materiam existere sine forma includat ꝯtradictionē ex terminis.

22 Utrum materiam generari et corrūpi naturalr īcludat repugātia terminorum.

24 Utrum materia subiecta ꝗtitati que est accidens habeat aliq extensionem aliam ab extensione ꝗtitatis.

28 Utrum in rebus naturalibus compositis ex materia et fōma materia sit aliquid pertinens essentialiter ad rationem quiditatis specifice.

42 Utrum productio forme materialiter generate preexigat aliqd in materia actiuum vel quodcunque qd in ipsa naturaliter transmutetur.

48 Utrum productio forme substantialis naturaliter generate mensura aliqua diuisibili mensuretur.

53 Utrum repugnantia formalis que ē inter formas substantiales sit repugnantia contrarietatis.

55 Utrum formalis distinctio organicarum partium animalis sit propter plures formas sbstantiales specifice ac realiter distincta.

59 Utrum in quiditate forme accidentalis sit dare uere gradus intrinsecos essentiales secundum quos ipsa possit suscipere diuisionem intrinsecam secundum magis et minus.

65 Utrum priuatio que est tercium principium in natura sit idem quod potentia materie.

69 Utrum in rebus naturalibus generabilibus et corruptibilibus ipsum compositum ex materia et forma per se primo terminet generationis actum.

Deo gratias.

Incipit expositio Illuminati Doctoris Francisci de mayronis super octo libros Phi. Aristo.

q Uoniam quidem contingit ītelligere ⁊ scire ⁊ cetera.

Ista ē prima ꝑs istius libri ⁊ ē ꝓhemialis in qua auctor ꝓbat duas phisicas veritates: quarum prima est quod naturalis scientia incipienda est a cognitione causarū. Et probatur dupliciter: primo sic. In omni scientia que habet principia ⁊ causas incipiendum est a cognitione causarum: quia illa ducunt nos in cognitionem subiecti scientie ⁊ omnium aliorum: Sed scientia naturalis habet principia ⁊ causas. s. materialem ⁊ formalem. efficientem ⁊ finalem: ergo scientia naturalis est incipienda a cognitione causarum naturalium. que sunt materia ⁊ fōma: efficiens ⁊ finalis. Item secundo sic. De prioribus prior est speculatio vt habetur infra: sed cause naturales sunt priores respectu suorum causatorum: ergo de eis est primo agendum. ¶ Secunda veritas est ꝙ scientia naturalis est incipienda a causis vniuersalibus.

Et probatur sic. Nostra cognitio naturalis incipit a notioribus quo ad nos ad notiora simpliciter: sed vniuersalia sunt nobis notiora quam singularia idest species: ergo ab vniuersalibus incipiendum est in hac scientia. ¶ Quod autē vniuersalia sint notiora q° ad nos: ꝓbatur quia magis confusa sunt notiora quo ad nos: sed vniuersalia sunt magis confusa singularibus vt patet: ergo ⁊c̄. ¶ Quod autem confusa sint prius nota ⁊ magis que est maior huius pro simili: probatur tripliciter: quia totum integrale est nocius quam sue partes: ⁊ hoc est quia confusum. Item diffinitum est nocius quam sue partes scilicet diffinitio que diuiditur in singula per suam confusionem.

Item pueri habent primo cognitionem de parentibus suis: quam distinctionem: quia primo vocant omnes homines patres: ⁊ omnes feminas matres: Et deinde distinguunt: ergo magis confusa sunt nobis magis nota: sed vniuersalia sūt magis confusa: ergo magis nota: ergo ab vniuersalibus incipiendū est in hac scientia ꝙ ē propositum.

N Ecesse est esse vnum principium aut plura ⁊ cetera.

Ista est secunda pars istius libri in qua disputatur contra non naturaliter ponentes de principijs nature scilicet contra Permenidem ⁊ Mellisum qui negauerunt motum: dixerunt enim ꝙ omnia sunt vnū ens imobile. ꝓbatio Mellisij fuit ista. Quod generatur habet principium: ergo ꝙ non generatur non habet principium. sed ens non generatur. quia si generetur. aut genera de ente: aut de nonente: nō de non ente quia ex nihilo nihil fit secundum omnes Philosophos. nec de ente: quia tunc queritur de illo: ⁊ sic in infinitum: ergo ens non generatur ⁊ si non generatur: non habet principium: ⁊ si non habet principium non habet finem. ergo est infinitum: ⁊ si infinitum est: est immobile; ergo omnia sunt vnum

Rō pmenidis

ens immobile. ¶Permenides ar-
guit sic. Quicquid est ens est vere
vnum ens. sed substantia est tantū
vnum vere ens. ergo substantia est
tantuȝ vnuȝ ens. ⁊ sic erit ens vnū
immobile. ¶Sed contra Permeni
dem ⁊ Mellisum non est disputan
dum: primo quia naturalis non de
bet disputare contra negantes sua
principia: nec aliquis artifex spe-
cialis ex ꝓprijs. sȝ si disputet hoc
erit aut per superiorem scientiam
sub alternantem: aut per comunem
scientiaȝ qualis est logica: vel Me
tha. Sed permenides ⁊ Mellisus
negant principia nature. s. motum
quem tota natura supponit: ergo ꝯ
eos non est disputandum ex princi-
pijs naturalibus. Item si est pri
cipium est principiatum per locum
arelatiuis. sed si est principiatū est
dare plura: vt patet ex significato
principiati. ergo si est principium ē
dare plura. Sȝ isti ponunt istd vnū
ens esse principium nature. ergo ex
dictis eorum est dare plura. Iteȝ
stultum esset dicere ⁊ disputare con
tra eos q ponunt ꝙ omnia sint vnꝰ
homo vel vnus equus quia isti ne-
gant sensum. ergo pari modo stul-
tum est disputare contra eos qui ne
gant motum: quia isti negant sen-
sum videmus enim ꝙ multa mouē
tur. Iteȝ naturalis non debet di

Solutio rom.

sputare contra litigiosam rationē
seu sophisticam: qꝛ hoc pertinet ad
locum: sed istorum ratio est litigio-
sa quia peccat in materia ⁊ in for-
ma. in materia quia arguit ex fal-
sis. in forma quia Permenides ar-
guit ex puris affirmatiuis i secūda
figura. Mellisus arguit a destruc-
tione antecedentis cum tamen debe
ret arguere adestructione consequē
tis: ergo ⁊c. Item nullus artifex
specialis tenetur alicui respondere
nisi arguatur contra eum ex princi
pijs proprijs. sed isti non arguunt
ex principijs proprijs naturalis sci-
entie ymmo ex oppositis proprijs
eiusdem. ergo ⁊c.

Sed quoniaȝ de natura nō naturaliter. ⁊c.

Disputandum est contra Perme-
nidem ⁊ Mellisum per principia
1 Metha. primo per diuisionem en-
tis quia aut istud vnum ens ꝙ ipsi
ponunt principiū nature supponit
pro substantia ⁊ accidente aut pro
accñte tantum: aut pro substantia
tantuȝ. Si pro vtroque ente simul
habentur multa entia contra eos.
Si pro accidente tantuȝ tunc acci
dens erit sine substantia ꝙ est im-
possibile. Si pro substantia tantuȝ
tunc non erit infinitum contra Me
lisum: nec finitum contra Perme-
nidem: finitum. n. ⁊ infinitum sunt
differentie quantitatis ergo contra
eos est quocunque modo supponāt
illud ens esse vnum. Item secun
2 do sic: per diuisionem vnius: vnum
dicitur tripliciter. vnum continui-
tate: vt partes in continuo. vnum
in diuisibilitate: vt punctus. vnum
diffinitiōe. vt contraria: ⁊ vnū quo
rum res est vna: nomina vero plura
¶Tunc arguitur ex quolibet istorum
sic. Si oīa vnū sunt ꝯtinuitate tūc
habentur plura entia: quia conti-
nuuȝ est multa entia cum sit diuisi
bile in partes: ⁊ sic contra eos.
Item si omnia sunt vnum in di-
uisibilitate: vt punctus tunc non
erit quantitas: ⁊ si non est quanti-
tas: tunc non erit finitum nec infi-
nitum ꝙ est contra eos. Iteȝ nec
diffinitione: quia si sic: esset tunc
vna diffinitio contrariorum: vt al-
bi ⁊ nigri ⁊ relatiue oppositorum

vt patris ꝛ filij. ꝛ contradictorio-
rum que omnia sunt impossibilia.
ergo nullo modo omnia dici possūt
vnū aliquomodo vnitatis. ¶ Itē
si supponat pro substantia ad huc
habentur plura entia: quia speties
dicit plura entia scilicet genus ꝛ dif-
ferentiam. ¶ Item quilibet dixit ꝙ
si est vnum est immobile: Contra
constat ꝙ si totum vniuersum esset
a qua totum posset moueri: cum q̄-
libet pars aque sit possibilis moue-
ri. ergo non sequitur ꝙ si sit solum
vnum sit immobile. Item ad mi-
nus posset moueri motu alteratio-
nis. ¶ Contra Permenidem. dixit
enim ꝙ omnia preter substantiam
sunt non ens tunc cum ens dicatur
de substantia ens erit non ens ꝙ est
contradictio. Errauit ergo nesci-
ens distinguere de ente per se ꝛ per
accidens ꝛ actu ꝛ potentia.

8 **Sicut autem Philoso phi dicunt ꝛ cetera.**

Ista est tercia pars istius libri in
qua Aristo. disputat ꝯ non natu-
raliter loquentes idest contra eos
qui concedunt motū tamen aliter
errabant in principijs nature.
¶ Anaxagoras enim dixit ꝙ prin-
cipia nature sunt infinita ꝛ ꝙ qd-
libet est in quolibet. Cuius ratio
fuit ista. Omnia que generantur:
aut generantur de ente: aut de non
ente: Non de non ente quia ex nihi-
lo nihil fit: ergo de ente: ergo illud
ꝙ generatur prefuit in eo ex quo
generatur: ꝛ sic quodlibet ē in quo
libet. Cū ergo ex quolibet possint
infinita generari tūc infinita erūt
principia nature. ¶ Sed ꝯtra ana- Cont Anaxagora
xagoram arguitur multipliciter:
quia si principia nature sunt infi-
nita tunc erunt ignota: ꝛ per con-
sequens tota natura erit ignota:
quia ignoratis principijs nature
ignoratur natura ꝙ est inconueni-
ens. Item secundo sic Tota na-
tura vel sequitur suas partes in in-
finitate: vel non seqͥt in infinitate:
sed omnis natura habet terminum
sue magnitudinis ꝛ sue paruitatis
quam non licet transgredi: ergo e-
runt partes finite: ergo principia
erunt finita. Item si principia
sint infinita siue partes: cum totū
sit finitum in magnitudine ꝛ par-
uitate: tunc partes excedent suum
totum ꝙ est inconueniens. ¶ Item
iste dixit omnia generari per segre-
gationem. ita ꝙ agens naturale ni
hil agebat nisi ꝙ segregabat for-
mam que prius latebat. Sed cō-
tra quia accidentia non possunt a
substantia segregari: ergo non om-
nia sunt segregabilia. Item da-
to quod quantitas posset a substan
tia segregari adhuc omnes partes
quantitatis segregari non possent
cum non sit deuenire ad minimam
quantitatem. ¶ Item ꝙ non sit qd
libet in quolibet probatur. Certū
est ꝙ est deuenire ad minimam car-
nem. Tunc quero si est resolubilis
in aquam aut non: si nō ergo aqua
non fuit in ista carne: ꝛ sic non fu-
it quodlibet in quolibet. Si resol-

uatur in aquam: ergo pari modo a qua in carnem: tunc aut ista posterior caro erat equalis prime aut minor. si minor erit dare minimuz minimo in eodem genere. Si equalis in eodem est dare infinita minima carnis equalis quod est inconueniens: ergo stabit resolutio in prima minima carne: quod si sic: tunc aqua non erit in ista carne cum in illam non possit resolui: ergo quodlibet non est in quolibet.

Dignius est autem minora facere et cetera.

Hec est quarta pars istius libri in qua Aristo. agit de principijs nature secundum oppinionem propriam vbi probat aliquas ueritates Phisicas. Quarum prima est. Quod principia nature sunt contraria probatur dupliciter. primo quia omnes loquentes de principijs nature: siue naturaliter siue non naturaliter posuerunt contrarietatem in principijs nature: quaz quidem contrarietatem quidam direrunt calidum et frigidum: quidam plenum et vacuum. Alij magnum et paruum: ergo etc. Item omnia fiunt ex contrarijs vt probat: sed omnia fiunt ex principijs ergo principia sunt contraria. quod autem omnia fiant ex contrarijs hoc declarat inductiue i artificialibus et naturalibus vbi ponit quattuor propositiones Phisicas valde nobiles: quarum prima est, Quod nihil agit nisi in suum contrarium quod est perse contrarium: nec patitur nisi a suo contrario siue per se contrario: nec fit aliquid nisi ex suo contrario: vt album ex non albo: nec corrumpitur aliquid nisi in suum perse contrarium vt album corrumpitur in non album perse: contrarium vocat in compossibile vt nigrum et fuscum sunt incompossibilia ex quibus infert quod omnia naturalia aut sunt contraria: aut ex contrarijs vt medij colores ex albo et nigro.

Consequens autez sic dicitur etc.

Probat quod principia nature non sunt vnum quia contrarietas non est vnius: sed principia nature sunt contraria. ergo principia nature non est vnum. ergo plura. ¶ Alia veritas est quod principia nature non sunt infinita quia non essent cognoscibililia a nobis quod est inconueniens. Item ex quo contrarietas est in principijs nature oportet vt prima contrarietas sit substantie: siue contraria substantie sint principia substantie sed ista contraria sunt tantum duo: quia in quolibet genere est dare vnam primaz contrarietatez. ergo si sint tantum duo: non erunt infinita.

Item quod potest fieri ex finitis melius est quam quod fit ex infinitis: si eque bene fiat per finita sicut per infinina: sed naturalia eque bene fi

unt per finita vt patet sicut si fie-
rent per infinita ꝛ quicquid fieret
per infinita fit per finita. ergo ꝛc.
Item solum principia contraria
que non fiunt ex alijs deberent esse
principia: quia hoc est proprium
principijs vt non fint ex alijs. Sed
ista contraria non possunt esse nisi
ex se: quia multas primas contra-
rietates esse est impossibile cum in
quolibet genere entium sit dare pri
mum ergo non sunt infinita.
¶ Quod autem principia nature
sint plura quaꝫ duo patet quia nos
videmus ꝙ fit mutatio de contra-
rio in contrarium vt araro indem-
psum sed hoc non potest fieri sine
subiecto. ergo est dare tercium sci-
licet naturam subiectam. Item
multi famosi Phi. in scientia na-
turali posuerunt istam naturam
subiectam. Item ista contraria
non sunt substantie: quia substan-
tie nihil est contrarium. ergo opor-
tet ꝙ ei subiciatur substantia ꝛ sit
tercium. ¶ Sed instatur quia dic-
tum est supra ꝙ prima contraria
in substantijs sunt principia natu
re: ergo substantia substantie con-
trariatur. Respondeo dupliciter
Primo ꝙ ista contraria non sunt
substantia quantum ad vtrunque
extremorum sunt enim habitus ꝛ
priuatio: vt corporeum non corpo-
reum: lignum non lignum Et ideo
verbum dictum verum est ꝙ substã
tia non contrariatur substantie:
sed contrariatur sue negationi.
Vel aliter cum dicitur ꝙ opor-
tet supponi tercium quia ista non
substantie intelligit de contrarieta
te in accidentibus vt rarum ꝛ dem
psuꝫ quibus necessario oportet sup
ponit tercium quia ista non sunt
substantie: vnde hic videtur commu-
niter ꝛ in differenter loqui de princi
pijs contrarijs taꝫ substancialibus
quam accidentalibus sicut si ista
duo contraria essent tantum prin-
cipia nature tunc ex non substanti-
js fieret substantia: cum alterum
sit negatio ꝛ non substantie essent
prius quam substantie: que omnia
sunt inconuenientia: ergo oportet
dare tercium ꝙ subiciatur contra-
rietati.
¶ Quod autẽ nõ sit dare quatuor
principia contraria probatur: quia
tunc oporteret dare duo subiecta ꝛ
sic altera esset ociosa natura ꝛ ni-
hil faceret.
Item dictum est. ꝙ impossibile
est esse plures contrarietates pri-
mas vnde in substantia non est nisi
vna prima: sicut in alijs generibus
¶ Item aliter probatur ꝙ sint da-
re tria principia. Certũ est ꝙ sic in
omni genere aliud est ꝙ generatur
ꝛ aliud ex quo generatur quia ideꝫ
ex se generari non potest. sed istud
ex quo est materia in isto etiam ex
quo est negatio forme generande:
ergo principia sunt tria scilicet ma
teria: forma: ꝛ priuatio.
Item ꝙ sit dare priuationem de
quo minus videretur probatur: qꝛ
certum est ꝙ materia appetit for-
mam quam non habet: sicut femi-
na masculum: ergo aut seipsa: aut
per formam quam habet: aut per
formam quam non habet: non se
ipsa: quia cum talis appetitus ces-
set habita forma sic ipsa cessaret a
se ipsa ꝙ est inconueniens: nec per
formam quã habet: quia ipsa esset
causa sue corruptionis. ergo non re
stat nisi ꝙ per priuationem appe-
tat: ergo priuatio est principium ad
minus secundum quid.

Item cum totum corrumpa-
tur oportet ꝙ aliquid corrumpa-
tur ex parte materie licet materia
non possit perse corrumpi nec ge-
nerari. quia si corrumperetur: cor-
rumperetur in materiam: ⁊ iterum
queram de illa ⁊ sic in infinitum:
ergo non corrumpitur perse: ergo
per accidens scilicet per priuatio-
nem: ergo priuatio non est spernen
da sicut spernit Plato. Item ex
effectu videmus ꝙ album nunquã
generatur nisi ex non albo ⁊ idem
est in oib⁹ taꝫ sbãlib⁹ ꝙꝫ accñtalib⁹
ergo semper requiritur priuatio:
quid sit terminus generationis na
turalis. Illud est finis seu termi
nus transmutatiõis naturalis seu
generationis: ꝙ intendit agens na
turale. sed omne agens tam natu-
rale quam accidentale seu artificia
le intendit compositum: quia arti-
fex non intendit precise figuratio-
nem sed figuratum: nec homo intẽ
dit animam generare tantum sed
Drt Mã & forã. compositũꝫ. ergo ⁊c̃. ¶ Ultimo no
ta quatuor differentias inter ma-
teriam ⁊ formam. Prima est ꝙ ma
teria secundum cum non est perse
scibilis nisi per annologiam ad for
mam: sed forma est per se scibilis.
Secunda est ꝙ materia nulli cõ
trariatur: forma vero contrariatur
priuationi. Tercia est ꝙ materia
non ẽ hoc aliquid: sed forma ẽ hoc
aliquid ⁊ vnum. Quarta ꝙ ma-
teria est ens in potentia: sed forma
est ens actu. ¶ Ultimo oportet te
notare quattuor distinctiones qua
rum prima est ꝙ generatio est du-
plex: Alia simplex: Alia composi-
ta. Composita que exprimitur per
subiectum ⁊ priuationem: vt homo
non musicus fit musicus. Simplex
est duplex. Una que exprimitur per
subiectum tantum: vt homo fit mu
sicus. Alia que per priuationem tã
tum: vt non musicus fit musicus.
¶ Secundo est notandum ꝙ gene-
ratio est duplex. Altera simpliciter
vt cum generatur substantia. Al-
tera secundum quid vt cum genera
tur accidẽs. ¶ Tercio est notanduꝫ
ꝙ ens dicitur dupliciter: perse ⁊ per
accidens. ¶ Quarto est notandum
ꝙ ens aliud est in potentia: vt ma-
teria: aliud in actu: vt forma vel cõ
positum. Ex istis duabus distin-
ctionibus vltimis soluitur error ne
gantium generationem vel corrup
tionem cum dicunt si sit generatio
aut de ente aut de non ente: dicitur
ꝙ non de ente tantum: nec de non
ente tantum: sed de materia que est
ens in potentia ⁊ non est ens in ac
tu: ⁊ est ens perse cum sit substan-
tia: ⁊ est non ens per accidens rati-
one priuationis ãnexe. ¶ Queritur
vtrum partes sint actu in suo toto.
Et videtur ꝙ sic: quia relatio in ac
tu requirit suam oppositionem in
actu: Sed relatio totalitatis est in
actu: ergo relatio partis erit in ac-
tu. Sed contra est Aristo. qui po
nit partes esse in potentia in toto.
Dicitur ꝙ verbum Aristotilis
est sic intelligendum ꝙ partes non
sunt in toto in actu idest non agũt
sine virtute tocius: vt manus non
agit sine virtute tocius: vel non sũt
in actu idest non habent esse subfo
sitale vt totum.

Explicit primus Incipit
secundus liber Phisicorum.

Eorum que sunt ꝛc.
Iste est secundus liber
in quo agit de principijs
extrinsecis nature q̄ sunt
finis ꝛ efficiens. Sed primo agit
de natura. ¶Circa ꝙ sciendum ꝙ
diffiniens naturam facit quat-
1 tuor. Primo premittit vnam di-
uisionem entis dicens. Quod eorū
que sunt quedam sunt a natura .i.
a naturalibus causis vt animalia
ꝛ partes animalium: ꝛ plante ꝛ p-
tes plantarum. Alia sunt a non
naturalibus causis: que sunt secun
dum coordinationem voluntatis
vt ars ꝛ casus ꝛ fortune. ¶Secū-
2 do distinguit inter naturalia ꝛ ar-
tificialia dicens. Quod naturalia
mouentur ab intrinseco: siue moue
antur secundum locum aut secun-
dum augmentum: aut secundū al-
terationem. Artificialia vero ab i
trinseco mouentur: vt ꝙ ex ere fi-
at statua ꝙ est ab arte. que quidē
ars est extra artificiatum. ¶Tertiō
3 diffinit naturam dicēs. Quod na
tura est principium mouendi ꝛ qe-
scendi illud in quo est principium
per se ꝛ non per accidens. Hec vl-
tima conditio addita est ad differē
tiam artis que si moueat illud in
quo est: non per se mouet vt si me-
dicus sanet seipsum accidit eidem
sanari ꝛ esse medicum. ¶Quarto
4 dicit ꝙ naturalia dicuntur compo
sita vel a natura: non tamen sunt
natura: passiones vero sunt secun-
dum naturam: vt igni fieri sursū.

Videtur aūt ꝛ natura
ꝛc. Probat quattuor
conclusiones: quarū pri
ma est. Quod natura di-
citur de materia. probatur: quia il-
lud est natura ꝙ permanet idem i
omni transmutatiōe naturali: ma-
teria est huiusmodi. ergo ꝛc. ¶Se
cundo probat qd̄ dicatur de forma
primo. Quia vnūquodque reponi
tur in esse naturali per formam q̄
habet actu ꝛ naturaliter sicut ali-
quid reponitur in esse artificiali ꝑ
formam artis q̄ habet actu cū for
ma det esse naturale: ergo debet es-
se natura. Item vnūquodq̄ ge-
nerat sibi simile per formam: ergo
videtur dici natura. Idem illud
debet dici natura ad ꝙ tendit trā
mutatio naturalis sed ad formam
tendit transmutatio naturalis: er-
go forma est natura. ¶Tertia con
clusio est ꝙ forma est magis natu-
ra q̄ materia: ꝛ probatꝰ sic. Quia
entia in actu sunt magis entia q̄
entia in potētia: sed forma est ens
in actu materia i potētia: ergo ꝛc
¶Quarto concludit ꝙ natura ꝛ
forma dicūtur de priuatione sicut
de contrario .i. de forma generāda.

¶Quoniam autem ꝛ cetera.
Quod naturalis determinet de
materia ꝛ forma: probatur qua-
drupliciter. primo sic. ¶Sicut est
in arte. ita est in natura: sed ars cō
siderat materiam ꝛ formam: vt me
dicus cōsiderat sanitatē fleumā ꝛ
coleram in qua est: ꝛ domificator
idem: ergo ꝛ naturalis considerat
materiam ꝛ formam. ¶Itē ad eū
dem pertinet considerare finem. ꝛ
ea que sunt ad finem. sed naturalis
considerat finem transmutationis
naturalis. s. formam: ergo ꝛ mate-
riā: quia ipsa ordinatur ad formā
tanquam ad suum finem. ¶Itē si
cut est i arte vsuali ꝛ cooperatiua:
ꝛ mixta ex vtraque: sic videtur esse
i naturalibus: sed quelibet istarū

considerat materiam ⁊ formam: ergo sic erit in scientia naturali: ꝓbatur minor: sed ad declarationem minoris oportet notare quattuor per ordinem: Primo quid sit ars visualis. Ad hoc dicitur ꝙ ars visualis est que vtitur architecto fabricato ab alia arte: vt ars gubernans nauem vtitur naue fabricata per manum factiuam. Operatiua vero dicitur ꝙ sic comperatur ꝙ non vtitur architecto ꝑ aliã artem: vt ars leuigandi ligna necessaria ad materiam nauis. Mixta vero dicitur que partim operatur ⁊ partim vtitur architecto ꝑ aliam artem: vt ars nauis factiua operatur formam nauis ⁊ vtitur lignis leuigatis per artem inferiorẽ.

Ars visualis:

operatiua:

Ars mixta:

¶ Secundo ꝙ ars visualis ⁊ mixta plus considerat materiam q̃ accidentia materie. ¶ Tertio ꝙ mere visualis plus considerat formã q̃ materiam: Mixta vero minus formam ⁊ plus materiam: vt ars gubernandi considerat formam remi vel temonis: Nauis factiua vero materiam ex quibus motibus fiat.

¶ Quarto ꝙ quedem artes solum preparant materiam q̃ habent a natura vt ars leuigandi: quedam faciunt materiam vt ars laterum facit lateres: que sunt materia domus. Item quinto sic. Illa que dicuntur ad aliquid sunt eiusdem cõsiderationis: sed materia ⁊ forma sunt ad aliquid: quia aliam requirit materia: ⁊ aliam requirit forma vt patet ergo ⁊c. Vnde forma animalis non generatur ex omni semine: sed ex tali ⁊ sic in alijs.

¶ Quod Phisicus methaphisicus
& Mathematicus:
differant probatur quadrupliciter seu declaratur. ¶ Primo quia licet Phisicus ⁊ Geometra considerent magnitudines ⁊ puncta tamen Geometra abstrahit a materia ⁊ motu. phisicus vero cõsiderat ista cum motu ⁊ materia vnde phisicus considerat lineam carminis ⁊ lineam auri. Geometra vero lineã simpliciter. Sed instatur quia consideratio simplex est methaphisica. Dicitur ꝙ Geometra considerat lineam in respectu ad passiones suas que sunt curuum ⁊ rectũ. Methaphisicus considerat quiditates linee precisas ex quo concluditur ꝙ omnis consideratio est respectiua preter considerationẽ methaphisicam. ¶ Secundo declaratur ꝙ differt ab Astrologia quia licet ista ⁊ phisica scientia considerent figuras solis ⁊ lune ⁊ stellarum tamen phisicus considerat ista vt sunt in subiecto ⁊ vt dependent a subiecto. Astrologus vero considerat figuras stellarum simpliciter non attendens ad dependentiam. ¶ Tertio declaratur ꝙ differt ab Arismetica quia ista considerat numeros absolute: ista vero considerat nũeros in materia: vt lapidum vel hominum vt habetur infra. ¶ Quarto declaratur ꝙ differt a perspectiua: quia ista considerat lineam vt visualis est non curans de materia. Rethorica que phisica est considerat lineam in materia vocis ⁊ huiusmodi talium. Et addit ꝙ Astrologia ⁊ ꝑspectiua ⁊ Armonica scientie mediant inter mere Methaphisicam ⁊ mere Phisicã licet ad Phisicam plus appropinquat.

d **Eterminatis aũt his** &c. Hic agens de causis diuidit causam i quatuor causas: quarum 1 prima est materialis ex qua omnia fiunt: que est tam causa naturalis q̃ artificialis: ad hanc reducũtur littere sillabarum & es respectu vasorum & ignis respectu causatorum compositorum & partes respectu totius: & propositiones respectu 2 Sillogismi. ¶ Secunda causa est formalis q̃ vocat speciem: Exemplum peradigma est quo aliqd erat esse ad hanc causam reducũtur genera respectu specierum: sicut dupla proportio se habet ad Diapason in musica: & partes diffinitiõis ad diffinitum: & diffinitum respectu partium & compositum respectu cõponentium: & species .i. forma que distinguit contra materiam. ¶ Ter-3 tia causa est efficiens q̃ vocat causam vnde principiũ motus ad hãc causam reducitur semen respectu embrionis: & medicina respectu sanitatis: & deliberans principiũ mo-4 tus & quietis. ¶ Quarta causa est finalis gratia cuius omnia fiunt: & ista est bonum omnium causarũ & potissima super causas: siue istud bonum sit existens siue apparens.

Cõtingit autem fere & cetera.

Hic ponit per ordinem quattuor comparationes causarum suarum quarum prima est qđ ad eundem effectum concurrunt diuerse cause per se: vt ad statuam concurrunt per se in genere cause efficientis statuam faciens: es autem i genere cause materialis. ¶ Secũda est ꝙ vna causa potest esse causa alterius cause vt causa efficiens potest esse causa cause finalis: vt Medicina est causa efficiens sanitatis quarum altera est sicut causa finalis: Altera sicut causa efficiens. ¶ Tertia est ꝙ eadem causa potest esse causa diuersorum effectuum: vt Nauta per sui presentiam est causa salutis Nauis: & per sui absentiam est causa perditionis ipsius. ¶ Quarta ꝙ diuersorum effectuum sunt diuerse cause: vt calidũ dissoluit: & frigidum constringit vel coniungit.

Mediarum causarum &c.

Hic ponit quattuor notabilia per ordinem. Primum est ꝙ causarum quedam sunt priores: quedam sunt posteriores in omni genere causarum vt Medicus est prior respectu sanitatis: & artifex posterior in genere cause efficientis.

Secundum est ꝙ alia causa est per se: Alia per accidens vt statuã faciens est causa per se statue Policletus vero est causa statue per accidens: & omnia superiora Policleti. Tertium est ꝙ causarum alie sunt propinque alie remote.

Item alie in actu: alie in potentia alie composita: vt Sor. Medicus sanat. Alia simplex: vt medicus sanat vel Sor. ¶ Item alia vniuersalis: vt Sol est causa vniuersalis hominis. Alia singularis vt homo. ¶ Secundo notandum ꝙ omnes isti modi reperiuntur in omni genere causarum vt causa materialis per se asini est semen asini causa vero materialis per accidẽs est semen tali colore coloratũ: accidit enim asino ꝙ fiat ex tali semie sic disposito.

fortuna diffinitur:

Tertio notandum quod omnes isti modi possunt assignari respectu effectuum ut dicit alibi in littera ita ut cause per se respondeat effectus per se et cause per accidens effectus per accidens. Ita ut dicitur effectuum: alij per se: alij per accidens alij propinqui: alij remoti: alij in actu: alij in potentia: alij simplices: alij compositi: alij universales alij singulares: quorum exempla patent. Quarto notandum quod ad cognoscendam causam universalem oportet devenire usque ad ultimam causam in omni genere causarum et exemplificat in artificialibus: ut propter quid sanat medicus dicitur quod propter medicinam. Hic autem est status cum sit ultima causa: vel cur hedificat Sor. quia hedificator fit et propter quid edificator per artem edificandi: et hic est finis.

Primum igitur quoniam videmus etc. Hic agit de casu et fortuna. et declarat quattuor per ordinem: primo quid est casus: et dicitur quod casus est causa per accidens de his que fiunt in minori parte. i. raro ab agente propter quid. i. propter finem. Circa quam diffinitionem venandam ponit aliquas distinctiones: quarum prima est: Quod eorum que fiunt quedam fiunt semper: quedam frequenter: quedam raro: de quibus est tam casus quam fortuna. Secunda est quod eorum que fiunt quedam fiunt secundum itentionem agentis quedam extra intentionem agentis ut casualia vel fortuita. Tertia est quod ea que fiunt propter finem: quedam fiunt a natura: quedam a proposito. i. electione. secundum enim aliam causam novam. Quarta divisio est quod eorum que fiunt: quedam fiunt per se quedam per accidens: de quibus est casus et fortuna

Diffinitur casus:

Secundo ponit diffinitionem fortune dicens. Quod fortuna est causa per accidens de his que fiunt in minori parte ab agente propter quid et secundum propositum. Circa quam diffinitionem ponit quattuor conditiones fortune: quarum prima est Quod fortuna habet infinitas causas: Infinite enim cause sunt a quibus potest dependere fortunatum. propter quod dicitur in manifesta et incerta et est secunda proprietas. Sed instatur: quomodo est in certa cum de ipsa tradat nobis doctrinam. Dicitur quod est nobis nota confuse non tamen distincte quia non cognoscimus causas illas infinitas. i. innumeras a quibus dependere potest fortunatum. Tertia conditio est quod quedam fortuna est bona quedam est mala. Quarta conditio est quod quedam est fortuna que vocatur infortunium: quedam optima que vocatur eufortunium.

Differunt autem etc. Hic tertio assignat differentiam inter casum et fortunam: quarum prima est quod fortuna reperitur in agentibus a proposito tantum. Casus vero reperitur tam in agentibus a proposito quam a natura. Quod autem fortuna sit in agentibus a proposito: probatur dupliciter. Tum quia ipsa est in his quibus dicimus bene contigere sed hoc tantum convenit in agen-

tibus a proposito non aliis. Tū quia fortuna τ felicitas aut videntur prope: aut idem: sed felicitas ē tantum circa agentia aproposito ergo τc. Secundo infert ꝙ inanimata nec bruta nec infantes hñt fortunam: quia non agunt a proposito dirigente ergo τc. ¶ Secunda differentia est ꝙ fortuna habet principium extrinsecū ei cuius est fortuna. Casus vero aliquādo habet principium intrinsecum ei cuius est casus: vt si aliquis nascatur cum sex digitis ab intrinseco quia a superfluitate materie. ¶ Quarto dicit ꝙ casus τ fortūa reducūtur tur ad genus cause efficientis. Tū quia ista reducūtur ad agentia secundum naturam vel secundum ꝓpositū: sed talia sunt in genere cāe efficientis: ergo reducuntur ad causam effi ientem. Tum quia accidens reducitur ad per se: sed fortuna τ casus sunt per accidens: ergo reducuntur ad per se. que sunt tanquā posterius ad suum prius ꝙ sūt agentia a natura τ a proposito.

q Voniam aūt quatuor sūt cause τc. Hic agēs de consideratione phisici ponit quattuor notabilia. ¶ Primum est ꝙ causa efficiens τ finis τ forma coincidūt in idem specie finis tamē τ forma coincidunt in idem realiter. ¶ Secūdum est ꝙ phisicus considerat mouens mobile. Methaphisicus vero mouens immobile. ¶ Tertium ē ꝙ methaphisicus considerat imobile. i. abstrahentia amotu: sꝫ ista sunt duplicia: quedam abstrahunt amotu secundum esse τ diffinitionē vt pria cā τ ittelgentie: qdā hꝫ diffinit ōeꝫ tm̄ vꝫ substātie materiales q nas considerat vnde in diffiniendo asinum considerat quiditatem absque motu cū materia sensibili. Methaphisicus autem considerat immobilia. i. abstrahentia amotu τ materia. Sed instatur quia ista consideratio ē mathematica. Dicitur ꝙ mathematica cōsiderat lineam vt subiectum suarū passionum. Metha. cōsiderat simpliciter lineam. Phisicus considerat mobilia τ immobilia. ¶ Quartum notabile est ꝙ licet naturalis consideret omnes causas est tamē ibi ordo: quia primo considerat fōmam seu finem: quia vero talis forma non est ex se: sed ab agente: ido secundo considerat causam efficiētem: tertio causam materialem seu suscipientem.

v T autez opinionē τc. Hic probat ꝙ natura agit propter finem cuiꝰ contrarium dixerunt aliqui. Dixerunt enim quidam ꝙ naturalia sūt a casu τ a fortuna nec agebant propter finem ꝙ declarabant in quadruplici exemplo prio: Quia Juppiter non pluit vt augmentet bladum: sed materia congelata τ resoluta in pluuiam sursum descendit sic ex necessitate materie. Item dentes anteriores non sūt sic acuti vt cibum diuidant: sed qr materia est sic subtilis. Iteꝫ dētes molares non sunt sic lati vt cibum conterant: sed quia sic materia eorum requirit. Item flores non ascendunt tali tempore vt in vere propter aliquem fineꝫ τc. omnia enim naturalia dicebant depēdere a materia: per accidens vero esse talia respectu finis. ¶ Sed Aristo. arguit contra eos quadruplici argumento: primo quia.

1 Que sunt a fortuna ⁊ cāu sunt vt raro: sed que sunt a natura sunt semper aut frequenter: ergo ea que sunt a natura non sunt a casu ⁊ fortuna. 2 Itē natura cohoperatur arti vt patet in Medicina: sed tal' ars agit propter finem sicut ⁊ oīs ars: ergo ⁊ natura agit propter finem ex quo concurrit ad eundem effectum. 3 Item tertro sic. Certū est qd̄ ex semine quolibet non generatur quodlibet: sꝫ ex alio ⁊ alio semine generatur aliud ⁊ aliō siue inanimatis siue in non animatis: igitur natura vr̃ in oībus agere propter finem ⁊ respicere certum terminum. 4 Item quarto sic. Ille qui dicit ꝙ natura non agit propter finem destruit totaliter naturam quoniam natura mouetur cōtinue a principio intrinseco: ⁊ tendit ad certum terminum: nec ante quiescit illud principium intriuse cum donec terminata sit generatō nisi impediatur. ¶ Secundo ponit quadruplicem inductionē: prima est de Aranea que terit fila ꝑpter finem. Secunda est de formica que congregat in estate bladum vnde in yeme viuat. Tertia de irrundine que nidificat propter finē vt pullos foueat. Quarta est quia arbores infra terram infigunt radices: vt cibum attrahāt ⁊ vniuersaliter agit propter finē. Monstra vero semper sunt extra intentionem ⁊ per accidens ⁊ a casu ⁊ intendit de omnibus que sunt ab arte. ¶ Vltimo queritur: vtrum materia sit necessarta simpl'r vl' sꝫ qd. i. rōne forme vel finis. Et dicitur ꝙ est necessaria rōne finis vl' forme. Et declaratur quacruplici ter. ¶ Primo sic q2 ista est differētia inter doctrinas speculatiuas ⁊ naturam qm̄ in doctrinis tota necessitas depēdet a pricipijs q̄ sunt

mā demonstratiōis cōstat enim ꝙ cōclusio non est necessaria nisi quia principia sunt necessaria in natura non econuerso: quonam tota necessitas est ex parte finis: ita vt materia non sit necessaria nisi ratiōe finis: ⁊ sic eius necessitas est secundum quid. ¶ Secundo declaratur in Serra ferrea: constat enī ꝙ nō est necessarium ꝙ Serra sit de ferro nisi propter actum serrationis qui est finis huius instrumenti.

¶ Tertio declaratur in domo tal' eni materia vt ligna ⁊ lapides ⁊c̄. huius non sunt necessaria nisi propter finem intentum. ¶ Quarto ō claratur in homine. Si. enim homo est: Dicit arist. oportet preuenire talem materiam: vr semen vtriusqꝫ sexus de vniuersaliter tota ordinatio rei naturalis est propter finem: ⁊ materia est propter finem. Incipit. iij. li. phisi.

Q Voniam autem natura quedam est ⁊c̄. Hic agit de motu in prima ꝑte libri vbi ponit quatt[us]or per ordinem. Primo premittit aliqua. Secundo diffinit motū dupliciter. Tertio declarat diffinitiones motus. Quarto mouet aliquas dubitationes circa motum.

1 ¶ Circa primum ponit quattuor que valent ad diffinitionem motus primo duas diuisiones entis: quaꝝ prima est: ꝙ ens in actu diuiditur in subantiā q̄titatem ⁊ qualitatē ⁊ ad aliquid. Secuda est subdiuisio ⁊ ibi dicit ꝙ ad aliquid est sicut duplum ⁊ diuiduū per q̄ꝫ inuit relationem intrinsecus aduenientē. Tertio ostendit in quibus reperitur motus. Et dicit ꝙ in quattuor generibus tantum: que sunt substātia: Quantitas: qualitas: ⁊ vbi. Quarto querit quot species mot

tus reperiuntur in quolibet predicamento. Et dicitur ꝙ due contrarie: vt in genere substantie: generatio ꝛ corruptio: In genere quantitatis augmentum ꝛ detrimentum In genere qualitatis de albatio ꝛ denigratio: in predicamento vbi motus sursum ꝛ deorsum. Et concludit ꝙ tot sunt spẽs motus quot sunt species entis. ¶ Circa secundum sciendum ꝙ ponit duas diffinitiones motus quarũ prima ẽ magis generalis: ꝛ est ista. Motus ẽ actus entis in potentia secundum ꝙ in potentia. Secunda est ꝙ motus est actus mobilis secundũ ꝙ mobile est. ¶ Tertio subdit istarũ declarationem vbi probat duo mẽbra diffinitionis date. Primo probat ꝙ motus sit actus. Et probatur primo per inductionem: qꝛ generatio est actus generabilis. Et alteratio est actus alterabilis ꝛ sic in aliis. Item ratione sic tũ qꝛ antequã aliquis moueatur non dicitur esse motus: nec postquã aliquid motũ est: ergo motus erit dũ actu aliquid mouetur: sed talis actio est motus. ergo per consequens motꝰ erit actus. ¶ Secundo probat aliã partẽ diffinitionis. s. ꝙ sit entis i potentia in quantũ potenti est: vꝫ mobile in quantũ mobile est: ꝛ probatur primo per inductionẽ: quia generatio est actus generabilis in quantum generabile. Idem est in omnibus speciebus motus. Secundo probat per rationem. Tum quia si esset entis vt est in actu cũ motus sit ens imperfectũ tunc idẽ ꝛ secundum idem esset perfectũ ꝛ in perfectum ꝛ actu ꝛ in potentia ꝙ est ipossibile propter ꝙ dicit ꝙ non ẽ eris inquantũ es est ipse motus: sed est eris in quantũ mobile ẽ ad statuam: Tum quia illud ꝙ mouetur ad terminũ mouetur inquantum mobile est: sed moueri est idem respectu ꝙ motus ergo motus erit mouẽs inquantũ mobile. ¶ Quarto mouet aliqua dubia. Primo vtrũ motus sit immobi: ꝛ dicitur ꝙ sic. Secundo vtrũ actio ꝛ passio sint vnus motus: ꝛ dicitur ꝙ actio et passio sunt idem subiecto sicut via ascendentis ꝛ descẽdentis ab athenis ad. Thebas est vna differunt tamen secundum rationem nec sũt idem secundum rationem vt tunica vestis: ꝛ dicit expresse ꝙ actio ꝛ passio sunt immobili siue in patiẽte. Sed contra quia tunc forma non esset in eo cuius est forma: vt actio est forma agentis: ꝛ non cẽt in agente. Tum quia idem subiectũ moueretur duobus motibus oppositis ꝙ est falsum respectu eiusdem forme. Tum quia diuersa subiecta vt agens ꝛ patiens haberent eundem actum si esset motus vnus. Tũ quia docere esset adiscere: ꝛ doctria esset disciplina. ¶ Ad primũ dicit arist. ꝙ non est inconueniens si actio agentis est in patiente: tamen postquã cessat agere inconueniẽs esset. ¶ Ad alia tria dicitur per distinctionem identitatis distinguendo: ꝙ aliqua possũt esse idẽ dupliciter vel in respectu vel formaliter. ¶ Sed contra quia forma est substantiale in eo cuius est forma: sed actio est forma agentis. vnde per actionem est formaliter agens vt pꝫ. Itẽ si actio sit in patiente tunc sequit ꝙ idem sit terminus ꝛ fundamentum eiusdem respectus ꝙ est inconueniens ꝛ impossibile. Item oĩs forma denominat suum subiectum sed actio secundum ipsum est in patiente subiectiue: ergo patiens est formaliter agens per illud idem per ꝙ agens erat agens ꝙ est inconue

niēs. ¶ Et ideo dico q̄ actio vt di-
cit precise respectum agentis p̄ q̄
agens ⁊ formaliter agens est sub-
iectiue in agente: vnde ratio predi
cta viget valde. Si vero actio di-
cat illud absolutum q̄ remanet in
patiente causatum ab agente: tūc
actio est in patiente subiectiue. vn-
de arist. dicit expresse q̄ motus ē in
patiente seu mobile. Et quia actō
⁊ passio in sunt motui. Ex quo ap-
te patet per eum q̄ isti oppositi re
spectus ⁊ res ad quisite per motuȝ
sunt in eodem subiecto .s. mobili
cui aperte contradicit ratio vt sup̄
Quattuor Ar(istote)lis dicta: patuit. ¶ Nota q̄ arist. ponit in
isto capl'o de motu quattuor dicta
memorie digna. Primum est q̄ 1
motus est actus in perfectus. Tū
quia illud est imperfectum cui⁹ esse
est imperfectum ⁊c̄. Tum quia n̄
est purus actus nec pura potentia
ergo aliquod mixtum. s. actus cum
potentia: propter q̄ de difficili pos
sumus accipere quid sit quia modi
cum habet de entitate. ¶ Secundo 2.
dicit q̄ agens naturale agit p̄ con
tactum. Sed instatur quia Sol
agit naturaliter in ista inferiora ⁊
tamen non per contactum. Di-
citur q̄ licet non agat per conta-
ctum superficiei agit tamen per cō
tactum virtutis. ¶ Tertio dicit q̄ 3.
agens phisicū agendo patitur: vt
patet de igne qui aliquando extin
guitur a lignis viridibus. Sed
instatur quia sol est agens phisicū
⁊ tamen non patitur ab istis infe-
rioribus. Dicitur q̄ assumptum
intelligitur de his que agunt per
contactum extremorū qualia sunt
ista inferiora. Sed istatur quia
si agens phisicū patiēdo agat tūc
iterū primū agens patiendo aget
⁊ econuerso: ⁊ sic in infinitum q̄-
re solutionem. ¶ Quartu in di- 4
ctum est q̄ agens phisicū agit per
formam: siue illa sit quid. i. substā-
tia: aut quātitas: aut qualitas. Ex
quo innuit aperte q̄ quantitas sit
forma actiua sicut ⁊ qualitas q̄
si ita est tunc quantitas erit ēs ab
solutum cuius contrarium quidaȝ
dicunt.

Quoniā autē de natura ⁊c.

¶ Hic agens de infinito primo p̄
bat q̄ ad naturalem pertinet con
sideratio de infinito. Tum quia
qui considerat subiectum conside-
rat ⁊ passiones: sed naturalis con-
siderat subiectum infiniti. s. tēpus
⁊ motum ⁊ magnitudines. Tuȝ
quia omnes qui rationabiliter lo-
cuti sunt de natura locuti sunt de
īfinito. ¶ Rationabiliter autē p̄
bat q̄ si esset dare infinitum esset
principium. Tum quia omne q̄
est: aut est principium: aut princi-
piatum. sed infinitum: nō est pri-
cipiatum. quia sic haberet princi-
pium: ⁊ si principium haberet: ⁊
finē q̄ est inconueniens.

Primū igitur determiādū ē.

Hic distinguitur de infinito. d.
q̄ infinitum dicitur quinq̄ mōis.
Primo quia nullam habet quā
titatem. nec finitam nec infinitaȝ
Secundo infinitum dicitur q̄ ī
possibile ē pertransiri vt lineam in
finitam vel spatium infinitū. Ter
tio dicitur infinitum q̄ difficile vl'
impossibile est quantum ad alterā
partem per transire vt via longis-
sima vl' maris profunditas dicitur
infinita: quia impossibile est nobis
aut difficile per transire. Quar-
to dicitur infinitum secūdū app̄-
sitionem vt numerus. Quinto
secundum diuisionem vt linea est
diuisibilis in infinitum.

Sepati igitur infinitum esse.

Hic probat ꝙ impossibile est dare infinitu3 separatu3 a singularibus sicut posuit Plato ꝙ primo probatur dupliciter quia non possit esse substantia. Tum quia infinitum ꝙ querimus est diuisibile: sed substantia est indiuisibilis: q2 hoc est propriu3 q̃titatis. Tum quia diuisibilis in plures partes q̃libet pars esse infinita: sicut quelibet pars aeris est aer: sed hoc est inconueniens quia tunc essent plura infinita.

Amplius aũt q̃o contingit.

Hic probat ꝙ illud infinitum ñ possit esse accidens Dicitur tu3 q2 illud infinitum ꝙ ipsi ponunt est principium substantiarum ꝙ repugnat accidenti. Tum quia accidens a substantia separari non potest. Cum igitur illud infinitum ñ possit esse neq3 substantia neq3 accidens ergo nullo modo erit possibile. propter ꝙ dicit ꝙ pitagorici ⁊ platonici frustra contendunt de isto. Formaliter autẽ. Hic probat duas rationes logicales ꝙ nullo modo sit dare infinitum in actu sensibili seu naturali. Tum quia omne quod terminatur vna superficie vel multis non est infinitum: sed omne corpus terminatur vna superficie: vt spericum vel multis vt quadratum. Item ꝙ nec i q̃titate discreta sit infinitum. premittit autem ꝙ numerus dicit dupliciter. vno modo dicitur numerus de rebus numeratis. Aliomodo de ratione formali ipsius numeri: quo numeramus: ⁊ inde arguit. Omnis numerus est numerabilis sed omne quod est numerabile est ꝑtransibile. pertransibile autem infinitum esse non potest. iuxta illud infinitum pertransiri non põt. ergo numerus qualitercũq3 sũmatur non erit infinitus.

Phisice autem magis.

Hic probat per ratiões phisicas ꝙ nullo modo sit dare corpus sensibile infinitum in actu: ⁊ probat hoc quinq3 rationibus. ¶ Primo per rationem sumptam a corpore composito sic. si aliqd corpus compositum esset infinitum: hoc esset vno de quattuor modis. aut vnum elementum esset infinitum ⁊ tria finita: aut tria infinita ⁊ vnum finitum: aut duo infinita ⁊ duo finita: aut oia infinita. prima tria stare non possunt. Tum quia illud quod esse infinitu3 consumeret aliud ⁊ in se converteret. quod non videmus in natura. Tu3 quia in elementis que sunt composita debet esse omnimoda concordia vt tantũ sit de vno quantum de alio: Alias vincens elementum corrũperet aliud. ⁊ nũq3 cõmanerẽt sil. cuius cõtrarũ videm⁹ nec quartũ stare põt q2 si omnia elementa essent infinita essent quattuor infinita: quod esse non põt. Item omnia elemẽta terminantur suis superficiebus non igitur infinita esse possunt.

Unum ⁊ simplex.

¶ Hic probat idem per rationem assumptam a corpore simplici: q2 omnis motus est a contrario in cõtrarium. Si ergo aliquod corpus simplex esset infinitum: quod esset principium nature vt quidam dixerunt tunc illud consumeret omnia propter sui contrarietatem. ¶ Ite3 ꝙ non sit dare corpus simplex preter quattuor elementa vt quidã dixerunt probatur. quia oẽ cõpositũ resoluitur in ea ex quibus cõponit sed nos non videmus ꝙ aliqd elemẽtũ resoluatur in colerã ergo nõ est.

Quod autem impossibile.

¶ Hic probatur per rationem sũptam a corpore homogeneo seu similium partium ꝙ non sit dare infinitum premitit autem duas suppositiones: quarũ prima est ꝙ omne corpus sensibile habet determinatum locum a natura in quo quiescit si sit extra illum locum. Secundo supponit ꝙ idem sit loc⁹ totius elementi: vt terre ⁊ vnius globi: ⁊ ignis ⁊ vnius sintille. Inde arguit sic. Si aliquid corpus simplex esset infinitum nulla eius ps moueretur: aut semper moueretur. Probatur quia illud quod est in loco proprio moueri non potest. sed pars semper est in loco proprio: qr in loco totius: qui est locus partis per scđam suppõnem. ergo moueri non potest. Si dicas ꝙ mouetur quia locum determinatum non habet in toto tunc semper mouebitur quia omne naturale extra locum đterminatum mouetur nec quiescet potest.

Si autem dissimile.

¶ Probat per rationem sumptaꝫ a corpore etherogeneo seu dissimilium partium ꝙ non sit infinitum dupliciter. Tum quia si suppositũ vniuersum esset vnum corpus infinitum dissimilium partiũ tunc ipꝫ vniuersum non esset vnum nisi per contactum istorum diuersoruꝫ. qđ est inconueniens: quia vniuersum oportet esse vnum secundum ordinem. nam secundũ contactum in infinito vnitas ordinis esse non põt cum ibi non sit ordo neqꝫ prius nꝫ posterius. Tuꝫ quia iste dissimiles partes infinite habent loca infinita: quod est falsum quia non sũt nisi duo loca. s. sursum ⁊ deorsum: ⁊ cũ hoc esset plura infinita: quod esse non põt. Item illud quod põt equari alicui infinitum esse nõ põt quia infinituꝫ nulli equale est. Sꝫ omne corpus quod est in loco equatur suo loco: ⁊ ecõuerso. ergo. Itẽ sex sunt clare loca. s. sursum deorsũ ante retro: dextrũ sinistrum. sꝫ omnia ista sunt finita. ergo impossibile est corpora contenta ab his esse infinita.

Qđo autem manifestum est.

¶ Probat idem per naturã grauis ⁊ leuis que sunt passiones corporis sensibilis sic si esset dare aliquod corpus infinitum hoc esset vno de quattuor modis: aut esset graue tantum: aut leue tantũ: aut vtrũqꝫ sil': aut partim graue ⁊ ptẽ leue. Sed primũ stare non potest: quia si graue tantum tunc locus sursum esset vacuus. nec leue tantum quia tunc locus deorsum esset vacuus: nec vtrũqꝫ simul: quia tũc moueretur simul duobus motibus contrarijs. nec ptim sic ⁊ partim aliter: quia sequeretur inconueniens sepe dictum. s. ꝙ tunc essent duo infinita. ⁊ his rõib⁹ probat aris. ꝙ nullo mõ sit ifinitum actu.

Qđ quidem igitur actu.

Ostẽso ãt ꝙ ñ ẽ dare ifinitũ i actu pbatqꝫ pt dari i potẽtia. Tũ qr ñ ẽ dare infinitũ i actu puro: nec põt oio negari pp mlta i cõueniẽtia q̃ sequũtur ad vtrãqꝫ ptẽ. ergo oꝫ dare ꝙ ptiꝫ hꝫ eẽ ⁊ pti nõ eẽ ⁊ hoc ẽ eẽ ipotẽtia. Tũ qr mathẽatici dicũt lineã posse diuidi i ifinitũ. ergo oꝫ poni ifinitũ i potẽtia. ¶ Sꝫ notãdũ vt dicit aris. ꝙ potẽtia ẽ duplex vna q̃ reducitur ad actũ purũ vt es ad statuã alia que ad actũ pmixtũ cũ potẽtia sicut dies. ⁊ actõ dñt actũ cũ potẽtia pmixtuꝫ.

Omnino quidem.

Hic cōperat oia īfinita cōtinua sub cōueniētia dicēs ꝙ oia īfinita cōtinua cōueniūt ī hoc ꝙ īfinitū repitur ī eis sumēdo vnū pᵒ aliud nō replicādo idē: tñ īfinitū ī ꝑmanētibᵒ drt ab īfinito ī successiuis qꝛ īfinitū ī ꝑmanētibᵒ ꝑmanȝ q̄tum ad illō qḋ acceptū ē: ſȝ īfinitū ī successiuis transit ꝛ corrumpitur.

Qḋ aūt est secūdū appositōeȝ

Hic cōpat infinitū ſm appositionē ad infinitū ſm diuisionē dicens ꝙ quoddāmō sūt idē: qꝛ sicut ex parte diuisionis ē abire in infinitū sic ex ꝑte appositiōis ē abire ī infinitū drūt tñ primo sicut cā ꝛ effectus. Itē ſo drūt in hoc ꝙ ſm appositionē nō ē excellere oēȝ q̄titatē determinatā: Tū qꝛ si sic esset cū omne ꝙ maius ē oi quātitate determiata sit īfinitū actu seq̄retur ꝙ esset dare infinitū actu. Tū qꝛ si sic esset eēt aūt dare q̄titateȝ maiorē celo: quod ē incōueniens. Sed ſm diuisionē est alr̄. non eniȝ est dare aliquā quantitatē ita modicā qua nō sit dare minorē qꝛ nūquam ē deuenire ad indiuisibile

Accidit autem contrarium.

Hic diffinit infinitū ſm opinionē propriā dicēs ꝙ infinitū ſm q̄titatē est cuiᵒ quantitatē accipientibus semꝑ est aliquid extra accipere vñ certū ē ꝙ ex̄ illō qḋ acceptū ē de diuisiōe ꝯtinui aliqd accipiendū ē: qꝛ ī q̄libȝ ꝑte remāet diuisibile ī īfinitū ita de tꝑe ꝛ motu. Sȝ istaꝛ qꝛ ātiq diffinierūt īfinitū eꝯ vt ipe dicit. Dixerūt .n. īfinitū ē ex̄ qḋ nl̄ ē accipe. Rñdȝ aris. ꝙ ista diffiᵒ ñ ē bona qꝛ ita bñ dr̄ de ꝯrio īfiniti .s. de finito sicut ḋ īfinito: qꝛ totū ē ex̄ qḋ nl̄ ē. Qḋ āt totū sit finit ꝓbaꝛ qꝛ totū ꝛ ꝑfcm̄ sūt idē ſȝ oē ꝑfcm̄ hȝ finē ꝰ terminū: ergo totū hȝ finē ꝛ terminū q̄ ē maior.

Cā aūt ꝙ vnum indiuisibile.

Hic ꝯpat īfinitū īcōtinuis ad finitū ī discretis prio. d. ꝙ ī nnmeris ñ ē abire ī īfinitū ꝑ viā diuisiōis: qꝛ si ꝯponiꝛ ex īdiuisibilibᵒ ſȝ ex diuisibilibᵒ. ſo īfinitū ī cōtinuis ꝛ discretis drūt qꝛ sī īdiscretis ē abire ī finitū ſȝ appōneȝ: qḋ ē qꝛ diuisio ꝯtinui ex q̄ cātur tēdit ī īfinitū: ſȝ ī cōtinuis ñ ē abire ī īfinitū ſm appositōeȝ: qꝛ tādē ē daꝛ vnā magnā q̄titatē q̄ ñ ē daꝛ maiorē vt dcm̄ē

Infinita autē in magnitudine

Hic ī ꝑtibᵒ assignatis ponit .iiij. notabilia ꝑ ordinē. Primū ē ꝙ 1 disio fit duplr̄ vnomō ſȝ ꝑtes eiusdē ꝓportiōis applr̄atur. n. ꝑtes eiᵒdē ꝓportiōis q̄ñ ꝑtes posterioris diuisiōis se hñt ad suū totū sicut ꝑtes prioris disiōis se hñt ad suū: vt si ps pria accepta se hȝ ī .iij. ꝑte ad suū totū ꝙ sic se hēat ps disiōis ſe vt si cāne sūmaꝛ .iij. ps ꝛ istius tertie ꝑtis alia .iij. ps ꝛ sic ī īfinitum 2 ſo mō fit disio ꝑ ꝑtes eiusdē magnitudis vt si ꝑ ꝑtes posterioris diuisiōis sint eq̄les pric ꝑtis: vt si cāne sūmaꝛ .iij. ps: ꝛ iteꝝ eiusdē cāne iij. ps tādē cōsumiꝛ totū. iō dic ꝙ ſȝ primū mōȝ disiōis ē abire ī infinitū: sed ſm ſm non.

Secundum vero rationem.

hic reddit rōeȝ qr̄ ꝑ viā disionis est abire ī īfinitū ꝛ nō ꝑ viā appōnis di. ꝙ ista ē cā: qꝛ ꝑ viā disiōis itur ad mā ȝ vt mā ē cā disiōis ſȝ mā hȝ rōeȝ īfiniti ꝛ ꝯtinui: ergo ꝑ viā diuisiōis itur ī īfinitū. Sȝ ī appōne itur ad formā vt forma ē cā appōnis: ſȝ forma ē cā finitatis ergo in appositione habetur status.

Non remouet autem.

hic dat vnū documētū di. ꝙ lȝ naꝛ dicat ꝙ nō ē dare lineā augmētabilem in infinitum hoc nō contradicit geometre: qui supponit totu

disio fit 2

phus non [illegible] mathe[illegible]

oppositum. Tuz qr geometra nõ supponit lineam in infinituz quia eam sic daret actu. Sed vt de ea sumens quantũ indiget sentiat adiscit. Tum quia non indiget infinito quia per paruas lineas eque bñ ostendit propositũ sicut p magnas
Quoniã aũt omne ꝛ cetera.
Hic ostendit ad quod genus cãe reducitur infinitum. ꝛ dicitur ꝙ reducit ad genus cãe materialis. tũ quia ratio formalis infiniti est priuatio. s. finis: sed materia est subm̃ priuationis: ergo materia est causa quare infinitum sit finitum. subm̃ infinitatis est corpus sensibile dic arist. sed quo est ipsa materia non enim dicit comẽ. corpus naturale est infinitum quia formatum sed quia materiatũ. Tum quia rões que loquũtur de infinito dicũt ipsã materiam esse causam infinitatis.
Uel ꝙ si sit cã sit materia.
Et infert ꝙ infinitum dicitur p prius ꝛ per posterius de continuo in magnitudinibus ꝛ motu ꝛ tpe.
Incipit. iiij. lib. phi.

Similiter aũt necesse ẽ de loco dicere. Iste est quartus liber phisi. qui habet tria capl'a. in quorum primo agit de loco. In scdo de vacuo. In tertio ð tpe. Post hec aũt hic distinguit modos essendi dicens ꝙ sunt octo. primus vt quando aliquid est in alio: vt pars in toto. Scðs econuerso. Terti⁹ qñ inferius i superiori. Quart⁹ scðuerso: ꝛ cũ aliquid ẽ in alio vt diffinitio indiffinito. Quitus ẽ vt cum aliquid est in alio vt forma in materia: siue sit naturalis siue accidentalis. Sextus cuz effectus ẽ in sua cã efficiente vt rex in regno. Septius cũ aliquid est in suo fie. Octauus est ꝛ potissimus cuz aliqd est in alio vt i loco seu cõtinẽte
Dubitabit autem.
Hic mouet qõnez si aliquid põt esse in se ipso ꝛ dicit ꝙ sic. Totuz enim põt esse per accidens i se ipo ꝛ probatur sic: illud quod conuenit ptibus pe se conuenit toti per accidens: vt scire conuenit per se intellectui ꝛ esse album per se conuenit superficiei toti vere p accidens Dicitur enim homo sciens ꝛ albus sed esse in toto conuenit partibus per se: ergo ista denoiatio esse in toto conuenit toti per accidẽs Tum quia per ptes. ꝛ infert ꝙ ps non est in se ipa per accidens.
Nec ꝫ igitur inductio.
Hic comperat hunc modũ essendi in. s. esse in se ipso ad octo supradicta vbi ostendit ꝙ fm aliquẽ predictorũ modorũ nl' est in seipso per se ꝛ probat dupliciter primo inductiue: quia per hoc ꝙ partes sunt i toto idem nõ est i se ipso per se ꝛ econuerso. ergo ꝛc. nec ꝙ inferius est i superiori idem est in se ipõ ergo.
Scða ratio si idem esset in se ipo perse tunc idem haberet duas rões oppositas. s. illius in quo aliquid est ꝛ illius quod est in aliquo. i. idẽ haberet rõem continentis ꝛ cõtentis vt amphore ꝛ vini qð ẽ incõuenies. Et infert ꝙ licet aliqd diceret esse i se ipso per accidens secundum aliquẽ predictorũ modorum nõ tamẽ potest hoc dici q̃tũ ad octauũ scilicet ꝙ idem sit i se ipso tanquaz in loco per accidens. cui⁹ ratio est qr tũc duo cõpõa eẽnt i eodẽ loco.
Quod autem formale ꝛc.
Hic ponit sex suppões de loco: que valent ad diffinitionem eius. Prima est ꝙ locus continet lo-

catum. Secunda ꝙ locus nō est
ipsius locati. Tertia est ꝙ locus ē
equalis ipsi locato nec excedit nec
excedit: Quarta est ꝙ locus nū-
q̄z deficit locato. Quinta ē ꝙ lo-
cus diuiditur in sursu3 et deorsum.
Sexta vnūquodq3 fertur in suum
locū et in illo qescit q̄ sunt sursu3 et
deorsu3.

Primū quidē oz intelligere.
Hic ponit duo notabilia quoru3
primū ē ꝙ motus localis et motus
augmēti: et motus decremēti moue
rūt intellectū phoꝝ ad tractandū
et inuestigandū qd sit locus. Ex hᵒ
eni3 ꝙ quedā feruntur sursū et que
dā deorsu3 moti sunt phi quid sit
locus sursū et qd locus deorsu3. Ex
hoc. n. ꝙ aliqua augmentātur et di
minuūtur locus ē maior vel minor
ex quo moti sunt ad inquirendū de
loco. Scdm notabile ē ꝙ ea que
mouentur quedā mouent̄ p se vt to
tū quedā mouētur p accidēs et pn̄t
per se moueri vt clauus nauis mo-
uetur per accidēs: si vero euellatur
pōt moueri per se deorsum: queda3
mouentur p accidens que nūq̄z p
se pn̄t moueri vt albedo. S3 ista
tur quia albedo pōt per se moueri
motu corruptionis. Dicitur ꝙ nō
negat aris. quin possit moueri p se
motu alteratiōis negat tn̄ ꝙ pos-
sit moueri motu locali.

Qoniam autē dicimus.
Hic agens de diffinitiōe loci sm
opinionē propriā inuestigat pri-
mā partē sue diffinitiōis: que est ꝙ
locus est vltimus terminus corpo
ris ābiētis re3: Primo probat ꝙ
sit tius qr certū est ꝙ locᵒ propriᵒ
adequatus terminat ipm locatū er
go locus ē tius. Scdo probat ꝙ
sit terminus corporis cōtinentis.
dicēs cum qr terminatio corporis
cōtinentis cu3 sit eius supficies lo
cato. Tū qr si locus esset tius loca
ti tunc esset sbie in locato: qd est in
cōueniēs: qr tūc moueretur ad mo
tū locati: quod est flīn. videmus. n.
ꝙ quedā mouentur quiescente loco
S3 instatur ꝙ locus sit tius loca
ti quia terminat et claudit locatū
Dicendū ꝙ locus est terminus lo
cantis intrinsece cum sit supficies
eius: et tius locati extrinsece cū ip3
ambiat cōcluditur ergo ꝙ locus ē
tius corporis contiuentis.

Fere autem.
Hic probat ide3 ꝙ supra p aliā
rōem et facit quandā distinctionē
famosam apud antiquos: et ē ꝙ lo
cus aut est mā aut forma aut spa-
tiū forme: aut ipsa extremitas cor-
poris cōtinentis: sed non est mate- Locus nō ē mā
ria tum qr materia est de substātia
locati locus vero non. Tu3 quia
materia continetur locus vero cō-
tinet. Tum quia materia est in lo-
co cum sit pars locus vero non est
in loco: Tum quia ad locum mo-
bilia feruntur motu locali sed non
ad materiam. Item nō est forma Nō ē forma
Tum quia forma est intrinseca lo
cato: locus vero non. Tū qr ad for-
mam mouentur motu generatiōis
ad locum vero mouentur motu lo-
cali. Item ꝙ locus non sit spaci Nō ē spaciū
um inter extrema corporis cōtinē-
tis probatur. vnde nullum est ibi
spacium vt dicit sed semper exeūte
vno corpore vt aqua subintrat ali
us corpus vt aer: vnde dato ꝙ ess3
ibi spacium non esset ibi locus. Et
probatur dupliciter. Tum qr si es-
set inter ista duo extrema huiusmo
di aliquod spatium in quo recipe-
retur contentum essent ibi infinita
loca actu: quod est impossibile. et p
batur ɔn̄a quia sicut totum contē-
tum subintrat totum spatiū sic ps

post partē:sed ex parte cōtente sūt infinite partes:ergo ex parte spa/ tij erunt infinita loca.ergo. Sꝫ rō aris.non valet quia per idem pro/ batur ꝙ superficies nō sit locus cū ex parte superficiei correspondeāt infinita loca claudētia singulas ꝑ tes corporis continentis. Dicit ꝙ dr̄a est inter superficiem ⁊ spati um illud quia insuperficie non sūt infinita loca nisi in potētia.q̄ qui dem loca infinita habent vnitatē continuitatis:loca vero spacij par tialia sunt infinita actu:qꝛ cuꝫ nō sit quātitas neqꝫ corpus non pōt habere aliquam continuitatem in/ ter partes suas:ergo pars aparte ⁊ omnes partes sunt diuise ⁊ segre/ gate actu:⁊ per ꝯn̄s quelibet pars est locus actu:quod est propositū

2° pbat.

Tum qꝛ si illud spacium esset locꝰ sequerentur duo in conuenientia. Primū ꝙ locus moueretur.proba tio qꝛ si vas mutetur ⁊ spaciū qđ ē inter ipm ⁊ vas:sed non mouetur per accidens cum non sit pars va/ sis ergo perse ⁊ si per se mouebitur per se erit in loco:quod est ꝯm incō ueniens cum locus non sit in loco per se cum igitur locus non sit ma teria aut forma aut spatiū. erit gͦ extremitas corporis continentis.

Est autem sicut vas.

Hic inuestigat aliam particulā diffinitionis que est ꝙ locus est in mobilis ostēdit aūt hoc narratiue tantū dupl'r.primo ponit dr̄aꝫ iter locum ⁊ vas:⁊ dicit ꝙ vas est ali/ quod per se vt pꝫ in amphora:sꝫ lo cus est immobilis:⁊ si mobilis hoc est per accidens ad motū continen tis. Scđo ostendit hoc per dictū antiquorū quia antiqui dixerūt ꝙ mediū mundi ⁊ circūferentia mūdi q̄tū ad suum connexū maxime di/ citur locus propter immobilitateꝫ suam signū est ergo ꝙ locus est im mobilis. Et quāuis hoc sit falsum quantū ad vltimū dictū quia certū ꝙ circūferentia mundi.s.celū mo/ uetur tamen suffragantur dcā phi in hoc ꝙ senti erunt locū immobilē

Quare bona.

Hic ostendit diffinitionē bn̄ datā qꝛ conuenit suis speciebus .s. loco sursuꝫ ⁊ loco deorsum:vtrūqꝫ eniꝫ est terminus continēs ad ea q̄ mo/ uentur ad ista ⁊ in mobilia sunt qꝛ constat ꝙ si talia loca mouerentur ⁊ locata:sed locata non mouentur a locis suis proprijs.gͦ. Ex quo i/ fert vnam conclusioneꝫ:ꝙ ex quo locus continet ꝙ nullo modo locꝰ potest esse vacuū. Tum qꝛ vacuū non continet nec tangit sicut locꝰ continꝫ ⁊ tangit.dicit enim ꝙ fi/ nes.i.extrema loci ⁊ locati se tan/ gunt semper. Tum qꝛ locus nūq̄ est sine locato:vacuum aūt sine lo/ cato esse pōt.

Cui quidem corpori.

1 Hic distinguit de ipso esse i loco dicens ꝙ quedā sunt in loco ꝯꝫ to tum.vt illa que habent extra se cō pus continens:vt terra aquam:aq̄ aerem quedam sunt in loco secun/ dum partes tantum vt ipsum vni/ uersum :quod extra se non habet aliquod continens vt patet ⁊ pro batur. Illud est in loco secundum partes tantum:quod secundū par/

tes mouentur sed vniuersum non mouetur nisi secundum partes: q̄rum quedam mouentur circulariter vt celum: quedam in rectū vt leuia: et grauia ergo per partes tātum erit in loco.

Sic autem dictum est.

2. Hic ponit aliam distinctionem dicens q quedā sunt in loco in actu vt totum quedam in potentia vt partes de partibus est distinguēdum quia quedam sunt continue et iste sunt in loco in potentia: quedam continue vt singuli lapides in caminis lapidum: et iste partes sunt tactu.

Alie autem per se.

3 Hic ponit aliam distinctionem dicens q quedam sunt in loco per se vt que habent continens extra se vt terra aquam: et aqua aerem: alia per accidens vt anima et celū Anima est in loco per accidens vt per partes: quia sibi inuicem continentur et infert q celum nec aliquod corpus locans est locus secūdum se totum sed secundum suam superficiem per quā tangit locatū

Fertur ergo in suum.

Hic reddit rationem quare corpora naturalia feruntur in suum locum et est hoc propter conformitatem ipsius mobilis ad locum ad quem mouetur quia locatum et locus se habent sicut pars ad totum quia sicut totum continet partem sic locus locatum. Item locus se habet ad locatū sicut forma ad materiam et sicut actus ad potentiam vt aer est locus aque et aqua est locus terre.

Capl'm de vacuo

Ode āt mō philosophi.

Circa negociū de vacuo sciēdum q triplex fuit opinio quidam dixerunt vacuum extra mundū separatum a mundo. (De vacuo 3s opios.) Cōtra quia si extra mundum esset vacuum illd esset nobis manifestum in hoc mūdo: et probatur dupliciter primo qr aer videtur aliquod vacuum vel nihil cum non sit visibilis: et tamen exprimitur ipsum aerem non esse vacuum: vt patet in vtre inflato. a quo sensibiliter sentimus exire aerē. Secūdo quia si pisces maris essent se rei experiremur hoc et si non visu saltem tactu. Similiter et de vacuo si esset aliquid extra mundum experiremur hoc aliquo sensu. Secunda opinio fuit quorundam dicentium vacuum esse inhibitum corporibus veris vt aeris ignis et similibus. (2 opio.) Sed contra hoc instatur. Tum quia si vacuum sit causa motus secundum istos tunc non poterunt moueri nisi leuia cum talia sint rara tantū et sic non erit nisi motus secundū sursum: Tum quia isti non poterunt dare causā quare grauia mouentur cum in raribus sit vacuum Tertia opinio fuit dicentium vacuum omnē dimensionem separatam a corporibus sicut si sit vacuum infra amphoram vel aliquod aliud vas que sit dimensio separata a vase quod probant tripliciter (3 opio.) Tum quia quando aliquid mouetur: aut mouetur in pleno aut i vacuo s; n̄ pt i pleno qr duo corpo

ra essent in eodem. qd est impossibi le ergo mouetur in vacuo. Item qn aliquid augmentatur aut alimentum intrat alitum aut vacuu non alitum nec partes aliti qr tunc duo corpora essent in eodem ergo vacuum. Item quando aliquid condempsatur aut pars subintrat partem aut vacuum: non partez p idem vt supra ergo vacuum. Solutio dubiorum. prima ratio non valz quia mobile non mouetur nec in vacuo nec in pleno: sed partes spatij condepsatur et cedut ipsi mobili. Nec secundum valet quia ipm vacuum destruit augmentationem per qua probant intentum: quia si alimentum subintrat vacuu cum ipsum sit spatum apartibus tunc partes non augmentantur ideo oz vt subintret alimentu omnes ptes quia quelibet pars anota est augmentata. Nec sequeret quod dicut q duo corpora sint i code loco qr augmentatur locus sicut et partes augetur. Nec tertia ratio valz qr condepsacio non fit per sub intractione partis et parte sed per exalationem aeris inclusi in aqua. Sz notandu q quado fit generatio et condempsatio in raru vt ex aqua i aerez non fit hoc per exalationem vel sub intractione alicui9 sed per hoc q materia exns sub vno cotrariorum est in potentia ad reliquum.

Qd no sit vacuu:

Quod nullo modo sit vacuu probatur multiplr primo qr si esset vacuu tunc nl moueretur fm locu: pbatur mia. Tum qr omne qd mouetur aut mouetur sursuz aut deorsum. sed ista non sut i vacuo ergo nl mouetur aut sursum aut deorsu qd est inconueniens sic ergo periret ois motus nalis. Tum qr qn proiecta mouentur semper tangun tur ab aliquo ipellente vt aere im pellente aer eni in pulsus a proiecto mouetur et mouet ipm proiectu continue: sed hoc no pot dari i vacuo ergo etc. et sic periret ois mot9 violentus. Item si aliqd mouet in vacuo vt isti dnt cu non sit assignare cam qr melius mouentur ad vnam parte q ad aliaz tunc mouebuntur ad oem partez in differenter: et cum non sit assignare causaz quietis mouebutur i infinitu et cu non sit assignare causa motus gescent continue que omnia sunt impossibilia. Item si aliquod proiectum proiciatur habens figuraz latam ex vna parte et ex alia acutam. si probiciatur scdm figuram latam statim conuertetur in figuram acutam: quod no erat nisi qr medium melius cedet acuto q lato: sed hoc non potest dari i vacuo quia ipm cedit indifferenter omni figure. Item que est proportio spacij ad spatium in depsitate et raritate eadem est motuu in tpe sz spatij vacui ad spatium plenu nulla est proportio: qr entis ad no e nulla est proportio: ergo nec mot9 factus in pleno habet proportione ad motum factum i vacuo nec tps mensurans istum motuz quod est incoueniens: qr cotraria eiusde generis pportionatur. Ita si duo mobilia quor vnum sit grauius altero moueantur certum est q grauius fortius mouetur sed hoc non e nisi qr forti9 findit mediu q minus graue quod non potest dari in vacuo: quia cu equaliter cedat magis graui et minus graui equaliter mouebuntur. quod e cotra sensuz. Item cu motus fiat i tpe pp pter aliqualem resistetia medij cu in vacuo nulla sit resistentia fiet in nstanti. Quidam dixerunt vacuu caz depsitatis et raritatis dicc

bant enim ꝙ quando fit rarefacio dimictunt ꝓprium situm alique ꝑtes seu locum ⁊ extenduntur vltra ⁊ sic fit rarum. eꝯ accidit indemꝑsitate qñ enim aliquid condempsatur tunc partes extense redeunt ad proprium situm. ¶ Sȝ cõtra ꝙ vacuuȝ non sit causa raritatis premictit tamen vnam suppositioneȝ ꝙ vna est materia sub calido ⁊ frigido de albatione ⁊ denigratione: ⁊ hoc prouenit non per aliquid extrinsecus adueniens vel ab intus exiens sed ꝑ hoc ꝙ materia exñs sub vno contrario est in potentia ad reliquum. inde arguitur sic. Eadeȝ materia est numero sub magnitudine ⁊ paruitate successiue sȝ hoc nõ est ꝑ aliquid extrinsecus adueniens sed rarum ⁊ dempsuȝ sunt sicut magnum ⁊ paruum. dempsum eniȝ habet rationem parui. rarum ratione̅ magni. ergo raꝝ erit rarum non ꝑ aliquid exiens sed ꝑ hoc ꝙ materia exñs actu sub forma dempsitatis ē in potentia ad formam raritatis. ⁊ eꝯ. Item si vacuum est causa raritatis: cum quelibet ps rari sit rara sicut calidi calida tunc vacuum erit in omni parte ⁊ totum erit vacuum ⁊ sic nihil: quod est inconueniens. Et infert ꝙ raꝝ densum comunicatur inter durum ⁊ rarum leue ⁊ molle. ⁊ hec de vacuo.

De tempore

Conueniẽs est aggredi de tp̃e

Primo queritur an sit tempus Et probatur ꝙ non sic. Illud non est cuius partes non sunt: Sed partes temporis non sunt. s. ptm̃ ⁊ futurũ tempus etiam finituȝ vt dicit Arist. ⁊ semper acceptum componitur ex his. Item ad hoc ꝙ aliquod totum sit oportet ꝙ alique eius partes sint simul in actu: sed partes temporis non sunt huius huiusmodi: ergo tempus non est. ¶ Ad hoc respondet Ari. ꝙ partes temporis nõ sunt simul sed successiue vna post aliaȝ sicut partes motus. vnde argumenta non tenent nisi in permane̅tibus. ¶ Secundo queritur vtrum sit idem ystans in toto tempore an sint plura instantia sibi inuiceȝ succedencia. Et probatur ꝙ non sint plura instantia succedentia: qꝛ aut primum corrumperetur adueniente secundo aut non sed permaneret sed permanere non potest quia tũc essent duo contraria simul: quod est impossibile sicut impossibile est duo tempora esse simul vt primaȝ ⁊ terciam: ergo oportet vt corrumpatur sed non potest quia aut corrumperetur in se aut in alio. in se non potest: quia in mensurando suum corrumpi esset ⁊ in quantum corrumperetur non esset: ⁊ sic esset ⁊ non esset simul nec potest in alio corrumpi quia aut in preterito aut in futuro: sed in preterito non potest: quia tunc prius corrumperetur quam esset nec in futuro quia aut in continuo aut in discreto. sed in continuo non potest: quia instans non continuatur nec contiguatur in instanti: Nec in discreto qꝛ inter duo talia instantia est dare medium: ⁊ in hoc tempore sunt infinita instantia cum quibus simul esset: quod est contra predicta. Dictum est eniȝ ꝙ non sunt instantia sil'. ergo non est dare multa instantia sibi succedentia ⁊ sic erit idem instans in toto tempore. ¶ Contra omne finitũ finitur multis terminis: ⁊ sic multis istantibus. Item si idem instans esset in toto tempore tunc illa que fuerunt in millesimo anno non essent priora illis que sunt modo cum mensurentur eodem instan-

Compar q tpi.

ti. ¶ Ad secundum in oppositum dicitur q instans vno modo idem ē in toto tempore τ alio modo diuersum: est enim idem subiecto differt autem secundum prius τ posterius dicit Aristo. τ hoc probat sic Ari. Sicut se habet tempus ad motum sic motus ad mobile: sed tempus habet suam vnitatem a motu: τ motus a mobili. ergo habebit suā vnitate a mobili. sed mobile est idem sb iecto in toto motu dicitur tamen ratione quia secundum prius τ posterius ergo erit idē subiecto in toto tempore differt tamen secundū prius τ posterius.

Quid autem est tempus.

Hic ponit vnam diffinitionem temporis datam ab antiquis que est q tempus est motus circularis. Contra quia plures sunt motus circulares: τ tamen non est nisi vnum tempus. Item quelibet pars tēporis est tempus τ tamen quelibet pars circularis motus non est circulus. Item motus est velox vel tardus τ non tempus quia velox mensuratur tempore sed tempus nō mensuratur tempore. quia si sic esset processus in infinitum ergo tempus non est velox: Ex quo infertur principalis ɔ° q motus non est tēpus. ¶ Post hec diffinit tempus secundum opinionem propriam sic tempus est numerus motus secundum prius τ posterius. Et hoc pbatur dupliciter Primo sic. Illud est numerus motus quo determinamus τ significamus prius τ posterius de motu: sed tempus est huiusmodi ergo τc. Minor probatur sic qr significamus duo istantia vnū sicut prius reliquum sicut posterius: tunc inter ista duo instantia significamus tempus τ motum sic q per prius in tempore significamus posterius in motu numeramus τ q per prius in motu numeramus posterius in tempore significamus quando vero non significamus instancia dico sicut dictum est sed tantum vnum vel duo sicut vnum nec tempus nec motus habemus: igitur q tempus est numerus motus. ¶ Item illud ē numerus in quo indicamus plus vel minus sed tempus est huiusmodi respectu motus: ergo est numerus motus. ¶ Post hec comperat Aristoteles. instans ad tempus quadrupliciter. ¶ Primo sicut mobile ad motum. quia sicut vnum non potest esse sine reliquo. sic nec instans sine tempore τ econtrario: probatur dupliciter. Primo quia sicut se habent numerata sic τ numerus: sz mobile τ motus sunt sicut numerata per instās τ tempus. quia instans vt dicit numerat τ mensurat mobile τ tempus numerat motum: ergo sicut motus non est sine mobili τ econtrario sic τ tempus sine instanti τc. Item terminus non potest concipi sine terminante τ econtrario: τ m multo minus esse cum sint relatiua sed instans τ terminus sunt sicut terminans τ terminatum. ergo vnum non erit sine reliquo. ¶ Item comperat secundo instans ad tempus sicut vnitas ad numerum quoniam sicut vnitas distinguit numerum a numero vt quinarius a quaternario sic instans distinguit preteritum a futuro: sz differunt in hoc quia vnitas non continuat numeros cum sint distincti instans vero continuat preteritum τ futurum. ¶ Item tercio operatur istans ad tempus sicut puntus ad lineam: conueniūt enim in hoc q vtrumque continuat τ distinguit vtendo vno vt duobus: sed differunt in hoc q puncto

Compat^r tps motū

permanet instans vero fluit: quod est quia alteruʒ terminat permanē ciam vt puntus alterum corrumpē tiam vt instans Et infert ibideʒ ꝙ motus mensuratur a tempore non inquantum tempus: cum non terminatur per vnum instans sed inqꝫ tum per duo instantia: quoruʒ vnū est sicut prius reliquuʒ sicut posterius ergo rc̄. ¶ Quarto comperat instans ad tempus sicut motus cōparatur ad motum quem diuidit: dicit enim ꝙ sicut motum non est motus nec pars eius sic nec punctus est linea nec pars eius sic etiaʒ instans non est tempus nec pars eius Et infert ꝙ licet instans sit terminus temporis ꝛ numerus mobilis tamen accidit sibi ratio termini quia spetialiter ratio numeri est sibi essentialis quia comunior vnde est ꝙ instās mēsurat mobilia sicut numerus senarius est idem sex lapidibus ꝛ sex hominibus ¶ Postquaʒ comparauit instans ad tempus cōparatur motum ad tempus dicens ꝙ vnum non est sine reliquo tuʒ qr numeratum non est sine numero cū sint respectiua sed motus ꝛ tempus sunt sicut numerus ꝛ numeratum: ergo tempus non est sine motu ꝛ e contrario. Item tempus non cōprehenditur sine motu. ergo multo minus potest esse sine motu. Quod autem non possit tempus comprehendi sine motu probat per fabulā Quidam insardo diu dormierunt ita ꝙ ex pgefacti non auerterunt ꝺ tempore sue dormicionis quia non auerterunt de motu Ex quo patet ꝙ tempus non intelligitur sine motu. ¶ Postea comparat tempus ad motum ꝛ magnitudinem dicens ꝙ tempus habet suam continuitateʒ ꝛ vnitatē ꝛ prius ꝛ posterius a motu ꝛ magnitudine. Item secundo comperat tempus motum dicēs ad litteram ꝙ prius ꝛ posterius ī tempore ꝛ prius ꝛ posterius in motu sunt idem subiecto differunt tamen secundum esse idest secundum rationeʒ formaleʒ. Et quando nos sentimus sensu comuni prius ꝛ posterius in motu tūc dicimus fieri tēpus. ¶ Post h̄ ponit aliquas proprietates temporis: quarum prima est ista ꝙ in tempore est reperire minimum vno modo ꝛ in alio modo n̄ Minimum in tempore est inquantum tempus ē mēsura alicuius vnitatis indiuisibilis ex ipotasy tunc tps mensurans graduʒ est indiuisibile sed inqꝫtuʒ est continuuʒ est diuisibile in infinitum ꝛ non habet minimum sicut vncia est minimuʒ indiuisibile inqꝫtuʒ poncius est. tamen est diuisibile inqꝫtum ꝯtinuū.

Secunda propritas ꝙ tempus dicitur longum vel breue inquantū continuum est sed dicitur multum vel paucum inqꝫtuʒ numerus est n̄ tamen dicitur velox vel tardus.

Tercia proprietas est ꝙ tempus dicitur idem ꝛ diuersuʒ idemptitas conuenit ei inquantum vnde idem est numerus. x. hominum ꝛ. x. equorum diuersitas prioris ꝛ posterioris accidit ei ꝑ istētanea quoꝝ vnū ē sicut prius ꝛ reliquū sicut posterius: ꝛ ista diuersitas prioris ꝛ posterioris accidit ei ex motu ꝛ magnitudine. Quarta ꝓprietas est ꝙ circulus est in tempore sicut in motu celi fluit enim yens ver estas autumnus. Et iterum reddit ideʒ circulus. Quinta propritas est ꝙ tempus mensuratur motu sed per accidens probatur. qr numerata ꝺ terminant ꝛ finiunt suum numerum. vt si quero a sorte quid est numerus gnari⁹ ōndet mihi gnqꝫ digitos sic ꝙ ꝑ numerata deuenimus

Propetates tp̄is.

in cognitionem numeri Similiter
est in tempore ꝙ per motum deue-
nit in cognitionem temporis dici-
mus eni ꝙ qꝛ motus ē long⁹ in mē
se madij ideo sūt magni dies ⁊ ma-
gni dies qꝛ magnus motus. Itē
sicut se habet motus ad magnitudi
nem seu spatium sic tempus admo
tum sed magnitudo mensurat̄ mo-
tu dicimus enim ꝙ si motus est ma
gnus ⁊ spacium magnum similiter
⁊ in tempore. ¶ Post hec querit q̄
sunt illa que sunt in tempore: ⁊ qd
est esse in tempore primo tamen de
motu inuestigat quid est ipsum esse
in tempore: ⁊ dicitur ꝙ motum esse
in tempore est motum ⁊ esse ipsius
motus a tempore mensurari ⁊ nu-
merari. Modus mensurandi est
iste. Primo vna pars temporis mē
surat vnam partem motus ⁊ per il
lam partem motus totus mensura
tur vt verbi gratia quatuor hore
mensurant motum diurnum firma
menti semel ⁊ sic in toto motu.

Motu in tpe.

¶ Quod sempiterna non sint in tp̄e

Sempitrna no sunt in tpe.

1 probatur dupliciter qꝛ illa que sūt
in tempore excelluntur a tempore:
sed sempiterna non sunt huiusmōi
sꝫ exc̄nt tempori ergo sempiterna nō
sunt in tempore. ex maiori infert ꝯ
clusione ꝫ. ⁊ est ꝙ ex quo tempus ex
cedit illa que sunt in tēpore oportꝫ
ꝙ talia sint corruptibilia ⁊ pacian
tur in tempore. quod probat ꝑ cōe
dictum consuetum dicere ꝙ omnia
in tp̄e tabescunt ⁊ euanescūt: ⁊ qꝺ
tempus est causa obliuionis ⁊ non
doctrine nec innouationis nec ali-
cuius. ꝙ sempiterna non sint in tē-
2 pore probatur iteruꝫ quia que sunt
in tempore paciuntur: sed sempiter
na non paciuntur a tempore vt pa
tet in celo ⁊ in intelligencijs. ergo
⁊c̄. ¶ Item immobilia ⁊ inquiesci-
bilia non nuumerātur tempore qꝛ

talia non habent prius neque po-
sterius. ergo ⁊c̄. Maior probatur
dupliciter. Primo enim in motu ⁊
quiete. ita enim sunt quia numerā-
tur ab isto sicut quies per accidens
numeratur quia per motum tāꝗꝫ ꝑ
habitum cuius est priuatio cui ad-
dit ꝙ non esse immobile est quiesci-
bile sed ꝙ non mouetur actu potest
tamen moueri ⁊ est apptum natum
moueri. Secundo quia talia nu-
merantur a tempore in quantum
mouentur vel quiescunt. ⁊ ideo sūt
in tempore numerat enim tempus
talia in quantuꝫ sunt continua nō
dico continuitate diuisionis sꝫ con
ꝯtinua ꝯtinuitate motus cui⁹mōi
est substantia Item non entia non
sunt in tempore quia que sunt in tē
pore aut mouentur vel quiesunt vl
sunt apta nata ad ista sed non en-
tia nec moueri nec quiescer̄ pn̄t nec
actu nec potencia Vltimo probat
ꝙ generabilia ⁊ corruptibilia sūt i
tp̄e. ꝓbat̄ qꝛ illa sunt in tp̄e que ex
cellūt̄ a tp̄e. talia sunt hui⁹mōi gͦ.
¶ Post hec ōndit qualiter instans
ipsuꝫ ⁊ multi termini se hēant ad
tp̄s. ⁊ dicit̄ ꝙ ipsuꝫ instans hꝫ du-
as condiciones vnaꝫ ꝑ quaꝫ diui-
dit. diuidit. n. in q̄ꝫtuꝫ est finis pre-
teriti ⁊ iniciuꝫ futuri. ⁊ tunc habꝫ
diuersa esse formalia. Secūdo ꝯ-
tinuat ⁊ hꝫ idē esse formale ⁊ ē idē
sbtō. Secundo accipit̄ ipsū nunc
ꝓ tp̄e p̄to vel futuro propinquo ip-
si instanti iuxta ꝙ dicit̄ Magister
legit. ⁊ magister legꝫ nūc. ⁊ isto mo
do summitur improprie quia non
summitur indiuisibiliter. ¶ Secun
do dicit ꝙ tunc est tempus preteri-
tum vel futurum mensuratum per
duo instancia mensurantia ipsum
diuisū in ꝯpatione ad ipꝫ instans.
¶ Tercio dicit ꝙ iā ⁊ modo d̄nt tē
pus p̄tm̄ vel futur̄ propinquū p̄nti

Olim dicit tempus ptm̄ remotum a pñti . Repente.dicit tempus in sen sibile. Post hec mouet multas questiones circa ipsu3 tempus quarū prima est si tempus est causa corruptionis .Dicitur q̄ sic.τ probatur dupliciter. Tum quia tempus mensurat motum per se:τ motus est causa corruptionis p se. ergo τ tp̄s est p se causa corruptionis . Sed orit̄ dubium circa dicta ad que. Respondet Aristo. dicens q̄ non est p se causa efficiens sed causa sine qua impossibile ē esse corruptione3 tamen ad principalia q2 corruptio fit comitante tempore nullo adueniente extrinseco:vt patet in eis q̄ viuunt p longum tempus τ tamen gene9 non fit sine causa extrinseca agentis.ergo tempus bene est causa corruptionis p se τ non generationis nisi p accidens. Sed oritur dubium cuius corruptionis dicitur causa respondet illius quod prouenit ab intrinseco vt mortis naturalis alterius que prouenit ab extrinseco:vt mortis p gladium tp̄s non est causa. Et infert q̄ pri9 τ posterius sunt in preterito τ futuro aliter:τ aliter q2 pri9 ex pte pteriti est remotius a pñti τ posterius est ppinquius.co9 autem est ex pte futuri.quia pri9 est propinquius τ posterius remotius .
2 Secunda questio. An tempus possit esse sine aia τ determinat q̄ tempus nō potest esse sine aia:sicut numeratum non potest esse sine numerāte s3 numeratum non potest esse sine numero q2 est forma eius. g° numerus non ē sine numerante:s3 aia est numerans τ tp̄s est numerus:g° tempus non est sine aia nisi motus dicit ipse esset sine aia:q2 tunc tp̄s. ēēt Va pri9 τ posterius in motu sint τ ip3 in q̄tu3 huius sunt numerabilia ex quo sub dubio vr̄ relinquere si tp̄s est sine aia vel si non τ si motus est formaliter sine aia vel non .
3 Tercia qō est vnde est q̄ sit vnu3 temp9 in celo in terra τ in mari. Et exponit omen.q̄ p terra3 intelligit quiescentia:p mare mouentia motu recto.p celu3 mouentia motu circulari Et arguit̄ ab eo q̄ numer9 est idē in omnibus:s3 tp̄s est numerus omnium qescentiu3 τ mouentium . g° ide3 erit. S3 aliter vt dicit est tēp9 in motu τ qete.q2 in motu est in actu cuius passio τ hitus.i.forma: in qetis vero tp̄s est in potentia Et pbatur q2 tp̄s τ motus vt dicit ipe se comitantur s̄m actū τ potentia3 ita q̄ vbi est vnu3 in actu τ reliquū in potētia sed motus nō est inqescibili actu.ergo nec tp̄s erit ibi . S3 instat̄ q2 tp̄s mensurat actu qetem ergo actu ē in qete. Dicit q̄ non ide3 tp̄s mēsurat qescibile τ esse in qescibili.τ iōōña nō tenet .
4 Quarta qō est si tp̄s mensurat oē3 motū vel tm̄ locale3. Et dicit̄ ab eo q̄ oē3 motu3 τ omne3 specie3 motus siue generationē siue corruptionē siue τc.τ pbatur q2 ista mensurantur a tpe s3 augmētatio τ diminutio fiunt in tp̄e g° τc .
5 Quinta qō ē si est reperire vnum tp̄s q̄ sit mensura omniu3 tp̄x. Et dr̄ q̄ sic. Et pbat̄ dupl'r q2 sicut ē in motu locali ita ē in tp̄e:s3 in motu locali circulari ē dare primu3 motu3 q ē mensura τ regula omniu3 motuu3.τ iste ē motus primi orbis.s.firmamentis. g° sic erit in tp̄e.τ istud tp̄s est dies naturalis mēsurans motu3 primi orbis a punto ad puntu3 dies naturalis ē mensura ebdomade τ mensis τ anni τ mille annox. Ite3 i vnoquoq3 genere est dare vnu3 pri9:qō est mensura sui generis vt vn itates omis mensurantur . vna vnitate:τ

oĩs equi vno equo ergo ita erit in
tẽpore. ¶ Sexta q̃ó est qualiter nu 6
merus se habeat ad denariuȝ in eqs
ꝛ ad denariuꝛ in hominibus. dicit
ab Ari. ꝙ sicut triangulus ad iso
chele ꝛ ad eqlatex sic species eius.
s. trianguli. Sed instatur qꝛ dena
rius numerus est species specialissi
ma que non diuiditur in species: sȝ
in indiuidua. Dicitur ꝙ hic Ari.
vtitur speciebus ꝓ indiuiduis. Et
ꝯfirmatur ꝙ non sit ideȝ numerus
indiuidualiter ipsoꝝ equoꝝ ꝛ homi
num: qꝛ multiplicato sbto multipli
cantur accñia alio qn idem accidẽs
haberet diuersa sbta. quod est incõ
ueniens. Sȝ hic sunt duo sbta dena
rij. numeri. ergo denarius numerus
multiplicatũ. Iuxta hoc quero vtꝝ
sit dare duo tp̃a equalia Et ꝓbat
ꝙ sic qꝛ multiplicato sbto multipli
catur accidens alio qn ideȝ accidẽs
esset in diuersis sbtis: sed motus est
sbtm̃ tẽporis ꝫ Ari. ergo quot est
motus tot erunt tempora. Contra
est expresse Ari. q ponit ꝙ non ẽ da
re nisi vnuȝ tps. quere solutionem

Explicit quartus incipit liber quintus. Phy.

TRansmutatur autem transmutans

Hic est quintus liber vbi descendit
in spãli ad partes motus ꝛ proprie
tates. premictit tamen aliqua que
valent ad propositum ostendendũ
ꝛ cognoscendum primo in quo est
motus subiectiue ꝛ probatur ꝙ im
mobili premictit ꝙ sex requiruntur
ad motum. s. mouens: mobile: spaci
um: terminus a quo: ꝛ terminus ad
quem ꝛ tempus. Quo facto sic ar
guit Certum est ꝙ motus non est i
termino a quo: cuȝ ibi sit quies: nec
in spacio per idem cum spacium ge
scat. nec in mouente vt sic. quia mo
uens actiue vt actiue mouet non ẽ
subiectum motus. Nec tempus mo
uetur vt pȝ. ergo relinquitur ꝙ sit aut
in termino adquem aut in termino
mobili: sȝ non in termino ad quem
quod ꝓbatur dupliciter Tum quia
habito termino ad quem cessat mo
tus. ergo ibi mottus subiectiue eẽ
non potest. Tuȝ qꝛ motus est actus
mobilis secundum ꝙ mobile est. sȝ
terminus ad quem non est mobile.
ergo restat ꝙ sit immobili vel moto
¶ Sed infert ꝙ albedo non est motus
licet acqratur per motuȝ ꝛ sic disti
guit de quolibet istoꝝ sed dicens ꝙ
in vnoquoqȝ est reperire perse ꝛ per
accidens: ꝛ declaratur immobili qꝛ
aliquid mouetur perse vt sortes am
bulat: musicum vero in eo ambulat
per accidens: vel si aliquid conue
niat toti mobili per partem tunc ꝑ
te dicitur in esse perse tote vero per
accidens: vt homo sanatur qꝛ ocl's
ꝛ medicus sanat perse manus autẽ
per accidens ¶ Sed notandum ꝙ ꝑ
accidens sumitur dupliciter vno
modo vt opponitur ei quod est per
se omnino vt musicuȝ currit per ac
cidens quia sortes currit perse.
Alio modo summitur per accidens
vt opponitur ei quod est primo: ꝛ
isto mõ si totũ mouet̃ ꝑ se loq̃r ps
per accidens quia secundo. ¶ Post
hec dicit ꝙ intermino a quo ꝛ ad
quem ꝛ in tempore est reperire per
se ꝛ per accidens vt sortes moue
tur per se ad athenas tamquam ad
terminum significatum ad europã
per accidens que est pars mundi. ꝛ
in tempore similiter. vt sortes reces
sit in tercijs tamquam in perse tem
pore. ꝛ cuȝ dicitur ꝙ in tali die tũc

mouetur per accidens Similiter in alteratione vt perse albedo generatur & per accidens color: qui est pars albedinis. ¶Postea dicit q motus per accides vel mutatio per accidens est relinquenda Tum quia d infinitis non est scientia sed mutationes per accidens sunt ifinite: vt patet. si enim sortes ambulat perse & album in illo per accidens & musicum &c. Tum quia naturalis considerat motus circa subiecta certa. sed iste mutationes non habent subiecta certa. patet. quia motus circularis habet pro subiecto corpora celestia motus sursum leuia motus deorsum grauia. Omnis autem motus est de contrario in contrarium: aut ex medio in contrarium: aut ex contradictorio in contradictorium ¶Sed instatur q non sit motus a medio in contrarium quia omnis motus est a contrario in contrarium dicitur ab eo q medium tenet locu contrarij quia includit oppositum alterius contrarij vt si fiat motus a fusco in nigr: fuscum habet rationem albi ¶Post hec diffinit motum dicens q motus est mutatio ex subiecto in subiectum ¶Ad quod ostendendum premicttit diuisionem quadrimembrem sic. Omnis mutatio aut est d subiecto in subiectum: aut de non subiecto in non subiectum: aut de non sbiecto in subiectum: aut d subiecto in non subiectum sed motus non potest esse de non sbiecto in no subiectum quia negatio negationi non opponitur in omni autem motu oportet esse oppositum Nec potest esse de subiecto in non subiectu cum motus non sit corruptio. Nec potest esse de non subiecto in subiectum cum motus non sit generatio ¶ergo non restat nisi quartum scilicet q motus sit mutatio de subiecto in subiectum idest de ente in actu ad ens in actu: probatur minor scilicet q motus non sit mutatio de no subiecto in subiectum idest generatio ¶Ad quod probandum distinguit de non ente qdruplr Est qoda non ens secundum compositionem vt homo est asinus. Et est qodam no ens s3 dionem vt homo non est al' & est non ens actu vt ma que ens e in potentia cui opponitur actus et non ens per accidens vt non album: qr nullum moueri potest quia non ens moueri no potest Inde arguitur dupliciter primo sic. Quod non est non mouetur: sed qd generatur no est: non enim generaretur si esset: qr quod generetur non mouetur. ergo generatio non est motus ¶Item q corruptio non sit motus pbat cu i libet motui opponitur motus: sed corruptioni non opponitur motus ergo corruptio non est motus.

¶Quod corruptioni non opponatur motus patet. quia ei oponitur generatio que non est motus: quod pbatum est. ergo relinquitur q motus sit mutatio de subiecto in subiectum: vt de albedine in nigredinem. ¶Postea probat in quibus pñtis non sit motus. & ostendit q in pñto substantie non sit motus. quia vbi est motus ibi est contrarietas. sed in suba non est contrarietas. ergo &c. ¶Quod non sit motus in relatione probatur quia illud non acquiritur per motum quod acquiritur alicui illo quiescente omnino. sola mutatione facta in altero extremo. sed columpne acquiritur relatio dextri & sinistri nulla mutatione facta in columpna sola mutatione ex parte alterius. ergo relatio non acquiritur per motum in columpna. ergo & cetera.

In actõe ⁊ pass n e mot

¶ Quod non sit motus in p̄dto ac-
tionis ⁊ passionis probatur quia
si actio acquireretur per actionem
tunc motus terminaret motum. q̄d
est inconueniens. Quod autem mo
tus non terminet motum probatur
sic. Omnis motus tendit a for-
ma quiescente in formam quiescen
tem. si ergo motus tendit ad motũ
tunc in termino ē talis forma quie
scens ⁊ talis motus. ⁊ sic in termi-
no erit quies ⁊ motus. vt si sit mo-
tus ab egritudine in sanitatem. g⁹
ab egritudine in sanitatem tunc in
termino erit forma: que est quiescẽs
⁊ sanatio que est motus: ¶ Item 2o
sic si motus terminat motum tunc
idem mouebitur duobus motibus
oppositis: quod est inconueniens.
probatio consequentie. quando e-
grotatio est in termino in quo est sa
natio cum egrotatio non quiescat
in tali motu mouebitur idem duob⁹
motibus oppositis. ¶ Item 3o si mo
tus terminat motum non erit dare
primum motũ: quod ē falsum: si. n.
non sit dare primum motum nec vl
timum: quia in infinitum non ē da
re primum nec vltimum. ⁊ si non sit
dare primum motum nec vltimum
in motibus non est motus que om-
nia sunt inconuenientia. probatur
consequẽtia prima quia si daretur
aliquis motus. ⁊ terminaret alium
motum priorem. ⁊ sic in infinitum.

Q mũdꝯ n̄ fuit ab etern.

Notandum ꝙ ex hoc potest argui
ꝙ mundus non fuerit ab eterno qr
secundum eum oportet dare primũ
motum. ⁊ sic motus non fuit infini
tus. Etiam si est dare vltimum ē da
re primum: sed est dare vltimam re-
uolutionem solis. ergo fuit dare pri
mam. ¶ Quarto sic mobile non trã
sit de motu ad motum nisi per quie
tem mediam. ergo quies terminat
motum ⁊ non motus. probatur cõ

sequentia quia si aliquis transeat
de generatione in corruptione cer-
tum est ꝙ dum illo generatur non
potest corrumpi quia idem esset sub
oppositis motibus. ergo corrum-
pitur postq̃ȝ generatum est sed ge-
neratum esse non est corruptio nec
generatio vt patet. ergo a°d mediũ
inter istos duos motus: ⁊ illo ē qui
es. ¶ Item tunc generatio esset cor
ruptionis: ⁊ motus esset subiectum
quietis quod est inconueniens. ⁊ p
batur consequentia. quia si genera
tio mouetur ad corruptionem tunc
in tali termino erit sub tali corrup
tione sicut subiectum sub forma. ⁊
per consequens motus sub quiete
quia motus quiescit sicut si motus
localis tendit ad motum localem
motus localis mouebitur quia quã
do erit motus sub motu vt in termi
no tunc motus mouebitur. ¶ Post
hec probat ꝙ motus est in tribus
predimẽtis tantum scilicet quan-
titatis qualitatis ⁊ vbi. Et proba
tur quia vbi est contrarietas ibi est
motus. sed in istis est contrarietas:
vt probatur: quia in qualitate al-
bum ⁊ nigrum: in quantitate ma-
gnum ⁊ paruum. in vbi sursum ⁊ d
orsum ⁊ infert ꝙ quando est motus
de intenso in remissum in eadem for
ma vt de albedine tũc etiam fit mo
tus a contrario in contrarium.
Vnde licet ista non sint contraria
simpliciter sicut album ⁊ nigrum:
sunt tamen contraria secundum qd
rõe intẽsionis ⁊ remissionis. ¶ Post
hec distinguit de immobili dicẽs ꝙ
immobile dicitur tripliciter. 1 Pri
mo ꝙ nullo modo est mobile nec ac
tu nec potentia vt prima causa.
2 Secundo ꝙ vix ⁊ tarde est mobi-
le vel mouetur vt saxum magnum.
3 Tercio qd̄ est aptũ natũ moueri n̄
tamẽ mouetur: quod natum est mo

Quies definitur.

est moueri et vbi aptum natum est moueri et sicut aptum natuz est moueri. Et hoc imobilitatē vocat ari. quietem naturalem: que sic potest diffiniri Quies est immobilitas alicuius quod aptum natum est moueri quando et sicut et vbi aptum natum est moueri. ¶ Post hec ostendit septez per ordinem. ¶ Primuz est quid est esse simul Et dicitur q illa sunt simul que sunt in codez loco. Primo enim vocant locum primum: locum equalem locato.

¶ Secundo dicit q seperata sunt tria in altero loco medium in quo mouetur prius mobile quam in vltimo medium requirit tria .s. extrema vt primum et vltimum et ipsum medium. ¶ Hic autem ponit vnum notabile memoria dignum de ipsa continuitate motus. dicens. q motus dicitur continuus per quod mobile non deficit spacio: vel si deficit paucissime deficit. quod dclarat exº Volatilia quam diu mouentur nō deficiunt a spacio sed secundum se tota spacio applicant et ideo motus in eis est continuus quia spacium continuum. sed gressibilia deficiunt a spacio modicum quia semper tangunt et applicantur spacio vno pede alio eleuato semper vicissim. Et ideo quia saltim vno pede applicantur spacio motus est continuss. Si vero sit continuitas ex parte temporis et non ex parte spacij non erit continuus: vt siquis pcuciat citharam quia iam percutit vnam plusquam aliam non semper eandem cuz non est motus continuus. qr licet motus nō deficiat qztū est ex pte tpis: et non ex pte spacij. spaciuz vocat hic ipsas cordulas: mobile ipsuz arcū in quo fit percussio citare.

Quid est consequenter se habere.

Dicit q illa dnr ɔsequenter se habere quoꝝ vnuz est posterius reliquo: et inter ea non est medium alterius generis q sit ipsuz posterius: et isto modo domº se habet ɔsequenter ad domuz et dualitas ad vnuz. ¶ Postea dicit quid est habitus. et dicit q habitus est q se habet sicut ɔsequēter se habēs et posterius et tangens vnde dico q habitus se hz ad ɔñter se habere sicut superius et inferius.

¶ Quid est continuuz. Dicitur q ɔtinua sūt quoꝝ vltia sūt vnū vt tibia cuz crure: qr vltimuz est genu ī quo vniuntur ista. Et addit q ɔtinuuz ē species habiti Et distinguit de cōtinuo dicens q ɔtinuuz aliud penetratione: aliud vt vnū penetrat aqua que faciunt vnuz ɔtinuitate aliud porro seu foramine i quo ponitur clauis vt due postes. aliud poro seu aqua cocta. alias inserta vt qñ duo ligna vnificant. ¶ Post h compat ɔñter se hñs ad continuum seu tangens et tangens ad continuum dicens q sequēter se hñs se hēt ad tangēs prius alio non ɔutitur: vnde oē tangens est ɔñter: non aūt econuerso. vt patet.

Unde autem motus:

Hic determinat de proprietatibus motus: et Pº de vnitate et idemptitate dicens q motus dr vnus tripliciter h3 q vnuz dr tripliciter: qdaz motº sūt vnuz genere: vt sūt q in eodez predicamento Et istomodo tiº loci mutationes sunt idē genere qr oēs sunt in pñto vbi et oēs alterationes sunt idez genere qr oēs sunt in pñto qualitatis. Et qdaz motus sunt idē spē vt illi q sunt iuxta eandez spēz vt oēs denigrationes sunt idem. spē et oēs dalbeationes sunt

qnt se hnt.

ɔtigua.

ɔtinua.

Motus dr vnus: gñe. spē. nūo.

idez spē. Et addit ꝙ oēs motus q
tendunt ad eandez spēz subalternā
sunt idez spē subalterna vt oēs do-
trinationes tendunt ad sciā que est
spēs ɔsiderationis ⁊ genus grama
tice ⁊ aliaꝝ facultatum. Quiddam
motus sunt vnuz numero ⁊ appel-
lat motus vnus numero qñ mobile
est idez ⁊ spaciuz ⁊ tps vt in motu
locali. Sz mobile ⁊ terminus ⁊
tps sunt idez motu alteratiōis tūc
est idez numero similiter sbiecto ni
si idemptitas esset pse ⁊ non p acci
dens ex pte mobilis. Qꝺ aūt ista
tria .s. spaciuz mobile ⁊ tps regran
tur esse idē. pbatur.. qꝛ in oi motu
ɔtinuo ista tria regrūtur. Quod āt
ois motus vnus sit ɔtinuus. pbat
Omnis motus est ɔtinuus: sz mo-
tus vnus est motus ergo. ⁊ eɔ⁹ mo
tus ɔtinuus est vnus qꝛ in omi ɔti-
nuitate regrit ꝙ extrema sint vnuz
⁊ hec est minor. Qꝺ autez in oi mo
tu ɔtinuo ista tria regrāt. pz. qꝛ ca
rentia istoꝝ triuz causant disconti-
nuitates. g⁹ principia istoꝝ trium
causant ɔtinuitatez. g⁹. Post h
mouet aliam qōem ⁊ est vtꝝ forme
que sunt in corporibus ɔtinue fluē
tibus qualia sūt corpora aliqñ per
humiditatez. tales forme sunt idez
in toto tempore vt sanitas i homie
si est eadez heri ⁊ hodie ⁊ sic de ali-
is formis: que sunt in ɔtinuo fluxu
Et vr̃ ꝙ sint idē: qꝛ certuz est ꝙ sor
tes hodie ⁊ heri ē idē. g⁹. ⁊ sanitas ē
eadē: ⁊ sic de ceteris formis. Cōtra
qꝛ totū sup totū est in ɔti⁹ fluxu iuxᷓ
illud ꝙ hō fugit velt vmbra ⁊ nun
q̄z in eodē statu pmanet. Respōdet
ꝙ fōma sanitatis est vna realr̃ dñt
tñ ⁊ aliud ⁊ aliꝺ eē ɔtinue ita vt ac
tus essendi quē dat sit in ɔtinuo flu
xu forma uero sit in eē pmanēte ⁊
dat exēplū de potētia ablatiua que
pmanet eadē: actus vero eius ē in
ɔti⁹ fluxu. P⁹ h oñdit qs motus
dicat magis vnus ⁊ pbat ꝙ est mo
tus localis sic. Qꝺ ē magis pfectū
ē magis vnuz in oi genere: sz mot⁹
localis ē pfectior inter alios mot⁹:
pbat qꝛ sibi ɔuenit pfectio cāu .s.
p⁹ orbi: g⁹ mot⁹ local' ē magis vn⁹
Circa minorē dicit ꝙ mot⁹ localis
ē magis pfect⁹ alijs motibus: ⁊ in
ter motus locales motus circularis
est pfectior: ⁊ inter circulares mot⁹
primi orbis ē pfectior. Consequn
ter oñdit ꝙ motus regularis ē mo-
tus magis vnus q̄z inregularis: qꝛ
ille motus est motus vnus cuius p-
tes sunt magis conformes: sed par
tes motus regularis sunt magis cō
formes: g⁹. Sciendu ꝙ regula-
ris cāur a quatuor. Primo causat
a spacio vnde si spaciuz sit irregul
latuz ⁊ tortuosuz impossibile est ꝙ
mot⁹ sit regularis. Secundo cā
tur a mobili vt si sit irregulare vel
tortuosuz impossibile ē ꝙ mot⁹ sit
regularis. Tercio a m⁹ mouendi
vt si mouet tardius nunc q̄z prius.
Quarto a tpe vt si aliqꝺ mouetur i
diuersis tēporibus. vnde motus re-
gularis debet esse vnus ⁊ nō inter-
ruptus p qetez. Post hec remouet
duo dubia. quoꝝ primū est. Sive
locitas ⁊ tarditas regularis vel ir-
regularis sunt drē motus ⁊ dicitur
ꝙ non. qꝛ illud qꝺ pōt repiri in om
ni spē motus non est drā motus. vt
pz sz ista repiuntur in omni spē mo
tus. vt pz in ductiue. g⁹. Secun-
dum dubium est si mot⁹ irregularis
possit dici vnus. ⁊ dr̃ ꝙ sic. qꝛ in q̄z
tuz ɔtinuus. vnde oē ɔtinuū est eē
vnuz vt pz p diffinitionez ɔtinui. u
Cōtinua sunt quoꝝ vltima sunt si
mul vnū tñ min⁹ ē vn⁹ q̄z regularis

Motꝰ local' dr̃ magꝭ vnꝰ:

Om̃s motus ē ɔtin⁹.

Vtrũ forme corporum fluentiũ toto tpe sint eedem?

Amplius determinandum est

Hic determinat de contrarietate motus et ponit unam divisionem .v. membrorum. unde dicit quod contrarietas in motibus potest imaginari quincupliciter. uno modo ut si dicamus quod motus qui est ex eodem contrariatur motui qui est in eodem: ut motus qui est ex sanitate contrariatur motui qui est in egritudinem: sed hoc est impossibile quia omnis contrarietas sumitur penes diversum et idem possunt esse contraria. ¶ Secundo modo potest immaginari motus contrarii ut si dicamus quod motus contrarietur ex contrario contrarii motui qui est ex aliquo contrario ut motus qui est ex sanitate motui qui est ex egritudine. sed hoc non potest esse quia plus contrarietas attendit penes diversos terminos. scilicet a quo et ad quem. ¶ Tercio potest imaginari contrarietas ut si imaginemur quod motus qui est contrarium contrarietur motui alteri qui est in alterum contrarium: ut qui est in sanitatem ei qui est in egritudinem sed hoc non potest esse ut supra immediate. ¶ Quarto ut si dicamus quod contrarietur motus qui est contrario motui qui est in contrarium ut qui est ex sanitate ei qui est in egritudine. Sed non potest esse quia talis motus est idem. idem autem sibi ipsi contrariari non potest. ¶ Quinto si dicamus quod motus est de contrario in contrarium contrarietur motui qui est ab egritudine in sanitatem ei qui est a sanitate in egritudinem. Et istum modum approbat propter contrarietatem terminorum. scilicet a quo et ad quem ut sanari ei qui est egrotari et motus qui est a sinistro ad dextrum motui qui est ad extremo ad sinistrum. Et infert quod si fiat motus ab extremis in medium ut ab albo in fuscum fit motus de contrario in contrarium: quia medium tenet vicem unius extremi.

Utriusque extremi.

Hic probat quod quies opponitur habitui sicut privatiuum opponitur habitui. Et querit utrum motus contrarietur quieti que est in termino a quo aut quieti qui est in termino ad quem. Et probatur quod motus non potest opponi quieti que est in termino ad quem quia nihil opponitur sue perfectioni: sed talis que est in termino ad quem que est perfectio et quietio motus non opponitur illi. ex quibus concluditur quod motus opponitur quieti que est in termino a quo. ¶ Post hec probat quod quies contrariatur et opponitur quieti quia sicut se habent habitus ad invicem sic et privationes. sed motus qui est ab egritudine in sanitatem contrariatur motui qui est a sanitate in egritudinem: ergo et quietes que sunt in istis terminis. ¶ Post hec investigat utrum motus obviet mutacioni et probatur quod non: quia motus est de contrario in contrarium mutatio vero de contradictorio in contradictorium. ¶ Consequenter investigat utrum quies contrarietur mutacioni Et dicitur quod non quia unum uni opponitur. ergo non opponitur mutacioni. aliter unum opponeretur duobus. quod est falsum. Et postea inquirit quid opponatur mutationi in genere mutationis. et dicitur quod in mutatio. sed que mutatio an illa que est in ipso esse. Et dicitur quod mutacio non opponitur mutacioni que est in termino ad quem. quia ista est perfectio immutacionis nihil autem opponitur sue perfectioni.

Motus non opponitur quieti in termino ad quem

Quies opponitur quieti:

Sed opponitur mutationi que est in termino a quo vt supra dictuȝ ē de motu. ¶ Postremo scruptať vtꝝ in omni genere motus sit dare motuȝ naturalē ⁊ non naturaleȝ: ⁊ qeteȝ naturalē ⁊ non naturaleȝ ⁊ Respondeť ꝙ sic. qꝛ de motu locali manifestuȝ est. ideo non opȝ circa hoc stare. ¶ Sed de corruptione naturali pȝ quedaȝ est naturalis vt que ē ꝫȝ cursuȝ nature: quedam violenta vt mōs ꝑ gladiuȝ. ¶ de generatione idē ¶ De augmento dico ꝙ qđdaȝ ē naturale ⁊ quoddaȝ violentum vt quod fit ꝑ mľtitudinē alimentis illa augmentatio vř violenta: ⁊ sic de omni motu exemplificať. ¶ Postremo inuestigat an qes violenter generetur a forma violenter mouēte sicut motus naturalis generať a forma naturaliter mouente ⁊ vř ꝙ non qꝛ ꝗꝫ cito mobile naturale plus appropiquat ad suaȝ qetē velocius moueť. Sȝ oppositū est de motu ꝑ violentiaȝ. ergo partes aľn generantur.

Sed dicitur ꝙ quies violenta generatur solum ꝑ defectuȝ violencie qꝛ ex hoc graue qescit qꝛ violentia deficit sed non est sic in generatione qetis naturalis ¶ vltimo disputat an in termino a quo sit qes. ⁊ ꝓbať ꝙ non qꝛ impossibile est ꝯtraria cē simul. sed in termino a quo est motus vt ꝓbabo. ergo non est ibi qes ꝓbatur minor. s. ꝙ in termino a qᵒ fit motus qꝛ mobile ꝗꝫ diu mouetur est in termino a quo qꝛ non duȝ est ꝑfecte in termino ad quem Respōdetur ab ari. qꝛ mobile dum moueť ꝑtim qescit ⁊ ꝑtim mouetur cuȝ sit ꝑtim in termino a quo ⁊ ꝑtiȝ in termino ad queȝ. Quod āt duȝ moueť qescat ꝓbať qꝛ qes non est nisi cessatio motus duȝ moueť ꝑtim cessat a motu. qꝛ ꝯstat qꝛ cessat ab illa ꝑte motus quam ꝑtransijt

Explicit qntus incipit sextus.

S i autem continuum.

Hic incipit sextus liber i quo determinat de ꝓprietate ꝯñte motuȝ inqꝫtuȝ ē ꝯtinuus ⁊ hec proproprietas est diuisibilis in īfinituȝ pᵒꝗꝫ supra in iiijᵒ determinauit de ꝓprietate motᵒ. s. đ vnitate ⁊ ꝯrietate que ꝯsequunť motū inqꝫtuȝ motus. Sȝ añ quam determinet de diuisione motus ꝑmictit ꝙ numeꝝ ꝯtinuuȝ ꝯponiť ex indiuisibilibᵒ. ad qđ probādū inducit demostrationes: quaꝝ prima ē hec si ꝯtinuuȝ ꝯponeřť ex indiuisibilibᵒ aut talia īdiuisibilia essent ꝯtinua aut ꝯtigua: aut ꝯsequenter. sȝ nulluȝ istoꝝ pōt esse. gᵒ ꝯtinuuȝ ñ pōt ꝯponi ex indiuisibilibus. Qđ āt indiuisibilia ñ sint ꝯtinua. qꝛ ꝯtinua sunt quoꝝ vltima sunt vnuȝ: sȝ puncta nō hñt vltimuȝ. qꝛ oē qđ hȝ vltimuȝ hȝ ꝑteȝ ⁊ ꝑteȝ. punctus āt ñ hȝ ꝑtē. Nec sunt ꝯtigua qꝛ ꝯtigua sunt duoꝝ vltima se tengunt: sȝ vltima pūctoꝝ ñ pñt se tangere cuȝ ñ habeāt vltima. Iteȝ oē qđ tāgit aliqd: aut tāgit ꝑs ꝑteȝ aut ꝑs totuȝ: aut totuȝ totum sȝ duo prima non pñt dari cuȝ pūctus ñ hēat ꝑteȝ. gᵒ si pūctus tāgit aliqd tūc totuȝ tangit totuȝ. sȝ ꝯtigua ñ se tangūt nisi ꝫȝ vltima. gᵒ pūcta ñ pñt dici ꝯtigua. Nec possunt esse ꝯñter se habētia qꝛ intelligere illa ñ est mediū ꝓximi generis punta linea. s. in qua possit signari pūtᵒ q erit eiᵒdē generis cuȝ alijs pūctis. Itē ꝫo arguit sic. Si ꝯtinuuȝ ꝯponeretur ex indiuisibilibus diuidereť in indiuisibilia: qꝛ vnū qđqꝫ diuiditur in illis ex qbus ꝯponiť: sȝ hoc est impossibile. qꝛ ꝯtinuū diuidiť in semꝑ diuisibilia in infinitū. Itē si diuidereť in

in diuidua aut ista essēt. Minus aut
ꝯtigua: quoꝝ neutrū est vt supra.
Item ꝓbat ꝙ nec magnitudo nec
motus nec temp⁹ ex indiuisibilib⁹
ꝯponatur. premictit tñ ꝙ eadē est
ratio quo ad spacium siue motū si-
ue mobile: siue tempus quo ad hoc
ꝙ si vnū componatur ex indiuisibi-
libus nihil diuiditur in indiuisibi-
lia et rerum Et primo ꝓbat hoc de
spacio et motu sic si spacium est ex
indiuisibilibus. et ꝑ ꝯsequens et mo
tus q2 eiusdē equalitatis sunt. pro
batur ꝙ sint eiusdē equalitatis q2
si spaciū sit ex tribus ptibus indi-
uisibilibus que sunt. a. b. c. per ꝯña
motus erit ex totidē que sint. d. e.
f. eodē modo arguit seu equalita-
tis: et declarat in eisdē terminis vt
supra. His ꝓbatis ꝓbat ꝙ ma-
gnitudo spacij nō sit ex indiuisibi-
libus q2 si esset tm̄ spaciū ex indi-
uisibilibus mobile dū mouet̄ es-
set motū. qđ est inꝯueniens si eni
simul mouet̄ et motū esset et simul
veniret et ventuꝝ esset et simul mo-
ueret̄ et qesceret: que sunt incōueni-
entia ꝓbatur ꝯña q2 si spacium sit
indiuisibile aut dū mouet̄ motum
ē qđ est ꝓpositū. aut in istāti alio
mouet̄ motū et i aliq⁹ motū ē: qđ si
sic est sicut ex pte motus et numera
tionis est dare prius et posterius sic
ex pte spacij: qđ est ꝯtra suppositū
Sz forte dicetur ꝙ q̄tū ad totū
spaciū ē impossibile ꝙ moueat̄ et
motū sit sz quo ad ptē spacij possi
bile est. Cōtra si inqualibet pte spa
cij est assignare motū eē tūc sequūt̄
tria inꝯuenientia. Primū ꝙ mo
tus totus erit ex momentis q2 ipsa
mota esse sunt momenta. Secun
dū est ꝙ motū esse non precederet
moueri: cuius oppositū est i vbi di
cit ꝙ oē motū esse precedit moue-
ri: et oē mutatū esse precedit mutari

Terciū ē ꝙ simul moueret̄ et qescē
q2 motū eē est idem ꝙ qescere: que
oia sunt inꝯuenientia. Secundo
ꝓbat ꝙ motus nō sit ex indiuisibili
bus q2 si motus esset ex indiuisibili
bus seq̄rent̄ duo incōuenientia pri-
mū esset ꝙ motus eēt ex nō moti-
bus sz ex momentis. Secundū ꝙ
mot⁹ eēt ex qetib⁹. Tercio ꝓbat ꝙ
nec tps q2 si mobile moueat̄ in tan
tū spaciū ꝑ horā mobile eiusdē
velocitatis mouebit̄ imediate spa-
cij ꝑ dimidiā horā: et in terciā p-
tē spacij ꝑ terciā hore ita ꝙ sicut ex
pte spacij et motus est diui⁹ sic ex p
te tpis. g⁹ tps est diuisibile vt ma-
gnitudo et motus: et si est diuisibile
tunc diuidit̄ indiuisibilia et non est
ex diuisibilibus. Quod āt sit dare
velocius et tardius ꝓbat̄. spaciū ē
diuisibile. ergo ē dare velocius et tā
dius necessario vt dicit Ari. con-
ña non ꝓbat̄. Sz ꝓbat̄ sic ex oppo
sitis. Si spaciū sit indiuisibile ipos
sibile erit dare velocius et tardius.
g⁹ ꝑ oppositū si spaciū erit diuisibi
le erit dare velocius et tardius. pro
bat̄ ista p̄a ꝯña si mobile velocius
moueret̄ ꝑ spaciū indiuisibile in vna
hora ex ꝑposta si mobile mouebitur
tardius q2 eadē hora ꝑ dimidieta
tē illius indiuisibilis: q2 tardius ē
qđ in equali tpr mouet̄ minus. sed
hoc ē impossibile: q2 indiuisibile nō
hz dimidiū nec ptē. g⁹. Postq̄z ꝓ
bauit ꝙ nō est dare velocius vl̄ tar
dius declarat que sunt ꝓprietates
istoꝝ sicut velociter dicit̄ tripliciter
vno⁹ ꝙ inequali tempore mouetur
pl⁹ vt si mobile tardi⁹ moueat̄ vna
die ꝑ sex leucas mobile veloci⁹ mo-
uebit̄ eadē die ꝑ. xij. leucas ꝑ ꝑ du-
plū virtutis suc. So⁹ dicit̄ velocius
ꝙ in minori tpe mouet̄ etiā plus vt
si mobile tardius mouet̄ vna die ꝑ
sex leucas mobile velocius mouet̄

in.xij.horis qđ est spaciuz ꝑ.xij. le
ucas:qđ est plus in spatio ⁊ sic sem
ꝑ diminuendo quo vsq3 sit ꝑuentũ
ad dimidiu3 tꝑis. Tercio dicit velo
cius quod mouetur in minori tem-
pore ꝑ equale: ⁊ probat dupliciter
q2 si velocius potest in minori tem
pore moueri plus vt ostensum est su
pra benesequitur ꝙ possit moueri
in minori tempore ꝑ equale Item
quod mouetur ꝑ equale spaciũ aut
mouetur in maiori tempore ⁊ illud
est tardius:aut in equali tempore
⁊ illud est eque velox:aut in minori
tempore mouebitur ꝑ equale spaci
um. Viso qd est velocius ꝓbat ꝑ
rationez sumptaz a velociori ⁊ tar
diori ꝙ tempus est diuisibile suppo
nit tamen.3.ꝓpões in quibus fũ
datur sua ratio. quaꝝ prima est ꝙ
omnis motus fit in tempore. Sa ꝙ
in omni tempore fit motus. Tercia
est ꝙ omne ꝙ mouetur potest moue
ri velocius vel tardius Sz instatur
q2 certũ est ꝙ ipse considerat ꝙ pri
mum mobile non potest moueri ve-
locius vel tardius q3 moueatur.
Dicitur ꝙ hoc ꝙ hic dicitur in cõ-
paratiõe ad aliquid aliud dr̃ nõ in
comperatione eiusdem ad se ipsum
qr̃ ⁊c̃. Ex hoc formatur rõ sic. oẽ
quod mouetur meuetur in tempo-
re:s3 oẽ quod mouetur potest moue
ri velocius ⁊ tardius vt dictum est.
ergo moueri velocius fiet in tempo
re.s3 hoc non fit nisi per diuisionẽ
temporis. Velocius enim est ꝙ in
dimidio tempore mouetur ꝑ equa
le.ergo tempus est diuisibile: ⁊ sic
nõ ẽ ex indiuisibilibus vt supra dic
tum est. Ite3 ꝓbatur de magnitu-
dine velocius est ꝙ mouet̃ in mino
ri tꝑe ꝑ equale spaciu3. vt si tardi9
ꝑ sex leucas in xij. horis velocius
mouebit̃ ꝑ easde3 sex leucas in mi-
nori tempore.s.in sex horis s3 tar-
dius est qđ mouet̃ inequali tꝑe ꝑ mĩ
nus spaciũ vt in sex horis qbus mo
uetur velox ꝑ sex mouebatur tardi9
p3 ergo ꝙ sicut velox diuidit tꝑs ⁊
tardum diuidit spacium in infini-
tum.g9 ⁊c̃. Item ꝯsuetum est dr̃e ꝙ
si mobile mouetur ꝑ totum spaciu3
in toto tꝑe ꝑ consequens mouebit̃
imedietate spacij in dimidio tꝑ2: ⁊
in tercia ꝑte tꝑis. ⁊ sic in infinitu3
⁊ sic p3 ꝙ tꝑs ⁊ spaciu3 sunt diui-
sibilia. ⁊ infert ꝙ tꝑs est infinitum
⁊ spaciu3 siue sumatur in infinitu3
ſm diuisionẽ ⁊ in potentia siue in-
finitu3 in actu ⁊ secundu3 vltima.
Ite3 supponat̃ aliqđ spacium triũ
at homoꝝ ⁊ tꝑs supponatur trium
atohomoꝝ tũc si mobile velocius ꝑ
trãsit totu3 spaciu3 in toto tꝑ2 mo
mile tardius ꝑtransit dimidiũ illi9
in eode3 tꝑe ſm diffinitionẽ tardio
ris ⁊ sic athomos diuiditur qđ est i
conueniens. Ite3 si tardius ꝑtran
sit spaciu3 suppositum in toto tꝑe
dato velocius ꝑtransit in dimidio
illius tꝑis: ⁊ sic oportebit athomũ
diuidere. Ite3 potest sic formari a
lia rõ suppono duo vnu3 ꝙ punct9
est indiuisibilis ſm ꝙ ois linea est
diuisibilis ꝑ medium. Inde arguit̃
sic sit aliqua linea triu3 pũctoꝝ di-
uidat̃ ꝑ mediu3 iuxta suppositionẽ
data3 que dicit ꝙ omnis linea est
diuisibilis ꝑ mediu3 tunc punctus
diuidet̃ q est in medio. qđ est falsum
ꝑ h̃ ꝓbat duas physicas veritates
quaꝝ prima ẽ ꝙ spaciũ sit finitum
impossibile est ꝙ ꝑtranseat̃ tꝑ2 infi
nito Et ꝓbat̃ sic supponat̃ aliquod
spaciu3 vt leuca ꝑtranseat̃ aliqua
ꝑs illius spacij vt palmus in tanto
tꝑe tunc arguit̃ sic. sicut se h3 pars
spacij ad totũ spaciũ sic ꝑs tꝑis ad
totũ tꝑs mensurans ꝑtransitione3
tocius spacij:sed ꝑs spacij ꝯsumit
totũ spaciũ g9 ꝑs tꝑis ꝯsumat totũ

tps sz qd ↄsumit a finito est finituz g° totuz tps est finituz: Qd autem ista ps tpis sumpta decemplicit er sit finita. pbat qd est infinito est finituz. sz talis ps est minus tpr infinito cuz sit ps eius. g° erit finita. g°. Secunda veritas est q spacium in finitū non ptransit in tpr finito. ɀ pbat sic supponat spacium infinitum cuius aliqua ps sit ptrāsita in aliqua pte tpis. tunc arguit sic sicut se hz ps spacij ad totū spaciuz sic ps tpis ad totū tps. sz pars spacii non pōt ↄsumere totū spaciū Cum spacium: sit infinituz. g° nec ps tpis poterit consumere totū tps ɀ sic tps erit infinituz necessario si spaciuz sit in finituz: qd est ppositū P° h pbat tres phicas veritates quaꝝ prima est q motus non fit in instanti ɀ pbat p diffinitionē velocioris sic. supponat aliqd spaciuz ptransituz a tardiori in instāti tunc velocius poterit in dimidio tpis ptransire equale spaciuz quia velocius est q in minori tempore ptransit equale ɀ sic instans diuidet qd est falsuz. Secunda veritas ē q qes non fit in instanti ɀ probat dupliciter. Tuz qr motus ɀ qes mēsurant eadēz mensura. sz motus nō mensurat i instanti. vt pbatū est g° nec quies. Tū qr si qes fit i instanti per consequens ɀ motus ɀ tunc sit idez quiescet ɀ mouebitur Et pbatur q si motus fiat in instanti preterito ɀ in toto tempore preterito ɀ quies fiet in tempore futuro ɀ in instanti iniciatiue tempus futurū cuz illud instans sit idem vt preteritum est tunc quiescet ɀ mouebit idem quod est falsum. Tercia veritas q omne mobile semper est diuisibile Et probatur sic mobile duz mouetur aut totaliter est in termino a quo: aut in termino a quem totaliter: autem partim in termino a quo ɀ partim in termino ad quem: quia tunc completus est motus. g° partim erit in vtroque termino: ɀ sic habebit partem ɀ partem: ɀ sic erit diuisibile Cōtra denigrabile dū mouetur ab albedine in nigredinē est partim sub albedine que est terminus a quo: ɀ ptiz sub nigredine:

Motus autem est diuisibilis.

Hic agit de diuisione vbi per ordinem quatuor concludens declarat. Primuz est q motus diuiditur ad diuisionem mobilis ɀ temporis q diuidatur ad diuisionē mobilis pz. quia certum est q quelibet ps mobilis mouet ergo cuilibet parti mobilis correspondet pars motus: qd est propositūz Quod autem diuidatur secundum diuisionem temporis patet in toto tempore fit totus motus: ɀ in dimidio tempore dimidiuz motus: ɀ in quarta parte temporis quarta pars motus: quod est propositūz. Secunduz est q diuisio motus ɀ mobilis ɀ temporis ɀ spacij ɀ moueri erit equalis omnio de motu ɀ tempore. probatur quia que habent equalem continuitatem habent equalem diuisionem. sicut passio subiectum. sed tempus ɀ motus habent equalem continuitatem: quia si tempus excederet motum tunc daretur aliqua pars temporis cui non correspondēt motus: quod est falsum. vnde omni tempore respōdet motus ɀ eꝯ°. si motus excederet tempus esset dare aliquam partem motus sine tempore correspondente: ɀ per idem probatur de alijs Tercium est cui conuenit diuisio ɀ dicitur q mobili qr per illud ↄuenit alijs qr mobile inq̄tū tale ē diuisibile cuz ptiz sit in termino a q°

⁊ ptiꝫ ītmino ad quē. Quartum est ꝙ mutatū esse ē diuisibile. Tum qꝛ finis cuiuslibet termini est indiuisibilis.qꝛ ꝙ est finis siue vltimū nō hꝫ prius neqꝫ posterius:ſꝫ finis est huiusmodi.gͦ nō hꝫ prius ⁊ posterius.ꝙ si sic ē indiuisibile:ſꝫ mutatū esse ē finis motus.gͦ est indiuisibilis.ſꝫ mutatū esse siue in qͦ pͦ mutatū ē aut altera ſꝫ vtroꝫ nō pōt qꝛ ratio simpliciter primis duobus ꝯuenire non pōt:nec in quo primo mutatū est qꝛ tunc nō diuideret̄ in quo primo mutatuꝫ ē. Vltimo īfert ꝙ mutatuꝫ esse ē in termino ad queꝫ aut in termino a quo vel ī medio.Sꝫ nō est in termino a quo : vt pꝫ.nec in medio.qꝛ in medio mutatur . ⁊ sic mutaret̄ ⁊ mutatū esset simul:qđ est inꝯueniēs gͦ mutatū esse est in termino ad quē. Itē generatuꝫ esse est mutatuꝫ esse:sed ꝯstat ꝙ generatuꝫ nō est in termino a qͦ incipit generatio.s.in nō esse nec ī medio cū inter esse ⁊ nō esse non sit mediū:ergo erit in termino ad quē.

Dupliciter autem dicitur.

Hic ꝓbat ꝙ nō est dare primuꝫ in quo aliqđ cepit mutari Premictit tamen vnaꝫ diuisioneꝫ bimembreꝫ dicens in quo primo mutatum est: dicitur dupliciter vno modo.in quo mutatum est.i.in quo aliquid primo cepit mutari Quoviso queritur ab Ari.si est dare primum in quo aliquid cepit mutari.⁊ hoc est dr̄e si ē dare primum in mutatione ⁊ motu ⁊ probatur ꝙ non sit dare primus motus ī quo aliquid cepit mutari.qꝛ si esset dare primum in motu tunc esset dare primuꝫ in tempore ⁊ mobili vel in termino ad quem fit motus:sed in nullo istorum trium est dare primum . ergo non est dare primum in motu. minor probatur quo ad primam partem de tēpore quia si esset dare primum in tempore aut illud esset diuisibile aut indiuisibile:sed indiuisibile non potest esse:qꝛ si tempus esset indiuisibile esset ex instantibus aut contínuis aut cōtiguis:quoꝝ. neutꝝ verum est patet Item in eodem instāti esset motus ⁊ quies.ergo tempus illud primum non potest esse diuisibile nec in diuisibile: quia si diuidatur in suas partes tunc aut vtrum que est primum in motu aut altera tantum sed vtraque non potest esse simpliciter primum quia ratio que sumitur primis duobus conuenire non potest nec altera tantum potest esse illud primum quia totum supponebatur simpliciter primum ergo non est dare primum in tempore Secundo probatur ꝙ non sit dare primū in mobili vt mobile est quia aut est diuisibile aut indiuisibile.sed non est indiuisibile cum sit quantum continuum ergo diuisibile diuidatur in duas partes autvtraque est simpliciter primum ⁊ non cum ratio simpliciter primi duobꝰ conuenire non possit nec altera tantum.quia tunc totum non sit simpliciter. Primum quod est contra se ipsum ergo.Tercia pars minoris probatur scilicet ꝙ non sit dare primum quantuꝫ ad terminuꝫ ad quē vt si sit vbi siue spacium: per idem vt supra:quia aut diuisibile aut nō sed non potest dici non diuisibile qꝛ cum sit quantum:nec diuisibile qꝛ si diuidatur in duas partes tūc prima aut vtroque est simpliciter prima:aut altera:quorum nullum verum est vt supra . Infert tamen ꝙ in qualitate est simpliciter primum quia qualitas non est diui-

sibilis in infinitum sicut nec caro sed in omni qualitate est dare finitum gradu3 vltra quod non saluatur ratio qualitatis.

Quoniã omne quod mouetur

Hic probatur.iiij'. cõclusiones de motu:quarum prima est ꝙ illud quod mouetur mouetur i toto tpre ꝛ in qualibet parte temporis.supponit tamen ꝙ tempus dicitur dupliciter vno modo dicit primũ simpliciter siue per se vt illud quod eq̃tur motui.2o modo dicit tempus ꝑ accidens vt tempus maius cõtines tempus primum vt si hora dicatur tempus primũ tunc dies cuius est pars talis hora dicitur tempus per accidens.Quo viso probat propositũ.s.ꝙ mobile mouetur in tẽpore ꝛ in qualibet parte temporis.Et probatur dupliciter. Tu3 quia tẽpus primũ cui attribuitur mutatõ ſm totum ista est ratio primi in oibus si ergo mutatio est in toto.ergo in qualibet parte temporis.Tũ quia mobile sit.a.b.c.ꝛ tempus.d.e.3.videbitur ꝙ totus motu est i toto tpe:ꝛ ps motus in pte tporis.ꝛc̃

Ostensio ꝛc.

Hic ponit duplice3 rationẽ per quas probat ꝙ in motu non sit dare primũ in quo mobile cepit moueri:ꝛ probatur sic. Ante omne mutari precedit mutatũ esse infinitum.ergo non est dare primum mutatum esse siue primũ in quo cepit mutari alias probatur tripliciter. scilicet ꝙ ante omne mutari precedit mutatum esse primo per rõne3 sumptam a magnitudine siue sic signantur in aliquo spacio m'ta pũta vt sex qñ mobile mutabitur i q̃nto mutatũ fuit in quarto in tertio idem ꝛ sic ãte mutari precedit mutatum esse in infinitum. Scdo ꝑbat per rationem sumptã a tpe sic signantur sex pũta in tpe.in quinto mutabatur in quarto mutatum fuit qñ in quarto mutabatur in tertio mutatũ fuit. Tertio ꝑ rationem sumptam ab instãte.sicut se habet tps ad instans sic mutari ad mutatum esse:sed ante omne tẽpus est instans ergo ãte omne mutari est mutatum esse: Postea probat suam conuersam.s.ꝙ ante mutatũ esse precedit mutari in infinitum ꝛ probatur dupliciter. primo per rationem sumptã a tpe sic supponatur aliquod tps.s.graduũ in instanti mutatum est quia in quinto mutabatur prius. ideo aliquid dicitur mutatũ qꝛ al'n mutabatur ꝛ sic semper retrocedendo. Itẽ 2o probatur per rationem sumpta3 a magnitudine vt supponitur aliq̃ magnitudo.sex pũtorum ideo dicitur ꝙ in sexto punto mutatum est quia prius mutabatur i quinto oẽ quod mutatũ est ideo dicitur mutatũ qꝛ prius mutabatur. Post hec infert ꝙ in motu alterationis generatiõis ꝛ corruptionis ꝛ augmẽtationis semper ante mutari precedit mutatum esse.ꝛ ecõuerso vt añ omne alterari precedit alteratũ eẽ ꝛ ante omne alteratũ esse precedit alterari ꝛ sic de generatione ꝛ corruptione. Sed instatur quia generatio ꝛ corruptio fiunt in instãti ꝛ per cõsequens sunt indiuisibiles ergo non erit processus in infinitum. Soluitur per distinctionẽ de generatione ꝛ corruptione proprie sumpta ꝛ in proprie. Sed est dubiũ si añ omne alterari precedat alteratum esse:ꝛ videturꝙ non qꝛ hoc accid3 si est possibile quia alteratio ẽ diuisibilis in ifinitũ sed alteratio non ẽ diuisibilis in ifinitũ vt probabo.ergo.ꝛc̃. probatur qꝛ

si est diuisibilis in ifinitū tūc op3 ꝙ forma acquisit p actū alteratō nis sit diuisibilis in infinitū qđ est ꝯ arist. ꝓbatꝰ ꝯña. qꝛ si cuil3 pti alterationis non corrñdēt aliqs gradus forme tūc mobile alteraretur ꝛ nō acquireret aliqđ de forma qđ ē inconueniens.

Unde autē omne qđ mouetur

Hic ꝓbat ꝙ si spaciū sit finitū īpossibile est tp̄s esse infinitū ꝓbatur ꝯña: suppoāt finitū vt leuca cuius ps pertranseat in aliqua pte tp̄is determinati sicut ps spacij mensurat totū spaciū sit ps tēporis mēsurat totū tp̄s. sed ꝙ mensuratur a finito ē finitū: cū ergo totum tp̄s ptransiens spaciū mensuretur tali parti finita totu3 tēpus erit finitū ergo si spaciū sit finitu3 impossibile erit ꝙ tp̄s erit infinitū. Ite3 si tp̄s infinitū mēsuret motū finitū sup spaciū infinitū tunc talis motus esset sempiterne durationis qꝛ qđ mensurat infinito tpe ē sempiterne duratiōis vt p3 hoc aūt est fl̄m. Scđo ꝓbat conuersa pcedentis que ē ꝙ si tp̄s sit infinitū ꝙ spaciū sit infinitū. ꝛ ꝓbatur vt supra. sumat aliqua ps spacij dati tūc in ista pte tp̄is ptransietur aliqua pars spacij finita ex quo infertur ꝓpositū ꝛc̄. Tertō ꝓbatur ꝙ si tp̄s sit finitū impossibile est ꝙ motus sit infinitus et ꝓbatur sic. si motus eēt infinitꝰ tpe exn̄te finito hoc eēt tribus modis: aut qꝛ infinitū mobile moueretur sup spaciū infinitū in tpe infinito: aut qꝛ finitū mobile moueret sup spaciū finitum in tp̄re finito: aut qꝛ finitū mobile moueretur super spacium finitū in tēpore finito aut qꝛ infinitū mobile moueret sup spaciū infinitū in tpe infinito sed nullū istorum pōt dari. ergo ꝓbatur minor que hēt tres ptes s. n. infinitū mobile per transiret finitum spaciū in tpe finito oportēt esse cōformitate3 inter spacij ꝛ mobilis. sed non pōt esse ꝙ partes finiti ꝛ infiniti conformitate3 habeant. Itē nec ſm pōt dari per idē. Item nec tertiū qꝛ si infinitu3 mobile ptransit infinitū spaciū añq̄ ptransierit totū spaciū o3 ptransierit partē spacij que necessario est finita cū sit numero suo toto qđ ē infinitū: s3 ostensū est supra ꝙ mobile infinitū nō pertrāsit spaciū finitū. ergo ꝛc̄. p3 igiť ꝙ in tpe finito nō pōt fieri motus infinitus.

Quoniam autē omne aut mouetur aut quiescit.

Hic ꝓbat ꝙ nō sit dare primū statu3 s3 primo ponit dubiu3 quid sit status. Dicit comē. ꝙ motus ꝛ status sunt ide3 ſm subm̄ drn̄t tn̄ ſm esse qꝛ motus dr̄ respcū termini ad quē s3 status respū quietis: q̄ ē a termino ad quem vel status dicitur respū habiti: motus vero respectu habendi vel status dr̄ inclinatio ad quietē ꝛ motus inclinatio seu tensio ad terminū his visis mouet aliud dubiū si status si i tpe. Dicitur ꝙ sic ꝛ ꝓbatur dupl'r. Tum quia omne qđ mouetur stat ꝛ ecōuerso sed qn̄ mouetur mouet i tpe ergo quod stat in tpe stat. Tū qꝛ quod stat stat velocius vel tardius: sed velocius ꝛ tardius sūt in tempore. ergo ꝛ status his visis ꝓbatur ꝓpositū si in statu esset dare primū ergo ex parte tp̄is in quo statur sed in tpe nō est dare primū: vt ꝓbatu3 est supra ergo nec in statu. Item si esset dare primū in

quo staretur aut esset diuisibile aut indiuisibile:sed non diuisibile quia si diuidatur in duas partes vtrumque non pōt esse primū cū altera pars sit posterior nec altera tm̄ pōt esse illud primū quia tunc totū datū non fuit supra primū. Nota quod sicut aliqd dr̄ stare antequam cadat sic mobile dicitur stare dū mouetur antequam cadat vel cesset a motu sed istud stare dicitur in motu perseuerando mobile in suo motu. Post hec quod inquiete non sit dare primū et probatur eisdem rōnibus quibus probatur de statu. Sed occurrit dubiū si quies est i tpe probatur dupliciter quod sic. Tum quia motus et quies mensurantur eadem mensura:sed motus mensuratur tpre.ergo et quies. Tum quia quiescere ē se habere similiter nūc vt prius:sed hoc non reperitur i istāti cum sit indiuisibile consequēter mouet qōes. Utrū mobile dū mouetur sit in spacio sibi equali in instanti vel in tpe.et probatur quod in instanti: Secundo soluit probat sic:quia si in tempore esset in spacio sibi equali similiter se haberet nūc et prius.et sic quiesceret vt prius dū moueretur:qd est incōueniēs. Post hec extirpat rōnes zenonis quibus nititur probare quod non sit dare motum.quarū prima est ista. Si aliquid moueatur ātequam sit in termio est in medio:et antequam sit in medio est in medio istius medij:et sic in infinitū sed ipossibile est infinitū pertransire.ergo motus non est.sed iste fuit deceptus per hoc quia nesciuit distinguere infinitū in actu et in potentia. Scda ratio fuit ista si motus esset possibilis tūc velocissimū non attinget tardissimū:qd ē fl'z probatur cōña quia sit mobile velocissimū in principio loci et tardissimū in fine vel vbi volueris dū tm̄ pcedat per aliquod spaciū:et ita quando velor attinget terminū istius spacij tardū pertransierit.et sic in infinitū:ergo velocissimū nō attinget tardissimū.ergo motus non est possibil' et hāc vocat aris.achillē apd zenonem.sed non valet quia vt dicit aris.fuit deceptus quia non distinxit inter nunc et tempus credidit enim quod quicquid est in nūc i spacio sibi equali quod propter hoc esset in tempore ita quod si quiesceret quiesceret in tempore et per cōñs et in nunc:sed hoc falsū ē quia in nunc nō sit neque mot9 neque quies Quarta ratio est quod si motus sit possibil' duo mobilia eque velocia non mouebuntur per equalia spacia iequali sed in eodem tempore vnū mobile pertransit spacium sibi equale et alterum scilicet dimidium spaciuz spacij sibi equale quod est inconueniens.probatur consequentia sic. sit vnum in mobile spaciū vt a a a Secundo sit mobile quod habeat ratione spacij quia super ipsum mouebitur aliquod mobile et sit istud. b.b.b. Tertio sit aliquid mobile eque velocitatis et magnitudinis vt.c.c.c.et incipiat moueri in medio spacij imobil' sicut patet in figura et moueantur motibus cōtrarijs tunc quando mobile.b. pertrāsierit solum dimidium spacium in mol' a mobile c pertransierit totuz spacium mobilis.b. Et sic patet quod duo mobilia eque velocia in eodem tēpore non pertransierint eq̄lia spacia. Sed non valet fuit.n. deceptus per hoc quod sūmit diuersuz spacium vnum quiescens et aliud mobile in eodem tempore in quo ptransit dimidium spacij quiescentis.hoc non est ratione mobilis tm̄ sed tantum ratione spacij quod mouetur motu contrario et vadit

obuia3. Hic ponit rõe3 quã pter-
mittebat zeno demutatõe sic. Si
mutatio eẽt possibilis: inter ꝯdicto
ria caderet medium. probat ꝯña qꝛ
mobile dũ mouetur non ẽ totalr̃ in
termino aquo nec i termio ad quẽ
vt p3 ergo. in medio. ꝛ sic medium
est inter cõtradictoria. S3 nõ val3
qꝛ l3 non sit totalr̃ in altero termi-
noꝝ non pp hoc sequitur ꝙ nõ sit
in altero. qꝛ semp dicitur esse in il-
lo termino de quo plus participat
vt si plus pticipet de termio a quo
in eo ẽ. ergo ꝛc. S3 oritur dubiũ
in quo termio qñ equaliter non al-
bo sicut de albo dicit̃ ꝙ intermino
ad quẽ dicitur esse: qꝛ positm̃ nobi
lius est priuatione ꝛc. Post hoc
ponit rõe3 qua in terminabat mo-
tum circulare3 sic illud qð est semp
in eodem loco quiescit: sed mot⁹ cir
cularis ẽ huiusmõi. ergo mot⁹ cir-
cularis qñ mouetur quiescit: s3 hoc
est ipossibile ergo motus circularis
non est. Si minor ẽ fl̃a dicit aris.
qꝛ lic3 corpus circularis sit in eo-
dem loco fm totũ non tñ in eodem
loco fm partẽ: qꝛ eadem ps alñ est
in oriente alñ in occidente vt p3.
Item locus sup qð fertur non est
idem formalr̃ l3 sit ide3 subõ qꝛ fm
ꝙ multa pñt ibi signari fm hoc sũt
mlti circuli vt p3 in figura. Post
predicta querit vtrũ in iptibile mo
ueatur. Et probatur quadruplr̃ ꝙ
nõ qꝛ dũ mouetur aut est in termi
no aquo aut i termino ad quẽ: aut
ptim in vno ꝛ parti3 i alio: s3 nul-
lũ istoꝝ põt dari: qꝛ si dũ mouetur
est in termino aquo: tunc mouetur
añq̃ moueretur. Si vo sit i termi
no ad quẽ tũc sil' mouet̃ ꝛ motũ ẽ
qð ẽ iconueniens Si vero partim
sit itermio aquo ꝛ partim in termi
no ad quem tunc in ptibile erit p
tibile qð est fl̃m. Ite3 fo sic mo
tus equatur mobili: sed mobile da-
tum est in ptibile: ergo ꝛ suus mo-
tus: ꝛ si sic motus erit ex momẽtis
Itẽ tertio sic. Omne qð mouetur
añq̃ moueatur p plus ꝛ minus et
equale mouetur sed puntus non põ
moueri per minus. ergo p equale ꝛ
sic i partibile erit equale alicui pti
spacij: qð si sic est spaciũ erit ex im
partibilib⁹: qð est inconueniens.
Itẽ quarto sic si ĩ ptibile mouet̃
p iptibile in tã tpe tũc idimidio il-
lius mouebit̃ p dimidiũ illius ipti-
bilis. ꝛ sic iptibile ẽ partibile. Ad
huc qrit̃. Vtrũ aliqs motus sit in-
finitus fm vltia. ꝛ pbatur ꝙ nõ ð
gnãtiõe ꝛ corruptiõe alteratiõe ꝛ
augmẽtatiõe ꝛ diminutiõe sil' sic.
Quod mouet̃ a termio ad terminũ
ẽ finitũ. s3 ista mouẽt a termio ad
terminũ. s. ab eẽ ad ñ eẽ ꝛ sic i alijs
Itẽ ꝙ motus localis rectus ñ sit
infinitus probat̃ sic. Natura nl' in
cipit qð sit ipossibile cõpleri: s3 iste
motus ẽ ipossibilis cõpleri. Et in
fert ꝙ nllo mõ motus ẽ infinitus
fm vltia nisi motus circularis. Et
iterũ ifert ꝙ motus diuersaꝝ speꝝ
pñt eẽ ifiniti sic ponam⁹ ꝙ gnãtio
nẽ sequatur corruptio ꝛ p⁹ corru-
ptionẽ alteratio ꝛ sic i ifinitũ. S3
ꝯ si mot⁹ ptiũ differt a motu toti⁹
dr̃ ꝙ sic qꝛ motus ptis drt a motu
alteri⁹ ptis. ergo motus ptis drt a
motu toti⁹ añs p3. qꝛ motus ptiũ
circa centrũ ẽ tardi⁹ ꝛ motus ptiũ
circa circũferentiã ẽ veloti⁹ vt p3 i
mola rotante.

Explicit li. vj. incipit. vij.

o Mne quod mouetur
ab alio mouetur

Hic incipit septimus li-
ber in quo inquirit vtrũ
sit dare primum motum ꝛ vnum
primum motorem. Sed primo

probat vnā veritatē.s.quod omne quod mouetur ab alio mouetur. De his que mouentur ab extrinseco patet ꝙ ab alio mouentur vt violenta. De his aūt que mouētur ab intrinseco vt naturalia probat̄ dupliciter. p̄io sic. Opinari aliquid moueri a se ipso q̄r in se principium motus est sil'r ac si aliquis opinaretur ꝙ mouens moueat aliqđ motū. Tū qnia non videmus qđ sit mouens ⁊ quid motū dicimus ꝙ mouetur a se ipso: sed istud secūdū opinionē est fl'z ergo ⁊ primū.

Item omne mobile quod mouet̄ per se ip̄z quiescit per quietē alterius sed ꝙ quiescit per quietem alteri⁹ mouetur per motū alteri⁹. ergo quod mouetur a se ipso mouet̄ per motū alterius: quod est falsū quid est contradicere. probatur cōsequētia p̄ria. s. ꝙ oē quod mouet̄ a se ipso quiescit per quietē alterius. Supponatur aliquod motū quiescit a se ipso vt a b tūc sic aut vltima parte quiescente vltima parte quiescente non quiescit primū aut non quia si sic habetur ꝓposi ū. s. ꝙ illud qđ mouet̄ a se ipo quiescit per quietē alterius: si non tunc posteriori per te quiescēte mouebitur p̄ria. ⁊ sic totū motū non erit totū motū: quod est contradicere. His visis probat ꝙ sit dare primū motū: quia aut est abire in infinitū in mouentibus ⁊ motis aut est deuenire ad priū: sed nō est abire in infinitum. Et istā probat sic. quia si esset abire in infinitum in mouentibus ⁊ motis tunc motus infinitus fieret in t̄pe finito: quod in probatū supra. quia si ab a moueatur b ⁊ b a c in t̄pe finito in quo mouetur a mouebitur b ⁊ omnia mobilia. Sed istatur q̄r non est inconueniens si in t̄pe finito sit motus infinitus secundū multitudinē non t̄n potest motus infinitus f̄z magnitudinē siue f̄z vltima. Dicitur ex quo mobilia sunt infinita secundū numerū cōtiguā tur ex quibus cōtiguis fit vna magnitudo infinita f̄z vltia. ⁊ sic motus est infinitus secundū vltima.

Primū quidē igitur mouetur

Hic probat ꝙ mouens sil' sit cū moto sic ꝙ inter mouens propinquū ⁊ motū nullū sit mediū de his que mouentur ab intrinseco: vt naturalia certū est ꝙ inter mouēs ⁊ motū nullū est mediū: sed de his q̄ mouentur ab extrinseco vt violenta posset esse dubiū. Sed probat̄ sic motus localis qui fit ab extrinseco diuiditur in quattuor in ipulsionē veccioē tractionē: ⁊ vertiginē. Circa primū sciendū ꝙ pulsio diuiditur q̄m alia est ipulsio alia est expulsio sed ipulsio est ante pellens tangit pulsū per totū spaciū vsq̄ ad terminū. Expulsio vero est q̄n expellens nō tangit expulsū per totū spaciū sed deficit ab eo ⁊ separatur. Vectio est per hoc ꝙ enī vehit̄ in aliquo vehitur ip̄z tamen veniens est intriplici: quia ipsū veniens aut ē pulsū aut tractū: aut vertigine ductū: qđ aūt sit ostendet̄ ifra. Tractio diuiditur in tractionē ⁊ extractionē siue emissionem. Sz sciēdū ꝙ attractio est ex se extractio siue emissio que est ab alio. Vertigo est cū aliquid mouetur reuoluendo vt mola ⁊ iste componit̄ extractu ⁊ pulsu. que quid sint dictum ē supra. Et infert ꝙ i oībus istis sēper mouēs est cū moto simul ita ꝙ inter mouens ⁊ motū nullū sit mediū. Post hoc probat ꝙ inter alterans ⁊ alteriatum nullū est med-

um.⁊ probatur ꝙ omne quod alte
ratur secundū qualitates sensibiles
sic alteratur ꝙ inter alterās ⁊ alte
ratum nullum est mediū:sed omne
quod alteratur alteratur ſm quali
tates sensibiles.ergo ⁊c̄. Ad de/
clarationē minoris declarat q̄ sūt
qualitates sensibiles:⁊ sunt que/
dam prime vt calidum ⁊ frigidum
humidum ⁊ siccū quedā ſe vt gra/
ue leue.rarū densum molle durꝫ dul
ce amarum albū nigrū. Scd̄o oñ
dit ꝙ duplex est alteratuꝫ:quoddā
corporale vt qñ aliqd fit albuꝫ vel
nigrū aliud intentionale vt cū al/
bum in mutat visuꝫ per speciē suā
Ubi dicit ꝙ talis alteratō ē mo
tus per corpus patiente aliquo sen
su vbi dicit quattuor ꝙ sensuuꝫ est
moueri ⁊ non mouere pati ⁊ ñ age
re:quia sensus sunt de virtutibus
passiuis ⁊ non actiuis. Et infert
propositū ꝙ inter alterans ⁊ alte/
ratum nullū sit mediū. Probat
post hoc ꝙ non sit alteratio in ſa.
nec in quarta spē qualitatis. Et
primo probat de quarta sic. Ois
forma ſm q̄ꝫ aliquis alteratur de/
nominat suū subm̄:quia non dicit
lignū lectus.sed eꝯ ligneus lectꝰ
ergo ⁊c̄. Iteꝫ sicut se habet fōma
subālis ad illud cuius est forma sic
se habet figuram : quia vtrūqꝫ est
perfectio dans esse perfectū:sꝫ for/
ma subālis non inducitur per alte/
rationē non eniꝫ dicitur ꝙ sortes
sit alteratus qꝛ habet formā suam
⁊ ideꝫ de domo ergo forma non in
ducitur per alterationeꝫ Itē al/
terabile habet rationē perfecti i il/
lo priori in quo precedit alteratio/
nē siue ad inquirendū per alteratō
neꝫ:sed domus non habet esse per/
fectum anteq̄ꝫ habeat formaꝫ do/
mus ergo anteq̄ꝫ habeat formam
domus non pōt alterari. Quod

non fit in pria spē qualitatis quo
ad habitus corporales:qui sunt di
spositiōes laudabiles vt fortitudo
pulcritudo:sanitas:leuitas ⁊ hisꝯ
ria probatur qꝛ i ad aliqd nō ē mo
tus vt ostensum est supra:sed habi
tus sunt ad aliquid:hñt eniꝫ ratio/
nē optimi que est respectiua cū sit
superlatia:sanitas autē est quo est
adequatio humorꝝ:que quidē ade/
quatio est respectus. Itē probat
de hītibus praticis sic. Ois perfe/
ctio consistit in idiuisibili cū habe
at rationeꝫ simplr̄ vltimi : sed ois
virtus ē pfectio.ergo virtus fiet i
indiuisibili ⁊ sic non fit p motū al
terationis minorē declarat.d.ꝙ vnū
quodqꝫ est perfectū cū attingit ꝓ/
priā virtutem.i.ad vltimū de potē
tia illius rei:vt perfectus circulus
est qui habet vltimū in circularita
te.post hoc probat ꝙ licet nō fiat
virtus per alterationeꝫ tñ sequitur
seu cōcomitatur p alterationē si/
cut virtus ois sequitur passioneꝫ.
maior probatur qꝛ omnis virtus se
quit delectationē vel tristitiā que ē
in sensu:vt cōtinēs fugit delectatō
nē q̄ ē in sensu ⁊ ꝓ sequtur tristabi/
lem sobrius ēt fugit delectationeꝫ
cibi ⁊ potus ⁊ prosequit tristabi/
lē.i.ardorē sitis. Sed nota dicit
aris.ꝙ virtus vel prosequit delecta
tionē que ē in sensu vel que fuit vl
que erit in sensu virtus tñ sequtur de
lectationē que ē qñ delectatur actu
qñ oꝫ ⁊ vbi. Sed prosequitur eaꝫ
que fuit in sensu qñ afficitur ad il/
la pro preterito:sed delectationem
i futuro qñ afficitur ad illa pro fu/
turo: ⁊ infert ꝙ ois delectationis
sensus causa est. Post hoc ꝓbat
ꝙ scientia non sit per alterationē
⁊ probatur sic.nullū ad aliquid fit
per alterationeꝫ:vt dictū est supra
sed scia ē ad aliqd cū referat ad sci

bile.ergo. Itē sicut se hꝫ virtus ad expiētia sic ad sciaꝫ:sꝫ expiētia nō fit p alteratione͂ seu p motum alterationis. ergo nec scientia.

Item sicut se hēt actus ad actū senciendi sic virtus ad actū scientificum.idest ad actum intelligendi s.d actus senciendi non fit per alteralionem licet alterationem sequatur.ergo actus intelligendi nō fiet alterationem licet alterationem sequatur. Item habitus scientie fit per cessationem motus.sꝫ alteratio est motus.ergo fit per cessationem alterationis.⁊ sic non fiet per alterationem maior declaratur dupliciter dormiens nl' sentit actu ⁊ tam surgens sentit actu et nulla est facta alteratione sed tantum remotum est impedimentum.

Item alias infirmus nihil fit actu sanatus tamē fit cessante motu talis infirmitatis.patet ergo ꝙ cessante motu hoc fit sciens.ergo cessante alteratione que est motus fiet homo sciens. Iteꝫ pueri pp nimiū motū caloris nāl' nō pn̄t scire.hec āt ipedimēta remouētur vl' pp etatē suo tpe vel pp exercitium studij.ergo mot⁹ ipedit sciaꝫ.⁊ sic alteratio ipedit sciaꝫ.ergo sine alteratiōe fit scia.qđ est propositum principale.

Dubitabit autem

Hic determiat de cōpatiōe motuū ⁊ facit istaꝫ qōeꝫ.Utrū oīs mot⁹ oī mutatiōi cōparet. Et probat duo p ordinē.prio ꝙ mot⁹ alteratiōis motui locali cōpari nō possit qꝛ si motus localis motui alteratiōis cōparetur ꝟm eq̄litatē vel inequalitatē sequet̄ istud icōueniēs ꝙ passio acq̄sita p alteratiōis motū ⁊ spaciuꝫ erūt eq̄les vel iequales:qđ ē flīm qꝛ certū ē ꝙ eq̄litas vel ieq̄litas i passiōe fūdari nō pōt cū nō sit formal'r q̄ta oña probat̄ p hoc qꝛ motus dr̄ equalis qn̄ mobili trāseūt eq̄lia ⁊ sic passio ptrāsita vl' adq̄sita ⁊ spaciū ptrāsitū erūt eq̄lia Itē si motus circularis ⁊ rectus cēnt cōpabiles tūc spacia erūt cōpabilia ꝟm equale vl'i eq̄le:sꝫ rectū n̄ pt eq̄ri curuo:nec p oñs cōpari ꝟꝫ plus ⁊ mius p⁹ hoc ponit q̄ requrūtur ad cōpatione͂. Et dr̄ ꝙ tria. primū ꝙ sint vniuoca:ꝟꝫ ꝙ sit vniuoca spēsic ꝙ illđ i quo fit ɔpatō sit nā spēciei.tertiū ꝙ sit i eodē sbō ꝑrimo ex quo ifert ꝙ motus alteratiōis ⁊ mot⁹ localis cōpari nō pn̄t cū non sint eiusdē spēi:nec motus circularis ⁊ rectus p idē. Itē mot⁹ circularis fit i alio sbō q̄ꝫ rectus.vt pꝫ p⁹ predcā pōit duo notabilia.primū ē ꝙ nō oia q̄ cōueniūt i aliquo sūt cōpabilia sic.n.dulce ⁊ amarū cēnt cōpabilia ꝟꝫ eq̄le vl' ieq̄le ꝟm notabl'e ē ꝙ equocatō est dupler.q̄dā sūt equocatiōes i qb⁹ equocata sūt sūme distātia:sic ꝙ i noīe soluꝫ cōueniūt:vt piscis marin⁹ ⁊ celeste sid⁹ cōueniūt i noie canis. Quedā sūt equocatiōes in qbus equiuoca sunt valde proxima:vt hō ⁊ asinus i aiali qꝛ pticipāt ipm genus ꝟm pfectius ⁊ in pfecti⁹ pp ꝙ genus dicitur equocū.Sed nota ꝙ duc spēs equiuocc non tollūt vniuocatione͂

De alteratione.

Hic cōperat alteratiōes ad inuiceꝫ i equalitate.vn̄ dicit ꝙ ad hoc ꝙ alteriationes sint cōpabiles ꝟm equalitatē requrūtur.Tertia.s.equalitas tp̄is. Scđo equalitas passionis. Tertio ydēptitas subi proximi.⁊ loquitur de ydēptitate specifica. Si vero aliqđ istoꝝ deficit nō sūt cōpabiles motus ꝟm equalitatē:⁊ idem dicit de generatione ⁊

corruptione. Postq̄ cōparuit mo
tum ad motum: Secundo ponit
quattuor necessarias compationes
prima est ista. Si tanta virtus pōt
mouere tantum mobile per tantuz
spacium in tanto tempore. equalis
virtus poterit mouere dimidiū illi
us mobilis per duplum spaciuz. qr
equali virtute permanente ex par-
te motoris q̄ztuz acquiritur de mo
bili: āmittitur de spacio. Sa compa
tio est. Si tanta virtus potest mo-
uere tantum mobile per tantū spa
cium in tanto tempore equalis vir
tus poterit mouere dimidium illi⁹
mobilis in dimidio tempore per to
tum spaciuz. quia sicut se habet to
ta virtus ad totum mobile in toto
tempore sic se habet eadem virtus
ad dimidium illius moti i dimidio
tempore respectu totius spacij.
Tertia si tanta virtus vt super per
9ns diuina virtus poterit mouere
dimidium rei mote per totum spa-
cium in toto tempore. Quarta
compatio est ista. Si tanta virtus
potest mouere tantum ⁊c̄. vt supra
per 9ūs dimidium illius virtutis
poterit mouere dimidium rei mote
in tempore dimidio per dimidium
spacium. Post comparationes ne
cessarias ponit contingentes duas
que videntur tenere sed non tenent
prima est ista si tāta virtus potest
mouere totum mobile in tanto spa
cio per tantum tempus non sequi-
tur ꝙ eadem virtus possit mouere
duplum mobile per medium spaci-
um. vt si sortes possit portare vnū
quintale per leucam non sequitur
ꝙ possit portare duo per dimidiaz
leucam. Secūda est ꝙ si tāta vir
tus ⁊c̄. nō sequitur ꝙ dimidium il-
lius virtutis possit mouere totum
mobile per dimidiū spaciū: vt si tri
ginta homines mouent vnaz na-
uem per triginta passus non sequi-
tur ꝙ .xv. hoies possint mouere cā-
dez per .xv. passus: imo nec per pas
sum vt patet ad sensū. Post hec
comperat duo mouētia ad duo mo
ta sic si duo mouentia diuisim sum
pta possint mouere duo mobilia di
uisim ēt sumpta. ⁊ per 9ns ⁊ mouē
tia cōinctiz poterunt mouere mo-
bilia coniuncta: vt si sortes posset
portare vnuz quintale ⁊ plato ali-
ud diuisiz simul ambo poterūt por
tare duo quintalia ēt infert ꝙ ee-
dem cōpationes que sunt facte de
motore ⁊ motu localiter siue neces
sarie: siue contingentes: ꝙ eedem
possunt fieri de augmentatione ⁊
alteratione cōpando augmentans
ad augmentatuz: ⁊ alterans ad al
teratum.

Explicit liber. vij. phi sicorū.
Incipit octauus.

v Trum autez factus sit
ante motus.

In hoc libro intendit p
bare motuz esse eternū: ⁊
primo probat ꝙ sit eternū apte añ
sic ꝙ nunq̄z inceperit: ⁊ probatur
dupliciter prio sic. supponit ꝙ mo
bile precedit motū sicut potentia
precedit actū: ⁊ sicut subm̄ prece-
dit accidens suppono ꝙ motus in
ceperit tunc mobile precedens aut
fuit factuz: aut fuit eternum si fa-
ctum cuz ista factio nō sit sine mo
tu: tunc ante primū motū fuit mo-
tus: quod est inconueniens. Si ve-
ro mobile fuit eternū sequitur ideo
ꝙ cū āte quiescerit oportuit remo-
uere causaz quietis eorū. Si ista re
motio est motus vel concomitatur
motū anteq̄z inciperet: ⁊ sic motus
erit motus. Item si mobile ⁊ mo
tuz cessauerint ab eterno a motu ⁊

post modum a tempore moueretur nlla potest assignari cã quare plus nũc q̃z prius. Item numeratio sẽper precedit rõnem: τ hoc vel in vno extremo vel in vtroqz. si ergo motor τ mobile applicentur nũc cuz ista sint relatiua oporteret mutationem prefuisse vel i motore vl' in mobili. Sed ista ratio nõ vz q̃z tum ad primam partem: supponit falsuz. qr facto motu non est mot⁹ nec est necessarium ꝙ eũ concomitetur motus. Item non est inconueniẽs si ante primum motum localem primi orbis precedat alius motus alterius generis vt alterationis. Item ꝓo sic tempus τ motus conuertuntur: sed tẽpus ẽ eternum: ergo τ motus. probatur minor τ suppono duo. vnum ꝙ impossibile ẽ intelligere tempus sine nũc. Scd̃m est ꝙ ipsum nũc ẽ semper initium futuri τ finis preteriti. τ sic ante omne instans fuit tẽpus: τ ante omne tempus fuit instans in infinitum. Sed nec ista vz. quia non cõceditur ꝙ nunc sit finis preteriti. Vñ illud nũc i quo fides ponit mundum in cepisse nõ fuit finis preteriti hic probatur ꝙ sit eternus τ fine fine aparte post: detur vltimus motus τ finis tunc ipm mobile aut erit corruptibile aut non: si corruptibile tunc post finem motus erit motus: cum ista corruptio sit motus: vl' eã cõcomitetur motus. si in corruptibile nulla põt dari causa quare nunc quiescat q̃z prius. Sed ista peccat per hoc non est necessarium ꝙ corruptio aut sit motus aut cõcomitetur motum nec est inconueniens si p⁹ finem motus localis sit dare aliuz motum.

Principiũ autẽ cõsiderationis

Hic vult inquirere. Vtrum sit dare motum eternũ. premittit tamen aliquas veritates: que valẽt ad ꝓpositũ ostendendum. quarum pria est ꝙ non omnia quiescunt: ut dñt illi qui posuerunt infinitum mobile. Tum qr videmus multa moueri vt grauia deorsum: leuia aũt sursum. Tum qr opinio aľn est vera: aľn est falsa. ergo motus est in opinione. Tum quia fantasia est motus factus a sensu in actu. Tum quia scia nãlis non solum supponit motum sed etiã omnes artes vt patet qm̃ omnes artifices operanẗ cũ quodã motu. Scd̃a veritas ẽ ꝙ non omnia naturalia mouentur quia videmus ad sensum aliqua quiescere. Item natura non solum est principium motus sed quietis: nec est verũ dicere ꝙ omnia mouẽatur sed non apparet nobis vt dixerunt quidã: qui dixerunt ꝙ quolibet gutta cauat aliquid de lapide: sed non apparet nobis. sed hoc est fl'm quia nulla gutta cauat aliquid de lapide per se. sed sicut. xxx. homies trahunt nauim simul τ nullus per se põt aliquid. sic omnes gutte se habent ꝙ nec prima nec ꝫa cauat aliquid: sed omnes prime mollificant τ disponunt. τ vltima inducit formam. Vnde dicit ꝙ lz in cauatione sit diuisio in alterato non est diuisi o ex pte virtutis alterãtis. Itẽ elementa quiescunt in suis spẽis. Item alterabilia quiescunt in termino vt patet in sanitate τ egritudine. Itẽ augmẽtabilia quiescũt in suo termino cũ habeãt plenũ augmentatũ pz ergo ꝙ nõ oia mouẽtur. Tertia veritas ẽ ꝙ oia que mouẽtur nõ semp mouẽtur. Vñ augmẽtabilia nõ semp augmẽtantur Itẽ leuia dũ mouẽtur sursuz non semp mouenẗ: sz quiescunt in spera.

Quarta veritas est q non omnia que mouentur quiescunt aliqñ vnde celuз mouetur τ nunq̃ꝫ qescit secunduз euз: lз in fine mundi quiescat ſm theologos. Quinta veritas est q quedam qescunt: que nunq̃ mouentur vt terra ſm se totam. Post hec ponit aliquas diuisiones quaꝝ prima est q eoꝝ que mouentur quedaз mouent̃ pse quedaз per accidēs. Illa dñr moueri p accidēs que mouentur ad motum alterius: vt nauta mouet̃ motu nauis: vel q̃ mouentuir ad motum sui tocius vt pes mouet̃ q² totuз corpus mouet̃. Alia auteз mouent̃ pse puta illa q̃ non mouent̃ ad motuз alterius nec sicut ps alterius. Et subdit q illa que mouent̃ pse quedam mouentur ab intrinseco quedaз ab extrinseco Ab intrinseco mouent̃ animalia.

Sed a natura.

Dicit Ari. q corpus animalis pōt moueri ſз naturaз τ extra naturā: sз si mouet̃ ſз naturam dupliciter: virtute.s. animalis virtualiter qñ mouet̃ virtute elementi predominātis: ut si aľ cadat motus est nālis q² ſз motuз grauis dominantis in eo sз qñ non mouet̃ a virtute animalis nec ſз virtuteз elementi dominātis tunc est motus extra naturā. vt si aliqs moueat̃ sursuз violenter: vt in eculeo. Nota ēt ſз Ari. q ptes mouent̃ naturaliter τ non naturaliter vt si pes dexter mouet̃ p⁹ motus est nālis: si autem sinister motus est violentus τ ꝯ naturā. Sз illa dñr moueri ab extrinseco dupliciter alr̃ naliter vt cū mouet̃ ab extrinseco deorsū: alr̃ sursuз τ tunc appet q ab intrinseco P⁹ hec ꝓbat̃ q ois motus reducit̃ ad aliquē motorē p⁹ pз de illis que mouent̃ nō nāliter vel violenter i his pз apte q reducunt̃ ad aliquē motorem. vnde aia est sicut mouēs: sз corpus ē sicut motum: τ dat exēpluз de motore nauis .d. q simile ē de aia respectu corporis τ de motore respectu nauis.

Maxime autem dubitatur.

Hic ꝓbat̃ q grauia τ leuia nō moueant̃ ab intrinseco effectiue sз solū passiue. Tū q² que mouent̃ ab intrinseco pñt moueri similiter motibus ꝯrijs vt pз in aiali: pñt.n. qescē qñ volunt. sз h̃ repit̃ in graui τ leui Itē motor ꝯtiguat̃ rei mote ſ nō ꝯtinuat̃: sed oēs ptes grauis τ leuis ꝯtinuat̃. vt pз non ꝯtiguant̃. exempluз in terra τ igne. Hic ꝓbat̃ q grauia τ leuia mouent̃ ab extrinseco.i.a generante. τ ꝓbat̃ q² q̃tum generās dat de forma tm̃ dat de his q̃ ꝯsequunt̃ formā sз mot⁹ ꝯseqt̃ formaз grauis vel leuis g⁹ grauitas τ leuitas ē a generante sic τ isti mot⁹ consequentes has formas. Sed nō vз. q² omne agens naturale agit p contactuз sed ignis generans non tangit semper ignem generatuз gª non aget in illum. Tum q² agentia successiua semper indigent presencia τ influentia agentis non solum quantum ad suum fieri sed etiaз q̃tum ad esse quia suuз esse τ suuз fieri sunt idem. sed generans non semper est presens vt patet. ergo ab ipso non mouetur Tuз quia ignis generans ex se ipso moueri non potest quomodo dabit gēito q moueatur Ad Ari. dicitur q motus non est forma sed actus forme scilicet leuitas. quam credo esse formam actiuam per quam leue fertur sursum. licet Ari. dicat eam formam passiuam idest per quam leue est disposi tum passiue admoueri. sed nota se/

cundu3 Ari. ꝙ potentia est duplex s. vna essentialis. ⁊ dicitur essentialis potētia que excludit a se omnē dispositionem forme ad quā talis est in potentia: ⁊ istomodo adiscens est in potentia ad intelligendum. Alia est potentia actualis vt illa que est cum dispositione propinqua ad talem formam vt habens habitum loice est in potentia actuali ad actum considerandi Illa autem que sunt in potentia essenciali indigent motore extrinseco: vt adiscens indiget doctore ad hoc vt attingat ad actum intelligendi Que vero sunt in potentia actuali non indigēt motore extrinseco nisi per accidens vt remouente prohibens. Et istomodo habens habitum scientie ad actum considerandi non indiget motorē extrinseco. sed remouēte prohibens si sit impedimentum. Hic probat ꝙ omnia que mouent reducuntur ad vnum primu3: quod moueatur a se ⁊ non ab alio. ꝙ probatur. quia aut istud primum quod mouetur mouetur a se aut ab alio. Non ab alio probatur quia si moueretur. ab alio illud mouendo istud datum moueretur ⁊ sic ante primū motum esset primum motum. si vero ante illud quod primo mouetur esset dare aliqd quod primo mouet ante primum esset primum. quod ē falsum. Non tamen negat Ari. ꝙ istud quod primo mouētur non possit moueri ab aliquo. sed intendit ꝙ illud a quo primo mouetur non est mobile nec perse nec per accidēs Item ꝙ istud mouens primum nō mouetur probatur qꝛ aut mouetur pse: aut per accidens: non per accidens qꝛ tunc talis motus. esset contingens: ⁊ non esset ꝑpetuus: cōtra predicta. Item in motu est reperire tria. Vnum est ꝙ mouetur tm̄ vt vltimum. aliud quod mouet ⁊ mouetur vt mediu3. ergo est dare Terciu3 ꝙ sit mouens qd non moueatur. qd est propositum. Secundo ꝓbatur ꝙ nō pse qꝛ si primum mouens moueretur pse hoc esset dupliciter qꝛ vel mouētur ꝫ eamdē spē3 motus ꝫ quam mouet sed hoc est impossibile qꝛ sic docendo doceretur ⁊ ꝓiciendo ꝓiceretur necessario. vel mouetur ꝫ aliam spē3 motus: ⁊ hoc dupliciter qꝛ vel ꝑ reflexione3 vel sine reflexione ꝫ vltimu3 ꝯdicit ipostasi ꝙ mouēs moueatur a posteriori: ⁊ non sit ibi reflexio. ꝯstat hoc esse fl̄m. nec ꝑ reflexione3 qm̄ accidet ꝙ idem mouebitur necessario ꝫ eamdē spē3 motus: ⁊ sic docens docebitur ꝓbatio ꝯñe est: vt si sor. doce3 platonē docebitur a platone. vt si mouēs localiter mouetur ab augmentāte ⁊ augmentans ab alterante si ē ibi reflexio tunc alterans augmentabitur ⁊ augmentans mouebitur ꝫ locu3 ⁊ sic mouens localiter vt supra. ⁊ docēs docebitur.

Quare ꝑ hec considerandū ē.

Hic ꝓbat ꝙ est deuenire ad vnum motorem. immobilem. Circa ꝙ ꝓbat quatuor ꝯclusiones ꝑ ordinem quarum prima est ꝙ omne qd mouet seipsum est diuisibile in infinitum: ꝯ sit continnū. Secunda ē ꝙ mouēs seipsum non est idem totaliter. probatur dupliciter. Tu3 qꝛ tunc ide3 in qn̄tū ide3 mouendo moueretur: ⁊ alterando alterraretur: quod est in conueniēs. Tum quia mouens inquantu3 mouēs est actu ⁊ non potentia ⁊ motus vt sic est potētia ⁊ non actu: si ergo mouens seipsum est mouens ⁊ motum erit idem inquantū idem in actu ⁊ in potentia ⁊ per cōsequens in actu ⁊ non in actu ⁊ in potētia ⁊ nō in potētia. 3º. ꝓbat ꝙ ista pars mouens non mouetur ne-

cessario a parte mota. et probatur quadru
pliciter quia si mouens moueretur necessa
rio a mobili siue a parte mota tunc
non esset dare primum mouens: eo quod eque
moueantur ad inuicem. Item si pri
mum mouens mouetur a parte quam
mouet cum non possit moueri nisi per
accidens. Tunc deficeret talis motus: et
sic motus non erit eternus. Item
quod non sit necessarium quod primum mouens
moueatur a mobili probatur. Quod
enim mouetur ab aliquo per accidens
mouetur ab eo contingenter: et quod
mouetur contingenter non mouetur
necessario. ergo primum mouens a
suo mobili non mouetur necessario
Item si mouens primum mouetur
a suo mobili mouendo localiter mo
uebitur localiter. et docendo docebitur
et alterando alterabitur vt supra.
Post hec probat quod pars mouens
non moueatur a se ipsa probatur sic
Si totum moueatur a se ipso hoc est
dupliciter aut quia vna pars mouet
se ipsam: aut quia totum mouetur a toto
Si pars tantum mouet se ipsam tunc to
tum non mouebitur a toto primo.
Si totum mouetur a toto tunc hoc
conuenit toti per se et partibus per
accidens et tunc nulla pars necessario
mouet se ipsam: quod est propositum. Si
autem totum non mouetur a se toto pri
mo nec pars aliqua a se primo. Sed
non video clare quomodo si toti non con
ueniat moueri a se primo quia pro
pter hoc repugnet parti toti autem
repugnare videtur propter hoc quia
moueri a se primo non potest con
uenire multis partibus.

Quoniam autem oportet semper motum esse et non deficere.

Quod iste motor in mobilis ad
quem est deuenire sit eternus pro
batur: quia motus est eternus: vt
dictum est supra: ergo mouens est eternus. Item generatio et corru
ptio rerum naturalium est eterna.
patet. ergo erit dare aliquem moto
rem eternum a quo iste motus gene
rationis et corruptionis depende
ant. Quod iste motor sit vnus p
batur. Tum quia motor vnus suf
ficit in natura: ergo est tantum vnum
quia sufficit vnum mouentem habe
re: et si sint plures natura faceret
aliquid ociosum. Quod autem
vnus sufficiat patet. quia motore
vno existente possunt reddi cause om
nium naturalium. Vnde primus
motor cum suo mobili sunt cause
generationum et corruptionum ta
men quia motus primi mobilis
est vnus ergo est motor vnus. Hic
probat tria primo quod sit dare ali
quid quod nullo modo mouetur. pri
mo autem modo probat quod primum
mobile nullo modo mouetur per se
et primo sic. sicut est in istis inferio
ribus sic est in superioribus: sed in
inferioribus est deuenire ad vnum
quod non mouetur per se nec alio:
nec ab aliquo: ergo sic erit de moto
re superiori minor probatur. quia in mo
uentibus per se vt animalia est deuenire ad
partem omnino immobilem: que non mouetur
per se nec a se: nec ab alio sicut pri
mum mouens non mouetur per se nec a se
nec ab alio. Secundo probat quod non
mouebitur per accidens illud quod mouet
per accidens non mouetur semper vt patet de
animalibus que mouentur per se motu lo
cali. sed per accidens motibus aliis vt au
gmentatione et diminutione: sed pri
mum mouens mouetur semper. ergo non
mouetur per accidens. Non autem quare
quod mouetur per accidens non mouetur
continue est quia motus per accidens impedit
motum per se vt motus in dormitionibus
in quibusdam animalibus impedit mo
tum localem in eis: eo quod dormierunt
per multa tempora. Sed in statur quia

motores planetarum mouentur per accidens: quia planeta mouetur per accidens vnde motu proprio tendit in orientem: motu autem per accidens i. ad motum firmamenti mouetur ab oriente in occidentem. tamen continue isti mouent. Dicitur ab Aristotele quod moueri per accidens est dupliciter quedam mouentur per accidens a se vt anima intellectiua vel sensitiua in brutis: et talia non mouentur semper: quedam mouentur per accidens ab alio et talia moueri possunt semper vt motores planetarum mouentur semper per accidens a primo motore: quia suum mobile mouetur per accidens. Post hec probat quod est dare vnum quod semper mouetur. et probatur dupliciter Tum quia ex quo est vnum semper mouens erit dare vnum semper motum Item generationes et corruptiones inferiorum non possunt fluere a primo immediate quia ab vno vnomodo se habente non fit nisi vnum. ergo oportet quod ista fluant ab vno mediante aliquo difformiter se habente: quale est firmamentum quod informiter se habet ad ista inferiora propter quod in istis inferioribus est diuersitas generationum et corruptionum propter aliquid difformiter se habens in corpore celesti a quo mouentur et quiescunt.

Alius vero.

Hic probat quod motus localis sit prior alteratione et augmentatione sic Certum est quod augmentatio non potest esse nisi preuia alteratione alimenti: per quam alterationem fit de non simili simile: sed istam alterationem oportet preuenire loci mutationem: quia alterans non alterabit alteratum nisi fiat approximatio: que est motus localis. et sic patet quod necessario motus localis precedit motum alterationis et augmentationis Item probatur quod precedit motum generationis sic secundum antiquos congregatio est causa generationis sed ista congregatio non potest esse nisi per approximationem congregatorum que approximatio est motus localis probat post hoc quod motus localis precedat motum corruptionis sic. Motus localis precedit disgregationem: disgregatio precedit corruptionem. ergo motus localis precedit corruptionem. Post hec probat quod motus localis precedit omnes alios motus. secundum tres species prioris. probatur primo quod precedit vt prius quod non conuertitur. quia quod mouetur localiter non est necessarium quod alteretur aut augmentetur. et tamen vt patuit supra necessarium est quod si aliquid alteretur quod precesserit motus localis. s. approximatio alterantis et alterati: que approximatio est motus localis. Item quod sit prius tempore patet quia sempiterna sunt priora tempore non sempiternis: sed motus localis est sempiternus vt motus primi orbis. ergo. Item quod sit prius perfectione patet. Tum quia posteriora secundum naturam sunt perfectiora: sed motus localis est posterior generatione et augmentatione in eodem: vt patet. quia sortes prius generatur et augmentatur quam localiter moueatur. Item ille motus dicitur perfectior qui est in animalibus perfectis: sed motus localis est huiusmodi vnde sunt quedam animalia imperfecta vt cohee et ostree marine que non mouentur localiter propter suam imperfectionem Item iste motus non mutat quicquam de substantia rei. non. n. quia sortes mutatur localiter mutatur aliquid de substantia sed in alteratione aliquid perditur semper vt albedo. vel nigredo. Item ille motus est perfectior qui conuenit nobilissimo corpori: sed motus

localis est huiusmodi scilicet celo
⁊ non alij motus:qꝛ non alteratur
ergo motus celi est ꝑfectioꝛ. Quod
solus motus localis sit continuis
⁊ perpetuus.pꝛobatur dupliciter.
Tum qꝛ inter duos motus contra/
rios semper est quies media.cum er
go dealbatio ⁊ denigratio augmē
tatio ⁊ diminutio sint motus con/
trarij inter eos erit quies.⁊ sic im/
possibile est ꝙ contunuentur. Itez
impossibile est ꝙ generacōni succe
dat coꝛruptio sine quiete media vi
demus enim ꝙ permanet in suo cē
coꝛrumpitur. Quod solus motus
circularis sit continuus pꝛobatur.
qꝛ aut est circularis aut rectus aut
mixtus.sed non rectus nec mixtus.
gᵒ circularis tantum. Pꝛobatꝰ ꝙ re
ctus non sit continuus qꝛ si esset ꝯ
tinuus hoc esset ꝑ reflexionem: sed
motus reflexus non potest esse con/
tinuus. Pꝛobatur qꝛ motus con/
trarij non sunt cōtinui vt dictum ē
in quinto.sed reflexus est ex duobus
contrarijs.vt pꝫ si aliquid feratur
a centro vsque ad circunferentiam
⁊ econuerso.isti autem motus sunt
contrarij : quia ex contrarijs termi
nis sunt.ergo ⁊c̄. Item in motu cō
tinuo non est punctus in actu:quia
motus infringitur in actu in quo
mobile figile fingitur.sed in re fle/
xiōe punctꝰ in actu .s. punctus in
quo fit reflexio ergo reflexus non ē
continuus. Ex hoc concludit Ari.
ꝙ sint due linee equales : quarum
vna sit reflexa ⁊ altera non. ⁊ si sit
duo mobilia : que moueantur eque
velociter ⁊ incipit moueri dicit ꝙ
mobile pertransiens lineam reflexā
indiget pluri tempoꝛe solum prop/
ter punctum reflexionis:in quo re/
flexibile quiescit aliquantuluz Itē

si motus esset continuus tunc idem
moueret simul ⁊ sine inter paula/
cione duobus motibus contrarijs:
quod est falsum.pꝛobatur.qꝛ si gra
ue moueatur a centro ad circun fe/
rentiam ⁊ econuerso sine interpo/
latione certum est ꝙ moueītur duo
bus motibus contrarijs simul. Itē
arguitur ꝙ mouetur secūdum aliq̄
differentiam motus mouetur a gete
simul opposita.ergo si graue moue
tur a circunferentia ad centrum:
mouebitur a circunfrentia tanq̄
a quecite sibi op posita:⁊ sic nō erit
continuus Item si motus reflexus
est continuus sine interpulatione
quietis tunc idem esset simul sub ne
gatione aeris ⁊ sub foꝛma aeris.ꝑ
batur consequētia qꝛ si aliquid mo
uetur ab aere in foꝛma aque nega/
tio aeris ⁊ in ducio a quo mensura/
tur eodem instāti.vnde in illo instā
ti in quo aer coꝛrumpitur aqua in/
troducitur. Si ergo fiat reflexio ab
aqua in aerem sine interpulatione
quietis idem erit instans in quo a
qua coꝛrumpitur ⁊ aer introduci/
tur.⁊ sic patet.ꝙ idem erit instans
in quo aer coꝛrumpitur : ⁊ aqua in
ducitur. ⁊ in termino aer generatꝰ
Post hoc ꝑbat ꝙ solus motus cir
cularis sit continuus ⁊ eternus du
pliciter.pꝛimo sic. Illud moueri po
test motu continuo ⁊ eterno: quod
mouetur ab eodem in idem secun/
dum eamdem dispositionem ⁊ per
locum a contrarijs:sed motus cir/
cularis est huiusmodi.vt patet.er/
go ⁊c̄. Item illud potest moueri cō
tinue quod mouetur ab eodem in i
dem per aliquid ⁊ aliquid non refle
ctendo:sed motus circularis est ta
lis Vt patet.ergo ⁊c̄. ergo male di
xerunt phi.qui dixerunt omnia sen

sibilia moueri continue. Post hoc probat ꝙ motus circularis sit prior omni motu constat eni ꝙ est prior alteratione generatione ꝛ corruptione ꝛ augmentatione cum sit localis. localis enim est prior alijs vt ostensum est supra. Sed quod sit prior recto probatur quadrupliciter. Primo sic motus simplex perfectus ꝛ incorruptibilis est prior motu cōposito imperfecto ꝛ corruptibili: sed motus rectus est compositus vt patet corruptibilis ꝛ inperfectus cum deficiat. Circularis vero totum oppositum habet. ergo ꝛc. Item sempiterna priora sunt in sempiternis sed circularis est sēpiternus rectus vero non sempiternus. ergo. Ratio autem quare motus rectus est corruptibilis ꝛ deficiens est quia habet determinatum principium ꝛ finem a natura: vt motus sursum habet suum primum centrum. motus deorsum habet suum primum deorsum: sed circularis non habet principium neque finē. Immo quilibet punctus in circulo habet rationem principij ꝛ medij ꝛ finis quia non potest dari racio quare plus incipiat in vna parte quam in alia: ꝛ habet ac centro ꝙ habet has rationes principij medij ꝛ finis: vt patet. Item mensura est prior mensurato. sed motus circularis est mensura motus recti ꝛ omnium motuum: tantum enim vnusquisque motus est velox quantum ad propinquat ad velocitatem primi orbis. Item regularis est prior irregularis: sed circulus est regularis quia vniformis: motus vero rectus irregularis quia difformis. vnde quantum mobile rectum distat a quiete sibi opposita a principio vsque ad finem

mouetur irregulariter. ergo ꝛc. Post hoc agit de motore. ꝛ ostendit ꝙ nullam habet magnitudinē ante premictit aliquas veritates. quarum prima est ꝙ virtus finita non mouet finitum in tempore infinito. Cuius ratio est quia sicut virtus finita mouet totum in toto tempore: sic partem mouet in parte temporis: sed ista pars temporis mensurans motum partis est finita ꝛ per consequens tempus mensurans motum aliarum parcium erit finitum. ꝛ si omnes partes temporis mensurantis sunt finite per consequens totum tempus erit finitum ꝛ sic patet. ꝙ potentia finita non mouet finitum in tempore infinito. Quod in magnitudine finita non sit virtus infinita probatur quia aut ista virtus mouet aliquid in tempore finito aut ī infinito sed non potest mouere aliquid in tempore infinito. vt patuit supra nec in tempore finito: quia si virtus infinita moueret in tempore finito per totum spacium posset dari aliqua virtus finita: que moueret in eodē tempore. probatur consequētia quia detur aliqua virtus finita potest augeri ꝙ mouebitur in equali tempore. sed hoc est falsum ꝙ uirtus finita ꝛ infinita moueant in equali tempore. Item ꝙ in magnitudine infinita nō sit virtus finita probatur dupliciter. Cum qꝛ si istius magnitudinis sumatur aliqua pars habebit aliquam virtutē ita ꝙ sic accipiendo nunquam virtus euacuabitur. Cum quia si im magnitudine infinita sit virtus finita erit dare per viam opposicionis aliquam magnitudinem finitam: que habebit eādē virtutē sꝫ h

est falsum quia nihil est equale fini te magnitudini et ifinite. Post hec probat octo conclusiones de primo motore. Prima talis est quod scilicet est vnus. ex quo primus motus est vnus et perconsequens et primus motor si enim essent multi motores non esset vnus motus. Secunda est quod est immobilis. probatur quia si moueatur ab alio et ab alio erit processus in infinitum: quod est inconueniens. ergo non mouetur. Tercia quia est ifatigabilis quia tota ratio fatigationis est quia motor mouendo mouetur. sed primus mouens nullo modo mouetur: neque ergo fatigatur. Quarta quod est in circunferencia quia motor ibi est vbi magis lucet virtus motoris sed magis patet virtus motoris in circunferentia et cum hoc in connexo ergo est in circunferentia et in connexo. Quinta est quod est motor regularis quia semper se habet vniformiter ad suum mobile: nec mouet velocius vel tardius. Sexta est quod nullam habet magnitudinem: quia aut esset finita aut infinita: sed non potest esse infinita cum non sit dare quia omne quantum clauditur in aliquo termino: nec potest esse finita quia tunc in magnitudine finita esset virtus infinita. quod est improbatum supra: Primum enim est infinite virtutis. quia mouet primum mobile in tempore infinito: Septima est quod est indiuisibilis: cum non sit quid quantum. Octaua est quod est incorruptibilis ex quo est indiuisibilis.

Explicit aurea expositio Illuminati Doctoris Magistri Francisci de maironis ordinis minorum super octo libros Phisi. Ari. emendata et correpta per Reuerendum magistrum Petrum mel fictensem eiusdem ordinis sacre theo. Doctorem eximium tempore sue lecture in alma vniuersitate ferariensi.

FINIS.

Incipit for. ɓʒ doctrinā frāc. mai.

Olent doctores co/ muniter inuestigaꝛ. Utrum illa que di/ stingũtur formaliter. distingnātur realiter ꝛ arguo sic Primo ꝙ non per con/ clusionem raciones ꝛ Primo. acci pio formalitates ꝛ quero vl' forma litates sunt alique res aut nulle si alique habeo propositum. si nulle igitur sunt nihil. per Beatum Au gustinum. libro de doctrina christi ana vbi ait: ꝙ illud ꝙ omnino nul/ la res est nihil est. Secundo sic il la que distinguntur ex natura rei distinguntur realiter. sed que distin guntur formaliter. sunt huiusmodi ergo. ꝛc. hoc patet nam aut distin/ guntur per opus intellectus aut ꝑ ter opus intellectus: si sic ē distin⁹ realis ꝛ sic idem quod prius.

Tercio sic nam sicut se habet res sbi ad formalitatem subiecti sic se habet res passionis. ad formalita/ tem passionis igitur per locuʒ a tñs mutata proportione: sed sic se ha/ bet res passionis ad rem subi ꝙ est eadem res per te: igitur ita erit de formalitate subi ad formalitatem passionis ꝙ erit ideʒ. sed hoc est im possibile. igitur erit impossibile. sci/ licet ꝙ passio ꝛ subiectum realiter. sint idem: ergo que distinguntur fō maliter ꝛ realiter. Quarto arguo sic nam ꝙ vere est subā est res vera vt patet per Ari. Septimo meta phisices sed formalitas est vere sbā hoc patet nam formalitas est qui/ ditas subē: modo quiditas subē est subā vt patet Septimo methaphi/ sices ergo ꝛc. Quinto sic si enim hoc esset verum. scilicet ꝙ illa que distinguntur formaliter non distin guantur realiter tunc formalitas. non faceret differre reale. hoc patʒ ex terminis. sed hoc est falsum quia tunc essentia diuina non differret essentialiter a suppositis quia tunc esset quiditas. sed supposita diffe/ runt vt patet nam pater differt a fi lio. per paternitatem: ꝛ filius a pa tre per filiationem: ergo ista suppo sita inter se distinguntur realiter. Secundo sic nam illa que habent distinctas diffinitiones distingun/ tur realiter. hoc patet nam diffini/ tio videtur esse causa sufficiens di/ stinguendi realiter sed illa que disti guntur formaliter habēt distictas diffinitiones hoc patet per omnes formalizantes. ergo illa que distin guntur formaliter distinguntur re/ aliter. Septimo sic nam illa que distinguntur quiditatiue distingun tur realiter. hoc patet nam quidi/ tas. rei ꝛ essentia rei idē sunt vt ha betur. quarto ꝛ quinto methaphisi ces sed que distinguntur: quiditati/ ue distinguntur. formaliter ꝛ hoc ꝑ formalizātes. ergoꝗ distingunẗ re aliter. ꝛ formaliter. Octauo sic nam si illa. que distinguntur reali/ ter nō distinguntur formaliter tũc ab vno progrederentur idemptitas ꝛ pluralitas hoc patet nam plura/ litas formarum est idemptitas rei sed hoc est falsum vt clare patet Secundo de generatione. vbi dicit ꝙ idem inquantum idem aptuʒ na tum est facere idem ergo ꝛc. No no nam si hoc esset verum tunc se/ querentur ꝙ passio egrederetur ex/ tra suum subiectum vt patet nam distinctio est entis passio. vt patet Quarto methaphisices sed ens nō dicitur nisi duobus modis scilicet reale ꝛ rationis vt patet. quito me thaphisices. ergo non erit nisi disti tio real' ꝛ rationis. quia si sint plu/ res passio excederet suum subiec/ tum sed hoc est falsum quia hoc es/

n

⁒ formalitas non sequitur formam

et ponere passionem sine subiecto ergo ꝛc.
In oppositu𝔷 arguit̃ sic. v. auctoritatibus ꝛ primo. auctoritate logicali. Secundo auctoritate naturali. 3o auctoritate mathematicali. Quarto auctoritate morali. Quinto ꝛ vltimo auctoritate theologali. Et primo auctoritate logicali sic arguo. nam dicit philosophus i p̃dicamẽtis. ꝙ color qui est d̃ prima specie qualitatis est passio. de secunda spetie qualitatis sed hoc non esset nisi illa que distingũtur. formaliter essent idem realiter ergo ꝛc.
Secundo sic nam dicitur tercio phisicorum ꝙ act⁹ mobilis ꝛ motus sunt idem numero. distincti tñ ratione sed hoc non esset nisi illa. q̃ distinguntur formaliter essent ide𝔷 realiter. ergo que distinguntur formaliter sunt ide𝔷 realiter. Tercio sic nam habetur. Quarto metaphisices. ꝙ ens ꝛ vnum sunt eadem natura. distincta tamen ratione. sed h̃ non esset nisi illa. que distinguntur formaliter ide𝔷 essent realiter ergo ꝛc. Quarto sic. nam dicitur quinto ethicorum ꝙ iusticia. naturaliter est omnis virtus distincta tamẽ ratione quãtum ad esse sed hoc non esset nisi ista que distinguntur formaliter. ide𝔷 essent realiter. Quinto sic na𝔷 dicitur ꝙ essentia diuina est distincta. formaliter. a patre tamen est idem realiter. cum ipso patre quia aliter non esset ibi trinitas igitur videtur dari ex istis rationibus ꝙ illa que distinguutur. formaliter sunt idem. realiter. In 1o tractatu sic intendo procedere. nam primo. ponam aliqua notabilia. Secundo ponentur modi. distinctiõ𝔷 cu𝔷 aliquibus alijs ꝛ eorum rationes sequentium. In tercio. respondebitur. ad questionem.

Quarto soluentur rationes. Quantum ad primum articulum declarandu𝔷 Primo. videndu𝔷 est quod sit formalitas pro quo ponũtur. iij conclusiones. propositum declarãtes quaru𝔷 prima. in ordine est ista
1 ¶ formalitas non est ratio consequens condictionem forme adeq̃te hec conclusio posita est contra quorundam opinione𝔷 qui dixerunt ꝙ sicut materialitas dicit̃ a materia sic formalitas dicitur a forma ꝛ ꝑ consequens sicut est vna forma vel plures forme ita est vna formalitas vel plures formalitates vnde apõ istos ponere plures formalitates sine pluribus formis erat contradictione manifesta ꝛ ideo apud eos formalitates ꝯsequebat̃ condictione𝔷 forme adeq̃te cuius oppositum dicit conclusio que probatur sic. Sicut se habet essentiale ad essentiam ita se habet formale ad formam. sed cum vnitate. essentie stat pluralitas. rationum essentialium. igitur cum vnitate forme stat formalitatum consequentia patet ꝛ maior nota quoniam similis est habitudo essentialis ad essentiam ꝛ formalis ad forma𝔷 minor patet quia in diuinis ponuntur plura essentialia sed solum vnica essentia. semper benedicta secundum beatum Dyonisium inde vnica ꝛ discreta theo. hoc etiam patet quia in vna persona diuina ponuntur plura personalia secundum magistrum in primo sententiaru𝔷 in plerisque distinctionibus vt in filio ponuntur due relationes videlicet filiatio ꝛ spiratio. actiua respectu spiritus sãcti ꝛ tamen in filio non sunt plures persone. Ita similiter stãt in vna forma plures formalitates intelligi ꝛ per consequens non videtur necesse dicere ꝙ formalitas sequatur forma

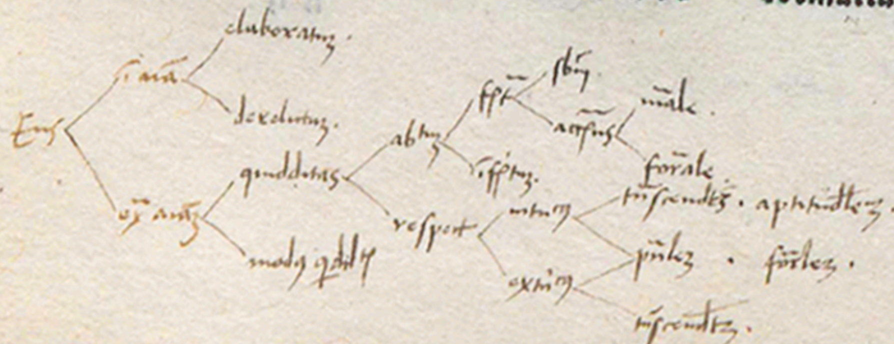
tiue condictionem ipsius forme.

¶ Circa hanc questionem est notã dum q forma accipitur. quadrupliciter vno modo pro perfectione que ē pars rei subãlis. et sic anima intellectiua dicitur esse forma ipsius sortis. Secundo sic accipitur. pro perfectione que non est pars rei sbãlis sed accidentalis et sic albedo dicit esse forma parietis vel alterius sbē composite. Tercio modo accipitur pro perfectione que cõsequitur totam naturam vel totum compositum humanum et sic risibilitas. potest dici forma hõis: hignibilitas equi ec. Quarto modo accipitur pro ratione diffinitiua. seu quiditatiua. et sic accipiebat hoc nomē forma plato. vt narrat beatus Augustinus in libro octauo. Tercia. q. vbi dicit quod istud nomen ydea pº fuit inuentum a Platone et idem est q fõma. et si formalitas. abstracta est a forma hoc vltimo modo. accepta verum est quod dicit predicta opinio. si autem intelligit q formalitas abstracta ē a forma primo. vl' secundo. vel tercio. falsum est quod dicit. ¶ Secundo. Notandum ē q a forma. qualitercunq accepta potest ab ea abstrahi hoc aduerbium formaliter sed non idem importat. Nam si a prima. forma abstrahitur. formaliter tunc verum est dicere q corpus animatum formaliter viuit ex quo anima est forma corporis organici et isto modo opponitur materie quia corpus non viuit ratione materie sed ratione forme. vz anime intellectiue. Secundo modo verum est dicere homo formaliter est ablus saltem quoniam in se habet albedinem et isto modo opponitur virtualiter. Tercio mõ homo formaliter est risibilis. et creatura formaliter finita deus vero formaliter infinitus: et isto modo opponitur. quiditatiue. quia non est verum homo quiditatiue est risibilis. Et istis tribus modis accipiẽdo formaliter. tantum valet quantum realiter et ecõuerso formaliter. tantum valet quantum realiter. tamen non econuerso. Nam diuina essentia realiter ē paternitas in supposito patris non tantum essentia formaliter Et si a forma quãto modo accepta abstrahitur. li formaliter. tunc tantum valet quantum quiditatiue. et isto modo dicitur q homo non est formaliter ablus nec formaliter risibilis. sed vt sic formaliter. est animal et formaliter est rationalis et generaliter quecunq sunt in primo modo dicendi per se. dicuntur de subiecto mediãte isto. aduerbio formaliter isto Quarto modo accepto

¶ Secunda conclusio. formalitas non est ratio diffinitiua. rei adeqte apparet hec cõclusio. ex duobus pº quia rationes personales in diuinis vt paternitas et filiatio. dicunt differre formatiue et tamen nulla istarum est diffinibilis. igitur. ratio formalitatis. non videtur consistere i rationibus rerum diffinitiuis.

Secundo patet nam ratio transcendens est quedam formalitas. et tamen ipsa non est diffinibilis. vt ens et passiones eius pro eo q nullum habet genus supra se ex quo ex genere et differentia constituitur. diffinitio secundum philosophum in topicis nec est diffinitiua alterius propter eandem rationem aliis patet primum de entitate bonitate et veritate transcendentibus. ¶ Tercia conclusio sit ista formalitas est quidditas vniuscuiusque rei: siue ipsum sit diffinibile siue non. pro ista conclusione est notandum q ista q̃tuor sunt subordinata. diffinitio es

sentia formalitas quiditas. diffini-
cio solum est eorum que sunt in ge-
nere essentia est eorum que sunt in
genere ⁊ extra genus: plus tamen
eorum que sunt extra genus. Sed
quiditas solum est eorum que sunt
extra genus. verumtamen vnum se
pius ab altero ponitur. vt quiditas
pro diffinitione ⁊ formalitate. No
tandum q formalitates sunt in q̄
druplici differentia: quia quedam
speci alissima vt humanitas ⁊ asi-
neitas. Secunde sunt sub alterne
vt animalitas ⁊ corporeitas tercie
sunt generalissime vt formalitas q̄
litatis ⁊ quantitatis quarte sunt
transcendentis vt entitas. vnitas
veritas bonitas. sed omnes forma-
litates: que in deo sunt dicuntur trā-
scendentes. ex quo in nullo genere
ponuntur. Sed diceret hic aliquis
quomodo posit apprehendi si ali-
qua ratio dicitur formalitas vel nō
pro quo sciendū ⁊ videndū est de
diuisione entis in generali ⁊ etiam
contentorum sub eo: quicquid cō
tinetur sub quiditate hec est vera q
ditas et formalitas: ⁊ illud quod
continetur sub modo intrinseco nō
est formalitas vel quiditas sed mo-
dus quiditatis. ⁊ q̄q̄ multi expli-
cuerunt diuisionem entis breuiter
tamemen secundum mentem Fran
cisci de maironis hec est Ens in sua
prima diuisione diuiditur in ens in
anima ⁊ in ens extra animam sed
ens in anima est duplex quia quod-
dam est elaboratum per actum re-
flexum intellectus vel per imperiū
voluntatis ⁊ de tali ente in anima
⁊ extra animam ens dicitur equiuo
ce Aliud est ens in anima derelic-
tum ⁊ est quiditas in esse cognito
producta ⁊ de tali ente in anima ē
non dicitur equiuoce. Ens extra a-
nimam diuiditur in quiditatem ⁊ i
modum quiditatis de diuisione mo
di quiditatis siue modi intrinseci:
quod idem est nunc super sedeo vs-
que ad sequentem articulum. Qui-
ditas autem diuiditur in absolutū
⁊ respectiuum. Absolutū est qd
potest concipi sine omni alio. Res-
pectiuum diuiditur in respectum i
trin secus aduenientem ⁊ extrinse-
cus aduenientem Respectus intri-
secus adueniens est ille qui nasci-
tur inter extrema posita in quacun
que distantia sicut posita hac albe
dine ⁊ posita illa albedine in nasci
tur similitudo: sed respectus extrin
secus adueniens est ille qui nō na
scitur statī positis terminis sed ad
huc regritur approximaᵒ extra mo
rum: vt posito hoc igne ⁊ allibi ab-
bate nostro non in nascitur combu
stio sine debita approximatione.
Nunc quilibet istorum respectuum
diuiditur in transcendentem ⁊ pre
dicamentalem. Transcendens est in
deo vel comunis p̄ntis: predicamē
talis vero ponitur in creaturis ⁊ i
aliquo certo ⁊ determinato genere
sed respectus intrinsecus aduenie͂s
diuiditur in respectum aptitudina
lem ⁊ formalem Respectus aptitu
dinalis est qui respicit tantum termi
in potentia ⁊ non in actu vt risibi-
litas respicit tantum suum termi-
num in potentia ⁊ non in actu scili
cet ipsum actum ridendi. Respec-
tus vero formalis est qui respicit
suum terminum in actu vt paterni
tas filiatio similitudo. Diuisio-
nem vlteriorem respectu relatiuoꝝ
nunc relinquo. Absolutum diuidi
tur in absolutum de quo demonstra
bilis est finitas ⁊ in absolutum de
quo demonstrabilis est infinitas: ⁊
talia omnia sunt in deo demptis re
lationibus quibus secundum se ⁊
formatiue non competit infinitas

Sed absolutum de quo demonstra-
bilis est infinitas diuiditur in sub-
iectu3 τ accidens: τ accidens est du
plex quoddam respicit materiam τ
hoc est quantitas. Aliud respicit
formam τ hoc est qualitas. Et sic
patet. que ratio sit formalitas τ q̄
non. omnis namque ratio siue fue-
rit respectiua siue absoluta deptis
modis intrinsecis vocatur formali
tas siue quiditas queda3. τ hec tan
tum de primo articulo.

Q Uantu3 ad secundu3 ar-
ticulum. v3. de modis τ quan
tum ad hoc sunt hic quatuor punc
ta notanda. primus est quid sit mo
dus intrinsecus. secundus est quot
sunt genera modorum intrinsecoꝝ
Tercius est si isti modi ab inuice3 di
stinguantur. Quartus quid sit or-
do distinguendi. Quantum ad pri-
mum punctum. v3. quid sit modus
intrinsecus. dico talē conclusione3
affirmatiuam. Modus intrinsecus
est ille qui adueniens alicui forme
seu quiditati non variat eius for-
malem rationem. Verbi gratia si-
gnetur albedo tunc certum est ꝙ a
liquis modus competit secundum
magis τ aliqs ꝟ3 minus dato ꝙ sō
ti competat albedo vt trium gradu
um: pla. vt quatuor ibi esset diuersa
participatio albedenis: non tamen
esset variatio in ista ratione forma
li quoniam sortes est vere albus τ
plato est vere albus: licet plato al-
bior sit sorte. hanc etiam conclusio
nem probo sic. nullu3 posterius po
test variare esse sui prioris: sed mo
dus intrinsecus est posterior eo cu-
ius est modus scilicet quiditate. igi
tur modus intrinsecus non potest
variare esse sui prioris consequētia
tenet maior nota ꝗ minor patet. qr

modus est adiacens rei determina-
cio. Sed contra hanc conclusione3
arguitur tripliciter. Primo sic
1 differentia adueniens non variat
eius rationem formalem τ simili-
liter accidens rationem subiecti. igi
tur tam accñs quam differentia sūt
modi intrinseci. quod est falsum.
2 Secundo arguitur sic omne perce-
ptibile ab intellectu est quiditas s3
modus intrinsecus est huiusmodi.
igitur est quiditas. tenet consequē
tia τ maior. quia quiditas ponitur
obiectum adequatu3 intellectus se
cundum omnes minor patet. quia
si non posset percipi ab intellectu
vtique frustra poneretur. Tertio sic
3 modus intrinsecus ingreditur qui-
ditatem. igitur potest variare qui-
ditatem. tenet consequentia. quia
illud quod potest constituere potest
etiam variare consequentia. proba
tur. Omne quod est extra rationem
alterius videtur ei extrinsecum: sed
si modus intrinsecus ponitur extra
rationem formalem. igitur videtur
ei esse extrinsecus: τ per consequens
modus intrinsecus potius appella
tur extrinsecus quam intrinsecus.
Ad argumenta ista respōdeo. τ ad
1 primū dico ꝙ ad hoc quod aliquid
dicatur modus intrinsecus Duo re
quiruntur. primum est vt non vari
et rationem formalem nec possit va
riare. Secundum est ꝙ non habeat
vi3 constituendi aliquod formale:
nec etiam sit causa quia illud for-
maliter distinguatur ab alio ideo di
co ꝙ licet drē competat ꝙ nō pos-
sit variare rationem formalem ge-
neris tamen formaliter constituere
scilicet speciem τ esse cā quare vna
species differt ab omni alia forma-
liter. Similiter est de accñte quan-
do inest substantie. quia substantia

alba differt formaliter a substantia nigra ꝛ sor. albus differt formaliter a platone nigro. iam ista duo individua non distinguntur formaliter ratione sui generis sed solum ratione sui accidentis: quod eis inheret Ad secundu3 dico ꝙ aliquid potest dupliciter comcipi ab intellectu vel perse vel cum alio sibi addito maior est vera de illo quod concipitur ab intectu perse Modi autem intrinseci non concipiuntur per se s3 mediate formalitate sic dico in ꝓposito licet modus intrinsecus posset concipi cu3 formalitate non tamen sine formalitate vel ab ea precisus Ad tercium dico ꝙ duplex est ratio quare modus intrinsecus dicitur potius intrinsecus quam extrinsecus Prima est quia non differt formaliter a quiditate cuius ē modus. Secunda ratio est quia reducitur ad idem genus ad quod reducitur ratio formalis cuius ē modus. ꝛ ideo dicitur intrinsecus non quia mutat quiditatem sed quia ñ differt formaliter a quiditate ꝛ reducitur ad illud genus. propter primam causam propria passio non dicitur modus intrinsecus. quia dr̃t formaliter a suo subiecto.

Quantum ad secundum puntum sciendum ꝙ .ix. sunt genera modorum intrinsecorum. videlicet. finitum: ꝛ infinitum: actus ꝛ potentia: nececessarium ꝛ contingens: existencia: realitas ꝛ hecceitas horum autem modoꝝ sufficientia sic potest haberi Modus quiditatis aut ē de mostrabilis de qdditate aut in demonstrabilis: si demonstrabilis: sic est finitum ꝛ infinitū sed si i demostrabilis hoc est duplex aut potentialis ꝛ sic vocatur potēcia obiectiua: aut actualis ꝛ hec ē duplex aut immediate inest quiditati aut mediate. si immedrate sic ē heccheitas si mediate hoc est dupliciter aut magis respicit quiditate3 quam modum aut respicit vtrunque. s. quiditatem ꝛ modum. si magis respicit quiditatem quam modu3 hoc est dupliciter. quia aut modo propinquiori ꝛ sic est ex natura aut minus propinquiori ꝛ sic est realitas si uero vtrunque respicit realiter hoc est dupliciter aut gª vtꝛque respicit quiditatem ad esse producibile aut ad esse improducibile ꝛ semper manentem. si quiditatem respicit ad esse producibile sic est ꝯtingens vel contingentia. si respicit quiditatem ad esse improducibile ꝛ semper manente sic est necessitas vel necessarium ꝛ sic patet sufficientia modorum intrinsecorum: Nunc autem de singulis istorum pauca sunt dicenda secundum ordinem. ꝛ Primo de finito ꝛ infinito

Et est sciendum ꝙ finitum capitur dupliciter vno modo pro quantitate molis: que est extensa modo perceptibili vt quantitas ligni bipedalis. ꝛ sic finitum non est modus intrinsecus Alio modo capitur ꝓ quantitate virtutis ꝛ sic est perfectio naturalis alicuius entis que ē comprehensibilis: ꝛ tale finitum ponitur hic modus intrinsecus.

Sic etiam infinitum solum accipitur dupliciter vno modo pro quantitate molis scilicet pro magnitudine incomprehensibili que non est danda vt dicitur tercio phisicorum ꝛ illud infinitum hic non ponitur modus intrinsecus Alio mdo accipitur infinitum pro quantitate virtutis pro vt representat in aliqua g

ditate perfectionem incomprehen-
sibilem. qualis est perfectio ipsius
dei: et tale infinitum siue infinitas
ponitur hic modus intrinsecus: et
sic finitum et infinitum accepta pro
perfectione sunt modi intrinseci.
patet quia diffinitio modi intrinse-
ci conuenit eis: vt posito quod quidi-
tas que nunc est finita vt puta qui
ditas hominis si talis fieret infini
ta eque bene maneret talis quiditas:
finitum et infinitum recte se habent
circa quiditatem producibilem et in
producibilem sicut intensum et re-
missum circa albedinem nam posi-
to quod albedo non sit intensa. x. gra-
dus et fiat remissa sic quod sit vnius gra
dus eque bene albedo vnius gradus
est color disgregatiuus visus sicut al
bedo. x. graduum. pariformiter di-
co de finito et infinito. quia per infi
nitatem. nihil aliud intelligo nisi
perfectionem quantitatis incerto
et determinato gradu omnis tamen
quantitas abstrahit ab vtroque si-
ue fuerit quantitas producibilium siue non
¶ Secundo dicendum est de actu et
potentia et Primo de actu est no-
tandum quod actus accipitur quatu-
or modis Primo potest dici actus
omne illud quod habet entitatem
et non est purum nihil et omne po-
sitiuum potest dici actus sicut ma-
teria prima denudata omni forma
per intellectum dicitur actus.

Secundo dicitur actus omne il-
lud quod est determinans et consti-
tuens et contrahens et sic iste diffe-
rentie possunt dici actus hoc modo
et forma substantialis nominatur
actus. Tercio modo dicitur actus
illud quod actu perse subsistit. et sic
sola substantia dicitur actus in istis
tribus modis actus non dicitur mo
dus intrinsecus. ¶ Quarto modo.
dicitur actus ab actu existendi et nomi
natur hoc illud mediante quo ali-
quid dicitur esse de facto ens in ac-
tuali existentia: siue hoc sit hecchei
tas siue existentia. realitas vel ali-
us modus actualis. hoc modo acci
piendo actum actus est quidam mo
dus intrinsecus: et quidam modus
generalis competens omnibus mo
dis qui non sunt nec possunt esse in
potentia obiectiua pro actu sic con-
siderato sepe ponitur in francisco
existentia ¶ Iuxta potentiam est no-
tandum quod septuplex est potentia:
quedam est potentia loica et sic est
non repugnantia terminorum: vt
sortes potest esse animal. Alia est
potentia Mathematica: et est illa qua di-
cimus quod a centro ad circumferen-
tiam possunt trahi multe linee.
Tercia vocatur potentia Meth. et
istam nunc voco potentiam obiec-
tiuam: et ista potentia est aliquid
quando nondum habet existentiam
actualem siue esse actuale. et in ista
potentia fuit homo ante productio
nem mundi quando non habuit es-
se actuale secundum se totum nec
secundum suas partes. Quarta
vocatur Theologica et ista a docto-
ribus vocatur obiectiualis et est il-
la potentia qua dominus potest ver
tere quodlibet in quodlibet sicut fe
cit de vxore loth quam vertit in sta
tuam salis. et sic omnis creatura est
in potentia obiectiualiter quod de
us potest facere eam ad sui placitum
¶ Quinta dicitur phisica et ista est
duplex quia quedam actiua et que-
dam passiua. Actiua est poten-
tia transmutandi aliud inquan-
tum aliud talem potentiam ha-
bet ignis respectu omnis combusti
bilis. Potentia vero passiua est
principium transmutandi ab alio

in aliud in quantum aliud ꝛ ta-
lis potentia est in igne respec-
tu accidentis. quod est in igne sci-
licet caloris sed non in spera lune
vbi mouetur ignis tanquam in cli-
bano: ꝛ tamen spera lune non com
buritur quia non habet potentiam
passiuaꝫ respectu talis actualitatis
Tercia potentia est subiectiua ꝛ
est illa que habet trahi ad actum
substantialem ꝛ accidentalem. de
facto neuter habet sed est denuda-
ta ab omni perfectione substancia-
li isto modo materia prima dicitur
in potentia subiectiua. Quarta
est potentia receptiua ꝛ est illa que
habet trahi ad perfectionem acci-
dentalem sed substantialem iam ha
bet vt homo asinus est in potentia
receptiua respectu nigredinis.
Dico igitur ꝙ modus intrinsecus
qui vocatur potentia est potentia
obiectiua seu methafisica: ꝛ talis
potentia vocatur modus intrinse-
cus ꝛ quot sunt modi itrinseci hoc
patet nam actus ꝛ potentia diuer-
sificant essentiam secundum philo
sophuꝫ ac si diceret philosophus si
ue quiditas fuerit actualitate pre-
sentie siue i potentia eque bene ma
net eadem. patet etiam ratione. q2
quicquid non variat rationem ali-
cuius hoc est modus intrinsecus ac
tus ꝛ potentia sunt huiusmodi ergo
maior patet per diffinitionem mo-
di intrinseci: minor patet. quia ro-
sa in hyeme nullam habet existen-
tiam ꝛ tamen quiditas rose habet
esse: ꝛ manet eadem quiditas.
Necessitas
Tercio videndum est quid sit ne-
cessitas ꝛ est notandum ꝙ necessi-
tas capitur dupliciter ꝛ contingen
tia sibi opposita vno modo absolu
te alio modo respectiue. Prima
enim videlicet absoluta est illa cuiꝰ
finitum opponitur simpliciter non
enti vnde illud est tali necessitate
necessarium quod non potest sim-
pliciter non esse ꝛ sic omnia diuina
dicuntur necessaria necessitate ab-
soluta ꝛ omnes quiditates in se si-
cut quiditas entis ꝛ omnium infi-
morum. Nam equinitas semper est
equinitas secundum auicenam ꝛ
necessaria. talis ergo necessitas est
quiddam modus positiuus conse-
quens quiditatem quamlꝫ. No-
ta differentiam inter necessarium
positiue ꝛ negatiue necessarium
positiue est illud ꝙ semper habuit
existentiam vt deus. Necessarium
negatiue est ꝙ non habuit princi-
pium vt quiditates. Contingen
tia autem sibi opposita est quidam
modus alicuius positiui cui non re
pugnat simpliciter esse purum ni-
hil cuiusmodi sunt existentia reali-
tas istorum inferiorum corruptibi
lium. nam istorum existentie ꝛ rea-
litates sic desinunt esse ꝙ fiunt pu
rum nihil prout li nihil opponitur
omni positiuo: sed quiditates non
sunt contingentes isto modo ymo
sunt simpliciter necessarie. Necessi
tas autē relatiua est conexio duo
rum terminorum ad inuicem. ꝛ sic
potest summi tripliciter scilicet ꝑ
connexione quiditatis: ꝛ quiditas
vel aliquod aliud quod ponitur
in potentia diuina vel per connexi
onem quiditatis ad rem actualiter
existentē vel pro operatione alicu
ius ad operationem vel ad aliam
rem distinctam: ꝛ hoc simpliciter
vel secundum quid. Connexio nam
que prima est q̄ditas entis ad suas
passiões ꝛ ad oēꝫ cōordinationē p̄
dicamentalē ē necesse. Necessitas
ē q̄dā modus ↄnexionis istius. Se
cundus modus ↄnexionis ē modus
connexionis entis ad esse actuale
existentie propter in existentes.

Tercius modus connexionis est connexio esse ad suam operationē ꝛ ad actionem ꝛ ad istā rem a qua impossibile est seperari ipsū: vt quē admodum philosophi posuerunt ꝯnexionem neccessarias ad intellectiones propterea dixerunt ꝙ necessario intelligentie intelligerent.

Contingentia sibi opposita etiā potest accipi tripliciter vno modo pro connexione quiditatis ad aliq̄ꝫ quiditatem non pro vt semper sed pro aliquo certo tempore. Secundo modo contingentia est modus ꝯnexionis quiditatis ad esse actualis existentie secundum determinatum tempus. Tercio modo contingentia est modus connexionis alicuius rei ad suam operationem deficientem non semper permanentem. Secundo mō accipiendo neccessitateꝫ scilicet relatiue ꝛ etiam contingentiam semper sunt modi intrinseci. ꝛ ꝙ hec duo sint modi intrinseci. patet. quia sine ex̄ña seperabiliter in est siue non quiditas semper manet quiditas.

Quarto videnduꝫ est quid sit existentia: hecceitas: ꝛ realitas ꝛ est sciendum ꝙ hecceitas nihil aliud est nisi quidam modus intrinsecus qui immediate contrahit ꝛ primo quiditatem ad esse qui prius fuit comunis per istam contrahibilitatem fit hic modus intrinsecus scilicet heccheitas ꝛ nominatur differentia indiuidualis sed tamen propter penuriam terminorum multociens nominatur heccheitas ꝛ habet se suo modo ad naturam specificam sicut vera differentia ad naturam genericā. Nam vera differentia adueniens. generi constituit speciem ita heccheitas adueniens nature specifice facit eam hoc vel indiuiduum quod ideꝫ est ꝛ tunc fit h natura. Existentia nihil aliud ē nisi illud esse mediante quo quiditas existit sicut verbi gratia intelligimus enim nos duo esse in substantia quanta substantia scilicet substantiam ꝛ quantitatem mediante qua quantitas existit. Sed realitas est quidam modus intrinsecus mediante quo realitant̄ omnia que sunt in aliquo verbi gratia sicut intellectus intelligit tria in substantia qualificata sic intellectus intelligit tria in substantia realificata. in substantia enim qualificata Primo intelligimus substantiam que est subiectum accidentium. Secundo ibidem intelligimus quantitatem ꝛ absque quantitate qualitas corporalis esse non potest. Tercio interlligitur ipsa albedo vel aliqua alia qualitas sic pariformiter tria intelliguntur a substantia realizata scilicet ipsa quiditas contracta per heccheitatem. Secundo ipsa existentia. Tercio ipsa realitas.

Pro quo ergo sciendum ꝙ res accipitur tripliciter. videlicet. vno modo per modum substracti. ꝛ illo accipiendo rem est modus intrinsecus: de quo dictum est ꝙ substernit̄ quiditati vt sit realis sicut qualitas substātie vt sit qualis Alio modo accipitur per modum predicati Et sic omne predicatum quiditatiuum est res: ꝛ omnis quiditas: ꝛ sic comuniter accipiunt isti hoc nomē res: qui dicunt ꝙ omnis distinctio aut est realis aut rationis. isto mō accipiendo esse potest concedi ꝙ distinctio formalis cēt realis. Tercio summit̄ res ꝑ modum resultantis vt. s. ex ista re ꝑ modum substrati ꝛ ꝑ moduꝫ predicati om̄t duꝫ vniuntur ꝛ dum quiditas realizatur ꝑ realitatem isto modo ꝯsequenter doctores accipiunt reꝫ qui ponunt

Existentia

Realitas

[illegible]

Res 3 accip[illegible]

Res 3x accip^r

q̄ aliqua est distinctio realis alia formalis Et est 2° notandū q̄ pp auctoritatem. Auicene. d. ens ⁊ res cōuertuntur. q̄ adhuc res accipit tripliciter. Uno modo pro ut suum significatum extenditur ad omne positiuum ⁊ ad omne quod non est extra nihil siue sit ab anima elaboratū siue non: ⁊ tunc conuertitur cū ente, ꝓ ut ens est equocū .s. quādo significatū entis se extēdit ad oē positiuū: qđ non est nihil nā sigs omnia entia uocē equoce nuncupabit s̄m porphiriū in ca° de genere

Secundo° accipitur res, ꝓ ut per suū significatū se extendit ad oē illud qđ habet aliquod esse seclusa operatione intellectus: ⁊ sic omnis modus intrinsecus potest dici res ⁊ omnis q̄ditas: ⁊ omne qđ p̄se existit p̄seitate tercij modi. Tercio accipitur res solū ꝓ illis que exñt p̄seitate tercij modi isto° res accepta ⁊ res p̄ modum resultantis ↄuertunt. Alig. n. addūt adhuc duos modos intrinsecos. s. esse in aīa ⁊ esse extra animā: esse autē in aīa in p̄nti nihil aliud est nisi aiā actu intelligere q̄ditatem ⁊ q̄ditas sic intellecta dicit obiectiue esse i anima seu in intellectu: q2 est obm intellectus ⁊ a doctoribus comuniter vocat esse cognitū. Extra animā nihil aliud ē nisi q̄ditatē de facto non intelligere l' intelligibilis sit: h̄ tm̄ de 2°.

d' I aia.

d' ext aiaz.

Nūc q̄tū ad secundū articulū istius declarat si isti modi distiguātur ab inuicē. Est sciendū q̄ quadruplex est distinctio seu inuenit in istis modis intrinsecis. Prima distinctio est qua modus distinguit a q̄ditate cuius est modus verbi gratia sicut dicimus q̄ finitas distinguit a q̄busdā creaturis: ⁊ infinitas ab essentia diuina ⁊ heccheitas sortis a natura humana. ⁊ sic d̄ singulis.

P^a modi distinctio

2 Secunda distinctio est q̄ vnus modus disperatus distinguit ab alio modo dispato. Modi disperati sunt oppositi secundū se nec vnus est alius ⁊ sunt isti infinitas ⁊ necessitas ⁊ distinguntur vt modi dispati q2 relatio licet sit neccessaria non tamen est formaliter infinita. Similiter in creatura finitas ⁊ ↄtingentia distinguntur q2 i potentia obiectiua q̄ditates creaturaꝝ fuerunt finite sed non ↄtingentes: q2 non fuerunt existentes. simil'r necessitas ⁊ realitas distiguūt seu differunt in deo: q2 realitas multiplicatur ⁊ non necessitas. Nam vna est necessitas ⁊ plures realitates secūdū determinationē ecclesie extra d̄ summa trinitate ⁊ fide catholica. Capitulo dampnam° vbi ecclesia ponit tres res indiuis. Similiter ibidem est vna existentia ⁊ plures realitates. ⁊ ratione dicim° q̄ in creaturis existentia ⁊ realitas differūt q2 vnus modus potest multiplicari alius vero non. Similiter dico q̄ exña ⁊ necessitas differunt q2 vnum .s. necessitas est connexio duoꝝ terminoꝝ sed non exña p̄sor miter dicitur de exña ⁊ ↄtingentia. Notandū etiā q̄ actus est q̄dam modus generalis ⁊ comunis: q competit omnibus illis q solū habent esse actu sicut heccheitas pōt dici actus vel modus actualis similiter existentia realitas ⁊ necessitas ⁊ ↄtingentia sed non finitas nec infinitas q2 ista insunt q̄ditatibus in potentia vt dictum est. Franciscus tamen actum attribuit existentie ⁊ vocat existentiā actualē existencia: l' omnibus posset ↄpetere dētis finitati ⁊ infinitati.

3 Tercia distinctio est modoꝝ oppositoꝝ vt finiti ⁊ infiniti necessitati ↄtingen

cie potentie ꝛ ista distinctio est ma-
ior duobus primis. ¶ Quarta distinctio ē duoꝝ modoꝝ eiusdē ordinis sicut heccheitas sortis et platonis realitas sortis ꝛ realitas platonis 4

Nunc ad quartū puntū huius articuli quis.s.eoꝝ modoꝝ intrinsecoꝝ est ordo Et notandū ꝙ si sint modi intrisceci pricipales q̄ multū laborāt circa q̄ditates.s.finitū ꝛ infinitū: necessariū ꝛ contingens existentia realitas heccheitas int̄ hos. vij.modos q̄dā insunt q̄ditatibus perse sicut est finitas ꝛ infinitas.illi duo modi possunt de q̄ditatibus coꝝ denominari ꝛ infinitas in Deo tenet similiter primū locū inter illos modos intrinsecos:ꝛ finitas in creatura ꝑducta vel ꝑducibili Alij vero q̄nq̄ modi isunt quasi ꝑ accidens inter quos primum locum tenet hecheitas:secundum locum tenet existentia:Tercium locum tenet realitas.tam in deo quam in creaturis. Quartum locum tenet neccessitas in deo in creaturis contingentia.ꝛ sic dicti modi sunt ordinati. ¶ Ordo enim istorum modorum sumptus ē ad similitudinem magis comunis ꝛ minus communis:nam videmus ꝙ in omni ordinatione comuniora semper precedunt particularia vel minus comunia:ꝛ primo etiam insunt inferioribus vt patet in predicamentis. Quod autem inter illos modos sit talis ordo patet. Nam vbi existentia ibi heccheitas sed nō econuerso. Ratio est q2 sicut se habet vera differentia ad genus ita se habet differētia idiuidualis ad suā quiditatem:sed differentia vera ponitur inesse generi ad constituendū speciem.igitur differentia individualis suo modo primo inest ad contrahendum quiditatem.sed heccheitas comuniter vocatur differentia individualis.g° ꝛc.patet ꝙ nō est bene intelligibile ꝙ aliqua quiditas existat que non sit hoc ipsa.Tercio patet quia precedet realitatem individuis.nam essentia diuina intelligitur singularissima ꝛ existens antequam intelligatur comunicata personis tamen cum reuerentia doctoris francisci sunt distincta qui vltimo loco ponit hecceitatem ꝛ sub dubio relinquid.ipsa autem existentia precedit realitatem.nam vbi est realitas ibi est existentia ꝛ non ecōuerso vt patet. Nam diuina essentia antequam intelligatur comunicata personis est existens sed non realis quia non habet propriam realitatem a realitate personarum quia alias esset quaternitas ꝙ heresis sonat.ꝛ quia ibi existentia precedit realitatem argumus ꝙ sic etiam sit in creaturis Nā regula vulgata est sancti thome quā doctores nostri acceptant ꝛ presertim franciscus qualem ordinem habent aliqua vbi distinguntur secundum rationem:talem habent vbi distinguntur realiter per hanc regulam tantum vel dicere qualis est ordo rerum in deo con similes res si reperiantur in creaturis habent ordinem. Et ideo dico ꝙ realitas sequitur existentiam. Similiter omnia absoluta ꝛ similiter necessaria sunt realia.sed non econuerso. Nam patet ꝙ creata sunt realia sed non sūt necessaria sed contingentia Nam omnia contingentia sunt realia sꝫ non econuerso quia persone diuine sunt reales ꝛ tamen non contingentes. Et hec tantum de articulo secundo. Regula Thome:

Quantum ad secundum articulum huius questio/
nis de diffinitione sunt h tria
punta per tractanda: quorum pri/
mus erit quid sit distinctio si sit qd
absolutum vel respectiuum. Se/
cundo quot modis accipitur distin/
ctio. Tercio quomodo potest acq/
ri. Quantum ad primum puntum
huius articuli ponam quatuor con
clusiones. Prima conclusio est
ꝙ distinctio non est quid absolutū
sed quid respectiuum. hanc conclu/
sionem probo sic. Omne illud qd
secundum suam rationem formalē
est ad aliud est relatio: sed distinc/
tio est huiusmodi: ergo ⁊c. Maz oē
distinctum ab alio necessario est di/
stinctum. Secundo sic quecunqз
opposita possunt esse simul diuersa
per comparationem ad diuersa sūt
relatiua: sed idem ⁊ diuersum sunt
huiusmodi. igitur potest enim ali/
quid idem esse ⁊ distinctum. Verbi
gratia aliquid potest esse idē. a. ⁊
tamen distinctuз. a. b. sicut magnū
per respectum ad granum. ⁊ paruū
per respectum ad montem. igit di/
stinctio est quid respectiuum. Se
cunda cōclusio sit ista ꝙ huiusmo/
di respectus nō est in genere sed trā
scendens. Circa istam conclusionē
est notanduз ꝙ sicut dicimus quid
est quedam quiditas transcendens
ita dicimus ꝙ quidam sunt respec/
tus transcendentes sicut sunt intē
ciones secunde ⁊ istaз conlcusionē
probo tripliciter ⁊ primo quecunqз
conueniunt enti ante quam descen
dat in. x. genera necessario sunt trā
scendentia: sed distinctio competit
enti ante quam descendat in. x. ge/
nera ⁊ suis passionibus; quia ante/
quam descendat in genere vnum ⁊
ens distingūtur ⁊c. ⁊ sic ꝺ alijs pas

sionibus ⁊ vna ab alia. ⁊ sic distinc
tio potest intelligi antequaз desce
sus fiat. igitur hoc totum argumē/
tum potest elici ex dictis phi quar/
to meth. Secundo sic quicquid
circuit omne genus hoc est transce
dens: quia illud quod est in genere
terminato non potest circuire om/
ne genus. nam inquocunque gene/
re vna species distinguitur ab alia
⁊ vnum genus ab alio. igitur.
Tercio sic nullum existens in de/
terminato genere potest deo forma
liter conuenire: sed distictio forma/
liter conuenit deo. ergo non est in
aliquo determinato genere. minor
est nota ꝺ distinctione diuinaruз p
sonaꝝ Tercia conclusio sit ista ꝙ
respectus quē dicit distinctio est in
trinsecus adueniens ⁊ non extrinse
cus. Circa ꝙ sciendum ꝙ respectus
quem dicit seu relatio intrinsecus
adueniens est qui oritur. posito ter
mino ⁊ fundamento in quacunque
distantia. Respectus vero extrinse
cus adueniens est ille qui non inci/
pitur ab aliquo termino aduenien/
te nisi prius fiat dispositio requisi
ta: sicut posito ligno ⁊ igne non
statim nascitur accio nisi prius fac
ta a proximatione. ⁊ ex hoc patet
conclusio. Nam posita ratione for
mali hominis ⁊ posita ratione for/
mali asini vna differt ab alia. ex h
potest probari ꝙ differt ab asino.
Quarta conclusio respectus di/
stinctionis est respectus disquiparā
cie quia respectus equiperantie nū
quam habet ex trema nisi vnius ra
tionis. Omnis igitur illa relatio q
habet extrema alterius ⁊ alterius
rationis necesse est esse relationem
disquiperantie: sed diuisio est huius
modi: maior patet. Nam sicut in/
ter extrema eadem in quantum ea/
deз nunquaз innascuntur nisi idē:

ita inter aliqua inquantum aliqua semper innascitur aliud et aliud. minor nota que sunt eiusdem rationis non distinguntur. ¶ Contra istas conclusiones arguo secundum ordinem quemadmodum posite sunt. et primo contra primam. Omnis relatio presupponit distinctionem extremorum. patet quia si debeat inter aliq esse relatio oportet quod sint distincta quia inter vnum et idem non innascitur relatio sed diuisio: si eet relatio presupponeret diuisionem et sic fieret processus in infinitum: quod est inconueniens. ¶ Secundo contra secundam conclusionem arguitur sic nullum accidens est transcendens sed diuisio est accidens igitur etc. maior patet quia accidens limittatur ad. ix. genera accidentium. minor similiter. patet quia quod potest ad esse et ab esse preter subiecti corruptionem est accidens. diuisio est huiusmodi ergo etc. probatur ista minor. quia ego distinguor a te: te existente et non distingor a te: te non existente ergo diuisio adest et abest preter subiecti corruptionem. ¶ Tercio contra conclusionem secundam sic ad omnem relationem sufficiunt fundamentum et terminus quia nullus respectus videtur ab alio dependere: sed hoc competit relationibus. igitur ex hoc positis extremis non sequitur quod diuisio vel aliqua alia relatio sit respectus intrinsecus adueniens.

¶ Quarto contra quartam conclusionem indiuidua eiusdem rationis sunt distincta. igitur inter ista que sunt eiusdem rationis est diuisio. sed omnis talis relatio est ralatio equparantie igitur etc. Ad primum dico quod omnis relatio presupponit formalem aut fundamentalem diuisionem extremorum. vnde diuisio fundamentalis adueniens intellectui: vel voluntati vel homi vel asino presupponit fundamentalem diuisionem extremorum non tamen actualem: et sic patet ad primum. ¶ Ad secundum dico quod licet relatio sit transcendens in comuni: potest tamen esse quod aliqua relatio sit accidens ita pariformiter quoniam diuisio quedam est secundum se est transcendens. aliqua tamen potest esse que est accidens: que scilicet est inter me et te. Verbi gratia ens est transcendens temen aliquod ens est quod est accidens. ¶ Ad tercium dico quod relatio intrinsecus adueniens non est dependens ni[...] a duobus scilicet termino et fundamento Relatio autem extrinsecus adueniens dependet a fundamento et termino et ab aliquo alio scilicet ab agente. Nam positis duobus albedinibus sine aliquo agente ponitur similitudo: sed posito corpore et loco non ponitur vbi nisi adueniente virtute superioris agentis mouentis corpus ex quo oritur vbi. Ad quartum dico quod inter illa que sunt eiusdem rationis nunquam potest esse diuisio vel relatio disquiperantie. sed diuisio tantum potest esse inter aliqua eiusdem speciei non inquantum eiusdem speciei sed inquantum includunt aliqua: que non sunt eiusdem speciei. sicut sortes et plato includunt aliqua in quibus differunt: que precise accepta non sunt eiusdem rationis. videlicet differentie indiuiduales. ¶ Sed hic est vnum dubium et notabile. videlicet si differentia et diuersitas sint eadem relatio et dicitur hic a quibusdam quod non quia differentia aliquibus attribuitur a quibus diuersitas remouetur sicut a duobus indiuiduis eiusdem speciei. Sed ego dico quod sunt idem realiter quia quecunque relationes fundantur in eodem fundamento

o

respectu eiusdem termini sunt eedē
sed idem est fundamentum diuersi/
tatis ⁊ differentie. igitur. ⁊c. Sed
dico ꝙ ratione differunt secundum
ꝙ ad diuersā comparantur nam re
spectus iste si comparetur precise
ad fundamentum ⁊ terminum sic
arguitur diuersitas: quia rationa/
le ⁊ in rationale vt sunt vltime dif/
ferentie dicuntur diuerse. si autem
respectus ille comparetur ad fun/
damentum ⁊ terminum respect⁹ il
lius differunt ⁊ sic dicitur differen/
tia': sicut si respectus fundatus in
rationali ⁊ in inrationali compa/
retur ad hominem ⁊ ad asinum sic
arguitur differentia ⁊ non diuersi/
tas ⁊ sic p3 solutio dubitationis.

q Vantum ad secundu3
est sciendu3 ꝙ modi di
stictiō3 sūt vij. quoniā
que distinguntur.
Aut distinguntur rōe.
Aut ex natura rei.
Aut distinctione formali.
Aut distinctione reali.
Aut distinctione essentiali.
Aut distinctione se totis subie.
Aut distinctione se totis obie
Et sciendu3 est quomodo iste distin
ctiones se inferant ⁊ qualiter non:
vnde iste distinctiones sic se inferūt
ꝙ vltima scilicet distinctio se totis
obiectiue infert omnes alias preter
primam: ⁊ sic ascendendo vsque ad
primam scilicet distinctione3 ratio
nis successiue. Sed nunc viden/
dum est qualiter nō se inferant iste
distinctiones ⁊ dico ꝙ prima scili/
cet rationis non infert secundam
scilicet ex natura rei: nec secūda ter
ciam. ⁊ sic de singulis descendendo

vsque ad vltimam. Quia visum est
quot sunt distinctiones. nunc autē
videndum est quot sunt modi idem
ptitatu3. ⁊ dico ꝙ sunt septem. q̄m
per Ari. qui bene diffiniunt contra
ria significāt: sunt āt idemptitates
Primo idemptitas rationis.
Secundo idemptitas ex natura rei
Tercio idemptitas formalis.
Quarto idemptitas realis.
Quinto idemptitas essentialis.
Sexto idemptitas se totis sbiectiē
Septimo idēptitas se totis obictiē
Nunc autem videndum est qua/
liter isti modi se inferant: ⁊ quali/
ter non: vnde dico ꝙ sic se inferunt
ꝙ prima idemptitas scilicet ratio/
nis infert secundam: ⁊ secunda ter
ciam: ⁊ sic de singulis descendendo
vsque ad vltimam. Sed non se infe
runt sic ꝙ vltima arguit penulti/
mam scilicet se totis subiectiue: ⁊
sic ascendendo vsq3 ad prima3 idē
ptitatem scilicet rationis. vnde nō
seqr̄ sunt idem se totis obiectiue er
go sunt idem se totis subiectiue sic
ascendendo vsque ad prima3 idem/
ptitatem scilicet rationis vnde nō
sequitur sunt idem se totis subiecti
ue ergo sunt idem essentialiter. sed
bene sequitur sunt idem ratione. gª
omnibus modis idem. ⁊ sic ascen/
dendo vsque ad vltimam inclusiue
Similiter non sequitur distingunt
ratione. ergo ex natura rei: ⁊ sic de
singulis descendendo vsque ad vlti
mam: sed bene sequitur distingunt
se totis obiectiue ergo se totis sb/
iectiue vel essentialiter. ⁊ sic ascen/
dendo vsque ad primam inclusiue.
Ex hoc inferuntur aliqua corre/
laria. Et primum ē ꝙ maior idē
ptitas que possit esse est idemptitas
rationis: ⁊ minor que possit esse est
idemptitas se totis obiectiue. ⁊ ra/
tio huius est primo quia idempti/

tas rationis infert omnes alias. Secunda causa est quia idēptitas obiectiua nullam aliam infert.

Secundu3 correlariu3 est ꝙ maior distinctio que possit esse est distinctio se totis obiectiue: ⁊ minor est distinctio rationis. Et ratio primi est quia distinctio obiectiua infert omnes alias. ratio autem secundi ē quia distinctio rationis nullam aliam infert. Tercium correlarium est ꝙ distinctio rationis stat cum idemptitate ex natura rei: ⁊ sic de singulis descendendo. Quartū est cū distinctiōe obiectiua nulla stat idēptitas. Nō videndu3 est de singl'is ꝑ ordinē. ⁊ pº de distinctiōe ratiōis

Circa quod est sciendum qd sit distinctio rōnis ⁊ dico ꝙ distinctio rōnis: vel illa distingūtur rōe q̄ distinguntꝰ ꝑ actū collatiū vel ꝋpatiū intellectus: vel alicuius potētie collatiue vt sor. ē sor. sor. pōitº in sbō distingunt a sor. posito i ꝑdicato sola rōe. i. sola ꝋpatiōe ipsius itellectus: vel volūtatis: vel alteriº potētie collatie. Proqº notādū ꝙ itellectº ē potētia collatia ꝓprie que h3 ꝋpare vnā rē ad aliā iuxta dotrinā Ari. 3º de aia. Ubi ait itellectus agēs ē oīa facere. Proqº nō. ꝙ actº ipsius itellectº ē duplex. Priº ē simplices qditates rerū aphēdere. ⁊ iuxta istū modū nec ē idēptitas nec distinctio. Secundus ē ꝋpare l' diuidere. ⁊ penes istū modū cātur distinctio rōis: qualis ē via de athenis ad thebas: que solu3 ē rōis. S3 ꝯ hº arguit ⁊ ꝓbat ꝙ nō sit distictio ratiōis iter viā athebis ad athenas: h sic ꝓbat. Nā tu intelligis istas vias eē distictas ⁊ nō sūt a ꝑte rei: ergo false intelligis: qz intelligere realiter quā ē ē intelligere falso modo: ⁊ figmentaneū. ꝓ declaratione huius argumenti est notandum ꝙ intelligere rem aliter quam est contingit dupliciter. vno modo sub modo non repugnanti sue nature: ⁊ talis intellectio non est falsa: sic mathematici considerant lineam vt abstrahitur ab omni materia sensibili. ⁊ talis intellectio est vera secundum Ari. secundo phisicorum. Ubi ait ꝙ abstrahencium non est mendacium. Alio modo sb mº repugnanti sue nē: ⁊ sic talis intellectio est falsa: vt intelligere deum esse finitum ⁊ creaturam infinitam. Secundo quot modis inuestigatur distinctio rationis. ⁊ dico breuiter ꝙ duobus modis. Ad cuius euidentiam est notandū ꝙ quidam actus intellectus est rectus ⁊ quidam collatiuus. Actus rectus appellatur quo intellectus fertur super aliquam rem. Actus autem collatiuus appellatur quo intellectus rem intellectam comparat ad se ipsa3 vel ad aliam. Modo ad propositum dico ꝙ duobus modis inuestigatur distinctio ratiōis scilicet actu recto ⁊ collatiuo. Actu recto sic est distinctio inter rem intellectam ⁊ non intellectam. Sed actu collatiuo sic distinguitur idem a se ipso vel vna res intelligitur ab alia distingui: vt dicendo sor. est sōtes: vbi solum est distinctio ratiōis Et hoc de prima distinctione.

Circa distinctionem ex natura rei queritur primo q̄ distingunt ex natura rei. Et dico ꝙ illa que habent eē preter opus intellectus: ⁊ sic distingunt totū ⁊ ꝑtes: ⁊ effectº eē formālis ⁊ cā formālis: ⁊ supiº ⁊ inferius. Vel alr. Illa distingunt ex natura rei de qbº ꝑdicata ꝯdictoria pñt verificari ꝑter opº in

tellectus.non tamen ꝙ illa verifi/
catio sit preter intellectum.sed pre
dicata ⁊ subiecta sunt verisimi/
lia ⁊ compossibilia.preter opus ip
sius intellectus.Verbi gratia nam
de toto ⁊ de partibus verificantur
contradictoria Quod patet.Nam
totu3 est quid constitutum:pars aũt
non modo constitutum ⁊: non cõ
stitutum sunt predicata cõtradicto
ria.igitur inter illa est distinctio ex
natura rei. Similiter de superiori
⁊ inferiori verificantur predicata
contradictoria: Quod patet.quia su/
perius est multiplicabile preter op9
ipsius intellectus: Inferius vero ñ
est multiplicabile in pluribus pre/
ter opus ipsius intellectus: modo
multiplicabile ⁊ non multiplicabi
le sunt contradictoria:igitur distin
ctio inter illa:⁊ sic de multis alijs
Unde concedo correlarie ꝙ prop/
ter hoc multi sunt decepti qui cre/
dunt ꝙ quecunque distinguntur p̄
ter opus intellectus distinguntur
realiter.quod non est verum. ¶ Se
cundo nõ quot modis inuestigatur
talis distinctio. ⁊ breuiter dico ꝙ
quattuor modis scilicet per quatu/
or genera opositionum scilicet con
trariam:contradictoriam:relatiuã
⁊ priuatiuam. ¶Per relatiuam sic
Nam mouens ⁊ motum opponun
tur relatiue:⁊ applicantur intellec
tui ⁊ uoluntati.na3 voluntas vult
⁊ est mouens.nam ipsa est tanquã
regina in regno:⁊ imꝑat intellec/
tui ꝙ intelligat:ergo ipsa est mo/
uens:intellectus vero mouetur.er/
go distinctio est inter ista preter fa
bricam intellectus:non realem se/
cundum Augustinum.ergo ex na/
tura rei. ¶ Secundo per oppositio
nem contrariorum ⁊ sic inuesti/
gatur distinctio ex natura rei inter ẽs
ad se ⁊ ens ad aliud;que opponun
tur contrarie:⁊ applicantur subtõ
⁊ proprie passioni.Nam subiectu3
est ens ad se puta. homo: propria
passio est ens ad aliud puta risibili
tas:ergo distinctio est inter illa nõ
realis ergo ex natura rei ¶ Tercio
per oppositionem priuatiuam:⁊ isto
modo inuestigatur a doctore inter
essentiam ⁊ relationem:nam essen/
tia est comunicabilis tribus perso/
nis:relatio vero non ¶ Quarto ⁊
vltimo per oppositionem contradi
ctoriam applicando ista duo con/
tradictoria.s.constituere:⁊ ñ constituere
nã partes constituunt totũ vero nõ
constituit. ergo est distinctio inter
illa.non realis.ergo ex natura rei.
Et hec de ho.

De distinctione formali.

Modo videndum est q̃
distinguntur formaliter:
⁊ sunt illa quorum predi
cata non ponuntur in eadem diffi/
nitione sed in diuersis vt homo ⁊ a
sinus.ex hoc autem concludo cor/
relarie ꝙ illa sunt idem formaliter
que de se inuicem predicantur. In
primo modo dicendi per se.⁊ hoc cõ
tingit quatuor modis. Primo
modo est quando idem nomine ⁊ re
predicatur de se ipso.vt sor.est sortes
Secundo modo quando diffini/
tio predicatur de diffinito: sic dicẽdo
sor.est animal rationale mortale.
Tertio quando pars formalis p̄
dicatur de suo toto:vt hõ est rationa
lis. Quarto quando pars mate/
rialis predicatur de suo toto.vt hõ ẽ
animal. Secundum correlariu3
est istud ꝙ passio ⁊ subiectum sunt
disticta formaliter quod probatur:
Nam illa sunt distincta formaliter
quorum vnum non est diffinitio vel

ps diffinitionis alteri⁹. hoc p3 per
primu3 correlariu3: s3 passio τ sbm̄
sunt huiusmodi. g⁹ τc. minor pba
tur. Nā passio ponit in diffinitione
subiecti vt dictum est. ¶ Cōtra argui
tur. Nā illa sunt idem forāl'r: quor
vnu3 ponit in diffinitione alterius
sed in diffinitione passionis ponit
sbm̄ vt p3. Septimo metha: g⁹ τc.
Ad istud rn̄deo: τ ɔcedo maiorem.
cu3 hoc q non sit diffinitio data p
additamentū. Ista āt est huiusmo-
di. τ sic nihil ad ppositu3. Secū
do est notadu3 circa distinctione fō
male3. p quo duo faciam. P⁹ po
na3 quedam notabilia. Secundo
quedam dubia. ¶ Primu3 notabile
est istud q formalitas ē queda3 ra
tio obiectiualis: repta in re ab itel-
lectu. qua3 non o3 intellectu3 mo-
uere du3 tū actu3 intellectus possit
in ea terminari: q2 non o3 q intel-
lectus semp moueat sed poti⁹ q ac
tu3 eius possit in ea terminari du3
intellectus facit in ea tale3 distin-
ctione3. ¶ Secundo nota quot mo
dis inuestigat distinctio formalis.
τ dico q quatuor modis. s. diffiniti
one: diuisione: descritione: demostra
tione: P⁹ diffinitione. q2 illa que
sic se habent q vnu3 non ponit in
diffinitione alterius nec est sua dif
finitio illa formal'r distingunt. vt
homo τ asinus. Diuisione inue-
stigat sic. Nam qn̄ aliq cōe diuidit
p differentias oppositas oē ɔtentū
sub vno membro distingunt forāl'r
ab alio: τ ab oī ɔtento sub illo. Po
no tibi tale exemplū acommodatū
Na3 ens diuidit p absolutu3 τ res-
pectiuu3. oia ɔtenta sub absoluto
distingunt formaliter a respectiuo
τ ab omni ɔtento sub respectiuo. de
scriptione inuestigat sic na3 descri
ptio ɔstat ex genere τ differentia τ
ppria passione: s3 que habent disti
tas pprias passiones habent distin
tas descriptiones τ p ɔsequēs disti
gunt formaliter. Demonstratio
ne sic. Na3 qncunq3 aliqd est demo
strabile de vno: q non de reliquo
talia distingunt formaliter cum de
mostratiōes varient p media. vt p3
p⁹ posteri: Alio modo pegrino pōt
inuestigari sic. s. per viam redupli-
cationis. Nam reduplicatio dicit
causam formale3. arguendo sic. hō
in quantu3 homo est animal: lapis
inquantum lapis non est animal.
ergo distigūtur formaliter. ¶ Sed ɔ
tra superius dicta arguo sic. Nam
quecunq3 distinguntur quiditatie
distinguntur essentialiter. quia qui
ditas τ essentia idem sunt: sed indi
uinis ponimus distintionem quidi
tatiuam. ergo essentialem: quod est
hereticum τ vanum. Respondetur
q peccat per presuppositum. Nā
tu presupponis q quiditas τ essen
tia conuertant: quod tamen est fal-
sum. Nam habent se tanquam su-
perius τ inferius. Nam bene sequi
tur distinguntur essentialiter. ergo
quiditatiue sed n̄ econtrario.
¶ Sed diceres contra na3 indiuinis
tu ponis plures formalitates. tūc
arguo sic. formalitas dicitur a for-
ma: sed indiuinis sūt plures forma
litates: ergo plures forme quod est
hereticum. Argumentum istud est
grossissimum: τ arguo sic vt tu si-
cut formalitas dicitur a forma ita
essentiale ab essentia: sed in diuinis
sunt plura essentialia: secundum di
onisium ergo plures essentie. Fo
sic nam sicut formalitas dicitur a
forma Ita personale a persona: s3
in persona patris sunt plura perso
nalia secundum Dionisium. ergo
in persona patris sunt plures psōe

Regula theologica

sed istud argumentu3 non valet g°
nec tuu3: quod istud non valeat p3
quia concludit conclusionem here-
tica3. Ideo ꝓ me ꝛ ꝓ te respondeo
ad argumentum negando illud. q2
a plurificatione ꝯsequentis seu po-
sterioris nunquam bene arguitur
ad plurificationem añtis maxime i
diuinis: Immo nec etiam in creatu-
ris: vnde licet ista ꝯña sit bona iste
homo est sciens vel qualis ergo ha-
bet scientiam vel qualitatem: tamẽ
non seqtur iste homo habet plures
scientias vl' qualitates ergo est plu-
res scientes vel plures q̃litates: Di-
ces ꝗ huiusmodi formalitates non
sunt ponende indiuinis. quia illud
non est ponendum in diuinis ꝗ nõ
habet a ratione naturali vel a fide
vel a sacra sciptura vel ab aliquo
doctore auctentico sed iste formali-
tates non habentur ab aliquo isto-
rum ꝗ debeant poni indiuinis er-
go non sunt ponende: Respondeo
ꝗ sicut ex vna de neccessario ꝛ
vna de contingenti infertur vna ð
contingenti ex p° prioꝝ. ita ꝗ ibi
est bona consequentia Ita dico ꝗ
ex vna credita ꝛ ex alia natural'r co-
gnita per bonam ꝯña3 potest infer-
ri vna credita. Modo sic est ꝗ cre-
dimus ꝛ catolice confitemur ꝗ es-
sentia diuina est cõicabilis tribus
ꝛ de facto comunicat' tribus ꝑsonis
ꝛ est absolutissima: paternitas nec
est cõicabilis nec cõicat' nec est ens
absolutum: huic ꝓpõi credite addo
vnã nãliter euidentẽ: Q̃ð qñcunq3
aliqua sic se hñt ꝗ aliqð ꝯuenit vni
ex nã rei secluso ope intellectus qð
non ꝯuenit alteri est ibi distinctio
ex nã rei: Et qñ vnũ est absolutũ a
pte rei for'r ꝛ q̃ditatiue ꝛ aliud nõ
imo est for'r rela'm: illa dñt distin-
ctas formalitates: Isti vltie ꝓpõi
adde precedentẽ creditã ꝛ realiter

ꝯcludes ꝗ i diuinis sunt plures fo-
malitates ꝛ hoc ꝯfirmat' ꝑ btm̃ au-
gustinũ dñtẽ ꝗ pr̃ est ꝛ alio pr̃ ẽ pr̃
q2 pr̃ ẽ eẽntia diuina s3 ẽ pr̃ p̃rnita-
te ex h̃ p3 ꝗ ẽ distictio ꝛ pluralitas
formalitatũ i diuinis ad formã ar-
gumẽti p3 ex dictis negãdo minorẽ
Tercio notandũ ẽ ꝗ forãlitas ve-
nit de forã: ꝛ forãle: dr̃ de forã: ꝛ fo-
ma ẽ duplex. Nã quedã ẽ eẽntialis
ꝛ quedã accidẽtalis: forã ãt eẽntia-
lis ẽ duplex. Nã quedã ẽ in eẽndo
vt altera ꝑs ꝯpositi. s. forã ꝑtis ali-
a ẽ in ꝯgnoscẽdo ꝛ sic supiora sunt
forẽ fo phi. ꝛ. v. meta. oẽs ptes dif-
finitiõis sunt forẽ inferioꝝ ꝛ tunc
pono tria correlaria ꝯsequẽti ad ꝑ-
dicata. Quoꝝ primũ ẽ istud ꝗ for-
ma accidẽtalis ñ venit forãlitas.
Secundũ ẽ ꝗ a forã q̃ ẽ altera ꝑs
ꝯpositi ñ venit forãlitas. Terciũ ẽ
ꝗ forãlitas vẽit a forã i ꝯgnoscẽ°
Quarto nota ꝛ p° mouet' talis du-
bitatio nã dictm̃ ẽ supra ꝗ supi⁹ ẽ
idẽ cũ suo inferiori. mõ ẽ dubiũ vtꝝ
inferius sit idẽ cũ suo supiori forã-
liter. Ad hoc breuiter dr̃ ꝗ nõ. ꝛ rõ
hui⁹ ẽ q2 illa q̃ sunt idẽ forãl'r vnũ
ptr̃ de altero in p°° ꝺðĩ ꝑse: s3 in-
ferius ñ ptr̃ de suo supiori in p° mõ
ꝺðĩ ꝑse. g° ñ ẽ idẽ iferi⁹ cũ suo supi-
ori. Secũda rõ ẽ ista nã illa q̃ ita
se hñt ꝗ vnũ ñ ẽ diffi° nec ꝑs diffini-
tiõis alteri⁹ illa talia forãl'r distin-
gunt' h° p3. ꝑ oẽs forãlizãtes. S3 i-
feri⁹ ñ ẽ diffi° nec ꝑs diffinitõis su-
ꝑioris. g° ꝛc. Secũdũ dubiũ ẽ istð
vtꝝ dr̃a sit idẽ forãliter cũ suo gnẽ
ꝛ dico ꝗ ñ vt p3. ꝑ istas met rõnes
positas i prima dubitatiõe. s. vtꝝ i-
feri⁹ sit de eẽntia supioris. Tercio
dubitat' cũ eadẽ res hẽat vnã ꝛ eað
eẽntiã ꝛ q̃ditatẽ quõ h3 plures di-
stinctiõs Ad h° rñdeo ꝛ dico ꝗ sm̃
ꝗ q̃ditas diuersimode mou3 itellec-
tũ s3 hoc cãnt' diuerse distictiones.

distinctio quid sit in sequenti vide.

Et rō hui⁹ est qꝛ distinctio ē sermo significans q̄ditatē aprehensā ab itellectu. V.g. nos videm⁹ ꝙ idem spaciū est a sursū in deorsū: ꝛ a deorsuȝ in sursuȝ. Unde ẜȝ ꝙ intellect⁹ ꝯsiderat deorsū ꝛ sursū ē ista distinctio ꝛ istud dicit Ari. Tercio phi. vbi ait. ꝙ cadē distantia est a sursū in deorsuȝ: ꝛ econuerso: ẜȝ nō est ibi idē distare. Quarto dubitat᷑ vtꝝ indiuidua eiusdē spēi sint ideȝ forāliter ꝛ videt᷑ ꝙ nō: qꝛ tunc essent idē realiter: vt pȝ p supius dicta in oppositū. arguo sic. Nā illa sunt ideȝ formaliter q̄bus debet᷑ eadeȝ rō q̄ditatiua ꝛ vltimata: sed ista sunt huiusmodi. ergo sunt ideȝ formaliter. Soluo ꝛ dico ꝙ ista sunt ideȝ forl'r vt habet᷑ in ꝯflato. Et ad rationem q̄ñ dicebat᷑ ꝙ essent ideȝ realiter. dico ꝙ tua rō ꝯcluder᷑ si cēnt idē fōmaliter ꝙ vnuȝ ꝯcluderet᷑ de alio i p⁹ mō dd̄i pse ꝛ de illis itelligunt᷑ supius dicta. Et si aliq̄s diceret valet iste modus arguēdi. s. sunt non idem formaliter ergo distincta formaliter. Rerspondet᷑ ꝙ non qꝛ añs potest esse veꝝ ꝯñte existente falso. Naȝ modus intrinsecus ꝛ illius cuius est modus intrinsecus sunt non idem formaliter ꝛ tamen non sunt distincta formaliter ꝛ causa est qꝛ distinctio formalis cadit inter formalitateȝ ꝛ formalitatem. modus auteȝ non est formalitas. Et hoc ꝺ tercia distinctione.

n **Unc auteȝ est videndū de distinctione reali ꝓ** quo primū videndū est quid ipa sit Et dico ꝙ illa distinguntur realiter cuius extrema distincta sunt res positiue ita ꝙ vnum. de altero non predicatur abstractiue: quorū existentia vnius potest esse sine existentia alterius. vt quorum vna res originatur ab alia Notanter dico cuius extrema distincta sunt res positiue ad remouendum entia racionis inter que non ponitur distinctio realis. Unde notanter dico ꝙ vnum de altero abstractiue non potest predicari: quia si vnum de altero abstractiue predicetur tunc esset idem realiter cum ipso Et dico quorum existentia vnius potest esse sine existentia alterius ad remouendum illa que sic se habent ꝙ existētia vnius non potest esse sine existētia alterius vel ꝙ vnum dependet ab altero vt substātia ꝛ accidens: materia ꝛ forma. Uidendum est modo ꝙ distinctio realis potest accipi dupliciter. s. ꝙ quedam distinguntur sicut res ꝛ res: ꝛ sūt illa in q̄b⁹ distincta se habent sicut res ꝛ res: ꝛ de ista habet verum ꝙ existentia vnius potest esse sine existentia alterius Alia est distinctio realis ꝛ est illa qua distincta se habēt sicut rei ꝛ rei ꝛ non sicut res ꝛ res: ꝛ isto modo distinguntur materia ꝛ forā sbā ꝛ accidens. Si forte diceres quō cognoscam ego quid sit res: ꝛ quid aliq̄d rei ecce do tibi aliquas regulas quibus mediantibus poteris cognoscere euidenter. Regule ad discernendum res et aliquid rei. Prima regula est ꝙ duo indiuidua quoruȝ q̄dl̄ȝ potest per se existere sine alio. q̄dl̄ȝ eoꝝ est res vt sor. ꝛ pla. Secūda rgl'a est ꝙ duo in diuidua quoꝝ vnū pōt pse exister᷑ sñ alio ẜȝ nāȝ ꝛ nō ꝯuerso q̄dl̄ȝ eoꝝ ē res sicut accidens ꝛ sbm: fundamentū ꝛ relatio. Tercia regula est ꝙ quando aliq̄ includuntur in aliquo i primo mō dicendi perse vel in secundo modo q̄dl̄ȝ eoꝝ est aliquid rei ꝛ non res: sed ipsum simul totum est res. Ex hoc infero ꝙ inter hominem ꝛ animal non est distinctio realis: q̄ᵭ pȝ

sic nam distintio realis cadit inter rem ꝛ rez: modo animal non est res respectu hominis sed aliquid rei. Ulterius nō quot modis investigatur distinctio realis: Et breuiter dico ꝙ quatuor modis. Primo via originis: ꝛ isto modo inuestigauit Augustinus inter patrez ꝛ filium in diuinis. Naz pater generat. filius generatur ergo distinctio realis inter ista. tenet ꝑ illaz maximam Augustinum. d. in pᵒ de trinitate ꝙ nihil est qd se ipsum gignat. Secūdo modo via generationis. Naz si vnum generatur reliquum vero nō illa realiter distinguntur. ꝛ isto mō inuestigamus inter materiam ꝛ formam. Nam forma generatur materia vero non: qꝛ est ingenerabil ꝛ incorruptibilis: ex primo phi. Tercio via corruptionis: ꝛ hoc sic: naz quando aliqua sic se habent ꝙ vnū corrumpitur reliquum vero non illa realiter distiguntur. ꝛ isto modo inuestigatur inter relationem ꝛ fūdamentum: accidens ꝛ subiectum: nam relatio corrumpitur manente fundamento: vt patet intuenti. Sz diceres ex quo illa sunt corrupta ē distinctio inter illa. Dico ꝙ non. nam distinctio realis duo extrema requirit in actu. Quarto via separationis Nā quando aliqua sic se habent ꝙ seperata existunt vel possunt existere illa realiter distinguntur. vt sor. ꝛ plato. Ulterius nō ꝙ ista se habent sicut superius ꝛ inferius. s. seperatio ꝛ distinctio realis. Nā bene sequitur sunt sepata. ergo realiter distincta que tamē est contra multos: non tamen multuz intellectu vigentes: sed solum ponentes distinctionem realem habent enim ꝯcedere ꝙ sbā ꝛ accid ēs sint idem realiter: ꝛ totum ꝛ sua ps integralis. Sed non est mirū. Qm dato vno in ꝯuenienti plura sequūtur ex primo phisicorum Circa qd sciendum est de inclusione ꝛ dico ꝙ inclusio ad pñs est duplex. Nam quedam est idemptica vel essentialis ꝛ quedam formalis. Illa inclusio dicitur esse identica vel essentialis qñ do aliqua sic se habent ꝙ vnum includit aliud essentialiter: ꝛ econtrario. sicut patet in diuinis. Ubi essētia diuina includit essentialiter qd libet attributum: ꝛ quodlibet attributum includit diuinam essentiam Uel quando aliqua duo in aliquo tercio essentiatialiter. conueniunt ꝛ includuntur sicut proprie passiones in sbō: ꝛ etiam omnes passiones anime in anima: licet enim omnes passiones anime in anima includantur: tamē vna non includit aliam. ꝛ nō ꝙ hic sumitur inclusio essentialis pro vt distinguitur ꝯ formalem inclusionem ꝛ sic idem est inclusio essentialis ꝙ realis. pro vt hic sumitur. Sed illa inclusio dicitur esse formalis: quando vnum includitur in sua ratione formali siue diffinitione proprie ꝛ simpliciter dicta. Siue quando vnum inest alteri in primo modo dicendi per se quemadmodum materia ꝛ forma includuntur in composito ꝛ genus ꝛ differentia in specie. Ad euidentiā predictoꝝ qꝛ in diffinitione fuit facta mentio de vltimata abstractione est notanduz ꝙ vltimata abstractio est quando aliquid abstrahitur ab omni eo quod in eius ratione q̇dditatiua siue diffinitione simpliciter dicta nulloᵒ includitur. Dico autem propria ꝛ simpliciter dicta propter diffinitionem accidentium in qua sbm̄ includitur secundū doctrinaz Ari. vij. metha. que quidez diffinitio non est diffinitio proprie dicta secundum eum: sed est diffini-

tio secundum quid τ p additamētū Dicitꝰ predicta abstractio vltimata qꝛ vlterius non pōt esse aliqua alia abstractio rei illius a quo aliqd tale abstrahitur. imo omnis illa res ē simplex τ includens ꝯdictionem. Nam nihil pōt abstrahi ab aliquo qđ sit de qditate sua: licet possit fieri e ꝯrio. nam al' pōt abstrahi ab hoie qꝛ sine esse hois vel preter hominē. e ꝯrio autem non. Nam non possumus hominem abstrahere ab aiali sine ꝯceptu ipsius aialis: vel preter aialitatem. Est autem notandum ꝙ qñ illud ꝯcretū abstrahitꝰ quanto plura vel minora ꝯcernit tanto plures vl' minores possumus fieri circa illud abstractiones. Sciendum est ꝙ concretuū ꝗtum ad pñs spectat est quadruplex differentia. nam prima ē ẜm quod supius ꝯcernit suum inferius. exemplum sicut al' ꝯcernit hominem Secundum est ẜm ꝙ natura ꝯcernit suum primum suppositum vt humāitas petꝛ. Tercia ẜm ꝙ vna ratio qditatiua ꝯcernit aliam. exemplum sicut genus differentiam. Quarta ẜm quod accidens respicit sbm̄ vt coloratum lignum. Quinta ẜm ꝙ relatio ꝯcernit suum ꝓpriū subm̄ vt filiatio ꝯcernit filium. Secundum ergo numerum τ diuersitatem predictarum ꝯcretionū numerantur vel diuersificantꝰ abstractiones ita tm̄ ꝙ primus modus abstractionis est ẜm quem supiꝰ abstrahitur ab inferiori vt sicut al' abstrahitꝰ ab homine. Secundus modꝰ ē ẜm quem natura abstrahitꝰ a ꝓprio supposito vt humanitas a sor. Tercius ẜm quem vna ratio qditatiua abstrahitꝰ ab alia: sicut animalitas a rationabilitate: τ ecōtrario Quartus est ẜm quem relatio abstrahitꝰ a suo fundamento: vt sicut filiatio abstrahitꝰ a filio Circa ꝙ q

tuor sunt hic notanda Primum ꝙ indiuinis pñt fieri quatuor abstractiōes: siue quatuor modi abstrahendi. De primo patet qꝛ ibi superius abstrahitꝰ ab inferiori sicut ens ab hoc ente: τ sapientia ab hac sapientia: s. diuina τ sic filiacio ab hac filiatione. s. diuina. De ẜo patet. Nam essentia diuina pōt abstrahi a quolibet supposito: sicut diuinitas a patre filio τ spiritu sancto. De tercio āt patet. Nam essentia diuina pōt abstrahi a quolibet attributo: vt diuinitas a bonitate. De quarto patet ꝙ relationes possunt abstrahi indiuinis τ hoc a fundamētis ꝓprijs sicut paternitas a patre: τ filiatio a filio. Secundo nō ꝙ in predicamento sbstantie pñt fieri tres modi abstractionum. Et primus est qꝛ supius pōt abstrahi ab inferiori vt sbā ab hac sbā. Secundus est qꝛ vna ratio qditatiua pōt abstrahi ab alia vt rationalitas ab animalitate. qꝛ nā a supposito vt humanitas ab hac humanitate. Tercio est hic notandum ꝙ in predicamentis accidentium absolutoꝝ possunt fieri tres modi abstractionum. Nam primus est sicut superius ab inferioria: vt ꝗtitas ab hac quātitate. Secundus sicut vna ratio formalis ab alia ratione formali. vt ratio generis a ratione differentie. Tercio sicut accidens a subiecto. In predicamento autem respectiuo potest fieri quadruplex abstractio. Prima superioris ab inferiori. Secunda vna ratio quiditatiua a ratione quiditatiua alterius. Tercio relationis a subiecto vt filiatio a filio. Quarto relationis a fundamento vt potentialitas a pō. Vltimum notabile ipsius distinctionis realis est ꝙ distinctio realis potest considerari dupliciter. Vno modo proprie. alio

modo iproprie seu largo mº dicta. Distictio realis largo modo dicta est distinctio non dependens ab actu collatiuo intellectus: vnde omis distinctio que est ex natura rei ē distinctio realis isto mō. Distictio āt realis ꝓprie dicta est distinctio duarū rez̄ positiuaz̄: quaz̄ vna pōt esse sine altera vt sor. ꝛ plato ꝛ sic de singulis ꝛ sic patet qd ā̄ꝫ est ð ista distinctione reali.

Unc restat videre de distinctione essentiali ꝓ quo pº vidēduꝫ est qd sic distinctio essentialis: Et dico ꝙ illa distingunꝭ essentialiter que ꝑ aliquaꝫ potentiaꝫ possūt esse sepata: vt materia ꝛ forma: accidens ꝛ subiectuꝫ. Vel q̄ꝫdo vnuꝫ non dependet ab alio ꝛ q̄ꝫdo vnum est natura prius alio. Si forte diceres que differentia est inter distinctioneꝫ realem ꝛ distinctionem eē̄ntialem: dico ꝙ talis. Nam distinctio realis simpliciter in plus se hꝫ q̄ꝫ essentialis: Naꝫ bene seqtur distinguntur essentialitē ergo realitē tamē non conuertuntur in diuinis in creaturis autem conuertibiliter se habent qm̄ quecunqꝫ distingunꝭ realiter distingunꝭ eēn̄lr ꝛ ecōuerso ſꝫ patiꝭ instantiaꝫ indiuinis vbi ē distinctio realis ꝛ non essentialis. Secundo nota quot modis inuestigaꝭ distinctio essentialis: ꝛ dico breuiꝫ ꝙ quatuor modis: Primo mō predicamentali coordinatione ꝛ h modo inuestigaꝭ distictio inter predicamenta ꝛ inter illa que iponunꝭ in predicamentis. nā predicamēta eēntialiter sunt distincta vt pꝫ i libro posterioꝶ vbi ait philosophus ꝙ essentie predicamentoꝶ sunt ipmixte. i. non mixte ꝛ ꝑ ꝯn̄s eēntialr distincte. Secundo specifica distinctione: nā illa que sunt sub distinctis speciebus ꝛ sub illis ꝯtinentur distinguntur essentialiter: vt homo ꝛ asinus leo ꝛ bos. Tercio essentiali dependentia sicut cause a suis effectibus distinguntur essentialiter Quarto actuali existentia ꝛ hoc qm̄ aliqua sic se habent ꝙ vnuꝫ potest existere sine alio illa talia essentialiter distinguntur. vnde ex hoc concludo correlarie ꝙ supius ꝛ inferiꝰ sunt idem essentialiter. Quod probatur sic: Nam illud quod ꝑ nullā potentiaꝫ pōt esse sine alio est ideꝫ essentialiter cuꝫ illo sine quo nō potest esse vt pꝫ ꝑ omnes formalizantes: sed inferius non potest esse sine supiori hoc pꝫ qꝛ homo non potest esse sine aiali ergo sunt ideꝫ essentialiter. Secundo sic: naꝫ illud qđ non est secunduꝫ q̄ꝫlꝫ sui rationem non est distinctum ab altero est ideꝫ cuꝫ illo hoc pꝫ ex terminis: Sed ita est ꝙ inferius secundum q̄ꝫlꝫ sui rationem non est distinctuꝫ a supiori pꝫ hoc qꝛ non est distinctum nisi ꝑ alteraꝫ pteꝫ. s. differentiam ergo sunt idem essentialiter. Modo est dubiū nam dictum est in diffinitione distinctionis essentialis ꝙ illa sunt essentialiter distincta quoꝶ vnuꝫ potest esse sine alio in actuali existentia ꝑ aliq̄ꝫ potentiam. Sed ꝯ hoc arguitur quatuor modis: ꝛ primo sic. nā linea non potest esse sine punctis ꝑ aliq̄ꝫ potentiam hoc pꝫ qꝛ sepatis punctis a linea, ꝉ linea est terminata pūctis vel non: si non ergo est infinita: si autem dicaꝭ ꝙ est terminata cuꝫ non habeat puncta ꝛ illa ñ termineꝭ nisi ꝑ pūcta ergo habebit puncta ꝛ non habebit qđ claudit ꝯtradictioneꝫ ſꝫ puntus ꝛ linea sūt distincta hoc pꝫ qꝛ linea est diuisibilis ꝛ punctus indiuisibilis gº ꝛc. Secundo sic naꝫ creatura non pōt esse essentialiter sine creatore hoc pꝫ de se: ſꝫ creator ꝛ creatura essentialiter distingunꝭ ergo diffinitio

distinctionis essentialis non est bñ data. Tercio sic forma vel figura non potest esse quadrata nisi corp⁹ sit quadratum ꝛ tamen sunt essentialiter distincta: hoc pȝ Nam terminus essentialiter distinguitur ab illo cuius est terminus. Quarto sic Nam vnum correlatiuum per aliquam potentiam non potest esse sine alio correlatiuo: hoc pȝ p Ari. in predicamentis quia sunt simul natura sed sunt essentialiter distincta hoc patet: Nam pater essentialiter distinguitur a filio ergo ꝛc.

In oppositu ȝ sunt omnes formalizantes. Quid ergo dicendum: Dico ꝙ diffinitio distinctionis essentialis est bene data ꝛ patet primo auctoritate. Secundo ratione: Auctoritate ꝛ hoc p Ari. vij. topicorũ vbi arguit talem considerationem vis videre si aliqua essentialiter distinguntur vide si vnum potest existere sine alio qꝛ si sic essent essentialiter distincta: si non non erunt distincta essentialiter. Secunde ratione. Nam illud potest prima cã quod non includit contradictionẽ in primo modo vt patet. v. topicoꝝ sed seperare illa que sunt distincta essentialiter non claudit contradictionem: hoc patet. Nam contradictio est eiusdem negatio: modo illa que sunt distincta essentialiter non sunt ad idem sed ad diuersa. Nũc respondeo ad argumenta facta in oppositu ȝ pro parte falsitatis ꝛ pª ad primum quando dicebatur ꝙ linea non potest esse per aliquam potentiam seperata a punctis ꝛc. cõcedo minorem ꝛ nego maiorem ꝛ ad probationem dico ꝙ linea põt dupliciter cõsiderari: vno modo positiue alio modo priuatiue: tunc dico ꝙ linea est terminata positiue ñ autē priuatiue: ꝛ est infinita quia caret termino quem deberet habere ꝛ est positiue terminata ꝛ hoc per naturam suam intrinsecam. Et ad probationem quando dicebatur linea est terminata ꝛc. dico ꝙ verum est extrinsece sed per naturam suaȝ est terminata intrinsece. Vel aliter potest dici ꝛ melius: nam linea potest sumi dupliciter qꝛ vel p illõ quod clauditur inter duo puncta ꝛ hoc includendo illa puncta vel nõ includendo. etiam punct⁹ potest sumi dupliciter: vno modo positiue alio modo priuatiue quia nihil addit supra lineam nec dicit aliquid nisi priuationem linee ad partes vlteriores: Si primo modo capitur linea sic est impossibile ipsam esse sine punctis quia sic includit illa puncta sicut impossibile est hominem esse album sine albedine. Sed secundo modo accipiendo lineã potest vtiqȝ sine punctis fieri quia sic non includit illa pũcta ꝛ etiaȝ possibile est eẽ sine punctis: accipienª tamen puncta positiue non priuatiue. Sed diceres tu si linea est seperata a punctis igitur linea erit infinita. Nota ꝙ infinitum põt sumi tripliciter. s. positiue: priuatiue ꝛ negatiue infinitum. positiue est quod nullo modo potest claudi nec terminari sicut deus. priuatiue est illud quod non habet terminos extrinsecos sed est aptum natuȝ habere sicut linea a punctis separata Infinitum negatiue est illud qđ ñ est terminatuȝ nec aptum terminari per terminum extrinsecum sicut punctus ꝛ sic ad argu. Dico ꝙ linea est infinita non tamen positiue sed bene priuatiue. Et si vlterius arguas igitᷣ est infinita simplr̃. Dico ꝙ peccas pȝ fallatiaȝ ↄsequentis. Ad secundum qñ arguebatur de creatore ꝛ creatura ꝛc.

Dico ꝙ verum est quantum ad essẽ
tialem dependentiam non autẽ q̃
tum ad essentialem idemptitatem
⁊ ideo non valet ⁊ propter hoc te-
net doctor subtilis Joannes scotus
ꝙ respectus per quem dependet cre
atura ad creatorem est sibi intrinse
secus.s.creature. Ad tercium quan
do dicebatur sic forma vel figura
⁊c̃.dicunt aliqui ꝙ figura non di-
stinguitur a corpore quorum ratio
non valet:quod probo simplici me
dio ⁊ sic primo:Nam corpus ⁊ fi-
gura sunt in diuersis predicamen
tis ⁊ distictis hoc patet.Nam cor-
pus est quãtitas ⁊ figura qualitas
⁊ est ∂ quarta specie qualitatis igi
tur illa realiter ⁊ essentialiter sunt
distincta. Aliter autem potest dici
seu respõderi sic.nam figura potest
accipi dupliciter:vno modo positi-
ue aliomodo priuatiue : si positiue
sic dicit terminationem quandam
extrinsecam ⁊ extraneam alterius
generis a corpore ⁊ isto modo loq-
tur Ari.in predicamentis.Secun-
do modo accipit figura.s.priuatie
pro vt dicit quandam intrinsecam
determinationem quia nihil positi
uum adducit vltra corpus sed pri-
uationem tantum ad partes vlteri
ores.⁊ sic loquitur de figura auctõ
sex principiorum qr artifex facit figu
ram non adendo sed potius remo-
uendo.primo modo accipiendo fi-
guram deus potest facere corpus si
ne figura:secundo modo nõ . sic ẽt
dicendum est de linea ⁊ puncto vt
supius dictuz est. Sz si dicis ergo
illud corpus erit infinitum nego il
lud.sed bene quasi finituz nõ tamẽ
positiue sz priuatiue . De quarto
quando dicebat vnum correlatium
non põt cẽ sine alio ⁊c̃.dico ꝙ imo
bene: quod declaro sic ⁊ hoc simpli
ci ratione ⁊ pº sic . Naz ꝯcḋ po-

test prima causa mediante secunda
potest se sola: Hoc patet per aucto
rem de causis similiter patet quia
si non tunc virtus infinita haberet
iuuamentum virtute finita ꝙ est
falsum : Sz prima cã mediante sa
potest facere vnum relatiuum igit
sine alio. Sed contra responsionez
arguit sic naz dictũ est ꝙ deus põt
supplere numerum huius respectus ⁊
arguit ꝙ non duplici ratione ⁊ pª
sic:nã illud qḋ est de cõceptu alteri
us non potest esse sine alio hoc pa-
tet:nam videmus ꝙ al' est de ꝯcep-
tu hois ideo hõ non potest esse sine
aiali:sz vnum relatiuum est de con
ceptu alterius relatiui hoc patet i
predicamentis quia relatiua sunt
sil' nã gº ⁊c̃. Secundo sic:naz pa-
ter alterius est pater hoc pz ∂ se nã
dato ꝙ filius non sit igitur erit pr
alterius ⁊ non erit pater ꝙ inclu-
dit contradictionem. Respondeo
ad argumẽta ⁊ primo ad primum
⁊ concedo maiorem si sit de concep
tu eius primario ⁊ tunc minor est
falsa quia vnum relatiuum non est
de conceptu alttrius relatiui pria-
rio sed de ꝯceptu secundario ⁊ ideo
ratio non valet. Ad secundum cũ
dicitur pater ⁊c̃.dico ꝙ patrem cẽ
alterius contingit dupliciter:vnoª
ꝙ sit alterius tanq̃ effectus alicu-
ius cause ⁊ isto modo filius potest
esse sine patre: Alio modo si eius ∂
pendentia terminetur ad alterum
⁊ sic non potest esse pater quin sit
alicuius ⁊ isto modo filius sine pa
tre cẽ non potest ⁊ sic est finis de di
stinctione essentiali.

Nunc autem de hijs que se to
n tis subiectiue distinguntur
est agendum. Ideo sciendũ
ꝙ illa distinguntur se totis subiec-
tiue que in nulla realitate quidita-
tiue ꝯueniũt qº ad vnũ mõz dicẽdi

Et illa dicuntur esse idem se totis
subiectiue que quiditatiue conueni
unt in aliqua realitate potentiali
⁊ contrahibili per realitatem diffe
rentie. Et ex hoc modo dicendi eli-
ciuntur tria correlaria. Pri-
mum ꝙ quecunque includunt idez
genus quiditatiue sunt idem se to-
tis subiectiue. Secunduz ꝙ omnia
predicamenta a se inuicez: deus ēt
⁊ creatura se totis subiectiue distin
guntur. Tercium ꝙ persone diui
ne se totis subiectiue distinguntur.
Et sic secundum istum modum di-
cendi idemptitas subiectiua est in-
ferius ad idemptitatem obiectiuaz
⁊ distinctio obiectiua est superius
ad distinctionez subiectiuam: Que
cunque enim sunt idem se totis sub
iectiue sunt idem se totis obiectiue
⁊ non econuerso: ⁊ quecunque disti
guntur se totis obiectiue distingun
tur se totis subiectiue ⁊ non econ-
uerso. Alius modus dicendi est
ꝙ illa distinguntur se totis subiec-
tiue quoruz realitates non possunt
simul esse in eodem numero altere
istorum modorum scilicet vel per i
demptitatem realem vel per modū
informantis ł per moduz in forma
bilis. Illa autem dicuntur idem se
totis subiectiue quorum realitates
possunt simul esse in eadem re vel ꝓ
idemptitatem realem vel per modū
informantis vel informabilis.
Ex quo inferuntur aliqua correla-
ria. Primum ꝙ omnia que sunt in
diuinis sunt idem subiectiue. Secū
dum ꝙ omnia in vno indiuiduo
siue sint superiora siue accidentia
absoluta siue respectiua sunt idem
subiectiue. Terciuz ꝙ duo indiui
dua eiusdem speciei maxime de pre
dicamento subē ⁊ etiā alterius spe
ciei complete eiusdem predicamen-
ti distinguntur se totis subiectiue.

Quartum correlarium ꝙ duo cō
traria ⁊ duo relatiua opposita ma
xime de secundo modo relatiuorum
similiter differentie essentialiter di
uidentes genus distinguntur se to-
tis subiectiue secundum istum mo-
dum dicendi. Et si queras quis isto
rum modorum sit probabilior: Di
co ꝙ vterque est probabilis nec est
differentia inter res nisi i modo vtē
di vocabulo: ⁊ ideo qui voluerit te-
nere alterꝫ illoꝝ dicat consequēter.
Ed de distinctione obiectiua ꝓ
sequendo: Dico breuiter ꝙ il-
la distinguntur se totis obiectiue d̄
quibus non potest predicari aliqđ
predicatum quiditatiue siue illud
sit limitatum siue transcendens si-
ue dicat realitatem potentialem si
ue non. Illa vero sunt idem obiec-
tiue de quibus potest predicari ta-
le predicatum quiditatiue. Et ex
hoc inferuntur aliqua correlaria.
Primum ꝙ deus ⁊ creatura sunt
idem se totis obiectiue ⁊ etiam de-
cem predicamenta. Secundum ꝙ
passiones entis a se inuicez ⁊ ab en
te distinguntur se totis obiectiue.
Tercium correlarium ꝙ differen
tie vltime ⁊ breuiter omnia illa que
sunt pᵒ diuersa distingunt̃ se totis
obie. ꝓ quo notandū ꝙ aliud ē di-
cere aliqua eē diuersa ⁊ dr̃a: Nam differentia.
dr̃a sunt alicui idē entia hoc ē dic-
tuz i aliqᵒ qditatiue ꝯueniūt ⁊ in a
liqᵒ qditatiue differunt aliogn non
eēt status indifferentibus. Diuer- diuersa.
sa sunt que i nullo qditatiue ꝯueni
unt: Iuxta qđ dicit Scotus ꝙ ois
dr̃a driuz reducit̃ ad aliqua pᵒ diuē
sa ħ notato ꝓbat̃ sic ꝓpoitum rōe
Scoti gr̃a exēpli accipiāt̃ duo dr̃a
sicut sor. ⁊ plato. sor. n. ⁊ plato i a
liqᵒ ꝯueniūt ⁊ ꝑ aliqđ differunt vt
ꝑz ex suppoito accipiant̃ gᵒ illa ꝑ
que differunt ⁊ sint. a. ⁊. b. vel ergo

a.t.b.sunt diuersa vel dr̃a: si sunt diuersa habeo ꝓpositũ.s.ꝙ ista distinguunt se totis obiectiue: si sunt differentia queraz sicut prius vl'gͦ erit ꝓcessus i infinituz ꝙ est inconueniẽs vel stabit ad aliqua q̃ se totis obiectiue distinguuntur quare ꝛc.

fora dr mltip^l. Primũ dictũ est istud vz ꝙ forma multiplicez bz acceptionẽ vnde forma bz quatuor ꝯdictiões. Prima dicit forma qua materia actuatur. Secundo modo dicit forã qua ꝯpositũ specificat. Tercio mõ dicit forma qua ꝯpositũ alteri ꝯpat. Quarto modo dicit forã qua cõpositũ cognoscit. ¶ Secunduz dictũ est istud ꝙ formaliter est aduerbiuz ita ꝙ bz quendã moduz qr aduerbia habent ex suis modis significãdi quosdaz modos: vnde q̃ñdo dico bõ forãl'r ẽ illõ forãl'r ẽ q̃dã determinatio copule verbalis cuz sbõ. ¶ Terciuz dictum est ꝙ formalitas dicit esse eẽntialiter aliqua res non tñ q̃ditatiue qr q̃ð oio nulla res est nl'ẽ ꝑ Augustinuz li. de doctrina xp̃iana. ¶ Quartuz dictum est ꝙ q̃uis formalitas sit aliqua res tñ vnitas rei stat cuz pluralitate formaꝝ: vnde ꝓpria passio ꝛ sbũ habent candez rez tñ dicunt eẽ diuerse formalitates. ¶ Quintuz dictuz est ꝙ q̃uis foãlitas sit aliqua realitas aliqua tñ formalitas ꝛ illa res extra aiaz hẽnt distinctionez hoc pz: naz ipossibile ẽ ꝙ id oio de aliqͦ ex̃ aiaz dicat ẽe m'ltiplicatũ.ꝛ ñ m'ltiplicatũ ¶ Sextuz dictũ ẽ ꝙ q̃ditas ꝛ eẽntia id sunt ʒ nõ adeq̃te naz q̃ditas abstrahit ab essentia sicut entitas abstrahit ab vnitate: vnde sicut cum vnitate subẽ stant plures entitates ita cuz vnitate essentie sunt plures q̃ditates. ¶ Septimuz dictuz est ꝙ formalitas ꝯpat ad rez cuius est sb duplici ratione vel habitudine.s. sub habitudine de quo vt res est talis formaliter illa formalitate ꝛc. ꝛ sub habitudie de cuius vt formalitas.ẽ illius rei ꝛ hoc pz qr formalitas non est res in recto sed in obliquo proprie. ¶ Octauum dictum ẽ ꝙ formalitas non est res vt quod ꝛ ratio huius est quia quo non est q̃ð ¶ Nonum dictum est ꝙ ratio rei ꝛ formalitas est vna ꝛ eadem formalitas vnde quando formalitas distinguitur ab illa formalitate non est alia formalitas nisi ipsa met ꝛ quãdo dicitur aliqua res distinguitur ab alia re formaliter nõ est alia formalitas nisi que primo erat. ¶ Decimum dictum est ꝙ a quocũque stinguitur formalitas formaliter ab eadez distinguitur illa res reter ab eadez distinguitur illa res realiter loquendo de re largo modo sumpta. ¶ Undecimum dictum est ꝛ dico circa distinctionem realem ꝙ realiter venit de reali. vnde reale potest dici quodcũque consequẽs illam rem. ¶ Duodecimum dictum est ꝙ non est intelligendum ꝙ in omnibus formalitas ꝛ realitas se habeant sicut duo ita ꝙ vnum dicatur esse idem realiter ꝛ per formalitatem distingui formaliter vt patet in diuinis. ¶ Tercium decimum dictum est ꝙ ponentes pluralitatem formarum non negant summã simplicitatem in diuinis: Nam vt dictum est ꝙ omne consequens rem est realiter: ita omne consequens ẽt est entale ꝙ patet nam sicut de reali habemus realitatem sic de entali entitatem: vnde quia illud vocabulum non est in vsu quasi videtur solum non est in vsu quasi videtur sophisticũ ꝛ tamen non est verum imo est vocabulum verum. ¶ Quartum decimum dictum est ꝙ distinctio ex natura rei non est distinctio realis proprie loquendo. ¶ Quintum decimum dictum est ꝙ ille res

que distinguntur realiter non distiguntur essentialiter ꝙ patet indiuinis vbi est distinctio realis τ idemptitas essentialis. Sextum dictũ est ꝙ iste formalitates pluribus rationibus nuncupantur: aliquotiens vocantur modi intrinseci: aliqᵃtiens rationes quiditatiue: aliquotiens formalitates τ aliquotiens essentie τ ista omnia idem significant realiter. Notandum ꝙ secũdum comunen modum duplex est p̄dicatio scilicet essentialis τ accidẽtalis: Sed essentialis subdiuiditur secundum mentem Scoti i suo ꝙlibeto: Nam quedam est idemptica τ quedam formalis: idemptica est duplex. Nam quedam est idemptice idemptica τ quedam idemptica tm̃: ad p̄dicationẽ idẽptice idemticaʒ puta duo sũt necessaria τ primum est ꝙ predicatum τ subiectuʒ sunt idem essentialiter. nam omnis predicatio idemptica est essentialis τ non econuerso: In predicatione autem essentiali predicatum est idẽ cum subiecto. Secunduʒ est ꝙ vtrꝫque extremorum scilicet subiectum τ predicatum vel alteruʒ eoruʒ sit infinitum vel formaliter sint in diuinis vel permissiue sicut in trãscẽdentibus simpliciter: dico autẽ simpliciter quia est dare gradus in trãscendentibus nam quedaʒ sunt magis τ quedam minus transcendentia: Illud autem est transcendens simpliciter quod reperitur in omnibus vel in omni ente tam creato q̃ increato sicut sunt ista scilicet ens verum τ bonum. Predicatio idẽptica tantum est quando subiectuʒ τ predicatum sunt idem essentialiter sicut propria passio τ subiectuʒ. For malis autem predicatio est in qua predicatum pertinet intrinsece ad rationem quiditatiuam subiecti siue quando predicatum est in subiecto in primo modo dicendi perse sicut homo est animal rationale τ mortale. Circa ꝙ sunt aliqua inferenda τ primo. Quod omnis p̄dicatio formalis est idemptica licʒ non econuerso. Secundo ꝙ solũ in diuinis τ i transcẽdẽtibus simpliciter reperitur predicatio idemtica absque formali verbi gratia sicut diuinitas est bonitas τ econuerso bonitas est sapientia τ econuerso: ratio huius est nam solum in predictis reperitur illud quod ẽ ratio precise idemptice predicationis scilicet illimitatio essentialis in trinitate de quo determinatur in penultima distinctione de modis distinctionum in principio. Tercium correlarium est. ꝙ in creaturis non reperitur proprie predicatio idemptica nisi formalis. Naʒ secundum scotum intractatu de primo principio habetur ꝙ omnis p̄dicatio idemptica est formalis cuius ratio secundum ipsum est ꝙ nihil est idemptice alteri nisi quod p̄tinet ad eius rationem quiditatiuã vel quod inest formaliter sibi τ ideo secundum eum non potest fieri aliqua predicatio idemptica precise nisi formalis. hoc etiam ponit ratio predicta quia in creaturis non potest reperiri proprie illimitatio essentialis. In trinitate que vt dictum est est causa precipua idemptice predicationis. τc̃.

N Unc autem ad titulum questionis deuenio: et primo sūt duo facienda: primo titulū questionis declarabo: secundo aliquas questiones enodabo. Quantū ad primum faciam tria. primo ponam diuisiones: Secundo conclusiones: Tercio comparationes. ¶ Quantum ergo ad primum pono quatuor diuisiones quaruʒ prima est ista quod de numero rerum quedam dicuntur vniuersales quedam particulares: ista diuisio habetur primo per yermenias. ¶ Secunda diuisio ē quod de numero rerum quedam dicuntur simpliciter et quedaʒ secundum qd ista diuisio habetur ab Ariosto. septimo methaphysicorum quando arguebat contra platoneʒ unde ista diuisio coincidit cum prima nam per h quod diuisio simpliciter coincidit cuʒ particulari et per hoc quod diuisio secundum quid coincidit cuʒ vniuersali. Tercia diuisio est quod de numero rerum quedam sunt prime intentionis et quedam secunde intentionis et ista diuisio habetur in pñtis unde licet ista diuisio detur de substantia tamen potest concedi ad alias res creatas vel causatas idest predicamenta et ista diuisio coincidit cū duabus primis quia prima est simplex et particularis et vniuersalis et prima intentio et secundum quid ē secunda intentio. ¶ Quarta diuisio est quod de numero reꝝ quedaʒ sūt

Hoc aliquid vt sor. et quedā vt quale quid vt animal:

vnde ista coincidit cuʒ primis duabus quia hoc aliquid ideʒ est quod singulare sed quale qd idem est quod vniuersale secundum quid et ista diuisio est in predicamentis. Circa predicta est modo notandum quia facta est mentio de rebus particularibus sciendum est quod quedam notanda sunt quibus datur intelligi quod particularia excludunt de se vniuersale si sumantur proprie sed differenter.

Scilicet indiuiduum. Hoc aliquid: particulare: singulare: natura: subsistenti: substantia ypostasis: res natura: suppositū et persona. Primo hoc nomen

indiuiduum sumitur ab indiuisibilitate vnde dicitur indiuiduuʒ quasi indiuisum et diuiditur contra vniuersale quod est diuisibile in plura et predicabile de eis. Fo hoc nomen

¶ Aliquid sumitur a determinatione cum enim li hoc significet ptem demostratiuam alicuius significati et licʒ quod aliquid dicat causalitatem cum hoc que adducit et quando dicitur hoc aliquid intelligitur aliquod significatum determinatum et per hoc excluditur vniuersale quod dicit indeterminationem et participabile a diuersis.

¶ Tercio hoc nomen particulare dicitur quasi partibile vnde dicit aliquam partem siue proportionem nature comunis quod est contra rationem vniuersalis quod dicit totum qd potest participari a diuersis etc.

¶ Quarto singulare dicitur

a solitudine que quidem solitudo non dicitur respectu aliquorum vt sor. non dicitur homo singularis et solus eo quod excludit consortium aliorum hominum: sed dicitur hic solitudo respectu sui eo quod sibi non conuenit comunicatio siue plurificatio pro aliquibus diuersis ex quo diuiditur supra vniuersale quod est plurificabile per diuersa et comunicabile multis ¶ dicta enim quatuor nomina possunt tam subiis quam accidentibus cōuenire. vt patet i

tuentibus dictas eorum rationes.

Quinto.

existentia dicit actum essendi. vnde existentia determinat actu3 existendi sicut actus determinat potentiã ad ipsum ordinatam: ex quo existẽtia excludit vl'e cui proprie inquantu3 tale non conuenit esse actu. vl'e non est actu per se sed in suo singulari sicut dicit phs contra platonẽ septimo metha. quia etia3 actus essendi formaliter non tantum conuenit sbijs sed etiam accidentibus ideo existentia conuenit accidentibus. Accidentia enim licet effectiue sint a sbã tamen formaliter eo modo quo habent propria3 entitatem habent et formaliter propriam essendi actualitatem. Sexto subsistentia dicitur quasi substacio in se ipso. vnde dicitur subsistere quasi in se ipso secundum se existere subsistẽcia addit supra existentiam: quia existentia solum dicit actum essendi sed subsistentia addit actum essendi hoc in se et non in alios: quia igitur subsistentia includit existentiam: et et quia subsistentia non conuenit proprie vniuersali sic nec existentia. hoc patet exemplo his quia licet existẽtia conueniat accidentibus formaliter non tamen subsistentia sed solum substancijs que possunt existere in se et non in alio.

Substantia.

dicitur quasi sub alijs stans sicut accidentibibus: quia substantia de sua ratione semper dicit subsistentiam: et addit de sua ratione supra subsistentiam: quia vt dictum est talis res dicitur de substantijs pro vt in se vel s'm se existit. Sed substantia supponit hoc: et addit q' etiam subsistet alijs quarũ existentia nec subsistentia conuenit: sicut substantia secundum sui naturam vel secũdum suam rationem propriam nõ conuenit vniuersali. vnde dicitur ĩ predicamẽtis q' prima substantia dicitur maxime substãcia quia sibi maxime conuenit ratio substandi. licet largo modo substãtia vniuersalis dicatur substantia. vt ibidem dicitur. ¶ Ypostasis est nomen grecum vt dicit vgo Nam stazis grece latine status dicitur: et componitur ab ypos quod est sub et stazis quod est status quasi substans vel substãtiam significans. ergo ypostasis idẽ est q' substantia: sed est differentia quo ad vsum quia nos vtimur tam in rationabilibus qua3 ĩ irrationabilibus. vnde dicimus ypostasis ligni et quandoq3 transferimus istõ ad accidens sicut ad substantiam: vt dicimus ypostasis albedinis sic possumus dicẽ ypostasis sbẽ sicut greci vtuntur: greci tamẽ vtuntur eo irracionabilibus et sic non conuenit vniuersali sicut nec substantia secundum suam rationem.

quo ypostasis & sbã diff.

Res nature.

dicitur participans naturam. vnde res nature dicitur a natura sicut concretum a subtrato. quoniam proprie res nature summitur aratitudine esse participatum nam quoniam eque particip at et subsistit ideo proprie res nature potest dici individuum substantie prime subsistẽs

Suppositum idem omnino

significat quod res nature: et dicitẽ suppositum quasi sub natura positum sicut ab ea informatum: quia ergo suppositum de sua propria ratione includit substantia3 ideo suppositum proprie conuenit soli indiuiduo perse subsistenti licet largo

vt cum dicitur homo ⁊ humanitas
differunt sicut suppositū ⁊ natura
¶ Persona est idem quod indiui-
duum subsistens. quod non potest
esse in rationabilibus iuxta quod
diffiniendo dicit Boecius ꝙ ꝑsona
est racionalis nature indiuidua sb-
stantia. ¶ Secundo pono quatuor
suppositiones: quarum prima ta-
lis est ꝙ quod quid ē siue quiditas
dicitur realitas ⁊ vniuersalitas dici
tur secundum quale quid. ¶ Secū-
da suppō est ꝙ realitas vniuersalis
vniuersaliter accipitur ⁊ formalis
quia supposita sunt forme inferio-
rum ⁊ etiam inferiora sunt forme
materie. ¶ Tercia est ꝙ differre per
realitatem vniuersalem est differre
quiditatiue ⁊ ista depēdet a prima
¶ Quarta suppositio est ꝙ differ-
re per realem vniuersalitatem ē dif
ferre formaliter: siue per formalita
tem: ⁊ ista dependet ex secunda.

Nunc pono quatuor compara-
ciones. Quarum prima est
duarum realitatū singulariū sub
vno vniuersali. Secunda est dua
rum vniuersalium rationabilium ī
vna re singulari. Tercia est duaꝝ
rerum singularium sub duabus rea
litatibus vniuersalibus. Quar-
ta est duarum realitatum vniuersa
lium rationabilium sub vna in duo
bus singularbꝰ. Unde in duobus
primis comparationibus habemus
vniuersalitatem cum idemptitate:
⁊ diuersitatem cum pluraritate. in
diuinis āt habemus vnitatē cū plu
raritate: ⁊ idēptitatē ꝯ diuersitate

Nunc autem venio ad titulum
q̄stionis in quo querebat̃ vtrū
illa que distingūtur forl'r distigunt̃
realiter: Ubi sunt duo notanda vel
declaranda: ⁊ primo ipsum forma-
liter ⁊ realiter. Quantum ad pri
mum ponam istam distinctionē ꝙ

distīcta forl'r 2 ·
Eadē forl'r 2 ·

aliqua esse distincta formaliter con
tigit dupliciter. vno modo. aliqua
sunt distincta formaliter. itaꝙ vnū
non est diffinitio nec pars diffiniti-
onis alterius: nec includitur in eiꝰ
ratione quiditatiua: ⁊ sic duo indi
uidua sub aliqua specie contenta
sunt distincta formaliter: vt sor. ⁊
plato. ⁊ sic de alijs. Secundo mo
do aliqua distinguntur formaliter
eo ꝙ non habent realitatem. secun
dum quid: nec secundum formam.
sunt tamen aliquo modo idem ali-
qua idemptitate figulari.

Ex oppositum dico ꝙ aliqua
possunt esse idem forl'r duobus
modis vno modo ex eo ꝙ aliquam
realitatem vniuersalem hebent se-
cundum quid. ⁊ aliquam secunduꝫ
quale quid: ⁊ sic sunt eadē formali
ter: Improprie tamen duo indiui-
dua sub aliqua specie ꝯtenta Alio
modo aliqua sunt idem formaliter
ex eo ꝙ vnum ponitur in diffinicio
ne alterius: vel est diffinitio eius:
vel ponitur inquiditatiua ratione
eius sicut superius ⁊ inferius sunt
idem formaliter: similiter isto mo-
do diffinitio ⁊ diffinituꝫ.

Quantum ad secundum dico ꝙ
aliqua possunt esse dupliciter
disticta. s. vno modo sicut res ⁊ res
Et sic distinguntur proprie ⁊ rea-
liter. Alio modo aliqua distingun-
tur ex natura rei: ⁊ sic etiam est di-
stinctio realis licet in proprie.

His visis venio nunc ad questi
onem. ⁊ primo pono aliquas con-
clusiones: quarum prima talis est
ꝙ illa que distinguntur formaliter
distinguntur realiter distinctione ī
ꝑprie dicta ꝓbo sic nā illa que ha-
bent distinctas diffinitiones simpli
citer ab intellectu non dependētes
distingunt̃. distinctiōe reali ī ꝑprie
dicta hoc pꝫ. naꝫ talis distinctio re

alis est circunscripto intellectu / vel quacunque operatione ipsius i tellect⁹ circunscripta. Sed illa que distinguntur formaliter habent di stinctas diffinitiones ab intellectu simili independentes. hoc p3. de subiecto ꝛ propria passione. Nã ꝓ pria passio habet istam diffinitio/ ne3 que est in subiecto esse: ꝛ est pre ter quãcunque operationem ipsius intellectus. ergo subiectum ꝛ pro/ pria passio distinguntur realiter ꝛ formaliter. Vel illa que distingun tur realiter distinguntur formali/ ter distinctione i ꝓprie dicta.

Secunda conclusio est ista scili cet illa que sunt eadem forma liter sunt distincta realiter: ꝛ intel/ ligo de idẽptitate formali proprie dicta ꝛ ꝓbatur sic. Nam duo indi/ uidua eiusdem speciei sub eadem specie contenta sunt eadem. forma liter. hoc patet. quia sunt idem qui ditatiue: ꝛ sub ratione quiditatiua sed sunt distincta realiter. hoc pat3 quia sor. ꝛ plato. ergo cum idemp/ titate formali stat diuersitas realis

Tercia conclusio responsalis ẽ ista. s. ꝙ cum distintione for/ mali stat idemptitas realis ꝛ essen cialis: ꝛ sic intendimus dic. ꝛ sic su mitur formalitas proprie loquen/ do: quam conlusionem probo qua/ druplici medio. ꝛ primo sic. Nam illa que sic se habent ꝙ multiplica to vno non multiplicatur reliquu3 ad distinctionem vnius non sequit̃ distinctio alterius: hoc patet. quia aliter clauderetur contradictio. Sed ita se habent formalitas ꝛ res ꝙ multiplicato vno non multipli/ catur reliquum. ꝙ patet ista minor indiuinis vbi attributa multipli/ cantur siue plurificantur ꝛ forma litas multiplicatur: tamen res diui ne essentie nõ multiplicantur. ergo relinquitur ꝙ cum distictione for/ mali stat idemptitas realis aut es/ sentialis. Secundo illa illacio ñ est bona que est secundum quid ad sipl'r vt hẽt primo ꝛ ₰o elencoꝝ: sed illatio que est a formalitate ad realitateme ẽ huiusmodi: vt p3 per ia3 dicta: quia distinctio forma lis est distinctio secundum quid ꝛ disti° realis est disti° simpl'r g° ꝛc.

Tercio sic nam plus requiritur ad distinctionem realem quam ad formalem. hoc p3. Nam ad distin ctionem realem requiritur ꝙ distin cta distinguantur sicut res ꝛ res: sed ad distinctionem formalem nõ oportet: sed penes rationes quidi/ tatiuas. ergo ꝛ cetera.

Quarto sic Nam passiones en/ tis sunt idem realiter cu3 ente. hoc patet. Nam illa essentia que est di stincta ab alia essentia non est vna hoc patet. Nam vnio dicit in diui/ sionem a se: ꝛ diuisionem ab alio quocunque igitur videtur ꝙ si vni tas sit distincta ab entitate entitas erit vna absque vnitate: quod clau dit contradictionem. ¶ Sed tamẽ ꝙ passio ꝛ illud ens formaliter di/ stinguantur. hoc patet. Nam illa que ita se habent ꝙ dicantur esse idem formaliter: ex natura rei quic quid opponititur vni opponitur a l teri: hoc patet dese. Sed tunc ali/ quid opponitur vnitati quod non opponitur entitati. hoc patet. Nã vnitati opponitur pluraritas: que non opponitur entitati. ergo ꝛc. probo secundo sic nam illud ꝙ po/ nitur in descriptione alicuius data per additamentum est distinctum ab eo formaliter. vt patet Septi/ mo Metha. sed sic est de subiecto ꝛ propria passione: vt patet ibide3

Nunc arguo.
contra aliqua ibi superius dicta. Nam dictum est ibi ꝙ ens ⁊ vnum sunt idem realiter ⁊ distincta forāliter: ⁊ arguo ꝙ non triplici ratiōe Et primo sic. Nam omnis formalitas in se indiuisa: ⁊ diuisa a quocūque est inse vna. hoc patet. nam iste conditiōes conueniunt vnitati. vz indiuisum a se ⁊ diuisum a quocunque alio. Sz forālitas entis est i se indiuisa ⁊ ab alio diuisa: hoc patet per te. Qui dicis ꝙ ens formaliter distinguitur ab vno. ergo in se dicitur vna esse Tunc quero de tali vnitate: vel dicitur eadem formaliter cum ente vel distincta. Si eadem habeo propositū: ⁊ eadem ratione bonitas a qua distinguitur ꝑ te. Si distincta formaliter querā vt prius: ⁊ sic erit processus in infinitum. Secundo sic nam illa que dicuntur esse distincta dicuntur esse plura. hoc patet. Nam distinctio ad minus est inter duo vt patet. v. metha. sed vbicunque dicuntur esse plura ibi est numerus. hoc patet de se quia numerus excludit de se vnitatem: sed vbi sunt duo ibi sunt vnitates. hoc patet de se. ergo si vnum distiguitur ab ente formaliter erūt ibi formaliter due entitates ⁊ due vnitates vna ex parte vnitatis: alia vero ex pate entitatis ⁊ sic ens erit vnum preter vnitatē ⁊ vnitas erit ens preter entitatē quod claudit ɔ̄dicionem. Tercio sic. Nam per eandem rationem per quam aliquid effugit alterum contradictoriorum per eandem rationem includit alterum. hoc patet quarto metha. sed ens ⁊ vnum formaliter vel per formalitates distinguntur a nō ente. vt patet de se. ergo per formalitatem suam oportet ꝙ includat suum contradictorium: quod est ēs

⁊ si per formalitatem includat ens non distinguitur ab ente vnitas illa. ergo ⁊c. Ad istas rationes respondeo. pro cuius euidentia est sciendum. ꝙ nos habemus ex parte distinctionis tria. s. distinctionē. pluralitatem ⁊ diuersitatem. Ex parte vnitatis alia tria. s. indiuisionē vnitatē ⁊ idemptitatē. vnde ista sex nomina dupliciter comperantur inter se. vz. tria comparant̄ ad tria ⁊ si inter se comperantur sic distinctio est via pluralitatis ⁊ pluralitas est causa diuersitatis sz pluralitas non est via ad ipsam distinctionem quia bene sequitur sunt distincta. ergo diuersa vel plura: ⁊ nō econuerso. Similiter si alia tria inter se comparentur etiam indiuiso est via ad vnitatē: ⁊ vnitas est via ad idemptitatem: vnde quecunque sunt eadem sunt vna ⁊ indiuisa: ⁊ non ecouerso. Similiter tria possunt comparari ad tria sic ꝙ indiuisio sit opposita diuisioni: ⁊ vnitas pluraritati: ⁊ diuersitas idemptitati. Nunc ad rationes respōdeo: Et primo ad primam. quando dicitur omnis formalitas in se indiuisa ⁊ diuisa a quocunque est in se vna nego. Et ratio est. Nam indiuisio est via ad vnitatem ⁊ non est ipsa vnitas Et sic non sequitur ꝙ si est indiuisa ꝙ sit vna sed bñ econuerso. Vnde licet ens vt distinguitur contra vnum sit in se indiuisū propter hoc non est vnum sed est in diuisum quia potest recipere vnitatem: ⁊ non est via ad vnitatē. Aliter potest responderi tamen est notandum ꝙ indiuisio potest sumi dupliciter vno modo essētialiter ⁊ sic indiuisio est indiuisa Alio modo ꝯ nominatiue ⁊ hoc dupliciter vel ꝙ̄ tum ad subiectū primariū vel ꝙ̄ tum ad subiectum secundariū pri

marium subiectum indiuisis ē vnū secundarium est ens Modo ad rationem quando dicitur omnis formalitas rc. Dico q̄ veruz est denominatiue per comparationem ad subiectum primarium: non tamen dicitur vna per comparationem ad secundarium denominatiue. Sed si aliquis sic suam rationem fortificaret dicens indistinctuz vt in distinctum est: dicitur esse vnum. hoc patet: quia aliter non esset in distinctum: sed formalitas entis dicitur esse distincta. patet hoc quia alia. ergo distincta est vna. Dico q̄ male faciunt istam reduplicationem. credis enim q̄ reduplicatio sit causa diuisionis vnitatis: r tamen nō est verum Sed est via ad vnitatem

Ad secundum dico quando dicit sic. Illa que dicuntur esse distincta dicuntur esse plura. rc. Concedo minorem. Sed quando dicitur vbicunque est numerus rc. volo: r q̄n dicitur vbicunque sunt duo ibi sunt vnitates due rc. hoc falsum est. nō enim oportet q̄ vbicunq̧ sunt duo ibi sunt due vnitates: sed q̄ sit vna taliter q̄ vnum sit vnum per alterū quod declaro sic. Nam quando dico homo est albus: ibi sunt duo alba quia homo dicitur albus r albedo dicitur alba r non oportet q̄d ibi sint due albedines sed sunt ibi duo alba: quod vnum est album per alterum quia homo per albedinem Ad propositum dico q̄ non oportet q̄ ibi sint due vnitates vbi sūt duo sz quod sint duo vna: quia vnū habet esse per alterum: quia ens est vnum per vnitatem. Pro quo nō vnam regulam doctoris subtilis scoti: que talis est. q̄ vbicunque dicuntur esse duo ita q̄ vnum est tale quiditatiue r essentialiter: r alterū est tale denominatiue standum est in illo quod est essentialiter tale: q̄d declaro sic. ibi sunt duo alba: quia homo albus r albedo alba: homo est albus denominatiue: r albedo est alba essentialiter r quiditatiue vnde vltra non est querendum q̄r se ipsa est alba essentialiter r quiditatiue. Ad secundum quando dicitur per eamdem rationem rc. Dico q̄ aliquo modo conceptus passionum dicuntur esse simpliciter simplices r ideo non oportet q̄ includat aliquid sed sint per idemptitatem idem cum altero contradictoriorum non per inclusionem aut q̄ illud includat: vltra nō oportet q̄ eodem modo quo aliquid dicitur eē distinctum cum altero contradictoriorum q̄ eodem modo sit idem cū altero: sz sit idē idēptitate aliqua: r non per eamdem rationem. Sed si iterum arguas q̄ tales predicationes vel sunt formaliter ens vel sunt formaliter non ens. si formaliter ens habeo propositum. si formaliter non ens. ergo nihil. Dico ad hoc q̄ ad habendum contradictorium oportet q̄ semper negatio feratur ad illud quod ē pricipalius Et per hoc Respondeo quando dicitur vel sunt formaliter rc. Dico q̄ male arguis: quia negatio debet proponi: r sic erit vera. vt dicendo non sunt formaliter ens r hoc de tercio. Ad rationes principales i principio questionis pro parte falsitatis facte respondeo. Et primo ad primam quando dicebatur. accipio formālitates aliquē. ergo illa q̄ distinguntur. rc. Dico q̄ verum ē realiter distinguntur ex natura rei sicut rei r rei: non autem realiter sicut res r res. Ad secundum dico q̄ quando dicebatur illa que distinguntur ex natura rei. verum est nō tamen sicut res r res: sed sicut rei r

Ad r̄ōs an opp^tūs.

rei in obliquo. Vel dicas q non distinguntur proprie sed largo modo sumendo realitatem. Ad tercium quando dicebatur q sicut se habet res subiecti. rc. concedo per locum atransmutata proportione. et dico q hic non est locus a transmutata proporcione: quia non est ibi numerus. quia vbi est loc9 atransmutata proportione ibi est numerus: et quia hic non est. nõ valet argumentum. Ad quartum cum dicitur q vere est substãtia est vere res. dico q verum est si sit substantia i recto: et tamen dicitur in minori q formalitas est vera substantia: Dico q verum est in obliquo non aũt in recto. quare ratio non valet Ad quintum cum dicitur si hoc esset verum rc. tunc formalitas non faceret differre rc: Dico q si forãlitas comparatur ad illud q facit distingui realiter distinguit realiter. sed comparata ad illud quod facit distingui formaliter et realiter tunc bene distinguit formaliter et realiter quod declaro sic. Nam paternitas comparata ad essentiam. facit differre formaliter. sed comparata ad filiuz facit differre realiter et dico breuiter q eodem modo quo formalitas est principium distinctiuũ eo modo facit differre si realiter realiter si formaliter formaliter. Ad sextum cum dicebatur illa que habent distinctas diffinitiones rc. nego: quia cum vna et eadem re stat pluraritas diffinitionum. Ad septimum quando dicebatur illa que distinguntur quiditatiue distinguũtur realiter rc. nego. Et cum probas q qditas rei et essentia sunt idẽ Dico verum est sed non adequate. Et ideo bene sequitur est vna quiditas. ergo vna essentia non tamen sequitur est vna essentia. ergo vna quiditas et ratio est quia ab vna et eadem essentia possunt summi plures quiditates. Ad octauum cum dicitur si illa que distinguntur formaliter non distinguntur realiter tunc sequitur rc. concedo maiorem Et cum probas q non quia idem i quantum idem et cetera. Dico q idem inquantum idem facit idem: non tamen si sint diuersi possunt facere idem. Ad nonum et vltimum quãdo dicebatur nisi hoc esset verum tunc sequeretur q passio egrederetur vltra suum subiectum Dico q passiones egredi vel extendi vltra suum subiectum potest accipi dupliciter. vno modo q subiectum sit alicubi vbi non sit passio eius: et sic nequaquam Alio modo q in plura potest diuidi passio quã subiectum: vel econuerso: et sic bene vnde in homine videmus q sunt plura propria: et sic passio in plura potest diuidi quam subiectum suuz scilicet homo et hoc quo ad nonum argumentum et per consequens qª ad totum tractatum.

Et sic finitur tractatu s formalitatum secundum doctrinam Doctoris subtilis Scoti et Magistri frãcisci d Mayronis ordinis minoꝝ.

Incipit tractatus primi princi
pij complexi secundum doctrinam
Magistri francisci de Mayronis
ordinis minorum.

Auditum audiui a
a domino et timui. Iere-
mie. xl°. viiij°. ca° scri
bitur verbum istud. ve-
ritas primi principij
complexi ita nobis naturaliter est
inserta vt eius audita prolatione
statim mens acquiescat: et illa que
naturaliter sunt inserta anime no-
stre insunt non a cā prima. Id cir-
co ad introductionem huius primi
principij conuenienter assumitur
verbum istud erga cuius naturam
insistendo occurrunt decez articuli
declarandi. Quoruz primus est iste
scilicet Quid est primum principi
um complexum. Et dicitur ab om-
nibus ꝙ est illud de quo phs trac-
tat quarto metha. s. de quolibet di-
citur affirmatio vel negatio: et de
nō ambo simul. Et de eodem trac-
tat beatus Dionisius libro de mi-
stica theologia in virtute circa ter
cium capitulum. Istud eniz primū
principiuz introducit paulus apl's
ad corinth. cap° primo. d. ꝙ predi-
catio euangelica non includit con
tradictionez. Et sermo noster ingd
non est illo est: et non est. Et ibidem
volens oppositum istius primi pri
cipij excludere a subiecto theo. di-
cit ꝙ dei filius non est illo est et nō
est. Ad declarandam autem istius
primi principij sententiam intro-
ducimus quatuor conclusiones.
quarum prima est ista. ꝙ istud pri-
mum non est vnum vnitate simpli
citatis sed vnitate integritatis: qr
ista propositio est ipotetica coppu
latiua cum coniungat duas propo
sitiones cathegoricas per hanc dic
tionem. Et vt cum dicitur et de
nullo eorum ambo simul. Omnis
autem ypotethica est vna vnitate
integritatis. Secunda conclusio
ꝙ prima pars istius primi princi-
pij est vl'is affirmatiua de predica-
to disiuncto vt cum dicitur Omnis
homo mouetur vel quiescit. quia qd
libet est signum vniuersale affirma
tiū et ibi ponitur coniunctio disiun
ctiua. scilicet quando dicitur affir°
vel negatio. Tercia conclusio est
ꝙ secunda pars istius primi princi
pij cum dicitur de nullo ambo siml'
est vniuersalis negatiua de predi-
cato copulato: sicut cū dicitur nul-
lum corpus mouetur et quiescit. qr
nullus est signum vniuersale nega
tiuum: et ista ambo que fuerunt dis
iuncta in prima cathegorica non
possunt simul sumi nisi per copu
latiuam vnde secunda pars tantū
valet sicut ista de nullo simul affir
matio et negatio. Quarta con-
clusio est ꝙ iter duas parciales cō
clusiones est talis ordo in essendo
qualis in proferendo ita ꝙ ordine
nature vniuersalis affirmatiua pre
cedit vniuersalem negatiuam: qr
illud a quo non conuertitur conse-
quentia ponitur prius secundum
talem ordinem. circa autem eosdez
terminos semper coppulatia ē ante
cedens ad disiunctiuam et non ecō-
uerso: eo ꝙ ad veritatem disiuncti-
ue sufficit alteram partem esse verā
et ad veritatem coppulatiue requirit
veritas vtriusqz: et si vtraqz est ve-
ra altera est vera et econtra. Sed
occurrunt primo duo. vz. Quid est
sbm in isto primo principio. Et di-
co ꝙ est sbm ens sub intellectu vt
sic intellgamus de quolz ente affir
matio vel negatio: et de nullo am-
bo simul: quia istud adiectiū qlz ñ

habet hic explicata substantiaꝫ sꝫ
substantiuant̃ in neutrogenere:vbi
cunqꝫ.n.fit talis substantiuatio si
cut docent gramatici subintelligi/
tur res vel ens. ¶ Secunda dubita
tio est.qd est istius primi principij
predicatuꝫ. Dicit̃ ꝙ in prima pte
est istud disiunctum silꝫ.affirmatio
vel negatio.in ꝯa pte istud copula
tuꝫ.s.ambo simul.qꝛ sicut subiectū
est de quo aliqd dicit̃:ꝛ predicatum
est qđ de altero dicit̃ hic āt affirmaᵒ
vel negatio dicit̃ de quolꝫ: ꝛ de nul
lo affirmatio ꝛ negatio dicit̃ in pte
ꝯa. ¶ Tercia dubitatio est hec. vꝫ
Quid est coppula que ꝯnectit sbm̄
cuꝫ predicato vel econuerso Dicit̃
ꝙ hic opꝫ sub intelligi aliqđ ptm̄:
quod coppulet sbtm̄ cuꝫ predicato
quia secundum Priscianuꝫ absqꝫ
noie ꝛ verbo nulla constat pfecta
oratio hic auteꝫ nulluꝫ exprimitur
verbuꝫ. Nec est dicenduꝫ ꝙ primū
principiuꝫ sit pfecta oratio. Istud
auteꝫ ꝙ subintelligit̃ est istud ver/
buꝫ predicat̃.vt intelligat̃ sic de qᵒ
libet ente predicat̃ affirmaᵒ vel ne/
gatio:ꝛ de nullo ente simul predi/
cant̃ affirmatio vel negatio. ¶ Quar
ta dubitatio est qꝛ vl'is affirmatiua
eiusdeꝫ sbi ꝛ eiusdeꝫ predicati ꝯria
tur negatiue vl'i:ꝛ sic cuꝫ ꝯria siml'
vera esse non possint altera istaruꝫ
pcium erit falsa neccᵒ ꝛ p ꝯn̄s totū
primuꝫ principiuꝫ. Ad hoc dicitur
ꝙ iste due ꝓpositiones habent idē
predicatuꝫ nō tn̄ vniformiter sum/
ptuꝫ qꝛ in una sumit̃ disiunctiue:i
alia vero coppulatiue. Et ideo nul
la est contrarietas propter predica
ti formalem variationem Intelli/
gendum tamen ꝙ in istis duabus
partibus primi principij radicant̃
due regule contradictionis Quarū
prima est ꝙ cuiuslibet contradic/
tionis altera pars est uera quia sb

disiunctione altera pars contra/
dictionis verificatur vniuersaliter
de quolibet in isto primo principio
Secunda regula est ꝙ duo con/
tradictoria non possunt simul esse
vera:quia eorum copulatio negat
in secunda parte vniuersaliter: vt
patuit:ꝛ hoc de primo.

S Ecundus articulus ē
iste.videlicet que sunt pro
prietates.primi principij
complexi circa quem introducun/
tur quatuor insignes proprietates
1 quarum Prima talis ꝙ istud pri/
mum pricipiuꝫ est regula communis
sima quia termini eius sunt comu/
nissimi ꝛ vniuersalissimi. Et ideo si
cum distributione sumantur: In iᵃ
primo principio distribuitur pro
omnibus contentis sub illis:ꝛ pro
illis omnibus istud primum princi
pium distribuitur. pro quo descri/
buntur termini eius. ¶ Secunda
2 proprietas est ꝙ istud primum pri
cipium est regula verissima: quia i
veritatibus ordinatis semper prio
est verior sicut patet in ordine essen
tiali conclusionis cum omne po/
sterius a priori aliquo modo de/
pendeat ista autem veritas est pᵃ
ꝯplexa:alioquin non esset primum
principium complexum. ¶ Tercia
3 proprietas est ꝙ istud primum pri
cipium est regula nobis manifestis
sima qꝛ ti ciᵒ sūt nobis notissimi ꝛ
manifestissimi. Cū vl'ia sint nobis
magis nota ꝛ principia cognosciᵒ
4 terminis mox notis. Quarta ꝓpri
etas est ꝙ istud primū pricipiuꝫ est
potentissimū:qꝛ q̃ꝫto regl'a ē mani
festior tāto potentiᵒ ꝛ efficatius ꝯ
cludit:istud āt vt patuit ē maxime
psc notum. Et ideo efficacissime
ꝯcludit ꝯᵒnes in se virtual'r ꝯtētas

Et confirmatur quia quanto vniuersalior tanto efficatior est. Et hec de secundo articulo principali.

Tercius articulus est si istud primum principium habet esse in anima vel in rerum natura. Unde hic sunt quatuor notanda. Primum est quod istud primum principium sicut regula: habet esse obiectiue in intellectu: Istud autem primum principium est sicut regula perse nota ab itellectu que sicut docet beatus Augustinus in libro de vera religione est incommutabilis vt etiam patet et ipse docet in libro de trinitate. Secundo quod istud primum principium habet esse subiectiue in rerum natura quia vbicunque inueniuntur termini propositionis perse note ibi inuenitur ipsa cum eius habitudo sit intrinseca et ipsa non constet nisi ex terminis cum habitudo terminorum inueniatur in rerum natura subiectiue sicut vniuersalia sunt in suis particularibus. Tercio quod istud primum principium secundum se non habet esse in anima nec in rerum natura: quia eius veritas cum sit eterna preuenit extra naturam anime et extra naturam cuiuslibet creature: et cum sit incommutabilis permanet in rebus vniuersis istis annichilatis. Quarto notandum quod ista regula per accidens habet esse in anima et per accidens habet esse in rerum natura. patet. quia illud quod potest alicui non competere conuenit ei per accidens: illa que perse: semper insunt perse: est enim nobis cognita vt etiam esse in rebus creatis potest non competere isti principio cum ista omnia contingant: Sed ad huc oritur dubitatio quia si istud primum principium non habet esse in anima nec in rerum natura videtur esse nihil. Dicitur enim quod sicut vniuersalia sunt nusquam quia quiditates eorum abstrahuntur ab hinc et nunc ita istud primum principium nihil est ita determinando: est tamen in rationibus quiditatiuis suorum terminorum secundum abstrahentes a talibus modos essendi. Sed adhuc restat dubium quomodo potest esse istud qualitercunque in rerum natura cum in anima nulla sit complexio sed tantum termini simplices Dicitur autem quod in rerum natura est inuenire terminos et habitudinem inter istos sic cum dicitur omne totum est maius sua parte. non solum in natura est totum et pars sed etiam habitudo accessus tocius ad partes: et sic non solum termini sed etiam terminorum complexio: que est eorum habitudo est in rerum natura et hoc sufficit. pro tercio artticulo.

Quartus articulus est quod primum principium habet esse in mente diuina formaliter: quia termini includuntur formaliter in intellectu diuino: et vbicunque sunt termini ibi est habitudo cum sit eis cum naturalis. Secunda conclusio est quod istud primum principium habet esse in mente diuina obiectiualiter quia sicut intellectus noster intelligit istud primum principium ita et diuinus cum sit superior Illud autem dicitur esse obiectiue in intellectu quod ab intellectu percipitur et sic est hic. Tercia conclusio est quod istud primum principium habet esse in mente diuina exemplariter: quia quiditates omnium causabilium relucent in deo et hoc secundum Augustinum exemplariter et illa que perse insunt: istud autem principium perse includitur in eis cum termini

perse inueniantur in eis. Quarta conclusio est q istud primuz pricipium non habet esse in mente diuina essentialiter ita q secundum suam essentiam conueniat ei esse in deo in intellectu quia si esset quiditatiue in intellectu diuino secundũ se sicut ponuntur entia rationis vt in intellectu nostro tunc non inueniretur nisi in intellectu diuino: cuius oppositum patuit. Sed occurrũt due dubitationes τ prima quia si istud primum principium secundum se non est in mente diuina: cuz secundum se vt patuit non sit in anima nec in rerum natura videtur quoddam ens seperatum. Dicitur autem q non est sic seperatum sicut itelligibile ponitur aliõ a materia: sed est sic ab omnibus istis apprehensum: sic abstrahunt quiditates ab eis: que per accidens insunt eis. Secunda dubitatio est si sit secundum se ens reale vel rationis. 1

Dico ad hoc q non est ens rationis cum preueniat omnem rationis actuz: nec etiam reale secundum se in actu sed in potentia cum sit natum moueri in rerum natura sicut patet in sermone de vniuersali. Et hoc de quarto articulo. 2

Qintus articulus est si

istud primum principium est actus rationis τc̃. Dicunt aliq q sic quia cum tres sint actus racionis. Quorum primus est apprehendere simplices terminos ꝓpositionis. Secundus est componere vel diuidere. Tercius est sillozizare. Istud autem primum pricipium sicut τ ceteri consistit in cõpositione τ diuisione. Sed contra istud arguo sic quadrupliciter: Et primo sic quia actus intelligẽdi est causatus τ temporalis τ corruptibilis istud autem primum pricipium ponitur regula eterna τ incorruptibilis. Secundo nam actus intelligendi noster est quedam qualitas que ad vnum genus determinatur. istud autem primum principium conuenit omni generi. ergo τc̃. Tercio sic nam actus iste est in potestate nostre volũtatis sicut illa que sunt ad placitũ. Istud autem primum principium cum sit sũme neccessarium non subiacet ñ voluntati diuine. ergo τc̃. Quarto sic nam actus nostre voluntatis ẽ singularis quia signatus istud autem primum principiuz ẽ vniuersalissimum: vt patuit ergo τc̃. Et iõ dico q istud tale primuz principiũ de quo talia dicuntur non potest ẽẽ actus rationis sed est quoddam cõplexum extra animam in esse quiditatiuo suorum terminorum in quo includuntur quatuor constitutiua: quorum primus est subiectum tamquam materia qr tota veritas istiꝰ primi principij est in suo subiecto tamquam in fundamento. Secundus est eius predicatum ad moduz forme. Tercium est habitudo quam hʒ sbũʒ ad predicatũ in rõne fundamenti qr fundat ipsum. Quarto est habitudo qͣʒ habet predicatum ad subiectum in ratiõe in se stantis quia inest ei formaliter: τ ista quatuõ sunt ibi circũscripta omni operationes sicut in oĩ ꝯposito nãli est inuenire ibi materiam τ formam τ duas habitudines. s. ꝑficientis τ recipientis. Istarum autem duarum habitudinuʒ illa coppula que subintelligiť in isto principio est nota. Sʒ ꝯ sententiaʒ instať quadrupliciter τ primo sic. Naʒ primũ principiuʒ est ꝓpõ psc nõ cuʒ intret demostrationem: pº est oratio: orõ ãt est ratio ergo τc̃. Secundo sic nã

3 sunt rõis actus.

eadē ratione que ponit altera pre
missarum extra animam ⁊ tota demo
stratio ponet cum tñ fill's sit actus
rationis. Tercio sic nam omnis
habitudo videt esse aliqua rel'o in-
ter extrema ⁊ sʒ hoc est extra aiaʒ
rel'o realis: ⁊ talis rel'o realis nõ vr
esse inter sbũʒ ⁊ predicatuʒ cuʒ idē
de seipso predicari possit. Quarto
sic naʒ istud predicatuʒ affirma° l'
negatio: qđ ponit in p° principio ñ
videt eē extra aiaʒ: tuʒ qr nrʒ affir
mare vel negare nunq̃ est i re. Ad
primũ istorum dico ꝙ orõ ⁊ ꝓpositio
possunt sũmi dupliciter qr aut ꝑ il
la ɔplexione que est extra aiaʒ i ra
tionibus formalib⁹ terminorum aut
ꝑ illa que est in mente intra ɔcep-
tus eorum: ⁊ sil'r primuʒ principiũ du
pliciter accipit. Si ãt summat p°ᵃ
in anologia ad primuʒ sic dr prin-
cipiuʒ sicut vrina dr sana. ⁊ iõ dici
tur eternuʒ ⁊ inmutabile non for
malit. Si vero sũmat sº modo sic
est ꝓpõ ⁊ oratio for'r. Ad secundũ
dico ꝙ totus ordo demostrationis
⁊ ɔnexionis terminorum ⁊ ꝓpositio-
nuʒ ē in rõnibus terminorum ex aiaʒ
aliogn ꝓcessus scientificus non eēt
necessarius simpliciter cuʒ aia nr̃a
ɔtingenter discurrat ⁊ iõ demostra
tio põt accipi dupliciter eodeʒ mõ
quo de principio fuit dictuʒ. Ad
terciuʒ dico ꝙ semꝑ talis habitu-
itelligit inter extrema añ actuʒ rõ-
nis in materia necessaria cuʒ ei⁹ sit
nota ⁊ copula: qr al'r añ ɔsideratio
neʒ ꝓpõ fuisset falsa: qñ autē idem
predicat de se ipso non designat ali
qua ɔplexio: sʒ soluʒ tũs bis sump
tus cuius copula ē nõ ñ diuisionis
Ad q̃tuʒ dico ꝙ sic ꝓ° ē in re ita ē
affirmatio vel negatio. Est ãt intel
ligendũ ꝙ ista oia q̃ sunt dicta sũt
ipsius sillogismi Affirmatio ⁊ ne-
gatio pñt sũmi quatuor modis. vʒ.

aut ꝑ illis q̃ sunt in signo visibili.
s. q̃ scribunt. Aut ꝑ illis q̃ sunt in
voce tãq̃ĩ signo audibili quorum sũt
signa illa q̃ scribunt. Aut ꝑ illis q̃
sunt in mente: quorum sunt signa illa
q̃ sunt in voce Aut ꝑ illis q̃ sunt i
re: quorum signa sunt illa que sunt in
mente: ⁊ istis solis attribuunt illa
q̃ de principijs for'r dicunt: cetera
ãt p anologiaʒ ad ista. Sʒ occur-
rit dubitatio si actus intellectus. s.
quo intelligit istud primum princi
pium est vnus vnitate simplicis
vel integritatis Ad hoc dicitur ꝙ
sicut in oratione prolata vel scrip-
ta est vnitas integritatis ⁊ nõ sim
plicitatis ita etiam est actus intel
ligendi inter conceptus terminorum
⁊ hituum cum sub ordinate conci-
piantur. Secunda dubitatio est
si predicatum primi principij dica
tur de subiecto in primo modo di-
cendi per se. Dicitur ꝙ non quia il
lud subiectum non est diffinibile sʒ
est passio: affirmatio: ⁊ negatio en-
tis. sicut par ⁊ impar est passio dis-
iuncta numeri ⁊ ita preuenit oẽs
passiones determinatas entis: ⁊ qr
ens prius intelligitur bonum vel
non bonum quam determinate bo-
num: licet incopulatiuis partes ꝑ-
cedant totum: tamen in disiunctis
est econtrario: tale autem subiectũ
quia est simpliciter simplex nullaʒ
ad mictit predicationem in primo
modo: ⁊ hoc de articulo quinto.

Sextus articulus est si ta
le principium est demo-
strabile. ⁊ dicit ꝙ sic. qr prima per
sona in diuinis cuʒ sit a se non pos
sit demostrari vel cum sit a se non
potest esse ab alio ita eadem veri-
tas simplex non potest esse per se
nota ⁊ demonstrata propter quod
istud primum principium cum

sit per se notum non est demostrati
uuz quia est simpliciter simpliciter
τ non diffinitur: τ sic ꝺ quolibet ta
li. Et si dicatur de isto principio.
Omne totum est maius sua parte.
ꝙ est demostrabile. Dicitur ꝙ nõ
est simpliciter perse notum: sed si-
cut locutio inperceptibilis deduco
sicut dicit alasẽ ꝙ huius principij
veritas sic demostratur. Nam om
ne ꝙ continet multitudinem parci
uz ẽ majus qualz parte istarum: sz
totum est huiusmodi. ergo τc. Si di-
catur quare non potest demonstra-
ri ista passio que ponitur in isto pri
mo principio de suo subiecto cum
omnis passio de suo subiecto videa
tur esse demonstrabilis. Dicitur
autem ꝙ ñ est semꝑ demonstrabilis
de subiecto distincte: immo quando
que est perse nõ quia subiectum est
perse notum. est autez ens perse no
tuz distincte Sed quare non ita be
ne demostratur ista passio de ente si
cut alie passiones in meth. Dicitur
ꝙ ista est passio prima τ ideo de ta-
li subiecto perse noto distincte co-
gnito est per se nota Et h̄ de sexto
articulo sufficiant.

Septimus articulus est si
istud primum principium est demõ
stratiuũ. Et dicitur ꝙ istud predica
tum per rationem entis potest de
quocunqꝫ contento sub ente demo-
strari: sicut per diffinitionem trian
guli demostratur passio eius ꝺ ipso
triangulo τ secunduz hunc moduz
in tali demostratione istud princi-
pium est propositio maior. Sed oc
currit dubitacio si istud principium
possit inferre vnam conclusionem
cum habeat duas partes sic distinc
tas. Dicitur ꝙ sic vnam vnitate i-
tegritatis non simplicitatis sicut
ipsum ẽ vnum: ita ꝙ conclusio erit
vna copulatiua composita ex dua-
bus cathegoricis: quarum prima ẽ
ꝺ predicato disiuncto: τ scunda de
predicato coppulato vt est ista con
clusio ꝙ de deo est affirmatio vera
τ non ambo simul. Secunda du
bitatio est si quelibet istarum par-
cium potest concludere vnam con-
clusionem distinctam. a conclusio-
ne alterius. Et dicitur ꝙ sic: qꝛ
pria põt pse ꝯcludere ꝯclusiõz afir
matiuam: τ non secunda cum ipsa
sit negatiua τ altera premissarum
existente negatiua Impossibile est
deducere nisi conclusionem negati
uaz Intelligendũ tamen ꝙ ex isto
principio cõtingit quadruplicitet
demonstrare conclusionem aliquaz
Aut sumendo sub subiecto aliquo
quiditatiue: vt cum dicitur de quo
libet affirmatio vel negatio. Aut
sumendo de subiecto de nominati-
ue quo ad primas τ vltimas diffe-
rentias eo modo de quo substantia
fuit dictum. Aut sumendo de pre
predicato. vt sub isto principio su-
matur. ista minor. s. album τ nõ al
bum sunt affirmaꝰ τ negacio: ergo
de quolibet album τ non album. sz
vl' non tenet nisi gratia materie ex
puris affirmatiuis in prima figu-
ra. Aut sumendo in latus vt cuz di
citur verum aut bonum est ens. igi
tur de bono vel vero affirmatio vel
negatio. Sed occurit dubitatio si
istud primum principium cadit in
aliqua particulari propositione.
Dicitur autem ꝙ sic in singulari
que est disiuntca ab affirmatione
negatione aut quia ẽ copulata ad
nullum tñ cadit in aliquo determi
nato affirmatiuo vel negatiuo: qꝛ
ex veritate distincti non licet infer
re alteram partem τ ideo nulla cõ-
clusio determinata in aliqua scien-
tia demonstratur per illud.

Secunda dubitatio ē ꝙ si ignorato isto principio contingit aliqd sciri Dicitur aūt ꝙ non. Nam i veritatibus essentialiter ordinatis ñ deuenitur ad posteriorem nisi priorem preuiam in ordine autem veritatum complexaꝝ ꝫ ista ponuntur in ordine primo. Et confirmatur quia omnis conclusio affirmatiua vel est pars disiunctiue: quaꝫ includit istud primum principium: quicunque aūt sic determinatam pteꝫ vnius disiunctiue presupponit totam disiunctiuam presupponit sicut qui nouit vnam partem disiunctiue nouit totam: vt qui nouit ꝙ homo ē risibilis precognouit ꝙ homo est risibilis vel non risibilis sicut consequens presupponitur antecedenti. Sed adhuc ramanet dubitatio. vꝫ. si cognito isto prio principio videant̄ omnia alia esse cogscibilia per naturam cum termini eius sint notissimi ꝛ cōmūissimi. ꝛ distribuūtur pro omnibus sub istis ꝛ sic omnia cognoscibilia per deductionem istius primi principij sunt nobis naturaliter nota sicut forā sillogismi perfecti poterimus scire omnes veritates particulares sub hac ꝯne contentas. Dicitur auteꝫ ꝙ sbm̄ istius primi principij nō distribuit̄ nisi in habitudine ad istud predicatuꝫ affirᵒ vel negaᵒ. ꝛ ideo soluꝫ q̄tuꝫ ad istud predicatuꝫ potest deduci ad iferiora qr̄ nullus dubitat. Et iteꝝ ista distributio non ē determinata ſ3 disiuntiua. ꝛ iō soluꝫ disiunctiua descendit in inferiora: ꝛ tunc hēt aliqua veritas determiata. Sꝫ adhuc dubitat̄ si ē vnū tm̄ ꝛ dr̄ ꝙ sic qꝛ nō fit mentio nisi de ꝯplexo tm̄. Vn̄ dr̄ ꝙ est in deo formal̄r qꝛ teri eius ꝛepiunt̄ ēt in creatura p ideꝫ. ꝛ ꝙ est ꝯnuꝫ ꝛ ideꝫ i deo ꝛ in creaturis forl̄r qꝛ eadeꝫ ꝯᵒ demostrata p ipꝫ est vtrobiqꝫ vt hō ē iustus vel ñ iustus: ꝛ ꝙ teri pꝫ eadē rōeꝫ forāleꝫ repiunt̄ in deo ꝛ creatura. Sꝫ dubiuꝫ si inuenit̄ ideꝫ numero in deo ꝛ creatura forl̄r Dico ꝙ nō qꝛ teri vnitateꝫ numeraleꝫ ñ hnt tñ non est inꝯueniēs predicatū disiunctuꝫ esse in deo ꝛ creatura vt ibi affirᵒ ꝛ hic negatio vel eꝯᵒ. Et sic est finis vij. articuli.

Octauus articulus ē si tale primuꝫ principiuꝫ est suis terminis adeq̄tuꝫ circa ꝙ introducimus quatuor cōclusiones: quaꝝ prima talis est ꝙ vbicunqꝫ inuenitur sbm̄ primi principiiꝰ ibi eius inuenitur predicatum ꝛ eꝯᵒ: quia sbm̄ ꝛ propria passio sunt adequata. ista aūt se habent sicut sbm̄ ꝛ passio disiuncta. vt patuit. Secunda ꝯᵒ est ꝙ vbicunque inuenitur sbm̄ istius primi principij ibi inuenitur istud primum principium. igitur predicatū eius includitur in ipsum: ꝛ habitudo cū sit necessaria resultat ex istis extremis. Tercia conclusio est ꝙ vbicunque inuenitur predicatū istius primi principij inuenitur istud principium quia istud predicatum non est extra suum subiectū: nec habitudo cum sit intrinseca potest seperari ab eis sil̄ sumptis. Quarta conclusio est ꝙ vbicunque inuenitur habitudo inter aliqua extrema ibi inueniuntur ista extrema sicut partes alicuius tocius essentialis: isti enim termini sunt ptes istius ꝓpositionis essentialis que sine ipsis inueniri non potest: sicut compositum sine materia ꝛ forma. ꝛ ideo patet veritas istius articuli ꝙ ipsum est in suis terminis ꝛ simul sūptis adequatum: quia habitudo in quo consistit veritas istius primi principij non manet sine extremis in aliqua propositione nec ex

trema sine habitudine in proposi-
tione necessaria cuius habitudo est
intrinseca. Sed occurrit dubitatio.
Nam de nullo simpliciter simplici
vt est vltimate precisum ab entis
ratione dicitur ens cuz vt sic non i
cludatur in eo: et tamen quantumcunque
prescindatur dicitur de ipsis affir-
matio vel negatio. Ad hoc dicitur
quod in vltimatis talia prescinduntur
quantum ad suam quiditatem vlti
mate depuratam: et sic non attin-
git ad eam istud primum principi-
um: quia bonum in precisa quidita
te non est verum nec non verum: cũ
nulla negatio sit de quiditate posi
tiui: nec ista affirmatio de quidita-
te istius. Secunda dubitatio est quia
bonum vel est bonum quiditatiue vel
non bonum quiditatiue et vltima-
te precise: et istud pertinet ad con-
clusionem istius primi principij et
attingit ista vltimate precise. Ad
hoc dicitur quod cum dicitur bonum ẽ
bonum nulla est complexio simpli-
citer cuz sit vnus terminus. et ideo
non habet ibi locum primum prin-
cipium complexuz. Alia dubitatio
quia licet bonum non sit verum q-
ditatiue nec non verum: tamen vel
est verum quiditatiue vel non verũ
quiditatiue et tunc habetur ibi vlti
mata precisione primum principi-
um. Dicitur autem quod hic non est pri-
mum principium cum in predicati
one non ponatur nisi affirmatio: et
sunt hic due copule que nunquaz
sunt in vna propositione cathego
rica: sicut in prima ostensum est:
Nam hic sunt due propositiones.
Alia dubitatio est et vltima. Nam
ratio entis inueniri videtur sine
isto principio vt prescindit ab om-
ni passione: et est terminus preci-
se abstractus: quia sic nulla est in
ea complexio. Dicitur autem quod

licet subiectum et passio ponantur
adequate: simpliciter tamen in pri
mo signo inuenitur subiectum sine
propria passione: et ita ratio entis
cum sit prior ratione formata de
ipsa in illo priori inuenitur sine ea
non tamen simpliciter et ideo ade-
quata simpliciter sine signo et pre-
cisione: et hec de octauo Articulo.

Nonus articulus est ad quem
pertinet istud primum prin-
cipium: pro quo ponuntur
quatuor conclusiones. Quarum
prima talis est scilicet quod primum
principium complexum est illud de
quo est primus habitus intellectus
quia cum intellectus sit habitus
principiorum: oportet ergo quod pri-
mus habitus sit de primo princi-
pio: sicut prima conclusio forma-
tur in prima scientia. Secunda
conclusio est quod istud primum prin-
cipium ingreditur primam demo-
strationem: quia ordo tocius est se-
cundum ordinem suarum parcium
essentia lium. partes autem consti-
tutiue et essentiales demostrationis
sunt principia: et oportet quod prima
demostratio constet ex primis prin
cipijs Tercia conclusio est ex isto
primo principio deducitur ẽ pri-
ma conclusio scientifica quia qua
lis est ordo in demostrationibus
talis est ordo in eoruz conclusionibus
cum immediate sequantur ipsas pri-
mum autem principium vt patuit
ponitur in prima conclusione. igitur
ex ista deducatur prima cõclusio scié
tifica. Quarta conclusio est quod isto
primum principium pertinet ad pri-
mam scientiam: quia scientia est habitus
conclusionuz: et ideo qualis est ordo conclu-
sionum talis est ordo scientiarum patuit
autem quod istud primuz principiuz dedu
cit primaz conclusionez. Istis autem premissis
patet quod cum metha. sit prima scientia. vz quo

ad nos ex puris naturalibus. Nō ꝙ ad ipsam pertinet principium. vnde antiqui philosophi ipsum di-cebant primā phiam. ⁊ Ari. istud primum principium in meth. trac tat ergo ⁊c. Sȝ occurrit dubitatio si sit idem primuȝ principiuȝ ⁊ pri ma complexio. Dicitur autem ꝙ n̄ si vocat̄ complexio illa in qua ideȝ de se ipso predicatur in primo sub-iecto: quia illa vt patuit est prima: ⁊ talis propositio non pōt esse pri cipium demostrationis tunc enim medium intraret conclusione in ta li sill'o. Si autem non ponatur cō-plexio vera tunc idem est primum principium ⁊ complexio prima: qr illa in qua passio de primo subiec-to est perse nota: ⁊ per eam dēmo-strata alia que non est perse nota. Sed adhuc dubitatur. vȝ quod est illud primum pricipium quod est simpliciter primum. ⁊ non quo ad nos. Dici tur ꝙ est illud de quo pre dicatur prima passio deitatis de di uina eēntia per quam sunt demo-strabiles alique: illa autem passio ⁊ primum sunt nobis ignota natura liter: Et h̄ de 9° arti°.

Decimus articulus est ⁊ vlti-mus. vȝ. si istud primuȝ prin cipium tenet quantuncunqȝ modificatuȝ: dicedant enim aliqui circa istum articuluȝ ꝙ aliqua mo dificatio circa terminos istius pri-mi principij compleri apposita si-bi non impedit eius illimitationeȝ Sed contra hoc arguitur quadru-pliciter. Nam si accipiatur ista mo dificatio quiditatiue vt dicatur de quolibet quiditatiue dicitur affir-matio vel negatio: ista est falsa: qr homo non ē quiditatiue albus nec non albus. Secundo sic. Nam licet de quolibet sit simpliciter ne-cessarium dicere iustum vel non iu-stum non tamen cum modificatio-ne adequationis: quia nec angl's ē adequate iustus vel non iustus ade quate. Tercio sic Nam locus a contradictorijs tenet virtute istius primi principij: tamen si modifica rentur termini eius infrigerentur: sicut si diceretur deus est eternus vl' non eterus: ⁊ ideo si est eternus n̄ est eternus per istum locum: sed nō sequitur si non est eternus euiden-ter. igitur est non eternus euiden-ter. Quarto sic quia contrarijs me diatis reducitur istud primum pri-cipium: ⁊ tamen non sequitur ho-mo est non sanus naturaliter ⁊ sem per: ergo est eger naturaliter ⁊ sem per. ⁊ ideo dico ꝙ circa istud prin-cipiuȝ contingit errare quadrupli citer ipsum corrumpendo. Nam primo corrumpitur per determina tionem diminuentem: quia cum di-citur de quolibet ente affirmatio vl' negatio: si apponatur dequolibet ente probibito affirmatio vel nega tio vel comuniter: non negetur ta-men non manet ibi primum prin-cipium simpliciter nisi sicut huma nitas in est mortuo. Secundo corrumpitur per orationem oppo-nentem sicut cum dicitur de quoli-bet ente perse affirmatio vel nega-cio quia sol non est perse in oriente nec in non oriente. Tercio corrū-pitur per reduplicationem prescin dentem sicut cum dicitur de quoli-bet ente in quantum ens est dicitur substantia vel non substantia. quia ens inq̄ʒtuȝ ens nec est sbā nec ac-cidens: ⁊ p ōn̄s nec sbā nec non sbā Quarto corrumpitur p distribu-tioneȝ n̄ ptinentē sicut qn̄ opponit̄ distributio a p̄dicatū sic dequolȝ en te ois affir° vel nega° vera: qr n̄ ois affir° nec ois neg° dr̄ de accidente: ⁊ isto mō corrūpit̄ qn̄ dr̄ deq°lȝ. ⁊c.

omnino affirmatiuo vel negatiuo vera quia sunt modi: vt patuit: quibus nec affir° nec nega° habetur sz contra istud instatur quadrupl'r: et primo sic: quia veritas primi principij est incommutabilis et perse nō et ideo nō potest corrumpi nec qualitercunque potest negari. Secūdo sic Nam si aliquis modus falsificaret istud primum principiuz eadem ratione omnis modus et tunc nullo modo posset verificari. Tercio sic naz termini istius propositionis sunt comunissimi: et ideo distribuuntur pro omnibus ɔtentis sub ipsis: et tamen tenet regula ẜm omnem modum. Quarto sic. Nam regula mãifestissima et nobilissima non indiget expositione: nec admictit descriptionem ẜz autem istū modum fit multipliciter expositio et varia acceptio p tales modificationes. ergo etc. Ad primum igit̃ dicendum est q̧ primuz principiuz nullo modo corrumpi potest: qñ est veꝝ primuz principiuz qñ autē ponitur talis modificatio in terminis tunc nō est veꝝ sicut si apponatur negatio alteri extremoꝝ contradictionis: et tunc nulla est ibi contradictio. Ad ẜz dico q̧ licet sillogismus ex puris pticularibus in aliq̃ materia tenet vel ex puris negatiuis. nō tamē in omni q2 sufficit ad destruendnz vniuersalē regulaz dare vnaz instantiaz. Ideo ad destruendum regulam vniuersalem non tenere modificatam sufficit dare vnum modum: licet non appparcat vnus modus in quo teneat ẜm veritatem: vt si dicatur A qua tepida non est bene calida. Ad terciuz dico q̧ licet isti termini distribuantur pro omni contento sub ipsis et etiam pro omni modo non tamen secundum omnem modum: quia licet de omni modo affirmatiuo vel negatiuo vera non tamen omnino vt patuit quia homo non actualiter est asi⁹ nec actualiter non asin⁹ ymo perse. Ad quartum dico q̧ licet nulla sit expositio vel acceptio in primo principio quando accipitur sicut iacet ð quolibet ente affirmatio vel negatio. Sz expō quando modificatur vt si addatur de q° libet aliquo modo affirmatiuo vel negatiuo tunc exponitur et sic non est tunc principium sz ppositio falsa: Sed occurrit dubitatio quia in nulla instanciarum factarum contra istam modificationem assumit̃ vera contradictio vt cum dicitur q ditatiue albus: et quiditatiue non albus quia vtraque videtur q̧ licet vna sit de predicato infinito. Dicitur autem q̧ hic non est contradictio complexa que est inter duas ppositiones etc. sed in complexa que est inter duos terminos albuz et nō album contradicunt sibi ex suis rationibus formalibus vbicunque inueniantur sicut albedo et nigredo contrariantur. Intelligendum est tamen q̧ contradictio incomplexa non pertinet ad primum principiū sicut quadrupliciter declaratur. p° sic q̧ nullius ppositionis cathegorice predicatum est propositio cuz sit terminus tamē prima pars istius principij est vt patuit cathegorica ð disiuncto predicato: et secunda de coppulato: igitur affirmatio et negatio in eis disiuncta vel coppulata non est complexa. Secunda rō est quia de non simplici subiecto nō dicitur aliqua perfecta ratio sicut sortes non est homo currit et eodem modo ens non est: homo: homo nō currit nec hō currit tūc. n. esset orō et tius ɔplexus qui predicat̃ de ipso Tercia rō q2 si dequolz affir° vel ne

gatio cõplexa. tunc verũ esset dr̃e de quolꝫ ente: omnis hõ currit: vl' qui d aꝫ hõ non currit ⁊ tñ deus non est oĩs hõ curens vl' nõ currẽs. gº ⁊c.

Quarta rõ est q2 tunc primũ pri cipiuꝫ nõ soluꝫ esset falsuꝫ sꝫ absur duꝫ sicut si dicat̃ de quolꝫ verũ est di cere ꝙ deus est vl' deus nõ est q2 cre aturã esse deuꝫ vel non esse deuꝫ.

Secunda dubitatio est ꝙ lꝫ de quolꝫ modificato non sit vera affirma tio vl' negatio qñ negatio ponit̃ ad predicatuꝫ. vñ tñ qñ ponit̃ ad verbũ vt cuꝫ dr̃ de quolꝫ ente nõ est vera affirmatio q̃ditatiue: ⁊ sic poterit ꝓ nari istud primuꝫ principiuꝫ modi ficatuꝫ. Ad hoc dicit̃ ꝙ talis ꝓposi cio nõ ptinet ad primuꝫ principiũ cuꝫ predicatuꝫ est affirmatio vel ne gatio: ⁊ in tali ꝓpºne nõ ponit̃ nisi affirmatio in predicato negatio ãt ponit̃ in coppula que nõ est predi catuꝫ. Intelligenduꝫ tñ est ꝙ nega cioneꝫ in ꝓpo sito ꝯtingit in ꝓpo sitione modificata quadrupliciter assignari seu applicari primo ãt ap plicando eã ad predicatuꝫ vt cuꝫ di cit̃. hõ est necessario albus ⁊ necessa rio non albus. ⁊ sic ãbo pñt esse fal se. q2 hõ nõ est necessario albus: nec necessario nõ albus. Secũdº ap plicãdo fit ad sbm̃: vt cuꝫ dr̃ hõ est iustus: nõ hõ est iustus ⁊ tunc ambe pñt esse vere: q2 hõ est angl's q non est hõ est iustus. Tercio ãt mõ fit applicando ad moduꝫ: vt cuꝫ dr̃ hõ neccessario bñ iustus ⁊ nõ necc° iu stus: ⁊ tũc pñt esse simul false: q2 hõ nõ est iustus necessario nec iustus nõ necc° qñ nullaꝫ hñt omnino iu sticiaꝫ: Quarto ⁊ vltimo modo ap plicatur ad verbuꝫ ⁊ tunc semp al tera ẽ vera: ⁊ altera falsa: q2 oĩs hõ aut est necessario iustus aut nõ iu stus: aut nõ necessario iustus: ⁊ ita de alijs Qñ vero fit negatio adver buꝫ non ptitet ad primuꝫ principi um: vt qñ dicit de quolꝫ affirmatio vel negatio: q2 tunc predicatuꝫ est sola affirmatio: Sꝫ qñ ponit̃ nega tio ad predicatuꝫ q2 ita tradit̃ for ma istius primi principij ꝯpleri.

Et sic finis breuis tractatus primi principij ꝯpleri ꝓꝫ doctrinaꝫ fran cisci de Mayronis.

Finis:

Declaratiões quorũdaꝫ tioꝝ theo logaliuꝫ ꝓꝫ donctrinaꝫ illuminati doctoris hic incipiunt.

v

T nouiter ad facultatẽ theologicã accedentes clarã habeant noticiaꝫ de nominibꝰ: que d̃ deo dñr. id circo ꝑ coꝝ faciliori declara tione hec sunt tractanda. Primo n. tractabit̃ de diuinis nominibus. Secundo de coꝝ sufficienti diui sione. Tercia de coꝝ significatione Quarto d̃ ipsoꝝ terminoꝝ modo supponẽdi. Quinto de coꝝ sillogi zatiõe. Quantũ ad primũ est pº sci endũ de diuisione nominuꝫ ⁊ iõ no tandũ est ꝙ diuinoꝝ nominũ quedã sunt ꝓpria ⁊ quedam translatiua: siue ꝑ similitudinẽ dicta: exempluꝫ primi vt deꝰ trinitas: exẽpluꝫ ꝯi vt lux candor: ⁊ similia Nominũ vero quedaꝫ dñr de d̃o sub ratione ꝓpria accepta: ⁊ quedã dñr de deo ad crea tuaras: ⁊ iºꝝ triplex repit̃ differẽtia naꝫ quedaꝫ dñr ad creaturas de pos sibili: vt cãtiuuꝫ gubernatiuuꝫ: ⁊ si milia: Quedaꝫ vero in ordine ad ip saꝫ creaturaꝫ ꝑ aliqd̃ opus: vt hõ mortalis: que deo ꝯpetunt ꝑ comu

q iij

nicationez ydiomatuz. Quedaz vero in ordine ad creaturas generali
ter respectu actualitatis existentie
eorum vt sunt deus: refugiuz: creator
⁊ similia. Nominũ vero que de deo
dicuntur sub ppria ratiõe quadru
plex reperit differentia. Nam quedaz
sunt essentialia: ⁊ quedaz psonalia
quedaz nocionalia. Essentialia sunt
vt trinitas: deitas ⁊ similia. Noci
onalia sunt vt inascibilitas: pater
nitas: ⁊ similia. Personalia sunt i
duplici differentia: nam quedam eo
rum sunt comunia aliqua propria.
Comunia sunt que de omnibus per
sonis in plurari ⁊ de quolibet eorũ
in singulari dicũtur: vt psona: sup
positum ypostasis ⁊ similia. Que
dam vero sunt que non dicuntur de
omnibus personis sed tantũ de dua
bus vt spirator: qđ precise compe
tit patri ⁊ filio in diuinis: quoniaz
ambo spirant spiritum sanctum: ⁊
iste terminus spiritus. s. procedens
tantum competit spiritui sancto.
Nota ꝙ hoc nomen spirator com
petit patri ⁊ filio nõ tamen vt duo
principia: sed vt vnum principium
quoniam pater ⁊ filius concurrunt
ad processionem simul spiritus san
cti non tamen vt duo principia sed
vt vnum nec obstat quod sint due
persone realiter distincte: ideo hec ẽ
catolica pater ⁊ filius sunt spiratõ
spiritus sancti. ⁊ tamen hec est he
retica pater ⁊ filius sunt spiratores
spiritus sancti. eo quia spirationes
in numero plurari dicunt pricipia
distincta in diuinis: quod est hereti
cum in diuinis. Nomina vero per
sonalia sunt pater ⁊ filius ⁊ spiri
tus sanctus siue donum. Nomina
vero essentialia sunt in triplici diffe
rentia. Nam quedam sunt per mo
dum substãtie vt deus: essentia: sbã:

ens ⁊ similia. Quedam per moduz
quantitatis: vt immensus eternus
⁊ similia: ⁊ sic apparet ꝙ q̃tuõdeci
sunt membra predictorum nominũ
Naz translatiua capiunt vnuz mẽ
brum ea vero que dicuntur in ordi
ne ad creatura capiũt tria ⁊ sic sũt
quatuõ: ⁊ ille que competũt deo in
se capiunt quatuor: ⁊ sic sunt octo
illa vero essentialia capiunt tria ⁊
sic sunt vndecim. Similiter perso
nalia capiunt tria: ⁊ sic sunt qua
tuordecim. Sic ergo patet primuz
puta generalis diuisio nominum
diuinorum.

q Vantuz ad fmde eorum suf
ficiẽti diuisione est notandũ
ꝙ naciões sũt. v. s. paternitas inna
scibilitas: filiatio comunis spiratio
⁊ processio. due prime scilicet pater
nitas ⁊ innascibilitas sunt patris
non filij: Quarta patris ⁊ filij:
Quinta est spiritus sancti. Vnde
notandum ꝙ tres sunt proprieta
tes personales proprie loquendo.
paternitas filiatio ⁊ processio vel
spiratio qr personalis proprietas
dicitur que vni soli conuenit: ymo
eam ab omni alio distinguit ⁊ hoc
realiter. Relationes sunt quatu
or. Prima est patris ad filium sci
licet paternitas. Secunda est fi
lij ad patrem scilicet filiatio. Ter
cia est patris ⁊ filij ad spirituz san
ctum scilicet comunis in spiratio:
Quarta spiritus sancti ad patrem
⁊ filiuz scilicet processio. Vnde no
ta ꝙ omnis relatio est notio nõ au
tem econuerso. Nam ista nocio in
nascibilitas que patri conuenit nõ
dicitur ad aliquid eo ꝙ pater est a
nullo ideo ista talis notio non dici
tur relatio. Secundo notandum
est ꝙ notiones habent multa nomi

Ppria noa dei 4tia:

Psonalia in 2 dra.

Essentialiu dec:

na. Dicuntur enim notiones eo quia personas notificant. Dicũtur secundo distinctiones quia personas distingunt. Dicuntur etiam tercio relationes eo quia persone ad inuicẽ referuntur. Dicuntur etiam quarto ꝓprietates eo qꝛ sunt proprie personis quibus insũt. Unde nota ꝙ ꝓprietas nocio ⁊ relatio differunt quoniaꝫ proprietas dicitur inquantum conuenit vni soli. Nocio autem dicitur inquantuꝫ est principium cognoscendi. Relacio autem inquantum dicit habitudinem ad alterum. Quarum nocionum sic sufficientia potest haberi. Nam omnis persona diuina aut est deus aut deus de deo ⁊ hoc dupliciter quia vel nascendo ⁊ sic nascibilitas vel filiatio aut procedendo ⁊ sic est processio vel spiratio passiua aut deus a quo est deus: ⁊ hoc dupliciter aut per generationem: ⁊ sic ẽ paternitas aut per spirationem ⁊ sic est spiratio passiua. His itaqꝫ visis ⁊ premisis notande sunt alique regule nocionum. quarum prima talis est ꝙ nulla notio de alia predicatur affirmatiue. Hec enim est falsa paternitas est filiatio.

Secunda regula est quod quelibet notio est illa persona cuius est notio siue persona. Nam hec est vera pater est paternitas: ⁊ ecõuerso similiter filius est filiatio. Tercia regula est ꝙ quelibet nocio est idem cum essentia diuina hec enim est vera paternitas est essentia diuina: similiter filiatio est essentia diuina. ⁊ sic de alijs. Quarta regula est ꝙ omnes nociones sunt vna essentia. Quinta regula est ꝙ omnes nationes sumpte abstractiue predicantur de essentia. Unde bene dicitur essentia diuina est paternitas: sed concretiue sumpte non. Nam non bene sequitur essentia diuina generat: ⁊ sic de alijs. Sexta regula est ꝙ omnis nocio importat diuersitatem. Septima regugula est ꝙ non quicquid dicitur de notione dicitur de persona quia aliquid dicitur seu conuenit nocioni enim conuenit proprie distinguere sed perse distinguntur: ⁊ sic patet secundum scilicet de eorum sufficientia ⁊ distinctione. Unde notandum est pro declaratione quinte regule ꝙ abstracta istorum nominuꝫ scilicet paternitas filiatio ⁊ processio sunt duplicia: quedam enim sũt cum quibus conueniunt in principio ⁊ differunt in fine vt de hoc nomine paternitas predicatur de filiatione filius ⁊c. ⁊ de istis non intelligitur regula. Alia sunt concreta istarum nocionum scilicet verba eis correspondentia vel eorum nomina verbalia vt de hoc nomine processio spirari: ⁊ de istis regula intelligitur ⁊ hoc de secundo.

Quantum ad tercium sunt notande nouem regule: quaruꝫ prima est quod omnia nomina trãslatiua dicuntur equaliter ⁊ simpliciter de essentia ⁊ personis nisi sumantur a proprietate. nam omnes tres sunt vna lux: ⁊ non tres luces: ⁊ sic de alijs. Secunda regula est ꝙ nomina dicta d deo in ordine ad creaturas generaliter siue de possibili siue de in esse quiditatiue creaturarum dicuntur aliqua ⁊ singula de essentia ⁊ personis vt ter sunt vnus deus: gubernator: dominus creator: ⁊ huiusmodi. Tercia regula est ꝙ nomina dicta de deo in ordine ad creaturam per restaurationis exercitum de vno solo

supposito dicuntur:vt dicendo fili-
us est homo. ¶ Quarta regula est
ꝙ nomina numeralia non dicun-
tur de aliqua persona perse sed de
omnibus simul ⁊ de essentia perse
vt tres persone sunt trinitas: ⁊ nō
persona est trinitas essentia tamen
est trinitas. ¶ Quinta regula est ꝙ
nomina nocōnalia minime de essen
tia diuina predicaṫ vt generat spi-
rat generatur spiratur. ¶ Sexta re
gula est ꝙ nomina personalia pro-
prie non predicantur de omnibus
personis nec de se inuicem nisi de
duabus scilicet innascibilitas ⁊ ac
tiua spiracio dicuntur tamen de di
uina essentia licet tamen non ver-
ba eis correspondentia. ¶ Septi-
ma regula est ꝙ nomina persona-
lia que equaliter ⁊ personam respi-
ciunt equaliter pſr depersonis plu
raliter ⁊ non singulalitē licet bene
de vnaquaque singulariter:vt pa-
ter ⁊ filius sunt persone non perso
na:⁊ similiter quilibet eorum est ꝑ-
sona. ¶ Octaua regula est ꝙ nomi
na personalia que non omnes per-
sona respiciunt predicantur bene
de duabus simpliciter: ⁊ pro qualꝫ
ipsarum singulariter ⁊ nullo mo-
do pluraliter vt pater ⁊ filius sunt
spirator ⁊ nō spiratores. ¶ Nona
regula est ꝙ nomina essentialia si-
ue ꝑ modū sbē:siue ꝑ modū q̄titа-
tis siue ꝑ mōꝫ q̄litatis dicuntur tñ
modo de omnibus personis singu-
lariter vt essentia vel substantia vt
pater ⁊ filius sunt essentia vel de-
us Exemplum de quantitate:vt pa
ter ⁊ filius ⁊ spiritus sanctus sunt
immensus vel eternus. Exempluꝫ
de qualitate vt pater ⁊ filius ⁊ spi-
ritus sanctus sunt bonus iustus vł
fortis ⁊ his similia. ⁊ sic patet se-
cundum qualiter nomina signifi-
cant.

Nunc autem circa quartum ē
notandum scilicet de ipsoruꝫ
terminorum suppositione ꝓ
cuius declaratione ponuntur sep-
tem regule:quarum prima talis est
ꝙ nomina translatiua indifferen-
ter supponunt pro essentia ⁊ pro ꝑ
sonis vt patet de isto nomine lumē
de quo habetur in simbolo lumen
de lumine.constat ꝙ ibi non suppo
nit pro essentia. ¶ Secunda regu-
la est ꝙ nomina que dicūtur de deo
in ordine ad creaturas cōnotancia
possibilitatem actualitatem in cre-
aturis indifferenter supponūt pro
essentia ⁊ personis vt creare ⁊ his
similia. ¶ Tercia regula est ꝙ no-
mina que de deo dicuntur speciali-
ter in ordine ad creaturas per opꝰ
restaurationis supponit pro filio
dei:vt mortalis ⁊ immortalis. Un
de nō ꝙ hec regula cātat ꝙ omnia
noia dicta de deo per communicatio
nem ydiomatum supponunt soluꝫ
pro secunda persona in trinitate
scilicet pro filio:vt cuꝫ dicitur mor
talis:sanctus:crucifixus: flagela-
tus:⁊ his similia.
¶ Quarta regula est ꝙ nomina nu
meralia pro nulla persona suppo-
nunt.licet quandoque ꝓ ꝑsonis vt
ibi scilicet tres sunt qui testimoniū
dant in celo pater verbum ⁊ spiri-
tus sanctus. ¶ Quinta regula est
ꝙ nomina nocōnalia semper. sup-
ponut pro personis ⁊ similiter pro
persona ⁊ non pro essentia maxi-
me quādo subiciuntur respectu ver
bi denotantis distinctionem ad in-
tra. Sexta regula est ꝙ omnia no-
mina entialia concretiue sumpta
indifferenter supponunt pro essen-
tia ⁊ persona:vt dicecendo deus im
mensus eternus ⁊c.

Septima regula ē ꝙ nomina essentialia abstractiue sumpta supponunt tm̄ ꝓ essentia vt deitas ⁊c̄. ⁊ sic patet quartū. vz. ꝓ qbus termini supponunt in diuinis.

Quantū ad qntū ⁊ vltimum de eorū sillogizacione primo pono aliquas regulas quarū prima talis est: ⁊ est comunis ꝙ ad debite sillogizandū ex ꝓpositionibꝰ vniuersalibus reqrit̄ ꝙ huiusmodi ꝓpositiones vl'es sint regulate pdici de omni ꝙ est: vl' de nullo qđ non ē hoc est dictū ꝙ nihil est summere sub subiecto de quo non dicatur p̄dicatū: si est affirmatiua mediante termino relationis. s. liquid: Si autem est negatiua ꝙ nihil sumat̄ sub subiecto. a quo nō remoueatur ptm̄ ⁊c̄. Vnde notanter dixi ꝙ sill's indiuinis regulat̄ pdici de omni quod est vel dici de nullo ꝙ non est qr lȝ hoc teneatur in inferioribus siue in creaturis non tm̄ in diuinis Nam non. vz. omnis essentia diuina est pater: filius est essentia diuina. ergo filius ē pater. premisse sūt vere qr regulant̄ pdici đ omni lȝ ɔ̄ꝰ sit heretica. Similiter non seqt̄ nulla essentia diuina est generans: pater est essentia diuina: ergo pater n̄ est generans: ɔ̄ꝰ est heretica ⁊ tamē premisse sunt vere. Sic ergo est sillozizandū indiuinis. s. omne quod est essentia diuina est pater: filius ē essētia diuina. ergo filius est pater modo argumentum est regulatum: ⁊ tamen ɔ̄ꝰ est falsa: quia maior est falsa ⁊ minor uera quia de filio dei verum est dicere ꝙ est essentia diuina: ⁊ tamē filius non est pater: Similiter potest argui de spiritu sancto. Similiter nihil quod est essentia diuina est generans: pater est essentia diuina: ergo pater non est generans argumentum est regulatū ⁊ maior est falsa ⁊ perconsequens. Pro quo notandum ꝙ magna est differentia inter istas propositiōes scilicet omnis essentia diuina ē pater: ⁊ omne quod est essentia diuina est pater. Nam prima existente vera 2a erit falsa. Prima enim significat ꝙ de quocunque dicitur iste terminus essentia: est verificabilis iste terminus: ⁊ hoc est verum nam essentia diuina non est nisi vna deitas ⁊ vna essentia que est pater ⁊ filius ⁊ spiritus sanctus. Secunda vero significat ꝙ de quacunque re verū est dicere hoc est essentia diuina de ipsa verū est dicere ꝙ est pater ⁊ hoc est falsum. Similiter est dr̄a inter istas ꝓpositiones. s. nulla essentia diuina generat ⁊ nihil quod est essentia diuina generat: Nam prima existente vera secūda est falsa. Prima enī significat ꝙ đ quacunque essentia diuina dicitur: est verificabilis iste terminus essentia diuina dicendo sic hoc est essentia diuina semper demonstrando essentiam diuinam ꝙ ab ea remoueatur generare patet. ⁊ hoc est verum. Nam essentia diuina nec generat nec generatur: nec spirat nec spiratur: quia actiones sunt suppositorū simul ⁊ passiones ⁊ non essentie. Nam pater est generans: filius vero genitus: ⁊ spiritus sanctus a duobus spiratus scilicet a patre ⁊ filio. Secunda vero significat ꝙ de quacunque significat vel verificatur essentia diuina ab ipsa remoueatur generare: ⁊ hoc est falsum. Nam licet habeat verum de filio ⁊ spiritu sancto non tamen habet verum de patre in diuinis. Ex istis patet ꝙ ista forma arguendi non valet comuniter in diuinis. s. Omnis persona indiuinis preter spiritum sanctum est spirans: filius est per-

2a regula.

3a regula.

sona indiuinis .ergo filius indiui-
nis preter spiritum sanctum est spi
rans.et ideo argumentum non valet
eo quia non regulatur per dici de om-
ni quod est. ¶ Secunda regula est
valde notanda quod scilicet sillogismi ex-
positorij non tenent indiuinis ter-
minis nec valent nisi tales propo-
sitiones singulares sint reducibi-
les ad vniuersales sbõ circunloquu
to per ly quod est.et ideo non sequi
tur hec essentia diuina est pater: hec
essentia diuina est filius : ergo fili-
us est pater. Ex quo ista est falsa
Omne quod est hec essentia diui-
na est pater:hoc patet ex dictis: ad
quam propositionem vniuersalem
debet reduci maior huius sillogis-
mi simile enim iudicium habetur de
alijs. ¶ Tercia regula est ista quod ad
hoc quod propositiones singulares sint
debite ordinate requiritur quod debi-
tus medius terminus nõ variet sup
positionem sed vniformiter teneatur
et si aliter fiat non valet argumen-
tum:vt si arguatur sic omne homo
est species:michael est homo : ergo
michael est species. Constat enim quod
variatur sopposition medij.scilicet a sup-
positione simplici ad suppositionẽ
personalem:et ideo comittitur fallacia
equinocationis penes tercium modum
Nam in prima ly homo stat simpli
citer in secunda vero personaliter
¶ vnde notandum est quod sicut triplex
est suppositio in terminis logicali-
bus scilicet materialis simplex et per-
sonalis ita triplex est suppositio in
terminis diuinis.scilicet essentialis:per-
sonalis et nocionalis : que variantur
suo modo propositiones sillogizan
tes indiuinis eo modo.quo in termi
nis logicorum. ¶ Notandum tamẽ
quod nomina que de deo dicuntur aliqua
sunt essentialia:aliqua vero perso-
nalia:aliqua notionalia;aliqua co

munia Nomina essẽcialia sunt ista
que sic sunt propria essentie quod si per
impossibile essentia diuina distingue
retur a personis ipsa sic dicerentur
de essentia quod non dicerẽtur de perso
nis. Et istorum quedam sunt substanci
alia vt essentia:deitas:et his simi-
lia Aliqua vero accidentalia vt co
municabile in comunicabile:et his
similia:et aliqua numeralia vt tri-
nitas. Nomina vero personalia sunt
que dicto casu retento.scilicet quod essentia
distingueretur a personis: quod est
impossibile.dicerentur de personis
quod dicerentur de essentia cuius
modi sunt ista.scilicet persona: supposi-
tum:ypostasis:pater filius: et spiri
tus sanctus:et istorum quedam di-
cũtur de omnibus personis:vt per-
sona:suppositum et ypostasis. Que
dam vero de vno tantum vt pater de pa
tre:filius de filio : et spiritus sanc-
tus de spiritu sancto: et istorum ab
stracta dicuntur proprietates per-
sonales cuiusmodi sũt paternitas:
filiatio:spiratio passiua:et his simi
lia. Nomina nocionalia dicuntur
personarum distinctiua inter se vt
generans spirans procedens et cor
verbalia:vt generatio spiratio pro
cessio:que etiam dicuntur relatiua
et quedam istorum dicuntur nocio-
nes vnius persone tamen vt gene-
rat actiue est nocio et proprietas
patris:generari filij spirari vel pro
duci Spiritus sancti ¶ Dicitur au-
tem nocio a nosco noscis noscere:
quia per nomina nocionalia vna persona
sona distinguitur ab alia:et consti-
tuitur distincta ab alia vt per hoc
nomen generans constituitur et no
scitur persona patris: et per hoc nomen
genitus constituitur et noscitur persona filij:
et per istud nomen procedẽs noscitur di
stincte persona Spiritus Sancti
a patre et filio : et per istud nomen

spirans noscuntur distincte perso-
ne patris et filij a persona spiritus
sancti. Nomina comunia sunt que
predicto casu retento licet impossi
bile sit q essentia distingueretur a
personis dicuntur tam de persona
quam de essentia cuiusmodi sunt
Ens:res:entitas deus creator et hiis
similia:et ista adiectiua omnipotens
eternus immensus et huiusmodi.

¶ Dubium est vtrum aliqua predi
ctorum nominum sint inter essentia
lia computanda. Sed pro solutione
huius dubij sunt notande alique pro
positiones quarum prima talis est q
nullum verbum nocionale propriu
vni persone vel duabus personis ve
rificatur de aliquo nomine essentia
li proprie:nam hec est falsa videli-
cet essentia generat:similiter deitas
generat:et sic de alijs Nam nomen
nocionale est relatiuum. Relatio
autem in diuinis respicit personas
essenciale non reffert vt sic et vt sic
non respicit personas. et ista videtur
esse intentio magistri libro primo di
stin.iiij.hec tamen est vera diuini-
tas est generatio ¶ Secunda pro-
positio est q nomina numeralia non
verificantur de aliqua persona in
numero singulari sumpta probatur
sic Nam hec est falsa pater est tri-
nus similiter ista pater vel filius est
trinitas. Similiter ista suppositum
est trinitas:vel persona est trinitas
ergo h propositio vera. vnde notanter dicitur i
numero singulari quoniam in plurari bene
possunt. Vnde bene dicitur pater et filius et spiritus
sanctus sunt tria supposita vel tri
nitas. ¶ Tercia propositio est noia substantia
essentialia verificantur de quolibet noie
psonali et eius pprietate. h p3. Nam
iste sunt vere. pater est essentia pater trinitas est
essentia: filius est deitas : spiritus sanctus
est deitas:ergo talis propositio vera ¶ Quar
ta propositio est q noia essentialia adiec-
tiua dicuntur vere de essentia et non
de aliqua persona vel nomine pso-
nali. p3 hoc. Nam hec est vera essen
cia dei est comunicabilis : et non ista
pater est comunicabilis: Vnde nota
q essentia comunicabile:et non essen
tia comunicabile in diuinis in sen-
su in quo theologi concedunt non
sunt aliquo modo predicata contraria:quia
dicuntur in habitudine vel respectu
diuersorum respectu essentie et respec-
tu personarum tamen eadem essen-
cia est comunicabilis tribus perso-
nis quia sic competit psone patris : quod
non competit alteri persone.

¶ Quinta propositio q ista nomina i
nascibilitas:in genitas et similia non
sunt proprie notiones alicui. p3. nam
dicuntur de essentia ¶ Sexta propositio
est q nomina essentialia dicuntur ve-
re de omnibus psonis vel nomini-
bus comunibus: verbi gratia deus est tri-
nitas ¶ Septima propositio est q no
men psonale aliquando est nomen iposta-
sis:aliquando est nomen a pprietate. primo
modo pater dicit psonam que h3 filium
secundo pater dicit filium generare. primo
modo nomen psonale pdicatur de essen
tia s3 non secundo. Et ideo propositio pot sic for-
mari. s. si nomen psonale sit nomen
a pprietate non pot predicari de
nomine essentiali. Vnde hec est falsa
essentia est pater. Nam pater suppo
nit pprietatem. tamen pro vt pater
dicit psonam que h3 filium ista est ve
ra essentia est pater ¶ Octaua propositio est
ista q noia psonalia verificantur de
noibus coibus:et econtra. Vnde hec est
vera aliquis res est pater:pater est res:filius
est ens. et his similia ¶ Nona regula
siue propositio est q noia psonalia nociona
lia essentialia sine coia possunt dici de se inui
cem conuertibiliter pdicatione idemptita
ca.l3 non formali hoc p3. Nam iste
sunt vere pdicationes. v3. pater est
idem q filius et filius est id quod pater.

Nam ista est falsa pater est filius :
⁊ sic de alijs Ex quo infero ꝙ ista
ꝯña non est formalis.s.a.est idē ꝙ
b. ergo.a.est.b. Nec sequitur pater
est id vel idem ꝙ filius. ergo pater
est filius.hoc pa3.na3 li id vel ide3
denotat essentiam ⁊c̄. Decima pro
positio est ista ꝙ omne nomen pur̄
essentiale predicat̄ de quol3 psona
li ⁊ de omnibus in simul in singu/
lari ⁊ non in plurari vt dicendo pa
ter est essentia:filius ē essentia:spi/
ritus sanctus est essentia: ⁊ hi tres
sunt vna essentia ⁊ vna deitas ⁊ ñ
tres essentie. Vndecima pᵒ est ꝙ
nomina substancialia dñr de omni
bus suppositis simul sumptis sin/
gulariter ⁊ non plurariter vt dc̄do
tres psone sunt vna res vel plures
psone sunt vnum ens vnum.s.refe/
rendo ad essentiam ⁊ ly tres ad p/
sonas. Duodecima pᵒ est ꝙ nomi/
na comunia adiectiua.dñr dequol3
nomine:⁊ de quol3 singulariter ⁊
non plurariter:vt dc̄do pater ē vnꝰ
deus:filius est vnus deus : spiritus
sanctus est vnus deus Et pater ⁊
filius ⁊ spiritus sanctus sunt vnus
deus ⁊ non tres dij. Similirer pa/
ter est eternus:filius ē eternus. spi
ritus sanctus est eternus:⁊ hij tres
sunt vnus eternus:vnus in mensus
vnus omnipotens ⁊ non tres om/
nipotentes:nec tres eterni.nec tres
immensi. Notandum autem pro d
claratione none regule seu proposi
tionis ꝙ predicatio indiuinis ē tri
plex. Nam quedam est idemptica.
alia vero formalis vel personalis.
Predicatio idemptica est quando
subiectum ⁊ predicatum supponūt
pro eadem re idest essentia : ⁊ tunc
nomina nocionalia personalia essē
tialia de se inuicem predicantur ⁊
conuertibiliter:vt dc̄do pater ē ide3
ꝙ filius : ⁊ filius est idem ꝙ pater

pdicatio in diuinis idemptica formalis

generare est ide3 quod generari ⁊ e
cōuerso.⁊ sic de alijs predicatio vō
formalis vel personalis est quando
subiectum vel predicatum suppo/
nunt pro eade3 re ⁊ sub propria ra
tione formali vel quando subiectū
⁊ predicatum supponunt pro per/
sona vt hic pater est filius.⁊ de ta/
li predicatione non intelligitur re/
gula.sed ꝙ nomina nocionalia per
sonalia ⁊ essentialia de se inuicem
predicantur conuertibiliter q2 ma
le dicitur pater est filius:nec filius
est pater.⁊ sic de alijs. Tamen nō
ꝙ ista propositio scilicet pater est
filius cum alicui proponitur po/
test distingui:quia vel subiectum ⁊
predicatum supponunt pro essen/
tia.⁊ sic est vera. Na3 sensus est ꝙ
filius est eadem res que pater: ⁊ pa
ter eadem res que filius: ⁊ hoc ve/
rum est.nam essentia diuina est in
omnibus vna. Si autem subiectu3
⁊ predicatum supponant pro per/
sona sic talis pᵒ est falsa:vel tales
propositiones sunt false. Nam tūc
est sensus ꝙ psona que est pater est
psona que est filius. ⁊ sic de ista dr̄
huic mō pōt dici de omnibus simi/
libus in quibus est predicatio for/
malis vel personalis.⁊ sic est finis
huius breuis tractatus.

In hoc volumine continentur
Tria Andree principia ordinis mi
norum. Expositio Francisci mai
ronis super octo Physicoꝝ aristo
telis libros. Eiusdem Francisci
formalitatum tracatus. Eiusdē
tractatus de principio complexo.
Tractatus de terminis theologicis
Correpta per venerabilem Magi/
strum Petrum malferam ordinis
minorum sacre thologie doctore3.

Incipit tractatus de ente ⁊ es/
sentia sancti Thome de aqno.

Via paruus error
in pn° magnus est in
fine ẜz phũz p° celi ⁊
mundi. Ens aũt ⁊ essen
cia sunt que p° in in/
tellectu ↄcipiunt᷑. vt dicit Auic. in
sua metha. Ideo p⁹ ne ex eoꝝ ignorã
tia errare ↄtingat: ad hoꝝ difficul/
tatē apiendã dicendũ est qd noīe
eẽntie ⁊ ẽtis significet᷑. ⁊ quo° indi
uersis iueniunt᷑. ⁊ quo° se habeant
ad intentiões loicas. s. gen⁹. spẽs ⁊
drãs. qꝛ vero ex ↄpositis cognitio/
nē simpliciũ accipe debe⁹. ⁊ ex po
sterioribus deuenire in priora vt a
faciliorib⁹ icipientes ↄuenientiõ
fiat disciplina. Ideo ex significatiõe
ẽtis ad significatõz eẽntie ꝓceden
dum est.

Cap. pri. qd significat ens i eẽntia

Diendũ est ꝙ sicut i. v. met.
phũs dicit ens ꝑse dr̃ dupl'r
vno° ꝙ diuidit᷑ ꝑ .x. genera.
Alio° ꝙ significat ꝓpositionũ ve
ritatē. Hoꝝ aũt drã est. qꝛ ẜo° p̃t di
ci ens illud de quo affirmatiua ꝓpõ
formari p̃t. ẽt si illud in re nihil po
nat ꝑ quē modũ priuatiões ⁊ ne
gatiões entia dicunt᷑. Dicimus. n.
ꝙ affir° est opposita negatiõi. ⁊ ꝙ
cecitas est in oclo. sz p°° non p̃t di
ci aliqd ꝙ sit ens nisi ꝙ in re aliqd
ponat. vnde p°° cecitas ⁊ h⁹ nõ sũt
entia. Nomen igit᷑ essentie non su/
mit᷑ ab ente ẜo° dctõ. aliqua. n. di/
cunt᷑ hoc° que essentiã non habẽt
vt ĩ in priuationib⁹. sz sumit᷑ essen/
tia ab ente p° mõ dctõ. vnde comẽ.
in eodē loco dicit ꝙ ens p° modo
dictũ est qḋ significat essentiã rei.
Et qꝛ vt dictum est ens h mõ dictũ
diuidit᷑ ꝑ .x. genera oꝫ ꝙ essentia si
gnificet aliquid comune omnibus
naturis. per quas diuersa entia in
diuersis generibus ⁊ speciebus col/
locantur. sicut humanitas est essen
cia hominis ⁊ sic ꝺ alijs. Et qꝛ illḋ
per quod res constituitur in pro/
prio genere vel specie ẽ quod signi/
fica ẽ per diffinitionem indicantẽ
ꝙ quidest res. Inde est ꝙ nomen es
sentie a phis in nomen quiditatis
mutat᷑. ⁊ hoc est ꝙ phũs. vij. meta.
frequenter nominat ꝙquideratesse
idest h per quod aliquid habet esse
quid. dicitur. forma secundum ꝙ ꝑ
formam sigificatur ꝑfectio vel cer
titudo vniusc⁹qꝫ rei. vt dicit Auic.
in secundo metha. sue. h° enim alio
nomine natura dicit᷑ acipiendo na/
turam secundum primum modum
illorum. quatuor modoꝝ quos Bo
etius de duabus naturis asignat se
cundum. s. ꝙ natura dicitur esse il/
lud quod quocunque modo intellec
tu capi potest. non enim res intelli
gibilis est nisi per suã diffinitionẽ
⁊ essentiam. ⁊ sic etiam dicit phũs
v. metha. ꝙ omnis substantia ẽ nã
Nomen autem nature hoc modo
sumpte videt᷑ significare eẽntiã rei
secundum ꝙ habet ordinem ad pro
priam operationem rei. cum nulla
res propria destituatur operatione
quiditatis vero nomen sumitur ex
hoc ꝙ per diffinitionem significat᷑.
Sed essentia dicitur secundum ꝙ ꝑ
eam ⁊ in ea habet esse.

Capitulum secundum quomodo sũ
matur essentia in compositis ex ma
teria ⁊ forma.

Sed qꝛ ens absolute ⁊ p° pri
us dicitur de substantijs ⁊ ꝑ
posterius ⁊ secundum quid
de accidentibus. Inde est ꝙ essen/
tia proprie ⁊ vere est in subijs. sed i
accidentibus est quodam modo ẜm
qd. Sbãꝝ vero quedã sũt simplices

τ queda3 composite. τ in vtrisque est essentia. sed in simplicibus veriori τ nobiliori modo. secundum q̄ et ꝙ habent esse nobilius. sunt etiam causa esse eorum que composita sūt ad minus substantia prima τ simplex que deus est. sed q2 illarum substantiarum essentie sunt nobis magis occulte. ideo ab ēentijs cōpositorum incipiendum est vt a faciliori bus conuenientior fiat disciplina In substantijs igitur compositis forma τ materia nota sunt. vt i homine. anima τ corpus. non autem potest dici ꝙ alterum eorum tantum essentia dicatur esse. ꝙ enim materia rei sola non sit essentia planū est. q2 res per suam essentia3 cognoscibilis est τ in specie ordinatur vel in genere. materia autem non est cognitionis principium. nec secundū eam ad speciem vel ad genus determinatur. sed secundum id solum ꝙ in actu aliquid est. neque etiam forma tantum. substantie composite essentia dici potest. quamuis quidā hō asserere conentur. Ex his igitur que dicta sunt patet ꝙ essentia est id quod per diffinitionem rei significatur. Diffinitio autem substanciarum naturalium non tantum fōmam continet. sed etiam materiam aliter enim diffinitiones naturales τ mathematice non differrent. nec etiam potest dici ꝙ materia in diffinitione substantie naturalis ponat̄ sicut additum essentie eius vel ens extra naturam vel essentiam eius. q2 hic modus proprius est accidentibus que essentiam perfectam non habent. vnde oportet ꝙ in diffinitione sua substantiam vel subiectum recipiant quod est extra genus eorum patet ergo ꝙ essentia comprehendit materiam τ formā. non etia3 p̄t dici ꝙ essentia significet relatione3 que est inter materiam τ formam. vel aliquid super additum illis q2 hoc de necessitate esset accidens extraneum a re nec per ea3 res cognosceretur. que omnia essentie conueniūt. per formā. n. que est actus materie materia efficit ens actu τ hoc aliqd vn̄ illud quod sup aduenit non dat esse actu simpliciter materie. sed eē actu tale sicut accidentia faciunt. vt a3o facit actu album. vnde τ qn talis forma acquiritur non dicitur generari simpliciter. sed secundum quid. Relinquitur igitur quod nomen eēntie in substantijs compositis significat illud quod est ex materia τ forma compositu3. Et huic consonat verbū Boetij in commento predicamentorum. vbi dicit ꝙ vsya significat compositu3. vsya. n. apud grecos idem est ꝙ essentia apud nos vt ipsemet dicit in libro de duabus naturis. Auic. autem dicit ꝙ quiditas substantiarum compositarum est ipsa compositio forme τ materie. Comen. etiam dicit super vij. metha. Natura quam habent species in rebus generabilibus est aliquod medium id est compositum ex materia τ forma. hec etiam ratio concordat quia esse substantie composite non est tantum forme: nec tantu3 materie. sed ipsius compositi. Essentia autem est secundu3 quam res dicitur esse. vnde oportet ꝙ essentia qua res denominatur ens non tantum sit forma: nec tantum materia. sed vtrunque. quamuis huiusmodi esse suo modo sola forma sit causa. Sic enim in alijs videmus que ex pluribus principijs constituuntur ꝙ res non denominantur ex altero illorum principiorum tātum. sed ab eo quod vtrunque complectitur vt3 in saporibus. quia ex actione cali digerentis humidum

causantur dulcedo. et quamuis hoc modo calor sit causa dulcedinis. tamen non denominatur corpus dulce ex calore sed a sapore. quod calidum et humidum complectitur.

s Ed quia indiuiduationis principium est materia. ex hoc forte videretur sequi quod essentia que materiam complectitur in se simul et formam. sit tantum particularis et non vniuersalis. Ex quo sequeretur vniuersalia diffinitionem non habere si essentia est id quod per diffinitionem significatur. Et ideo sciendum est quod materia non quolibet modo accepta est principium indiuiduationis. sed solum materia signata. et dico materiam signatam que sub certis dimensionibus consideratur Hec autem materia in diffinitione hominis inquantum homo non ponitur. sed poneretur in diffinitione socratis. si Socrates diffinitionem haberet. ¶ In diffinitione autem hominis ponitur materia non signata. non enim in diffinitione hominis ponitur hoc os et hec caro. sed os et caro absolute. que sunt materia hominis non signata. patet ergo quod essentia hominis et Socratis non differunt nisi secundum signatum. et non signatum vnde comen. dicit super. vij. Metha. quod soc. nihil aliud est quam animalitas et rationalitas que sunt quiditas eius. sicut etiam essentia generis et essentia speciei secundum signatum et non signatum differunt quamuis alius modus designationis sit vtrobique. quia designatio indiuidui respectu spei est per materiam determinatam dimensionibus. designatio autem speciei respectu generis est per differentiam constitutiuam que ex forma rei sumitur. hec autem determinatio vel designatio que est in specie respectu generis non est per aliquid in essentia speciei existens quod nullo modo in essentia generis sit. immo quicquid est in specie est etiam in genere. vt non determinatum. si enim anima non esset totum quod est homo. sed pars eius non predicaretur de eo. cum nulla pars intelligibilis predicetur de suo toto. hoc autem quomodo contingat videri potest si inspiciatur qualiter differt corpus. secundum quod ponitur pars animalis. et secundum quod ponitur genus. Non enim potest dici eo modo esse genus quo est pars integralis. hoc igitur nomen quod est corpus multipliciter accipi potest. Corpus enim secundum quod est in predicamento substantie dicitur ex eo quod habet talem naturam vt in eo designari possint tres dimensiones. Ipse autem tres dimensiones designate sunt corpus quod est in genere quantitatis. ¶ Contingit autem in rebus vt quod habet vnam perfectionem ad vlteriorem etiam perfectionem pertingat. sicut patet in homine. qui et naturam sensitiuam habet et vlterius intellectiuam Similiter etiam et super hanc perfectionem que est habere talem formam vt in ea possint tres dimensiones designari pot alia perfectio adiungi vt vita vel aliquid huiusmodi. Potest ergo hoc nomen corpus designare rem quandam que habet talem formam ex qua sequitur in ipsa designabilitas trium dimensionum cum precisione vt. s. ex illa forma nulla vlterior perfectio sequatur. sed si aliquid aliud superadditur sit preter significationem corporis. et hoc modo corpus erit materialis et integralis pars animalis quia sic anima erit preter id quod significatum est nomine corporis et superueniens ipsi corpori.

ita q ex ipsis duob9.s. ex aia et corpore. sicut ex ptibus ostituitur aial pt et h9 nomen corp9 h9o accipi vt significet rez qzdã que hz tlez formã ex qua possint in ea re tres dimensiones designari quecunqz forma sit illa siue ex ea possit pueniri alia vlterior pfectio siue non. et h9 mõ corpus erit gen9 aialis. qz in aiali nil est accipe q in corpore iplicite non otineat. nõ.n. aia est aliq forma ab illa p quã in re ista potuerunt designari tres dimensiones. et iõ cuz dicebat q corpus est qd hz talẽ forãz ex qua possunt designari tres dimẽsiones in eo intelligebã quecunqz forma esset ista siue aia esset siue lapideitas. siue quecunqz aliq forma et sicut forma aialis implicite i corpore siue in coris forma cõtinet p vt corpus ẽ g9 eius. et ẽt talis ẽ habitudo aialis ad hominem. si .n. al nominaret tantuz rez talez que hz qzdaz pfectionez vt possit sentire et moueri p principiuz in ipso existẽs cum preci sione alterius perfectionis. tunc quecunqz alia pfectio vlterior supueniret haberet se ad aial per modum partis et non sicut implicite contenta in ratione animal et sic al non esset ge9 sed ẽ ge9 secundum q significat rem quandam ex cuius forma potest prouenire sensus et motus quecunqz sit illa forã siue sit anima sensibilis tantum siue sit anima sensibilis et rationalis simul. sic igitur ge9 significat indeterminate id totũ quod est in spẽ non enim significat tantum materiam. similiter etiaz differentia significat id totum quod est in spẽ. et non tantum formam. et etiam diffinitio significat totum. et etiam species. sed diuersimode. quia genus significat totum vt quedam denominatio determinans id q ẽ materiale in re sine determinatiõe proprie forme. vnde genus. sumitur a materia quamuis nõ sit materia. vtz ex hoc q corpus dicitur ex hoc q habet talem perfectionem vt possint in ea designari tres dimensiones. qua quidem perfectio est materialiter se habens ad vltiorem perfectionem Differentia vero econuerso est sicut quedaz denominatio a forma determinata sumpta preter hoc q de intellectu eius p9sit materia determinata. vtz cum dicitur animatum scilicet illud quod habet animam non enim determinatur quid sit. vtrum corpus vel aliquid aliud vnde dicit Aui. q genus non est in differentia sicut pars essentie eius. sed solum sicut ens extra animam siue essentiam. sicut etiam subiectũ est de intellectu passionum. et ideo genus non predicatur de differentia perse loquendo vt dicit Aristo. tercio metha. et .iiij. topicoruz. nisi forte sicut subiectum predicatur d passione sed diffinitio siue species comprehendit vtrunque scilicet determinatam materiam quam designat nomẽ generis. et determinatam formam quam designat nomẽ differentie Et ex hoc patet ratio quare genus et species et differentia se habent proportionaliter ad materiam formam et compositum in natura quamuis non sint idem cuz illa. quia neque genus est materia sed sumitur a materia vt significat totum. vnde dicimus hominem esse animal rationale. et non ex anima li et rationali. sicut dicimus eum esse ex corpore et aia. Ex corpore.n. et aia dr ẽe hõ sic ex duab9 reb9 qdaz tercia res ostituta que neutra illarum ẽ. hõ.n.nz ẽ aia nz corp9. sed si homo aliquomõ ex aiali et rõli dicat ẽe ñ erit sicut res tercia ex duab9 re

Auicen.

Arist.

bus sed sicut intellectus 3^9 ex duo/
bus intellectibus Intellectus eniʒ
animal est sine determinatione for
me specialis exprimens naturam
rei ab eo quod est materiale res/
pectu vltime perfectionis. In
tellectus autem huius differentie
rationalis consistit in determina/
tione forme specialis ex quibus du
obus intellectibus constituitur in/
tellectus speciei vel diffinitionis. ⁊
ideo sic res constituta ex aliquibus
non respicit predicationem earum
rerum ex quibus ɔstituitur. ita nec
intellectus recipit predicationem
eorum intellectuum ex quibus con
stituitur. non enim dicimus ꝙ diffi
nitio sit genus vel differentia. quã
uis autem genus significet totam
essentiam speciei. non tamen opor/
tet vt diuersarum specierum quarũ
est idem genus vt sit vna essen/
tia. quia vnitas generis ex ipsa in
determinatione vel in differentia ꝓ
cedit. non autem ita ꝙ id quod si/
gnificatur per genus sit vna natu
ra numero in diuersis speciebus cui
superueniat res alia que sit differẽ
tia determinans ipsuʒ. sicut forma
determinat materiam que est vna
numero. sed quia genus significat
aliquam formam non tamen deter
minate hanc vel illam quam deter
minate differentia exprimit que nõ
est alia quam illa que indetermina
te significabatur per genus. Et
ideo dicit comen. in secundo meta.
ꝙ materia prima dicitur vna per
remotionem omnium formarum. sʒ
genus dicitur vnum per cõitatem
forme signate. vnde patet ꝙ per ad
ditionem differentie remota illa in
determinatione que erat causa vni
tatis generis remanent species di/
uerse per essentiam. ⁊ quia vt dictũ
est natura speciei est indetermina/
ta respectu indiuidui. sicut natura
generis respectu speciei. Inde ẽ ꝙ
sicut id quod est genus prout pre/
dicatur de specie implicat in sua si/
gnificatione quamuis indistincte
totum id quod determinate est in
specie. ita etiam id quod est species
secundum quod predicatur de indi
uiduo oportet ꝙ significet totum
quod essentialiter est i indiuiduo li
cet indistincte ⁊ hoc modo essentia
speciei significatur nomine homi/
nis. vnde homo de sorte predicatur
Si autem significetur natura spe/
ciei cum precisione materie signa/
te que est principium indiuiduatio
nis sic se habebit per modum par/
tis. ⁊ hoc modo significatur nomi/
ne humanitatis. humanitas enim
significat id vnde homo est homo.
materia autem designata non est
illud vnde homo ẽ homo. ⁊ ita nul
lo modo continetur inter illa ex q/
bus homo habet ꝙ sit homo. cum
igitur humanitas in suo intellectu
includat tantum ea ex quibus ho/
mo habet ꝙ sit homo. patet ꝙ assi/
gnatione eius excluditur vel presci
ditur materia determinata vel de/
signata. ⁊ quia pars non predica/
tur de toto. Inde est ꝙ humanitas
nec de homine nec de sor. predicat̃
vnde dicit Auic. ꝙ quiditas com/
positi non est ipsum compositũ cu
ius est quiditas. quamuis etiam ip/
sa quiditas sit composita sicut hu/
manitas. licet sit composita nõ ta/
men est homo. imo oportet ꝙ sit re
cepta in aliquo quod est materia ð
signata sed qꝛ vt dictuʒ est designa
tio speciei respectu generis est per
formam. Designatio autem indiui
dui respectu speciei est ꝑ materiam
ideo oʒ vt nomẽ significans id. vn
de natura generis sumitur cuʒ pre
cisiõe forme detiate ꝑficiẽtis spẽm

significet ꝑtē materialē totiꝰ sic cor/
pus est ꝑs mālis hoīs. nomen aūt ē
significans id vnde sūmit natura
spēī cū precisione materie designa
te signi ficat ꝑtē formalē. iō hūa
nitas significat vt forma quedā ⁊
dicit ꝙ est forma totius nō qdē q̄
supaddita ꝑtibus essentialibus. s.
mē ⁊ forē. sicut forā doꝰ supaddit ꝑ
tibus integralibus eius. sz magis ē
forā que est totū. s. formā ꝯplec/
tens ⁊ materiā cū precisione tñ eo
rū ꝑ que nata ē mā designari. Sic
igit ꝑz ꝙ essentiā hoīs significat
hoc nomē hō. ⁊ h nomē humanitas
sz diuersimōe vt dictū est. qꝛ h nōē
hō significat ea vt totū inq̄ztum.
s. non prescidit designationem mē
sed iplicite ꝯtinet eā ⁊ indistinc/
te sicut dictū est ꝙ genus ꝯtinet di
ferentiā. ⁊ iō predicat hoc nomen
hō de indiuiduis. Sz hoc nomē hu
manitas significat eā vt ꝑtē quia
nec ꝯtinet in significatione sua ni/
si id ꝙ est hoīs inq̄ztū hō. ⁊ presci
dit oēz designationē mē. vñ de i di
uiduis hoīs nō predicat. ⁊ ꝑꝑ hoc
q̄ñdoq̄ h nomē essentia inuenit pre
dicatū de re. Dr̄. n. socratis eē essen
tia quedam ⁊ q̄ñdoq̄ negatū sicut
dicimus ꝙ essentia soc. ñ ē. soc.

Cap. tercium.

(q)Uō se habeat essentia i
ꝯpositis ex mā ⁊ forā
ad naturā gñis spēī ⁊ differētie
Viso qd significet noīe essentie in
sbīis ꝯpositis. Vidēdū ē quō se ha
beat ad rōē generis. spēī ⁊ drē. qꝛ
aut cui ꝯuēit rō generis vel spēī vl
drē predicat de h singulari signifi
cato. īpossibile est ꝙ rō genēis vel
spēī vel drē ꝯueniat essentie ꝫ ꝙ ꝑ
modū ꝑtis significat vt noīe hūa
nitatis vel aīalitatis. iō ⁊ dic auic.

ꝙ rōalitas nō est drā sed drē princi
piū. ⁊ eadē rōe humanitas nō est
spēs nec aīalitas gꝰ. Silr̄ ēt nō ꝑt
dici ꝙ rō generis vel spēī vel drē ꝯ
ueniat essentie ꝫ ꝙ qst q̄dā res exi
stēs extra singl'ia vt pl'onici pone/
bāt. qꝛ sic geꝰ ⁊ spēs nō predicaren
tur de h indiuiduo. nō. n. ꝑt dici ꝙ
sortes sit h qđ ab eo sepatū ē nec
sepatū illud ꝓficeret in cognitiōe
hꝰ singl'ris signati. ⁊ iō relinqt ꝙ
rō generis vel spēī vel drē ꝯueniat
essentie ꝫ qđ significat ꝑ modū to
tius vt noīe hoīs vel al'is ꝓ vt ipli
cite ⁊ indisticte ꝯtinet totū h quod
in idiuiduo est. aut essentia sic ac/
cepta ꝑt dupl'r ꝯsi. vnoº ꝫ nāz vel
rōē ꝓpriā. ⁊ h est absol'ta ꝯsideraº
ipsius. ⁊ hº nl' est ver̄ de ea nisi ꝯue
niat sibi ꝫ ꝙ hꝰ mōi. vnde qcqd a
lior̄ attribuit sibi fl'a ē attributio
V. g. hōi in eo ꝙ ē hō ꝯuenit rōale
⁊ al' ⁊ alia q̄ in diffinitiōe eiꝰ cadūt
albū uel nigr̄ vel qcqd hꝰmōi qđ ñ
est de rōe hūanitatis nō ꝯuenit hōi
in eo qđ est hō. vñ si querat vtr̄ ista
natura sic ꝯstituta possit dici vna
vel plures. neutr̄ ꝯcedendū est. qꝛ
vtr̄q̄z ē extra intellectū hūanita/
tis. ⁊ vtr̄q̄z ꝑt sibi accidere. si enim
pl'itas esset de rōe eiꝰ nunq̄z posset
esse vna. cū tñ vna sit ꝫ ꝙ ē in sor.
silr̄ si vnitas esset de itellectu ⁊ rōe
eiꝰ. tūc eēt vna ⁊ eadē natura sor.
⁊ platōis. nec posset in pl'ibus pl'ifi
cari. alioº ꝯsi. ꝫ eē ꝙ hz in hꝰl' il
lo. ⁊ sic de ipsa predicat aliqd ꝑ ac
cidens rōe eius in quo ē. sicut dr̄ ꝙ
hō ē albus. qꝛ sor. ē albꝫ. q̄uis hōi
nō ꝯueniat in eo qđ ē hō. h āt natu
ra duplex hz esse. vnū in singl'ari/
bus. ⁊ aliud in aīa. ⁊ ꝫ vtr̄q̄ ꝯse/
quunt accidentia dictā naturā. ⁊
sic in singl'aribus hz multiplex esse
ꝫ diuersitatē singl'ariū. ⁊ tñ ipsi
nē ꝫ suā ꝓpriā ꝯsideratione. s.

absolutã vtrorum istorum esse debet. falsum enim est dicere q natura hois inquantum huius esse habeat in hoc singulari. si enim esset in hoc singulari conueniret hoi inquantum est ho non esset vnquam extra hoc singulare. similiter si conueniret homini inquantum est ho non esse in singulari nunquam esset in eo. sed verum est dicere q ho non inquantum est ho habet q sit in hoc singulari vel in illo aut in anima. patet ergo q natura hominis absolute considerata abstrahit a quolibet esse. ita tamen q non fiat precisio alicuius eorum. Et hec natura sic considerata est que predicatur de omnibus indiuiduis. non tamen potest dici q ratio vlis conueniat nature sic accepte. quia de ratione vlis est vnitas et communitas. nature autem humane neutrum eorum conuenit secundum suam absolutam considerationem. Si enim cõitas esset de intellectu hois. tunc in quocunque inueniretur humanitas inueniretur cõitas. et hoc est falsum quia in sor. non inuenitur cõitas aliqua. sed quicquid est in eo indiuiduatum est. similiter etiam non potest dici q ratio generis vel speciei accidat nature humane secundum illud esse quod habet in indiuiduis. quia non inuenitur in indiuiduis natura humana secundum vnitatem vt sit vnum quod conueniens cuilibet quod ratio vlis exigit. Relinquitur ergo q ratio speciei accidit nature humane secundum illud esse quod habet in intellectu. Ipsa enim natura habet esse in intellectu abstratum ab omnibus indiuiduantibus. et habet rationem vniformem ad omnia indiuidua que sunt extra animam prout essentialiter est similitudo omnium et inducens in cognitionem inquantum sunt homines. Et ex hoc q talem rationem habent ad omnia indiuidua intellectus adinuenit rationem speciei et attribuit sibi. vnde dicit comen. in primo de anima. q intellectus est qui facit vlitatem in rebus. hoc etiam auic. in

sua meta. dicit. et quamuis hec natura intellecta habeat rationem vniuersalis secundum q comparatur ad res que sunt extra animam quia est vna similitudo omnium. tamen secundum q habet esse in hoc intellectu vel in illo est species quedam intellecta particularis. et ideo patet defectus comen. in tercio de anima. qui voluit ex vniuersalitate forme intellecte vlitatem intellectus concludere. quia non est vniuersalitas illius forme secundum hoc esse quod habet in intellectu. sed secundum q ad res refertur vt similitudo rerum sicut etiam si esset vna statua corporea representans multos homines constat q illa imago vel species statue haberet esse singulare et proprium secundum q esset in hac materia. sed haberet rationem communitatis secundum q esset commune representatiuum plurium. Et quia nature humane secundum suam absolutam considerationem conuenit q predicatur de sor. et ratio speciei non conuenit sibi secundum snam absolutam scilicet humane nature considerationem. sed est de accidentibus que consequuntur ea scilicet secundum quidem esse quod habet in intellectu. Ideo nomen speciei non predicatur de sor. vt dicatur sor. est species. quod de necessitate accideret: si ratio speciei conueniret homini. secundum esse quod habet in sor. vel secundum suam absolutam considerationem scilicet in quantum est homo. quicquid enim conuenit homini in quantum est homo predicatur de sor. et tamen predicari conuenit generi per se cum in eius diffinitione ponatur. Predicatio enim est quoddam quod completur per actionem intellectus componentis et diuidentis habens

tamen fundamentuʒ in re ipsa vni tatem coꝝ quoꝝ vnum de altero di citur. vñ ratio predicabilitatis pt icludi in ratione huius intentionis que est gꝰ. que sũmitur ꝑ actionem intellectus ⁊ cõpletur. nihilominꝰ tamen id cui intellectus intentio/nem predicabilitatis attribuit cõ/ponens id cum altero non est ipsa intẽtio generis. sed potius id cui in tellectus intentõʒ generis attribu/it. sicut qð significatur hoc nomie animal. sic ergo pʒ qualiter essen/tia vel natura se hʒ ad rationẽ spẽi qꝛ rõ spẽi ñ ẽ de illis q̄ ꝯueniunt ei ẜʒ suaʒ absolutaʒ ꝯsideratiõnẽ/nʒ est de accidentibus que ꝯsecunt̃ spe cieʒ ẜʒ esse qð habet extra animam vt albedo vel nigredo. sed est de ac/cidentibus que ꝯsequunt̃ eaʒ ẜʒ cẽ qð hʒ i intellectu. Et ꝑ hũc moduʒ ꝯuenit sibi rõ generis vel differẽtie

Capitulum quartuʒ.

Quomodo essentia est in sbãijs separatis que sunt deus ⁊ angelus ⁊ anima.

Nunc restat videre ẜʒ quẽ modũ sit essentia in subiis sepatis. s. in a nima intelligentia ⁊ cã prima. quã uis autẽ cẽ prime simplicitatẽ oẽs ꝯcedant. tamen ꝯpationeʒ materie ⁊ forme in intelligẽtijs ⁊ in aia q/daʒ nitunt̃ ponere. Cuius põnis fu isse dicit̃ Auicebron auctor libri fõ tis vite. Haũt dictis phõꝝ repit̃ esse ꝯtrariuʒ. qꝛ eas sbãs a mã sepatas nominant ⁊ absqꝫ oi mã cẽ ꝓbant Cuius demõstꝰ potissia est ex virtu te intelligendi que in eis ẽ. Videʒꝰ n. forãs non esse itelligibiles in ac/tu nisi ẜʒ ꝙ separant̃ a mã ⁊ a ꝯdicti onibus eꝰ. nec efficiunt̃ intelligibi/les in actu nisi ꝑ virtutẽ sbẽ intel/ligentis ẜʒ ꝙ recipiunt̃ i ea ⁊ ẜʒ ꝙ agunt̃ ꝑ eaʒ. vnde oʒ ꝙ in qualibet sbã intelligente sit oiodo imuitas a mã. Ita ꝙ nʒ habeat mãʒ ꝑtẽ sui nʒ ẽt sit sicut forma impressa i mã vt est de formis mãlibus. nec aliqs ꝑt dicere ꝙ intelligibilitatẽ nõ im/pediat mã quelibet. sʒ mã corpora lis tantuʒ. Si. n. hoc esset ratione materie corporalis tantuʒ. cuʒ mã non dicatur corporalis nisi secun/duʒ ꝙ stat sub forma corporea. tũc oporteret ꝙ hoc haberet mã a forã corporali. s. impedire intelligibili/tateʒ. ⁊ hoc non põt esse. qꝛ ⁊ ipsa forma corporalis actu intelligibi/lis est. sicut ⁊ alie forme ẜʒ ꝙ a mã abstr[a]huntur. vnde in aia intellec/tiua ⁊ in intelligentia nullo modo est compõ ex materia ⁊ forma vt hᵃ modo accipiatur mã in eis sicut in sbiis corporalibus. sed est ibi ꝯpoᵃ forme ⁊ esse. vnde in comẽ. ix. ꝓpõ nis libri de cãis dicit̃ ꝙ intelligen/tia est habens formaʒ ⁊ esse. ⁊ acci pitur ibi forma ꝓ ipsa q̄ditate vel nᵒ simplici. ⁊ quomodo hoc sit pla num est videre. Quecunqꝫ. n. ita se habent adinuiceʒ ꝙ vnuʒ est causa esse alterius illud qð hʒ rationẽ cẽ ꝑt habere esse sine altero sed non ꝯ uertit̃. talis auteʒ inuenit̃ habitu/do materie ⁊ forme ꝙ forma dat es se materie. ⁊ ideo impossibile est cẽ materiaʒ sine aliqua forma. tamẽ non est impossibile esse aliq̄ʒ formã sine materia. forma. n. nõ hʒ in eo ꝙ forma dependentiã ad mãʒ. sʒ si inueniant̃ alique forme que nõ pos sunt esse nisi in materia hoc accidit eis ẜʒ ꝙ sunt distantes a primo pri cipio ꝙ est actꝰ priꝰ. ⁊ purus. vnde ille forme que sunt ꝓpingssime pᵒ prinᵒ sunt forme p se sine mã subsi/stentes. non. n. forã ẜʒ totũ gᵒ suuʒ mã indigʒ vt dictũ ẽ. ⁊ hꝰmõi forẽ

ſunt intelligētie. ⁊ ideo nō oꝫ vt eſ
ſentie vl' qditates haꝝ ſbāꝝ ſint ali
ud ꝙ̄ ipſa forma. In hᵒ gᵒ differt
eſſentia ſbē ꝯpoſite. ⁊ ſbē ſimplicis
ꝙ eſſentia ſbē ꝯpoſite non tm̄ for⸗
maꝫ: ſꝫ ꝯplectiť formaꝫ ⁊ materiā.
Eſſentia vero ſbē ſimplicis eſt formā
tm̄. ⁊ ex hᵒ cānť due alie differentie
vna ē ꝙ eſſentia ſbē cōpoſite pt ſi⸗
gnificari vt totū vel vt ps. qđ acci
dit pp materie deſignationeꝫ. vt di
ctū eſt. Et ideo non quolibet modo
predicať eſſentia rei ꝯpoſite de ipſa
re ꝯpoſita. nō. n. pt dici ꝙ hō ſit q⸗
ditas ſua. ſꝫ eſſentia rei ſimplicis q̄
eſt ſua forma nō pt ſignificari niſi
vt totuꝫ cuꝫ nihil ſit ibi preter for
maꝫ quaſi formaꝫ recipiens. Et ideo
quocūqꝫ modo ſumať eſſentia ſubē
ſimplicis đ ea predicať. vnde auic.
dicit ꝙ qditas ſimplicis eſt ipꝫmet
ſimplex. qꝛ nō eſt aliqđ aliud recipi
ens ipſaꝫ. Secunda dr̄a eſt. qꝛ eſſen
tie reꝝ ꝯpoſitaꝝ ex eo ꝙ recipiunť
in mā deſignata multiplicanť ſm
diuiſionē eius. vnde ꝯtingit ꝙ ali⸗
qua ſint idē ſpē. ⁊ diuerſa numero.
Sed cuꝫ eſſentia ſimplicis non ſit
recepta in materia nō pt ibi eſſe ta
lis multiplicatio. ⁊ ideo non oꝫ vt
inuenianť plura indiuidua vnius
ſpēi in illis ſbīis ſꝫ quotquot ſunt
indiuidua tot ſunt ſpēs. vt Auic.
dicit expreſſe. Huius ergo ſbē quā
uis ſint forme ſine mā. non tm̄ inde
eis eſt oīoda ſimplicitas. nec ſunt
actus purus. ſꝫ habent pmixtionē
potentie. ⁊ h ſic pꝫ. qcqđ. n. non eſt
de intellectu eſſentia l' qditatis. h eſt
adueniens extra ⁊ faciens ꝯpoſitio
neꝫ cuꝫ eſſentia. qꝛ nulla eſſentia ſi
ne his que ſunt ptes eſſentie intel⸗
ligi pt. Omnis auteꝫ eſſentia vel q
ditas intelligi pt ſine hᵒ ꝙ aliquid
intelligať de eſſe ſuo. poſſuꝫ. n. itel⸗
ligere qđ eſt homo vel fenix. ⁊ tamē
ignorare an eſſe habeant in reꝝ na
tura. ergo pꝫ ꝙ eſſe eſt aliud ab eſ⸗
ſentia vel qditate. niſi forte ſit ali⸗
qua cuius qditas ſit ipſuꝫ ſuum eē
⁊ hec res non pt eſſe niſi vna ⁊ pri⸗
ma. qꝛ impoſſibile eſt vt fiat pluriſi
catio alicuius niſi p additionem a
licuius differentie. ſicut multiplica
tur natura generis in ſpē. vel p hᵒ
ꝙ forma recipiť i diuerſis materijs
ſicut mľtiplicatur natura ſpeciei i
diuerſis idiuiduis. vel per h ꝙ vnū
eſt abſolutum ⁊ aliud in aliquo re⸗
ceptum. ſicut ſi eſſet quidam calor
ſeparatus eſſet alius a calore nō ſe
pato ex ipſa ſua ſepatione. ſi auteꝫ
ponatur aliqua res que ſit eſſe tan⸗
tum ita vt ipſum eſſe ſit ſubſiſtens.
h eſſe non recipiet additionem diffe
rentie quia iam non eſſet eſſe tantū
ſed eſſe ⁊ preter hoc forma aliqua.
⁊ multo minus recipiet additioneꝫ
materie quia iam eſſet nō ſubſiſtēs
ſed materiale. vnde relinquitur ꝙ
talis res que ſit ſuum eſſe non pt eē
niſi vna. vnde oportet ꝙ in quali⸗
bet alia re preter eam ſit aliud eſſe
ſuum. ⁊ aliud quiditas vel natura
ſeu forma ſua. vnde in intelligen⸗
tiis oportet ꝙ ſit eſſe preter formā
⁊ ideo dictum ꝙ intelligentia ē fō
ma ⁊ eſſe. omne autem quod conue
nit alicui vel eſt cauſatum ex prin⸗
cipijs nature ſue ſicut riſibile in ho
mine. vel aduenit ab aliquo princi
pio extrinſeco ſicut lumen in aere
ex influentia ſolis. non autem pōt
eſſe ꝙ ipſum eſſe ſit cauſatuꝫ ab ip
ſa forma vel quiditate rei. dico ſi⸗
cut a cauſa efficiente. quia ſic aliq̄
res eſſet cauſa ſui ipſius. ⁊ aliqua
res ſe ipſam in eſſe produceret. qđ ē
impoſſibile. ergo oportet ꝙ omnis
talis res cuius eſſe eſt aliud quam
natura ſua habeat eſſe ab alio. ⁊ qꝛ
omne quod eſt per aliud reducit ad

id quod est per se. sicut ad causam primã. ideo oportet quod sit aliqua res que sit causa essendi omnibus reb9 eo quod ipsa ē esse tm̄. al's iret in infinitũ in causis. cũ omnis res que nõ est esse tm̄ habeat causaz sui esse. vt dictuz est. pz ergo quod intelligentia est forma et esse. quod esse hz a primo ente. qd est esse tm̄. et hoc ē prima causa que deus est. oē autem quod recipit aliqd ab alio est in potentia respectu illius. et hoc qd receptuz ē in eo est actus e9. ergo oz quod ipsa forma vel qditas que est intelligentia sit in potentia respectu esse qd a deo recipit et illud esse receptũ est p modũ actus. et ita inuenitur actus et potentia i itelligentijs. non tamē forma et materia nisi equoce. vnde etiam pati recipere subiectum esse. et omnia huius modi que videntur rebus ratione materie conuenire equoce conueniunt substantijs intellectualibus et corporalibus. vt i 3o de anima comen. dicit. Et qz vt dictum est intelligentie qditas est ipsamet intelligentia. ideo qditas vel essentia eius est ipsum qd est ipsa et esse suuz receptuz a deo est id q9 subsistit in rerum natura. et pp hoc a qb9dam h9i sbē dicunt compōi ex quo est et quod est. vel ex quo est et esse. vt Bo. dicit. et qz i intelligentijs ponitur potentia et actus non erit difficile inuenire multitudinem intelligentiarum. qd esset impossibile si nulla potentia in eis esset. Vnde dicit comen. in 3o de aia. quod si natura intellectus possibilis esset ignorata. non possemus inuenire multitudinem in sbiis separatis. Est ergo distinctio earum ad inuicez fz graduz potentie et actus ita quod intelligentia superior que plus ppinqua est p° hz plus de actu et minus de potentia. et sic de alijs. et h complet in anima humana que tenet vltimum gradũ in intellectualib9 sbiis. Vnde intellectus potentia vl' eius se habet ad formas itelligibiles sicut materia prima que tz vltimuz graduz in eē sensibili ad formas sēsibiles. vt comen. in 3o de anima dicit. et ideo philosophus compat eaz tabule rase i qua nihil est depictuz. et pp hoc qz inter al's sbās itelligibiles plus hz de potentia. ideo efficit in tm̄ ppinqua rebus materialibus. vt res materialis trahit ad pticipandũ esse suum. ita quod ex aia et corpore resultat vnuz esse in vno composito. quãuis illud esse put est aie non sit dependens a corpore et ideo p9 istã formã que est aia inueniunt alie formē plus de potētia habentes. et magis ppinque mē. In tm̄ quod eēntie earum sine mã nõ possunt esse in qbus etiam inuenitur ordo et gradus vsque ad primas formas elementorum que sũt ppingssime materie. vnde nec aliqz operationez habent nisi fz exigentiam qualitatuz actiuarum et passiuarum et aliorum qbus mã ad formãz disponit.

Cap. v.

Uõ eēntia tripliciter inuenitur in rebus. et quomodo essentia in sbiis separatis se habeat: et ad naturã generis et differentie.

His ergo visis pz quõ essentia inuenit in diuersis. Inuenit āt triplex modus habendi essentiaz in sbiis. Aliqd. n. est sicut deus cui9 eēntia est ipsuz suuz esse. et iõ inueniuntur aliq phi dicentes quod deus non habz essentiaz. qz eēntia eius non est aliud qz eē eius. et ex hoc seqt quod ipse nõ sit in genere. qz oē qd est in genere oz quod habeat qditatez preter eē suũ

cuȝ q̄ditas aut natura generis aut
spēi non distinguāt̄ ꝑ ȝ rationē na-
ture in illis quoꝝ ē genus vel. spēs
sȝ ꝑ ȝ eē ꝙ est in diuersis diuersimōe
nec oȝ ꝙ dicat̄ ꝙ deus est esse tm̄. vt
in erroreȝ eoꝝ incidamus q deuȝ di
xerunt eē illud eē vl'e quo quelȝ res
formaliter est. h̄. n. qḋ deus est h̄ cō
dictionis est vt nulla sibi additio fi
eri possit. vnde ꝑ ipsaȝ suaȝ purita
teȝ est esse distinctū ab oi eē. ꝓꝓ qḋ
in comen. ix. ꝓpōnis libri de causis
dicit̄ ꝙ indiuiduatio prime eē que
est eē tm̄ est ꝑ purā bonitateȝ eius.
Esse āt cōe sicut in intellectu suo n̄
includit aliq̄ȝ additioneȝ. Ita nec
includit in intellectu suo aliq̄ȝ pre
scisioneȝ addictionis. qꝛ si hoc eēt
nihil posset intelligi eē in quo sup
eē aliqd adderet̄. similiter ēt q̄ȝuis
sit eē tm̄. non oȝ ꝙ defficiāt ei reliq̄
ꝑfectiones vl' nobil'ites. imo hȝ oēs
ꝑfectiones que sunt in oibus gene
ribus. ꝓꝓ ꝙ ꝑfectuȝ simpliciter di-
cit̄. vt ph̄us ⁊ comen. in. v. metha.
dicūt. Sȝ habet eas modo excellen
tiori omnibus rebus. quia in eo om
nes vnuȝ sunt. sȝ in alijs diuersita-
teȝ habent. ⁊ hoc est quia omnes il
le perfectiones conueniunt sibi ꝯm
suum esse simplex. Sicut si aliquis
per vnam qualitatem posset efficere
re operationes oim qualitatum.
In illa vna qualitate omnes qua-
litates haberet. Ita deus in ipso
esse suo omnes perfectiones habet.

Secuudo modo inuenitur essen-
tia in substantijs creatis intellectu
alibus in quibus est aliud esse quaȝ
essentia ipsorum quamnis essentia
sit sine materia. vnde esse earum n̄
est absolutum sed receptum. ⁊ ideo
limitatum ⁊ finitum ad capacita-
tem nature recipientis. sed natura
vel quiditas earum est absoluta nō
recepta in aliqua materia. ⁊ ideo
dicitur in libro de causis ꝙ intelli-
gentie sūt finite superius. ⁊ in fini
nite inferius. Sunt einim finite
quantum ad esse suum quod a sup-
periori recipiunt. non tamen fini-
untur inferius. qnia earum forme
non limitantur ad capacitatem a-
licuius materie recipientis eas. ⁊ i
talibus substantijs non inuenitur
multitudo indiuiduorum in vna
specie vt dictum est. nisi in anima
humana propter corpꝰ cui vnitur.
Et licet indiuiduatio eius ex cor-
pore occasiōaliter dependeat quan
tum ad sui inchoationem. quia nō
acquiritur sibi esse indiuiduatum
nisi in corpore cuius est actus. non
tamen oportet vt destructo corpo-
re indiuiduatio pereat. quia cum
habeat esse absolutum ex quo acq-
situm est sibi esse indiuiduatum ex
h̄ ꝙ facta est forma huius corpo-
ris illud esse semper remanet indiui
duatum. ⁊ ideo dicit Auic. ꝙ indi-
uiduatio animarum ⁊ multiplica-
tio dependet ex corpore quantum
ad sui principiuȝ. sed non quātum
ad sui fineȝ. Et quia in istis substā
tijs quiditas non est iḋ quod esse.
ideo sunt ordinabiles in predica-
mento. ⁊ propter h̄ inuenitur in eis
genus species ⁊ differentia. quam-
uis earum differentie proprie nobis
occulte sint. In rebus enim sensi-
bilibus etiam ipse differentie essen-
tiales nobis ignote sunt. vnde si-
gnificantur per differerentias acci
dentales que ex essentialibus oriun
tur. sicut causa significatur per su-
um effectuȝ. sicut bipes ponitur dif
ferentia hominis. Accidentia au
tem propria substantiarum imma-
terialium nobis ignota sunt. vnde
dr̄e eaꝝ nec ꝑ se nec ꝑ accidentales
dr̄as nobis significari possunt. b

tamen sciendum quod non eodem modo sumitur genus et differentia in illis substantiis et in substantiis sensibilibus. quia in sensibilibus genus summitur ab eo quod est materiale in re. differentia autem ab eo quod est formale in ipsa. vnde dicit Auic. in primo lib. sui de anima quod forma in rebus cõpositis ex materia et forma est differentia simplex eius quod constituitur ex illa. non autem ita quod ipsa forma sit differentia. sed quia est principium differentie. vt idem dicit in sua metha. et dicitur talis differentia esse differentia simplex. quia summitur ab eo quod est pars quiditatis rei scilicet a forma. cum autem substantie spirituales sint simplices quiditates non potest in eis differentia sumi ab eo quod est pars quiditatis. sed a tota quiditate. et ideo in principio de anima dicit Aui. quod differentiam simplicem non habent nisi species quarum essentie sunt composite ex materia et forma: Sumitur etiam in eis ex tota essentia sumitur genus modo tamen differenti. vna enim substantia separata conuenit cum alia in materialitate differunt autem abinuicem in gradu perfectionis secundum recessum a potentialitate. et accessum ad actum purum. et ideo ab eo quod sequitur illas in quantum sunt inmateriales sumitur in eis genus sicut intellectualitas vel aliquid huius. Ab eo autem quod consequitur in eis gradum pefectionis sumitur in eis differentia nobis tamen ignota. nec oportet has differentias esse acidentales. quia sunt secundum maiorem vel minorem perfectionem que non diuersificant speciem. gradus enim perfectionis in recipiendo eandem formam non diuersificat speciem. sicut albius et minus album in participando eiusdem generis albedinem. sed diuersus gradus perfectionis in ipsis formis vel naturis participatis diuersificat speciem. sic natura procedit per gradus de plantis ad animalia per quedamque sunt media inter animalia et plantas secundum philosophum in libro de animalibus. nec iterum est necessarium vt diuisio intellectualium substantiarum fit semper per duas differentias veras. quia hoc est impossibile in omnibus rebus accidere vt Philosophus dicit in. xij. de animalibus. Tercio modo inuenitur essentia in substantiis compositis ex materia et forma in quibus et esse est receptum et finitum propter hoc quod ab alio esse habent. et iterum natura vel quiditas earum est recepta in materia signata. et ideo sunt finite et superius et inferius. et in eis iam propter diuisionem materie signate potentialis est multiplicatio indiuiduorum in vna specie. et in his substantiis qualiter se habeat essentia ad intentiones loicas supra dictum est.

Cap. vj.

Quomodo essencia est in accidentibus et quomodo in eis sumitur genus et differentia

Nunc restat videre qualiter sit essentia in accidentibus. quomodo autem sit in omnibus substantiis dictum est. et quia vt dictum est essentia quod per diffinitionem significatur. oportet quod eo modo habeant diffinitionem. diffinitionem autem habent incompletam. quia non possunt diffiniri nisi ponatur subiectum in eorum diffinitione et hoc ideo est. quia non habent in se esse absolutum per se a subiecto. sed sicut ex forma et materia relinquitur esse substantiale quando componuntur. Ita ex accidente et subiecto relinquitur esse accidentale. quando accidens subiecto aduenit. et ideo et

nec forma sbālis ꝯpleta3 eēnciam h3 nec materia. qꝛ indiffinitiōe forme sbā lis o3 ꝙ ponat illud cuius ē forma. ⁊ ita diffinitio eius est per additō3 alicui⁹. qd extra genus ei⁹ est. sicut ⁊ diffi⁹ forme accidentalis vt ēt in diffiōe aie ponit corpus a nāli q ꝯsiderat aia3 solu3 inq̄ztū est forma phisici coris. s3 tñ inter formas sbāles ⁊ accidentales tantū interest. qꝛ sicut forma sbālis non h3 pse eē absolutū sine eo cui aduenit ita nec illud cui aduenit. s. materia ⁊ iō ex ꝯiunctōe vtriusꝫ relinqt illd esse in quo res pse subsistit. ⁊ ex eis efficit vnu3 pse. pp qd ex ꝯiunctōe eoꝝ relinqt eēntia quedā. vnde forma q̄uis inse ꝯsideratata nō hēat rō3 ꝯpleta3 eēntie. tñ est ps eēntie ꝯplete. s3 illud cui aduenit accidēs est ens in se ꝯpletū subsistēs in suo esse. qd qdē esse nāliter precedit accidens qd supuenit. ⁊ iō accidēs superueniēs ex ꝯiunctōe sui cū eo cui supuenit nō cāt illud esse in quo res subsistit p qd res est ens p se. s3 cāt qddā esse s3. sine quo res sbsistens intelligi potest esse. sicut primū intelligi pt sine sō. vl' ptū sine sbō. vnde ex accidente ⁊ sbō nō fit vnū pse. s3 vnū p accidens. ⁊ iō ex eoꝝ ꝯiūctio ñ rsultat eēntia qdā. sic ex ꝯiūctiōe forme cum mā. pp qd accñs n3 rō3 ꝯplete essentie h3: n3 ps ꝯplete eēntie est. s3 sicut est ens s3 qd. ita ⁊ essentiā s3 qd h3. s3 qa illud qd dicit maxime ⁊ verissime in quol3 genere est cā eoꝝ que sunt p⁹ in i⁹ generꝫ sicut ignis q est i fine caliditatis ē cā caloris. in rebus calidis vt in ho metha. dr. iō sbā que est principiu3 in genere entis maxime ⁊ verissime essentiā hēns. o3 ꝙ sit cā accidentium que secundario ⁊ qi s'm qd rō3 entis pticipant. qd tñ diuersimode ꝯtingit. qꝛ ei ptes sbē sūt materia ⁊ forma. iō queda3 accidentia principaliter ꝯsequunt formā ⁊ queda3 mā3 forma āt inuenit aliqua cuius esse nō dependet a mā. vt aia intellectualis. Materia vero non habet esse nisi p formā. vnde in accidentibus que ꝯsequunt forma3 est aliqd qd non h3 cōicatō3 cū mā. vt intelligere qd nō est p organu3 corporale. sicut ꝓbat phūs in 3⁹ ð aia. Aliqua u⁹ ex ꝯsequentibus formā. sūt que hēnt cōicatō3 cū mā. sicut sentire. s3 nullu3 accidens ꝯseqt mām sine ꝯiūctiōe forme. In his tñ accidētibus que mā3 ꝯsequunt inuenit quedā diuersitas quedā. n. accidentia ꝯsequunt mā3 s3 ordine3 quem hēnt ad formā spāle3 vt masculinū ⁊ feīnum in aīlibus. q⁹ꝝ diuersitas ad materiā reducit vt dr in. x. meta. vnde remota forā aial' dcā accidencia nō remanent nisi equoce. quedā vero ꝯsequūt mā3 s3 ordine3 quem habent ad forma3 generale3 ⁊ iō remota forma spāli adhuc i ea remanēt. sicut nigredo cutis est in ethiope ex mixtōe el'oꝝ ⁊ nō ex rōe aie. ⁊ ideo p⁹ mortē in eo remanet ⁊ qꝛ vnaq3 res indiuiduat ex mā. ⁊ collocat in genere vel spē p sua3 forma3 Jdeo accidētia que ꝯsequunt mā3 sunt accidētia indiuidui. s3 que ēt indiuidua eiusdē spēi drūt adiuicē. Accidentia vero que ꝯsequunt formā sunt ꝓprie passiones vel generis vel spēi. vnde inueniunt in oib⁹ pticipantib⁹ nā3 generis vel spēi. sicut risibile ꝯseqt in hōie formā qꝛ risus ꝯtingit ex aliqua aprehensione aie hōis. Sciendu3 ēt est ꝙ aliq̄zdo accidentia ex principijs essencialibus cānt s3 actu3 pfcū3 sicut calor in igne q sp actu est calidus. Aliq̄zdo vero s3 aptitudine3 tātū. s3 ꝯplementū accipiunt accidentia ex agēte exteriori. sic dyaphōitas

Accīa formā ꝯsequentia
Accīa mā3 ꝯsequentia
Accīa quo cantur

in aere que ꝯpletur ꝑ corpus luci/
duz exterius. ⁊ in talibus aptitudo
est accidens inseꝑabile. ſʒ ꝯplemen
tuʒ qḋ aduenit ex aliquo principio
qḋ est extra essentiaʒ rei vel qḋ non
intrat ꝯstitutioneʒ rei est seꝑabile:
sicut moueri ⁊ huiꝰmodi. Sciendū
est etiaʒ ꝙ in accidentibus. Alioꝰ
sumit̃ genus: dr̃a: ⁊ species q̃ʒ in sb
stantijs. q2.n. in sbãijs ex materia
⁊ forma sbãli efficit̃ ꝑse vnuʒ. vna
quadaʒ natura ex eoꝝ ꝯiunctiōe re
sultante que ꝓprie in p̄ntō sbē col
locat̃. Jō i sbijs nōia ꝯcreta que cō
posituʒ significant ꝓprie in gener̃
esse dicunt̃. sicut genera vel species
vt hō vel al'. Non autem forma vel
materia est in p̄ntō hocꝰ. nisi ꝑ re/
ductioneʒ. sicut principia in gener̃
p̄ntoꝝ esse dūr. ſʒ ex accidente ⁊ sub
iecto non fit vnuʒ ꝑse Vnde nō re/
sultat ex eoꝝ ꝯiunctione aliqua na
tura cui itentio generis vel speciei
possit attribui. vnde nomina acci/
dentalia ꝯcretiue dc̄a non ponunt̃
in p̄ntō. sicut species vel genera. vt
albuʒ vel musicuʒ. nisi ꝑ reductiōʒ
sed solum secundum ꝙ abstrata si/
gnificantur. vt aʒᵒ ⁊ musica. Et
quia accidencia non componuntur
ex materia ⁊ forma. ideo nō potest
in eis summi genus a materia ⁊ dif
ferentia a forma sicut in substan/
cijs compositis. sed oportet vt pᵒ
genus sumatur ex ipso modo essen/
di secundum ꝙ ens diuersimode se/
cundum prius ⁊ posterius de. x. ge/
neribus predicatur. sicut dicitur q̃ʒ
titas ex eo ꝙ est mēsura substantie
⁊ qualitas secundum ꝙ est diffini/
tio substantie. ⁊ sic de alijs secundū
philosophum in. ix. methaphisice
Differentie vero in eis sumūtur ex
diuersitate principioruʒ ex quibus
causantur. Et quia proprie passio/
nes ex proprijs principijs subiecti
causantur. ideo subiectum ponitur
indiffinitione eorum loco differen/
tie si in abstrato diffiniatur secun/
dum ꝙ sunt proprie in genere sicut
dicitur ꝙ simitas est nasi curuitas
sed econuerso esset si eoꝝ diffinitio
sumeretur secundum ꝙ concretiue
dicuntur. sic enim subiectum in eo/
rum diffinitione poneretur sicut ge
nus. quia tunc diffinirentur per mo
dum substantiarum compositarum
in quibus ratio generis sumitur a
materia. sicut dicimus ꝙ simum est
nasus curuus. similiter etiam est si
vnum accidens alterius accidentis
principium sit. sicut principium re
lationis est accio ⁊ passio ⁊ quan/
titas. ⁊ ideo secundum hoc diuidit
philosophus relationē in. v. meta.
Sed quia propria principia acci/
dentium non semper sunt manife/
sta. ideo quandoque sumimus diffe/
rentias accidentium ex eorum effec
tibus sicut congregatiuuʒ ⁊ disgre
gatiuum dicunt̃ differentie coloris
que causantur ex habundantia vel
paucitate lucis ex qua diuerse speci
es coloris causantur. Sic ergo pa/
tet qnomodo essentia est in substan
tijs ⁊ accidentibus. ⁊ quomodo in
substantijs compositis ⁊ simplici/
bus. ⁊ quomodo intentiones logi/
ce vniuersales in eis inueniuntr.
Excepto primo quod est ifinite sim
plicitatis cui non cōuenit ratio ge
neris vel speciei. ⁊ per consequens
nec diffinitio propter suam simpli/
citatem in quo sit finis ⁊ consumma/
tio huius sermonis.

Finis.

Impressum in inclita Ciuitate ferrarie regnante Hercule Duce secundo per Magistrum Laurencium de rubeis de valentia Anno domini. M.cccc.lxxxx. .v. Idus Madij.

Registrum cartarum.

A b c d e f g h i k l o r Omnes isti sunt quaterni .m. est duernus. n p q sunt terni.

FINIS.

In hoc volumine continentur.

Tria principia Antonij Andree ordinis minorum.

Expositio Fran. mayronis ordinis minorum sup octo lib. phisicorum

Formalitates eiusdem Francisci Mayronis.

Tractatus eiusdem de principio complexo

Tractatus eiusdem de terminis theologicis

Tractatus de ente et essencia secundum Thomam.

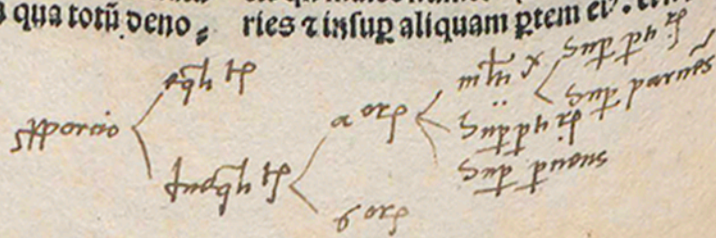
audacia fiducia.	fortitudo	metus. timor.
intemperantia	temperantia	immobilitas insensibilitas.
prodigalitas	Liberalitas	avaricia
tumiditas: ostentatio inflatio: affluentia	Magnificentia	vilitas pusillitas.
gloriositas insolentia lentitudo	Magnanimitas.	pusillanimitas.
Ambitio	Virtus que innominata	honoris abiectio, l'inamatio;
iracundia	Mansuetudo	iracundie defectio.
adulatio assensio placiditas	Amicitia humanitas affabilitas	contentio: displicentia: duricia: difficultas: inhumanitas: inimicitia;
Jactantia arrogantia	Veritas.	dissimulatio. ironia.
scurrilitas importunitas	Urbanitas comitas dexteritas	rusticitas. duricies.
impudentia	Verecundia	stupor. pavor.
invidentia	Indignatio	malivolentia.
morositas	gravitas	delectatio.

Incipit Mathematica.

Sicut dicit phūs sexto metaphif: Theorica siue scientia speculatiua diuiditur in mathematicam phisicam et metaphisicam. De his tribus inquantum arbitror fore necessarium vt in pluribus ꝓ doctoribus theologicis in pn̄ti compendio duce altissimo tractabo sequendo doctoris subtilissimi magistri iohannis de donis: qui fuit natione Scotus dictis nihil dissonum hic determinate asserere intendo. Tractanda autem in hoc compendio sub verbis planis vt satis intelligibilius reserabo. Et ne a me ipso loqui videar signabo vt sepius i quibus libris seu librorum distinctionib⁹ doctor prefatus tractat materias in hoc compendio positas. Nec mirum videat alicui si ea que in tot et tantis libris phie diffuse habentur hic compendiose tractantur. Hoc enī peragere satis est facile: qḋ patet triplici ratiōe. Primo qꝛ multe materie que tractantur in phia non sūt magne necessitatis ꝓ theologia. Secundo qꝛ ꝙplures materie phie eque bene immo melius tractantur in theologia ꝙ in phia: vt patet intuenti doctorum opera super libros sententiarum: ideo circa tales materias non est diutius immorādū. Tertio hoc idem patet quia eadem materia tractatur in pluribus libris phie vt patet intuentibus phi textum cum commentis et questionibus super illum editis. Ordo vero dicendorum in hoc compendio quo ad phisicam et metaphisicam quas a pho habemus est ſm processum textus eius vt eius mens melius super his valeat perpendi: non sic autem quo ad mathematicam quam ab ipso nō habemus. Et quo ad hoc primo perscrutādum est de mathematica: deinde de phisica: et consequēter de metaphisica. Cuius causam innuit aristo. 6. ethicorū: qꝛ materialia non transcendūt imaginationem nec requirunt experientiam. Phisicalia vero licet non transcendant sensū nec imaginationem tamen requirūt experientiam que requirunt temporis longitudinem. Metaphisicalia autem transcendunt sensum et imaginationem et sūt pure intelligibilia. Innuit ergo ibi aris. ꝙ iuuenes post logicam primo imbuēdi sunt in mathematica: deinde in phica: et tertio in metaphisica.

Circa mathematicā que est de substantia quanta: vt ostendetur sexto metaphisice. Notandum ꝙ huiusmodi scientia habet diuidi ſm diuisionem quantitatis. Est enim duplex quātitas: scꝫ continua et discreta: Sic duplex scientia materialis scꝫ arismetrica que ē de quantitate discreta scꝫ de numeris: et geometria que est de continua quantitate siue magnitudine. Musica vero cum sit de numero sonoro siue proportionib⁹ numeralibus applicatis ad sonos subalternatur arismetrice cum habeat subiectū sub obiecto arismetrice: et accipiat principia sua ab arismetrica et subiectum ei⁹ addat drn̄tiam accidentalem ad subiectū arismetrice: qꝛ addit sonū ipsi numero. Que quidem tres conditiones reqrunt ad hoc ꝙ vna scientia subalternetur alteri. ¶ Consimiliter de perspectiua que est de linea visuali subalternatur geometrie et hoc per eandem rationem. De his autē duabus scientijs nihil ad presens: Sed solum tangam aliqua de arismetrica et geometria. De perspectiua tn̄ aliq tangam in tertio metheororum. Astrologia autem non est pure mathematica cū consideret motum astrorum: Sed ē media inter mathematicam et naturalem. Principia enim mathematice applicantur ad res naturales de qua vide tractatum de spera. Qui quidem tractatus ē ꝙ plurimum vtilis: de quo plura tangētur de celo et mundo. Est autem prius videndum de arismetrica ꝙ de geometria. Cum qꝛ vnitas que est principium numeri est prior puncto que est principium

linee. Punctus enim vltīa vnitatem addit positōem in continuo. Tuz etiā quia passiones numeri deseruiunt in magnitudinibus. Proportio enim in magnitudinibus sumitur a proportōne in numeris. Et ideo euclides arismetricā geometrie interposuit. Geometria enī est assecutiua arismetrice sicut ꝛ rethorica dyaletice. Perscrutandum est igiẗ primo de arismetrica que vt dictum est considerat de numero. ¶ Ad cuius euidentiam Sciendum ꝙ triplex est numerus: scꝫ numerus numerans: numerus numeratus: ꝛ numerus quo numeramus. Numerus numerans est anima numerās ipsas res. Numerus numeratus sunt res numerate. Numerus quo numeramus est ipsa quantitas discreta de qua in ꝓposito. Est autem numerus multitudo ex vnitatibus aggregata. ¶ Dubitatur autem a qua vnitate numerus sit vnus formaliter. ꝛ dicitur a quodam expositore ꝙ omnes alie sunt partes materiales: sola aūt vltima est formalis ꝛ completiua aliarū: vt sicut dīo est vna ab vltima differentia specifica sic numerus est vnꝰ ab vltima vnitate. ¶ Sed contra forma est formaliter in materia: alioquin non fierꝫ vnum per se ex eis sed tantuꝫ esset iuxtapositio eorum: sed vltima vnitas non ē formaliter in alijs sed sunt discrete ꝛ distincte: ergo vltima vnitas nō est formaliter aliarum. ¶ Dicendum ergo aliẗ ꝙ in numeris est considerare vnitates ī duplici differentia: quia quedam sunt vnitates materiales quedam formales. exemplum in quinario sunt quinqꝫ vnitates materiales ex quibus materialiẗ integratur. et est vnitas a qua numerꝰ q̄narius est vnus specie. Unitas autē hec est innominata: et est sua forma specifica vel passio consequens formam specificā sicut homo est vnus sua forma specifica vel passio consequens formam specificā sicut homo est vnus sua forma vel vnitate consequente vt passio consequiẗ suam formam. Hec autem vnitas innominata sit a hec etiā vnitas est a qua totū denominatiue dr̄ vnū ī secūdo mō dicēdi ꝑ se. Silr̄ est ī alijs spēbꝰ minoris entitatis. ¶ Ulterius sciendum ꝙ vnus numerꝰ potest comparari ad alium numerum diuersimode: et s̄m hoc possunt sumi multi modi proportionum numeralium. est enim proportio habitudo seu comparatio vnius quantitatis ad aliam. et hec ē duplex scꝫ equalitatis ꝛ inequalitatis. equalitatis cum scꝫ numerus equaẗ comparatur numero equali: vt duo ad duo. Alia est proportio inequalitatis cum scꝫ numeri sunt inequales. et hoc dupliciẗ: quia vel s̄m inequalitatem maiorem scꝫ maior numerus comparatur minori: vt quattuor ad duo: vel s̄m minorē vt duo ad quattuor. ¶ Inequalitatis autē maioris sunt quinqꝫ species scꝫ multiplex superparticularis: superpartiēs: multiplex superparticularis: multiplex superptiens. est autem numerus maior respectu minoris multiplex quando scꝫ aliquotiens continet ipsum ꝛ hoc multipliciẗ. Aliquotiens numerꝰ maior continet minorem bis vt se habet quattuor ad duo: ꝛ sic est proportio dupla. Aliquando cōtinet ipsum ter: vt sex ad duo: et sic ē proportio tripla. Aliquando vero quater: ꝛ sic est proportio quadrupla: ꝛ sic in infinitum. Super particularis autē numerus dicitur quando numerus maior continet totum minorem ꝛ insuper aliquam partem eius ꝛ hoc multipliẗ. Si enī cōtineat totū ꝛ mediā ꝑtē eiꝰ est ꝓportō sexq̄altera vt tria ad duo. Si āt ꝯtineat totum ꝛ tertiam partē eiꝰ diciẗ sesquitertia: vt quattuor ad tria. Si vero cōtineat totū et q̄rtam partē eiꝰ diciẗ sesquiquarta: vt quinqꝫ ad q̄ttuor: ꝛ sic deinceps. Superpartiēs aūt diciẗ q̄n maior numerus contineat totū minorē semel ꝛ insuꝑ nō soluꝫ vnā partē eiꝰ sꝫ plꝛes ꝑtes eiꝰ: et siquidē cōtineat duas ꝑtes diciẗ supbipartiens: sicut q̄nqꝫ ad tria. Si aūt tres dicitur supꝑtriptiens: vt septē ad q̄ttuor: ꝛ sic deinceps. Multiplex aūt supparticularis diciẗ q̄n maior numerꝰ ꝯtinet minorē pluries ꝛ insuꝑ aliquam ꝑtem eiꝰ. et siq̄dem

ptineat, ipm bis et mediā ptem eiꝰ dicit duplex sesqualtera sicut qnqꝫ ad duo. Si aūt ter ⁊ mediā ptem eius dicit triplum sesquialterū: vt septē ad duo. Ista enim qrta spēs ē cōposita ex pma ⁊ secūda spē. Quīta spēs ē mltiplex suppartiēs ⁊ ē qn numerꝰ maior habet totū minorē pluries ⁊ etiā plēs ptes eiꝰ: ⁊ hec spēs ē cōposita ex prima et tertia spē: ⁊ ideo pt diuidi ꝑm spēm multiplicis ⁊ ꝑm spēm suppartientis: vt dicat duplex sugbiptiens qn habet maior numerꝰ totū minorem bis ⁊ duas ptes eiꝰ sicut octo ad tria: ⁊ sic ð alijs. Tot aūt sūt spēs minoris ineqlitatis qt maioris. Sꝫ denomiatōes exprimūtur ꝑ sub. Nā numerus minor ðr submltiplex subpticlaris subptiēs submltiplex sbpticlaris sbmltiplex sbptiēs: ⁊ sic ð spēbꝰ spalēissimis: vt subduplū subtriplū. ¶ Proportionabilitas autē fundat sup proportiones. est eni vt dicit euclides. 5 geometrie similitudo proportionū. et hꝰ dupliciter: vel ꝑm idēptitatē excessus: vel ꝑm idemptitatē ꝓportōis. si sit identitas vel equalitas excessus sic ðr proportionabilitas arismetrica: vt sicut se habet 6 ad quattuor: sic octo ad sex. sicut eni sex excedit quattuor in duobus: sic octo excedit sex in duobus. si aūt sit equalitas ꝓportionis sic dicitur proportionabilitas geometrica: vt sicut se habet sex ad quattuor: sic duodecim ad octo. sicut enīꝫ. 6. ad quattuor ē ꝓportio sesquialtra sic duodecim ad octo. est ergo ineqlitas vł idētitas proportionis non tamen excessus. Plus eni duodecim excedit octo ꝙ̄ 6 4. ꝑm autē ꝙ sumitur ꝓportio in numeris sic suo modo potest sumi ī magnitudibꝰ. ¶ Ulterius sciendum ꝙ numerus q̄ numeramus scꝫ numerus mathematicꝰ diuiditur in numerum parem et in numerū imparem. Numerus par est ille qui ī duo equalia potest partiri: non sic autē de numero impari. Diuiditur vlterius numerus par per perfectos superfluos ⁊ diminutos. Numerus ꝑfectus dicitur a mathematicis qui omnibus suis partibus aliquotis aggregatis est equalis.

Dicitur ꝙ ps aliqta que aliquotiēs sūpta reddit totum. verbi gratia senarij ptes aliquote sunt vnum duo et tria: que omnes aggregate senarium constituūt. Alio modo numerus ꝑfectus dicitur q̄ ꝯstat ex omnibus partibus suis aliquotis ⁊ non aliquotis simul sumptis: ⁊ sic ternarius numerus est perfectꝰ: ⁊ ī hoc perfectōnem senarij excedit. Tertio mō dicitur numerus perfectus quia in eo ē status numerorum: ⁊ sic denarius ē perfectus quia est primus numerus ad quē stat resolutio numerorum. Unde denarius est primus limes. secundus vero limes est qui fit ex ductu denarij in se scꝫ numerus cētenarius. Tertius ex ductu denarij in centenarium scꝫ numerꝰ millenarius: ⁊ sic in infinitum. ¶ Numerꝰ autem superfluus vel habundans dicit cuius partes aliquote aggregate excrescunt in numerum maiorem toto: vt numerus duodenarius cuius partes aliqte sūt vnū duo 3 4 ⁊ 6 q̄ sil iūcte faciūt. 16 Numerꝰ vo diminutꝰ cuiꝰ ptes aggregate minorē constituūt sicut octo cuiꝰ ptes sꝫ vnitates binariꝰ qternariꝰ q̄ ī. 7. descendūt. Numerꝰ aūt impar quidam est primus et incōpositus qui scꝫ nullam ptē aliquotā habet nisi vnitatē: vt numerus ternariꝰ vel quinarius. Alius ē secūdus ⁊ cōpositꝰ qui habet aliū numerū se numerantē sicut nouenarius qui a ternario nūerat. ⁊ Nota ꝙ vnū nūerū nūerare alium est quādo aliquotiens sumptus ipsum constituit: vt ternarius ter acceptus ipsum constituit nouenarium. ¶ Notādū etiā ꝙ numerū ī se vel ī alium duci idē ē ꝙ ꝑ se vł ꝑ aliū multiplicari. Numerꝰ eni ī se ductꝰ ðr q̄ totiens mltiplicat qtiēs ē vnitas in se. Ductꝰ ī alterū ē q̄ totiēs multiplicat qtiēs ī altero ē vnitas. sic binariꝰ ðr duci ī ternariū: qn totiēs mltiplicat qtiēs ē vnitas in ternario. vnde ex ductu binarij ī ternariū surgit nūerꝰ senariꝰ. Numerꝰ vo ꝓductꝰ ðr q̄ ex tli mltiplicatōe ꝯsurgit. Mltiplicatō autem numeri per se vel per alium est propositis duobus numeris tertij in=

uentō q̃ totiēs cōtineat alteꝝ illoꝝ quot sūt vnitates in reliquo. In mltiplicatōe ꝟo duo sūt numeri: scȝ numerꝰ multiplicās ꝛ numerus multiplicandꝰ. Numerꝰ mltiplicās aduerbialr̄ designat̄. Numerus ꝟo multiplicādus noīaliter. ¶ Notādū etiā ꝙ de multiplicāte ꝑt fieri multimodus ꝛ ecōuerso manēte semꝑ eadē sūma vt tm̄ valet quater quindecim sint quindecies quattuoꝛ. Numerus insuꝑ siue par siue inpar diuidit̄ ī lineares sugficiales et solidos. Linearum est qui cōsiderat̄ tm̄ penes processuȝ nō habito respectu ad ductionē numeri in numerum sicut linea hȝ tm̄ vnā dimēsionē scȝ longitudinē sine latitudine. Vñ eiꝰ descꝑtō est in lōgū sicut binarius q̃ alr̄ describi ñ pōt: imo oīs numerꝰ linearis dr̄ dūmodo in rectitudine describat̄. Numerꝰ suꝑficialis ē qui ꝓuenit ex ductu numeri ī numerū. Vñ dicit̄ superficialis qm̄ habet duos numeros mēsurātes ipm̄ sicut suꝑficies habet lōgitudinē ꝛ latitudinē.

Linearis.

Superficialis.

¶ Sciendum aūt ꝙ numerꝰ potest du pliciter duci ī numeꝝ: aut enī semel aut bis. Si igitur semel numerꝰ ducat̄ ī numerū hoc erit aut in se aut in alium. Si in se fit quadratus numerus vt bis duo. qꝛ diuisiȝ scriptus per vnitates habebit quattuoꝛ latera equalia. Debet autē fieri descriptio a radicibus vt hic.

Si autē ducatur in aliū fit superficialis et non quadratus: vt binarius ductus ī ternarium ꝯstituit senarium ꝑmū numeruȝ superficialē ꝛ nō q̃dratū. Vñ patet ꝙ omnis q̃dratꝰ ē superficial̄ ꝛ nō ecōuerso. Radix aūt numeri quadrati ē ille numerus q̃ ita ducitur in se: vt bis duo sunt quattuoꝛ. Quaternarius ergo est primꝰ quadratus et binarius est radix eius. Nouenarius vero ē secūdus quadratus ꝛ ternarius ē radix eius. Si autē numerꝰ bis ducat̄ in numerū ꝯstituit numeꝝ solidū. Numerus enī solidus est qui ꝓuenit ex duplici ductu numeri ī numeꝝ. Et dicit̄ solidus qm̄ quēadmodū corpus tres habet dimensiones: scȝ longitudinem latitudinem ꝛ profunditatem: sic iste numerus habet tres numeros producentes se. Et siquidē numerꝰ bis dicatur in semet ipm̄ vel semel in suum quadratū qꝺ idē valet fit numerus cubicus q̃ etiā dicitur solidus quadratus a mathematicis ꝛ a Boñ. vltima. q. scd̓e dis. ꝑmi sen. Dicitur ꝙ cubitus ab hoc noīe cubus bi. est autē cubus corpus habēs sex superficies: octo anglos: ꝛ duodecim latera. Si vero aliq̄s nūmerꝰ bis ducat̄ in aliū fit numerus solidꝰ tātū: vt bis tria bis constituit duodecim. Vñ patet ꝙ oīs numerꝰ cubicꝰ solidus ē ꝛ nō ecōuerso: ꝛ omnis solidus ē superficial̄ ꝛ nō ecōuerso. Pꝫ etiā ꝙ idē numerus ē radix q̃drati ꝛ cubici.

Solidus.

¶ Numerus vlteriꝰ diuiditur in digitū articulum et compositū. Digitus quidem est omis numerus minoꝛ denario. Articulus ē omnis numerꝰ diuisibilis in decem ptes equales ita ꝙ nihil residuum sit. Cōpositus siue mixtus qui constat ex digito ꝛ articulo. ¶ Sciendum etiam ꝙ omnis numerus inter duos articulos proximos est compositus.

¶ Item Notandum ꝙ numeratio est cuiuslibet numeri per figuras competētes artificialis representatio. Sunt autem nouem figure significatiue nouem digitos representantes que tales sunt. 9. 8. 7. 6. 5. 4. 3. 2. 1. ¶ Decima vero figura dicitur cifra vel figura nihili: quia nihil significat licet det alijs significare.

¶ Notandum est igitur ꝙ quilibet digitus vna sola figura sibi appropriata habet scribi. Omnis aūt numerus a. 10. inclusiue vsq̧ ad centū exclusiue duabꝰ figuris habet scribi. Si autē articlꝰ sit ꝑ cifram primo positam et figuram scriptā versus sinistram que significet digitum a quo denominatur ille articulus. Si sit numerus compositus p̄scribatur digitus qui est pars numeri compositi ꝛ sinistretur articulus vt priꝰ. Omnis numerus qui est a centū inclusiue vsq̧ ad mille exclusiue per tres figuras habet scribi. Omnis numerus a mille inclusiue vsq̧ ad decē milia per. 4. et sic deinceps. ¶ Notandum etiam ꝙ quelibet figura

primo loco posita significat suum digitū Posita vo secūdo loco significat decies suum digitū: tercio centies: quarto millesies: quinto decies millesies: et sic ī infinitum multiplicando. Quelibet nāq figura secundo loco posita decies tantū significat quantū precedens. Uñ vers⁹. Unum prima secunda decem dat tercia centum. Quarta dabit mille milia quinta decem. Et hec de arismetrica dcā sufficiant.

Incipit Geometria. Ca. III.

Geometria vt dictum est habet fieri circa magnitudines: ꝛ hoc dupliciter ꝑm ꝙ ponit̄ communiter duplex geometria scȝ theorica ꝛ practica. Theorica enī passiones magnitudinum inuestigat ratōne et syllogismo: vt ꝙ triangulus habet tres. ꝛc. Practica vero est que mensuras magnitudinū inuestigat arte et instrumento. Et subdiuiditur in altimetram et planimetram et solimetram. Quarum prima est de mensuratōe altitudinū. Secūda de cōsideratione planorum: et Tercia de mensuratione solidorum. Instrumenta autē que huiusmodi mensurationibus deseruiūt sunt quadrans astrolabiuȝ: ꝛ sic ď aliis. ¶ De theorica aūt hic principaliter ē inquirendum a descriptione terminoꝝ incipiendum. ¶ Punctus est cuius pars non est habens positionem in continuo. Uel sic: Pūctus est principium vł finis magnitudinis vt principium vel finis linee. vnde in linea sunt duo puncta ī actu scȝ principium et finis linee. Multa vero in potentia que tunc fiunt in actu quando linea actu diuiditur. Magnitudinum autem quedam habent vnam dimensionem vt linea: quedā vero duas: vt superficies: quedam autē tres: vt corpus: quod habet longitudinem: latitudinem et profunditatē. ¶ Figura ē magnitudo terminata linealiter vel superficialiter. Omnis ergo figura aut ē plana aut solida. Et planas quidem termināt linee solidas aūt siue corpeas termināt superficies. Omnis autē figura solida aut est rotunda et sine angulis aut conica et angularis. Planaruȝ vero figurarum alia circularis et sine angulis: alia rectilinea et poligonia siue multoꝝ angulorum. Circulus est figura plana vna linea contenta que circumferētia nominatur: in cuius medio est punctus a quo omnes linee ducte ad circumferentiam sunt equales et hmōi punctus centruȝ dicitur circuli. ¶ Rectilinearum figurarum alia trium angulorum ꝛ vocat̄ triāgulus: alia quattuor angulorum: ꝛ vocatur quadrangulus: alie quinq angoloꝝ et vocat̄ pentagon⁹: ꝛ sic in infinitū. Et in qualibet specie illarum sunt figure regulares ꝛ irregulares. Regulares que habent vniformitatem in angulis ꝛ lateribus. Irregulares vero que nequaꝗ. Linea recta ꝑm aliquos est cuius medium non exit extrema. Scđm alios linea recta est longitudo sine latitudine cui⁹ duo extrema sunt duo puncta eꝗ ꝓtēsa

¶ Linea circularis est cuius medietas exit extrema

¶ Linea perpēdiculariter cadēs est illa que cadit ad modum perpēdiculi siue linee ꝑ quā artifices cognoscūt muri vł ligni rctitudīeȝ ¶ Angulus rectilineus est spacium causatum ex contactu duarum linearum rectarum.

¶ Et alius quidem est angulus rectus ꝛ alius obtusus: ꝛ alius acutus.

¶ Angul⁹ rectus est quē constituit linea recta cadens perpēdicłarit̄ sup aliā lineā rectā

Linea enim recta perpendiculariter cadens super aliam constituit cum ea suꝑ quam cadit duos angulos rectos. vnde eam orthogonaliter secare dicit̄ cum ad angulos rectos eā diuidit: vt hic.

¶ Angulus maioꝛ recto obtus⁹ ďr

¶ Angul⁹ minor rcō acut⁹ dr vt h̄ primus angulus est obtusus: secundus autem est acutus.

¶ Triangulus est figura plana tribus lineis cōtenta.

¶ Triangulorum alius est omniū triū laterum equalium et vocatur ysopleur⁹ vt hic. ¶ Alius duum laterum eq̄liū tm̄: et vocat̄ ysocheles vt h̄

¶ Alius triū laterū inequaliū: et vocat̄ scalerō l' vocat̄ ḡdat⁹: vt h̄

¶ Ex parte aūt angulorū diuiditur triangulus in orthogonum qui habet vnum angulum rectum: vt h̄.

Et in ampligonum qui habet vnum angulum obtusum: vt h̄.

¶ Et in oxigonum qui habet oēs angl'os acutos: vt hic. Ōis etiaz figura equilatria dr ysopleurus.

¶ Quadrangulus est figura plana quattuor lineis contenta: vt h̄

¶ Quadrangulorum alius paralelog̃mus id ē eq̄ distātiū late℞.

¶ Alius disparalelogramus: id est non eque distantium laterum.

Paralelogramo℞ alius habens omnia latera equalia et vocatur quadratum vt hic. Alius oppositorum laterum tantū equalium: et vocatur altera parte longior: q2 f̄m vnam dimensionem longior est q̄ f̄m aliam: vt hic.

¶ Differentia est inter circulum et sperā: quia licet vtraq̄ sit figura rotunda: tñ circul⁹ est figura plana vnica linea contenta. Spera vero est figura solida vnica superficie cōtenta. ¶ Circulus aūt cū sit figura vniformissima non diuiditur in plures species sed solum diuiditur diuisione quantitatiua in portiones. Ōnis aūt portio circuli vel est semicirculus: vel portio maior semicirculo vel eo minor. Semicirculus est figura plana diametro et medietate circūferētie ɔtēta

¶ Diameter est linea diuidēs circulū in duas partes eq̄les.

Semidiameter vero ē linea recta exiens a centro circuli ad circumferentiam eius: vt hic.

Portio vero circuli vt distinguitur contra semicirculū est figura plana recta linea extra centrum cadente et parte circumferentie contenta. Linea autem recta corda dicitur. Pars vero circumferentie arcus nominatur. Cum ergo circulus sic diuisus fuerit per cordaz ī portiones duas portio in qua est centrū est maior semicirculo. Portio autem ī qua non est centrū semicirculo minor appellatur. vt hic.

Portō enim dextra est minor

Portio autem sinistra maior

Angulus semicirculus dicitur quem diameter cum circumferentia constituit. Angulus portōis dicit̄ quē corda cū arcu constituit. Angulus ɔtingētie ē quē circulus et linea ɔtingēs circl'm ɔstituit.

¶ Circulū aūt linea ɔtingere dicitur que cū circulū tangit in vtranq̄ reiecta partem nō secat circulum vt hic.

¶ Circuli sese contingere dicuntur qui se tangentes seinuicē non secant: vt hic

¶ Concentrici circuli dicuntur qui supra idem centrum describuntur vt hic.

¶ Ecentrici circuli dicantur quorum centra distant cū sit circulus cum circulo: vt hic.

Est autē circulus figurarum p̄=

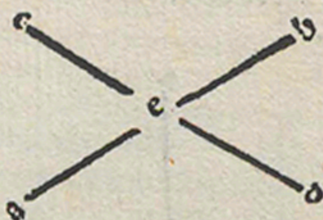
ma perfectissima pulcherrima capacissi=ma ꝛ ad modũ aptissima. licet autẽ circulus sit prima figurarum simpliciter siue vniuersaliter cum sit figura vnica linea cõtenta. Inter tamẽ figuras rectilineas angulus est prima figura. Cum enĩ due linee figurã rectilineam claudere vel terminare non possint oportet in figura rectilinea esse ad minꝰ tres lineas: ꝛ sic triangulus est prima huiusmodi figurarũ. Piramis est figura ad modum piri cuiꝰ extremum latũ dicitur basꝭ piramidis. Extremum vero acutum dicitur conus. ¶ Dicto de terminis geometrie videndum est de principijs geometrie siue ꝓpositionibus ꝑ se notis que dicunt̃ communes animi cõceptiones que statim cognoscũtur agnitis terminis ex quibꝰ dependent propositiones cõclusionum geometrie de quibus solum ꝓ nunc tangã octo quarum primꝰ est ista Omne totum equum est suis partibus simul acceptis ꝛ econuerso. Secunda omne totum est maius sua parte: ꝛ vtrobiꝗ totum sumitur cathegorice ꝛ non sinkathegoᶜᵉ. Totum autem kathegorice sumptum idem est ꝙ habens partes. Sincathegoriᶜᵉ autem idem est ꝙ quelibet pars. Tertia ꝓpositio est illa que vni et eidem sũt equalia inter se sunt equalia. Quarta si equalibus equalia addas vl' idem commune tota ipsa sunt equalia. Quinta si ab eq̃libus equalia demantur vel idem commune relinquũtur equalia. Sexta si ĩequalibus equalia addantur: vel idem commune tota sũt inequalia. Septĩa si ab ineq̃libus equalia demas relinquuntur ineq̃lia. Octaua si aliqua res applicetur alteri sic ꝙ altera non excedat alteram ille sibi inuicem erunt equales.

¶ Sequuntur conclusiones geometrie.

Deinde videndũ sunt alique conclusiones geometrie Quarũ prima sit illa que est 13. propositio ꝑmi geometrie euclidis: Si recta linea supra rectam lineam steterit: duo anguli vtrobiꝗ aut recti sunt aut duobus rectis equales.

Ex quo patet ꝙ totum spaciũ ꝙ in qualibet parte in superficie plana quemlibet punctum circumstat quattuor angulis rectꝭs est equale: vt patet in figura. Nã super lineam a b incidẽs linea c d vel erit super eam perpendiculariter cadens vel non. Si sic habentur duo anguli recti in forma. Si autem non sit perpendiculariter cadens erunt anguli eq̃les duobus rectis: licet non sint recti in forma. Quod ostendo sic: Sit linea e d perpendicularis super a b eruntꝗ duo anguli a d e ꝛ e d b recti per diffinitionem anguli recti sicut prius. Sed duo anguli a d c ꝛ c d e adequantur angulo a d e per primam animi conceptionẽ: ꝛ ꝙ duo anguli cum angulo e d b erunt equales ꝑ terciam communem scientiam q̃re omnes isti tres anguli erunt equales duobus rectis. Sed angulus d c b est equalis duobus angulis e d b ꝛ c d e q: sunt omnes eiusdem partes per primam scꝫ propositionem: ergo angulus c d b cum angulo a c d qui est acutꝰ est equal' duobus rectis: et hoc est quod volumus. Correlarium patet q: ex quo medietas spacij quod est super punctũ d valet duos rectos: ergo et totum spacium valebit quattuor rectos. Et quantumcunꝗ illud spaciũ diuidatur in multos angulos omnes anguli illi sunt partes totius spacij ꝛ omnes precise valebunt quattuor rectos vt patet per primam communem scientiam. ¶ Secunda conclusio sit illa: q̃ est. 15. primi euclidis: Omnium duarum linearum se inuicem secantium anguli ꝯ se positi sũt equales: vt patet in hoc exẽᵒ.

Nam duo anguli a e c et c e b coniuncti
sunt equales duobus rectis ⁊ anguli cō
iuncti c e b ⁊ b e d sunt equales duobus
rectis: ergo duo primi sunt equales duo
bus postremis. Dempto autē angulo cō
muni puta c e b residua erūt equalia vicȝ
a e c et d e b p quintā cōem sciētiā: et isti
sūt anguli ꝯ se positi ꝗ anguli ꝯ se positi
sūt eq̄les: qđ erat ꝓbādū. Et silr demon
strat̄ đ reliq̄s duob⁹ angul' ꝯ se positis.
¶ Tertia conclusio que est. 29. pmi eu-
clidis sit ista. Si duabus lineis eqꝫ distā
tibus tertia superuenerit quales quātos
qꝫ angulos super vnam fecerit tales tan
tosqꝫ faciet super reliquam. Ex quo ma-
nifestum est ꝙ omnis angulus extrinse-
cus angulo intrinseco sibi opposito ē eq̄
lis: ⁊ quilibȝ duo anguli coalterni sunt
equales. Duoqꝫ anguli intrinseci ex ea-
dem parte constituti duobus rectis sunt
equales: vt patet in hoc exemplo.
Sint enim due linee eque distantes a b
⁊ c d quibus linea e f superuenit Dico
ꝙ quales angulos cōstituit linea e f su-
per lineā a b tales facit super lineaȝ c d.
eodem ordine ita ꝙ anguli supiores a b
adequātur angulis superioribus c d et
inferiores inferioribus ex eadem parte
linee e f sumptis: verbi gratia: angulus
g angulo l et sic de alijs. Probatio. naȝ
si angulus l non sit equalis angulo g: er
go alter eorum erit maior: ⁊ sit angulus
l maior: sed angulus k ⁊ angulus g sunt
equales: qꝛ cōtra se positi per premissa:
ergo angulus l est maior angulo k Sed
illi duo anguli l et m sunt equales duo-
bus rectis per primam propositionem: ꝗ
et anguli k et m sūt minores duobus re-
ctis per aliam communem scientiam. s.
ꝙ quando aliquid cum maiore valet ali

ud cum minore valet minus: ergo due li
nee a b ⁊ c d si protrahantur in partes
d et b concurrent: et hoc per quandā p-
positionem geometrie q̄ est tal. Si recta
linea super duas rectas lineas ceciderit:
duoqꝫ anguli interiores ex vna parte du
obus rectis minores fuerit ille due linee
in eadem parte protracte concurrunt: et
per consequēs huiusmodi linee a b ⁊ c d
non sunt eque distantes quod est contra
ypposthesim. erunt ergo anguli g et l eq̄
les quod est propositum. Eodem modo
arguitur de h et m et đ i ⁊ n et đ k et o q̄
sunt inferiores et sub lineis eque distan-
tibus predictis collocati. Patȝ ergo an
tecedens theoreumatis. Prima ps cor-
relarij patet solummodo exponendo ter
minos. Nam quorumlibet angulorū du
orum quos equales ostendimus alt̄ vo-
catur intrinsecus qui scȝ est inter eque
distantes: et alter extrinsecus qui est ex-
terius sub l's. Secunda pars patet mo-
dicum transcurrendo terminos ⁊ expo-
nendo. Dicuntur ergo anguli coalter-
ni que alternant situm quantum ad su-
perius ⁊ inferius dextrum et sinistruȝ li
nee incidentis cuiusmodi sunt anguli g
et l. Et ꝙ equales probo quia anguli g
et l sunt equales ex prima premissa: ergo
angulus k est equalis angulo l per terti
am cōmunē scintiam: et eodem modo de
i et m qui sunt coalterni. Tertia ps pa-
tet statim videlicet ꝙ duo anguli intrin
seci ex eadem parte constituti sunt equa
les duobus rectis: puta k et m. Nam l ⁊
m sunt equales duobus rect̄ per primā
sed k est equalis l per secundam partem
correlarij: ergo ⁊c.
¶ Quarta conclusio q̄ cū sequenti ē 32.
prima euclidis sit ista: Omnis triangu-
li angulus extrinsecus duobus intrinse-
cis sibi oppositis est equalis: vt patet in
hoc exemplo. Vocatur autem angulus
extrinsecus qui constituitur ex ꝓtractōe
cuiuslibet lateris in cōtinuum ⁊ directū
vt si in triangulo a b c protrahatur a c vsqꝫ
ad d angulus d c b dicitur extrinsec⁹
⁊ duobus intrinsecis scȝ a et b est equalis

Quod sic probo a puncto c protrahã c e eque distantem a b lateri: eritqȝ angulus e c b equalis b angulo intrinseco: quia sunt coalterni per lineam b c incidentez duabus lineis eque distantibus: ⁊ angulus e c d equal' angulo a intrinseco quia extrinsecus est ad eum propter lineam a d incidentem eisdem duabus distantibꝰ eque. Ista patet per premissa: quare totꝰ angulus b c d est equalis duobus angulis a et b intrinsecis sibi oppositis p terciam communem scientiam. Vide 12 boeci.

¶ Quinta conclusio est illa: Omnis triangulus habȝ tres angulos equales duobus rectis. Nam totus angulus b c d extrinsecus est equalis a et b intrinsecis per premissa: sed si addas illi toti angulo extrinseco angulum c intrinsecum sibi coniunctum totum erit equale duobus rectis per primam: ergo si eundem angulum extrinsecum addideris a ⁊ b angul' intrinsecis totum erit equale duobus recti per quartam cõmunem scientiam.

¶ Sexta conclusio sit illa: Omnis triangulus cuius vnum latus est semidiameter duorum circulorum. ⁊ oppositus angulus est apud sectõnem eorundem circulorum est equilaterus. ¶ Accipiamꝰ lineam a b ⁊ super punctum a describat circulus occupando totam lineam a b. Item super punctum b describatur circulus alius equalis vt sit linea a b semidiameter duorum circulorum et a cõmuni sectõe illoꝝ circloꝝ que sit c ducantur due linee que sint c b et c a dico tũc ꝙ triangulus a b c est equilaterus. Nam per diffinitionem circuli linea b a ⁊ b c sunt equales: quia veniunt a communi centro ad circumferentiam. Similiter linea a c ⁊ a b ergo omnes erunt equales inter se per tertiam communem scientiam. exemplum patet in figura sequenti. Hec autem conclusio multum confert ad intelligendum quoddam dictũ Scoti: dis. 8. primi senten. q. de inmutabilitate dei.

Septĩa cõditio Diameter est assimeter vel est incommensurabilis coste quadrati. ¶ Ad cuius euidentiam Sciendũ ꝙ ille quantitates dicuntur incommensurabiles quarum non est aliqua proportõ Scdm enim euclidem omnium quantitatum commensurabilium proportio est ad inuicem sicut est alicuius numeri ad aliquem numerum: et per consequens sicut ipse vult si linee alique sũt commẽsurabiles quadrata ipsarum se habent ad inuicem sicut quilibet numerus quadratus ad alium numerum quadratũ. Quadratum autem diametri non se habet ad quadratum coste sicut numerus aliquis quadratus ad alium numerum quadratum: ergo nec linea que erat diametri q̃drati cõmensurabilis erit coste illius q̃drati: Minor patet ex penultima primi euclidis quia quadratum diametri ẽ duplum ad quadratum coste pro eo ꝙ ẽ eq̃le quadratis duarum costarum. Nullus autem numerus quadratus est duplus ad alium numerum quadratum: vt patȝ discurrendo per omnes quadratos ex radicibus in se ductis. Hec cõclusio iuuat ad intelligendum terciam. q. prologi sẽtentiarum Bonauenture: ⁊ de diuisione continui. dis. 2. scdi sen. Sco. exemplũȝ huius patet in figura.

Both perfect.

